دافغانستان کالنی

د مطبوعاتو مستقل ریاست

د داخلی نشراتو مدیریت

مسئول مدیر

محمد یوسف روشنفکر

د سنبلې لمړی

۱۳۳۸

سالنامهٔ افغانستان

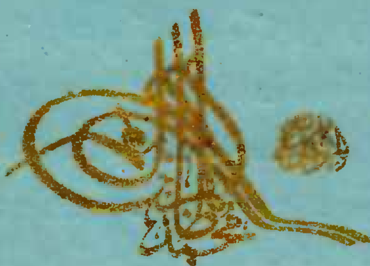
مجادله در راه حق و مبارزه برای حفظ شرف و ناموس از مزایای برازندهٔ ملت های باشهامت است.

پدران ما درین طریق فداکاری کردند و با بهای خونهای پاک خویش نعمت بزرگ آزادی را برای ما ممکن ساختند.

امروز که در صفحهٔ گیتی ملت هایی برای بدست آوردن این حق قیام کرده اند، ملت افغان با موقف جهانی روشن خویش در عین زمان که روز های پر افتخار گذشته را تجلیل میکند جشن میگیرد در جامعهٔ بشری تائید و پشتیبانی از آمال آنان را بزرگترین وجیبهٔ خود میداند وبتأسی از همین مرام عالی یکبار دیگر تمنیات خود را برای حصول آزادی برادران پښتون و عربهای الجزائر و سائر ملل محکوم و اسیر عالم ابراز مینماید.

حفظ استقلال در پهلوی فداکاری، بوسایل، تجهیزات و سلاحهای موثر نیازمند است بفرمودهٔ پادشاه محبوب ما که موفقیت در مجادلات امروز منحصر به سلاحها و تجهیزات حربی نیست بلکه تجهیزات زمان ما شامل تجهیزات اقتصادی، فرهنگی و سیاسی است افغانستان در سالهای اخیر در هر یک از این ساحه ها توجه کرده و در پرتو تدابیر حکیمانهٔ ذات شهریاری و مساعی شبارو زی حکومت فعال برای وصول به هدف های ضروری که آبرومندی و نیرومندی وطن و وطنداران ما منوط بآنست گامهایی بر داشته است و در زمینه های آبادساختن مملکت و فعال ساختن ملت مساعی پر ارزشی بکار برده است که سالنامهٔ افغانستان مختصر جریان انکشافی یکساله مملکت را در خلال اوراق بیست و هشتمین سال نشراتی خود بخوانندگان ارجمند می سپارد.

و با این ارمغان تبریک ورود چهل و یکمین جشن آزادی کشور را به پیشگاه اعلیحضرت معظم همایونی و کافهٔ وطنداران تقدیم میکند. (اداره)

ارشادات ذات شاهانه

ملت عزیزم!

خدای بزرگ را سپاس می‌گذارم و بورود روزهای مسعود جشن استرداد آزادی وطن عزیز را به همه افراد ملت افغان در داخل کشور و در هر نقطهٔ جهان که باشند از طی دل تبریک می گویم.

سرور این روزهای ملی در خاطر ما همیشه باخاطرات بزرگ فداکاری مردانی همراه است که به بهای خون ونثار جان در حفظ نوامیس وشرافت ملی این شادمانی را برای ما ممکن ساخته اند:

در این موقع که چهل سال ازین خاطرهٔ ملی سپری می شود وتفکر واندیشه های ما آن را تجلیل میکند بروح پاک شهدای راه آزادی وقائد بزرگ آن [illegible] که درود می فرستم.

نباید این فرصت مسعود مارا تنها بیاد افتخاراتی رهنمونی کند که شجاعت، ایثار و وطن پرستی رادمردان آن معرکه نصیب ما گردانیده اند بلکه شایسته است افراد ملت ما روی نکاتی غور کنند که عطیه گران بهای استقلال با نهضت اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و آزادی ما باپشتیبانی این پیشرفت ها مایه سعادت و بختیاری بادوام ملت افغان گردد.

حفظ وحراست استقلال در اعصار وازمنه مختلف مساعی و وسائل مختلفی را ایجاب میکند. نیاکان ما در عصر وزمان خود این وظیفهٔ ملی را بامساعی و وسائلی که دران عصر وزمان میسر بود به پیروزی انجام دادند، واین ناموس عظیم را امانت بما سپرده اند.

امروز ما با اراده وتصمیم و حقایقی که از ایشان به ارث برده ایم به مساعی و وسائل امروزی

برای حفظ نوامیس ملی خود نیازمندیم که توجه به آن جزء وظیفه بزرگ ملی ماست.

مساعی امروزه مانه تنها رفتن به محاذ، جنگیدن وقبول فداکاریست بلکه تجهیزات زمان ما تجهیز سیاسی، تجهیز اقتصادی، تجهیز اجتماعی و علمی است.

فرقیکه در نوعیت مقدار و طرز بکار انداختن مساعی به میان آمده بصورت مختصر عبارت از وقف تفکر به آموختن روش حیات امروزی التفات کامل در شناختن ارزش دقایق و ثانیه های است که مجموع آن زندگی مردم و ملل را در عصر کنونی تشکیل میدهد.

یگانه چیزیکه می خواهم توجه شمارا به آن جلب نمایم این است که بحیث فرد و جماعت تأمل باید کرد که این وسائل را تا کدام اندازه تامین و این مساعی را تاکدام حدوقف نموده ایم.

این التفات و ظائف و تکالیف آینده مارا تعیین می کند. مساعی حکومت درین زمینه در حدود آمال وتمنیات است اما موفقیت حکومت درحالیکه در تعین خط مشی کافی شمرده میشود در ساحهٔ عمل منوط به ایجاد عوامل دیگری است که بزرگترین آنها همکاری مردم، وجود حسن نیت و ادراك واقعی اضرار و منافع ملی است.

تعین هدف ملی افغانستان بحیث نصب العین دولت انکشاف منابع طبیعی کشور و بدین وسیله بلندبردن سویهٔ زندگانی مردم وبطور عمومی بهبود اوضاع اقتصادی فرهنگی و اجتماعی مردم افغانستان است که سیاست داخلی مارا شرح میدهد.

برآوردن این آمال در همه حالات و شرایط چنانچه گفته ایم منوط به همکاری مردم است اشتراك مساعی که تاکنون از مردم مشاهده کرده ایم موجب سرورمن است. اما احتیاجات مملکت نه تنها همکاری بیشتر همه طبقات بلکه ایثار وفداکاری عمومی و متحدا فراد کشوررا ایجاب می کند که من آنرا از همهٔ شما در هر شغلی که دارید تمنا دارم.

یکی از بزرگترین برکات استقلال آن است که یک ملت در پرتو این نعمت بزرگ الهی میتواند آزادانه برای سعادت خود و نوع بشر فکر کند. پیام قلبی من به ملت درین موقع خجسته صلای التفات باین اندیشه و تفکر می باشد این پیام از یک ضرورت غیرقابل انکار نشئت میکند که همه مردمان جهان بیشتر ازهر عصر به آن مواجه اند وآن عبارت از تامین سعادت مردم درسایه صلح و امن گیتی است.

ازین رو تفکر برای سعادت ملی و بشری باید اذعان بعقیده باشد که مصائب یک قسمت جهان در دیگر قسمت های آن موثر بوده در معنی سعادت جهان سعادت مردم و ملل بصورت انفرادی مضمر باشد پس درین موقع که برای ملت افغان لحظهٔ اظهار تمنیات قلبی است سعادت همه مردم وملل جهان را خواسته و بطور خاص برای پیروزی آن مردم وملل که هنوز به مجادلات خود

در راه آزادی موفق نشده‌اند دعا می‌کنم نزدیک‌ترین این مردم با ما برادران پښتونستانی ما می‌باشند در مورد انجام آمال آنها در موقف ما تغییری وارد نگردیده مساعی ما ادامه دارد که این قضیه از طریق مسالمت به‌مقتضای عدالت حل گردد.

چون ما سعادت بشری را منوط به احترام تمنیات مردم می‌دانیم تأمین آرزوهای مردم این سرزمین را قدم موثر برای نزدیک شدن به‌تعمیل این منظور می‌شماریم.

مردم پښتونستان در زحمت مبارزهٔ ما برای آزادی شریک بوده‌اند ازین‌رو از ایشان خواهش می‌کنم که در سرور این جشن ملی خود را با ما سهیم دانند. سیاست خارجی افغانستان بر اساس صلح دوستی و همکاری بین‌المللی بنا یافته افغانستان عقیده دارد که تنها و تنها حالت صلح و امن گیتی می‌تواند فضائی را ایجاد کند که در آن آمال کشورهائیکه تازه موقع یافته‌اند اوضاع خود را بهتر بسازند برآورده. ازینجاست که سیاست آزاد و بی‌طرفانه بر اساس دوستی و همکاری با همه مردم و ملل جهان طرح شده و به تأسی از ارادهٔ ملت افغانستان با صراحت و صمیمیت تمام تعقیب گردیده و خواهد گردید.

باین ترتیب طوریکه آشکار است سیاست ملی و بین‌المللی افغانستان مؤید همدیگر بوده حکومت در تقویه و تحکیم این سیاست با ملل متحابه سعی تمام دارد مسروریم که ملل متحابه نیز صمیمیت این سیاست را درک نموده و همکاری مقدور خود را دریغ نداشته‌اند و از طرف مردم و حکومت افغانستان به‌نظر قدر و استحسان نگریسته می‌شود.

وظائف و تکالیف افغانستان در مقابل مللی که با ما در یک ساحه حیات زندگی می‌کنند با کمال مودت مورد ملاحظه می‌باشد.

افغانستان خود را مسعود میداند که روابطش با همه دوستانه و تمنیاتش برای همه بر اساس مودت است از شمول دسته‌های عساکر دولت‌های دوست و همجوار در مراسم این مسرت ملی مراتب خورسندی خود و امتنان مردم افغانستان را اظهار می‌نمایم.

در خاتمه یکبار دیگر ورود این روزهای مسعود را به همه شما تبریک گفته برای سعادت و بهروزی مستدام شما و کافهٔ بشریت دعا می‌کنم.

از بارگاه ایزدی مسئلت می‌نمایم دنیای بشریت را که امروز به‌تشویش و اضطرابات مواجه است با طمینان و آرامش مادی و معنوی رهنمونی فرماید سعی و قدرت بشر را برای سعادت و سلامتش بکار اندازد و عنایت فرماید که ملل و مردم جهان در یک دنیای آرام و مسعود برای خیر و صلاح

همدیگر زندگی کنندوملت افغانستان درین فامیل مسعود قابلیت یک عضو مفیدو مدد گار را دریابد .

* * *

درموقع ورود جلالتماب جلال بایار :

مناسبات دوستانه وروابط نزدیک برادرانه میان ملت افغان و ترک به علایق نیک دیپلوماسی محدود نبوده و درحقیقت رشتهٔ است که مردم افغانستان ومردم ترکیه‌را درطول زمان شناسایی شان باهمدیگر پیوسته مربوط ساخته است .

یقین کامل دارم که قبول زحمت شما به‌تشریف فرمائی با فغانستان در راه تشئید وتحکیم این علایق دوستانه وبرادرانه معاونت بسزایی می‌کند .

خاطرهٔ دیدن کشور زیبای ترکیه و ملاقات باجناب شما ازخاطرات فراموش نا شد نیست که همیشه درنزد من گرامی خواهد ماند .

* * *

درموقع ورود جلالتماب مارشال وراشیلوف :

افغانستان واتحاد شوروی درطی زمان وطول سرحدات مشترک خویش بامناسبات وعلایق نیکی باهم بسربرده اند که‌تذکار آن‌از نظر اهمیت روابط حسنه‌ذات‌البینی میان کشورهای هم جوار مایه مسرت مشترک مردمان هردو کشور است .

خورسندم که به‌جلالتماب شمایقین کامل بدهم که‌درپرتوروابط‌دوستانه که خوشبختانه میان افغانستان واتحاد شوروی ازسالیان درازموجودبوده ودوام نموده است امروز مردم افغانستان ازتشریف‌آوری جلالتماب شما خیلی مسرور هستند .

* * *

درموقع عیدفطر :-

این‌عید بزرگ را ازبارگاه پروردگاربهمهٔشما فرخنده ومبارک میخواهیم دراین‌جهان که پیوسته اندیشهٔ بشری درمعرض‌تحول وتبدل است خاطرات ماراباسنن ستوده رهنمونی میکند که حفظ کرامت وصیانت مقام معنوی‌انسان بان‌وا بسته میباشد .

من آرزومندم‌هر فردملت چه‌درراهی که‌بسوی‌خدای‌متعال دارند وچه‌درطریقی‌که آنها را به مقاصدملی‌شان نزدیک ترمی‌گرداند همیشه این دستورهای بزرگ‌راموید آمال خویش بشناسند .

فردای‌که‌مابسوی‌آن‌نگرانیم وقتی باشکوه تروزیباترمارا استقبال خواهدکردکه سیرانکشاف مادی‌ما بافضائل معنوی توام باشد .

درموقع عید سعید اضحی :-

از ارکان مهمه درشعایراین ایام اجتماع مسلمانان برای طواف کعبهٔ الهی و انجام فریضهٔ قربانیست که دوامر بزرگ رابماارشاد مینماید .

فداکاری درراه حق ومحبت باهمنوع .این سنن ستوده از آن مقاصد عالیست که ملل جهان همیشه آنرا عامل موفقیت ورستگاری شناخته اند .

خاصه مات ماکه درآستان حیات نوین خویش قدم گذاشته وآرزوی مااین است که تکامل مادی باحفظ مقام معنوی آنها متوازی باشد .

مامطمئنیم ملتیکه به تایید خدا باانجام هرگونه قربانی وایثار درجریان مبارزات زندگی مقام خودرا محفوظ نگهداشته درین روزگار نیز که روح بشر دستخوش تردد واضطراب است چنانچه شایسته مقام یک ملت مومن وفداکار میباشد وظائف خودرا بپایان رساند .

پیام والاحضرت شهزاده احمد شاه رئیس افتخاری سره میاشت عنوان

سره میاشت خوردسالان

عزیزان من اعضای د افغانی کوچنیانو سره میاشت !

به‌مناسبت نخستین سالگرهٔ تاسیس جمعیت شما و موفقیت های که درظرف یکسال بدست آورده اید ، رضائیت وممنویت خودرا اظهار ودعا میکنم که جمعیت افغانی سره میاشت باتمام ارکان خود همواره موفق باشد .

جمعیت خرد سالان که در آن اولاد مملکت ونو باوگان معارف عضویت دارند، آیندهٔ خود را باید با مجاهدات فراوان ومساعی جمیله خویش درراه استحکام تعالیم دینی عواطف انسانی ،مکارم اخلاقی وبالاخره وحدت تام‌ملی ومجاهدات در راه نهضت خانهٔ مشترک‌ما وشمایعنی افغانستان عزیزروشن تربساز ند.

آرزوی ما آن است که‌همه‌درراه توسعه کار شما مساعدت نمایند .موفق‌وسعادتمندباشید.

احمدشاه

رئیس افتخاری جمعیت افغانی سره میاشت .　«پاریس»

مینار استقلال

پادشاه

تدبیروارادهٔ فرزند برگزیدهٔ افغان ،ملت‌رادرطریق موفقیت‌وفیروزی‌رهبری می کند.

شاه به آرزوهای قوم واقعیت می‌بخشد .

دوساحت زمان وزمین درعین دوری ، به نگاه خرد متصل اند.

عصروزمان ، مغز آگاه، روح بیدار وبازوی توانا بکاردارد.

مردان استوار ونسل قوی ومحکم، نمایندهٔ دنیای امروز اند.

پادشاه‌ما اساس تربیهٔ‌ملی‌رابرین پایه گذاشته اند ،تا کشورباستانی ، باموقعیتی که در زمین وزمانه دارد، به همت والای خود ،نگهبان استقلال ومدافع حقوق جهان‌باشد. سعی‌ممتد وخرد مندانهٔ پیشوای بزرگ درپیشرفت کشور، دلیل روشن بر خوشبختی است .

مابه هدف‌ها وخواسته های خود می رسیم .

* * *

ثروت ، فرهنگ ، وسلامت‌قوم به توجه رهبربصیر ودانای‌ملت‌روبه ترقی می رود.

موسسات بهبود اجتماعی درتوسعه است.

نسل امروز به رهنمائی شاه ، وجایب‌ملی ومسئولیت های آینده را بهترملتفت‌اند.

پادشاه سرپرست طبقهٔ جوان مملکت است.

* * *

افغان‌هادرسرزمین پدران نجیب‌آریایی یگانه ستارهٔ اتحاد شاه را می‌شناسند.

درشعاع مهر شاه ، بدورهم ، تاحاشیهٔ مرزها، حقیقت وواقعیت‌زندگانی رامی‌جوئیم.

پاد شهان بودند که ازدامن «هندوکش » و« سپین‌غر» درگیتی آوازه افگنده ، دوره‌های ممتاز طرح‌نمودند که‌تاریخ‌هادرصفحات خود ،آنرا برجسته ترثبت کرده .

فضیلت‌پاد شاهی ،ملت آراسته بمیان می‌آرد .

* * *

ملت افغان وکشور افغانستان درحمایت اعلیحضرت المتوکل علی الله، محمد ظاهرشاه، پادشاه محبوب ودانای‌خود ،یاد گارنیکو، زین عصروزمان بدست تاریخ‌سپرد نیست.

پاد شاه‌مامعلم ورهبر ماست.

«آیینه»

ددربار وزارت

ښاغلی ددربار وزیر

تشکیل :

ددربار وزیر ع ، ج ، سردار احمد علی

معین ع ، ص ، حاجی امین الله

دسلطنتی تشریفاتو د ریاست کفیل :

ع ، ص ، سردار محمد علی

دحرم سرای ناظم :

ع ، ص ، محمد آصف

دمحاسبی اوی مدیر ع ، میر امام الدین

دحضور د دواخانی اوی مدیر او د

داکترانو : ع ، میر عبدالغنی

د تنظیماتو مدیر ص ، محمد زمان

دلوازمو مدیر ص ، شیر احمد

دپاڼو مدیر ص ، محمد عظیم

دنقلیه مدیر ص ، میر اکبر

دخزانی مدیر ص ، عبدالباقی

دکار خانی ناظر ص ، محمد عثمان

فراش باشی ص ، خوشدل

دهمایونی ذات دمبارکی حضور مصاحبان :

ع ، ص ، سردار خلیل الله

ع ، ص ، سردار عبدالرزاق

دارالتحریر شاهی

تشکیل :

ددارا لتحریر شاهی کتمیل

ښاغلی حافظ نور محمد (کهگدای)

ددارالتحریرشاهی مشاور

ښاغلی سراج الدین (سعیدی)

داعلیحضرت مطبوعاتی مشاور

ښاغلی خلیل الله (خلیلی)

دقلم مخصوص مدیر

ښاغلی عبدالواحد(معروفی)

دلمړی خانگی مدیر

ښاغلی غلام محمد (آری زاد)

ددوهمی خانگی مدیر

ښاغلی عبدالقدوس

دخلورمی خانگی مدیر

ښاغلی محمد دلاورقاضی

ښاغلی حافظ نور محمد کهگدای

دعرایضو مدیر ښاغلی عبد النبی

درسامی اوکتابخانی دخانگی مدیر محمد همایون (اعتمادی)

اعطای نشانها

ذواتیکه باخذ نشانهای مختلف نایل شده اند .-

۱ - جلالتمآب جی ۰ ام ۰ ای الجنلس وزیر خارجهٔ هالیند نشان سردار اعلی قرار اعتبار نامهٔ (٦٣٤)

۲ - ښاغلی دالیچ جی سپان چلر د مدیر عمومی هوانوردی ملکی هالیند نشان سردار عالی قرار اعتبار نامهٔ (٦٣٥)

۳ - ښاغلی سی جی ام نسن مدیر روابط خارجی شرکت ک ۰ ل ۰ م نشان استور اول قرار اعتبار نامه ی(٦٣٦)

۴ ـ ښاغلی واگنر رئیس بلدیه نیویارك نشان سردار عالی قرار اعتبار نامه‌ی (۶۳۱)

۵ ـ ښاغلی اوبراین معاون بلدیه نیویارك نشان استور اول قرار اعتبارنامه‌ی (۶۳۲)

۶ ـ ښاغلی مباد ورتپرسن رئیس شعبه تجارت بلدیه نیویارك نشان استور اول قرار اعتبار نامه ی (۶۳۳)

۷ ـ جلالتمآب دکتور اربرشن اسوالت سفیر کبیر جمهوریت المان فیدرال نشان سردار اعلی قرار اعتبار نامه‌ی (۱۲۵۳) تاریخ ۱۸/۱/ ۳۸

ذواتیکه باخذ نشان سردار عالی موفق شده اند :ـ

۱ ـ ښاغلی سید عبداله کفیل وزارت عدلیه وکیل وزارت داخله .

۲ـ « عبداله ملکیار وزیر مالیه.

۳ـ « دکتور محمد یوسف وزیر معادن و صنائع .

۴ـ « محمد کبیر وزیر فوائد عامه.

۵ـ « دکتور علی احمد کفیل وزارت معارف .

۶ـ « غلام محمد شیرزاد وزیر تجارت .

۷ـ « عبدالحکیم شاه عالمی سفیر کبیر افغانی در مسکو .

۸ـ « استاد صلاح الدین سلجوقی سفیر کبیر افغانی در قاهره .

۹ـ « دکتور عبدالظاهر سفیر کبیر افغانی در کراچی .

ذوانیکه با خذنشان درجه اول استور نایل گردیده‌اند :--

۱ـ ښاغلی محمد مرید وزیر مخابرات .

۲ـ « محمدهاشم میوندوال سفیر کبیر افغانی در واشنگتن .

۳ـ « محمدعثمان امیر سفیر کبیر افغانی در تهران.

۴ـ « عبدالصمد سفیر کبیر افغانی در پیکنگ .

۵ـ « عبدالرحمن پژواك نماینده‌ی دایمی افغانستان در یونان.

۶ـ « میر عبدالعزیز والی کابل.

۷ـ « سید عباس حاکم اعلی غزنی .

۸ـ « دکتور محمد آصف سهیل کابل ښاروال.

۹ـ « حاجی امین الله معین وزارت دربار .

ذواتیکه باخذ نشان استور درجه‌دوم موفق گردیده اند .

۱- ښاغلی سیدشمس‌الدین مجروح رئیس مستقل قبایل .

۲- « سید قاسم رښتیا رئیس مستقل مطبوعات .

۳- « محمد جمعه صدیقی نائب الحکومه‌ی ولایت قطغن .

٤- « غلام حیدر عدالت حاکم‌اعلی میمنه . (کفیل‌وزارت‌زراعت)

٥- « محمد صدیق کفیل حکومت اعلای فراه . (کابل ښاروال)

٦- « عبدالرحیم واحد معین‌وزارت داخله . (نائب الحکومه هرات)

۷- « عبدالرسول رئیس‌گمرك کابل .

۸- « احمدگل رئیس گمرك هرات .

۹- « سیدعباس رئیس گمرك قندهار .

۱۰- « عبدالروف بینوا رئیس کابل راډیو .

۱۱- « استادخلیل‌الله خلیلی مشاور مطبوعاتی حضور ذات شاهانه .

۱۲- « حبیب الله رئیس دافغانستان بانك .

۱۳- « عبدالکریم حتمانی معین وزارت عدلیه .

١٤- « عبدالاحمد عطائی معین وزارت معارف .

ذواتیکه باخذ نشان استور درجه سوم مفتخرگردیده اند .

۱- ښاغلی سید عبد الاحد معین وزارت‌معادن و صنائع .

۲- « دکتور سلطان احمد پوپل رئیس معادن وزارت معادن و صنایع .

۳- « پاینده‌محمد رئیس تفتیش صدارت عظمی .

٤- « حبیب الله رئیس محاسبات صدارت عظمی .

صاحبمنصبانی که‌از حضور مبارك شاهانه‌برایشان نشان سردارعالی منظور و‌اعطاشده است .

۱- ښاغلی سیدحسن تورن جنرال لوی درستیر نشان سردارعالی .

۲- « خان محمد برید جنرال مرستیال نشان سردارعالی .

۳- « عبدالرزاق برید جنرال قوماندان قوای هوائی نشان سردار عالی .

صاحبمنصبانی‌که از حضور اشرف ملوکانه به اخذ نشان استور موفق شده اند .

۱ - ښاغلی عبد الکریم تورن جنرال پیژندوال استور درجه اول .

۲ - « غلام‌فاروق « « قوماندان ح پ۰ « « « .

۳ -ښاغلی عبدالرزاق تورنجنرال آتشه عسکری در مسکو	استور درجه اول
٤ - « سعدالله « « پریکوال	« « « .
٥ - « محمود قوماندان گروپ نقلیه	« « « .
٦ - « محمد عظیم قوماندان قوای کار	« « « .
۷ - « محمد نعیم تورن جنرال	« « « دوم
۸. - « محمد آصف « «	« « « .
۹ - « عبدالغفار قوماندان فرقه ۸	« « « .
۱۰- « محمد حسین قوماندان فرقه ۷	« « « .
۱۱- « ذکریا بریدجنرال دزیر می آمر	« «سوم .
۱۲ - « غلام علی بریدجنرال	« « « «
۱۳ - « عبدالخالق بریدجنرال قوماندان قوای ٤ زرهدار	« « « «
۱٤ - « مراد علی بریدجنرال رئیس تعلیم و تربیه	« « « «
۱٥ - « معراج الدین بریدجنرال	« « « «
۱٦ ح ښاغلی عبدالکریم دگروال	« « « «

صاحبمنصبان و مامورین قوای کار که از حضور اقدس ماوکانه با خذ نشان‌های ذیل موفق گردیده اند .

۱-ح ښاغلی سلطان محمد دگروال معاون قوای کار	استور درجه دوم
۲ . « محمد اسمعیل « آمرمیدان هوائی بگرام	« « «
۳ - ع ، ص غلام محمد مامور رتبه ۲ مدیر عمومی میخانیکی	« « «
٤ - ح - عبدالاحمد دگروال آمر اول سرك سالنگ	« «سوم
٥ - « عبدالرشید دگرمن معاون آمریت سالنگ	« « «
٦ - « ح حبیب الله دگرمن رئیس دیوان حرب	« « «
۷ - « سیدمحمد دگرمن آمرگروپ یونت‌های شمال	« « «
۸ - « حبیب‌الله « معاون عمومی حفظ و مراقبت	« « «
۹ - « میر عزیزالله « مدیریت عمومی میخانیکی	« « «
۱۰ - « محمدامین « « قوماندان قطعه بگرام	« « «
۱۱ - « عبدالقاهر « « قوماندان یونت تعلیمی	« « «

۱۲ - ح گل پاچا دگرمن قو ماندا ن یو نت ۲	استو ر درجه‌سو م
۱۳ - « شیر احمد « قو ما ند ان یو نت ۳	« « «
۱٤ - ش غلا م جیلا نی جگړ ن مدیر لو ا ز م قر ار گـاه	« « «
۱۵ - « سید عالمشاه « مدیر عمو می حفظ و مر اقبت	« « «
۱٦ - « شیر احمد « مدیر حفظ و مر اقبت پر و ان	« « «
۱۷ - « فقیر احمد « مدیر حفظ و مر اقبت قطغن	« « «
۱۸ - « خو ا ز ك «کـفیل قو ماندانی یو نت او ل	« « «
۱۹ - « عبد ا لمیر « « « « ٤	« « «
۲۰ - « عبد الو هاب « « « « ٦	« « «
۲۱ - « عبدا لحسین «مدیر محاسبه‌سر لکسالنگك	« « «
۲۲ - « عبدالر ز اق « کـفیل مفر ز ه‌مرکـز	« « «
۲۳ - « عبدالسلا م جگړ ن مد یر حفظ و مر اقبت کـابل	« «چهارم
۲٤ - ش . سر دار محمد جگړ ن‌مدیر تر انسپو رت مرکـز	استو ر درجه ٤ .
۲۵ - . آقاجان جگړ ن کـفیل قوماندانی یونت (۵)	« « « .
۲٦ - . سید علم جگړن کـفیل قوماندان قیر ریزی ترخم وجلال‌آ باد	« « «
۲۷ « . فیض‌اله آمر بار چالا نی	« « «
۲۸- « . محمد آصف جگړ ن -	« « «
۲۹ - « . محمد یعقوب تو رن کـفیل سر طبابت قرایـکار	« « «
۳۰ - غ . محمد نسیم تورن مدیر لو از م میخانیکی	« « «

در شب دوم چهلمین سالگرهٔ استقلال

بنام خدای توانا!

شادم که فرصت مساعد گردید ودر این شام با شکوه که سرتاسر مملکت بمسرت آزادی جشن گرفته شده تبریکات صمیمانه‌ی خود را بحضور اعلیحضرت معظم همایونی و هموطنان عزیز تقدیم میدارم پیام من متوجه بدل های حساس ودردمند یست که در آرزوی سر بلندی وسعادت وطن می تپد ورسیدن باین منظور مقدس را جزء ایمان و فرایض ملی خویش می شمارد یعنی:

به برادران گرامی، به خواهران حساس افغان بهمه افراد پیر وجوان این کشور:

بمردمیکه هنوز داستان افتخارات گذشته در خاطرات شان مجسم است، بانسلی که عظمت آینده وطن بهمت و لیاقت آن ها مربوط می باشد، اعتماد من در تاثیر و قبول این پیام، صدق و صمیمیتی است که پیوسته از ملت نجیب افغان دیده ام و ایمانیست که خود باآرزو های پاک بی آلایش خود برای بختیاری فرزندان افغانستان دارم.

آنچه درین مورد براطمینان قلب من می افزاید، سیاست بسیار روشن وصریحاست که حکومت اتخاذ نموده، منبع این صراحت، احساس نیاز مندی ها ودردهای مملکت است که ماو شما یک سان در آن سهم داریم. این نیازمندی وآرزوهای مشترک است که خط سیر و اجراآت ما را به وجود آورده درمیان قلب آرزو مند من و دلهای هموطنان عزیز حائل وحجابی نگذاشته است.

مبارزان ملی ما که عطیه‌ی گرانبهای استقلال را بخون خویش حفظ نمودند به ما آموختند که حوادث هر چه بزرگ باشد در برابر نیروی معنوی وتصمیمات مشترک ومتحد مردم کوچک و مضمحل می گردد.

سیلاب مدهش استعمار که در مدت تقریباً دو قرن گذشته اکثر حصص آسیاو افریقا را استیلا نموده بود در کشور ما نیز سرا زیر شد و در اثر همین ثبات و تصمیم مشترک مردم متوقف گردید.

آن مردانیکه در طول تاریخ این مملکت ودر محاربات استقلال فیروز برآمدندوسایل مادی کمتر در دست داشتند.

آنها تنها در فروغ یک مشعل مسیر خودرا تعقیب میکردند که آن مشعل عشق بود، عشق به آزادی وعشق به افتخار.

آنها زندگانی را بدون آزادی فاقد هرگونه شرف وسر بلندی میدانستندبلکه آزادی را جزء مفهوم زندگانی میشناختند.

ارادهٔ امروز مردم افغانستان به تائید خدای بزرگ همان ارادهٔ پدران ماست و این تصمیمی است که تغییر نمی پذیرد.

بزرگترین وظیفهٔ ملی ماوشمادر همه احوال و بهر قیمتی که باشدحفظ و حراست مقدس ترین ناموس ملی ماست و مقدس ترین ناموس ملی ما استقلال کامل ومطلق افغانستان عزیز است.

سرا سر تاریخ اصیل و باستانی مادر این فروغ مقدس نگارش یافته اکنون که چهل سال ازآزادی ما میگذرد. متوجه باید بود که برای حفظ وبقای استقلال واقتدار ملی چه وظایف مهمی بعهده داریم.

در تمام این تماس‌ها افغانستان نقاط نظر خودرا بطور واضح و روشن به دوستان خویش شرح نموده ومرام خودرا به ایشان فهمانیده است.

در مرحلهٔ کنونی میتوانم بشما اظهار نمایم که سیاست بیطرفی افغانستان بر اساس قضاوت آزاد و بی غرضانه درنزد همه دول متحابه روشن ومفهوم بوده وباثبوت حسن نیت افغانستان درهمه جا این سیاست درک گردیده ومورد اعتماد وقدردانی قرار گرفته است.

حکومت افغانستان این تصمیم ملت را تعقیب نموده و تعقیب خواهد نمود. من بشما اطمینان میدهم که به تائید خدا درطریق حفظ این پالیسی آزاد ومستقل هیچ چیز دیگر بجز قوت ارادهٔ خود مردم افغانستان، نفوذ وتاثیر نخواهد داشت مطابق باتمنیات مردم افغانستان با وقف هرگونه سعی در ساحهٔ حیات بین المللی افغانستان برای جلب منافع کشور و رد مضرت ازمملکت دوام داده خواهد شد.

با تاثر بایدبگویم تنها مملکتی که تاهنوز موفق نشدیم اختلاف سیاسی خود را با آن حل نمائیم پاکستان است.

دراین مورد آرزو دارم درحالیکه بشما خطاب میکنم بملت پاکستان نیز خطاب نموده و اظهار کنم که افغانستان بااین کشور نیز آرزومند دوستی صمیمانه که از اخوت اسلامی سرچشمه میگیرد میباشد.

قضیهٔ پښتونستان تنها از راه دوستی و اعتماد با حسن تفاهم پاکستان با مردم پښتونستان و افغانستان به خوبی حل شده میتواند و فقط مربوط به وجود این آرزومندی در نزد حکومت پاکستان است.

میخواهم یک بار دیگر بگویم که افغانستان جز رضا و قناعت آزادانهٔ مردم پښتونستان دیگر غرض و مقصدی ندارد چنانکه جز رضا و قناعت مردم پښتونستان هیچ چیز دیگر رضا وقناعت مردم وحکومت افغانستان را نمی تواند جلب کند.

دعا میکنم که این قضیه طوری دوستانه و به قناعت مردم پښتونستان حل گردد که جزئی ترین کدورتی در قلب این دو ملت مسلمان باقی نگذارد.

در این موقع که ما روز ملی خودرا تجلیل میکنیم آرزومندم تمنیات شخصی خود و مردم وحکومت افغانستان را برای سعادت برادران پښتونستانی خود تقدیم نمایم.

از آن ممالک دوستیکه واحد های نظامی شان به تقریب چهلمین سالگرهٔ استقلال وطن یعنی درین روز خوشی مابا ما شرکت نموده اند اظهارسپاسگذاری نموده وازاین وضعیت دوستانهٔ شان از طرف مردم وحکومت افغانستان قلباً تشکر می نمایم.

در خاتمه برروان اعلیحضرت محمد نادرشاه غازی فاتح استقلال و به روح همه آن مردان فداکاریکه دراین راه مقدس شهید شده اند درود میفرستم و سربلندی ملت نجیب افغان را از بارگاه خدای بزرگ نیاز می نمایم.

پاینده باد استقلال افغانستان

زنده باد شاه ما

د نوی کال د راتګ په مناسبت:

ډیرخوشحال یم چه بیا موقع په لاس راغله چه دکابل راډیو په وسیله دنوی کال مبارکی دمعظم تولواك حضور او تاسی گرانو وطنوالو ته تقدیموم.

هرکال چه تیرشي په حقیقت کښی زموږ دژوند یوه ورقه گرزي او هرکال چه نوی شی دژوند یوبله ورقه مخ ته راځی.

دا نو زموږ کار دی چه له تیری ورځی مو څه فائدی اخیستی ده او له نوی ورځی څخه استفاده کوو؟

د مخه تر هغه چه د نوی کال استقبال وکو زما په عقیده دا ضروری ده چه تیر کال ته هم په یوه اجمالی نظر وګورو او هغه د دی د پاره چه د خپلو ناکامیو یا احیاناً د خپلو اشتباهاتو عللو ته ملتفت شو او په آینده کښی هغه تکرار نه کو.

د مملکت وضع او هغه بی شماره احتیاجات چه زموږ په مخ کښی دی هغه تاسی ته پوره معلوم دی او هم زموږ ملی هدفونه واضح او څرګند دی.

موږ غواړو چه دخپلی تیری پسماندګی او اوسنی احتیاجات رفع کو.

موږ غواړو چه دخپلو خلقو دژوند اقتصادی، اجتماعی او فرهنګی سطح جګه کو؟

موږ غواړو دخپل دپاره له هره حیثه یو آبرومندانه ژوند تامین کو.

له دی جهته نودولت ددی احتیاجاتو د رفع دپاره اوملی هدفوته درسیدو په غرض پلانونه طرح او ترتیبات ئی نیولی دی چه یو قسمت شروع شوی دی او بل قسمت به وروسته شروع شی

خو د دی پلانو پیشرفت او کامیابی له هرجهته دټولو طبقو په صمیمانه همکاری او بیا د ملت د هر فرد په کار او زحمت کښی پوری ربط لری.

دا ربښتیا ده چه له ډیرو وجهاتو زموږ په مخ کښی زیات نقائص او مشکلات شته او مجبور یو چه په یوه وخت کښی هم تیری پسماندګی لیری کو او هم دموجوده او آینده آرزوګانو د پاره کار وکو.

خو هم دا چه نن خپلو نقائصو ته ملتفت شوی یو، پخپله د صحیح استقامت په لاره یو مهم قدم دی.

علاوه پر دی که هغه کارونه وکتل شی چه په دی آخرو کلو کښی پای ته رسیدلی دی ددی دپاره کافی دی چه آینده ته زموږ امید واری تقویه شی.

لیکن دی ته باید ملتفت او سوچه گمراه کوونکی خوشبینی او مایوسوونکی بدبینی دیوه داسی ملت دپاره خطرناکه ده چه دترقی په لاره تازه قدم اخلی.

ورونو!

نن دنیا دعمل دنیا ده دحرکت او سرعت دنیا ده او موږ چه په قرنو وروسته پاته یو نو ترنورو زیات عمل حرکت او لا ینقطع جدوجهد ته محتاج یو او باید په ډیر قیمت چه ډیری تیری پسماندگی تلافی کړو او دجهان دژوندیو مللو په قطار کی خپل ځای اشغال او وساتو.

مگر دا کار دیوه فرد یا دیوه دسته اشخاصو دلاسه پوره ندی او دا کار دتمامو افرادو مجموعی او نهائی کوشش او صادقانه سعی ته ضرورت لری.

نو په دی موقع چه کال نوی کیږی زه تمامو دیوه مسول فرد په حیث ستاسی وطندارانو او خصوصاً له ځوانانو او منورینو څخه داده چه ددولت دا صلاحی او انکشافی پروگرامو او هغو مقدسو مرامو سره چه موږ تول لئی دوطن اعتلا او دنن او سبا فرزندانو د بهتری آیندی دپاره لرو په پاك نیت او ایثار او دمسولیت په حس زیاته همکاری وکی څو چه دیر ژر خپلو عالی هدفو ته نژدی شو.

ورونو!

نن د کار او فعالیت دپاره او همدارنگه دملی عام المنفعه پروگرامو د تطبیق دپاره تر هر وقت زمینه تیاره ده نو که ځانو ته تکان ورکو او په افغانی عزم هر یو په خپله وظیفه کی زیات جدیت وکړو او زحمت وباسو نو زه قوی امید لرم چه ژر به دپیشرفت او تعالی خواته محکم گامونه واخلو.

دلته باید داهم وویل شی چه ملی هدفو ته رسیدل په هغه اندازه چه داخلی فعالیت او جدیت ته ضرورت لری همدارنگه جهانی صلح او دافغانستان دبین المللی علایقو انکشافاتو ته هم احتیاج شته چه له همدی جهته افغانستان په بین المللی ساحه کښی دبیطرفی او دجهان دملتو او خلقو سره ددوستی سیاست انتخاب کړی دی او له هر هغه عامل څخه چه ددنیا صلح ته خطر تولیدوی کرکه کوی او امیدواره دی چه تولی بین المللی کشیدگی چه دبشریت امن او سلام تهدیدوی دصحیح تفاهم له لاری د اجتماعی عدالت او حق پر اساس او دمتحدو ملتو دمنشور سره سم حل او رفع شی.

په پای کښی یو وار بیا دنوی کال مبارکی تاسی وطندارانو او مخصوصاً گرانو پښتونستانی ورونو او هم تول عالم اسلام ته وایم او ددنیا دصلح او دبشریت درفاه دپاره دعا کوم.

دملی شورا

تشکیل :

رئیس ع ، ج ، س ، ا ، محمدنو روز

لمړی معین بناغلی داکتر محمد اسعمیل علم

بناغلی محمدنو روز دملی شورا رئیس

دوهم معین بناغلی ولی محمد رحیمی

لمړی منشی « محمد رحیم شیدا

دوهم منشی « غلام دستگیر

دلیکـنـی دلوی مدیر کفیل: « محمد داود

دمحاسبی او اوازمولوی مدیر: « محمد نعیم

دکمسیونـو دمـدیـرکـفیل : « زین العابدین جمالی

داوراقو مدیر « فیض محمد

دتبلیغاتو او نشراتـودمـدیرکـفیل: « حیفظ الله متیر

امور شورای ملی

الف : کمیسیون امور مالی بودجه وتجارت :

فیصله‌ی مورخه ۱۳۳۸/٤/۲۲ کمیسیون و صرف راجع به موافقت‌نامه‌ی همکاری بین حکومت افغانستان وحکومت اتحاد جماهیر شوروی در مورد عملیات و کشفیات جیولوژی وعکس برداری به غرض کشف نفت در قسمت شمال افغانستان و قرضه طویل المدت .

فیصله ی مورخه ۱۳۳۸/٥/٤ کمیسیون در مورد قرار دادهای همکاری تخنیکی و اقتصادی بین حکومت افغانستان ودولت فدرالی المان .

فیصله ی تاریخی ۱۳۳۷/٥/۲٥ کمیسیون در مورد قرضه‌ی ٥ملیون و هفت صدهزار دالر بین حکومت افغانستان و بانک وارداتی وصادراتی واشنگتن .

فیصله‌ی تاریخی ۱۳۳۷/۷/۲۰ کمیسیون راجع به بودجه وتشکیل جدید، گراف و لائحه وظائف وزارت تجارت .

فیصله ی مورخه ۱۳۳۷/۷/۲۷ کمیسیون راجع به تعدیل ضمیمه مورخه ۱۳۳۷/۹/٦ اصولنامه‌ی مامورین ملکی .

فیصله‌ی تاریخی ۲۳۳۷/۷/۲۸ کمیسیون در مورد بودجه‌ی سال ۱۳۳۷ و ۱۳۳۸ دوائر دولتی .

ب ـ کمیسیون وضع تفسیر وتغیر قوانین امور داخله سمع شکایات وامور قبائل .

فیصله‌ی تاریخی ۱۳۳۷/۳/۲۸ کمیسیون راجع به ایزادیک تبصره در اصل ۱۷ اصولنامه بلدیه ها .

فیصله‌ی تاریخی ۱۳۳۷/٤/۱٤ کمیسیون در موضوع معاش ایتام و بازماندگان خورد ضابطان مکتبی خارج وظیفه فوت می‌گردند .

فیصله‌ی تاریخی ۱۳۳۷/٤/۱٤ کمیسیون در موضوع لائحه‌ی جزای متخلفین ترانسپورتی

فیصله‌ی تاریخی ۱۳۳۷/٥/۷ کمیسیون در مورد پروژه‌ی نشان ها .

فیصله‌ی تاریخی ۱۳۳۷/٥/۱۸ کمیسیون راجع به پروژه‌ی ضمیمه‌ی نمبر ۲ اصولنامه ترفیع و تقاعد عسکری .

فیصله‌ی مورخه ۱۳۳۷/٦/۱٦ کمیسیون در مورد اصولنامه‌ی محاکمات حقوقی و عدلی .

فیصله‌ی مورخه ۱۳۳۷/۷/٦ کمیسیون راجع به تبصره‌های محاکم عدلی .

فیصله‌ی تاریخی ۱۳۳۷/۷/۲۰ کمیسیون راجع به تعدیل ضمیمه ی تاریخی ۱۳۳٥/۹/٦ اصولنامه ی مامورین ملکی

فیصله‌ی تاریخی ۱۳۳۷/۶/۲۶ کمیسیون در مورد پروژه‌ی قانون سرمایه گذاری.

فیصله‌ی تاریخی ۱۲۲۷/۸/۷ - کمیسیون در مورد کنوانیسون مربوط ابحار آزاد.

ج- کمیسیون اداری وزارت عدلیه:

فیصله‌ی تاریخی ۱۲۲۷/٤/۲۱ کمیسیون در مورد اصول‌نامه‌ی محاکمات حقوقی عدلی.

فیصله تاریخی ۱۳۳۷/۸/۵ کمیسیون راجع به تبصره های محاکم عدلی.

د- کمیسیون وزارت دفاع ملی:

فیصله‌ی تاریخی ۱۳۳۷/۳/۳۱ کمیسیون در موضوع معاش ایتام با زماندگان خورد ضابطان مکتبی که خارج وظیفه فوت می گردند.

فیصله‌ی تاریخی ۳۳۷/۳/۳۱ - کمیسیون در مورد الغای ماده۱۸ اصولنامه‌ی خورد ضابطان مکتبی و ماده‌ی ضمیمه اصولنامه‌ی مذکور.

فیصله‌ی تاریخ ۱۳۳۷٤/۲۹ کمیسیون در موضوع پروژه ی اصولنامه نشان ها.

فیصله‌ی تاریخی ۱۳۳۷/۵/۱۵ کمیسیون در مورد پروژه‌ی ضمیمه‌ی اصولنامه‌ی ترفیع و تقاعد عسکری.

ه - کمیسیون امور خارجه:

فیصله‌ی تاریخی ۱۳۳۷/٤/۹ کمیسیون در موضوع موافقت نامه‌ی ترانزیتی بین افغانستان و حکومت جمهوری پاکستان.

فیصله‌ی تاریخی ۱۳۳۷/٤/۱٤ کمیسیون راجع به عهدنامه مودت بین دولت پادشاهی افغانستان و دولت هسپانیا.

فیصله‌ی مورخه ۱۲۲۷/٤/۱۵ در مورد موافقت نامه همکاری بین حکومت افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی راجع به عملیات و کشفیات جیولوژی و عکس برداری به غرض کشف نفت در شمال افغانستان و قرضه طویل المدت.

فیصله‌ی تاریخی ۱۳۳۷/٤/۲۱ کمیسیون در مورد قرارداد ثقافتی بین حکومت افغانستان و جمهوریت متحد عربی.

فیصله‌ی تاریخی ۱۳۳۷/٤/۲۲ کمیسیون در موضوع قرارداد رادیو تلگرافی بین دولت پادشاهی افغانستان و جمهوریت هند.

فیصلهٔی تاریخی ۱۳۳۷/٤/۲۵ کمیسیون درمورد قرارداد رژیم سرحدی بین افغانستان واتحاد جماهیر شوروی .

فیصلهٔی تاریخ ۱۳۳۷/٤/۲۹ کمیسیون درمورد قرارداد های همکاری تخنیکی و اقتصادی افغانستان و المان .

فیصلهٔی تاریخی ۱۳۳۷/۷/٤ کمیسیون راجع به موافقت نامهٔی خدمات هوائی بین حکومت افغانستان و حکومت ترکیه .

فیصلهٔی تاریخی ۱۳۳۷/۷/٥ کمیسیون درمورد موافقت نامهٔی خدمات هوائی بین حکومت افغانستان و اتریش

فیصلهٔی تاریخی ۱۳۳۷/۷/۲۰ کمیسیون راجع به الحاق افغانستان به کنوانسین بین المللی حمل ونقل مال التجاره .

کمیسیون مخابرات ، فوائدعامه ، زراعت ، معادن و صنائع :

فیصلهٔی تاریخی ۱۳۳۷/٤/۲۵ کمیسیون درموضوع قرارداد رادیو تیلگرافی بین دولت پادشاهی افغانستان و دولت هند .

ز ـ کمیسیون تدقیق وثائق :

فیصلهٔی مورخهٔی ۱۳۳۷/٤/۲۱ کمیسیون راجع به تثبیت وکالت ښاغلی فیروز وکیل لغمان ، وکالت حاجی محمد صدیق وکیل اوبه ، وکالت محمدامین وکیل پشتون کوت ، وکالت عبدالاحد وکیل تگاب شیرین ، وکالت محمدعثمان وکیل انجیل ، وکالت غلام محمد وکیل گذره ، وکالت محمد امین وکیل پسابند ، وکالت وکیل چخچران ، وکالت محی الدین وکیل تولک ، وکالت محمد عظیم وکیل ننگرهار .

فیصلهٔی تاریخی ۱۳۳۷/٥/۱۸ کمیسیون راجع به تثبیت وکالت ښاغلی عبدالمهیمن وکیل شهرك وکالت عبدالکریم وکیل مرکز مزارشریف ، وکالت یارمحمد وکیل تنی خوست وکالت عبدالسخی وکیل خاکریز وکالت علی پادشاه وکیل چمکنی .

فیصلهٔی تاریخی ۱۳۳۷/٦/۱۹ کمیسیون راجع به تثبیت وکالت ملابابه وکیل اندراب وکالت حفیظ الله شهید وکیل قیصار .

فیصلهٔی تاریخی ۱۳۳۷/۷/٥ کمیسیون راجع به تثبیت وکالت ښاغلی سید ایشان وکیل چاآب .

فیصله ی تاریخی ۱۳۳۷/۷/۶ کمیسیون راجع به تثبیت وکالت ملا غلی محمد علی وکیل مرکز پروان وکالت ملابابه جان وکیل جانی خیل .

فیصله ی تاریخی ۱۳۳۷/۷/۲۲ کمیسیون راجع به تثبیت وکالت محمد افضل وکیل جلدك

تصویب مورخه ۲۷ جوزای ۱۳۳۷ راجع به تبصره نمایندگان ملت به استقبال ارشادات گران بهای اعلیحضرت معظم همایونی .

اصولنامه ها وضمائم :

تصویب مورخه ۷ سرطان ۱۳۳۷ راجع به ۳٦ ماده اصولنامه ی لائحه ی جزای متخلفین ترانسپورتی .

تصویب مورخه ۱٤ اسد ۱۳۳۷ راجع به ۱۲۷ ماده پروژه ی اصولنامه ی نشان ها و مدال های عسکری و ملکی افغانستان با بعضی اصلاح و ازدیاد حذف وتعدیل .

تصویب مورخه ۲۷/٦/۲۹ راجع به ۲٦٤ ماده پروژه ی اصولنامهٔ محاکمات حقوقی عدلی

تصویب مورخهٔ ۱۳۳۷/۷/۹ ۱۷ مادهٔ پروژهٔ قانون سرمایه گذاری خصوصی خارجی در افغانستان باتزئید بعضی کلمات .

تصویب مورخهٔ ۱٦ سرطان ۱۲۲۷ راجع به ازدیاد یک تبصره بر اصل (۱۷) اصولنامهٔ شاروالی .

تصویب مورخهٔ ۲۳ سرطان ۱۳۳۷ ضمیمهٔ نمبر (۱) قانون ترفیع وتقاعد عسکری .

تصویب مورخهٔ ۱۹ اسد ۱۲۲۷ (۲۷) مادهٔ پروژهٔ ضمیمهٔ نمبر ۲ اصولنامهٔ ترفیع وتقاعد عسکری باعائد شدن چهار تبصره اصلاحات در آن .

تصویب مورخهٔ ۱۳۳۷/۷/۱ تصویب به افزود شدن دو مادهٔ ذیل بحیث ضمیمه ی اصولنامه ی تعیین میعاد دعاوی ابتدائی واستماع مرافعه وتمیز در دعوی حقوقی وجزائی .

درحصه حق الله تعالی تنها حکام کلان اعلی و نائب الحکومه ها صلاحیت مرافعه وقناعت به فیصله ابتدائیه دارند .

قناعت وعدم قناعت درحصه حق الله تعالی به فیصله های صادرهٔ محاکم مرافعه از صلاحیت نائب الحکومه ها و حکام اعلی میباشد .

تصویب مورخه ی ۱۳۳۷/۷/۷ دربارهٔ ماده ی ۱۱ اصولنامه ی اداری محاکم عدلی که تبصره ی آتی تزئیدشد .

(دعاوی حقوقی وجزائی تبعه‌خارجی علیه تبعه‌ی‌افغانی اگر وقوع واقعه درخاك خارج باشد به‌محکمه‌ی‌مدعی‌الیه عندالمراجعه مدعی فیصله شده میتواند.

تصویب مورخه ۱۳۳۸/۷/۲۸ـتعدیل ضمیمه‌ی تاریخی ۱ قوس ۱۳۳۵ اصولنامه‌ی استخدام ترفیع وتقاعدمامورین‌ملکی راجع به‌تفاوت معاش بین رتبه موجوده بیك رتبه‌ی‌بالاتر درصورت گرفتن سجل درست و حال عدم موجودیت بست .

قرار داد ها :

تصویب مورخه۹سرطان۱۳۳۷ـ۱۵ماده موافقت نامه‌ی بین‌حکومت شاهی‌افغانستان و حکومت جمهوری پاکستان‌مبنی بر تنظیم‌عبور ومرور اموال ترانزیت‌و هکذا سواد ۹ ماده‌ی پروتوکول ضمیمه موافقت نامه ترانزیتی تصویب شد .

تصویب مورخه ۱۶ سرطان ۱۳۳۷ ـ راجع به تائید معاهده‌ی مودت بین افغانستان و دولت هسپانیه .

تصویب مورخه ۲۳سرطان۱۳۳۷ـ۱۳ ماده قرارداد ثقافتی بین دولت‌پادشاهی افغانستان و جمهوریت متحد عربی .

موافقت‌نامه‌ی همکاری بین حکومت پادشاهی افغانستان وحکومت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی درباره‌ٔ عملیات وکشفیات جیولوژی وعکس برداری هوائی درکشف نفت در قسمت شمال افغانستان قرضه طویل‌المدت‌پنجاه سال بدون اخذ مفاد .

تصویب مورخه ۳۰ سرطان۱۳۳۷ـچهارده ماده تجدید قراردادرادیوتلگرافی بین پادشاهی افغانستان ودولت هند .

تصویب قرارداد رژیم سرحدی افغانستان واتحاد جماهیرشوروی

تصویب‌هفت ماده قرارداد تبادله اموال وتادیات و ۱۱ ماده‌ی قرارداد همکاری‌اقتصادی وتخنیکی‌بین افغانستان و المان فدرالی

تصویب مورخه ۲۷ ـ اسد ۳۷ هفت ماده قرارداد قرضه‌ی‌پنج ملیون وهفت صدو پنجاه هزار دالرا کزم بانك امریکا برای حکومت افغانستان بقسط طویل‌المدت .

تصویب مورخه۱۳۳۷/۷/۸موافقت نامه‌ٔخدمات هوائی بین حکومت‌شاهی افغانستان‌ودولت جمهوری‌آستریا محتوی ۱٤ ماده و ضمیمه ی آن .

تصویب مورخه ۱۳۳۷/۷/۱۵ـموافقت نامه‌ی حمل ونقل خدمات هوائی بین دولت شاهی افغانستان ودولت جمهوری ترکیه محتوی ۱٤ ماده باضمیمه‌ی آن .

تصویب مورخه ۱۳۳۷/۷/۲۱ـ۵۱ ماده کنوانسیون بین‌المللی حمل ونقل ومال التجاره توسط سرك .

تصویب مورخه۷/۸/۱۳۳۷ سی و هفت ماده‌کنوانسیون ملل متحد مربوطه‌به‌ابحار آزا دبقید مواد . .

۱ـ آزادی کشتی رانی ۲ـ آ ز ا د ی ماهی گیر ی ۳ـ آزادی برای‌نهادن سیم ها ی تلگراف وتیلفون تحت البحری واوله های تحت‌البحری نفت وغیره . ٤ـ آزادی‌پروا ز بالای ابحار آ زاد .

ج :ـ اجرا آت داخلی شورا :

تصویب مورخه ۱۸ جوزای ۱۳۳۸ دربارهٔ انتخاب ښاغلی محمداسمعیل (عالم) وکیل مرکز کابل بحیث معین اول شورا وښاغلی ولی محمد رحیمی وکیل آقچه بحیث معین دوم شورا .

تصویب مورخه ۱۸/ ۱۱/ ۱۳۳۸ در بارهٔ انتخاب ښاغلی محمد رحیم (شیدا) وکیل مرکز میمنه وښاغلی غلام دستگیر وکیل جبل السراج بحیث منشی های مجلس‌شورا .

تصویب مورخه ۱۹ جوزای ۱۳۳۷ راجع به‌تعیین هفت کمیسیون شورا واعضای آن ها وهکذاراجع به‌تعیین روز های مجلس عمومی وروز های کار کمیسیون ها .

تصویب مورخه ۱۳۳۷/۱۱/۲۵ راجع به‌تعیین روسا ومعاونین ومنشی های کمیسیونهای هفت گانه .

تصویب‌مورخه ی ۱۳۳۷/۳/۲۵وکالت ۳۰ نفر وکلای دوره‌ی‌دهم شورای ملی .

تصویب‌مورخه ۱۳۳۷/۳/۲۵ راجع‌به۳۰نفر وکلاءکه‌خواهش‌شمولیت خودرابه‌انجمن های تدقیق نموده به‌موافقت روسای کمیسیونهای مربوطه شامل کمیسینهای مذکور گردیدند وبه‌این ترتیب عطاء محمد وکیل پنجوائی بکمیسیون قوانین وعبدالحکیم وکیل چوکی به‌کمیسیون عدلیه وشاغلی عبدالله وکیل لنلدیسین به‌کمیسیون دفاع ملی .

تصویب مورخه ۳ سرطان ۱۳۳۷ راجع به‌تحلیف نامه وکلا ی دوره دهم شورای ملی به‌اساس حکم ماده اصولنامه اساسی .

تصویب مورخه ۳ سرطان ۱۳۳۷ راجع به‌تعین ښاغلی محمدکبیر (عبرت) وکیل خلم وښاغلی غلام‌نبی وکیل لهوگرد به‌هیئت زخیره بانکنوت در دافغانستان بانك .

تصویب ۳ سرطان ۱۳۳۷ راجع به تثبیت وکالت ښاغلی محمدموسی وکیل کشنده‌وښاغلی مخم وکیل قرقین .

تصویب مورخه ۱۶ سرطان ۱۳۳۷ راجع به‌وکالت‌منطقه‌ی چاه‌آب واعتراضات عبدالله ومولوی غلام‌محمد علیه سیدایشان وکیل چاه‌آب. چون ادعای آن ها مستند به اسناد مثبته ودلایل قانونی نبود لذا وکالت سیدایشان تثبیت شد .

تصویب مورخه ۱۳۳۷/۷/۷ راجع به‌تثبیت وکالت ښاغلی محمد ولی‌وکیل‌مرکزحکومت‌اعلی پروان وښاغلی‌ملابابا‌خان وکیل جانی خیل وابوبکر وکیل چمچران .

تصویب مورخه ۱۳۳۷/۷/۲۸ راجع به‌تثبیت وکالت ښاغلی محمدافضل وکیل جلدك .

اجراآت بودجوی :

تصویب مورخه۳عقرب۱۳۳۷ بودجه‌ی‌عمومی‌واردات ومصارفات عادی و انکشافی سال مالی ۱۳۳۷ و ۱۳۳۸ وزارت خانه‌هاو دوائر مملکتی بشمول قروض خارجی‌بقیدسه‌ماده متفرقه :

موضوع تشکیل جدید سال ۱۳۳۶ وزارت تجارت بداخل ۱۱ ورق با تزئید سه ماده بتاریخ ۱۳۳۷/۷/۲۲ تصویب شد :

اصولنامه ها و ضمائم :

تصویب مورخهٔ ۱۳۳۸/۳/۱۶ راجع به‌تبصرهٔ مادهٔ ۳٤ اصولنامه‌ی ترفیع وتقاعدواستخدام مامورین ملکی .

تصویب مورخه ۱۳۳۸/٤/٦ راجع به‌تبصره درماده‌ی ۱۱ اصولنامه‌ی اداری‌محاکم‌عدلی

تصویب مورخه‌ی ۱۳۳۸/٤/٦ راجع تعدیل ماده‌ی ۲۱ اصولنامه‌ی استخدام وترفیع وتقاعد واستخدام مامورین ملکی‌وراجع به‌کفالت های مامورین .

تصویب مورخه‌ی ۱۳۳۸/٤/۷ راجع به‌حذف بعضی مواد وایزاد برخی مواد دیگر بصورت ضمیمه دراصولنامه‌ی تقسیمات ملکی درمورد حکومت اعلی غورات .

تصویب مورخه‌ی ٥جوزای ۱۳۳۸ تعیین کمیسیون های ۷ گانه ومعاونین ومنشی ها وروز های کار مجلس عمومی و روزهای کارکمیسیون ها.

تصویب مورخه‌ی ٥ جوزای ۱۳۳۸ راجع به‌تعین هیئت زخیره‌ی بانکنوت در دافغانستان بانک که باثر آن ښاغلی محمدکبیر (عبرت) وکیل خلم وښا غلی حاجی غلام نبی وکیل مرکز لوگر باساس سال ۱۳۳۷ تعین وتائید شده است .

تصویب مورخه‌ی ۱٦ جوزای ۱۳۳۸ راجع به‌وکالت خطهای شرعی شش نفروکلای شورای ملی .

امور بودجوی:

تصویب مورخه ۱۳۳۸/٤/۸ راجع به تشکیل حکومت اعلی غور و لایت هرات.

دعالی اعیان مجلس

تشکیل : -

ر ئیس ...

معین په لو مړ ی ر تبه ع ، ص ښاغلی عبدالغفار .

منشی په لو مړ ی ر تبه ع ، ص ښاغلی محمو د دکفیل په حیث

لیکونکی په ۱۰ ر تبه یو تن

داجر ا ئیی مامو په۷ ر تبه یو تن

دمجلس غړ ی : -

غړ ی په لمړ ی ر تبه	ع ؛ ص استو ر عبدا لحکیم مشر قی و ال
« « « «	ع ، ص محمدامین خو گیانی
« « « «	ع ، ص عبد الله جاغو ر ی
« « د و هم«	ع ، ص خو ا جه جانګل لهو ګر دی
« « د ریم «	ع ، ایشان امان الدین ر ستاقی
« « « «	« نظر محمد ز رمتی
« « « «	« جان محمد سلیمانخیل
« « څلو ر م «	ص ، آ خند ز اده محمد ر سو ل قندها ر ی
« « « «	ص ، عبدا لستار کو هستانی

امور مجلس عالی اعیان ۱

پروژه ولوایح قانونی وقرارداد وموافقتنامه ها که بعد از تصویب مجلس عالی وزراء ومجلس شورای ملی جهت طی مراتب اصولی به ریاست اعیان رسیده وبعد ازغور به تصویب رسیده است :-

قرارداد قرضه پنج ملیون وهفت صد وپنجاه هزار دالر به قسط طویل المدت که بتاریخ ۲۸جون ۱۹۵۷ بین شاغلی نجیب الله سابق سفیرکبیر افغانستان مقیم واشنگتن ورئیس اکزم بانک امریکا در واشنگتن با مضاء رسیده در هفت ماده .

ضمیمه‌ی اصول تعین میعاد دعاوی ابتدائی واستماع مرافعه وتمیز در دعاوی حقوقی وجزائی در دو ماده

ایزاد یک تبصره بماده‌ی (۱۱) اصولنامه اداری محاکم عدلی .

موافقتنامه هوائی بین حکومت شاهی افغانستان ودولت جمهوری ترکیه که بین شاغلی مدیر عمومی هوانوردی ملکی افغانستان وشاغلی ذکی کولترا لب معاون سیاسی سکرترژنرال وزارت خارجه‌ی ترکیه با مضاء رسیده درچهارده ماده با ضمیمه آن در سه ماده .

موافقتنامه‌ی خدمات هوائی بین حکومت شاهی افغانستان ودولت جمهوری استریا درچهارده ماده بایک ورق ضمیمه آن مطابق میثاق بین المللی هوانوردی ملکی منعقده‌ی تاریخی ۵ دسمبر ۱۹۴۴ درشیکاگو که بین شاغلی حکیمی کفیل ریاست هوائی ملکی افغانستان ودکتور آلویس مارکت مکی یکی از مامورین عالی رتبه‌ی وزارت خارجه استریا با مضاء رسیده است.

پروژه‌ی اصولنامه‌ی محاکمات حقوقی عدلی در دوصد وشصت وچهار ماده با بعضی تعدیلات که بداخل ده ماده قید شده است.

کنوانسیون مربوط به ابحار آزاد که مشتمل بر (۳۷) ماده بتاریخ ۲۹ اپریل ۱۹۵۸ به موافقت ممالک مربوط وشمولیت نماینده‌ی دائمی افغانستان (درژنیو) به امضأ رسیده .

تصویب لایحه وظایف وتشکیلات وزارت تجارت .

تصویب پروژه جدید قانون تشویق سرمایه گذاری خصوصی خارجی در افغانستان که از طرف وزارت تجارت ترتیب گردیده در ۱۷ ماده .

تعدیل ضمیمه تاریخی ٦ قوس ۱۳۳٥ اصولنامه ی استخدام ترفیع و تقاعد مامورین ملکی در (٤) ماده .

کنوانسیون بین المللی حمل ونقل مال التجاره توسط سرک که بداخل پنجاه و یک ماده بتاریخ ۱۹ می ۱۹٥٦ به موافقت ممالک عضو در ژنیو تصویب و راجع به الحاق افغانستان در کنوانسیون مذکور موافقه و امضأ شده است .

ایزاد یک تبصره درماده (۳٤) أصولنامه ترفیع و تقاعد واستخدام مامورین ملکی .

صدارت عظمی

تشکیل

صدراعظم	ج ، ع ، ج ، ل ، ع سردار محمد داود .
لمړی معاون	ع ، ج ، س ا ښاغلی علی محمد .
دوهم معاون	ع ، ج ، ل ، ع ښاغلی سردار محمد نعیم .

د قلم مخصوص مدیر :

په (٥) رتبه	ښاغلی داکتر حسن « شرق » د کفیل په حیث .
په ٦- رتبه	یو تن .
په ٨ - رتبه	یو تن .

د اداری لوی مدیریت :

په (٣) رتبه	ع ، تاج محمد « وردك » دکفیل په حیث .

دتحریر اتو څانگه :

په (٦) رتبه	یو تن .
په «٩- رتبه	یو تن.

د مامورینو څانگه

په ٦ - رتبه	١ تن .
په ٨ رتبه	٢ تنه.

د محاسبی مدیریت .

په (٥) رتبه	ص، میر محمد حسن د کفیل په حیث .
«٦ رتبه	٢ تنه
« ٨ رتبه	٣ تنه
« ٩ رتبه	٢ تنه
« ١٠ رتبه	١ تن

د هوتل او دولتی مهمانخانی دمحاسبی مدیریت

په ٥ رتبه	ص عبد الله کفیل په حیث
په ٦ رتبه	یو تن
په ٧ رتبه	یو تن
په ٨ رتبه	٢ تنه
په ٩ رتبه	١ تن

ج : دتحریراتو مدیریت

په(٤) رتبه	ع : غلام جیلانی در یمه رتبه ماموز ر په(٤) بست کښې
په ٦ رتبه	۱ تن
په ۸ رتبه	۱ تن
په ۹ رتبه	۱ تن

د قوانینو مدیریت :

په (٤) رتبه	۱تن ص محمد انور د کفیل په حیث
په(٥) رتبه	۲ تن

د عارضینو مدیریت :

په (٤) رته	۱ تن ص داکتر محمدحسن(شرق)دوکیل پهحیث
په (٦)	۲ تنه
په (۱۰) رتبه	۱ تن

د آرشیف مدیریت :

په (٤)رتبه	۱تن ع، محمدرفیق دریمه رتبه مامور د څلورمې رتبې مامور په‌بست کښې
په (٦) رتبه	یو تن
په ۸ رتبه	۲ تنه
په ۹ رتبه	۳ تنه

داوراقو دحفظیې ځانګه

په ٦ رتبه	۱ تن
په ۹ رتبه	۲ تنه

د اوراقو د مخزن ځانګه:

په ۸ رتبه	۱ تن

داوراقو د تبییض ځانګه:

په ٦ رتبه	۱تن
په ۷ رتبه	۲تنه:

د دار الانشا ء مدیریت :

په ۱ رتبه ع ، ج شاغلی محمد مریدد وزیرانو دعالی مجلس دمنشی دوکیل پهحیث

په ٤ رتبه ۱ تن کمبود

په ٥ رتبه ص عبدالله د کفیل په حیث

دمامورینو د محاکماتو ریاست :

درتبی نهپو رته کمبود

د تمیز محکمه :

په (۲) رتبه ع ، ص محمد شریف تره کی دکفیل په حیث

په (۳) رتبه یو تن کمبود

په(٤) رتبه دوه تنه کمبود

په (٥) رتبه ص ، عبد الحنا ن او ص، سلطان محمود

دمرافعی محکمه :

په اوله رتبه ع، محمدشفیع د رئیس په حیث

په (٤)رتبه کمبود

په (٥) رتبه ص عبد الهادی او ص محمد انعام دکفیل پهحیث

لمړ ی محکمه :

په دو همهرتبه ع ، ص محمدعمر درئیس پهحیث

په ٤رتبه ښاغلو نور الدین او میر عباس

په (٥) رتبه ښاغلو جانداد او محمدکبیر دکفیل پهحیث

دتفتیش لوی ریاست:

د رتبی نه پو رته کمبود :

د اداری تفتیش ریاست :

په ۱ رتبه ع ص پاینده محمد درئیس په حیث

په ۳ رتبه ع عبدالله غفار شاد دمعاون پهحیث

په ٤ رتبه ص محمدعثمان دتحریراتو مدیر

دادار ی تفتیش ر یا ست:

په ۳ رتبه ع عبدالغفار د رئیس په‌حیث

په ٤ رتبه ۱تن ص غلام دستگیر د کفیل په حیث

په ٥ رتبه ۳ تنه

دادار ی تفتیش در یاست دو هم گر و پ :

په ۳ رتبه کمبو د

په ٤ رتبه محمدیو سف دکفیل په‌حیث

په ٥ رتبه ص حضر ت الدین دکفیل په‌حیث

دادا ر ی تفتیش در یاست دریم گر و پ :

په ٤ رتبه ص حبیب الله

په ٥ رتبه کمبو د

د ادار ی تفتیش در یاست د دریم گر و پ الف کمیسیو ن:

په ۳ رتبه ع حشمت الله

په ٥ رتبه ۲ تنه ص عبدالغنی او عزت الله دکفیل په‌حیث

دادار ی تفتیش د ر یا ست ددریم گر و پ ب کمیسیو ن:

په ٤ رتبه ص عبدالر و ف د کفیل په‌حیث

په٥ رتبه ص غلام نبی دکفیل په حیث

دادار ی تفتیش در یاست دڅلو ر م گر وپ ا لف کمیسیون :

په ۳ رتبه ص محمد ز مان دکفیل په‌حیث

په ٤ رتبه ص عبدالوکیل دکفیل په حیث

په ٥ رتبه ص عبدالغفو ر د کفیل په‌حیث

دادا ر ی تفتیش در یاست دڅلو ر م گر پ ب کمیسیو ن:

په٤ رتبه ص محمدکبیر دکفیل په حیت

په ٥ رتبه ص اسد الله دکفیل په حیث

دتفتیش دادا ر ی ر یاست دتحقیق کمیسیو ن:

په۹ ر تبه ۳تنه

په ٥ « تایپست ۱تن

د محاسباتو ددیوان ریاست:

په (۱) رتبه ع، ص حبیب الله د کفیل په حیث

دحقوقو متخصص ۱تن

په۳رتبه مدعی العموم ۱تن

دمحاسباتو ددیوان ریاست دار الانشا:

په ۳ رتبه ص محمد آصف دکفیل په حیث

« ٤ « ۱تن کمبود

په ٦ «

« ۸ « ۲ تنه

شپږم درجه اجیر ۱تن

تائیپست ۳تنه

دمحاسباتو ددیوان ریاست لمړی محکمه:

په ۳ رتبه ع پیر محمد

« ٤ ښاغلی محمدحسین (یوتن کمبود)

دمحاسباتو ددیوان دریاست دوهمه محکمه:

په ۳ رتبه ښاغلی سعدالله د کفیل په حیث

په ٤ « ۳ تنه کمبود

دمحاسباتو ددیوان دریاست دریمه محکمه:

په۳ رتبه ښاغلی عبد العلی

٤ رتبه ص میر غلام محمد اوعبدالاحد دکفیل په حیث

دمحاسباتو ددیوان دریاست دتوحید لوی مدیریت:

په ۳ رتبه ص عبدالرزاق دکفیل په حیث

دمحاسباتو ددیوان مصارفاتو گروپ:

په ۵ رتبه کمبود

دمحاسباتو ددیوان دوارداتو گروپ:

په ۵ رتبه کمبود

دمحاسباتو ددیوان ددارایی گروپ

په ۵رتبه ۱ تن

« ٦ « ۲ تنه

دمحاسباتو د دیوان سرمراقب :

په۵رتبه ۱۷ تنه

په ٦ رتبه ۳۰تنه

په ۵ « فنی مراقب ۲تنه کمبود

دمحاسباتو ددیوان دآرشیف خانگه :

په ٦رتبه ۱ تن

دالمپیک ریاست :

په‌اوله‌رتبه ع ، ص محمدفاروق‌سراج

« ٤ « نور محمددکفیل په‌حیث

مدیریت تدقیق و تدوین قوانین :

الف) پروژه‌ها ئیکه در خود این مدیریت در ظرف سال گذشته ترتیب و تدوین گردیده قرارذیل اند :

پروژه ی اصولنامه سرحدی و پروژه ی تفتیش امور قوماندانی عمومی ژاندارم و پولیس در (۲۱۷) ماده ترتیب و جهت غور مزید بقوماندانی عمومی ژاندارم و پولیس و زارت داخله ارسال گردیده است .

پروژه ی اصولنامه مرتکبین مجازات قاچاق جهت اخذ نظر به بمدیریت عمومی گمرکهای وزارت مالیه ارسال گردیده است .

پروژه‌اصولنامه ی مجازات خیانت ملی در (۷٦) ماده

پروژه ی اصولنامه نشرومرعیت قانون و سایر مقررات اصولی در (۲۳) ماده تدوین و بغرض اخذ نظربوزارت پلان ارسال گردیده است .

ترتیب لائحه ی تنظیفات ښاروالی بداخل بیست ماده .

تعدیل و ترتیب مجدداصولنامه‌ی محابس و توقیف خانه ها ، تعدیل پروژه ی تعلیماتنامه ی عکاسی و فلمبرداری در افغانستان ، ترتیب پروژه ی تعلیماتنامه مکاتب لیلیه ترتیب و تدوین پروژه‌ی گرفتاری (مربوط ژاندارم و پولیس) .

پروژه تعلیماتنامه اوراق

پروژه‌ی اصولنامه مشاغل آزاد در افغانستان

اصولنامه‌ی حاضری و رخصتی را مجدداً ترتیب و حسب الامر بناغلی صدر اعظم بعد غور هیئت منتخبه وزارت خانه ها بمجلس عالی وزراء تقدیم میگردد .

۱٤-پروژه‌ی لائحه‌دساتیر پولیس طبق هدایت بناغلی معاون اول صدارت عظمی بوزارت داخله ارسال گردید .

پروژه‌ی لائحه‌بس های شهری بریاست بنار والی ارسال گردید

پروژه ها ئیکه از طرف سائر دوائر تدوین و در اینمدیریت تدقیق گردیده اند :

پروژه‌ی اصولنامه‌مستخدمین و اجیران که مجدداً در اینمدیریت ترتیب و بمجلس وزراء تقدیم و بعدطی مراحل اصولی بدسترس دوائر گذاشته شد .

اشتراك در جلسه‌ی محاکماتی انجمن محاکمات صدارت عظمی راجع به‌تدقیق پروژه‌ی اصولنامه‌ی محاکمات مامورین ملکی .

ترجمه ی دوباره‌ی کنوانسیون مال التجاره توسط سرك وتقدیم نمودن آن‌بریاست شورایملی .

تدقیق پروژه اصولنامه‌ی پطرول (از طرف وزارت معادن و صنائع)

ترتیب پروژه‌اصولنامه‌ی جزائی مامورین‌ملکی

ریاست محکمهٔ تمیز :

فقراتیکه بصورت عمومی غرض تمیز خواهی رسید .	٥۱ فقره
فقراتیکه حل و بمراجع مربوطه بغرض تطبیق اطلاع شده است	۳۲ »
فقراتیکه بنابر نواقص اصولی بغرض اصلاح تردید شده	۱۲ »
فقراتیکه فیصله نشده تحت تدقیق محکمه است	۷ »

ریاست تفتیش اداری :

مراجعی که‌درسال ۱۳۳۷ مستقیماً از طرف شعبات و اعضای ریاست تفتیش اداری بررسی گردیده‌و یا در تفتیش موضوعاتیکه اعضای این ریاست باهیأت های تفتیش‌مختلط اشتراك مساعی نموده‌اند حسب آتی خلاصه‌می شود :

تفتیش امور تعمیراتی صحنه‌بهاری چمن

« « فروش تکت های صحنه بهاری چمن

تفتیش امور شعبه ذاتیه ریاست مطبوعات

« « « « « محاسبه « «

« « اداری کابل رادیو

* تحقیق موضوع تبدیل سیدبیگم نامه مربوط حکومت کلان پلخمری و تفتیش قرارداد و عقد مقاولات مستخدمین خارجی مربوط وزارت معادن و صنائع ، شرکت برق ـ شرکت نساجی .

* اشتراك در هیأت لیلام موترهای صدارت عظمی .

* اشتراك در هیأت رسیدگی امور باقیمانده اوراق ـ دفاتر و غیره سامان حریق شده ی مطبعه دولتی .

* بررسی عرض حاجی احمدشاه نام بالای حاکم اوبه هرات .

* شمولیت در هیئت خریداری سامان و اوازم وزارت پلان .

* اشتراك در هیئت وزارت دفاع ملی برای تفتیش امور مکانیمیت ولایت قندهار .

* شمولیت در راس هیئتی مرکب از نمایندگان وزارت مالیه و ولایت کابل جهت تطبیق اسناد ملکیت اهالی ده سبز و غیره .

* شمولیت رئیس کمسیون گروپ چهارم جهت رسیدگی املاك متنازع فیه .

* اشتراك در هیأت لیلام موترهای ریاست نقلیات .

* تحقیق موضوع املاك اضافه جریبی اهالی کنب خیل وستانکزائی و مربوط علاقه داری محمد آغه لوگر .

* فعالیت جهته موجودی تحویلخانه های مربوط صدارت عظمی .

* شمولیت در هیأت تحقیق تفتیش امور حکومت کلان دایکندی .

موضوعاتیکه تفتیش و رسیدگی آن در سال ۳۶ و سالها ی ماقبل آغاز و در سال ۳۷ تحت رسیدگی هیئت تفتیش و تدقیق انجمن تحقیق بوده اعم از حقوقی و اداری ۵۸ فقره فیصله گردیده است .

* موضوعات تحت غور انجم تحقیق در حدود (۲۰) دوسیه .

* ـ تفتیش امور فوائد عامه مشرقی توسط هیئت مختلط ریاست تفتیش اداری صدارت عظمی و وزارت فوائد عامه .

* تفتیش امور سپین غر ترانسپورت توسط هیئت مختلط ریاست تفتیش اداری صدارت عظمی و وزارت داخله و ریاست ترانسپورت عمومی .

* تفتیش امور شرکت سهامی نقلیات توسط هیئت مختلط ریاست تفتیش و ریاست دیوان محاسبات وزارت دفاع ملی (یازده فقره) .

* تفتیش امور انحصارات دولتی توسط هیئت ریاست تفتیش اداری و دیوان محاسبات صدارت عظمی (یاز ده فقره).

تفتیش امور ریاست کرپیرا تیف مامورین توسط هیئت مختلط دیوان محاسبات و ریاست تفتیش اداری صدارت عظمی ۶۲ فقره.

تفتیش امور فوائد عامه ولایت قندهار توسط هیئت مختلط وزارت فوائد عامه و ریاست تفتیش اداری .

تفتیش امور مدیریت فوائد عامه حکومت اعلی غزنی .

تفتیش امور محکمهٔ مرافعه ، ابتدائیه ، مدیریت احصائیه ، مدیریت های مکانیت ، اداری ، مخابرات فوائد عامه ، زراعت ، املاك ، گمرك ، صحیه ، معارف ، انحصارات دولتی و دیپوی تعاونی مزار شریف .

تفتیش امور دیپوی تعاونی که قسمت اعظم و مهم آن اجراء وغرض تطبیق احکام بمرجعش ارسال شده تحت غور انجمن (۱۱) فقره و انجام شدهٔ آن (۲٤) فقره است .

اوراق تفتیش اجاره حاصلات املاك دشت ارچی که تحت مطالعه کمیسیون مجلس عالی وزراء می باشد .

اوراق تفتیش ریاست ښاروالی کابل که تحت تدقیق انجمن تحقیق است .

* اوراق تفتیش مدیریت ترافیك مرکز که تحت تدقیق انجمن تحقیق است .

* اوراق تفتیش ناقلین مربوط به حاجی شیر احمد مامور ند .

* اوراق تفتیش ښاروالی وشرکت ارزاق ولایت هرات تحت تدقیق انجمن تحقیق است .

* تفتیش امور بعضی دوائر مرکزی ولایت هرات .

* تدقیق اوراق مربوط به تفتیش بعضی دوایر وزارت معادن و صنائع .

* تدقیق اوراق مربوط به باقیداری (۶۸۸-۵۰۵۶) تن ذغال سنگ وزارت معادن وصنایع .

* تحقیق موضوع ساخته کاری محمدآجان نام .

* موضوع اوراق تفتیش حکومت کلان تا لقان .

* تحقیق اوراق تفتیش پوهنی ننداری که تفتیش آن از طرف ریاست مستقل مطبوعات صورت گرفته بود .

* تدقیق اوراق تفتیش حکومت کلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف .

* * *

محکمه مرافعه : ـ

موضوعاتیکه درین محکمه رسیده و بالاثر فیصله‌ی آن صادر گردیده است ۷۰ فقره .

* * *

محکمهٔ ابتدائیه : ـ

فیصله‌ها یکه درسال گذشته صادر شده است ۲۸ فقره

موضوعاتیکه نسبت تکمیل نواقص بمراجع مربوط مسترد شده ۱۶ فقره .

موضوعاتی که تحت دوران می باشد ۵ فقره

مامورانیکه درصدارت عظمی با خذ مدال موفق گردیده اند :

بناغلی پاینده محمد مامور رتبه اول رئیس تفتیش اداری مدال رشتین
« محمد شفیع « « « محکمه مرافعه « «
« حبیب الله « « دوم کمیل ریاست دیوان محاسبات « «
« عبدالعلی « « سوم رئیس محکمه سوم دیوان محاسبات « «
« پیر محمد « « سوم « « اول « « «
« عبدالغفار « « « آمر گروپ اول ریاست تفتیش « «
« غلام جیلانی « « « مدیر تحریرات « مینه‌پال
« میرعباس « « چارم عضو محکمه ابتدائیه « «
« میرغلام محمد « « « « ریاست دیوان محاسبات « «

دپلان وزارت

تشکیل :-

وزیر — ښاغلی سردار محمد داوود صدر اعظم

معین — ښاغلی عبدالحی عزیز

دمقام مخصوص مدیر — سید امین الله دکفیل په حیث

داحصائیی او تتبعاتو لوی مدیریت

لوی مدیر — ښاغلی محمد باقی یوسفزی دکفیل په حیث

معاون په ۳ رتبه ......

دکتابخانی او مراجعاتو مدیریت ......

درا پوروتو مدیریت ....

غړی په ٥ رتبه — ښاغلی سید آقا کشاورز دکفیل په حیث

دتتبعاتو او تحقیقاتو مدیر — ښاغلی عبدالهادی احمدزی دکفیل په حیث

داحصائیی مدیر ......

غړی په ٥ رتبه — ښاغلو محمدهاشم قاسم او صالح محمد دکفیل په حیث

دخارجی مرستی دارتباط لوی مدیر ښاغلی فقیرنبی الفی دکفیل په حیث

دخارجی ارتباط او معلوماتو مدیر . . . . .

دانسجام او توحید مدیر — سیدمحمد یاسین ضیاء دکفیل په حیث

دپلان ریاست :

رئیس په ۲ رتبه ښاغلی عبدالستار شالیزی دکفیل په حیث

معاون په ۳ رتبه . . . . . .

دبشری قوا ودتهیی او تامین مدیریت په ٤ رتبه ....

په ٥ رتبه — غلام سخی روئین دکفیل په حیث

دښاروالی او عامه اجتماعی خدمتونو مدیر په ٤ رتبه .....

دبانکی او مالی چاری مدیر په ٤ رتبه — عبد الحمید قیومی دکفیل په حیث

دمعادن او صنایعو مدیر په ٤ رتبه ......

په ٥ رتبه — ښاغلی وکیل احمد دکفیل په حیث

دتجارت مدیر په ٤ رتبه .....

دحمل و نقل او واصلاتو مدیر په ٤ رتبه — ښاغلی یونسی دکفیل په حیث

دکرهنی او داوبولګولو مدیر په ٤ رتبه .....

په ٥ رتبه
دتوحیداوانسجام مدیر په٤ رتبه
دادا ری لوی مدیر په٣ رتبه
داوزرا قو مدیر په٥ رتبه
دمأمو رینو مدیر په ٥ رتبه
دمحاسبی لوی مدیر په٣ رتبه
دجنسی مدیر په٥ رتبه
دنقدی مدیر په ٥ رتبه

ښا غلی عبد ا للطیف د کفیل په حیث
ښاغلی علی احمد هارونی دکفیل په حیث
ښاغلی محمد موسی
ښا غلی سیف ا لد ین
ښا غلی عبدالخلیل د کفیل په حیث
ښاغلی محمد اسحق دکفیل په حیث
ښاغلی عبدالاحد
. . . . . .

امور وزارت پلان

ریاست پلان :

این ریاست مسئول اجرا و انجام دو وظیفه عمده ذیل میباشد :

یکی طرح پلان های انکشاف اقتصادی برای آینده و دیگری مراقبت تطبیق و کنترول اجرای پروژه های انکشافی داخل پلان موجوده و رفع مشکلات عایده پروگرامهای مذکور .

برای رسیدن به مرام اولی ریاست پلان داخل اقدام میباشد تامواد احصائیوی پلانهای بعدی را طرح وتهیه نماید .

درمورد اجرای وظیفه دومی از بدو تأسیس وزارت پلان تااینندم باوزارت خانهای مربوطه در تماس بوده ودرصورت بروز مشکلات وتطبیق پروژه ها همواره ازمعاونت وهمکاری با مقامات مذکور دریغ نداشته ومساعی لازمه رابعمل آورده است .

ریاست پلان به تهیه ی راپورها ومعلومات زیادی موفق گردیده است وهدفهای عمومی پلان را بصورت مختصر برای همه دوایر طوری ترتیب داده که دران پروژه ها بصورت صحیح تفریق گردیده اند .

راپورهائیکه براجراآت هروزارت واداره مربوط پلان روشنی می افگند نیز به طریقه فوق ترتیب گردیده ، محاسباتیکه مصارف حقیقی وتخمینی هروزارت را حتی المقدور باساس پروژه نشان میدهدنیز تهیه گردیده است .

ریاست پلان درداخل چوکات عمومی پلان انکشافی ودرحدود توان مالی پلان های سالانه رابه همکاری نزدیک وزارت مالیه ودایره ی مربوطه ترتیب وهم متدرجاً به طرح یک سلسله اساسات که تقدم وتاخرپروژه ها نظربه آن صورت بگیرداقدام نموده است .

برای جمع آوری معلومات مناسب درمورد پروژه های انکشافی جداولی ترتیب گردیده است که به یک نگاه از ان میتوان اجراآت ومصارفات هر پروژه را بصورت جداگانه بدست آورد .

ریاست پلان باهشت شعبه ذیل امور مربوط بخرد راپیش میبرد .

مدیریت تأمین قوای بشری
« حمل ونقل مواصلات
« معادن وصنائع
« زراعت وآبیاری
« مالی وبانکداری

مدیریت تجارت
« خدمات اجتماعی و عامه
« انسجام و توحید .

شعبات متذکره بصورت جداگانه موظف به اجرا و جمع آوری معلومات در مورد پروگرامهای انکشافی یک و یا چند دایره‌ی دولتی بوده و مکلف است از کلیه اقدامات وزارت و یا دایره‌ی که به‌آن مربوط میباشد چه درمورد اجرا آت وچه در قسمت مصارف و مشکلات عایده‌پروژه‌های مذکور بصورت مشرح ومفصل معلوماتی بدست داشته باشد .

شعبات فوق هریک بذات خود نقش مهمی در مورد تهیه معلومات مختلف در شقوق انکشافی وغیرانکشافی داشته و هسته‌ی مهم مواد احصائیوی برای طرح پلانهای بعدی میباشد همچنان شعبه‌ی مذکور نه‌تنها داخل اقدامات به همچه امور بوده بلکه عامل مهمی است در رفع موانع ایکه سیرتکافوی پروژه های انکشافی را ابطی میسازد .

برای پیشرفت و ترقی قوای بشری شعبه تأمین قوای بشری یک کمیتهٔ عمومی حاوی سه کمیته فرعی را که هریک آن موظف با جرای وظایف آتی میباشد تشکیل نموده است .

وظیفهٔ ی کمیته اول :

تخمین احتیاجات وکمبودی‌های کارگر و مامور و متخصصین در کلیه شقوق مربوطبه پلان وغیرپلان ریاست آوردن احصائیه دقیق مجموع مامورین ، کارگران ـ متخصصین وغیره .

وظیفه‌ی کمیته دوم :

رفع قلت کارگران ـ مامورین ومتخصصین با وسایل مختلفه تعلیمی ـ تربیوی و وارد نمودن تعدیلات در پروگرامهای تعلیمی وزارت معارف و تاسیس کورسهای مسلکی وغیره

وظیفه کمیته سوم :

مراقبت ازکارگران ـ مامورین و متخصصین افغانی در شقوق تخصصی آنان تاآنکه ازهدر رفتن تجارب وغیره آنها جلوگیری بعمل آورده شود .

ناگفته‌نماند که‌هرسه کمیته‌ی مذکور متشکل از نمایندگان باصلاحیت وزارت‌خانه‌ها و دوایر دولتی بوده وتحت ریاست معین وزارت پلان درهر هفته در وزارت پلان انعقاد جلسه می‌نمایند که‌از ما حصل کار این کمیته ها نتایج مفیدی بدست آمده است .

شعبه حمل و نقل و مواصلات تماماً وظائف امور انکشافی مواصلاتی ، و مخابراتی ، مملکت را - چه از طریق فضا و چه از طریق زمین بدوش داشته و زیاد تر سروکارش با وزارت فواید عامه و زارت مخابرات - ریاست هوائی ملکی - و ریاست عمومی ترانسپورت میباشد .

این شعبه همیشه کوشیده و میکوشد تا راپور های اجراآت و مصارف صورت پیشرفتهای پلان انکشافی را طی مدت معینی براساس جدا ول مرتبه خود از د اویر مذکور اخذ و علاوتاً در رفع مشکلات و موانع پروژه های اوشان حتی الامکان همکاری و مساعدت کند

شعبه معادن و صنائع موظف به جمع آوری معلومات در مورد اجراآت و مصارف پروژه های انکشافی داخل پلان وزارت معادن و صنائع بوده و همواره برای پیشرفت ورفع موانع پروژه های مذکور تسهیلات لازمه را فراهم نموده است .

این شعبه در ساحه انکشاف و تاسیس دستگاه های صنعتی نیز از هیچ گونه همکاری و مساعدت باموسسات خصوصی برکنار نبوده وسعی داشته تازمینه را برای سرمایه گذاری در این قسمت مساعد ساخته وفعالیت های صنعتی را در مملکت انکشاف بخشد .

تابا احداث دستگاه های متعدد صنعتی مایحتاج بزرگ مملکت از نگاه تأمین انواع منسوجات وسایر اشیای صنعتی که قسمت اعظم واردات مملکت راتشکیل می دهد تکافو گردد.

درمورد بکار انداختن واستفاده ی نهائی از منابع معدنی مملکت اقدامات و تماس این شعبه باشعبات طرف معامله پیوسته جاریست .

وظیفه ی مهم شعبه زراعت وآبیاری بصورت عموم مطالعه اوضاع زراعتی و دریافت طرق اساسی - استفاده ی نهائی ازمنابع آب وپیدا وار زراعتی در مملکت می باشد . به همین اساس ازآغاز باوزارت زراعت - فوائدعامه و ریاست انکشاف دهات - همواره درتماس بوده واز همکاری درراه دریافت عواملیکه موجب انکشاف وتوسعه ی منابع مذکور میگردد خودداری ننموده است .

مشکلات و موانع که در راه پیشرفت پروژه هابوده بامساعی این شعبه تاحدتوان مرفوع وتسهیلات لازمه جهت سرعت وجریان امور پروژه های مذکور تأمین گردیده است .

این شعبه نه تنها باد وایرد ولتی درتماس نبوده بلکه باموسساتیکه مساعدت بآنها موجب افزایش وتوسعه تولیدات زراعتی میگردد نیز ازهمکاری دریغ نکرده است .

احصائیه های مهم زراعتی را که درحکم تهداب برای طرح پلان بعدی می باشد به ترتیب خاصی از دوایر دولت بدست آورده است .

تحلیل و تجزیه ی قسمت زراعت و آبیاری پلان پنج ساله یکی از وظائف مهم این شعبه بوده که طی سه سال پلان پیشنهادات متعددی درمورد اصلاح و بهبود موضوع مذکور به مقامات مربوطه تقدیم و دراثرآن پروگرامهای جدید زراعتی وآبیاری را طرح نمود که مورد تطبیق قرار گرفت .

موضوع مهم که طی سه سال پلان بصورت عمومی دوایرشامل پلان را بمشکل دچار ساخته است عدم دریافت وجه کافی برای پیشبرد پروژه های انکشافی مربوط به پلان شان بوده است

در این قسمت نیز شعبه مذکور بصورت همیش در تماس مستقیم با وزارت مالیه بوده وباثر همکاری وزارت مالیه درمورد تربیه تخصیصه های بیشتر پولی برای اجرا و اکمال پروژه های انکشافی زراعت وآبیاری خدمت کرده است .

مدیریت مالی و بانکداری که از تاریخ اول عقرب ۱۳۳۷ در وزارت پلان عملا شروع بکار نموده تااکنون بامور ذیل پرداخته است :

قسمت مالی پلان پنجساله از طرف این مدیریت تدقیق و مطالعه وتجزیه گردیده و در نتیجه مواد ی تحت غور و مطالعه قرار گرفت .

الف : اندازه موفقیت وزارت مالیه درتطبیق فینانسمان پلان .

ب . مشکلات وزارت مالیه در تطبیق پلان از نگاه اخذ عواید ومصارف که روی این منظور بوزارت مالیه مراجعه و بادر نظر گرفتن مشکلات آن وزارت وهمچنین مشکلات مدیریت عواید مستوفیت ولایت کابل طرق بهبود و اصلاح آن پیشنهاد شده است .
در موردعواید وهمچنین مصارف دولت از سال ۱۳۳٤ تا اخیرسال مالی ۱۳۳۸ ومقایسه آن با پلان پنجساله مطالعه شده است .

ج ـ لست مکمل قروض خارجی و امداد های خارجی را با تکت پولی وغیره شرایط آن از وزارت خانه های مربوطه بدست آورده و در اطراف آن تدقیق ومطالعه نموده است .

د ـ قانون عواید که جدیداً بشکل کود از طرف مستر منجرك مشاور وزارت مالیه پیشنهاد شده حسب امر یه بناغلی صدر اعظم بمنظور غور و تصحیح به هیئتی که تحت ریاست معین پلان انتخاب گردیده سپرده شده است .

در مورد بانکها پس از مطالعه و تدقیق در اطراف پلان پنجساله و بانکها پیشنهادات ذیل بغرض اصلاح و بهبود در این رشته تقدیم شده است.

الف: فهرست پروژه قانون بانکها در افغانستان بمنظور تشویق صرفه جوئی عواید ملی و ازدیاد در تعداد حسابات امانت و دیپو ها و محاسبه ی حقوق امانت گذاران.

ب: قبل از آنکه قانون بانکها تحریر و بمعرض تطبیق گذاشته شود. بانکها برای تعمیل یک سیاست سالم و بهبود و ارتقای حیات اقتصادی چهراه هارا باید تعقیب نمایند:

ج: در مورد بانک بین المللی و صندوق وجهی بین المللی پیشنهاد هیئت مدیران اجرائیه این موسسات را در جلسه ۱۹۵۷ منعقده دهلی جدید در مورد ازدیاد سهمیه و ازدیاد در سهمیه های کوچک که بعدتر را پور هیئت مدیران باین مدیریت رسیده بود تحت مطالعه و غور قرار داده و دلائل آنرا که افغانستان باید از دیاد سهمیه هارا قبولدار شود به تفصیل نگاشته است.

د: در مورد سیستم تبادله اسعار در افغانستان با ساس تقاضای رئیس هیئت افغانی در جلسه ی سالانه ی صناوق بین المللی منعقده دهلی جدید یک کمیسیون بکابل مواصلت نمود و در مورد اینکه موجودیت نرخهای مختلف به وضع فعلی مملکت چه از نگاه صرفه جوئی و سیاست بانکها و سرمایه گذاری و چه از نگاه استقرار سرمایه ها، و تشویق صادرات و مانع شدن از واردات که باتولیدات داخلی رقیب اند و مانع شدن از قاچاق و ازدیاد عواید دولت مضر میباشد راپور مکمل تحریر نموده اند.

ه: در مورد مسکوکات فلزی افغانستان از نظر ترکیب آن وهم از نگاه امکان ساخته کاری در آن و اینکه واحد پولی ما تا امروز افغانی بوده مگر یک افغانیگی وجود ندارد و علاوتاً قوه ی پرداخت یک دین به پولهای فلزی تا کدام اندازه میباشد بتسمیکه در آن صرف پیداشود مطالعه نموده و در این مورد بوزارت مالیه نگاشته شده است.

و: در مورد پشتیوانه طلا در افغانستان بانک وفوا ید اسناد حکومتی که سالانه مفاد از این مدرك بدست می آید مطالعه شده است.

ز: مشکلات خزانه ی دولت در اثر موجودیت چندین صد حساب دولت نزد د افغانستان بانک (مشکلات آن در نتیجه توحید بیک حساب اعتبار از طرف دافغانستان بانک به خزانه در مورد صادرات چک های دولتی، تهیه منابع به خزانه تا هنگام حصول عواید به

قسمیکه به سیاست دافغانستانبانک صدمه وارد نکند) تحلیل وتجزیه گردیده و ترتیب و امکانات تعمیل آن نگاشته شده است .

شعبه خدمات اجتماعی و فرهنگی رویهمرفته مصروف مطالعه اوضاع اجتماعی وپیشبرد پروژه های انکشافی داخل پلان بوده وسعی می نماید تا با تکمیل و اجرای خدمات مذکور موفقیتی درین ساحه نیز نصیب مملکت گردد .

روی این اساس شعبه مذکور با وزارت معارف ـ وزارت صحیه ـ ریاست دهکده ـ وښار والی هاـ که از متصدیان بزرگ خدمات اجتماعی بشمار میروند در تماس میباشد و همکاری می نماید .

شعبه‌ی تجارت مدیریت عمومی پلان بامور تجارت داخلی و خارجی افغانستان مشغول و برای بررسی و پیشبرد هدفهای پلان در حصه تجارت موظف میباشد باوزارت تجارت ، ریاست اطاقهای تجارتی ـ محاکم تجارتی و کلیه شرکت های بزرگ تجارتی تماس گرفته ورا پور اجراآت شانرا بغرض مقایسه باصل هدفهای عمومی پلان بدست می آورد .

از وظائف دیگر این مدیریت جمع آوری معلومات راجع بتجارت خارجی (بارتری آزاد) تجارت داخلی ـ احصائیه نرخ های اموال تجارتی (صادراتی و واردا تی) در داخل و خارج ، قرار دادهای بین المللی در امور تجارت قوانین تجارتی و امور شرکت ها و سرمایه گذاری های خارجی در مملکت میباشد .

انکشاف خدمات توریزمی که یکی از مسائل بس مهم و مورد نظر حکومت میباشد مراحل ابتدائی عوامل انکشافی آن تحت مطالعه این شعبه بوده و پیشنهادا تیکه توسط کمپنی ها ی خارجی در این مورد بوزارت پلان تقدیم گردیده تحت مطالعه شعبه مذکور بوده و متوقع است تسهیلات لازمه را به همکاری دوایر مربوطه در این مورد تأمین دارد .

اخیراً پروگرامی جهت تدقیق ومطالعه‌ی مرامهای موافقه‌نامه‌ی عمومی تجارت ، و تعرفه‌ها و تجارت خارجی و داخلی وسایر امور تجارتی ترتیب و امید است با مطالعات و تدقیقات خود در این قسمت نتائج مفیدی برای بهبود و اصلاح وضع تجارتی مملکت بدست آورد .

شعبه انسجام و توحید این مدیریت موظف است تا کلیه معلومات و مواد احصائیوی را از شعب مذکور بدست آورده و بعد مطالعه وتدقیق آن از نگاه مسایل اقتصادی اجتماعی

وغیره را پوره مکملی در مورد نهضت و پیشرفتهای انکشاف اقتصادی مملکت تحریر و به شعبه‌ی نشرات مدیریت عمومی احصائیه ارائه دارد .

همچنان این شعبه موظف است تا به حیث یک مرکز معلومات برای پرسش های هرگونه منابع خارجی وداخلی در مورد مسائل مربوط به پلان آماده ومجهز باشد .

وظایف مدیریت عمومی اداری:

مدیریت عمومی اداری با جرای امور ذیل مکلف است :

ترتیب و اجرای بودجه اداری .

مراقبت وحفظ کلیه اسناد و اوراق حسابی اداره .

مراقبت حفظ اوراق سوانح وسوابق مربوط بمامورین و اجیران مستخدمین .

تدارک توزیع وذخیره‌ی سامان واجناس .

تنظیم ومراقبت اسناد کلیه دارائی های اداره .

مراقبت وحفظ اوراقیکه دوایر جهت حفظ بمدیریت عمومی اداری سپرده میشود .

مراقبت درانجام خدمات اداری ازقبیل اجرائیه، اوراق، امر بری ترانسپورت و سیستم مخابرات .

مراقبت نظافت عمارت، دفتر، شعبات مرکزی سامان ولوازم .

مراقبت انجام خدمات طبع و نشر مورد ضرورت دوایر .

بدست آوردن تخمینات عواید و صرفیات هر روزه‌ی اداره در اثنای سال مالی .

غور وتدقیق تخمینات عواید ومصارف پیشنهاد شده ی هر یک از واحد های اداره .

ترتیب وتوصیه ی تخمینات بودجوی کلیه شعبات اداره وتقدیم آن بمدیریت عمومی بودجه وزارت مالیه .

توضیح وتشریح بودجه‌ی اداره به مدیریت عمومی بودجه‌ی وزارت مالیه تقدیم لوایح موجبه‌ی مورد ضرورت .

تقسیم تخصیصات منظور شده بین واحد های اداره .

ترتیب پیشنهادحواله تخصیصات سه‌ماهه کلیه‌شعبات مربوط اداره بعد از منظوری بودجه .

مدیریت عمومی احصائیه و تتبعات :

مدیریت عمومی احصائیه وظیفه گرد آوری احصائیه و تحلیل اوضاع اقتصادی را درو زارت پلان به عهده دارد .

مدیریت عمومی احصائیه متشکل از شعبات چهارگانه ذیل است :

۱- مدیر یت احصا ئیه :

در قد م او ل مدیر یت احصائیه باتمام دو ائر رسمی وغیر ر سمی داخل تماس گر دیدومعلو مات مکمل به تفصیل تشکیلا ت دو ائر احصائیو ی ، تعدادمامو ر ین و انو اع فو ر مهائیی که بر ای بدست آور دن معلومات احصائیو ی استعمال میگر ددجمع آور ی نمودچون اکثر ازفور مهای احصائیو ی مور د استعما ل مط لب ر ا بدرستی افاده نتو انسته ، همچنین معلو مات به آن شکلی که احتیاج وز ارت پلان را مر فو ع ساخته بتو اند اکثر اً مو جود نبود پس تصمیم گر فته شدکه باهمکا ری د وا ئر و موسسا ت فو رمها ی جدیدی تر تیب و معلومات توسط دوایر مو بوطه جمع گر دد .

بطور اختصار میتوان گفت که وظیفه مد یر یت احصائیه گرد آوری ـ تر تیب وتوحید ، بالا خره تقدیم احصائیه به شکل منظم است .

۲- مدیر یت تحلیل وتتبعا ت :

این مدیر یت تغیر ا تیر ا که در وضع اقتصادی وحیات اجتما عی مملکت رخ مید هد و تا جا ئیکه ارقام احصائیو ی برای این گو نه مطالعات بدست می آید مو ردمطالعه قر ار داده و نتیجه را بد ستر س مو سسا ت ذیصلا حیت میگذ ا رد .

ا کثر اً پر سشهای موسسات بین المللی مخصوصاً به سو الات ایکافی ازهمین مدیر یت جو اب داده میشود مد یر یت تحلیل اقتصادی به کمک ورهنمائی مشاور ین خارجی خو یش درتر تیب لوا یح وهدا یت نامه ها و بعضی قوانین باموسسات دولتی همکا ری مینما ید در ین جمله از قانون سرمایه گذاری خارجی که به همکاری وز ارت تجارت تر تیب یافته و ازقو انین معادن که ازطرف و زا رت جلیله معادن تر تیب و در ین وزار ت تحت مطالعه قرار یافته ، میتوان تذ کر داد .

۳- مد یر یت را پو ر ها ونشر ا ت :

مدیر یت ر اپور هاوظیفه گر دآور ی راپور هائی ر اکه در اطر اف اوضاع اقتصادی مالی و ا جتما عی کشو ر تو سط منابع داخلی و یاخارجی تهیه شده به عهده دا رد .

و ظیفه ثا نو ی ا ی ن مـد یـر یـت آ گـا هـی عمـو م از پیشـر فـت هـای پـلا ن و ـ

و پروژه های فعلی و آیندهٔ مملکت است این مدیریت وظیفه‌ی نشراتی را با ئیست طوری انجام دهدکه‌هم منظور نشراتی حاصل وهم پروگرام های منتشرهٔ ماهیت تربیوی داشته ومخصوصاً هدفهای پلان را تشریح دهد .

از اقدامات مثبت وعملی این مدیریت همانا نشریه وزارت بزبان انگلیسی وفارسی است .

٤ ـ مدیریت کتاب خانه ومراجعات :

مدیریت کتابخانه به جمع آوری کتب مجلات ونشراتیکه باموضوعات اقتصادی ، مالی واجتماعی سروکار دارد مبادرت می ورزد .

چون مدیریت عمومی احصائیه وزارت پلان تدریجاً وظیفه‌ی احصائیه ی مرکزی را متقبل می گردد لذا علاوه برکار های فوق الذکر عملاً وظائف دیگری را نیزاجراء می دارد مانند تهیه معلومات برای موسسات بین المللی ازقبیل یونو ، ایکافی ، صندوق وجهی بین المللی ویا موسسات دیگر علمی و بین المللی که مستقیماً باین اداره مراجعه نموده ویا توسط وزارت خانها طالب معلومات می گردند .

خدمات دیگری را که مدیریت عمومی احصائیه اجراء نموده عبارت از تاسیس کورس های احصائیه و ترتیبات مقدماتی اشتراک در احصائیه نفوذ وزراعت جهان است .

به همین اساس یک کورس احصائیه در وزارت تجارت برای مامورین احصائیه وزارت تجارت ، زراعت ، مالیه وریاست عمومی ترانسپورت افتتاح گردید وهم کورس دیگری به همکاری فاکولته ی اقتصاد برای مامورین احصائیه وزارت داخله مخابرات ، صحیه ، شاروالی وریاست انکشاف دهات دائر شد که دونفر از مامورین وزارت پلان برای مدت چهار ماه مبادی احصائیه را در آن تدریس کردند .

مدیریت عمومی ارتباط :

وزارت پلان که‌مسئولیت اساسی پیشرفت پلان اقتصادی مملکت را بدوش دارد سعی ورزیده است تااز هر منبع خارجی که ممکن باشد امدادبهتر و بیشتر برای پلانهای انکشافی مملکت حصول نماید .این کوشش و اقدامات بی نتیجه نمانده است زیرا قبلا سازمان ملل متحد واداره ی همکاری بین المللی امریکا تنها دو منبعی بود که‌امداد مینمودند اما امروز باانعقاد قرار داد های امداد تخنیکی با ممالک دیگر از قبیل جمهوریت فیدرالی آلمان غربی و جمهوریت فرانسه پروژه های مهم‌ما کمک و همکاری میگردد .قرضه‌های

طویل المدت بامفاد کم حکومت جمهوری سوسیالستی اتحاد شوروی به انکشاف اقتصادی مامدد بزرگی میبا شد. حکومت چکوسلواکیا و پولیند کمک های قابل قدر اقتصادی نموده و مینمایند و موضوع انعقاد امداد تخنیکی حکومت چکوسلواکیا فعلا تحت غور حکومتین بوده و عنقریب عقد خواهد شد.

همچنین اقدامات حکومت جهت حصول امداد از ایجنسی های دیگر از قبیل سپشل فند یونایتد نیشنز وخدمات اداری ملل متحد (Opex) و فندقرضه انکشافی امریکا (Dlf) وغیره در تعداد این منابع ازدیاد قابل وصفی صورت گرفته است.

امداد هائیکه از منابع خارجی درسال ۱۳۳۷ صورت گرفته قرار آتی میباشد:

الف ـ ملل متحد:

امدادیکه درسال ۱۳۳۷ از طرف ملل متحد و ایجنسی های اختصاصی آن بعمل آمده عبارت از مبلغ ۷۰۰۶۰۳ دالر میباشد. منجمله مبلغ ۵۷٤۷۰ دالر آن برای خرید اری سامان و متباقی برای استخدام ۷٤ نفر متخصص و یازده نفر متعلمین بمصرف رسیده است. از جمله ۷٤ نفر متخصصینیکه در تحت پروگرام امداد تخنیکی یو ـ ان در شقوق مختلفه در ادارات حکومتی مشغول فعالیت بودند ۹ نفر آن از طرف اداره تخنیکی یو ـ ان یک نفر از جانب اتحادیه بین المللی مخابرات ـ دو نفر از طرف سازمان مترولوژی جهان ـ ٤ نفر از موسسه کار و کارگر ۲۱ نفر از موسسه زراعت ومواد خوراکه جهان ـ ۸ نفر از سازمان یونسکو ۱۱ نفر از موسسه هوانوردی ملکی وبالاخره ۱۸ نفر آن از موسسه صحی جهان بوده علاوتاً امداد یو نسیف در تهیه دی. دی. تی ـ شیر، صابون ادویه و امثال آن بمصرف رسیده است.

تادیه حق العضویت به موسسات اختصاصی سازمان ملل متحد طبق سال گذشته بعمل آمد. مصارف اداری هیئت امداد تخنیکی ملل متحد که عبارت از مبلغ ۲۵٦۱۷٦۳ـ افغانی (٤٤۰۰) دالر ـ ۱۵۰۰ پوند و ۵۰۰۰ روپیه پاکستانی بود از طرف دولت نیز اجراء شدو همچنین در سال مذکور مبلغ ۳٤۵٦۰۰۰ـ افغانی برای مصارف محلی متخصصین پرداخته شده است.

سال ۱۹۵۸ سازمان ملل متحد بمنظور کمک به پروژه های انکشافی ممالک کم انکشاف اساس صندوق مخصوص را بنام سپشل فند گذاشت. سرمایه این صندوق را اشتراك ممالك بزرگ جهان بحیث امداد دهنده و ممالك کوچك بحیث امداد گیرنده تشکیل میدهد.

افغانستان عضویت آنرا پذیرفته و بحیث گیرنده امداد مبلغ ٦۰۰ هزار دالر را بنام

حق الاشتراك متقبل شد . دو درخواست امداد یکی برای اخذ احصائیه نفوس وزراعت در سال ۱۹۶۰ و دیگری برای سروی منابع آبی و اراضی از فند مذکور بعمل آمده .

بهمین طور سال ۱۹۵۸ سازمان ملل متحد سرویس خدمات اداری بین المللی را اوپکس (Opex)تاسیس نمود این سرویس متخصصین را نه بحیث مشاور بلکه بحیث مامورین اجرائیه در شقوق مختلفه‌ی احصائیه نفوس - زراعت - پلان - مخابرات - معادن و صنائع نموده است - اما طوریکه در بالا تذکر یافت سرویس خدمات اداری بین المللی (Opex) جدید التاسیس میباشد و موضوع مسئولیت متخصصین اجرائیه طوریکه مبائیست واضح نمیباشد مثلا ایشان با وجود داشتن صلاحیت کامل اجرائی مسئولیتی در مقابل حکومت ندارند و قسم مشاورین از مصئوفیت سیاسی برخوردارند و این امر نظر پرنسیپ اداره عامه یعنی صلاحیت بی مسئولیت غلط است بناءاً افغانستان درخواست کمک از سرویس فوق را مشروط مسئولیت کامل نزد حکومت نموده است .

ب : اداره همکاری بین المللی امریکا :

امداد تخنیکی اداره مذکور در سال ۱۹۵۸ به ۱۸۵۰۰۰۰ دالر به تشریح ذیل بالغ میگردد

۱) مبلغ ۲۷۹۰۰۰ دالر برای پروژه زراعت

۲) « ۱۹۰۰۰۰ دالر برای پروژه معادن و صنائع

۳) « ۳۶۱۰۰۰ دالر برای پروژه های مواصلات

٤) « ۵۰۰۰ دالر برای پروژه حفظ الصحه ی عامه وادی هیرمند :

۵) « ۷۶۰۰۰ دالر برای پروژه عملیات انکشافی وادی هیرمند ؛

٦) « ۱۰۷۵۰۰۰ دالر برای پروژه های معارف

۷) « ۷۹۰۰۰ دالر برای پروژه اداره عامه

۸) « متباقی مبلغ ۷۸۵۰۰۰ دالر برای پروه های متفرقه

امداد از فند مخصوصی اداره همکاری بین المللی امریکا بالغ به ۲٤۱٤۳۰۰۰ دالر میشود این مبلغ برای مصرف در پروژه های ذیل تخصیص داده شده است :

۱) برای پروژه های زراعت مبلغ ۵۰۰۰۰

۲) « « اصلاح سرکها مبلغ ۵۷۵۰۰۰

۳) برای پرژه ی هوانوردی ملکی مبلغ	۱۷۵۰۰۰۰
۴) « « ترانزیت مبلغ	۱۸۹۹۳۰۰۰
۵) « « صحت عامه وادی هیرمند «	۱۰۰۰۰۰۰
۶) « « نقشه برداری فضائی «	۱۱۵۰۰۰۰
۷) « « تکنیکل سپورت «	۱۰۰۰۰۰۰
۸) « « انکشاف منابع هیرمند «	۳۰۰۰۰۰۰

وزارت پلان درصدد برآمده است تامبلغ بیست و پنج میلون دالر از قرضه انکشافی اضلاع متحده امریکا برای کسه صناعتی قرض بگیرد فند قرضه انکشافی چندی قبل از طرف حکومت اضلاع متحده امریکا تاسیس شده منظور آن کمك به انکشاف اقتصادی ممالك کوچك بوده وبدون تضمین حکومت بهاشخاص ومؤسسات انفرادی قرض داده وبه پول رایج مملکت قرض گیرنده واپس تادیه میشود.

برای منظور فوق ازبنا غلی بلند پایزیچی معاون بانك صناعتی ترکیه که دسترس تام وسابقه خوبی در اخذ قرضه صناعتی از فندمذکور دارد دعوت بعمل آمده تابکابل آمده کسه وکریدت های صناعتی درافغانستان را مطالعه نمایند.

بناغلی موصوف برای سه هفته بکابل و اردوطالعات خویش را تکمیل ورا پوری درزمینه تهیه نمود.

جمهوریت فیدرالی آلمان غربی:

طبق موافقه امداد تخنیکی باحکومت جمهوری فیدرالی آلمان غربی که بتاریخ ۳۰ جنوری ۱۹۵۸ بعمل آمده بود ابشان در تکامل مکاتب تخنیکی ـ فیلوشپ ها ـ سروی جیالوجی ـ تاسیس اداره مراقبت اقتصادی آب و ورکشاپهای نمونه وی امداد مینمایند این امداد تا حدود چهار ملیون مارك جرمنی میباشد از امداد مذکور تا کنون:

دونفر معلم برای مکتب میخانیکی کابل، دونفر معلم برای مکتب صنایع دستی کابل دونفر معلم برای مکتب میخانیکی قندهار، یکنفر متخصص گیاه شناسی برای دبتو سهامی شرکت ویکنفر متخصص برای سورت پخته تحت امداد تخنیکی آلمان مشغول فعالیت میباشند.

همچنین یک هیئت برای تحقیقات جیالوجی و یک هیئت هایدرولوجی با سامان وادوات لازمه بافغانستان آمده و با وزارت معادن و صنایع مصروف فعالیت اند. علاوتاً یکتعداد

سکالرشپ در آلمان برای متعلمین افغانی داده شده است. برعلاوه مصرف سروی دریای کوکچه را که تقریباً (۱۶۰۰۰۰) دالرشود نیز متعهد شده‌ولی در قسمت عملی سروی دریای مذکور تاکنون اقدامات بعمل نیامده. بعلاوه عنقریب یک‌تعداد متخصصین بحیث مشاورین اقتصادی بدسترس وزارت پلان گذاشته خواهد شد.

امداد فرانسه :

در سال ۱۹۵۸ قرارداد ی بین حکومت شاهی افغانستان وجمهوریت فرانسه درباره همکاری اقتصادی و تخنیکی بعمل آمده که با ساس آن جمهوریت فرانسه متعهد گردیده که با فغانستان امداد تخنیکی نماید.

تا کنون حکومت فرانسه در تحت امداد فرق آماده‌گی خود را بتهیه هشت نفر متخصصین درشقوق ذیل ابراز داشته اند.

۱) یکنفر سرانجنیر برای وزارت فوائد عامه
۲) چهار نفر متخصص برای امور معادن
۳) دونفر متخصص برای زراعت
٤) یکنفر کمست (جهت مسایل ادویه) برای وزارت صحیه

همچنین یک هیئت شش‌نفری فرانسه جهت تحقیقات دراد یو اکتیف به افغانستان آمده وبا وزارت معادن و صنائع مصروف فعالیت اند.

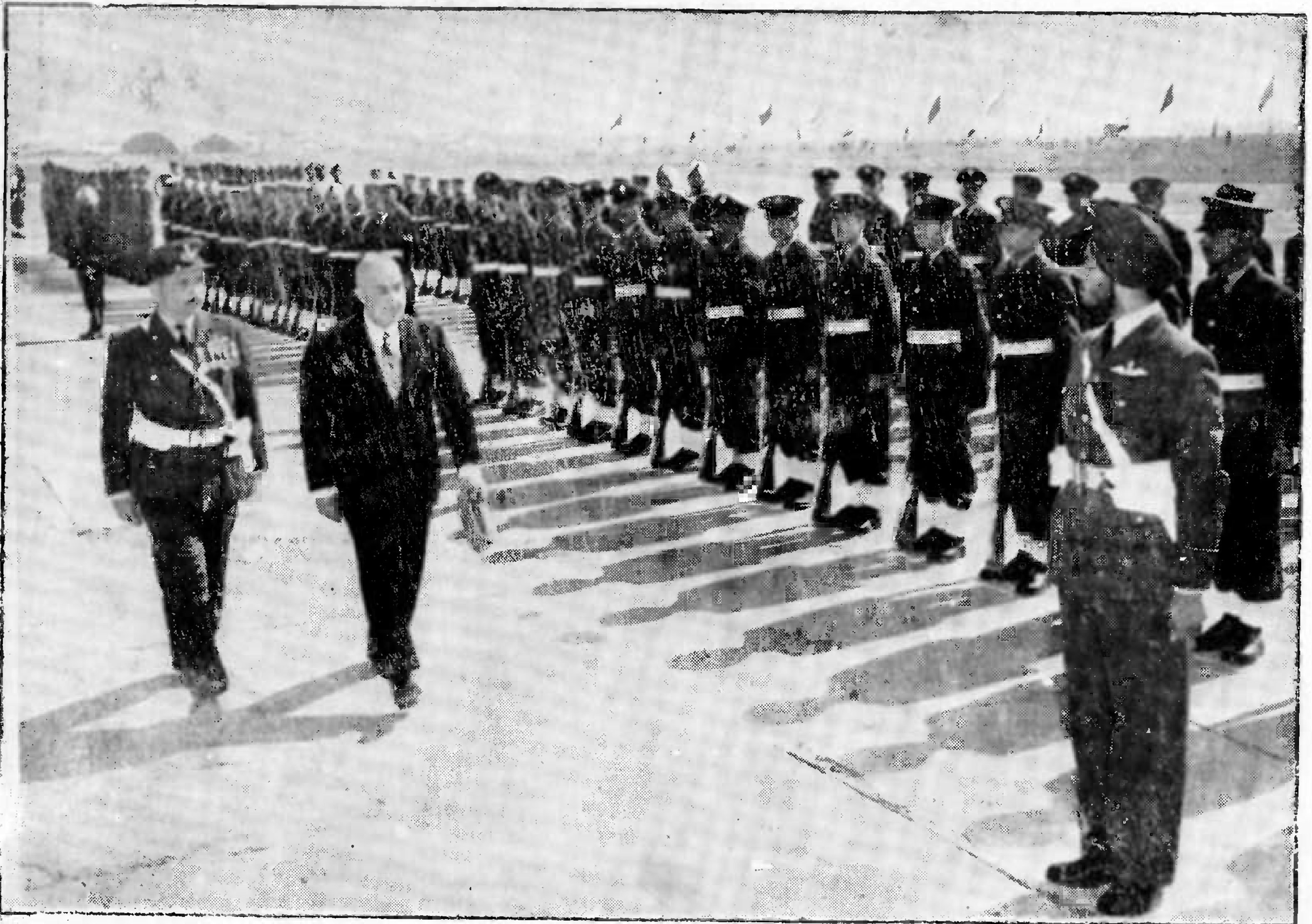
امداد تخنیکی جاپان

امکان عقد قرارداد تخنیکی باحکومت جاپان نیز میرود باوجودیکه هنوز قرارداد تخنیکی با جاپان بعمل نیامده حکومت مذکور حاضرشده است یکتعداد سکالرشپ هاومتخصصین را درشقوق مختلفه تحت « امداد تخنیکی جاپان به‌ممالک شرق میانه وشرق نزدیک» بدسترس حکومت شاهی افغانستان بگذارد. دو نفر متخصصین جاپانی یکی برای سروی کدستر و توپو گرا فی منطقهٔ آبیاری بند قرغه ودیگر برای تعین خط کانال آن ازقرغه تاکابل خواسته شده است.

امدادتخنیکی چکوسلواکیا:

قرضه‌های حکومت مذکور بمسایل اقتصادی افغانستان‌مفید ثابت گردیده‌ومذاکره‌ی امداد تخنیکی آن بین مملکتین جریان‌داشته وبزودترین فرصت جامه‌ی عمل خواهد پوشید.

از مناظر سفر ښاغلی صدر اعظم در هند

ښاغلی سردار محمد داود صدراعظم در برابر گارد احترام (میدان هوائی پالم)

مسئو لین فردای مملکت

دپوهنې وزارت

تشکیل:

وزیر: ع، ج، س، ع دکتور علی احمد پوپل دکفیل په حیث

اداری معین:

په ۱ رتبه ع، ص عبدالاحمد عطائی

تدریسی معین:

په۱ رتبه ع، ص دکتور محمد انس

په علمی بورډ کښې مشاور او غړی:

په۱ رتبه ع، ص دکتور میر نجم الدین انصاری

په۱ رتبه ع، ص عبدالغفور بریښنا

ددار التالیف ریاست:

دریاست کفیل:

ع، ص سردار حمیدالله عنایت سراج

دریاست دمعاون کفیل:

ښاغلی محمد یعقوب مفتون

ښاغلی دکتور علی احمد پوپل

دتالیف او ترجمې د مدیریت کفیل: ښاغلی دین محمد

دکتابخانې دمدیریت کفیل « گل احمد فرید

دعرفان دمجلې « « محمداکبر روشنضمیر

دتفتیش ریاست:

رئیس په لمړی رتبه: ع، ص ښاغلی عزیز محمد

معاون ښاغلی عبدالاحد دکفیل په حیث

غړی ښاغلی محمد اکرم

« « غلام محمد

« « غلام نبی

« « امیر محمد

« « قربانعلی

« « محمد ایوب

غړی	ښاغلی عزیز الرحمن
«	میرمن معصومه عصمتی
«	ښاغلی محمد سالم بختیار
دثانوی تدریساتو ریاست :	
رئیس پهلمړی رتبه	ع، ص، دکتور محمد اکرم د کفیل په حیث
غړی « ۲ «	ښاغلی محمد اسمعیل
دمسلکی تدریساتو ریاست :	
رئیس په لمړی رتبه	ع، ص دکتور محمد حیدر دکفیل په حیث
معاون	ښاغلی محمد هاشم مجددی دکفیل پهحیث
غړی په ٥ رتبه	« عبدالمجید
دلمړنی تدریساتو ریاست :	
رئیس پهلمړی رتبه	ع، ص، محمد آصف مایل
غړی « ۳ «	ښاغلی عبدالغفور احمدی
دپښتو تولنی ریاست :	
رئیس پهلمړی رتبه	ښاغلی گلپاچا الفت
معاون	« عبدالشکور رشاد قندهاری دکفیل پهحیث
دتالیف اوترجمی مدیر	« عزیز الرحمن سیفی
دلغاتو دقواعد مدیر	« عبدالخالق واسعی
دمحاسبی مدیر	« راز محمد وینس دکفیل پهحیث
دتاریخ دانجمن ریاست :	
رئیس	ع، ص، احمد علی کهزاد
دافغانستان دمجلی آمر	ښاغلی محمد نبی کهزاد
دآریانا دمجلی مسئول مدیر	« غلام سرور همایون دکفیل پهحیث
دآریانادایرةالمعارف ریاست :	
رئیس	ښاغلی سردار محمد دکفیل پهحیث

دقلم مخصوص لوی مدیریت:

لوی مدیر	ښاغلی محمد علم دکفیل په‌حیث
معاون	« عبدالله

دماموړینو اومعلمینو لوی مدیریت:

لوی مدیر	ښاغلی محمد علم دکفیل په‌حیث
دماموړینو مدیر	« عبد الفتاح قاری
« معلمینو «	« محمد اکبر دکفیل په‌حیث

دپښتو دتدریساتو لوی مدیریت:

لوی مدیر	ع ښاغلی عبدالغنی
معاون	« « محمدسمیع
دزیری دمدیریت کفیل	« « محمد اکبر

دخارجی ارتباطو مدیریت:

مدیر	ښاغلی توریالی اعتمادی دکفیل په‌حیث

داساسی تعلیماتو مدیریت:

مدیر	ښاغلی حاجی عبدالواحد منصوری دکفیل په‌حیث
داحصائیی مدیر	ښاغلی عبدالعلی دکفیل په‌حیث
دکلوپ مدیر	ښاغلی محمد ایوب دکفیل په حیث

دپانبو مدیریت:

مدیر	ښاغلی محمدامین
داجرائیی معاون	« عبدالرشید
دحفظیی «	« غلام صدیق

دسپورت لوی مدیریت:

لوی مدیر	« عبدالوحید اعتمادی دکفیل په‌حیث
دهاکی ښوونکی	عزتمند میرذاکرعلی
دپهلوانی «	« مسترناگائی
دسپورت «	« « کمپل

دتعمیراتو اوی مدیریت :

لوی مدیر	ښاغلی محمداسحق
دتعمیراتو مهندس	« محمدعارف

دموزیم لوی مدیریت :

لوی مدیر	ښاغلی دکتور عبدالرحیم ضیائی دکفیل په‌حیث

دپوهنی دمطبعی لوی مدیریت :

لوی مدیر	ښاغلی گل‌احمد خیرزاد دکفیل په‌حیث

دصنایعو دتجارتی موسسی ریاست :

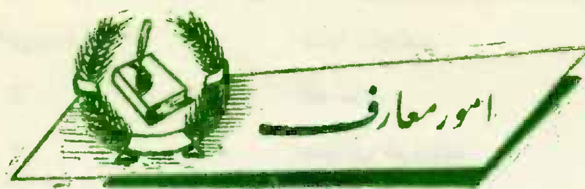
رئیس	ښاغلی عبدالرسول دکفیل په‌حیث
دمحاسبی اوکنترول مدیر	« عبداللطیف
دمحاسبی اواجرائیی مدیر	« محمدعلی
دتجارتی صنایعو دځانگی فنی مدیر	« سعدالدین
محاسب معاون	« عزیزالله

دپوهنی دوزارت سرطبابت :

سرطبیب	ښاغلی دکتور محمدعزیز سراج
دغاښو داکتر	« « عبدالله طرزی
دشفاخانی داکتران	« « میرمحمدعلی ښاغلی دکتور عبدالستارسراج او ښاغلی دکتور محمدآصف احمدی

دلوازمو لوی مدیریت :

لوی مدیر	ښاغلی عبدالغفور دکفیل په‌حیث
دجنسی محاسبی مدیر	« غیاث‌الدین
دنقدی « «	« محمدانور
دلوازمو ددیپوگانی مدیر	« غلام‌حسین
« « معاون	« غلام‌حیدر
دپیرودلو دمدیریت کفیل	« محمد امان

تدریسات ابتدایی :

درپلان سال سوم معارف انکشاف تعلیمات عمومی وابتدائی به‌اساس‌دو سال‌اول دو جنبه‌ی عمومی داشته :

اول : تأسیسات جدید :

الف : مکاتب ابتدائی اساسی : مکاتب اساسی دارای شش صنف بوده درین دوره علاوه ازخط وسواد ومعلومات لازمه دینی معلومات علمی دیگر ازقبیل (ریاضی- جغرافیه تاریخ وطن ومعلومات حیاتی) بطلاب این مکاتب داده میشود.

درسال سوم پلان افتتاح بیست‌وچهار مکتب اساسی پیش‌بینی شده بود بیست مکتب ازبابت سهمیه‌ی سال سوم وچهار مکتب [illegible] سال دوم پلان که‌قبل از آغاز سال‌مالی سهمیه‌ی هرولایت تعین وراجع به‌تأسیس آن هدایات صادر شده بود، درجریان سال مکاتب به‌مواضع ذیل افتتاح گردید :

درمرکز شهر کابل یک مکتب ابتدائی پسران (جمال مینه).

درولایت کابل مکتب ابتدائی عرزه

»	»	»	»	جلریز
»	قندهار	»	»	لوی کاریز
»	»	»	»	حتوبل سپین بولدک
»	ننگرهار	»	»	[illegible]گام
»	»	»	»	چپه‌دره
»	»	»	»	کامدیش نورستان
»	»	»	»	اسمار
»	»	»	»	کچ عزیزخان
»	پکتیا	»	»	جانی‌خیل
»	»	»	»	ځاځی میدان
»	هرات	»	»	مشگان پرچمن
»	»	»	»	نسوان غوریان
»	مزارشریف	»	»	دره صوف

درولایت قطغن مکتب ابتدائی نسوانخان آباد ومکتب دشت ارچی
درحکومات اعلی پروان « « اعنابه پنجشیر
« « « « الله سای
« « « « قمچاق نوربند
« اعلی فراه « « قلعه کاه
« « « « اصل چخانسور
« اعلی غزنی « « یحیی خیل کتواز
« « « « گیلان مقر
« اعلی گرشک « « شورکی
« اعلی شبرغان « « خواجه دوکوه
« اعلی میمنه یک مکتب ابتدائی
درحکومت اعلی بدخشان یک مکتب ابتدائی
درولایت ننگرهار بنابر تقاضای مردم ازاصل پیش بینی پلان سه مکتب بیشتر تأسیس شده است.

ب : مکاتب دهاتی :

مکاتب دهاتی درحصه هائیکه جمعیت تراکم وتکاثف نداشته آبادی ها ودهات متفرق پاشان افتاده تأسیس می شود .

این نوع مکاتب دارای سه صنف بوده شاگردان آن بعد ازختم دوره سه ساله به صنف چهارم مکاتب اساسی قبول و عده ی از ایشان در لیلیه ها برای بلند بردن تحصیلات شان شامل میشونددرسال سوم پلان ۱۷۵ مکتب دهاتی درمناطق ذیل افتتاح گردید .

ولایت کابل	۱۴ مکتب که ۵ مکتب ازینجمله برای دختران باز شده است	
« قندهار	۱۳	«
« هرات	۱۴	«
« ننگرهار	۱۳	«
« پکتیا	۱۳	«
« قطغن	۱۳	«
« مزارشریف	۱۳	«
حکومت اعلی پروان	۱۲	که ازین جمله ۹ مکتب دهاتی .

یاد شاه معظم ما سلامت جامعهٔ آینده را تأمین می فرمایند

ورود پادشاه محبوب ما در فیض آباد با احساسات و هلهلهٔ شادمانی مردم استقبال شد

برای دختران در کوهستان و پنجشیر و دیگر حصه های پروان افتتاح شده است.

حکومت اعلی گرشک	۱۲ مکتب
« « غزنی	۱۱ «
« « فراه	۱۱ «
« « میمنه	۱۲ «
« « شبرغان	۱۱ «
« « بدخشان	۱۱ «

کورسهای اکابر:

برای مجادله بابی سوادی وزارت معارف داخل اقدام است و بازوی کار شدن پلان پنجساله این فعالیت تحت یک پلان مرتب هر ساله پیش میرود که باینترتیب بابی سوادی توسط افتتاح کورسهای کلان سالان نمایش فلمهای تربیتی ذریعهٔ دستگاه های سیار ـ نشر عکسها، و نقشه های تبلیغی و نشر مجله بخوان و بدان مجادله می نماید. تعلیماتنامه مجادله بابی سوادی تدوین و بعداز تصویب شورای عالی معارف به ساحه تطبیق گزارده شده است مطابق این تعلیماتنامه برای هر شخص که بیست نفر بی سواد را بتفاریق یادر یک کورس باسواد بسازد علاوه از تقدیر معنوی مکافات مادی نیز داده میشود.

در سال سوم پلان ۳۰ کورس اکابر افتتاح شده است.

مرکز کابل ۵ کورس.

ولایت کابل و سائر ولایات ۲۲ کورس.

حکومت اعلی بدخشان و شبرغان و میمنه ۳ کورس.

برای یکعده کورسهائیکه از طرف دوائر و موسسات باز شده کتاب و لوازم تحصیل و معلم داده شده است و در دوران سال به تعداد یکصد و بیست هزار نسخه از مجله بخوان و بدان (درماه ده هزار) را یگان بدسترس استفاده کم سوادان گذاشته شده است.

تطبیق حرفه محلی در مکاتب ابتدائی:

برای اینکه جنبهٔ حیاتی و عملی پروگرام مکاتب ابتدائی بااحتیاج هر محل وفق پیدا کند در یک عده از مکاتب ابتدائی حرفه های محلی بطلاب یاد داده میشود و مطابق پلان در هر سال در هر ولایت در دو باب مکتب حرفه محلی در پروگرام درسی روزانه اضافه و تطبیق میگردد

درمکتبی که حرفه تطبیق میشود یک آتولیه باسامان همان حرفه منتخبه محل تهیه شده ویکنفر معلم بتدریس‌شاگردان موظف است طلاب صنوف ۴ـ۵و ۶ در ساعات معین به آتولیه آمده ودرآموختن یک حرفه عملاً مشغول می شوند وشخصاً کار میکنند .

درسال سوم پلان در ۲۸ مکتب ذیل حرفه‌محلی تطبیق شده‌است :

ولایت کابل : مکتب دایزنگی حرفه گلیم بافی ومکتب شکردره نجاری .

« ننگرهار : مکتب رودات بافت ، مکتب شیوه تربیه کرم پیله .

« پکتیا دردو مکتب حرفه نجاری .

« مزارشریف وولایت قطغن بافت ونجاری .

« هرات دردو مکتب تباشیرسازی وبافت .

« قندهار دردو مکتب بافت وحجاری .

حکومت اعلی پروان مکتب ده قاضی چاقوسازی ومکتب بازارک نجاری .

« « فراه درده مکتب بوت دوزی وخیاطی .

« « غزنی دردو مکتب پوستین دوزی ونجاری .

« « شبرغان دردو مکتب بوت دوزی ونجاری .

« « میمنه دردو مکتب بافت ونجاری .

حکومت اعلی بدخشان دردو مکتب بافت ونجاری .

« « گرشک دردو مکتب بافت ونجاری .

توسعه ی تعلیمات سمعی وبصری :

دراصول تدریس جدید استفاده از وسائل‌سمعی وبصری اهمیت زیادی دارد ودر پلان پنجساله ترویج این وسیله مهم تدریسی تحت پروگرام مراحل توسعه وتکامل خودرا می پیماید فلمهای تربیتی نشان داده میشود دو دستگاه سینمای سیار در ولایات ویک‌دستگاه درمرکز کابل همیشه درگردش است عکسها ، چارت‌ها ونقشه‌های تعلیمی وتربوی وقتاً فوقتاً نشر وبدسترس استفاده طلاب گذارده می شود .

اقدامات برای اصلاح وبهتر ساختن وضع مکاتب موجوده :

مفکوره حیاتی ساختن تعلیمات مکاتب با تأسی از اصول جدید تعلیم وتربیت از آغاز پلان پنجساله مراحل اصلاحی را می پیماید یکی از اقدامات موثر درین زمینه‌شمول زراعت عملی درپروگرام مکاتب است چون پیشه ی بیشتر مردم افغانستان زراعت ومالداری است

باید اولاد مملکت به این پیشه آشنا باشند و هر سال در یکعده مکاتب اطراف پیشه زراعت تطبیق شده و شاگردان مثل سائر دروس طریقه های مفید زراعت را آموخته و در زمین های مربوطه مکتب عملاً به کشت و زراعت می پردازند.

اخیراً یک کتاب رهنمای زراعتی (بنام زراعت عملی در مکاتب) با همکاری موسسهٔ تعلیم و تربیه تدوین و تالیف شده و بدسترس استفادهٔ مکاتب گذاشته شده است.

۲- چون وظیفهٔ معلم امروز بهاساس روش های جدید تعلیم و تربیت علاوه از تعلیم و تربیت شاگردان کمک به مردم مخصوصاً به اهالی دهات است به رهنمائی متخصصین یکعده مکاتب را بحیث (مکتب جمعیت) تحت تجربه گرفته ایم که درین نوع مکتب اولیای طلاب تماس بیشتر بمکتب داشته و عمارت مکتب را بحیث یک مرکز اجتماع ده و قریه طرف استفاده قرار میدهند واز طرف معلمین کنفرانسهای به مردم داده میشود

۳- جرگه های تربیوی برای بلند بردن سویهٔ تعلیمی معلمات صنوف ابتدائی مکاتب نسوان ترتیب شده در ماهای جدی و دلو ۱۳۳۷ باهمکاری موسسهٔ تعلیم و تربیه یک جرگهٔ تربیتی دائر و در آن یکصدنفر معلمات صنوف ابتدائی مکاتب نسوان حصه گرفته اصول تدریس روحیات طفل و دیگر مضامین مسلکی را تحصیل نمودند. همچنان تا ماهای ثور و جوزای ۱۳۳۸ این کورس ادامه داشته است.

٤- درحصهٔ تکمیل کمبود کتب و لوازم تحصیل، طبع جدید کتب دورهٔ ابتدائی و رسیدن لوازم تحصیل کافی قابل تذکر است.

۵- در سال سوم پلان از صنف نهائی دورهٔ ابتدائی یعنی صنوف ششم مکاتب اساسی به تعداد (۵۱۰۰) پسر و (۳۲۰) دختر فارغ التحصیل و به اخذ شهادتنامهٔ دورهٔ ابتدائی نائل شده اند

تربیهٔ اشخاص فنی:

برای اینکه اهالی دهات از پیشرفتهای حیاتی و تخنیکی امروزه بی بهره نمانند ضمن پلان پنج ساله اقتصادی مملکت ذریعهٔ شورای عالی و کمیسیون انکشاف دهات نیز پلانی در بارهٔ انکشاف دهکده ها ترتیب گردید. وزارت معارف تجویز نمود طلاب صنف دو از ده دار المعلمین ابتدائی به همکاری مدیریت تعلیمات اساسی ریاست انکشاف دهات بر علاوه تعلیمات مسلکی کورس را بنام منتظمین تعلیمات اساسی در مرکز تربیه دهکده بغرض کسب معلومات در امور انکشاف دهات تحت تربیت متخصصین داخلی و خارجی عملاً و نظراً فرا گیرند.

پروگرام مضامین که در این کورس تدریس شده بقرار آتی است :

انکشاف جمعیت .

صحت وا غذیه .

زراعت عمومی .

- توسعه زراعت .

تعلیمات سمعی و بصری

اصول تدریس عملی و نظری

تعلیمات اساسی

تعلیمات اکابر

آرت و صنایع دستی

کوپراتیف

مضامین مذکور در مدت چار و نیم ماه در کورس تدریس گردیده و به تعداد چهل نفر در دوره ۀ سال ۳۷ این کورس را نجام دادند .

کورس های سمعی وبصری برای معلمین مکاتب شهر :

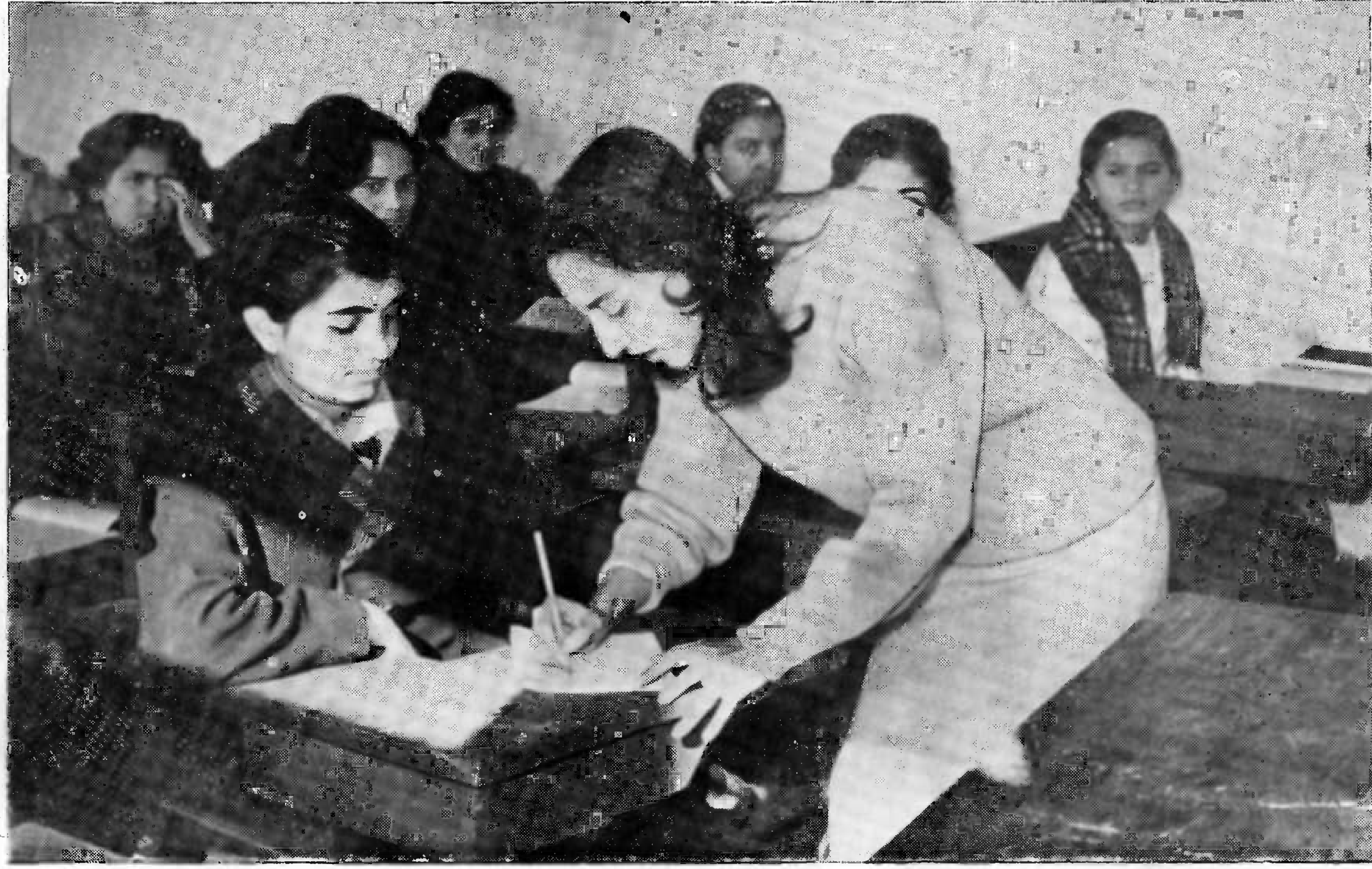
مانند سالهای گذشته یک یک نماینده از جمله ی معلمین مکاتب ابتدائی و ثانوی دو کورس را در رشته ی تعلیمات سمعی و بصری تحت اداره ی متخصصین داخلی و خارجی ادامه دادند .

پروژه ی جدید نورستان :

اعلیحضرت همایونی در برج حوت ۳۷ از ولایت ننگرهار دیدن نموده و جهت افتتاح پروژه نورستان منطقه ی (لندی سین) مربوط حکومت کامدیش بدانصوب تشریف فرماشدند هیئت کمیسیون انکشاف دهات نزشرف موکب ذات شاهانه را داشتند مدیریت تعلیمات اساسی شصت قلم سامان و لوازم تدریسی و تربیوی از قبیل کتب مجلات لوائح - پوستر ها - چارت ها - رادیو گرامو فون سامان سپورت ودیگر وسائل فعالیت های اجتماعی را بقرار امر وزارت معارف تهیه نمود که در انجام طبق هدایات ذات همایونی معرض استفاده ی مکاتیب و اهالی قرار داده شد. ضمناً تجاویز لازمه جهت انکشاف و توسعه علم و عرفان اخذ گردیده و یک مرکز جمعیت در کامدیش افتتاح و همچنین مکتب دهاتی آن به مکتب اساسی تبدیل شد و جهت تعمیر جدید مکتب در ریکوت و پردیش و کامدیش مبلغی تخصیص داده شده است و علاوتاً سینمای سیار وزارت معارف از طرف شب در ساحه ی کامو به نمایش فلم های صحی و تربیوی پرداخت .

این پیغلهٔ افغان در کهسار پکتیا زندگی میکند

فرا گرفتن علم فرض است

تعلیمات اساسی و انکشاف جمعیت :

انکشاف جمعیت وتعلیمات اساسی جز لاینفک هم دیگر اند که بدون تعلیمات اساسی نمیتوان مفهوم و معنی انکشاف جمعیت را در اذهان توده جاداد. تعلیمات اساسی با کمک متخصصین یونسکو و دیگر اعضای داخلی با موسسات ذیل که به کمک ریاست انکشاف دهات و وزارت معارف تاسیس شده است همکاری نموده است .

چار مکتب ابتدائی اناث ، سه مکتب ابتدائی ذکور - نه مکتب دهاتی - چار کورس اکابر - چار مرکز اجتماعی ......

تهیهٔ لوازم تدریسی و غیره :

مدیریت تعلیمات اساسی که برای هم آهنگ ساختن و پیشرفت امور عرفانی و اجتماعی دهکده کار میکند کتب لوازم تدریس طرف ضرورت تمام موسسات عرفانی دهکده را تهیه و بدسترس ایشان گذاشته است .

موتر های سینمای سیار شعبه سمعی و بصری مربوط ریاست تدریسات ابتدائی که ترتیب فلمها و دیگر آن طبق هدایات مقامات مربوط توسط این مدیریت صورت میگیرد به تعداد تقریباً یکصد رول فلمهای عرفانی تربیوی زراعتی - صحی - صناعتی وغیره را به ولایات مزارشریف - میمنه - شبرغان - پروان - ننگرهار و نواحی کابل و دیگر ولایات جهت استفاده طلاب مکاتب و اهالی نمایش داده است .

ششم کورس سمعی و بصری سال ۳۸ که در ان یک یک نفر نماینده از معلمین مکاتب شهر حصه گرفته اند در ورکشاپ تخنیک عالی بتاریخ نزده ثور دوباره آغاز گردید .

پروگرام آینده ی آن :

مدیریت تعلیمات اساسی طبق سابق بر علاوه ساحه ی موجوده دهکده ها به دو پروژه ی جدید نورستان و پروان اشخاص فنی وغیره لوازم را تهیه و از امور عرفانی و اساسی خواهد نمود .

بنا بر ریاست شاروالی در باره توسعه کورس های اکابر مفا همه بعمل آمده و عنقریب این موضوع روی دست گرفته خواهد شد تا به همکاری مامورین ناحیه ، امامان مساجد و موسفیدان قوم و دیگر اشخاص مربوطه درتمد اد و مراکز کورس های اکابر تزئید بعمل آمده و یک جنبش در این راه پیدا شود .

کمیتهٔ صحی از مکاتب دیدن خواهد نمود تانتائیج و نظریات کنفرانس متذکره را عملاً تطبیق دارد.

یک مرکز توزیع فلم ودیگر لوازم تدریس در تعلیمات اساسی دائر میگردد.

ریاست تدریسات ثانوی:

افغانستان که تقریباً نیم قرن قبل نخستین صنف دورهٔ تعلیمات متوسطه رادر لیسه حبیبیه تشکیل نمود. تعداد مشمولین آن درآن وقت (۱۰) نفر متعلم بود.

ولی امروز تعداد متعلمان لیسه حبیبیه (۲۶۰۰) نفر و صنوف هفتم آن که نخستین صنف متوسطه است (۱۳) شعبه دارد و (۵۷۰) نفر متعلم در آن شامل می باشد.

تعداد موسسات که سلسله ی تعلیمات اکادمیک را تعقیب و توسط ریاست تدریسات ثانوی اداره میگردد درسال سوم پلان انکشافی مملکت (۳۲) موسسه است (مکاتب نه صنفی و ۱۲ صنفی مسلکی درین تعداد شامل نمی باشد). که تعداد متعلمین در سه دوره ابتدائیه متوسطه و ثانوی آنها به (۲۷۲۰۰) نفر دختر و پسر میرسد.

و هرگاه محدودیت هائی از نظر قلت معلم - عدم وسایل کافی و لوازم نباشد تعداد این نوع مکاتب ممکن است بوقت بسیار کم دوچند و بیشتر گردد. درسال تعلیمی ۱۳۳۷ از جمله ی ۲۲ مکتب ابتدائی و متوسطه که درخواست ارتقای خود را از ابتدائی به متوسطه و یا از متوسطه به ثانوی نموده بود ریاست تدریسات ثانوی توانست طبق پلان انکشافی معارف تنها سه ابتدائیه ی آنرا به متوسطه و یک متوسطه ی آنرا به لیسه مبدل گرداند (اشترگرام - برکی برک - تالقان و متوسطه ی رحمان بابا که درپانزده حوت ۱۳۳۷ تشکیل صنف دهم را نموده است).

احصائیه مکاتب متعلمین و معلمین مربوطهٔ تدریسات ثانوی

اسم مکاتب	تعداد طلاب	تعداد معلمین دائمی
لیسه حبیبیه	۲۲٦۹	۸۲
« استقلال	۱۸۵۵	۷۲
« نجات	۱۲۲۹	۵۹
« غازی	۱٤۳٤	٤۸
« خوشحال خان	٦۰۵	۲۷
« رحمن بابا	۵۳۷	۲۰
« نویکابل	۷۲۱	۲۳
« نعمان چاریکار	۸٤۸	۲۱
« تیگری لغمان	۱۵٤	۲۰
« سلطان غیاث الدین هرات	۷۰۷	۲۲
« احمد شاه بابا قندهار	۳٤۳	۱۰
« باختر مزار شریف	۱۱۵۰	۲۳
« خان آباد قطغن	۸٤۳	۲۲
متوسطه بغلان	٦۲۱	۱۳
« قندوز	۷۷۹	۱۵
« عبدالحی گردیزی	۷۲٦	۱۵
« ابو نصر فراه	٤٤۵	۱٦
« ابوالفتح بستی گرشک	۲۹۷	۱۵
متوسطه ابوعبید جوزجانی میمنه	۸۷۸	۱٦
« شاه محمود غازی فیض آباد	٤۹	۳
« سنائی غزنی	۸۰۲	۲۳
« اشتر گرام چهاریکار	٦۰۱	۱۷
« سلطان پورسفلی ننگرهار	۲۷۸	۹
بزرگی برك ولایت کابل	٤۷٦	۱۲
لیسه ملالی کابل	۱۷۷۷	٦۰
« زرغونه کابل	۲۱۷٦	۸۰

رابعه بلخی کابل	۱۴۶۹	۴۳
متوسطه بلقیس کابل	۱۸۸	۱۲
« مهری هرات	۱۰۶۶	۳۷
« سلطانه رضیه مزارشریف	۶۰۹	۱۴
زرغونه‌انا قندهار	۴۸۹	۱۴
« نسوان میمنه	۳۶۹	۷

پروگرامها :

ریاست تدریسات ثانوی بکمک و معاونت معلمین ـ نویسندگان و اعضای پښتو ټولنه وهمکاری ریاست دارالتالیف که تدوین ـ تالیف ونشرکتب مورد ضرورت را بعهده دارد در باره‌مفردات پروگرام هر دولسان ملی‌پښتو و فارسی ـ تثبیت دوره های مختلف تاریخ ادبیات را که‌باید در صنوف اعدادی تدریس وکتب آن تدوین گردد مجالس متعددی را دایر ودرزمینه غوروتجدید نظرلازمه‌بعمل آورده شد.

وهکذا غورو مذاکرات بامعلمین دینیات شریف درباره‌کتب دورهٔ متوسطه واعدادی ادامه دارد .

قبلاً‌برین مفردات پروگرام مضامین ریاضیات وسیانس مکاتب نسوان وذکور یکسان بوده ولی نظر بتعداد کمتر ساعات درسی مضامین فوق درمکاتب نسوان بمعلمات مکاتب از نظر انتخاب موضوعات وتطبیق آن دست آزادی داده شده‌بود. پس‌برای‌آنکه ازیکطرف تسلسلی‌که بین ریاضیات صنوف متوسطه وعالی درنظراست مستحکم باشد از جانب دیگر توحیدی درتطبیق مفردات پروگرام درهمه‌لیسه های نسوان مملکت بوجود بیاید بکمک متخصصین ومعلمین تلخیص وتجدیدنظری در مفردات مکاتب ذکور بعمل آورده شد. مفردات جدید به لیسه های نسوان ارسال وتطبیق آن درسال جاری طور تجربوی عملی گردیده است .

امتحانات :

ریاست تدریسات ثانوی طبق معمول همه ساله درکنترول امتحانات مکاتب مربوطه در مرکز وولایات توسط اراکین وزارت معارف ـ اعضای تدریسات و تفتیش ـ متخصصین واشخاص ذیصلاحیت دیگراقدام ورزید چون طبق تعلیماتنامهٔ معارف در امتحان ختم‌دوره ها توجه بیشتر لازمی است ریاست تدریسات ثانوی بکمک و همکاری هیئت انتخاب سوالات

میرمن‌ها درمؤسسات نسوان درامور مربوط بخود فعالیت میکنند

میرمن‌های نیرومند افغان با این وضع فرسخها راه را میان سنگلاخها ودره ها می‌پیمایند

درحدود (۲۰۰۰) سوال برای صنوف نهم که ختم دوره اول ثانوی و متوسطه است و (۱۴۰۰) سوال مضامین مختلف رابرای متعلمین صنوف دوازده چانس اول وچانس دوم (بکلوریا) لیسه های مرکز و لیسه سلطان هرات و لیسه نعمان پروان انتخاب نمود و هکذا درحدود (۲۰۰) نفر متخصصین و معلمین خارج لیسه ها بدعوت ریاست تدریسات ثانوی در امتحانات چانس اول وچانس دوم بکلوریای لیسه های مرکز بحیث ممیز و ممتحن شرکت ورزیده و از جریان امتحانات باز دیدبعمل آوردند . در نتیجه از جمله مشمولین امتحانات بکلوریا(هشتادو هشت فیصد) در لیسه های ذکور و (نود فیصد) در لیسه های نسوان موفقیت حاصل نموده وبریاست پوهنتون حربی پوهنځی و مکتب عالی پولیس وژاندارم معرفی گردیده اند.

علاوه برامور فوق ریاست تدریسات ثانوی همکاریهای دائمی خود را با سایر شعبات وزارت معارف نیز ادامه داد

شورای عالی معارف :

شورای عالی معارف طبق مادهٔ سیزدهم اساسنامهٔ آن برای غور وخوض دربارهٔ تمام مسایل مهمهٔ معارف دائر میگردد . نظر بدعوت مقام وزارت بتاریخ ۲۰ /۷/۳۷ شورای عالی معارف دایر ودر بارهٔ موادآتی مطالعه تدقیق و فیصله بعمل آورد .

در مادهٔ پنجم وظایف شورای عالی که دربارهٔ استخدام معلمین خارجی تعدیلی بعمل آورده وصلاحیت بیشتری رابه مقام وزارت معارف موکول و در اطراف موضوعات ذیل مطالعه نمودند.

لایحهٔ مجادله بابیسوادی که از طرف ریاست تدریسات ابتدائی ترتیب و تدوین گردیده بود .

تعدیلاتیکه از طرف ریاست تدریسات ابتدائی درمکلفیت سرمعلمین مکاتب ابتدائی پیشنهاد نموده بود .

تثبیت اعطای نشان معارف برای ۲۲نفر مامورین و معلمین وزارت معارف و نویسندگان ریاست مستقل مطبوعات.

تعدیل در لایحهٔ اخراج نسبت بهمتعلمین صنوف ابتدائیه کهبنابر بیکسی و بیجایدادی مجبور آ

مکتب را اترک میدارند وتجویز تسهیلات بیشتر در اخراج چنین متعلمین که پیشنهاد آن از طرف ریاست تفتیش بانجمن تقدیم گردیده بود.

شورای عالی معارف (۲۰۷) ماده تعلیمات نامه ی مکاتب ثانوی و مسلکی را با تحاد تصویب نمود.

امور متفرقه :

سالون خزان : وزارت معارف برای تشویق بیشتر متعلمین و متعلمات به تهیه ی کارهای دستی ، ترغیب آنها به صنایع مستظرفه و احیای بیشتر ذوق بدیع شاگردان معارف همه ساله نمایش آثار متعلمین و متعلمات را ترتیب و تهیه میدارد.

سال گذشته بیشتر از ۳۰۰۰ اثر متعلم و متعلمه ی مکاتب ابتدائی مسلکی و ثانوی در عمارت لیسه ی نجات بمعرض نمایش گذاشته شد.

از جمله در حدود (۷۰) اثر رسامی و خیاطی ، بافت و کار های دستی دیگر حایز جایزه گردید.

ریاست تدریسات مسلکی :

در طی سال گذشته تعلیمات مسلکی تحولاتی را پیموده که مبنی بر تکامل تدریجی پروگرامها - توسعه ی شعبات - افزایش معلمین وشاگردان - بهبودی کارگاها و تااندازه ی اصلاح تعمیرات میباشد :

تحول در پروگرامها :

در پروگرام دارالعلوم ها ، دار المعلمین کابل و شعبه ی مالی مکتب تجارت اصلاحاتی وارد گردید که در هر یک از متودهای جدید تعلیمی استفاده بعمل آمد.

پروگرام دارالعلوم ها در طی سالهای اخیر متدرجاً مورد تجدید قرار گرفته و بمشوره ی علمای مملکت در پهلوی علوم دینی علوم عصری رو به پیشرفت است در سال گذشته مضامین سیانس عمومی فزیک و کیمیاء جزء پروگرام گردید و بامضامین ریاضی ، تاریخ و جغرافیه که در سال های قبل وارد گردیده بود علوم عصری را اتتویه بخشید . همچنین لسان عربی باصول جدید و بامعلمین ورزیده در محل تدریس گذاشته شد.

در زمستان سال گذشته پروگرامهای دار المعلمین از طرف متخصصین داخلی و خارجی مورد غور قرار گرفته و به نکات ذیل توجه گردید :

معلم آینده لازم است از روز اول به مسلک خود علاقه پیدا کرده تردد در ذهن او پیدا نشود.

معلومات او در سیانس بیشتر جنبه‌ی عملی و تطبیق داشته باشد روی این مفکوره پروگرام های فزیک و کیمیاء شکل حیاتی را بخود گرفته و اصلاح لابراتوارها اصل مهم این پروگرام قرار گرفت.

معلومات اجتماعی نیز تحول جدیدی گرفته پروگرام تاریخ و جغرافیه ی افغانستان هویت پذیرفت.

مضامین آرت و زراعت شکل اساسی تری را گرفته در تمام صنوف داخل گردید.

یک فارم کوچک برای فعالیت های زراعتی و همچنین یک لابراتوار زراعتی تشکیل گردید.

معلومات مسلکی در سه مضمون اساسی روحیات - اجتماعیات و اصول تدریس تمرکز یافت.

توسعه‌ی شعبات:

دار المعلمین های ولایات بسال های دوم و سوم خود پا گذاشته و لیلیه های آنها شکل منظم تری بخود گرفت.

مکاتب میخانیکی خوست و قندهار در ظرف دو سال پیشرفت قابل دقت نموده و در تابستان همین سال صنوف سوم آنها تشکیل میگردد.

کورسهای معماری و نجاری فراه نظر به پیشرفتهای خوبی که در سالهای گذشته نموده است بشکل یک مکتب متوسط آمده و بنام مکتب صنائع شناخته شد. پروگرامهای آن مانند مکتب صنائع کابل منظم گردید.

در مکتب صنایع کابل شعبه‌ی جدیدی برای بافت دائر گردید. تعلیمات مکتب صنایع تااینندم شکل حرفوی را داشت. در شروع سال تعلیمی جدید قسمت دوم آن که جنبه‌ی هنری یا صنایع نفیسه را دارد بوجود آمد. یک شعبه‌ی رسامی بسویه‌ی بلندتری دائر گردید که در آن فارغ التحصیلان صنوف نهم مکاتب، که در آرت استعداد مناسبی دارند شامل گردیدند.

مکتب اصول تحریر که چند سال قبل لغو گردیده بود مجدداً بنام دلیسه و شمیر شو نځی تأسیس گردید .

انکشاف کارگاه‌ها :

درمکتب میخانیکی کابل کار های عملی انکشاف پذیرفته ،ماشین ها وآلات جدید برای تعلیمات عملی از آلمان وارد ونصب گردید، درمکتب میخانیکی خوست ماشین جدید دیزل نصب وماشین های خرادی ـ بر مه کاری ـ آهنگری را برای آموزش طلاب بکار انداخت .

کار گاه های مکتب میخانیکی قندهار تماماً با ماشین ها وآلات جدیدمجهز وشبیه کار گاه های مکاتب تخنیکی ممالک مترقی است . سامان این کار گاه از طرف یونسکو داده شده و هم معلمین خارجی آن بمصرف یونسکو می‌باشند .

درمکتب ثانوی تخنیک یک قسمت سامان برای ترمیم موتر ـ حلبی سازی وولدنگ کاری وسامان ولوازم دفتر برای اداره ازطرف آی،سی،ئی باین مکتب داده شد . وهم یک مقدار سامان تعلیمی که به پول دولت به امریکا فرمایش داده شده بود درسال گذشته واصل ودرمعرض استفاده به شعبات مختلفه مکتب گذاشته شد :

تربیهٔ معلم :

تربیه معلم برای مکاتب مسلکی جنبه های بسیار اختصاصی را ایجاب مینماید . درقسمت های عمومی واقتصادی فاکولته های سیانس ـ ادبیات ـ حقوق ـ واقتصاد مساعدت نموده و درین سال توانستیم یکی تعداد کمبود های خورد را تکمیل نمائیم ، درقسمت فنی و تخنیکی هنوز مجبوریم یک تعداد ازمعلمین خودرا بخارج اعزام نمائیم .

احصائیه ذیل تغیراتی را که درسال گذشته درچوکات معلمین مکاتب مسلکی رخ داده نشان میدهد :

مکتب	بخارج اعزام گردید	بوطن عودت نمود	معلمینیکه جدید آمقرر شده‌اند	
میخانیکی کابل	۲ نفر	.	دیپلوم بکلوریا	۱ نفر
دارالمعلمین	۱ »	.	لیسانس ۵نفر بلکوریا۹نفر بکلوریا ٤ »	
زراعت	۲ نفر	۳ نفر	لیسانسه	۲نفر
تخنیک ثانوی	۱ »	٦ »	بکلوریا	۲ »
متوسط ابن سینا	۲ »	.	»	۹ »

قسمتی از شعبهٔ خیاطی مکتب صنایع معارف

یك منظره ازشعبه مجسمه‌سازی مکتب صنایع معارف

تادر قسمت های اختصاصی به تکامل معلومات خود بپردازند .

تعداد متعلم :

تعداد متعلم بالاخص در مکاتب تخنیکی روبه افزایش است درذیل احصائیه عمومی طلاب مکاتب باتعداد جدیدالشمول و فارغالتحصیل تقدیم می شود:

مکتب	تعداد داخله	جدیدالشمول	تعداد فارغالتحصیل
دارالمعلمین	۲۵٤ نفر	۸۷ نفر	۹٦ نفر
زراعت	۱۸٦ «	٤٥ «	٤۰ «
تخنیک ثانوی	۲۳۹ «	۹۸ «	۳٥ «
میخانیکی کابل	٤۲٥ «	۱۱٦ «	۱۰۹ «
صنایع کابل	۱۸۰ «	۷٤ «	۱۳ «
تجارت	٤۰٤ «	۸۲ «	۳۷ «
ابن سینا	۱۰٦۰ «	۳۷۰ «	۲۲۱ «
میخانیکی خوست	۱۱۰ «	٥۰ «	×
قندهار	۱۱۰ «	٥۰ «	×

امداد تخنیکی آلمان :

درسال گذشته قرارداد امداد تخنیکی بین افغانستان وجمهوریت اتحادیه آلمان به امضاء رسید . بموجب این قرارداد درضمن سائر مساعدت ها حکومت اتحادیه آلمان توجه بیشتری به انکشاف مکاتب تخنیکی ما مبذول داشت . در اوائل حمل همین سال (۷) نفر متخصص برای مکاتب فنی افغانستان به تفصیل ذیل بمصرف حکومت آلمان اعزام نمود :

برای مکتب میخانیکی کابل	٤ نفر
برای مکتب صنائع کابل	۲ «
برای مکتب قندهار	۱ «

علاوه از متخصصین ، حکومت آلمان قبول نموده یک مقدار زیادماشین ها وسامان تخنیکی برای این مکاتب امداد نماید .

ریاست دارالتالیف

مهمترین وظیفه‌ی این ریاست تالیف - ترجمه - تدوین وتصحیح کتب درسی بزبانهای پښتو وفارسی جهة تعلیم وتدریس معلمین ومعلمات - متعلمین ومتعلمات ذکور و اناث مملکت است .

- تالیف کتب درسی :- طوریکه سال گذشته ضمن اجراآت این مدیریت متذکر شده بودیم تالیف کتب پښتو برای مناطق‌فارسی زبان ونوشتن کتب فارسی برای مناطق‌پښتوزبان خاصتاً کتب دوره‌ی ابتدائی این مکاتب مقتضی رویکار آوردن سبک وروش‌جدیدی میباشد. ریاست دارالتالیف به کمک همکاران داخل‌وزارت ومعاونین مجرب وآزموده‌ی خود در خارج وزارت معارف توفیق یافت تالیف کتب قرائت پښتو وفارسی دوره های ابتدائی این مناطق را با اسلوب وروش جدیدی (میکاوست) تکمیل وطبع کند .

همچنین کتب جدید فارسی وپښتو را برای تنویروبلند بردنسویه ی عموم برای کورسهای اکابر تالیف ودرمعرض استفاده‌ی مردم قرار داد .

نظر به‌پیشرفتهای علمی جدید پروگرامهای بعضی مضامین قابل‌تغیر دیده میشدبعدازتعدیل پروگرامهای مذکور دارالتالیف طبق طرح جدیدپروگرام هابرخی کتب درسی صنوف متوسط وثانوی‌مکاتب به تالیف مجدد کتب مورد بحث دست زد که‌دران جمله تاریخ صنف هشتم- صنف دوازدهم صنف یازدهم - کیمیای صنف یازدهم-عقائد صنف دوازدهم‌رامیتوان ذکرکردچنانچه‌تالیف‌بعضی از آنهاتکمیل وفعلا درمرحله‌طبع میباشدوبرخی‌تحت تالیف است .

همچنین کتبیکه تاسال گذشته تالیف نشده‌بودطبق مفردات پروگرامهای جدیدبه مولفین تفویض گردید که‌بعضاتالیف شده درمرحله‌طبع است وبرخی دیگر عنقریب تالیف می‌شودازجمله این کتب میتوان بیالوژی صنف هشت قرائت فارسی صنف ۷ ، الجبر صنف نه - جغرافیه‌صنف نه جغرافیه‌صنف ده - فزیولوژی صنف یازده - جغرافیای صنف یازده-قرائت فارسی صنف یازده ومثلثات صنف دوازده‌را اسم‌برد. که‌بعداز اکمال‌تالیف وطبع این‌کتب سلسله‌کتب درسی مادرمکاتب فارسی زبان تکمیل میشود .

همچنین پس‌از تکمیل تالیف‌کتب قرائت پشتوی صنف دهم ویازدهم مناطق پشتو زبان دریـن سال به‌تالیف کتب قرائت پشتو برای صنوف ده‌یازده ، ودوازده‌مکاتب فارسی‌زبان قواعدادبی مشتمل‌بربیان وبدیع پښتو - تدوین وتلخیص تاریخ ادب پشتو برای صنوف دوازدهم مناطق فارسی زبان وپشتوزبان وترجمه کتب فزیک صنوف هفتم وهشتم-تاریخ صنف یازدهم

اخلاق صنف هفتم معلومات اقتصادی صنف نهم وجغرافیای اقتصادی صنف دوازدهم موفق شده بعضی از این کتب در مرحله تبیض وبرخی زیر طبع بوده عنقریب به شاگردان میرسد .

تصحیح :-

ریاست دار التالیف درجریان سال ۳۷-۳۸ تقریباً درحدود بیست نوع کتب درسی مکاتب راکه بطبع دوم ارسال میشد تصحیح و تجدید نظر کرد، که از آنجمله هندسه صنف دوازدهم الجبر صنف ده- هندسه صنف نه-تاریخ صنف ده-جغرافیای صنوف ٤-٥-٦ و ۱۲ را میتوان اراثه کرد.

طبع و نشر کتب : - وزارت معارف نظر بهتر اکم کار در مطابع داخلی لازم دید یکصدو بیست وپنج نوع کتب درسی مورد ضرورت مکاتب را دریکی از مطابع خارجی بطبع برساند باساس قرار داد منعقده بین وزارت معارف و موسسه ی نشراتی فرانکلین تهران از جمله ی یکصدو بیست و پنج نوع کتب درسی بیست و پنج نوع آنرا درنوبت اول در سال ۱۳۳٦ بآن مطبعه ارسال نمود تااخیرسال ۱۳۳۷ کتب مذکور را که بالغ به یک ملیون جلد میشد از تهران بکابل نقل داده بمکاتب توزیع کرد و بتعقیب آن چهل نوع کتب درسی دیگر را بتاریخ ۲۷ میزان ۱۳۳٦ باساس همان قرارداد بموسسه مذکور ارسال کرد که اکنون کار طبع این کتب درحدود یک ملیون جلد بپایان رسیده و آماده حمل بکابل میباشد . از جمله ی شصت جلد کتب باقیمانده ی این قرارداد به تعداد چهل نوع کتب دیگر بتاریخ ۱۲/۳/ ۳۷ بغرض طبع بان موسسه ارسال شد که عنقریب درمطبعه ی مذکور تحت طبع گرفته خواهد شد و بتعقیب آن بیست نوع کتب دیگر در همین نزدیکی ها ارسال میشود که باختتم امور طباعتی این کتب احتیاج سه ساله ی مکاتب ذکور و اناث افغانستان از صنف اول الی دوازدهم تا حد زیادی رفع خواهد شد .

ریاست دار التالیف در طبع بعض کتب درسی دیگر که تعداد طبع آنها نسبتاً کمتر بود، و مطابع داخلی میتوانستند بزودی ممکنه آنهارا بطبع رسانند توسط مطبعه ی عمومی - مطبعه ی دفاع ملی و مطبعه ی معارف اقدام نمود درجمله ی این کتب کتابهای انگلیسی صنوف هفتم و هشتم- حساب صنوف اول-دوم - سوم - معلومات اقتصادی صنف نهم- پشتو - عقائد صنف دوازدهم بزبان پشتو- بیالوژی صنف نهم بزبان پشتو شامل است .چنانچه بعضی از این کتب از طبع فارغ وبمکاتب توزیع شده وبرخی هم عنقریب از طبع میبر اید .

دوم کتب معاون درس :-

ریاست دارالتالیف درجریان سال ۳۷و۳۸ درجمله این نوع کتب به تالیف - تدوین - ترجمه تلخیص - طبع و نشر کتب و رسایل آتی توفیق یافت :

تاریخ معارف افغانستان - تجارب سائنس برای همه - پا مفلت موزیم - تنقید شعر العجم - کتاب سیدجمال الدین افغانی - ریاضیات معاون دروس ابتدائی - منطق - ادب الاسلام - پته خزانه که برخی درمرحله ی تبعیض یا طبع بوده وبعضی از طبع برآمده و توزیع شده .

ناگفته نماند که دارالتالیف یک تعداد کتب و رسائل دیگر یرا که معلومات آفاقی اجتماعی و تربیوی مفید را بعموم خوانندگان محترم تقدیم میکند درجمله ی تالیف و ترجمه طبع و نشر کتب درسی و معاون درس تالیف - ترجمه - طبع و نشر کرده است که کتب آتی از ان جمله میباشد :

کتاب رهنمائی اداری خارندوی - دیوان مرحوم مستغنی - رهنمای دریوری - رساله ی تربیه بدنی برای مکاتب متوسطه - قوانین هند بال درچمن و اتاق - مجلات زراعتی و امثال آن .

ماموریت نشرات :

خلص راپور اجرا آت شعبه نشرا ت .

شعبه نشرات ریاست دارالتالیف وزارت معارف نیز بنوبه ی خود دررا ه نشر و بسط معارف و فرهنگ کشور و تنویر افکار افراد وطن مجاهدت مینماید تاد راین راه مصدر خدمت بیشتر بتوانند شد. تمام مسایل نشر و مراقبت طبع کتب تدریسی مطابق احتیاجات سال تعلیمی برای صنوف دوازده گانه و غیره امور طباعتی متعلق بشعبه نشرات میباشد .

کتبیکه از مدیریت تالیف و ترجمه و یا شعبات مختلفه ی تدریسات ثانوی - ابتدائی - مسلکی طبع و بشعبه نشرات میرسد. این شعبه کتب مذکور را بعد از تجدید نظر مطابق هدف و مرام مطابع رسم وتصاویر متعلقه ی کتاب ها را بجاهای معینه آن نصب نموده بعداً بیکی از مطابعیکه لازم داند ارسال مینماید .

اینک وظایف شعبه ی نشرات را در مطابع ذیلاً میتوانبطور مختصر تشریح کرد :

۱- مراقبت و وارسی از کتب مربوطه در مطبعه، دیدن پروف ها بالای ماشین .

۲- ملاحظه کتب درسی از روی قطع - پروف - بنت حروف - ترسیم اشکال و رسم های مربوطه کتاب .

۳- مراقبت امور طبع و وارسی از شعبه ی زنکوگرافی و دیدن کلیشه ها :

٤ـ ترتیب کلیشه‌ها وتثبیت آن در جاهای معینه کتب .
۵ـ مراقبت از شعبه ی صحافت مطبعه .
کتبی را که شعبه‌نشرات در مطابع مرکز مراقبت نموده و از طبع فارغ شده قرارذیل‌است :
در مطبعه‌ی معارف :
کتاب تجارب سیانس، کتاب انگلیسی صنف (۸)، عقاید صنف ۱۲ـ اقتصاد صنف نهم بیالوژی صنف نهم ـ کتاب حساب صنف دوم کتاب قرائت پښتو صنف‌سوم ـ فزیک صنف دهم ـ دیوان مستغنی .
پاره‌های اول ودوم قرآن کریم بتعداد (٤۵) هزار جلد ازطبع فارغ وبوزارت‌معارف نقل‌داده شده است .
بتعداد یکهزار جلدپروگرام تدریسات مسلکی که‌از طبع‌فارغ وآماده نقل‌دادن بوددر اثر حریق مطبعه تلف‌گردیده است .
ج ـ درمطبعه دفاع ملی :
از کتاب اول انگلیسی برای صنف هفتم یکصدو پنجاه صفحه آن طبع‌شده‌که‌بتعداد دو هزار جلد پس از صحافت و تجلید بوزارت معارف نقل داده شده است .
د ـ نشراتیکه بدستگاه گستنر از خود شعبه نشرات طبع شده است عبارت‌از از اصولنامه ها، لوایح ـ فورمه‌ها ـ تعلیماتنامه‌ها ـ مقاوله‌نامه‌ها ـ جداول وغیره است‌که جمعا (۲۷۲۸٤) ورق میشود . وهمچنین کتاب الجبر صنف (۱۲) تاصفحه (٦٤) که (۱۲۰۰) ورق‌میشود از طبع فارغ شده است ودرآینده نزدیک ماباقی کتاب الجبر صنف (۱۲) وجغرافیه پښتونستان قرائت فارسی صنف (۱۲) طبع می شود .

مجله عرفان نشریه ایست که مضامین علمی ، ادبی تربیتی و اجتماعی را جهة شیفتگان علم و ادب وعلاقمندان ثقافت و فرهنگ کشور عزیز بمعرض اشاعت و انتشار میگذارد عمده ترین موضوعاتیکه در ظرف سال ۱۳۳۸ در مجله عرفان بمعرض انتشار گذاشته شده عبارتند از : لایحه معاونت بمعلمان ، تربیت و دیموکراسی انجمنهای علمی جهان ، سیر تکامل علوم مثبته، رنسانس افغانستان ، د تحیل مفصل بحث ، فرهنگ شرقی وغربی اهمیت دقت در تعلیم وتربیت ، سیرتاریخ اکادمی یاانجمنهای علمی دراروپا، تاریخ چیست، افلاطون وارسطو بحیث فیزیکدان، دهمین سالگره سازمان صحی جهان، قوانین

دقت، وزیران دانشمند و فضل پرور افغانستان، اوگوست کنت و قانون حالات سه گانه او امتحان، حیات ذهنی خیال و تخیل، اسپینوزا و فلسفه آن، مفهوم ادب و ادبیات از نگاه دانشمندان شرق و غرب، تاریخچه تقویم عیسوی، هدفهای تعلیم و تربیت، بحثی در املاء فارسی، نگاهی بتاریخ اجتماعیات، کلیله و دمنه، مقام معلم در جامعه، چرا روزی بنام معلم تجلیل میشود، پښتو دمستشرقینو په نظرکښی، مؤسسات تربیتی و فرهنگی در اتحاد شوروی، موسسات تربیتی و هنری در کشورهای متحده امریکا، هدایاتی چند بمعلمین و معلمات، زندگانی دیکارت، سید جمال الدین افغان، مغولها، دلچسپی از نگاه تربیت، په پښتو کښی املاء او رسم الخط وغیره.

بعلاوه نشر مجله عرفان بنشر یکتعداد رساله‌ها و نشرات فوق العاده نیز وقتاً فوقتاً پرداخته‌ایم.

مجله پوهنه:

پوهنه نشریه ایست بزبان ملی پښتو که بعد از هر سه ماه در ۶۰ تا ۶۵ صفحه بصورت مصور نشر میشود درین نامه مضامین علمی، ادبی، تربیتی و اجتماعی منتشر میگردد.

از مهمترین مطالبیکه در ظرف سال گذشته درین نامه نشر شده موضوعات آتی را میتوان نام برد.

د میوند جگړه، خپلواکی او زښت، پکتیا یا پښتونخوا، روزنه او دیموکراسی رنسانس یا دهنر او ادب نوی دوری، دعیسوی تقویم تاریخچه، پښتو ولی سامی یا عبری ژبه بللی شوی وه، څو خبری ستر شاعر او لوی موسیقی پوهاند. دپښتو پخوانی آثار او کتابونه، دنامتو شخصیتو نو رقیب یا وروکی ما شوم، وجدانی حیات او ممات، د ابتدائی تعلیماتو پروګرام.

اخبار عرفانی:

درین نشریه خبرها و رویداد های مهم عرفانی سال ۱۳۳۸ را بمعرض انتشار قرار داده‌ایم این نشریه بعد از هر پانزده روز منتشر میشود.

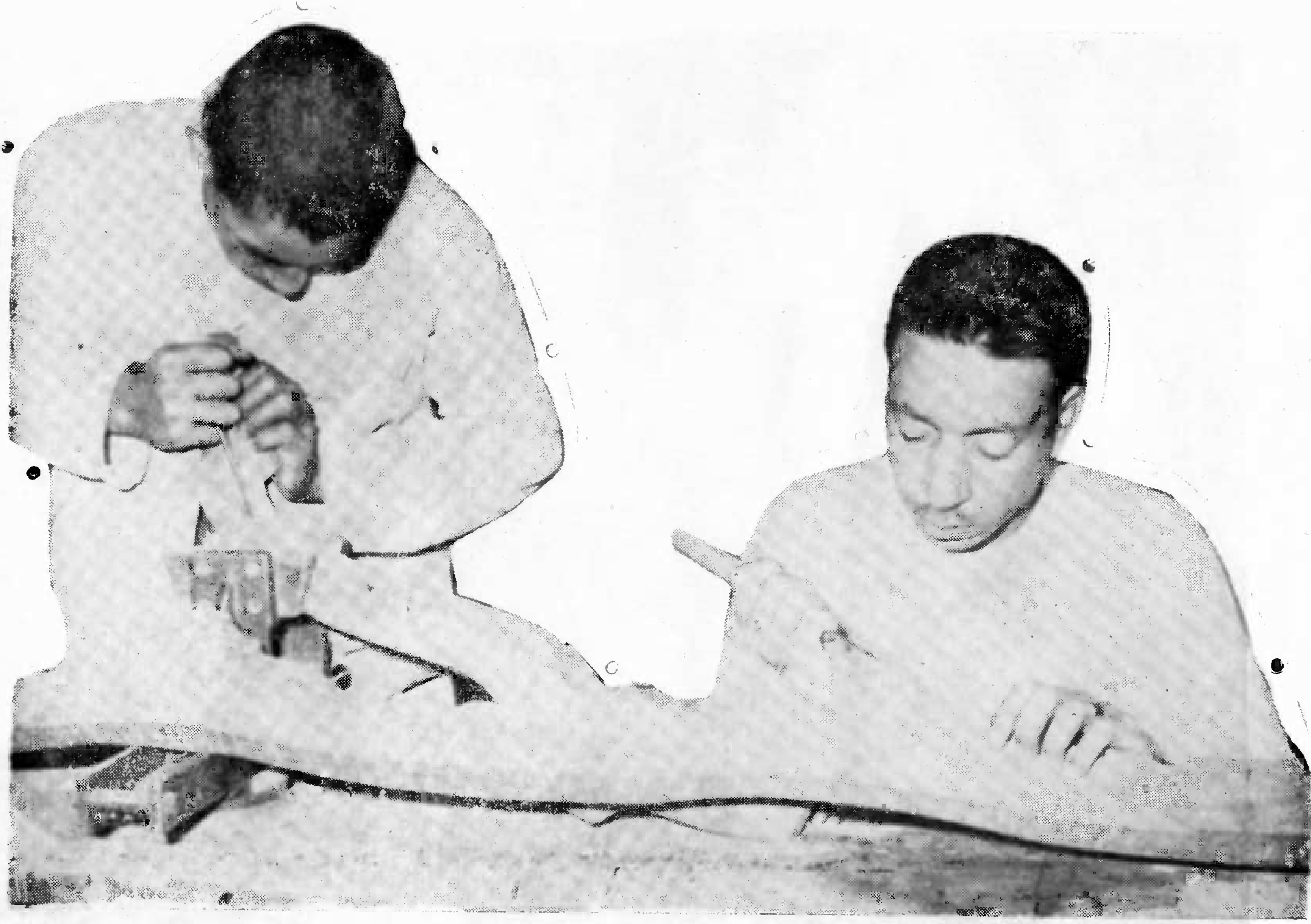
کتابخانه ی عامه ی کابل:

کتابخانه ی معارف در سال گذشته نه تنها یکمقدار زیاد تازه ترین و بهترین کتب را خریداری کرده بلکه بتهیه ی جراید مجلات ومواد دیگر نیز پرداخت:

درسال گذشته اجراآت ذیل در کتابخانه ی معارف صورت گرفته است:

میرمن های افغان در تلاش علم

نقش کاری روی چوب (صنایع معارف)

فهرست وطبقه بندی چهل هزار جلدکتاب مطابق عصری ترین سیستم فنی :

افتتاح سالون توزیع کتب به سیستم کتابخانه‌های عصری دنیا :

افتتاح وترتیب اطاق مجلات و اطفال .

ترتیب اطاق تایپ وگستنر (البته بصورت ابتدائی وتهیه ی مواد طباعتی آن).

عده ی کسانیکه در ظرف همین سال از کتابخانه استفاده کرده اند .

مراجعین کتابخانه‌که عضویت رسمی کتابخانه را حاصل کرده اند (۶۵۰۰۰ زن و مرد)

مراجعینیکه عضویت رسمی کتابخانه را ندارند اما از قرائتخانه استفاده کرده اند (۸۵۰۰۰)نفر.

مراجعینیکه از اطاق مجلات و اطفال استفاده برده اند (۴۰۰۰) نفر

مجلاتیکه مورد استفاده قرار یافته است (۱۰۰) جلد

کتبیکه توزیع شده ومراجعین بخانه های خویش برده اند (۲۵۰۰۰) جلد

فلمهائیکه جهت نمایش عرضه شده است (۳۰) فلم .

عده ی مراجعینیکه بنمایش فلمها اشتراك کرده اند (۱۰۰۰۰) نفر

عده ی کسانیکه بکنفرانس ها و نمایش ها اشتراك نموده اند (۳۰۰۰) نفر

انعقاد نمایش ها (۳) مرتبه .

عده ی کسانیکه درمسابقه ی هنری کتابخانه اشتراك نموده اند پنجاه نفر

بکتابخانه هائیکه کتابخانه ی عامه ی کابل بسلسله ی روابط عامی و مسلکی مجلات نشرات کتب وغیره را یگان توزیع کرده است (۳۰) کتابخانه .

کتابدارانیکه درکنفرانس مسلکی کتابخانه ی عامه‌ی معارف اشتراك نموده‌اند (۴۰)نفر

(د تفتیش ریاست)

الف. د تفتیش مخصوصه څانګه :

دغه څانګه د چارود اجراکولوله حیثه حساس او عمده مسایل په غاړه لري لکه د خصوصي لیکونو اجراآت ، راپورونه ، د تفتیش د لایحي ترتیب او تدوین د پلټونکو تاکل . د ښوونځیو د تدریسي او اداري چارو تفتیش اوکتنې . د تولو مسئلو تحقیق چه د څیړنې وړوی . د انضباطي او محاکماتي فقرو بررسي ددې څانګې د عمده وظائفو څخه ګڼلې کیږي . په دې مالي کال کښې تراوسه پورې د میمنې ، غزنې - هزاره جات ، فراه ، ګرشک ، قندهار او ننګرهار د ولایت عرفاني چارې تفتیش د پلټونکو د تاکلې لایحې سره سم صورت نیولې دی .

د لیلیې ښوونکو د وظیفې لایحې او د لیلیې تعلیماتنامې چه د تفتیش د ریاست له خوا ترتیب شوې وې وروسته د مجلس د تصویب او د وزارت د مقام او منظورۍ څخه د مرکز او ولایاتو تولو ښوونځیو ته د تطبیق او تعمیل لپاره ورلیږلې شوې دی .

د مرکز اتو لیلیې ښوونځیو د اعاشې او اباتې چارې کله کله د پلټونکو په واسطه کتلې شوې او د کارونو داصلاح کیدو لپاره ورلارښوونې ورکړه شوي دي .

برسیره پردې په مسئلو چه معلومات او تحقیق ایجاب کاوو تل د پلټونکو په ذریعه وارسي اود هغې په مورد وړ اجراآت او مراجعو ته اقدامات شوي دي .

ب : د پلټنې د و همه څانګه :

د پلټنې د و همې څانګې ته د زده کوونکو - شمول - تبدیلی (د یوه ښوونځي څخه بل ښوونځي ته په مرکز کښې) : داخراج او د جوازو رکولو چارې اړتیا لري ، هغه زده کوونکي چه بې د پوهنې د وزارت له مربوطو ښوونځیو څخه د نورو کورسونو - د شامليدو غوښتنه کوي تول کارونه ئې د دې شعبې لخوا اجراء کیږي چه مونږ د هغوی احصائیه په لاندې ډول لیکو .

۱ : سل کسه زده کوونکي د مرکز او ولایاتو د منځنې ښوونځیو د هغو تولګیو څخه د پولیس عالي کورس ته او (۳۰) کسه د توپوګرافي کورس ته معرفي شوي دي .

۲) د ولایاتو د پوهنې مدیریتو ته هدایت ورکړ شوي دي چه (۵۰۰) زده کوونکي د شپږم او نورو تولګیو څخه د حربي ښوونځي تاکلې هیئت ته معرفي وکړي

د نهموتولګیو د زده کوونکو څخه د مجسمه جوړولو ـ نقاشی او رسامی څانګی لپاره او یوولسمیو د شپږم تولګیو د فارغ التحصیلانو څخه دا او دلی وڅانګی ته معرفی شوی دی د هرکال په معمول اساس د تاکلی بست سره سم د نورو مسلکی ښوونځیو لپاره یوشمیر زده کوونکی د ولایاتو د پوهنی مدیریتو څخه غوره ښتل شوی او په بوطولیلیو ته ویشل شوی او په لاندی دول دی .

۱) د ابن سیناء د منځنی ښوونځی لپاره (۳۵۰) کسه زده کوونکی .

۲) د میخانیکی کابل د ښوونځی لپاره (۳۰) کسه زده کوونکی .

۳) د صنائعو د ښوونځی لپاره (۲۰) کسه زده کوونکی .

٤) د رحمن بابا د ښوونځی (۱۵۰) کسه زده کوونکی .

٥) د خوشحال خان د لیسی لپاره (۷۱) کسه زده کوونکی .

٦) د لیک او شمیر د منځنی ښوونځی لپاره (چه نوی پرانیستل شوی دی) ۱۰۰ کسه زده کوونکی .

د پلټنی لمړی څانګی :

دا دی څانګی مربوطی چاری عبارت دی د زده کوونکو تبدیلی چه د مرکز څخه ولایاتو ته اویا د ولایاتو څخه مرکزته ځای بدلوی او د دوی د تبدیلی پانی په کتنه د لمړی څانګی له خوا ښوونځیوته معرفی کیږی ـ برسیره پر دی د زده کوونکو د پچی معطلولو مسئلی چه د تعلیمی کال پرمنځ کښی دهغوی پچی د عسکری په قرعه کښی وخیژی ددی څانګی په ذریعه اقدامات کیږی ـ همدغسی دد وولسمو تولګیو فارغ التحصیلانو چاری چه د احتیاط د ضابطانو د کورس د شاملید وغوښتنه کوی د ملی د فاع د وزارت د موافقی په اساس د هغوی معرفی کول او د سوانحو کارتونه مربوطو مکتبونو ته ورلیږل د لمړی څانګی د وظیفو څخه دی .

پښتو ټولنه

په تیر کال کښې پښتو ټولنې خپل مسلکي وظایف په دې ډول سرته رسولي دي .

د هیواد د (٤٠) کال په جشن کښې یې د پېښور او بلوچستان ځینې مشهور پښتانه لیکوال او پوهان را وبلل او د پښتو لیک په ځینو اختلافي مسایلو ئې څېړنې وکړې چه په نتیجه کښې ځینې مهمې فیصلې صادرې شوې سربېره په دې د پښتو ټولنې لخوا یو هیئت د ښاغلي استاد خلیلي په مشرتوب د اسیائي او افریقائي لیکوالو په کنفرانس کښې ګډون وکړ چه په تاشکند کښې منعقد شوا و په دغه ضمن کښې ئې د ازبکستان او مسکو ځینې علمي او ادبي موسسې وکتلې .

د پښتو ټولنې مسلکي ځانګړې او مسلکي غړو داکار ونه کړي دي .

١ ـ کابل مجله پخپل وخت چاپ شوې او خپره شوې ده .

٢ ـ پښتانه شعراء دريم ټوك دادبیاتو د څانګې له خوا چاپ شو .

٣ ـ لیك د وډ په مجله کښې او ځانته هم د یوې کوچنې رسالې په توګه چاپ شو .

٤ ـ کلیمه دار ه روپي د ښاغلي پژواك منظومه درامه چاپ شوه .

٥ ـ د سیرت النبي (ص) د څلورم ټوك پاتې برخه په (١١٠٠) مخو کښې ښاغلي (سیفي) له ارد و څخه ترجمه کړه .

٦ ـ شخصیت څنګه وده کوي ښاغلي (واسعي) له عربي څخه ترجمه کړ ؟

٧ ـ وده وال د ښاغلي (اتمان) ترجمه چاپ شو .

٨ ـ اوازد ښاغلي (تیزی) ترجمه چاپ شو .

٩ ـ رڼا د ښاغلي (واسعي) ترجمه چاپ شو .

١٠ ـ د انسان بدن د ښاغلي (سیفي) ترجمه چاپ شو .

١١ ـ لرغوني ژوې د ښاغلي (ویش) ترجمه چاپ شو .

١٢ بريښنا دښاغلي (ضمیر)ساپي ترجمه چاپ ته تیار دی .

١٣ ـ دښاغلي (ثابت) ترجمه چاپ ته تیار دی .

١٤ـ دهلي د پښتنو په وختونو کښې دښاغلي (سیفي). ترجمه چاپ ته تیار دی .

١٥ قاموس زبانهای آریائی د ښاغلي شاه‌عبدالله بدخشي اثر چه پښتولغات ورسره نه وو لیکل شوي دلغاتو دڅانګې لهخوا پکښې زیات کړی شو .

۱۶ منتخب شعرونه دښاغلی (مجروح) اثر چاپ شوی .
۱۷ پښتو کتابونه د ښاغلی (ږیښن) اثر چاپ شوی .

برسیره په پورتنو آثارو یو شمیر نور کتابونه دپښتو ټولنی غړو ته د ترجمه کولو دپاره سپارل شویدی .

انجمن تاریخ

انجمن تاریخ افغانستان باساس پروگرام که‌به تصویب شورای عالی موسسه (منعقده‌ی ۱٤ثور ۱۳۳۷) رسیده درطی سال گذشته‌مخصوصاًاز اول‌سنبله سال‌مذکور به‌بعددرپیشبرد مرام خویش که‌عبارت از تتبعات تاریخی و نشر آثار درمجله‌های (آریانا)و(افغانستان) و به‌صورت مستقل میباشد فعالیت های زیادی بخرچ داده وآثار ذیل را نشرنموده است .

۱ افغانستان درقرن (۱۹)طبع ثانی-این کتاب که‌تاریخ دوره محمدزائی وریداد های تاریخی وطن را درطی قرن ۱۹ احتوا می‌کند ازطرف ښاغلی رښتیا تالیف شده و اثر بسیار قیمت داری محسوب میشود .

۲ جلددوم تاریخ افغانستان به‌پښتو .

۳ بالاحصار کابل پیش‌آمدهای تاریخی جلداول تالیف احمدعلی کهزاد این کتاب مفید از دوره های قبل از اسلام تاپایان دوره احفاد بابر را دربر میگیرد.

٤ بالاحصار کابل و پیش آمدهای تاریخی جلددوم این اثر که‌از آغاز دوره‌سدوزائی شروع میشود تا آخیر دوره شاه‌محمود (سلطنت اول)به مجله آریانا چاپ شده است.

۵ درزوایای تاریخ معاصر افغانستان به‌انگلیسی تالیف احمدعلی کهزاد این کتاب اول به‌فارسی وبعد ترجمه آن به‌انگلیسی انتشار یافت .

٦ استخراج تاریخ درنظم نگارش ښاغلی محمدابراهیم خلیل .

۷ نقاط تاریخی قابل دید در افغانستان بزبان فرانسوی نگارش ښاغلی محمد نبی کهزاد .

۸ درت الزمان تالیف ښاغلی عزیز الدین وکیلی پوپلزائی .

۹-تایان رساله ی است در انگلیسی و فارسی راجع به تعلقات افغانستان و چین .

علاوه برکتب فوق آثار دیگر بنام‌های دو دمان کرت و جنگ نامه درویش محمد خان غازی نیز تحت طبع گرفته شده است .

تشکیلات انجمن تاریخ :

انجمن تاریخ موسسه تتبعاً ت تاریخی از نظر تشکیلات اداری دارای رئیس افتخاری و رئیس اداری شورای عالی و اعضای افتخاری و انتصابی است .

رئیس افتخاری انجمن تاریخ ښاغلی سردار محمدنعیم وزیر امور خارجه معاون دوم صدارت عظمی

رئیس انجمن تاریخ ـ ښاغلی احمدعلی کهزاد .

شورای عالی انجمن تاریخ مرکب از ذوات ذیل است .

۱ـ وزیر معارف ـ ۲ رئیس مستقل مطبوعات ـ ۳ رئیس پوهنتون ـ ٤ معین تدریسی معارف ۵ـ رئیس انجمن تاریخ ـ ٦ دکتور محمدفاروق اعتمادی ـ ۷ استاد خلیل الله خلیلی .

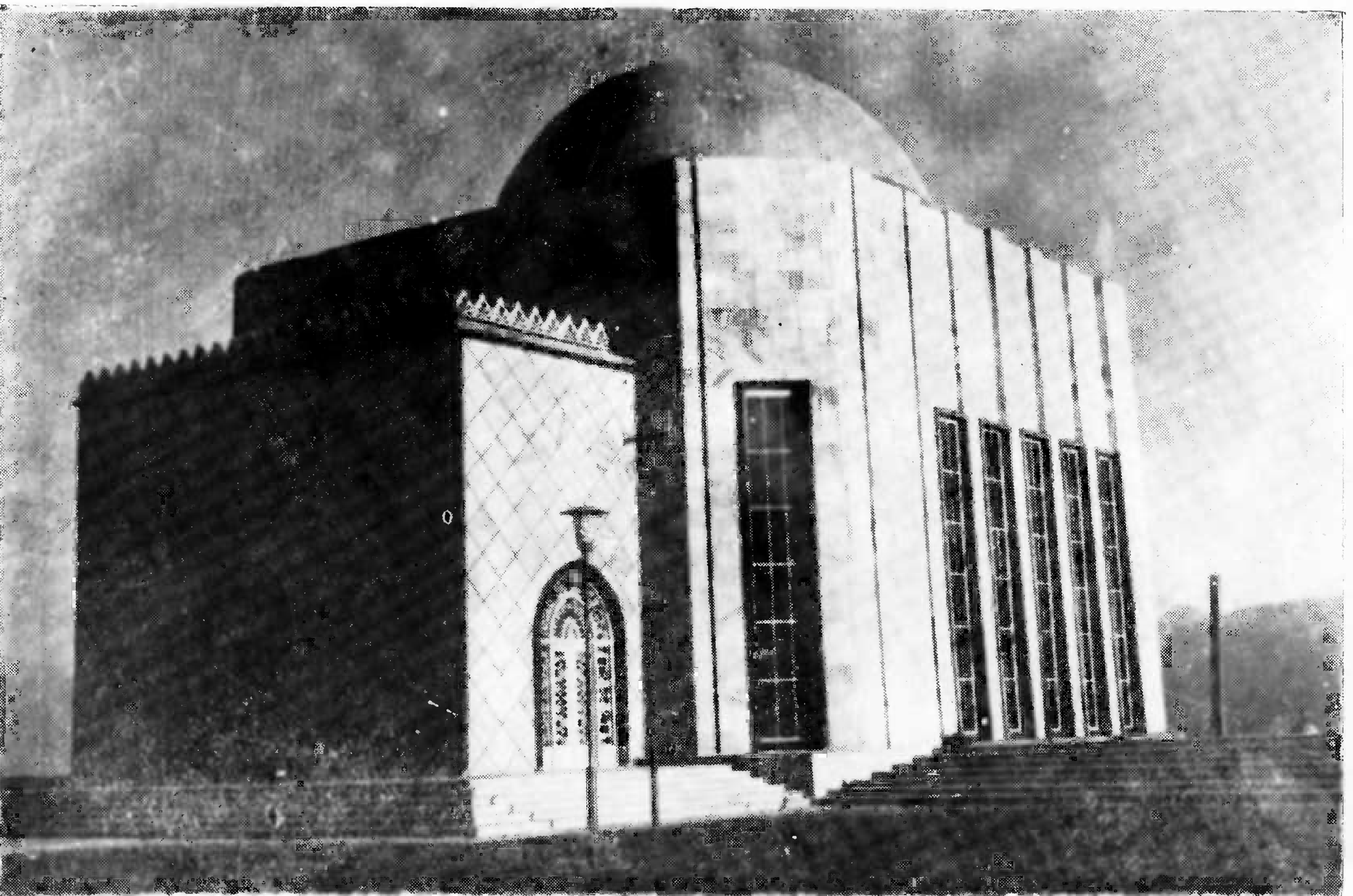
اعضای انتصابی ـ ۱ محمدنبی کهزاد (مدیر مجله افغانستان) ۲ ـ ښاغلی محمدابراهیم خایل ۳ـ ښاغلی یونس مراد ـ ٤ ښاغلی محمدسرور همایون ـ ۵ ښاغلی سلطانعلی رضوی .

اعضای افتخاری ـ ښاغلی رشتیا ـ ۲ استادخلیلی ـ ۳ عبدالرووف بینوا ـ ٤ فکری سلجوقی ۵ـ دکتور فاروق اعتمادی ـ ٦ پروفیسر محمدعلی ـ ۷ دکتور میر نجم الدین انصاری

انجمن دایرت المعارف

در ماه سنبله ۱۳۳۷ طبع جلدسوم قاموس جغرافیائی افغانستان که دارای پنجصد صفحه و حاوی (۲٦۲۹) موضوعات محلی باسی قطعه فوتو های ابنیه‌ی تاریخی کابل بود خاتمه یافت .

در ماه میزان ۳۷ طبع جلدچهارم آریانا دایرت المعارف فارسی شروع و تایکصدو هشتاد دو صفحه طبع شده بود که متأسفانه بتاریخ ۲۵ قوس مطبعه‌ی دولتی دچار حریق مدهشی گردید چون انجمن دائرت لمعارف در یکی از اطاق‌های مطبعه جا ی داشت از آن رو تمام اوراق و ذخائر علمی انجمن در حدود هشتاد هزار صفحه (ماحصل هجده ساله زحمات اداره) باتمام اثاثیه و لوازم مربوط یکجا طعمه‌ی حریق گردیده پس از حدوث حریق بتاریخ ۲ جدی ۳۷ مجلسی بحضور جلالتمآب کفیل وزارت معارف راجع بهاحیای دائرت المعارف چنین فیصله بعمل آمد که هرچه زودتر اعضای انجمن امور خود ها را از سر گرفته شروع بکار نمایندطبق فیصله‌ی مجلس اعضای انجمن زودتر کتب مورد ضروت را از کتابخانها اخذو شروع بهاخذ موادمهمه علمی و غیرعلمی که شامل حرف پ ـ ت باشد نمودند و تا کنون در اثر مساعی جدی اعضای انجمن سه هزار آرتیکل را از کتب معتبر و خارجی اسلامی و غیر اسلامی انتخاب و سپس شروع به تفکیک و تصنیف مواد مطلوبه نمودند بعد مواد متذکره را به اهل فن و تخصص جهت ترجمه و تتبع سپرده و از آغاز سال جاری تا کنون در

مقبره اعلیحضرت محمد نادر شاه شهید (رح)

باغ دلکشا (کابل)

حدود پنجصد صفحه موضوعات محلی ذریعهٔ اعضای انجمن تهیه و در حدود هشتصد صفحه مواد از مأخذ خارجی ذریعهٔ معاونین انجمن ترجمه و تتبع شده بر علاوه (۱۰۳۰) آرتیکل موضوعات مربوط به قاموس جغرافیائی افغانستان که به کمک موسسه کارتوگرافی وزارت دفاع ملی از حرف م الی ی که ختم حرف قاموس است نیز تکمیل گردیده است. ضمناً تکمیل و ترتیب تصاویر - پلیت ها و فارمول های مربوط به موضوعات جلد چهارم آریانا دائرت المعارف نیز نزدیک به ختم است. چون جلد سوم قاموس جغرافیائی افغانستان در مطبعه دولتی حریق گردید بناً طبع جلد سوم مجدداً شروع و در حدود دو صد صفحه به مطبعه ی معارف طبع گردیده است.

انجمن دائرت المعارف بزودی جلد سوم قاموس جغرافیائی افغانستان را تکمیل نموده بمعرض استفاده قرار خواهد داد و بر علاوه ذریعهٔ همکاران و مترجمین خواهیم توانست در حدود یکهزار صفحه دیگر نیز آماده ساخته و در آغاز سنبله شروع به طبع جلد چهارم آریانا دائرت المعارف فارسی بنمائیم.

مدیریت ارتباط خارجهٔ معارف

این دفتر از بدو تأسیس بحیث دفتر بار ارتباط سازمان تربیتی - علمی و کلتوری ملل متحد (یونسکو) کار میکند. در ماهای سنبله - میزان - عقرب سال گذشته برای کنفرانس دهم یونسکو ترتیبات لازمه اخذ گردید.

کنفرانس در پنجم ماه نوامبر ۱۹۵۸ مطابق (٤شنبه ١٤عقرب ١٣٣٧) برای یکماه در پاریس دایر گردید و هیئت آتی در آن از افغانستان نمایندگی کردند.

١) شاغلی داکتر محمد انس معین تدریسی معارف بحیث رئیس هیئت

٢) « داکتر میر نجم الدین انصاری مشاور معارف « عضو

٣) پیغله کبری نورزائی مدیره لیسهٔ ملالی « «

٤) شاغلی محمد ابراهیم شریفی مدیر شعبهٔ ارتباط خارجه « «

٥) « محمد رحیم گردیزی سکرتر سفارت کبری اعلیحضرت در پاریس بحیث عضو

در این راپور تنها به بعضی از فیصله‌های مهم کنفرانس عمومی دهم اشاره میکنیم.

١) بودجهٔ سازمان برای دوسال مابعد (٢٥٩٧٠٤٦٣) دالر تعین گردید.

٢) اعضای جدید هیئت اجرائیه: تعداد عمومی اعضای هیئت اجرائیهٔ یونسکو ٢٤ نفر است در کنفرانس نمایندگان ممالک آتی انتخاب گردیدند:

انگلستان - جمهوریت متحد عرب - مکزیکو - برازیل - سویدن - مراکش هند - فلپین - پاکستان - اندونیزیا - ترکیه.

٣) انتخاب مدیر عمومی جدید: داکتر لوترا وانز امریکائی که در پنج سال گذشته بحیث مدیر عمومی یونسکو اجرای وظیفه مینمود از عهدهٔ خویش استعفا داده و بعوض او داکتر ویرونیزی ایتالوی برای ٦سال آینده انتخاب گردید.

٤) تقویت تعلیمات اساسی:

٥) جلب توجه بیشتر درباب پروژهٔ مهم تفاهم و تقدیر متقابل کلتور شرق و غرب.

٦) مذاکرات مقدماتی در بارهٔ تأسیس صندوق بین‌المللی تعلیم و تربیت.

٧) کمک بیشتر به موسسات غیر حکومتی که در فعالیتهای تعلیمی و تربیتی - کلتوری و علمی علاقه دارند.

٨) تعین یک کمیته پنج نفری برای تجدید نظر در بارهٔ تاریخ کلتوری بشر و اقدام به نشر آن:

۹) مطالعه‌ی مقدماتی در باره‌ی تأسیس یک پروژه‌ی وسیع تعلیمات اجباری در آسیا نظیر پروژه‌ی وسیع تعلیمات اجباری در امریکای جنوبی.

۱۰) تقویه‌ی پروژه های تتبعاتی در امور پیمایش ـ نقشه کشی ذخائر بحری در ممالک جنوب بشرق آسیا

۱۱) دادن کمک های بیشتر به ممالک عضو:

اداره‌ی یونسکو به‌عمارت جدید که ساختمان آن تکمیل گردیده از بساجهات یکی از مودرن ترین عمارات یوروپ بشمار میرود. انتقال یافت این‌بنابتاریخ ۳ نوامبر ۱۹۵۸ طی‌مراسم خاصی بوسیله‌ی رئیس جمهور فرانسه افتتاح شد.

«کمکهای یونسکو»

یونسکو عموماً تحت دو پروگرام به ممالک عضو خود کمک میکند:ـ

۱ ـ پروگرام وسیع امداد تخنیکی که بودجه‌ی آن را خود ملل متحد باختیار یونسکو و دیگر موسسات اختصاصی می‌گذارد.

۲ ـ پروگرام سهم گیری در فعالیت های ممالک عضو که پول مصارف آن از بودجه‌ی اصلی یونسکو اجرا میشود.

تحت هر دو پروگرام فوق متخصصین آتی در سال ۱۳۳۷ و آغاز ۱۳۳۸ باختیار وزارت معارف افغانستان گذاشته شد.

۱) ادامه‌ی معاونت مکتب میخانیکی قندهار (سه‌نفر متخصص)

۲) « « به پروژه‌ی دهکده (سه‌نفر متخصص)

۳) تدریس سیانس دار لفنون کابل (یکنفر متخصص)

٤) متخصص اداری‌عامه.

۵) متخصص مطبعه.

٦) کمک به‌موزیم کابل (سه‌نفر متخصص) آتی تحت هردو پروگرام فوق الذکر از یونسکو درخواست شده وتاختم سال ۱۳۳۷ درموزیم کابل برای مدتهای مختلف کار نمودند.

۱ ـ آمر هیئت.

۲ ـ یکنفر برای ترمیم عاج.

۳ ـ یکنفر برای‌ساختن کتلاک موزیم.

٤ـ یکنفر برای تزئین داخل موزیم .

همچنین در آغاز سال ۱۳۳۸ یک تعداد درخواست های جدید از طرف این مدیریت تهیه و انتظار میرود که این درخواستی ها در سال های ۱۹۵۹ ـ ۱۹۶۰ عملی شود .

«موضوع کوپونها»

از مدتی باین طرف یونسکو به نشر کوپونهائی اقدام نمرده است که ممالک مختلفه بتوانند بوسیلهء آن بعضی سامان ولوازم تعلیم و تربیت ـ سیانس و ثقافت را خریداری نماید . درحقیقت هر کوپون حکم یک چک دالری را دارد از مدتی این کوپونها طور هدیه از طرف موسسات ـ مکاتب و واشخاص مستقیماً بخود وزارت معارف ویا مربوطات آن موا صلت نموده است .

« موسسات حکومتی وغیرحکومتی »

اداره همکاری بین المللی امریکا : در سال گذشته اداره همکاری بین المللی امریکا درپروژه های آتی به کمک خویش ادامه داده است :

۱ـ مکتب زراعت .

۲ـ مکتب تخنیک ثانوی .

۳ـ موسسه تعلیم وتربیت وتدریس زبان انگلیسی .

٤ـ پوهنځی انجنیری وزراعت .

۵ـ اداره یونیورسته .

علاوتاً یک قرارداد دیگری را وزارت معارف . فواید عامه واداره ی همکاری بین المللی امریکا درباره ی ساختمان عمارات پوهنتون امضاء نموده است . درتحت قرارداد اداره ی یونیورسته قرار شد تادرسال ۱۳۳۸ یک هیئت پنج یاشش نفری ازطرف یکی ازپوهنتونهای بزرگ امریکا بافغانستان آمده ازپوهنتون کابل مطالعه ودرباره انکشاف آینده نظریات وپیشنهادات بدهند .

« دفتر بین المللی تعلیم وتربیت »

وزارت معارف بااین موسسه غیر حکومتی از چند سال باینطرف تماس دارد . این موسسه سعی مینماید راجع به تعلیم وتربیت درممالک مختلف نشریات نموده وسیستم های مختلفه را مقایسه نماید . درهر سال یکمرتبه کنفرانس بین المللی را دایر ودرآن درباره یک یا دو موضوع تعلیم وتربیت تصمیماتی را اتخاذ میکند. درسال گذشته هیئت آتی دربیست ویکمین کنفرانس این موسسه درجینوا سهم گرفتند .

۱ـ مشاغلی داکتر محمدانس معین تدریسی معارف بحیث رئیس هیئت .
۲ـ « محمد آصف مایل رئیس تدریسات ابتدائی بحیث عضو .

در کنفرانس فوق‌الذکر دربارهٔ موضوع تهیه ونشر پروگرام مکاتب ابتدائی تعلیم وتربیت در مناطق زراعتی ووسایل آن مذاکرات بعمل آمده وتصمیماتی اتخاذ گردید . همچنین در هر کنفرانس این موسسه که سال یکمرتبه درجینوا دایر میشود نماینده گان هر مملکت مکلف هستند راجع به پیشرفت وانکشاف تعلیم وتربیت دو سال قبل در مملکت ایشان راپور بدهند .

« ایشیا فوندیشن »

طوریکه در راپورهای قبلی ذکر شده ایشیا فوندیشن یک موسسهٔ غیر حکومتی بوده مرکز آن در سانفرانسسکو ودر (۱۳) مملکت آسیائی نماینده دارد . دفتر این موسسه درکابل درسال ۱۳۳۳ افتتاح گردیده وازآن تاریخ به بعد بوزارت معارف و بعضی وزارتخانه های دیگر کمک نموده است .

درسال گذشته دو نفر متخصصین این موسسه در رشتهٔ سپورت درمکاتب معارف مصروف بودند .

همچنین درحدود (۲۰۰۰) جلد کتاب به پوهنتون معارف داده اند .

علاوتاً یک یونت مایکروفلم برای کتابخانه پوهنځی سیانس ، انجنیری وزراعت نیز داده اند .

« امور مربوط به فیلوشیپ ها وسکالرشیپ ها »

مدیریت ارتباط خارجه معارف طبق لایحهٔ جدید سکالرشیپ وفیلوشیپ که از مجلس عالی وزراء گذارش یافته بحیث دفتر کمیتهٔ مرکزی کار میکند . مجالس کمیته از طرف این دفتر دایر وسپس بامقام اعضا کننده بوسیله وزارت امور خارجه وبامقام استفاده کننده وخود وزارت امور خارجه مستقیماً مکاتبه میکند. چون داوطلبان از طرف وزارت پلان معرفی میشوند این دفتر مکلف است درباره قبولی یاردکاندید ها باوزارت پلان هممکاتبه کند درسال ۱۳۳۷ نمایندگان وزارت معارف درکنفرانس، سیمنار ها و مجامع آتی شرکت نموده است :

۱ـ کنفرانس بین‌المللی تعلیم وتربیت (جینوا) .

۲ـ سیمنار منطقوی تعلیمات سمعی وبصری (دهلی جدید) .

۳- سیمنار منطقوی انکشاف واصلاح تعلیم و تربیت (د هلی جدید).
٤- سیمنار کتب درسی (توکیو.)
۵- مطالعه ساختن کتب ولوازم درسی، جاپان، فلپین، تایلیند، هند و پاکستان.
سکالرشیپ وفیلوشیپ ها ئیکه درسال ۱۳۳۷ از طرف ممالک و منابع مختلف داده شده مجموع آن به ۹۱ نفر بالغ میشود.

امداد تخنیکی بمکاتب مسلکی:

موسسه ی بین المللی یونسکو:

کومک های این موسسه درقسمت تعلیمات مسلکی بمکتب میخانیکی قندهار قابل قدر است.
معلمین خارجی-ماشین-سامان وافزار تعلیمی این مکتب از طرف همین موسسه مساعدت شده است.
مدیرو دونفرمتخصص بمصرف یونسکو ازآلمان استخدام گردیده و باکونترپارتهای افغانی تمام امور تعلیمی مکتب را پیش می برند.

اداره ی همکاری بین المللی امریکا:

کومک های این موسسه بوسیله ی دو تیم از یونیورستی های امریکائی صورت میگیرد
تیم وایومنگ: که در قسمت های فنی باتعلیمات مسلکی همکاری مینمایند و فعالیت آنها در پروژه های تخنیکی وزراعت پخش میگردد.

درسال گذشته ٦ نفر متخصص درمکتب ثانوی تخنیک ودو نفر در مکتب زراعت بحیث مشاور و معلم ایفای وظیفه می نمودند.

این اشخاص علاوتاً «در ترینگ» پرسنل افغانی نیز مساعدت نموده و می نمایند.
تیم کولمبیا: متخصصین این تیم در دارالمعلمین ها بامعلمین افغانی مساعدت می نمایند- علاوتاً تدریس لسان انگلیسی در مکتب بوسیله ی آنها صورت میگیرد. امافعالیت های بیشتر این تیم در ساحه یونیورستی است.

٤- امداد تخنیکی فرانسه:

در طی همین سال قرارداد امداد تخنیکی بین افغانستان وفرانسه بامضاء رسید که بموجب آن حکومت فرانسه در ضمن امداد باسایر موسسات افغانستان وعده ی همکاری با تعلیمات مسلکی را داده است وامیداست درآینده این همکاری درساحه ی عمل داخل شود.

سرطبابت معارف:

درسال جاری کودکستان موسسه نسوان کابل تحت کنترول صحی شفاخانه معارف قرار گرفته وتمام اطفال کودکستان خال کوبی ترکولین معاینهٔ عمومی صحی، پیچکاری محرقه وخال کوبی چیچک شده است علاوتاً ماه دوبار دوکتور موظف شفاخانهٔ معارف برای کنترول صحی شان بموسسه میرود

سرطبابت درنظر دارد که برعلاوه سنتر شیر موجوده که در لیسهٔ ملالی میباشد یک سنتر شیر دیگر را نیز درمکتب محجوبه هروی واقع باغ نواب افتتاح نماید تا اطفال منطقهٔ شهرقدیم نیز از شیر وویتامین مستفید گردند.

دستگاه مکمل اکسریز برای شفاخانهٔ معارف رسیده وعنقریب نصب می شود.

مدیریت عمومی سپورت:

اجرآآت مدیریت عمومی سپورت حسب ذیل خلاصه می شود:

۱- کتابی بنام پروگرام تربیهٔ بدنی وسپورت برای مکاتب ابتدائی تالیف گردیده است.

۲- کار تعمیر ستدیوم لیسهٔ استقلال که گنجایش ۵-الی ۶ هزار تماشاچی را دارد از تاریخ اول ثور ۱۳۳۸ آغاز گردیده است. این ستدیوم علاوه ازمیدان های سپورت های اجتماعی وانفرادی دارای اطاق های کشیدن وپوشیدن لباس برای سپورت مین ها وتشناب های عصری خواهد بود.

اخیراً از طرف مدیریت عمومی سپورت نقشهٔ یک ستدیوم بزرگ درچمن های لیسه ی حبیبیه متصل میدان طیاره سابقه ترتیب یافته که دران تقریباً برای گنجایش بیست و پنج هزار نفر با جمنزیم عصری ومیدان های تینس و حوض های آببازی وغیره مرتب شده

۳- در تورنمنت آزاد معارف: تیم الف معارف درجه اول- تیم پوهنتون کابل درجه دوم -تیم آریانا درجه سوم-تیم ب معارف درجه چهارم-تیم ح پ درجه پنجم- تیم ث معارف درجه ششم-تیم لیسهٔ احمدشاه بابای قندهار درجه هفتم-تیم ب ن درجه هفتم شناخته شد. تورنمنت ها کی بهسیستم لیک طور آزاد:

تیم قوای مرکز وزارت دفاع ملی درجه اول -تیم الف معارف درجه دوم-تیم ب، (ح، پ) درجه سوم -تیم الف ح پ درجه چهارم تیم ب معارف درجه پنجم -تیم (د) معارف درجه ششم تیم (ث) معارف درجه هفتم شناخته شد.

تورنمنت باسکت بال بسیستم لیک طور آزاد:

تیم پوهنتون کابل درجه اول-تیم الف معارف درجه دوم-تیم (ب) معارف درجه سوم- تیم

ث معارف درجه چهارم-تیم (د) معارف درجه پنجم گردید .

٤- به تعداد چهل قلم سامان مختلف سپورت که از جاپان و هند خریداری و همچنین یکتعداد سامانیکه فابریکه‌ی سپورت وزارت محترم دفاع ملی بدسترس ما گذاشته است بمکاتب مرکز وولایات توزیع گردیده است .

همچنین البسه‌ی سپورتی برنگ های مختلف که تعداد آن به (۱۰۳٤) سیت میرسد برای مکاتب و (۱۵۸) سیت برای تیم های معارف از جاپان خریداری و بهسپورتمین ها توزیع شده است .

۵- کتاب دانستن قوانین جدید بازی بین المللی هاکی وهیند بال از آلمانی و انگلیسی ترجمه گردیده است .

٦-تیم فتبال معارف جهت مسابقات دوستانه عازم اتحاد جماهیر شوروی شده بودند، که دو مسابقه در شهر تاشکند یک مسابقه در شهر ستالین آباد و یک مسابقه در شهر عشق آباد بصورت دوستانه نموده همچنان در ماه میزان ۱۲۲۷ نظر به دعوت جمهوریت توده چین تیم فتبال معارف به آنصوب عزیمت کردند واز جمله‌ی هفت مسابقه یکه بعمل آمد (سه) آنرا غالب وچهار دیگر را مغلوب شده اند .

۷ - به تعداد پنج هزار سپورتمین در رسم گذشت سپورتی چهلومین جشن استقلال اشتراک ورزیدند .

۹ - در تورنمنت رسمی خزانی معارف که به سیستم ناکوت در سپورت های اجتماعی از قبیل فتبال هاکی باسکیتبال ، هیندبال و درسپورت های اتلتیک از قبیل دویدن ها، خیزها انداخت ها و سپورت های ثقیله از قبیل وزن برداری ، کشتی آزاد و بوکسنگ که بین مکاتب صورت گرفته بود نتائج آنقرار آتیست :

لیسه‌ی حبیبیه حایز درجه ی اول و برنده ی کپ و بیرق معارف گردید .

لیسه‌ی غازی حایز درجه دوم .

لیسه‌ی نجات حایز درجه سوم .

۱۰ - تورنمنت بهاری سپورت های اجتماعی ، انفرادی ، ثقیله‌ی معارف به سیستم لیک از تاریخ ۱۱ ثور ۱۳۳۸ آغاز و تا تاریخ ده سرطان دوام کرد .

۱۱ -برای کلپ سپورت های ثقیله ی معارف یکتعداد سامان جدید از طرف مدیریت سپورت جهت تمرین اعضای آن به کلپ گذاشته وهم یکنفر معلم کشتی و یکنفر معلم بوکسنگ و یکنفر معلم وزن برداری به کلپ معرفی شده است تعداد اعضای کلپ فعلاً به (۱۳۰) نفر میرسد .

۱۲ ـ مکتب سپورت درین سال دارای صنف نهم گردید تعداد داخله ی مکتب فعلاً یکصد و سیزده نفر است در مکتب سپورت مضامین ذیل تحت نظر معلمان داخلی و خارجی درس داده می‌شود .

صنف هفتم: فارسی ، پښتو ، انگلیسی ، حساب ، هندسه ، دینیات ، علوم اجتماعی سیانس ، صحت ، کار دستی و رسم ، حسن‌خط ، فعالیت ها .

صنف هشتم : فارسی ، پښتو ، انگلیسی ، حساب ، هندسه ، دینیات ، علوم اجتماعی سیانس ؛ کمک های اولیه ، کار دستی ، رسم ، حسن‌خط ، فعالیت ها .

صنف نهم: فارسی ، پښتو ، حساب ، هندسه ، دینیات ، سیانس ، تاریخ سپورت ، اصول تدریس اساسات تدریس ، تطبیقات عملی ، فعالیت ها

پروگرام درسی صنف دهم ، یازدهم ودوازدهم مکتب نیز ترتیب یافته است .

مدیریت احصائیهٔ معارف

مدیریت احصائیه‌ی معارف در جریان سال علاوه بر امور عادی اداره به امور ذیل وارسی کرده است در چهلمین سالگرهٔ استرداد آزادی وطن احصائیه‌ی معارف مملکت روی یکتعداد گرافها به‌کلانی (یکنیم در ۱ متر) برکارد بوردها ترتیب ودر معرض نمائش گذاشته شد.

برای جمع آوری احصائیه‌ی لازمی در تمام شقوق مملکتی وزارت جلیلهٔ پلان در ظرف سال اقدام به‌تربیه‌ی پرسونل فنی در شق احصائیه نمود که مامورین مدیریت احصائیه‌ی وزارت معارف نیز در جمله‌ی مامورین دیگر وزارتخانه‌ها معرفی و کورس لازمه را تکمیل نمودند.

برای معلوم کردن چگونگی نتائج امتحان سالانه‌ی امسال مدیریت احصائیه‌ی معارف بعد از ختم امتحان سالانه نتائج مکاتب سرد سیر افغانستان را خواست که بعد از وصول آنها را پورمفصلی راجع به تعداد شامل امتحان، کامیاب، مشروط، محروم و ناکام در مکاتب مختلفه ترتیب وبه‌مقام مربوطه تقدیم نمود.

جهت نشر و اشاعه‌ی معلومات احصائیه‌ی معارف در ظرف سال دوائر و مراجع از قبیل وزارت پلان، اداره‌ی آژانس، تیم کولمبیای موسسه‌ی تعلیم وتربیه‌ی پوهنتون، آی‌سی ای وغیره به مدیریت احصائیه‌ی معارف مراجعه نموده اند.

مدیریت عمومی معلمین:

مدیریت معلمین به‌سه شعبه‌ی آتی تقسیم گردیده است:

شعبه‌ی سوانحات:

این شعبه امور تقرر و تبدل و ترفیعات وتقاعد معلمین ومعلمات و همه مسایل فوق الذکر را بعهده دارد در طول سال گذشته به تعداد (۳۰۲) نفر که دوره‌ی مسافرت شان تکمیل گردیده بود حسب تصویب انجمن وزارت ازیک ولایت بولایت دیگر تبدیل شدند.

هکذا تبدیل (۹۳۲) نفرمعلم ومعلمه از طرف مدیریت های معارف ولایات ومکاتب شهر از یک مکتب به‌مکتب دیگر بداخل ولایات صورت گرفته و هم در سال گذشته (۲٤٦) نفر فارغ التحصیلان دارالمعلمین، دارالعلوم عربی، مدرسه‌ی علوم‌شرعیه، نجم المدارس‌وسائر فارغ التحصیلان بکلوریا ولیسانسه پوهنخی های سیانس‌و ادبیات جدیداً مقرر شدند و (۸٦) نفر محصل صنوف مختلف که سویه‌ی بالاتر ازصنف نهم داشتند ومحصلین پوهنخی هاکه نظر به‌مشکلات مالی ومضیقه‌ی اقتصادی بادامه‌ی تحصیل‌پرداخته‌نتوانستند نظر به‌کمبود‌معلمین درمکاتب به صفت معلم

مقرر شده اند همچنین درمکاتب نسوان به تعداد (٦٥) نفر فارغ‌التحصیلان لیسه‌ی ملالی وزرغونه جدیداً بصفت معلمات مقرر گردیده اند وبتعداد (۲٥) نفر معلمین ومعلمات بدیگر دوائر تبدیل واز بست معارف منفک شده اند .

درسال گذشته ۲۹٥ نفر معلمان ومعلمات به‌ترفیع نایل وهمچنان (۹۰) نفر معلماتیکه‌دربودجه ترفیع شان گنجایش‌نداشت به‌اخذ ربع تفاوت موفق گردیده‌اند .

هکذا در مرکز وولایات در باره‌ی تقاعد ٥۳ نفر اقدام شده است

جمعاً در مرکز وولایات ۸۸۸ نفر ترفیع و (۲۹۱) نفر به‌اخذ ربع تفاوت معاش (۳۰۱) نفر معلمین‌تبلیغ سری دیده‌وهمچنان‌درسال‌موصوف(۳۳) نفر معلمین ومعلمات که تحصیلات بکلوریا داشتند جهت‌بلند بردن سویه‌ی‌تعلیمی شان به‌پوهنځی ها معرفی و برای (٤۲)نفرمعلمین موافقه داده شده که بدیگر دوائر رسمی شامل کار شده اند .

درسال متذکره (۲۰) معلم مستعفی گردیده وبرعلاوه باثر تفتیش درمکاتب مرکز وولایات تقریباً (۱۱۳) نفر معلم مستوجب‌مکافات ومجازات شداه اند .

در مورد معافی از خدمت عسکری (۱۳۰) نفر معلم که شش ساله خدمت معلمی را قبولی داده اند اقدام و بوزارت دفاع ملی اطلاع شده است .

این‌شعبه‌در باره‌ی تخصیصاتیکه‌در طول‌سال‌گذشته‌بصورت سه‌ماهه، شش‌ماهه‌بمرکز و ولایات ذریعه مدیریت عمومی لوازم ارسال‌شده است جمعاً از بودجه پلان -/٩٤٧٨٤- افغانی بدرك مسلکی-٥٣٦٣۰ -افغانی غالکی و ۲٤٧٩٦۰- افغانی دهاتی پلان واز بودجه‌عادی ٦۰/ ۲۳٥۱۷٤٤ مسلکی و۰۱/ ۱۸۲۸۸۷٥ - افغانی غلکی و مبلغ ۸٤ / ۳٦۲۷۱امتیازی پشتو و مبلغ ۷۸٥۹۱٦/۲٤افغانی مدرك معلمین دهاتی .

شعبه معلمین خارجی :

این‌شعبه‌امور مربوط به معلمین خارجی را از قبیل استخدام انعقادقراردادبا معلمین داخلی وخارجی فسخ قرارداد ها اقامت و خروج، مسایل‌مالیات برعایدات و غیره از قبیل راپور های‌حاضری معلمین خارجی را که‌در ولایات مصروف خدمت‌اند اجرا مینماید . درسال (۱۳۳۷) نفر معلمین خارجی از ممالک امریکا و هندوستان استخدام ، (٥)نفر قرارداد شان ختم وبا (۲۰٤)۸۲نفر معلمین داخلی عقد قرارداد نموده‌است.

معلمین که‌در سال ۳۷ ترفیع نموده اند:

ښاغلی محمد یونس	معلم لیسه‌ی استقلال	برتبه‌ی ۳
« عبدالجبار	« « حبیبیه	« ٤
« محمد یونس	« « ملالی	« ۳
« سید محمد سعید	« «استقلال	« ٤
« محمد یوسف	« « نجات	« ٤
« کریم شاه	« « ملالی	« ٤
« صلاح الدین	« مکتب میخانیکی کابل	« ٤
« خیر محمد	« رابعه‌ی بلخی	« ٤

مامورینیکه باخذ نشان نائل شده اند.

ښاغلی عبدالاحمد (عطائی) معین اداری معارف (نشان استور درجه دوهم) نشان مینه پال، نشان ریشتین مطلا

ښاغلی داکتر محمدانس معین تدریس معارف (نشان مینه پال)

« عزیز محمد رئیس تفتیش نشان رشتین مطلا، نشان درجه‌سوم معارف.

« داکتر محمد اکرم رئیس‌تدریسات ثانوی نشان مینه پال، نشان درجه سوم معارف.

« محمد حیدر رئیس‌تدریسات مسلکی (تقدیر نامه‌درجه‌دوم) و نشان درجه سوم‌معارف.

« سردارحمید الله عنایت سراج رئیس دارالتالیف (نشان مینه پال) نشان درجه سوم معارف

ښاغلی محمد آصف (مایل) رئیس تدریسات‌ابتدائی نشان درجه‌دوم‌معارف

« گل پاچاه (الفت) رئیس پښتو ټولنه (نشان درجه‌دوم معارف)

« مولینا عبد الحق آمر مدرسه‌ی علوم شرعیات (نشان دوم معارف)

« عبد الغفور (برشنا) آمر مکتب صنائع (نشان سوم معارف)

« محمد اسماعیل مشاور و عضو ریاست تدریسات ثانوی (نشان رشتین مطلا)

« غلام‌سرور (گویااعتمادی) عضو ریاست دار التالیف (نشان رشتین مطلا)

« میرنجم‌الدین(انصاری)مشاور (نشان درجه سوم معارف)

« عبد الرسول رئیس شعبه تجارتی صنائع (نشان رشتین مطلا)

« عزیز الرحمن (سیفی) مدیر ترجمه ریاست پښتو ټولنه (نشان سوم معارف)

شاغلی محمد ایوب مدیر کلوپ معارف (نشان مینه پال)
« محمد عمر مدیر معارف هرات (نشان مینه پال)
« سعد الدین مدیر فنی شعبه تجارتی صنائع (نشان مینه پال)
« عبد الغفور (احمدی) معاون ریاست تدریسات ابتدائی (نشان رشتین نکلی)
« محمد اکرم مفتش ریاست تفتیش (نشان رشتین نکلی)
« محراب الدین مدیر معارف ولایت کابل (نشان رشتین نکلی)
« غلام محمد مفتش ریاست تفتیش (نشان نکلی)
« فدای احمد مصحح مطبعه معارف (نشان رشتین نکلی)
« عبد السلام مصحح مطبعه معارف (نشان رشتین نکلی
« عبدالعزیز مصحح مطبعه معارف (نشان رشتین نکلی)
« عبدالمحمد مصحح مطبعه معارف (نشان رشتین نکلی)
« عبدالغنی مدیر تدریسات پښتو (نشان رشتین نکلی)
« قاری غلام محمد معاون دار العلوم عربیه (نشان رشتین نکلی)
« عبدالاحمد معلم لیسه زرغونه (نشان رشتین نکلی)
« محمد ایوب مفتش ریاست تفتیش (نشان رشتین نکلی)
« عبدالغنی مدیر مکتب صنایع (نشان رشتین نکلی)
« دین محمد (فروغ) مدیر دشمیر اولیک شونځی (نشان رشتین نکلی)
« قربانعلی مفتش ریاست تفتیش (نشان رشتین نکلی)
« محمد نادر مدیر هیئت معاینه (نشان رشتین نکلی)
« عبدالله معاون مدیریت قلم مخصوص (نشان رشتین نکلی)
غلام حیدر معاون مدیریت دیپو ها (نشان رشتین نکلی)

مامورینیکه بتاریخ اول سنبله ۱۳۳۷ بیک رتبه ترفیع نائل شده اند :
شاغلی عزیزمحمد رئیس تفتیش از رتبه دوم برتبه اول .
« محمد نبی کهزاد مدیر مجله افغانستان از رتبه سوم برتبه دوم .
« قاری غلام محمد معاون مدیریت دارالعلوم عربیه از رتبه چهارم برتبه سوم .
« محمد یونس عضو انجمن تاریخ از رتبه چهارم برتبه سوم .
« عبدالغنی مدیر تدریسات پښتو از رتبه چهارم برتبه سوم .

مامورینیکه از رتبه پنجم الی رتبه ۱۳ ترفیع کرده اند .

از رتبه پنجم برتبه چهارم پنج نفر .

« « ششم برتبه پنجم پنجنفر .

« « از رتبه هفتم برتبه ششم هفت نفر .

« « از رتبه هشتم برتبه هفتم چهارده نفر .

« « از رتبه نهم برتبه هشتم پانزده نفر .

« « از رتبه دهم برتبه نهم هفده نفر .

« « یازدهم برتبه دهم سه نفر .

« « دوازدهم برتبه یازدهم هجده نفر .

« « سیزدهم برتبه دوازدهم هفده نفر .

مامورینیکه نسبت بعدم گنجایش بودجه بربع تفاوت معاش نائل گردیده اند از رتبه سوم الی رتبه نهم یازده نفر میباشد .

مامورینیکه به تقاعد سوق داده شده اند پنج نفر .

مامورینیکه جدید داخل ماموریت گردیده اند سی نفر .

« تبدیل شده اند . چهل نفر .

مامورینیکه بساخذ بخشش نائل شده اند . سی و پنج نفر .

مدیریت تعمیرات :

مبالغیکه جهة اکمال تعمیرات تخصیص داده شده است .

جهة اکمال تعمیرات [illegible] اکمال میگردد بوزارت فوائد عامه تخصیص داده شده مبلغ ۰۰/۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰ افغانی .

بفوائد عامه ولایت کابل مبلغ ۰۰/۱۶۱۲۱۳۸ افغانی .

بوزارت معادن جهة حفر چاه های مکتب میخانیکی خوست ۰۰/۳۱۰۳۷۰ افغانی .

جهت اکمال تعمیرات مکاتب و ولایات تخصیص داده شده است مبلغ ۱۸۵٤۸۷۱٤ـ افغانی .

مبالغیکه جهة اکمال مکاتب نسوان شهرنو الحاقیه لیسه ملالی مکتب میخانیکی الحاقیه موزیم تحویلخانه های کتب درسی ترمیمات مکاتب بمصرف رسیده ـ ۲۵/٤۳۲۵۰۷۸ افغانی .

موزهٔ کابل .

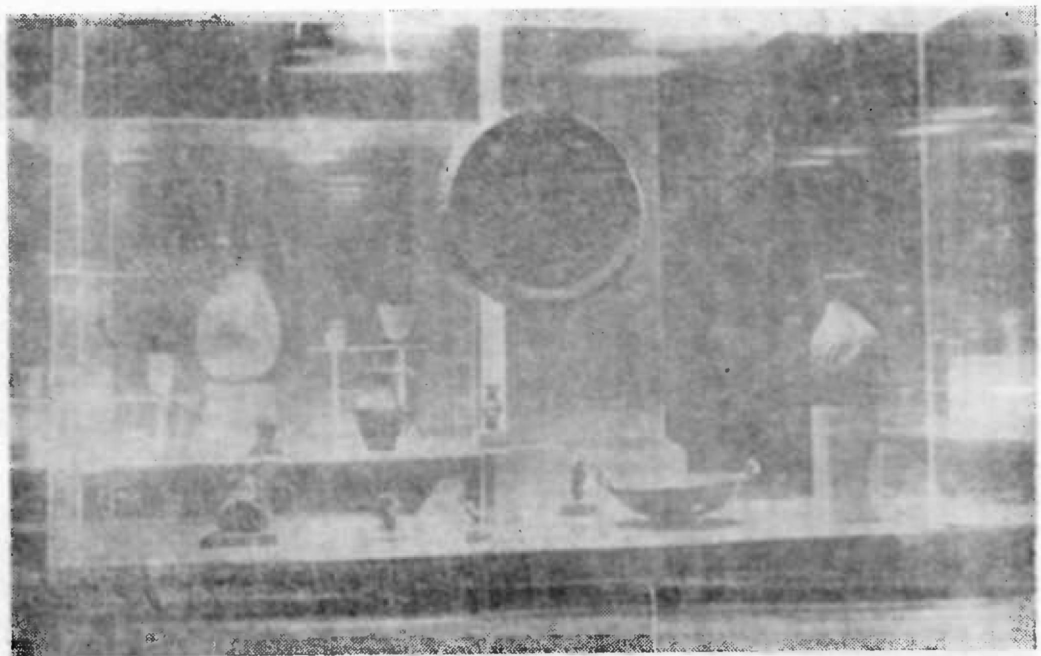
ترتیب و نظم و نسق مجدد موزیم کابل در پروگرام انکشافی سال ۳۶ سر دست گرفته شده بود. با رسیدن ۲۱ پایه الماریهای پلکسیگلاس از اروپا و هیأت علمی یونسکو کار آن موفقانه انجام یافت :

در دو اطاق نمونه (اطاق آثار عتیقهٔ بگرام و هنر اسلامی) آلههای تهویه نصب گردید.

بهترین آثار منحصر بفرد بگرام و هنر اسلامی انتخاب و ذریعهٔ آرایشگر سویسی تزیین یافت .

به تعقیب آن برای تنویر عصری تمام موزیم چراغهای تیوب نیون که قبلا فرمایش داده شده بود ذریعهٔ کمپنی زیمنس نصب و موزیم کابل روشن گردید .

اطاق قبل التاریخ که قبلا وجود نداشت بنام اطاق مندیگک بصورت جدید تزیین و بهترین اشیای پنجهزار سال قبل مردمان این سرزمین در آن گذاشته شد در ین اطاق عموماً اشیای مکشوفهٔ مندیگک (بیست میلی شمال غرب قندهار) گرد آورده شده است .

اطاق بگرام (موزه ی کابل)

آ ثار قندقستان به اطاق مناسبتری انتقال و بشکل بهتری آخرین خاطرات هیکل سازی بودائی افغانستان (قرن هفت میلادی) در آ ن گذاشته شد .

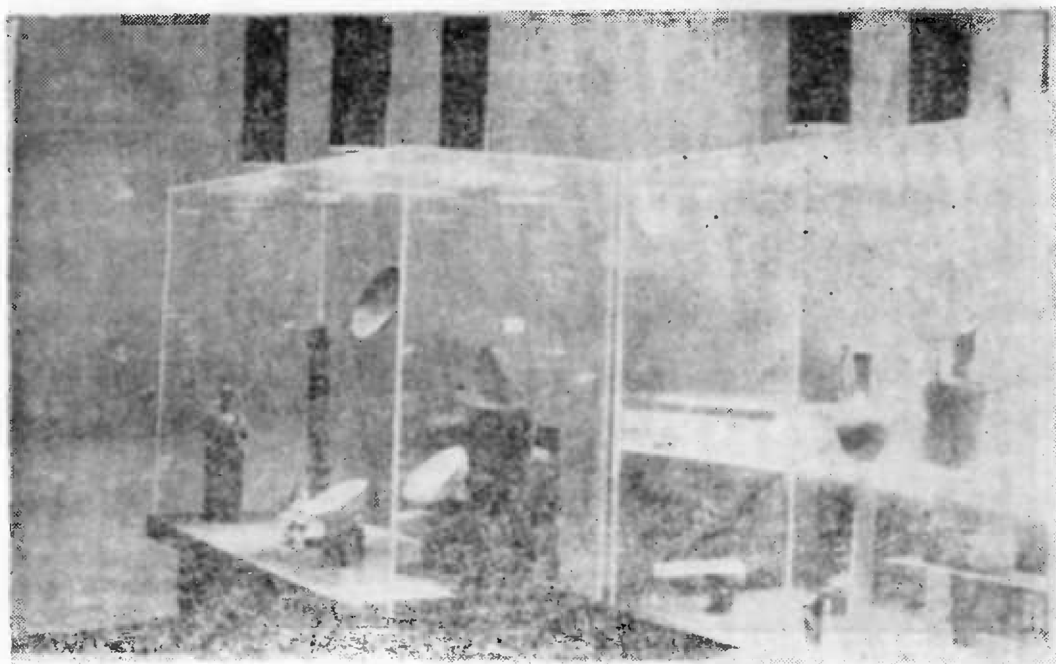
اطاق‌شترك : درین اطاق شیست های هیکل تراشی یونا نو بو دائی انتخاب و دوباره ترتیب یافت .

کتیبه ها بصورت زیبنده و اساسی به دیوار ها (با کارتهای آ ن) نصب گردید .

در تحویلخانهٔ نمونه برای اشیای عتیقه و اشیای باقی مانده بگرام از قبیل عاج های هیکل تراشی شده وظروف شیشئی منقوش یونانو رومن اسکندریه ،اشیای مفرغی وگچی و سفالین موجودی علمی شد و باکارتهای آن بصورت فنی گذاشته و حفظ گردید.

لابراتوار عکاسی با چند پایه کامره ، وانلارجر تاسیس گردید.

تا هر چه زود تر برای کارتهای اشیای عتیقه و باقی ضروریات لازمه عکس ها تهیه شود نخست برای البم موزیم ، دور نمای اطاقها عکاسی شد و بعد از مجسمه های « اجداد نورستانیان » (کافرستان) و از هیکل تراشی کننده ها را ، مربوط اطاق هده

قسمتی از اطاق هنر اسلامی موزهٔ کابل

و از آثار قندقستان عکس بر داشته شده همین ترتیب از باقی آثار قبل التاریخ وگریک و بودیک و هنر اسلامی عکاسی بعمل خواهد آمد.

در شعبهٔ ترمیم کاری تا آمدن متخصص ترمیم کاری اشیای سفالین هیکل تراشی سنگی و گچی ومفرغی و صحافی کتب صورت میگیرد.

تا اکنون اشیای ذیل پاك شده است :

هیکل سنگی یکصدویک پارچه .

اشیای سفالین سه صدو ده پارچه .

مجسمه های گچی یکصدو دو پارچه .

ظروف مسی و مفرغی پنجاویک پارچه .

بیست و پنج جلد کتاب صحافی ششصدوبیست ودوسکه شسته و پاك شده ، ده لوحه تاپه شده است .

مجسمه سر بودا (موزه ی کابل)

کتابخانه :

کتابخانه‌ی موزیم در حدود ششصد وچهل نسخه ی قلمی و ۲۰۸ جلد کتاب چاپی دارد .

قانون آثار عتیقه افغانستان در (۹) فصل و صد ماده طرح وتدوین یافته، امید است تصویب آن از مجلس محترم عالی وزرا بگذرد.

شعبه‌ی تزئینات (دیکوریشن) :

با آمدن دیکوریتور روسی یکی از اعضای موزیم کابل طرزاسیستن با وی همکاری نموده صورت تزئین را آموخت که به تعقیب آن دو اطاق قبل التاریخ و قندقستان را به‌طرز جدید تزئین نمود .

امور حفاری

۱- سرخ کوتل

از ۱۳۳۱ باینطرف هیأت باستان شناسی فرانسوی به همکاری اعضای موزیم همه ساله به سرخ کوتل (پانزده کیلومتری شمال غرب پلخمری) حفریات می نمایند :

کاوشها در پلت فورم و مدخل زینه های بزرگ بیش از همه دلچسپ و نتایج خوبی بار آورد.

این پلت فورم بطرف شرق معبد بگولنگو (بالان امروزه) تقریباً دو کیلو متر دور از زینه های باشکوه در امتداد خط محور آن واقع شده است.

تعمیر آن مستطیل است و دیوارهای محکم سنگی آن دارای ستونهای چهار گوش میباشد که هنر آن را مربوط بمکتب یونانو باختری دانسته است .

برای دریافت حیاط این معبد به قسمت شرقی آن ۱۸ مربع حفر گردید . و تعداد زیاد مسکوکات کوشانی وچند پارچه مفرغ واشیای سفالین و برای نخستین بار تیکرتاپه ئی از ان محل کشف گردید .

حفریات مدخل زینه های بزرگ :

موقعی که حفریات در مدخل زینه ها شروع شد ظهور یک جوی سنگی باساختمان عجیب که از شمال به جنوب افتیده بود . وبتعقیب آن بیست پته زینه که رخ بطرف شرق و کمی منحرف از خط اس زینه های بزرگ نمایان گشت ، وآن طرف سرك پدیدار شدن دیوار بزرگی معمائی را بار آورده چه تاکنون ارتباط آنها به یکدیگر لاینحل باقی مانده است از همه دلچسپ تر کشف شانزده کتیبه ی یک سطره و شش سطره به رسم الخط یونانی و زبان کوشانی (تخاری قدیم در ین محل هیجان و مسرت زیادی تولید کرد امیدمیرود در آینده باتفسیر چنین کتیبه ها زبان دو هزار سال قبل اجداد ما روشن گردد .

حفریات در غزنی :

در تابستان و پائیز سال ۱۳۳۷ مدت چهار ماه هیأت باستانشناسی ایتالوی به همکاری اعضای موزیم دومین مرحله ی حفریات را درغزنی بعمل آوردند .

درین دوره حفریات در قصر معروف که در مجاورت زیارت سلطان ابراهیم واقع است ادامه یافته و در نتیجه ساختمان فوق العاده دلچسپی در آنجا پیدا شد .

گذشته از ین به تعداد زیاد پارچه های تزئیناتی که از سنگ مرمر و یاخشت پخته میباشد ، و شاهد عظمت و شکوه قصور سلطنتی پایتخت دور غزنوی است نیز بدست آمد .

که از جمله‌ی آثار مکشوفه یکی هم مجسمه‌ی سنگی و شکسته‌ی (شیوا) است که حائز دلچسپی زیاد بوده و شاهد فتوحات پیروزی‌های بزرگ غزنویان در هنداست. که طی لشکر کشی های خویش طور غنیمت به غزنه آورده‌اند. دیگر از آثار مکشوفه آنچه قابل تذکر میباشد دو جعبه مفرغی است که بامس و نقره سوادکاری شده و در نوع خود از جمله‌ی پارچه‌های بسیار مقبول و ظریف بشمار رفته و اولین نمونه‌های مفرغی است که در اثر تحقیقات علمی نه تنها از غزنی بلکه از تمام افغانستان بدست آمده.

۳- حفریات در مندیگک

هیات باستانشناسی فرانسوی در افغانستان در برج حمل ۱۳۲۹ به کشف تپه قبل التاریخی مندیگک مربوط حکومت خاکریز که در ۲۵ کیلومتری شمال غرب قندهار واقع میباشد، موفق بودند همه‌ساله هیأت حفریات فرانسوی به همکاری اعضای موزیم در آنجا عملیات حفاری را بعمل می‌آورند، که در ختم هرسال جریان حفریات و آثار مکشوفه پیوسته گزارش یافته، اخیراً حفریات تپه مندیگک در برج عقرب ۱۳۳۷ بعداز یازده دوره عملیات حفاری به آخر رسید و بکلی ختم شد.

درماه قوس ۱۳۳۷ تماماً آثار منکشفه‌ی مندیگک بین هیأت حفریات فرانسوی وموزیم کابل تقسیم گردیده، وبدینوسیله در ماه حوت ۱۳۳۷ اتاق قبل التاریخ مندیگک به‌نمایش بهترین آثار قبل التاریخی در موزیم کابل تشکیل گردید.

اشیای منکشفه عبارت انداز :-

۱- انواع مهر - مجسمه‌های کوچک گلی (از انسان - از حیوانات مختلف)

۳- مجسمه‌های سنگی ٤ - نوکهای تیر سنگی ٥ - ظروف سنگی ٦ - افزار سنگی.

۷- مهره‌های سنگی - ۸ - افزار وپارچه های برنجی ۹- تکه های آهنی

۱۰- افزار استخوانی ۱۱ - گوتک‌های بافت (سنگی - گلی) ۱۲ - صدف وکودی

۱۳- پارچه‌های کوچک طلا ١٤- خمهای بزرگ ١٥- ظروف سفالین.

کشفیات غیر مترقب.

درماه‌قوس ۱۳۳۷ خبری به‌موزیم کابل رسید که در جلاله یک آبده‌ی باستانی به مشاهده میرسد یک هیأت از طرف موزیم کابل برای تحقیق در اطراف آن آبده بدان صوب رهسپار گردیده، گذارش هیأت چنین خلاصه میشود.

در جلاله نزدیک قلعه ی خان جلاله (بناغلی عبدالملک) به‌ساحل راست دریای کنر درزیر

بناهای امروزی آبده دلچسپی پنهان بود، که درین اواخر به اثر استکمال آبهای دریای کنر تقریباً ۳ بر آبده نمایان گشت. این آبده عبارت از یک ستوپه‌ی است که عموماً از پارچه سنگهای شیست و اهک بایک مهارت ساخته شده است.

بهر حال مطالعه‌ی سطحی واضح ساخت که در جلاله بقایای یک معبد بودائی مرکب از یک ستوپه ویک صومعه متصل همدیگر وجود دارد.

اجزای آبده‌ی پروان معبد شیوا :

هیأت بعد از مراجعت از جلاله با چغانسرای در دامان کوه چغانسرای در قبرستان ها به بنایی برخوردند، که اصل بنای آن عبارت از قلعه‌ی بنام سیر همجوار چغانوجود داشت که اکنون تحت عمارات امروزه گردیده است.

کشف یک آبده‌ی کوشانی در تنگی سیدان :-

یکی از اعضای موزیم کابل در تنگی سیدان در دامان کوه قورغ به کشف یک آبده ی عصر کوشانی موفق شد ساختمان تعمیر و نوع خشت ها و تیکرهای دریافت شده از تمدن کوشانیان نمایندگی میکند : امیداست در آینده به اثر کاوشها نتایج خوبی به اختیار موزیم کابل بیفتد.

مدیریت عمومی لوازم :-

۱- مدیریت محاسبهٔ ی جنسی تمام مایحتاج لوازم تحصیل -کتب درسی - مفروشات ملبوسات - سامان سپورت وغیره و همچنان اکمال مواد ارتزاقی طلاب مکاتب معارف ولایات و مرکز را بعهده دارد.

۲- مدیریت محاسبه‌ی نقدی ترتیب و تنظیم بودجه را با تحصیل پولهای وارداتی مسئول میباشد. این مدیریت در ارسال تخصیصات معاشات و مصارف و هکذا در حصه ی تاسیس لیتراف کریدتها برای منظور خریداری اجناس مورد ضرورت و در حصه‌ی تحصیل باقیات وغیره اقدام نموده است نسبت به سال گذشته در حدود (۱۳٤۷۰۷٥٦) افغانی باقیات را تحصیل و اسناد مصرف را بخرج موسسات و اشخاص مجری نموده که برعلاوه‌ی این اجراآت (۲۷۰۹٦٦۳۳) افغانی را طور آوانس از بودجه‌ی عادی و پلان دروجه موسسات بغرض اکمال جنس تادیه کرده که لایحه ی مرفیات آنرا بموقع آن ترتیب و بریاست بورد پلان تسلیم داده همچنان درحصه‌ی تحصیل پولهای وارداتی باقیات متنوعه فعالیت کرده که نسبت به گذشته (۸۸ ر ۱٥۰۲۰٥) افغانی تزیید بعمل آمده است.

ازمناظر سفر بناغلی صدراعظم در هند

ښاغلی رښتیا رئیس مستقل
مطبوعات با ښاغلی دیر
یانکرف رئیس مؤسسهٔ شرق
شناسی اتحاد شوروی (سفر
اخیر ښاغلی رښتیا در فستوال
فلم ماسکو)

ښاغلی ویلیم سیروکی در دعوت
سالگرهٔ استقلال افغانستان
با ښاغلی محمد عارف
سفیر کبیر افغانی در چکو
سلوا کیا

۳- مدیریت دیپو ها که مکلف باعطای اجمال حسابات جنسی بوده درسال جاری توانسته است که اجمال حساب (۱۹نفر) معتمدین را بدیوان محاسبات تقدیم کند .

٤- مدیریت خریداری های داخلی وخارجی اجناس طرف احتیاج مکاتب ودوائر را که دربازار های داخلی دستیاب میشد خریداری وازرهگذر احتیاج فوری حوائج آنها را رفع مینمود نسبت به تراکم امور درسال جاری شعبه ی بنام شعبه‌ی فرمایشات خارجه به‌آن ضم گردید شعبه ی مذکور درحصه ی تهیه واکمال سامان طرف ضرورت مصروف اجراآت میباشد.

٥- مدیریت معاینه مراقبت تحویلخانه هارا متحمل میباشد .

٦-مدیریت تصفیه ی نقدی که فیصله‌ی حسابات نقدی گذشته را به عهده داردتوانسته‌است که مبلغ (۹۱ / ۱۷٦۷۰۷۷)افغانی و۳۷ /۲۳۰ دالرو۱۹٤٦پوند را از اشخاص و موسسات تحصیل کند.

۷- مدیریت تصفیه ی جنسی که تصفیه وفیصله‌ی حسابات گذشته را متحمل میباشد توانسته است که نسبت به گذشته درحصه‌ی مجرائی اجناس باقیدهان موفقیت بیشتری را نصیب وبه‌فیصله‌ی دوهزاروهشتصدو بیست قطعه اسناد فائق گردد .

دخارجه چارو وزارت

تشکیل: ـــ

دخارجه چارو وزیر	ع، ج، ل ع، والاحضرت سردار محمدنعیم
در تبی دچوکات نه دباندی دلوی سفیر په حیث	دوه تنه
په لمړی رتبه د مختار وزیر په حیث مشاور	ع، ج، عبدالحمید عزیز
« « « « « « « «	. . . .
سیاسی معین په لمړی رتبه	. . . .
اداری معین « « «	ع، ج، غلام محمد سلیمان
دشفر اوقلم مخصوص لوی مدیریت: ـــ	
لوی مدیر په ۳ رتبه	ښاغلی غلام محمد نیک‌زاد
دقلم مخصوص منشی په ٤ «	« محمدشاه سلیمان
غړی په ٦ رتبه	یو تن
« ۸ « «	«
« ۹ « «	دری تنه
سیاسی لوی مدیریت: ـ	
لوی مدیر په ۲ رتبه	ښاغلی نوراحمد اعتمادی دکفیل په حیث
دافریقا او منځنی ختیز څانګه:	
مدیر په ۳ رتبه	ښاغلی عبدالقیوم عطایی
غړی « ۷ «	یو تن
« ۹ « «	یو تن
دامریکا او اروپا څانګه: ـ	
مدیر په ۳ رتبه	ښاغلی عبدالقیوم
غړی په ۷ رتبه	یو تن
« ۹ « «	« «
د آسیا دختیز څانګه: ـــ	
مدیر په ۳ رتبه	ښاغلی محمد نعیم یونسی
غړی « ۷ «	یو تن
« ۹ « «	« «

داقتصادي څانګه :ـ

مدیر په ۳ رتبه	ښاغلی زلمی محمود غازی دکفیل په حیث
غړی « ٦ «	یو تن
« « ۸ «	دوه تنه

د متحده مللو څانګه :ـ

مدیر په ۳ رتبه	ښاغلی محمد یونس رفیق دکفیل په حیث
غړی په ۵ رتبه	یو تن
« ٦ « «	څلور تنه
« ۷ « «	یو تن

دتدقیق او مطالعاتو څانګه :ـ

دڅانګی آمران په لمړی رتبه	څلور تنه
متتبع « ۲ «	اته تنه
سکرتر « ۵ «	څلور تنه

دکتابخانی څانګه :ـ

دکتابخانی آمر په ۷ رتبه	یو تن
« معاون « ۸ «	یو تن
« مطبوعاتی معاون « ۸ «	یو تن

دتشریفاتو ریاست :

رئیس په ۲ رتبه	. . . .
تشریفاتی معاون په ۵ رتبه	ښاغلی محمد شریف اڅیر په حفظ د رتبې
اداری معاون په ۵ «	یو تن
غړی « ۹ «	«
« « ۱۰ «	«

داداری لوی مدیریت :

لوی مدیر په ۲ رتبه	ښاغلی نثار احمد شیرزی

دقو نسلگری او تا بعیت مدیریت:

مدیر په ٤ رتبه		ښاغلی فیض احمد زکریا دکفیل په حیث
غړی « ۸ «		یو تن
« « ۱۰ «		«

دویزی مدیریت:

مدیر په ٤ رتبه		ښاغلی سید محمد امین
غړی « ۸ «		یو تن
« « ۹ «		«

دمامورینو مدیریت:

مدیر په	٤ رتبه	ښاغلی محمدولی د کفیل په حیث
معاون په	٦ «	یو تن
غړی په	۸ «	«
« «	۹ «	دوه تنه

د محاسبی او لوازمو مدیریت:

مدیر په	٤ رتبه	ښاغلی سلطانعلی دکفیل په حیث
معاون په	٥ «	. . . .
مامور په	٦ «	یو تن
غړی په	۷ «	«
« «	۸ «	۲ تنه
« «	۹ «	۲ «
« «	۱۰ «	۲ «

دلوازمو څانگه:

مامور په	٦ رتبه	یو تن
غړی «	۷ «	«
« «	۸ «	۲ تنه
« «	۹ «	۲ «
« «	۱۰ «	۲ «

د آرشیو لوی مدیریت :

لوی مدیر په	۲ رتبه	ښاغلی محمد یونس سروری

داجرائیی څانگه :

معاون په	۵ رتبه	ښاغلی شاه محمود د کفیل په حیث
غړی په	۷ »	»
» »	۸ »	دوه تنه
» »	۹ »	یو تن
» »	۱۰ »	»

د تبیض څانگه :

معاون »	۵ رتبه	ښاغلی گلاب شاه
غړی »	۷ »	یو تن
» »	۸ »	»
» »	۹ »	دری تنه
» »	۱۰ »	۵ »

د حفظیی څانگه :

معاون په	۵ رتبه	ښاغلی قدیر محمد د کفیل په حیث
غړی »	۷ »	یو تن
» »	۸ »	۲ تنه
» »	۹ »	۳ »
» »	۱۰ »	٤ »

افغانی نمایندگی په خارج کښی

په واشنگتن کښی لوی سفارت :

لوی سفیر (درتبی دچوکات نه باندی)	ښاغلی محمد هاشم میوندوال
لمړی سکرتر او مستشار په ۳ رتبه	ښاغلی فضل احمد شیرزاد
دوهم سکرتر په ٦ رتبه	یو تن
آتشه په ۹ رتبه	»

په ماسکو کښې افغا نی لو ی سفا رت :	
لو ی سفیر (درتبې دچوکات نه دباندی)	ښاغلی عبد الحکیم شاه عا لمی
لمړ ی سکرتر په ٤ رتبه	« عطاءالله ناصر ضیائی
دوهم « « ٦ «	یو تن
آتشه « ۹ «	«
په لندن کښې افغانی لو ی سفارت :	
لو ی سفیر (درتبې دچوکات نه دباندی)	ښاغلی محمد کبیر لو د ین
لمړ ی سکر تر په ۳ ر تبه	ښاغلی محمد ابراهیم د کفیل په حیث
دو هم « « ٦ «	یو تن
په پار یس کښې افغانی لو ی سفارت :	
لو ی سفیر (در تبې دچو کات نه باندی)	ښاغلی غلام یحیی طر ز ی
لمړ ی سکرتر په ٤ ر تبه	ښاغلی محمد ر حیم گر دیز ی (کفیل)
دو هم « « ۷ ر تبه	یو تن
آ تشه « ۹ «	«
په انقره کښې افغانی لو ی سفارت :	
لو ی سفیر(درتبې دچوکات نه‌دباندی)	ښاغلی اسد الله سر اج
لمړ ی سکرتر په ٤ رتبه	ښاغلی محمدابراهیم
دو هم سکرتر « ۷ «	یو تن
ترجمان	«
په‌تهران کښې افغانی لو ی سفارت :	
لو ی سفیر (درتبې دچوکات نه‌دباندی)	ښاغلی محمد عثمان امیر
لمړ ی سکرتر په۳ رتبه	ښاغلی سید فصیح الدین(کفیل)
دو هم سکرتر په ۷ ر تبه	یو تن
په قاهره کښې افغانی لو ی سفار ت :	
لو ی سفیر (درتبې دچو کات نه‌دباندی)	ښا غلی استاد صلاح الدین سلجوقی
لمړ ی سکرتر په ٤ رتبه	ښاغلی سدو اصیل (کفیل)
دو هم سکرتر په ۷ ر تبه	یو تن

په توکیو کښې افغاني لوی سفارت :

لوی سفیر (درتبې دچوکات نه دباندی)	ښاغلی دکتور عبد المجید
لمړی سکرتر په ۵ رتبه	ښاغلی عبدالله نوابی (کفیل)

په سعودی عربستان کښې افغاني لوی سفارت :

لوی سفیر (درتبې دچوکات نه دباندی)	. . . . .
لمړی سکرتر په ۵ رتبه	ښاغلی محمد اسحق کفیل
دوهم سکرتر په ۷ رتبه	یو تن
دریم سکرتر په ۸ رتبه	»

په دهلی کښې افغاني لوی سفارت :

لوی سفیر (درتبې دچوکات نه دباندی)	ښاغلی محمدعمر
لمړی سکرتر په ٤ رتبه	ښاغلی محمدایوب عزیز
دوهم سکرتر په ٦ رتبه	۲ تنه
دریم سکرتر په ۸ رتبه	۳ تنه

په کراچی کښې افغاني لوی سفارت :

لوی سفیر (درتبې دچوکات نه دباندی)	ښاغلی دکتور عبدالظاهر
لمړی سکرتر په ۳ رتبه	دکتور عبدالغفور روانفرهادی دکفیل په حیث
دوهم سکرتر په ٦ رتبه	۲ تنه
دریم سکرتر په ۸ رتبه	۲ تنه

په چین کښې افغاني لوی سفارت :

لوی سفیر (درتبې دچوکات نه دباندی)	ښاغلی عبد الصمد
لمړی سکرتر په ۳ رتبه	ښاغلی عبد العظیم (کفیل)

په پراګ کښې افغاني وزارت مختاری :

مختار وزیر په لمړی رتبه	ښاغلی محمدعارف
لمړی سکرتر په ۵ رتبه	ښاغلی محمدامین اعتمادی (کفیل)

پەبغداد کښې افغانی سفارت :	
لوی سفیر	ښاغلی محمدشعیب مسکینیار
لمړی سکرتر په۵ رتبه	ښاغلی عبدالواحد (کفیل)
دوهم سکرتر په ۷ رتبه	یو تن
پەاندونیزیا کښې افغانی وزارت مختاری :	
مختار وزیر پەلمړی رتبه	......
لمړی سکرتر په ۵ رتبه	ښاغلی محمداکبر (کفیل)
پەروم کښې افغانی وزارت مختاری :	
مختار وزیر پەلمړی رتبه	ښاغلی محمدهاشم
لمړی سکرتر په۵ رتبه	ښاغلی عبدالقادر سلیمان (کفیل)
پەبن کښې افغانی وزارت مختاری :	
مختار وزیر پەلمړی رتبه	ښاغلی دکتور غلام فاروق
لمړی سکرتر په۵ رتبه	ښاغلی محمدعلی امیر
دوهم سکرتر په۷ رتبه	یو تن
پەیونو کښې افغانی نمایندگی :	
نماینده پەلمړی رتبه	ښاغلی عبدالرحمن پژواک
مرستیال په دو۲ رتبه	ښاغلی عبدالحکیم طبیبی (کفیل)
لمړی سکرتر په۳ رتبه	ښاغلی امان‌الله حسرت (کفیل)
پەمشهد کښې افغانی جنرال قونسلگری :	
جنرال قنسل په۳ رتبه	ښاغلی سیدتاج الدین
لمړی سکرتر په۶ رتبه	یو تن
دوهم سکرتر په۷ رتبه	یو تن
پەبمبئی کښې افغانی جنرال قنسلگری :	
جنرال قنسل په٤ رتبه	ښاغلی جلال‌الدین طرزی
لمړی سکرتر په۸ رتبه	یو تن
دوهم سکرتر په۶ رتبه	یو تن

په‌پښاور کښی افغانی قونسلګری :

قونسل په۴رتبه	ښاغلی غلام حسن صافی
لمړی سکرتر په۷رتبه	یو تن
دوهم سکرتر په۸رتبه	۲ تنه

په‌کویټه‌کښی افغانی قونسلګری :

قونسل په۴رتبه	ښاغلی سید مسعود پوهنیار
لمړی سکرتر په۷رتبه	یو تن
دوهم سکرتر په۸رتبه	یوتن
ترجمان په۸ رتبه	یو تن

امور وزارت خارجه

ریاست تشریفات :

زعمای ملل متحابه که در اثر دعوت حکومت متبوعه در سال ۱۳۳۷ با فغانستان مسافرت ویا دعوت را قبول نموده اند

جلالتمآب ویلیام سیروکی صدراعظم دولت جمهوری چکوسلواکیا بنا بدعوت بناغلی سردار محمد داود صدراعظم برای یک مسافرت حسن نیت بتاریخ ۱۱ سنبله با اعضای معیتی خود وارد کابل گردیده بعد از توقف چهار روز بتاریخ ۱۵ سنبله بصوب وطن خویش عزیمت نمود .

جلالتمآب جلال بایار رئیس جمهور ترکیه دراثر دعوت اعلیحضرت معظم همایونی بتاریخ ۲۲ سنبله ۱۳۳۷ با ذوات معیتی شان وارد کابل گردیده و بعد از اقامت ۹ روز بتاریخ ۳۱ سنبله کابل را بعزم ترکیه [illegible] گفتند .

جلالتماب مارشال وروشیلوف رئیس هیئات رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالستی بنا بر دعوت اعلیحضرت معظم همایونی برای یک مسافرت دوستانه و حسن نیت بتاریخ ۹ میزان ۱۳۳۷ وارد کابل گردیده و بعد از اقامت [illegible] بتاریخ ۱۴ میزان کابل را بقصد اتحاد شوروی ترک گفتند .

جلالتمآب داگ همرشیولد سرمنشی سازمان ملل متحد باثر دعوت [illegible] سردار محمد داود صدراعظم بتاریخ ۱۴ مارچ وارد کابل گردیده و بعد از اقامت سه روز [illegible] کابل عزیمت نمودند .

قبول اگریمان وتقرر نمایندگان دول متحابه در افغانستان

جلالتماب دوکتور [illegible] وزیر مختار [illegible] کابل بتاریخ ۵ جوزا ۱۳۳۷ اعتمادنامه خود را بحضور اعلیحضرت معظم همایونی تقدیم نمود .

جلالتماب [illegible] بتاریخ ۱۳۳۸/۲/۲ وارد کابل گردیده وبتاریخ [illegible] اعتماد نامه خود را بحضور اعلیحضرت معظم همایونی تقدیم نمود .

۳- جلالتماب کنجی ناکوچی سفیر کبیر جاپان بتاریخ [illegible] وارد کابل گردیده وبتاریخ ۳۷/۵/۴ اعتمادنامه خود را بحضور ذات شهریاری تقدیم نمود .

جلالتماب جیورجسکیو بحیث اولین وزیر مختار رومانی بدربار کابل بتاریخ ۱۳۳۸/۷/[illegible] بحضور ذات اشرف ملوکانه اعتماد نامهٔ خود را تقدیم نمود .

اگریمان جلالتماب دوسان کاویدر بحیث وزیرمختار دولت یوگوسلاویا بدربار کابل بتاریخ ۳۷/٤/۳۰ از حضور اعلیحضرت معظم همایونی شرف صدور حاصل نمود .

جلالتماب هوتنگ سفیر کبیر جمهوریت مردم چین بتاریخ ۱۳۳۸/٥/١٦ وارد کابل گردیده و بتاریخ ۲۲ - اسد ۱۳۳۷ بحضور ذات شهریاری تقدیم اعتمادنامه نمود .

دکتور ایریش ایسرالت سابق وزیر مختار المان فیدرالی بدربار کابل بحیث اولین سفیر کبیر آن کشور بتاریخ ۱۳۳۷/۸/۸ اعتماد نامه خود را بحضور اعلیحضرت معظم همایونی تقدیم نمود .

جلالتماب ایلیو گارساگومز بحیث وزیرمختار دولت هسپانیه بتاریخ ۱۳۳۷/۸/۲۲ وارد کابل گردیده و بتاریخ ۳۷/۸/۳۰ اعتمادنامه خود را بحضور اعلیحضرت معظم همایونی تقدیم نمود

جلالتماب جنرال نوری جمیل بحیث اولین سفیر کبیر جمهوریت عراق (قبلاً وزارت مختاری) بتاریخ ۳۸/۱۰/۱۷ وارد کابل گردیده وبتاریخ ۲۵ جدی ۱۳۳۷ اعتماد نامه خود را بحضور اعلیحضرت معظم همایونی تقدیم نمود .

جلالتماب دوکتور فولسکر ترابلزا وزیر مختار ایطالیا بعوض جلالتماب گیدو دوریلی بتاریخ ۱۳۳۷/۸/۳۰ اعتمادنامه خودرا بحضور ذات شهریاری تقدیم نمود .

اگریمان جلالتماب محمد معروف اولین وزیر مختار حکومت سیلون بدربار کابل بتاریخ ۱۵ عقرب ۱۳۳۷ از حضور اعلیحضرت همایونی شرف صدور حاصل نمود.

اگریمان جلالتماب ارتوروناسیلونیلی بحیث وزیرمختار کنفیدراسیون سویس عوض جلالتماب گنز بتاریخ ۱۳۳۸/۱۱/۱ از حضور اعلیحضرت همایونی صادر گردید .

اگریمان جلالتماب هنری بیرود سفیرکبیر ایالات متحده امریکا بعوض جلالتماب شیلدن تی مازبتاریخ ۱۳۳۷/۱۱/۱ از حضور اعلیحضرت همایونی شرف صدور حاصل و بتاریخ ۱۳۳۸/۱۲/۲۵ وارد کابل گردید .

اگریمان جلالتماب میروسلاوکادلتبس وزیر مختار چکوسلواکیه بعوض جلالتماب واسلاو هافلین بتاریخ ۱۳۳۸/۱۱/۲۷ از حضور اعلیحضرت همایونی صادر گردید .

تعیین و تقرر نمایندگان افغانی درخارج

اگریمان دوکتور غلام فاروق برعلاوه عهده موجوده بحیث وزیرمختارافغانی در برن بتاریخ ۱۳۳۸/۱/۱۲ واصل گردید همچنان اگریمان دوکتور موصوف که سابقاً بحیث وزیر

مختار اعلیحضرت همایونی در بن ایفای وظیفه مینمودند بحیث اولین سفیر کبیر افغانستان در اتحاد یه المان خواسته شده بود بتاریخ ۱۳۳۷/۶/۱۰ از طرف حکومت مذکور و اصل و بتاریخ ۱۳۳۷/۸/۱ اعتمادنامه خود را بحضور دکتور ریرو فیسور هویس رئیس جمهوران کشور تقدیم نمود .

جنرال محمدعارف وزیرمختار اعلیحضرت همایونی در پراگ که در عین زمان سمت وزیرمختار افغانی را در بوداپست و وارسا نیز بعهده دارند اعتماد نامه های خود را بتاریخ ۱۳۳۷/٤/۱٦ بحضور جلالتماب ستیران دزبی رئیس شورای عالی دولت مردم مجارستان وبتاریخ ۱۳۲۷/۱/۲۳ بجلالتماب معاون شورای دولت پولیند تقدیم نموده .

اگریمان ښاغلی میوند وال سفیر کبیر اعلیحضرت معظم همایونی در واشنگتن که درعین زمان سمت وزیر مختار افغانی را در ریو دوژانیرو نیز بعهده دارند بتاریخ ۱۳۳۸/۳/۱۱ ازطرف حکومت برازیل واصل وبتاریخ ۱۳۳۷/۱۰/۲٦ اعتماد نامه خود را بحضور رئیس جمهور مملکت مذکور تقدیم نمود .

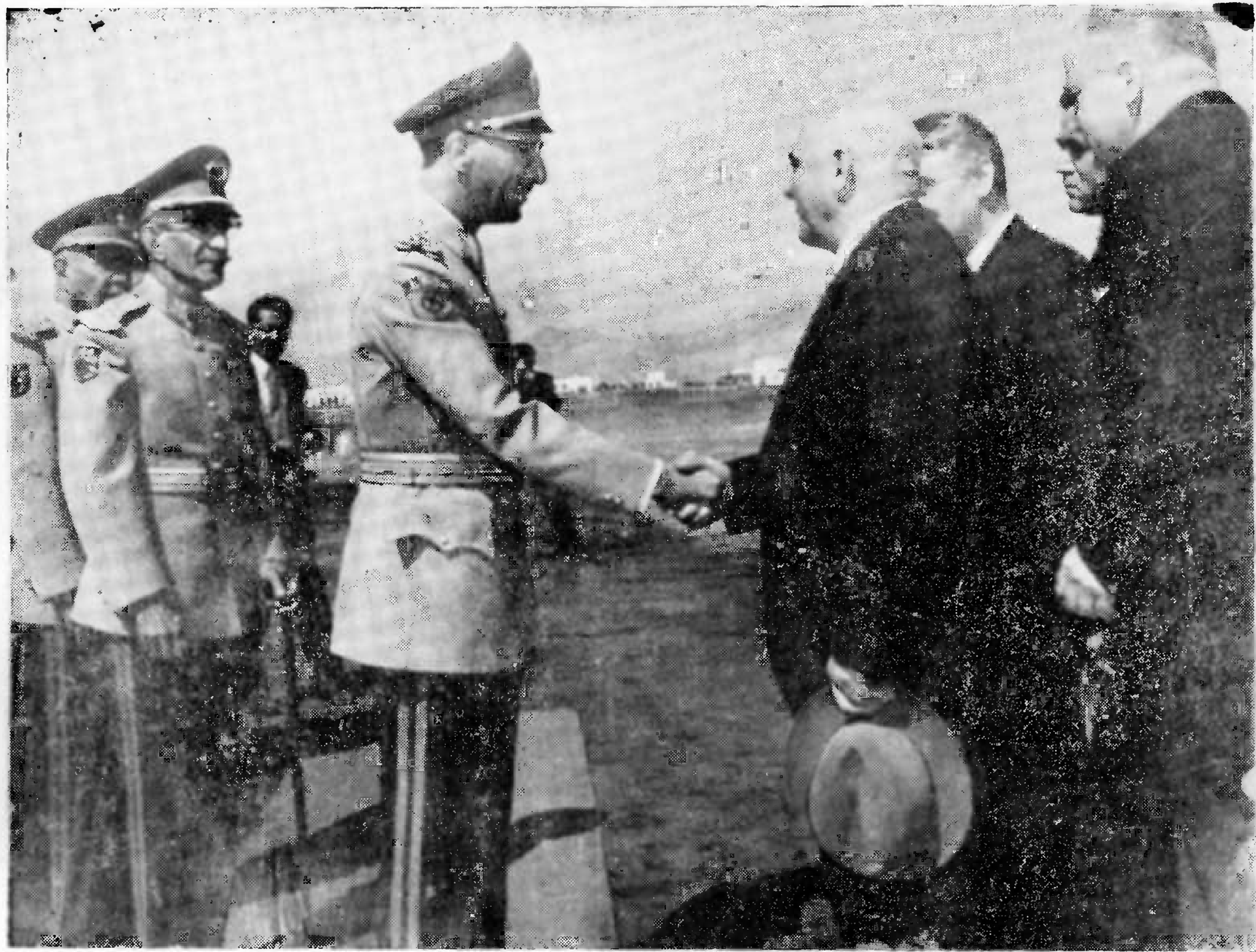
جنرال محمدقاسم وزیر مختار اعلیحضرت معظم همایونی در روم که درعین زمان سمت وزیر مختار افغانی را در مادرید نیز بعهده دارند اعتمادنامه خود را بتاریخ ۲٦ ر ٤ ر ۳۷ بحضور جنرال الیسمو فرانسیسکو فرانکو رئیس دولت هسپانیه تقدیم نمود .

اگریمان شاغلی محمدکبیر لودین سفیر کبیر اعلیحضرت معظم همایونی در لندن که درعین زمان سمت وزیر مختار افغانی را درهاگ نیز دارا میباشند بتاریخ ۱٦ ر۲ر۳۷ و اصل و بتاریخ ۲۳ر۷ ر۱۳۳۷ اعتمادنامه خود را بحضور علیا حضرت جولیانا ملکه هالیند تقدیم نمود .

اگریمان دوکتور عبدالظاهر بحیث سفیر کبیر اعلیحضرت همایونی در کراچی به تاریخ ۲۰ ۲ ۱۳۳۷ و اصل و بتاریخ ۱ ـ۳ـ۱۳۳۷ اعتماد نامه خود را به جلالتماب اسکندر میرزا تقدیم نمود و همچنان اگریمان دکتور موصوف بحیث وزیر مختار افغانی بر علاوه وظیفه موجوده در سیلون از طرف ملکه انگلستان و حکومت سیلون بتاریخ ۲۱ ـ ۷ ۱۳۳۷ واصل و بتاریخ ۳ ـ ۱۰ ۱۳۳۷ بجلالتماب گولی تلیکه گورنر جنرال سیلون تقدیم نمود .

اگریمان ښاغلی عبدالحکیم شاه عالمی سفیر کبیر اعلیحضرت همایونی در ماسکو که بر علاوه عهده موجوده شان بحیث وزیر مختار افغانی در بخارست از حکومت رومانیا مطالبه گردیده بود بتاریخ ۲۷ ـ ۷ـ۱۳۲۷ واصل گردید .

اعلیحضرت همایونی موقع ورود جلالتمآب جلال بایار رئیس جمهور ترکیه در برابر گارد تشریفاتی (میدان هوائی کابل)

اعلیحضرت معظم همایونی موقع پذیرائی جلالتماب مار شال ورا شیلوف رئیس شورا یعالی اتحاد جماهیر شوروی (میدان هوایی کابل)

ښاغلی غلام یحیی طرزی سفیر کبیر اعلیحضرت همایونی در پاریس که سمت وزیر مختار افغانی را در بروکسل نیز بعده دارند بتاریخ ۱۵ – ۸ – ۱۳۳۷ اعتماد نامه خود را بحضور اعلیحضرت با دوئن اول پادشاه بلجیک تقدیم نمود .

ښاغلی صلاح الدین سلجوقی سفیر کبیر اعلیحضرت معظم همایونی در قاهره که سمت سفیر کبیر افغانی را در آتن نیز دارا میباشند بتاریخ ۱۵ ر ۸ ر ۱۳۳۷ اعتماد نامه خود را بحضور پال پادشاه یونان تقدیم نمود .

* * *

مدیریت مامورین :

تعینات :

ښاغلی محمد علی امیر مامور رتبه (۷) عضو اول شرق آسیا با حفظ رتبه به حیث کفیل سکرتر اول وزارت مختاری افغانی در بن.

ښاغلی عبدالعزیز مامور رتبه (۸) عضو مدیریت عمومی آرشیف باحفظ رتبه موجوده به حیث اتشه افغانی در واشنگتن .

ښاغلی محمد اسحق صافی مامور رتبه (٦) عضو مدیریت قلم مخصوص باحفظ رتبه موجوده بحیث سکرتر دوم جنرال قونسلگری افغانی در کویته .

ښاغلی محمد حسن مامور رتبه (۸) عضو قلم مخصوص با حفظ رتبه موجوده بحیث سکرتر دوم جنرال قونسلگری افغانی در مشهد .

ښاغلی عبدالعظیم کفیل سکرتر اول سفارتکبرای افغانی در پیکنگ .

ښاغلی محمد اکبر مامور رتبه (۸) بحیث کفیل سکرتر اول وزارت مختاری افغانی در اندونیزیا .

ښاغلی محمد شعیب مسکینار مامور رتبه اول مدیریت عمومی اداری بحیث سفیر کبیر افغانی در بغداد .

ښاغلی نثاراحمد شیرزی مامور رتبه (۳) مدیر عمومی شفر بحیث مدیر عمومی اداری .

ښاغلی غلام محمد نیک زاد مامور رتبه (٤) منشی قلم مخصوص بحیث مدیر عمومی شفر و قلم مخصوص .

ښاغلی محمد شاه سلیمان مامور رتبه (۸) به حیث منشی قلم مخصوص .

ښاغلی عید محمد محبت مامور رتبه (۷) بحیث کفیل معاون مدیریت مامورین .

ښاغلی گلاب شاه مامور رتبه (٤) معاون شعبه تبیض مدیریت آرشیف .

ښاغلی شاه محمود مامور رتبه ٦ معاون شعبه اجرائیه مدیریت عمومی آرشیف .

ښاغلی عبدالقادر مامور رتبه (۷) معاون شعبه اقتصادی با حفظ رتبه موجوده به حیث‌کفیل سکرتر اول و زازت مختاری افغانی در اروپا .

ښاغلی محمد محسن مامور رتبه (۹) عضو مدیریت شفر باحفظ‌رتبه موجوده بحیث کفیل سکرتر دوم سفارتکبرای افغانی در جده .

ښاغلی محمد موسی مامور رتبه (۸) عضو مدیریت قونسلگری با حفظ رتبه‌موجوده بحیث سکرتر سوم سفارتکبرای افغانی در دهلی .

ښاغلی محمدانور بشیر مامور رتبه(۸)عضو مدیریت ارشیف با حفظ رتبه موجوده بحیث کفیل سکرتر دوم سفارتکبرای افغانی در دهلی .

ښاغلی عبدالمجید بهنام مامور رتبه (۱۰) عضو دوم شرق آسیا باحفظ رتبه موجوده‌بحیث کفیل سکرتر سوم سفارت کبرای افغانی در دهلی .

ښاغلی میر حبیب الله مامور رتبه (٦) معاون اجرائیه مدیریت عمومی ارشیف با حفظ رتبه موجوده بحیث سکرتر دوم سفارتکبرای افغانی در عراق .

ترفیعات :

ع ، محمدشریف اثیر معاون تشریفاتی ریاست تشریفات باخذ ربع تفاوت معاش رتبه(۳) .

ع ، عطاوالله ناصر ضیائی سکرتر اول سفارتکبرای افغانی در مسکو از رتبه ٤ برتبه ۳ ترفیع نمود .

مامورین آتی الذکر بموجب‌فرامین پادشاهی‌به اخذ نشان نا یلگردیده اند :

ښاغلی عبدالحکیم شاه عالمی سفیر کبیر افغانی در ماسکو	نشان‌سردار عالی
ښاغلی صلاح‌الدین سلجوقی سفیر کبیر افغانی در قاهره	نشان‌سردار عالی
ښاغلی فیض محمد سفیر کبیر افغانی در جده	نشان رشتین‌مطلا
ښاغلی عبدالصمد سفیر کبیر افغانی در پیکنگ	نشان رشتین‌مطلا و نشان ستور اول
ښاغلی محمد عثمان امیر سفیر کبیر افغانی در تهران	نشان رشتین‌مطلا و نشان‌ستور اول
ښاغلی محمد هاشم میوندوال سفیر کبیر افغانی در واشنگتن	نشان ستور اول
ښاغلی عبد الرحمن پژواك نماینده دایمی افغانی در یونو	نشان ستور اول
ښاغلی عبد الحمید عزیز سابق نماینده دایمی افغانی در یونو	نشان رشتین مطلا
ښاغلی جلال‌الدین طرزی رئیس تشریفات	نشان‌رشتین مطلا
ښاغلی محمدشعیب مدیر عمومی اداری	نشان رشتین‌مطلا
ښاغلی عبدالروف ناصر ضیاء جنرال قونسل افغانی در بمبئی	نشان رشتین مطلا

ن . سیزوف کفیل رئیس انجمن دوستی روابط فرهنگی اتحاد شوروی با«لای پاولوف وبناغلی شاه عالمی سفیر کبیر افغانستان

از مناظر مجلس شام خانهٔ دوستی اتحاد شوروی که بافتخار جشن استقلال افغانستان ترتیب یافته بود

ویسیزوف کهل رئیس هیئت رئیسهٔ انجمن شورای دوستی و روابط فرهنگی اتحاد شوروی با ممالک خارجه در حال افتتاح مجلس

ښاغلی محمد یونس سروری مدیر عمومی ارشیف	نشان رشتین مطلا
ښاغلی عبد القیوم مدیر شعبهٔ اروپا و امریکا	نشان رشتین مطلا
ښاغلی فضل احمد شیرزاد مستشار سفارتکبرای افغانی در واشنگتن	نشان رشتین مطلا
ښاغلی محمد ابراهیم سکرتر اول سفارتکبرای افغانی در انقره	نشان رشتین نکلی
ښاغلی گلاب شاه مدیر خارجه ولایت قندهار	نشان رشتین نکلی
ښاغلی غلام صدیق سکرتر اول جنرال قونسلگر افغانی در مشهد	نشان رشتین نکلی
ښاغلی محمد طاهر مدیر خارجه ولایت هرات	نشان رشتین نکلی
ښاغلی محمدهاشم سکرتر سفارت افغانی در ماسکو	نشان رشتین نکلی
ښاغلی فقیر محمد معاون ضبط مدیریت عمومی ارشیف	نشان رشتین برونز

دعدلو وزارت

تشکیل :

وزیر — ع،ج س ع سید عبدا لله

معین

ع ص محمد عبدا لکریم حقانی

ښاغلی سید عبدا لله دعدلیې وزیر

دقلم مخصوص مدیر :

ښا غلی عبدالواحد (کفیل)

دقوانینو دتدوین لوی مدیر

ښاغلی محمدموسی شفیق (کفیل)

دتفتیش لوی مدیر :

ښاغلی فضل الرحمن (کفیل)

دماه‌ورینو مدیر :

ښا غلی غلام محمد

داوا زمو مدیر :

ښا غلی محمد ابراهیم

دپانو مدیر :

ښاغلی عبدا لستار

دتمیز ریاست :

رئیس — مولوی عبدالبصیر (کفیل)

غړی — ښا غلی سیدسیف الرحمن

» — ښاغلی محمدنوروز

» — ښا غلی فضل حق

دلیکو مدیر — ښاغلی محمدیعقوب کمک (کفیل)

دحقوقو مامور — ښاغلی محمد حنیف

دجزا مامور — ښاغلی پاینده محمد

دجمعیة العلما ریاست :

رئیس

غړی — ښاغلی حفیظ ا لله

» — » عبدالجلیل

غزنی	ښاغلی	سیدعمر
»	»	میا فضل الرحمن
»	»	عبد الله
»	»	میاعبیدالله
»	»	عبد الواحد
»	»	عبد الغنی
»	»	محمد امین آزاد
غزنی	ښاغلی	محمد اعظم
»	»	گل علم
»	»	عبد العزیز
»	»	غلام حیدر
دالفلاح دمجلی مسئول مدیر	ښاغلی	عبد الاحمد عشرتی

امور عدلی

ریاست عالی تمیز :

فقرات حقوقی و جزائی که در ریاست عالی تمیز حل و فصل گردیده است :

حقوقی :

تائیدی ـ ۱۵۰ نقض ۵۵ فقره

جزائی :

تخفیف ۲۱۵ فقره

تزئید ۲۹۲ »

مستردی ۳۹۱ »

تائید ۶۲۹ »

مدیریت عمومی تدوین قوانین :

در سال گذشته محاکم عدلی و دوائریکه در امور مربوط مشکلاتی حس و بوزارت عدلیه مراجعه نموده مشکلات عایده را پیشنهاد کرده اند از طرف مدیریت تدوین در تهیه جواب و رفع مشکلات شان اقدامات لازمه بعمل آمده .

در موردیکه اصول تعمیل ماده و یا وضع مواد جدیدی را ایجاب کرده است آنرا تسوید و پیشنهاد کرده پس از تصویب مجلس عالی وزارت بمقامات صالحه تقدیم نموده است که از انجمله مواد ذیل منظور و مورد اجراء قرار گرفته است :

مواد یکه حائز تصویب قانونی گردیده است :

ضمیمه تاریخی ۲۲ عقرب ۳۷ اصول تعیین میعاد دعاوی حقوق و جزائی در شورای ملی تصویب گردید .

بر تبصره ی ماده (۱۱) اصولنامه اداری شرح آتی زیاد گردید :

دعوی حقوقی و جزائی تبعه خارجی علیه تبعهٔ افغانی اگرچه وقوع واقعه در خاک خارج باشد به محکمه مربوط مدعی علیه عندالمراجعه مدعی فیصله میتوانند بشود .

* * *

مواد ذیل بعد از تصویب مجلس عالی وزراء وصحه حضور مبارک شاهانه تعمیل گردیده است

۶ ماده در مورد ابراء و اصلاح خط و اقرار خط های راجعه مال غیر منقول .

محصول و قیمت تکت و ثیقه قضایای جزائی که از بودجه دولت اجرا میشد از نظر تخفیف اجراآت اخذ نشود .

مثنی وثیقه طلاق خط باید در مقابل قیمت وثیقه (مانند مثنی بقیه وثایق) اجرا شود .

درمورد وکالت خط ها که از نظر میعاد شش ماه تعین گردیده است.

دعوی ضد اسناد شرعی که مرقوف به سند شرعی و یااقرار مدعی علیه میباشد اسنادشرعی مدار حکم و بدون دوران دعوی قابل تطبیق و تحصیل اند.

مدیریت ماورین:

مدیریت ماورین با جرای امور ذیل پرداخته است:

قضات محاکم عدلیه ولایات وحکومات اعلی که جدیداً مقرر شده اند		۲۲	نفر
مفتی های	« « « « « « «	٤۱	«
قضات	« « « « به یکرتبه ترفیع نایل شده اند	٤٤	«
ماورین مرکز وزارت که جدیداً	مقرر گردیده اند	۱۲	«
« « «	که به یک رتبه ترفیع نایل آمده اند	٦	«
مفتی های محاکم عدلیه که در سال ۳۷	« « « «	۱۳	«

ذواتیکه در سال ۳۷ باخذ تقدیر ونشان موفق گردیده اند:

ښاغلی سید عبدالله وزیر عدلیه نشان سردار عالی.

ښاغلی محمد عبدالکریم حقانی معین وزارت عدلیه ستور درجه دوم. نشان معارف ورشتین مطلا

ښاغلی عبیدالله قاضی محکمهٔ مرافعه میمنه تقدیرنامهٔ درجه سوم

« محی الدین « « « « پکتیا «

ښاغلی فضل الله قاضی محاکمهٔ سپین بولدك تقدیرنامهٔ درجه سوم

« « عبدالمنان قاضی ابتدائیه مرکز فراه نشان رښتین نکلی

« « لعل محمد « « « « گرشک « ;

مدیریت عمومی تفتیش:

مدیریت عمومی تفتیش وزارت عدلیه سال گذشته محاکم ذیل را تفتیش نموده است

محکمه مرافعه ننگرهار. محکمه ابتدائیه ننگرهار، محکمه سرخرودننگرهار، محکمه حکومت کلان لغمان، محکمه رودات ننگرهار، محکمه قرغهٔ لغمان ننگرهار، محکمهٔ وردک حکومت کلان کاپیسا، محکمه قره باغ کوهدامن. محکمه سروبی، محکمه کهمرد دوسیغان محکمه سرای خواجه. محکمه چاردهی محکمه لهوگر ، محکمه کانگار

مجلهٔ الفلاح ــ

ماهنامهٔ الفلاح بانشر شماره های مسلسل و مطالب دلچسپ در تنویر محیط و تبلیغات اسلامی خدمت مینماید واز جانب دیگر بحیث یک تعلیمات نامهٔ قضائی وحقوقی معاون قضات ومفتی ها بوده واز طریق تبلیغات ونشرات باآنها همکاری می نماید

دروغتیاوزارت

وزیر	. . . . . .
معین	ع، ص دکتورعبدالرحیم
دقلم مخصوص مدیر	ص، محمد یعقوب
د تفتیش فنی مدیر	حاجی عبدالقادر
مشاور	. . .
اداری رئیس	ع، ص حبیب الله
دمحاسبی او لوازمو لوی مدیر	ع، عبدالغفار
دمامورینو مدیر	ص، سید ایشان
داپـانـو مدیر	ص، سید انور
دمحاسبی فنی مدیر	ص، صمدعلی
دجنسی محاسبی مدیر	ص، عبدالله
دنقدی محاسبی مدیر	ص، سلطان علی
دمعاینی مدیر	ص، سید علم
د پیرودلو مدیر	ص، عبدالاحمد

ع ص، دکتور عبدالرحیم

دپلان مدیر	ص، حاجی عبدالغنی
دترانسپورتو مدیر	ص، فیض محمد
دصحی چارو رئیس	ع، ص، دکتور عبدالغنی افضل
دنشریاتو مدیر	ص، لطیف احمدطوفان ملکیار
دصحی انجنیری مدیر	ص، حاجی محمد
بین‌المللی مدیر	ص، یارمحمدمجددی
د ساری ناجوړیو دمجادلی مدیر	ص، احمد علی ددکتورمعاون
داحصائیی آمر	ص، عبدالقیوم آوا
دتشکیلاتو لوی مدیر	....
دشفاخانی مدیر	ص، میراحمدامین
داکسریز او لابراتوارو مدیر	......
دصحی قوانینو مدیر	ص، محمد نعیم شرف

دکمپوندری ذکورس آمر	ع، ص حبیب الله
دا کسریز آمر	ص، دکتور محمد علی
دعامه روغتیا رئیس	ع، ص دکتور محمد عمر
دتبلیغاتو مدیر	ص، دوکتور امیرمحمد مجب زاده
دروزنی اوښودنی مدیر	ص، سیدحمیدالله
دغاښو جوړولو رئیس	ع، دکتور رفقیری
دعمومی دیپو ددواگانو رئیس	ع، دکتور زکریا
دباکترلوژی آمر	ص، دکتور سید محمود نثار
داجرائیی مدیر	ص، محمد آصف
دکنترول مدیر	ص، عبدالودود
د زیژنتون دشفاخانی سرطبیب	ع دکتور سید محمد
دملاریا دمجادلی رئیس	ع، ص دکتور عبد الرحیم
دمرکزی روغتیا لوی مدیر	ع، محمد آصف فقیری
دمزارشریف دروغتیا لوی مدیر	ع، دوکتور عبدالرحمن حکیمی
دقطغن دروغتیا مدیر	ص، دکتور محمدابراهیم
دننگرهار دروغتیا مدیر	ص، دوکتور محمدعظیم
دپکتیا دروغتیا مدیر	ص، دکتور غلام حیدر
دقندهار دروغتیا مدیر	ص، دوکتور عبدالغفار
دهرات دروغتیا لوی مدیر	ع، دوکتور محمداسلم
دمیمنی دروغتیا مدیر	ص، دوکتور محمد اسمعیل
دبدخشان دروغتیا مدیر	ص، دوکتور عبدالصمد
دپروان دروغتیا مدیر	ص، میراکبر
دغزنی دروغتیا مدیر	ص، محمدطاهر
دگرشک دروغتیا مدیر	ص، محمد رحیم
دفراه دروغتیا مدیر	ص، دوکتور حافظ احمد علی

امور صحیه

وزارت صحیه بعد از نصف سال ۱۳۳۷ تااکنون باقدامات ذیل متشبث گردیده است :

مدیریت بین المللی :

این مدیریت درارتباط امور صحی با ممالک دوست و اشتراك هیأت صحی افغانستان درکنفرانسها ومجالس صحی صرف مساعی نموده است همچنان امور مربوط به عزیمت هیأت های افغانی را بخارج ونمایندگان موسسات صحی بین المللی وهیأت های صحی را در ممالکت اجرا کرده است .

درسال گذشته رویهمرفته هیأت های وزارت صحیه در کنفرانسها ومجامع ذیل اشتراك نموده اند .

دریازدهمین اسامبلهٔ منطقوی سازمان حوزه ی جنوب شرق آسیا .

« سیمنار تبلیغات و تعلیمات صحی منعقدهٔ تهران

« کنفرانس معاونین نرسنگ « دهلی جدید

« « صحت صنعتی وحرفوی « «

« « امحای ملاریا « «

« سومین کنفرانس مجادله ملاریا « «

« شورای اجرائیه سازمان صحی « ژنیو

« کنفرانس دوازدهمین اسامبلهٔ سازمان صحی جهان درژنیو .

همچنان در طول سال گذشته ۱۵ هیأت مختلف صحی بغرض مطالعه در رشته های مختلف صحی مملکت بکابل وارد وعندالایجاب بغرض مطالعه به نقاط مختلف مملکت سفر کرده اند .

درین سال یک تعداد پرسنل فنی طور فیلوشپ و تکمیل مطالعات صحی به کشور های خارج اعزام شده اند .

ده پروژه مربوط امداد سازمان صحی جهان تمدید شده است .

موافقه ی یونیسف هم بابت تادیه ی مبلغ ۱۱ هزار دالر جهت انکشاف پروژه ی کنترول حمای لکه دار گرفته شده است .

اخذ موافقه‌ی یونسیف درباره‌ی تادیه‌ی ٤لـک تابلیت (ان ـ اچ)
» » » » » ۲۸ هزار دالر جهت کمک به پروژه‌ی حمایه‌ی اطفال و مادران
» » » » » ۱۳٤ هزار دالر جهت تهیه‌ی دی،دی،تی ضد ملاریا .

مدیریت قوانین صحی :

در هیأت ترتیب و تدوین قوانین صحی ذوات ذیل عضویت دارند .

شاغلی حقانی معین وزارت عدلیه، شاغلی رئیس پوهنځی حقوق ، رئیس صحت‌عامه دکتور فقیری ، دکتور نعیم شرف ،مدیر قلم‌مخصوص ، دکتور عبدالرحیم معین وزارت صحیه (بحیث رئیس هیأت) .

مدیریت قوانین بعضی قانوننامه های صحی‌را از ممالک اروپایی وآسیایی بدست آورده ترجمه برخی موضوعات آنراکه قابل درج قانون نامه‌ی صحی مملکت بود انتخاب نموده است.

در لایحه‌ی فیس دکتوران تعدیلاتی بعمل آمد همچنان‌لایحه‌ی اجرت ساخت دندان، صورت تداوی‌وفیس دکتوران دندان نیز ترتیب شد .

اجرت لابراتوارهای شخصی ترتیب گردید .

لایحه‌ی وظایف پرسونل فنی که متقاعد می شوند ترتیب گردید و درین باره نظریات مشاور قانونی سازمان صحی جهان اخذ شد .

مقرراتی درباره ی دوام کورس های صحی درولایات وضع و در تطبیق آن اقدام شده است .

آمریت ادویه مخدره :

اجراآت این دوره درجریان یکسال حسب ذیل توضیح می شود .

سهمیه ادویه مخدره افغانستان بلند ازه احتیاج سالانه ی شفاخانه های ملکی، عسکری، موسسات مصارف دواخانه های مرکز واطراف ازکمیته ی ادویه‌ی مخدره‌مقیم جینوا تهیه شده است .

چون سروکار شعبه مخدره باد فتر موسسه کمیته ادویه مخدره مقیم جینوامیباشد دوایر وشعبات ملی ورسمی، شفا خانه های مرکز مکلف هستند تاراپورهای مصرف خویش‌را

سه‌ماه درسه‌ماه به‌شعبه مخدره ارسال بدارند . فورمه‌های مربوطــه احصائیوی صــرفیات وواردات ادویه‌مخدره‌ی دفتر موسسه کمیته،سه‌ماه درسه‌ماه بافورده های تخمینات آن که ازطرف کمیته موصوف جهت خانه‌پری به‌شعبه مخدره ارسال گردیده است بمرجعــش فرستاده شده است :

دفتر جمع وخرچ کنترول ادویه مخدره ، دفتراعطای لایسنس ترتیب گردیده است .

ادویه فروشهای‌مرکز واطراف وقتاً فوقتاً ازطرف شعبه‌ی مخدره مراقبت گردیده است .

مدیریت صحی مرکزی :

تعمیر یک مرکز صحی درحکومت کلنگار لوگر طبق‌نقشه جریان دارد .

ارسال واکسین چیچک بمراجع مختلف برای ۱۵۶۷۵۰ نفر .

ارسال واکسین محرقه به‌مراجع مختلف برای ۱۰۶۹۵۰ نفر .

پودرپاشی شهرکابل وحکومات چارگانه‌ی آن قرارآتی است .

مصرف پودر ده‌فیصده درمرکز کابل ۵٤۸۱۳ کیلو .

درحکومت کلان دایزنگی ومربوطات آن پودر ده‌فیصده‌مصرف شده ۲۳۳۰ کیلو

درحکومت کلان لوگر 〃 〃 〃 〃 〃 〃 〃 ۱۰۱۰ کیلو

درماموریت صحیه سرای‌خواجه 〃 〃 〃 〃 〃 〃 ٤۹۸ کیلو

ریاست اداری :

درداخل چوکات فعالیت های اداری معاونت وکمــک لازمه راباشعبات ذیعــلاقه مرعی ومدیریت مامورین آن مخصوصاً درامور ذیل اقدام نموده است .

۱ـ اعزام یک‌عده قابله‌ها ازکورس قابله‌گی شفاخانه زایشگاه کابل .

۲ـ تعیین واعزام پرسونل فنی :

۳ـ افتتاح شفاخانه شبرغان .

٤ـ تعیین واعزام پرسونل فنی شفاخانه‌ونت سیارولایت قندهار .

۵ـ تعیین یک عده فارغ التحصیلان کمپوندری به‌مراجع لازمه.

استخدام‌دکتور تونکس تبعهٔ المان بحیث دکتورنسائی زایشگاه کابل.

اعزام پرسونل فنی دستگاه اکسریز ولایت‌ننگرهار .

تعینات فارغ‌التحصیلان‌معاونین طب وپروتز دندان .

تقسیمات فارغ التحصیلان مکتب سنتیرین

* * *

مامورین آتی الذکر از رتبه٤ بهرتبه۳ ترفیع نموده‌اند:

بناغلی دکتور عبدالله طرزی دکتور دندان دربست شفاخانهٔ وزارت جلیلهٔ معارف.

بناغلی محمداسمعیل طاهری دربست ریاست بناروالی کابل.

مدیریت احصائیه:

در اپورسال ۱۳۳۷ دربارهٔ ترتیب و تدوین احصائیه‌های جدید باساس سیستم بین‌المللی تذکر رفته‌بود اکنون نظر به‌اسناد سمینار منتشره منطقوی‌سازمان صحی جهان افغانستان را در حوزهٔ جنوب‌شرق آسیا در ترتیب و تنظیم احصائیه های صحی نظر به مقررات بین المللی میتوان پیش قدم خواند.

تمام مواد خامیکه درزمینه به‌اداره مواصلت میکند از طرف این اداره باساس طریقه احصائیه‌وی تحلیل و تجزیه و بصورت جداول ترتیب میگردد و به مراجع مربوطه راپور داده میشود.

مدیریت تبلیغات:

تبلیغات صحی یکی ازسرویس‌های مهم صحت عامه بوده و درتمام دیگرشئون صحت عامه جزلاینفک میباشد؛ درسال ۱۹۵٦ یکنفرداکتر به کمک سازمان صحی جهان طور فیلوشپ در یونیورستی امریکائی بیروت فرستاده شد داکترمذکور بعد از اتمام دورهٔ تعلیمی واخذدیپلوم دراخیرسال۱۹٥۷ به‌وطن بازگشت و بعد از مدتی این دایره را افتتاح نمود، درین واخر یک تعداد لوازم‌مانند ماشین‌سینما، پروژکتوربرقی‌وبدون‌برق، جنریتر وغیره را از طریق وزارت صحیه‌وسازمان صحی جهان تکمیل وبکارانداخته است.

از شش‌ماه باینطرف یکنفر مشاور تبلیغاتی (پیغله بیونس) ازطرف سازمان صحی‌جهان مشعون مطالعه‌ی پلان تبلیغاتی صحی بوده درشعبات مختلفه بامدیریت تبلیغات همکار میباشد.

وظایف دایرهٔ مذکور عبارت از تعلیم وتبلیغ صحی، تفهیم مرام تبلیغات صحی به‌کورسهای مربوط وزارت صحیه، پروژه‌ی دهات، مکاتب وغیره بوده‌بعضی پوسترهای تبلیغاتی وپرچه‌پاگندی صحی را مطابق احتیاجات محیط طبع نموده‌ومورد استفاده‌ی عامه گذاشته شده است.

یکی از اجراآت مهم دیگراین دایره تشکیل یک کنفرانس صحی با همکاری وزارت معارف

میباشد که همکاری تمام موسسات صحی ، واجتماعی تربیتی ونشراتی مملکت رانمونه گردیده راپور آن در کنفرانس تبلیغات صحی موسسهء صحی جهان مورد تمجید واقع گردید. بعضی اوقات به همکاری رادیو کابل مضامین صحی نیز از طرف این مدیریت نشر میگردد .

مدیریت نشرات :-

مدیریت نشرات به تبلیغ مسایل صحی وبلند بردن سویهء صحی مردم مخصوصاً در قسمت طب وقایوی وطب معالجوی پرداخته است وهمچنان در روز های مخصوص از قبیل روز صحت وهفتهء سره میاشت وجشن اطفال به نشریه‌های فوق‌العاده موفقیت حاصل کرده است .

مجلات روغتیا وروغتیا زیری که هر کدام در رشته های مخصوص مضامین دلچسپ دارند به مواقع لازمه از طرف مدیریت مذکور طبع وتوزیع گردیده است علاقه‌مندان عالم طب که به مطالعهء کتب ونشرات طبی می‌پردازند یک کتابخانه منظم رابه مراجعین باز نموده است .

مدیریت امراض ساری :-

مدیریت کنترول امراض ساری در اواخر سال ۳۷ برای قلع وقمع مرض چیچک تشکیلات بزرگی را روی کار آورده وخالکوبی چیچک را در تمام نقاط افغانستان طور اجباری قرار داده است .

مدیریت کنترول امراض ساری همیشه وهمه ساله مرض حمای لکه دار را تحت کنترول قرار داده وهرسال دامنه پودر پاشی را وسعت داده میرود که بالنتیجه حمای لکه دار تقریباً سراپا ینش از بین رفته است .

موسسهء اکسریز ابن سینا ء :-

موسسهء مذکور امسال یک پایه ماشین جدید اکسریز اکه قبلاً وارد نموده بود بکار انداخته ومراجعین از چندیست توسط ماشین مذکور رادیوگرافی ورادیوسکوپی میشوند . درنظراست ماشین سابقه رابیکی از ولایات نقل داده ومورد استفاده قرار داده شود . وبه تعداد ۱۲۷۳۹ نفر درهذا سنه را دیوسکوپی ورادیوگرافی شده است .

امسال یکنفر دوکتور ازموسسه اکسریز بحیث فیلوشپ بخارج اعزام گردید

کورس عالی اطباء بتاریخ ٤ دلو ۳۷ در موسسه اکسریزافتتاح ودوکتوران مربوطهء اکسریز تحت اثر متخصص مربوطه معلومات خود رادر شق اکسریز وسعت می بخشند.

عایدات موسسهء اکسریز از ابتدای حمل ۳۷ الی اخیر سال مذکور عوض اجرت رادیوگرافی وغیره مریضان (۴۱۵۸٤٠/٠) افغانی شده است .

ریاست مجادلهٔ ملاریا :-

ترتیب وتصویب پروگرام عملیات مجادلوی در مجلس اطباء داخلی و خارجی.

تطبیق عملیات دوا پاشی منازل ولایات تحت کنترول از تاریخ ۲۵ ثور الی اخیر برج سرطان.

تقدیم راپورهای دوا پاشی از طرف مدیریت های مجادلهٔ ملاریا اطراف و مرکز بعداز ختم دوا پاشی.

تعیین وارسال هیئت‌های فنی بعداز عملیات دوا پاشی جهت اجرای سروی مناطق دوا پاشی وجستجو نمودن بعضی مناطق کوچک دیگر برای اجرای عملیات مجادله.

ترتیب وتنظیم لابراتوار های بهتر.

عودت هیئت فنی سروی ولایات به مرکز و تقدیم راپورهای آنها.

ارسال راپورهای مجادله و کنترول ملاریا در افغانستان بموسسهٔ صحی جهان و یونیسف

شامل ساختن (۳۳) نفر طلاب جدید کورس مستحضری ملاریا از تاریخ اول جدی ۳۷ - الی اخیر حوت ۳۷ که توسط دوکتوران مربوطه تحت تعلیم وتربیه گرفته شد.

اعزام چهار نفر دوکتور جهت تخصص درشق مجادله ملاریا طور فیلوشپ در ایالات هند.

ورود یک هیئت فنی ملاریا مربوطه سازمان صحی جهان جهت باز دید و سروی ملاریا در ماه میزان ۳۷.

ورود دو گروپ هیئت مربوطه سازمان صحی جهان برای امور سرویلانس ولایت قطغن وننگرهار برای مدت دو سال.

ارسال پودر دی دی تی وادویه ضد ملاریا باسامان ولوازم مجادلوی بولایات.

تصفیه حسابات سال گذشته.

ترتیب وتکمیل بیلانس سال ۳۶ و ۳۷

تهیه یک تعداد موتر سیکل وبایسکل برای امور مجادلهٔ ملاریای ولایات.

موجودی دیپو های ریاست.

بسته نمودن حسابات مالی سال ۳۷ و ۳۷

تهیه پول به اندازهٔ بودجه مصارفاتی از دولت و موسسه اعانه دهندگان.

ترتیب ومنظوری بودجه سال مالی ۳۸ و ۳۹ موسسه از شورای عالی ملاریا

اجرای یک سروی عمومی از نقطهٔ نظر ملاریا در مناطق داخل پروگرام وغیر پروگرام.

بعداز ختم دوا پاشی دوباره بکار انداختن پرسونل فنی در امور سرویلانس.

شفاخانه‌ی زایشگاه :

شفاخانه ی زایشگاه بسه قسمت تقسیم شده سرویس ولادی - نسائی - و شق پولی کلینیک ها - شق ولادی.

۱ - داخل بستر شده	۱۶۲۳	نفر	مریضه
۲- ولادت طبیعی نموده	۱۰۷۵	»	»
۳ - سزارین‌شده	٦۰	»	»
٤ - استرکتومی	۳	»	»
٥ - عملیات مختلف شده	٤۸٥	»	»

شق نسائی :

۱ - مریضانیکه داخل بستر شده	٥٦٤	نفر
۲ - تداوی شده	٤۰۱	»
۳ - کورتاژ شده	۱۲۲	»
٤ - عملیات شده	٤۱	»

فعالیت های سال ۳۷ پولی کلینیک ها :

اول پولیکلینیک شهرآرا خانم حامله‌ دار جدید معاینه و تداوی شده ۱٥۹٦ نفر

خانم حامله دار سابقه معاینه و تداوی شده	٥۳۷۸ نفر
مریض نسائی جدید معاینه و تداوی شده	۷۷٥ »
مریض نسائی سابقه معاینه و تداوی شده	٤۱۸ »
۲ - پولیکلینیک معاینه خانه‌ی مرکزی . خانم حامله‌ی جدید تداوی شده	۷۷٤ »
خانم حامله‌ی سابقه معاینه و تداوی شده	۲۲۳۲ »
۳ - پولیکلینیک جادهٔ میوند . خانم حامله جدید و تداوی شده	۱۱۹۳ »
خانم حامله‌ی سابقه معاینه و تداوی شده	۲۷۸۳ »
٤ - پولیکلینیک چمن حضوری. خانم حامله‌ی جدید و تداوی شده	۹٦۷ »
خانم حامله‌ی سابقه معاینه و تداوی شده	۲۸۰۹ »
٥ - پولیکلینیک کارته‌ی ٤ ، خانم حامله‌ی جدید	۷۸٤ »
خانم حامله‌ی سابقه	۲۳۲۹ »

د تجارت وزارت

تشکیل :

وزیر	ع، ج، ښ، ع غلام محمد شیرزاد

غلام محمد شیرزاد د وزیر تجارت

معین	ع، ص محمد سرور
خارجی مشاور	. . .
دمخصوص قلم مدیر په٤ رتبه	ښاغلی محمد آصف عباسی دکفیل په حیث
داداری لوی مدیریت :	
لوی مدیر په ۳ رتبه	ښاغلی دوکتور محمداکبر عمر دکفیل په حیث
دماموریتو مدیر په ٤ رتبه	« حیات الله دکفیل په حیث
دمحاسبی اولوازمو مدیر په ٤ رتبه	« عبدالستار
دپاښو مدیر په ٥ رتبه	« شجاع الدین دکفیل په حیث
دتجارتی توسعی ریاست :	
رئیس په۲ رتبه	ع، ص محمد رسول یونسی دکفیل په حیث
دخارجی تجارت لوی مدیر په۳ رتبه	شاغلی دوکتور ولی محمد ذکریاد کفیل په حیث

دنمایشگاه مدیر په ٤ رتبه	ښاغلی محمد سرور دکفیل په‌حیث
دترانسپورتو مدیر په ٤ رتبه	. . .
دخارجی ارتباط او قراردادانو مدیر په ٤ رتبه	ښاغلی دوکتور علی نواز » »
دجوازنامی او سرمایه گذاری مدیر په ٤ رتبه	. . .
دصادراتو او وارداتو مدیر په ٤ رتبه	ښاغلی حمیدالله عزیزی » »
مرستیال په ٥ رتبه	» علی احمد رضائی
دداخلی تجارت لوی مدیر	» امان‌الله رسول دکفیل په‌حیث
دبانکو او تصدیو مدیر په ٤ رتبه	» عبدالجبار دکفیل په حیث
دسورت او ستندرد مدیر په ٤ رتبه	» محمد صادق
دموسساتو او اطاقونو مدیر په ٤ رتبه	» اسان‌الله دکفیل په حیث
داحصائیی، تدقیق او مطالعاتو لوی مدیریت :	
لوی مدیر په ٣ رتبه	ښاغلی دکتور محمد عمر دکفیل په‌حیث
دتدقیق او مطالعاتو مدیر په ٤ رتبه .	
غړی په ٥ رتبه	شاغلی محمد حکیم
» » » »	» محمدیاسین شهید دکفیل په‌حیث
دکتابخانی او دنشراتو دخانگی آمر	» اسدالله اخگر دکفیل په‌حیث
داحصائیی مدیر په ٤ رتبه	» غلام حسین دکفیل په حیث
دپلتنی لوی مدیریت :	
لوی مدیر په ٣ رتبه .	شاغلی عبدالکریم
دثابت خانگی :	
غړی په ٤ رتبه	» عبدالکریم دکفیل په‌حیث
» » »	. . .
» » ٥ رتبه	» عبدالستار دکفیل په‌حیث
» » » »	. . .
دسیاری خانگی : ـ	
غړی په ٤ رتبه	شاغلی عبدالودود
» » » »	.....
» » ٥ »	.....
» » » »	.....

دنرخو د کنترول ریاست :ـ	
رئیس په ۲ رتبه	شاغلی حبیب الله
دبازارو د مراقبت مدیر په ٤ رتبه	« گلباز د کفیل په حیث
دنرخ گذاری مدیر په ٤ رتبه	« عبدالحکیم
دمحاکمو د ارتباط او حکمیت مدیر په٤رتبه	«محمد انور دکفیل په‌حیث
دابتدائی دمحکمی ریاست :	
رئیس	شاغلی محمدامین په‌لومړی رتبه
غړی په ۳ رتبه	. . . .
« ٤ « «	شاغلی میر فاروق
« ٥ « «	« حاجی فقیر محمد (انتخابی)
« « « «	« عبدالرازق «
دافلاسو مدیر په ٤ رتبه	« عبدالقدوس
دتجارتی مرافعی دمحکمی ریاست :ـ	
رئیس په ۲ رتبه	شاغلی محمد حسن
غړی په ۳ «	« غلام محمد (وفا)
« ۳ « «	. . . .
غړی په ٤ رتبه	ښاغلی عبدالرحیم (مستخدم)
« « «	. . . .
دحق‌الثبت مدیر په ٤ رتبه	ښاغلی محمد حسین د کفیل په‌حیث
دتمیز د تجارتی محکمی ریاست :ـ	
رئیس په لمړی رتبه	. . . .
غړی په ۳ رتبه	ښاغلی محمدکریم صمیمی (په۲رتبه)
« ۳ « «	« میرحلیم‌الدین
« ۳ « «	« محمد علی
« ۳ « «	. . . .
په ولایاتو کښی تجارتی محکمی :ـ	
دهرات دتجارتی محکمی رئیس په۳ رتبه	ښاغلی عبدالصمد

غړی په ۳ رتبه	« محمد یعقوب
« « ٥ «	« محمد حسین شاه (انتخابی)

دقندهار تجارتی محکمه :ـ

رئیس په ۳ رتبه	ښاغلی محمد اسمعیل
غړی « ٤ «	« حاجی محمد
« « ٥ «	« حاجی نصرالدین (انتخابی)

د مزارشریف تجارتی محکمه :ـ

رئیس په ۳ رتبه	ښاغلی عبدالرحیم غفوری
غړی « ٤ «	. . . .
« « ٥ «	ښاغلی غلام رسول (انتخابی)

دمیمنی د اعلی حکومت تجارتی محکمه :ـ

رئیس په ۳ رتبه	ښاغلی فقیر محمد
غړی « ٤ «	« ذبیح الله دکفیل په حیث
« « ٥ «	. . . .

د ننګرهار دولایت تجارتی محکمه :ـ

رئیس په ۳ رتبه	ښاغلی غلام حبیب کاموی دکفیل په حیث
غړی « ٥ «	. . . .
« « ٦ «	ښاغلی محمدعارف (انتخابی)

د قطغن دولایت تجارتی محکمه :ـ

رئیس په ۳ رتبه	. . . .
غړی « ٥ «	. . . .
« « ٦ «	. . . .

دغزنی داعلی حکومت تجارتی محکمه :ـ

رئیس په ٤ رتبه	ښاغلی محمد یوسف (مستخدم)
غړی په ٥ رتبه	. . . .
« « ٦ «	ښاغلی عبدالسلام د کفیل په حیث
په پېښاورکښی افغانی وکیل التجار په ۳ رتبه	« غلام جیلانی صادقی په لمړی رتبه

دپاره چنار وکیل‌التجار په ٤ رتبه	ښاغلی عبد الله
د چمن وکیل‌التجار په ٤ رتبه	« عبدالله دکفیل په حیث
په امرتسر کښې دنمایند گی آمر	« محمد سمیع د کفیل په حیث
په کراچی کښې تجارتی آتشه	« عبدالغفور سراج په ۲ رتبه
په دهلی کښې تجارتی آتشه	« محمد صدیق په ۲ رتبه
په مسکو « « «	. . .
په امریکا « « «	. . . .
په اروپا « « «	. . . .

امور تجارت

از نگاه عمومی وظائف وزارت تجارت عبارت است از انتظام امور تجارتی مملکت اداره موسسات و شرکت ها، ارتباط تجارتی با ممالک خارجه، عقد قراردادهای تجارتی، تبادلوی، انکشاف تجارت، تاسیس نمایشگاهای ملی و بین المللی بغرض عرضه اموال و جستجوی مارکیتهای تجارتی سعی در بهبود اوضاع اقتصادی و بالاخره بلند بردن سویه زندگانی افراد مملکت.

وزارت تجارت متکی باین مرام درجریان سال گذشته به امور دست زده است که روس مطالب آن به قرار آتی تذکر داده میشود :

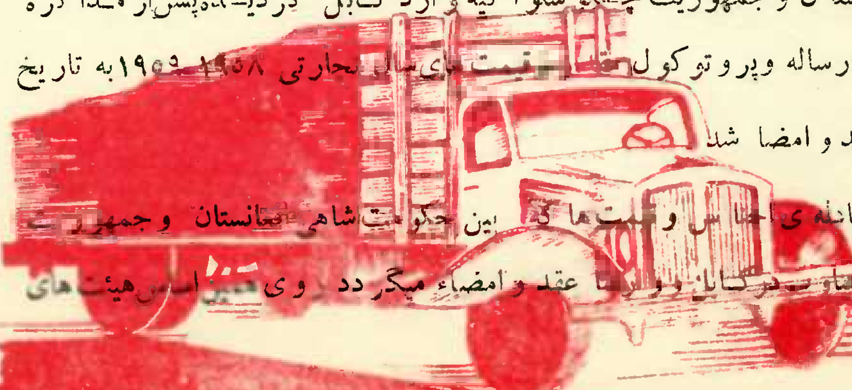
تجارت خارجی :

انتظام امور تجارت خارجی مملکت یعنی صدور اموال به ممالک و توریـد مواد مایحتاج عامه از ممالک مذکور و درنتیجه موازنه بیلانس واردات و صادرات هدف مهم وزارت تجارت می باشد که درین راه مساعی لازمه را انجام داده است و اقدامات ذیل ارائه میشود :

عقد قرارداد های تجارتی و یا تجدید و تمدید موافقتنامه های سابق و اعزام هیئت های اقتصادی ممالک ذیعلاقه و یا ورود نمایندگان و هیئت های تجارتی ممالک خارجه به مملکت ما.

* هیئتی از طرف حکومت چکوسلواکیه بمناسبت عقد امضاء موافقتنامه و پروتوکول تبادله ی اجناس و قیمت های موافقت نامه پروتوکول تادیات بین حکومت شاهی افغانستان و جمهوریت چکوسلواکیه وارد کابل گردیده پس از مذاکره موافقتنامه چهارساله و پروتوکول تبادله قیمت های سال تجارتی ۱۹۵۸-۱۹۵۹ به تاریخ ۱۲ اکتوبر ۵۸ عقد و امضا شد

پروتوکول تبادله ی اجناس و قیمت ها که بین حکومت شاهی افغانستان و جمهوریت بوایند سالیانه بطور اسناو در کابل و پراگ عقد و امضاء میگردد روی همین اساس هیئت های

ذی صلاح طرفین در مورد تجدید پروتوکول تبادله اموال و قیمت های سال تجارتی ۵۸-۵۹ بمذاکره پرداخته و پروتوکول مذکور در کابل به تاریخ ۲۱ اکتوبر ۱۹۵۸ امضاء و پس از منظوری مقامات صالحه در معرض اجرا قرار داده شد.

* نظر به درخواست اطاق تجارت جمهوریت متحد عرب یک هیأت تحت ریاست ع، ج عبدالحی عزیز معین وزارت پلان در کنفرانس موتمر اقتصادی آسیا که بتاریخ ۸ دسمبر ۱۹۵۸ در قاهره منعقد گردیده بود اشتراک ورزیدند.

* نظر بموافقه حکومتین شاهی افغانستان وجمهوری فرانسه بمنظور توسعه روابط اقتصادی بین مملکتین موافقه همکاری اقتصادی و تخنیکی از طرف نمایندگان ذی صلاح طرفین در کابل بتاریخ ٦ جنوری ۱۹۵۹ عقد و امضا شد.

* اعزام هیأت اقتصادی افغانی برای شمول در کنفرانس اکافی بنکاك منعقد ۹ الی ۱۹ جنوری ۱۹۵۹ و کمیته ی دوم تجارت که بتاریخ ۲۱ جنوری الی ۲۱ فروری سنه مذکور در بنکاك انعقاد یافته و در اثر دعوت کمیته مذکور نمایندگان افغانستان تحت ریاست دوکتور محمد اکبر عمر در آن اشتراك نمودند ودرین کنفرانس وکمیته راجع به توسعه روابط تجارتی ممالک شرق دور و مطالعه امکانات تجارت واردات، و صادرات با ممالک متذکره از طرف نماینده ی افغانستان با نمایندگان ممالک آسیائی و دیگر ممالک عضو کنفرانس مذکور تبادل افکار بعمل آمده است و متعاقباً با ممالک متذکره روابط مکاتبی و مذاکرات مستقیم ادامه یافته و تدقیقات و مطالعات درین زمینه وتورید نوع مال التجاره و قیمت آن دوام دارد.

* کمیسیون اکافی ذریعه یادداشت مورخه ۲ فروری ۱۹۵۹ خود از افغانستان دعوت نمود تا در جلسه پانزدهمین کمیته ی اکافی منعقده استرالیا شرکت ورزد چنانچه هیأت افغانی تحت ریاست بناغلی محمد سرور معین تجارت بتاریخ ٦ مارچ ۱۹۵۹ در کنفرانس مذکور شرکت ورزیدند.

* اعزام یک هیأت تجارتی تحت ریاست بناغلی محمد رسول یونسی به اساس دعوت حکومت جمهوری یوگوسلاویا به تاریخ ۲۰ مارچ ۱۹۵۹ برای بازدید از موسسات تجارتی و صناعتی آن کشور.

* تجدید پروتوکول تبادله ی اجناس وقیمت ها برای سال ۵۹-۱۹۶۰ بین حکومت شاهی افغانستان و اتحاد جماهیر سوسیالستی شوروی توسط یک هیأت تحت ریاست بناغلی غلام محمد شیرزاد وزیر تجارت به تاریخ ۲۷ اپریل ۱۹۵۹ بماسکو به امضاء رسید.

* حسب دعوت رسمی حکومت جمهوری ایتالیا یک هیأت ده نفری مشتمل بر نمایندگان وزارت معادن و صنایع، فوایدعامه، تجارت، دافغانستان بانک، پشتنی تجارتی بانک نساجی گلبهار برای بازدید موسسات صناعتی و تجارتی آنجا به تاریخ ۱۸ جون ۱۹۵۸ اعزام گردیده است.

* در سال ۱۳۳۷ یک هیأت تخنیکی و همکاری اقتصادی جاپان وارد کابل گردیده است برای استحکام و انکشاف روابط مزید تجارتی با مقامات صلاحیت دار مذاکره و مفاهمه نمودند که از طرف شعبات ذی علاقه تصمیمات لازم اتخاذ گردیده است.

اجراآتیکه درآینده راجع به کنفرانسهای مذکور و یا اعزام هیأت ها به ممالک ذی علاقه در نظر است:

· برای بهبود وضع تجارت افغانستان و هند به سلسله وزارت خارجه دربارهٔ مذاکره و تجدید موافقتنامه های تجارتی بین هند و افغانستان اقدام و هیأتی در اواخر ماه جولائی عازم هند گردید.

* به اساس مواد جداگانه، موافقه تجارتی و تبادله اموال بین حکومت شاهی افغانستان و جمهوریت پولیند پیشنهاد وزارت مختاری جمهوریت پولیند به منظور تجدید موافقه نامه ی پروتوکول تبادله اجناس و قیمت ها برای سال ۱۹۵۹ و ۱۹۶۰ بوزارت تجارت واصل و در زمینه موافقت وزارت تجارت تنها در حصه تجدید موافقتنامه و پروتوکول تبادله اجناس مقدار و قیمت ها برای سنوات مذکور به سفارت کبرای پولیند اطلاع گردیده است ممکن است که درآینده نزدیک مذاکرات مذکور در وزارت تجارت آغاز و بعد از رسیدن بموافقه پروتوکول مذکور در وارسا عقد و امضاء خواهدشد.

حسب معمول پروتوکول تبادله اموال و قیمت های تجارتی سال ۱۹۵۹ و ۱۹۶۰ بین حکومت شاهی افغانستان و جمهوریت چکوسلواکیه در پراک به امضاء خواهد رسید.

* سرمایه گذاری خارجی:

درجریان سال ۱۳۳۷ چهار فقره درخواست های آتی برای سرمایه گذاری بوزارت تجارت وارد گردیده است.

* سرمایه گذاری برای صنائع روده از طرف یکنفر تاجر جاپانی به سرمایه یک ملیون افغانی.

* درخواست سرمایه گذاری از طرف یکنفر تبعهٔ آلمانی برای تدارک ماشین های سررشت میوه به سرمایه ۷۵۰۰ دالر.

سرمایه‌گذاری از طرف شرکت زیمنس برای ورکشاپ ترمیم سامان و آلات برقی به سرمایه یکصد هزار مارك .

پیشنهادیه موسسه‌ی انکشافات فرانکلین نیویارك راجع به سرمایه گذاری در رشق مطبعه‌ی معارف به سرمایه‌ی سه صد هزار دالر :

درخواست‌نامه های مذکور تحت غور و مطالعه و کمیسیون های منتخبه است .

حل مشکلات ترانزیتی و ترانسپورتی

چون مملکت عزیز ما از نظر موقعیت جغرافیائی خویش به خشکه محاط می باشد این وضعیت تاجائیکه ملاحظه می‌شود اثرات نامطلوبی در راه انکشاف اقتصادی مملکت وارد نموده بناءً وزارت تجارت به‌منظور مساعدساختن طرق ترانزیتی و ترانسپورتی زمینه‌را از راه مذاکرات مستقیم و انعقاد قرارداد های ترانزیتی باحکومت جمهوری پاکستان و روسیه شوروی مساعد گردانیده و تسهیلات ممکنه را برای اینکه مال التجاره مذکور زودتر و به مخارج کمتری به مرجعش برسد و یا ازممالك مبداء وارد گردد فراهم نموده است .

چنانچه درسال گذشته هیأت حکومت جمهوری پاکستان تحت ریاست وزیر مالیه حکومت مذکور بکابل آمده پس از مذاکره و مطالعه در اطراف مشکلات ترانزیتی وغیره مسایل مربوط قراردادی باحکومت مذکور عقد گردیده ومتعاقباً هیئت دیگر حکومت پاکستان تحت ریاست شاغلی وزیر تجارت حکومت مزبور به کابل وارد گردیده مذاکراتی دائر و تطبیقات عملی قرارداد های مذکور با وزارت تجارت نموده نظریاتی قایم کردند و پس از آن برای تصریح و قیام یك سلسلهٔ نظریات مبنی بر همان قرارداد ترانزیتی هیئتی ازطرف وزارت تجارت عازم پاکستان گردیده و مشکلاتی را که در جریان تطبیق قرارداد مذکوررخ داده بود مورد مذاکره قرارداده‌اند همچنین قرارداد سال ۱۹٥٤ ترانزیتی شوروی که موعد آن اختتام پذیرفته بود توسط هیئتی که از موسسه سوفراخت اتحاد شوروی وارد کابل گردیده بود با همکاری ریاست عمومی ترانسپورت قرارداد ترانزیتی عقدگردید :

هکذا برای امور مربوط به حمل ونقل اموال از بنادر سمت شمال مملکت درمرکز و اطراف ورفع مشکلات وارده وزارت تجارت اداره بنام بندر ولایتی درقزل قلعه تشکیل و یك تعداد مامورین کافی را به ادارهٔ مذکور تعیین کرده است که‌این اداره درعین زمان امور متعلق به تمام بنادر سمت شمال را از قبیل تاشگذر وکلفت نیز مراقبت خواهد نمود :

نمایشگاه بین المللی درکابل و اشتراك نمایندگان افغانی در نمایشگاه بین‌المللی خارج :

درسال ۱۳۳۷ برای معرفی و احیای صنایع ملی و پیداوار داخلی مملکت نمایشگاه بین المللی درکابل تاسیس ونیز دعوت نامه ها به دول متحابه فرستاده شد ـ به تاسی ازین دعوت نامه ها یک عده از ممالک مذکور علاقمندی شان را برای شمول درنمایشگاه مذکور ابلاغ و متعاقباً در تاسیس غرفه‌ها وتوریدونمایش امتعه تجارتی وصنعتی خویش اقدام نمودند نمایش بین‌المللی سال ۱۹٥۸ درکابل نسبت به‌نمایش دوسال قبل وسیع‌تر وجالب تر بود و ازنظر کمیت وکیفیت وانتظام نیز قابل توجه بوده است .

دوایر وموسسات حکومتی وملی نیز در نمایشگاه مذکور مانند سالهای گذشته سهم گرفته‌اند.

درنمایشگاه بین‌المللی سال ۱۳۳۷ که مصادف باچهلمین سال آزادی‌وحریت وطن عزیز بوده است تخمین چهل موسسه افغانی وچهارده مملکت و چندین موسسه‌ی خارجی‌که درافغانستان دارای نمایندگی هستند اشتراک ورزیده بودند :

افغانستان ونمایشگاه های‌بین المللی :

درجریان سال گذشته ی‌افغانستان درنمایشگاه بین المللی شهرباری‌ایطالیا (٦ الی ۲۱ دسمبر ۱۹٥۸)اشتراك نمود وهکذا بنا بر دعوت حکومت‌هند در نمایشگاه‌صنعتی آن‌مملکت وهمچنین درنمایشگاه صنعتی منعقدهٔ قاهره بدعوت حکومت جمهوریت متحد عرب‌بنا غلی غلام محمد شیرزاد وزیر تجارت اشتراك ورزیدند :

اعطای‌کریدت های‌لازمه :

درقسمت‌پنبه :

وزارت تجارت برای تقویهٔ زراعت پنبه که یکنوع ازتولیدات صناعتی مهم مملکت محسوب می شود مانند سالهای‌گذشته درسال ۱۳۳۷ نیز یک اندازه مبلغ بغرض خرید وجمع آوری حاصلات‌پنبه به موسسات‌آتی کریدت داده است :

۱ـ شرکت پخته قندز ۸٦ ملیون افغانی

شرکت‌صناعتی ماشین کارانشرکت‌اوین لیمتد شرکت سحی ماشینکاران ٤۰ ملیون افغانی

اعطای‌کریدت در وجه شرکت‌قره قل از طریق دافغانستان بانک ۳٤ ملیون افغانی

« « « « شرکت پشم « « « « ٦۱ «

سورت ستندرد:

اگرچه این موضوع مربوط بوزارت زراعت است بانهم وزارت تجارت کوشش نموده وتا اندازه ای هم موفق گردیده است که پنبه تحت نظر متخصصین سورت ستندرد قرار سورت های معین بخارج صادر گردد چنانچه در قرارداد های بارتری موفقیت حاصل شده

۲ سورت میوه

میوه تازه و خشک از جمله ی پیداوار وصادرات مهم مملکتی بوده وبرای ترقی صادرات آن بخارج مملکت شرکت تجارتی میوه درقندهار به سرمایه هفتاد و پنج لک افغانی تاسیس شده است که نماینده ی وزارت تجارت جهت مطالعه سورت ستندرد میوه در قندهار مشغول بوده و پرنسیپ ها ی سورت و ستندر در اتطبیق می کند، هکذا شرکت دیگر به سرمایه ای هفت ملیون وپنج لک افغانی در کابل تاسیس گردیدهدف شرکت مذکور ذیلا توضیح می شود :

۱- صادرات میوه ی تازه و خشک وحبوبات،

۲-انتظام بازار از نظر صادرات و ایجاب بازارهای تجارتی خارج .

۳- تدارک مارکیت های فروش درخارج .

٤- توريد ماشین های پاک کردن میوهٔ خشک ؛ تعقیم میوهٔ تازه پیکنگ وکانسروآن

قبل برین صادرات میوهٔ کشور منحصر به بازارهای هند و پاکستان بود ولی وزارت تجارت کوشیده است که صدور میوه را برعلاوه ممالک فوق بسایر ممالک توسعه داده و بازارهای دیگر برای فروش میوه تهیه شود چنانچه روی این مفکوره نمونه میوه پیداوار افغانستان را بممالک شرقی اروپائی و افریقائی حتی امریکا ارسال واز ین راه بایکعده از کمپنی های وارد کننده ممالک مذکور در تماس شده و تاحد امکان انواع مختلفه میوهٔ خوشتر را به آنها ارائه نمود .ودر اثر این اقداٌمات فرمایشات متعددی از ممالک مختلفه برای خرید میوه از قبیل کشمش سرخ و سبز ،پسته ،بادام ،چارمغز ،اشتق وغیره حاصل نموديم درجريان سال ۱۳۳۷ یک تعدادماشین کشمش پاکی از خارج وارد و این ماشین برای پاک کردن و سورت کشمش قابل استفاده است .

انکشاف بیمه :

مال التجارهٔ صادراتی و وارداتی افغانی از طرف کمپنی های خارجی از قبیل ستر ننگ و یونین بیمه میشود همچنین کمپنی بیمه انگلوسر اخ شوروی عین قرارداد تجارتی موضوعات بیمه را

قبولدار شده هکذا یک کمپنی بیمه فرانسوی درباره بیمه مال‌التجاره پیشنهاد نموده که تحت مطالعه و غور مقامات مربوط میباشد. یکنفر به سفارت المان مقیم کابل معرفی گردیده است. تا بطور سکالرشیپ عازم المان شده و در رشته بیمه تحصیل نماید علاوتاً برای استخدام یکنفر متخصص بیمه از المان و مطالعات در اطراف تاسیس کمپنی های بیمه افغانی اقدامات جاریست.

شرکت ها وموسسات ترانسپورتی

وزارت تجارت ازبدو تاسیس خویش در راه تشویق تاسیس همچه شرکتها کوشیده است که موسسات از راه قانونی بوجود آمده و در عین زمان با همکاری و تعاون لازمه با شرکت های مذکور و مطالعه در اطراف اساس نامه و خط مشی آنها تسهیلات لازمه را فراهم نماید درسال گذشته یک تعداد از شرکت ها وموسسات ترانسپورتی ذیل بوجود آمد :

ماشین کاران لیمتد	به سر مایه	۵۰۰۰۰۰۰ ـ افغانی
محبت ترانسپورت	«	« ـ ۲٤۰۰۰۰۰
صدیقی ترانسپورت	«	« ـ ۱۷۸۰۰۰۰
پشتنی ترانسپورت	«	« ـ ۱٤۰۰۰۰۰
بختور ترانسپورت	«	« ـ ۲٤۰۰۰۰۰
شرکت ودانی	«	« ـ ۲۵۰۰۰۰۰
حبوبات قطغن ترانسپورت	«	« ـ ۸۰۰۰۰۰
قادری ترانسپورت	«	« ـ ۳۵۰۰۰۰۰
شرکت سمنت وخشت	«	
دحکیم او عمر لیمتد شرکت	«	« ـ ۲۰۰۰۰۰۰
د قطغن سهامی شرکت	«	« ـ ۱۷۰۰۰۰۰
شرکت سهامی بلخ ترانسپورت	«	« ـ ۵۰۰۰۰۰۰
چینی سازی شاکر	به سرمایه	۷۷۰۰۰۰۰ افغانی
به سرمایه شرکت زیمنس افزودی بعمل آمده		۲۰۰۰۰۰ مارك
« « سرویس افزود شده		٤٤۲۳۰۰۰ افغانی

تدقیق و مطالعات در اطراف مسایل مربوط ترتیب احصایه های تجارتی وطرح قوانین وتنظیم کتابخانها : ـ

درسال ۱۳۳۷ قوانین و اصولنامه های ذیل طرح ، برای غور و مطالعه پیشنهاد شده است.

قانون سرمایه گذاری از سال ۱۳۳۷ تحت غور و مطالعه بوده و درجریان سال ۳۷ مراحل قانونی و اصولی خود را طی کرده است.

قانون دلالی تجارت به مراجع مربوطه برای طی مراحل قانونی تقدیم شده است.

قانون ثبت علایم تجارتی طرح شده و متن آن تحت غور کمیسیون مربوطه میباشد.

قانون دلالی موتر (سواری ومال) به مراجع مربوطه برای طی مراحل قانونی تقدیم گردیده است هکذا این شعبه توسط شعبه نشرات خویش راجع به بعضی از کتنگ ها و نشرات روزنامه‌های خارجی دایر بر مسایل تجارتی واقتصادی ممالک مذکور که تماس مستقیم و یا غیرمستقیم در تجارت و یا اقتصادیات مملکت ماداشته و یا نشرات ممالک مذکور خلاف حقیقت بنظر رسیده باشد، اقدامات لازمه نموده و نشرات مذکوررا تردید نموده است در سال ۳۸ تاسیس یک کتابخانه در نظر گرفته شد و تهیه کتاب ها به سفارت های افغانی در طهران، هند، المان و فرانسه وغیره ممالک سفارش داده شده که عنقریب به مرکز وارد و مورد استفاده قرار داده خواهد شد.

شعبات احصائیه تجارتی در مرکز وزارت تجارت در تمام گمرکات مرکز وولایات وحکومات اعلی و یا گمرکات سرحدی موافق به حجم کار گمرکات مذکور موجود است که شعبات احصائیه اطرافی با مدیریت احصائیه مرکزی در تماس بوده وراپور های اقلام وارداتی وصادراتی خودشان را ماهوار ارسال می‌نمایند:

وزارت تجارت بیلانس احصائیه سال ۱۳۳۷ را به سیستم کود بین المللی ترتیب داد احصائیه سال ۳٦ ـ۳۷ منتشره سال ۳۸ که برحسب تصنیف و ستاندرد تجارتی بین المللی با در نظر داشتن شرایط مخصوص افغانستان طبقه بندی و در مرکز مدیریت احصائیه به سیستم کود بین المللی تحویل یافته است بنا بر عدم ماشین های مخصوص جمع آوری ارقام احصایوی توسط ماشین گستنر نشر گردید علاوتاً در ظرف سال ۱۳۳۷ یک کورس احصائیه مشتمل بر یک تعداد از مامورین احصائیه وزارت تجارت بشمول یک عده از مامورین وزارتخانهای دیگر از قبیل مالیه معادن، زراعت، ریاست ترانسپورت عمومی و بانک ملی تاسیس واین کورس سه‌ماه دوام نمود و به مامورین مذکور در شق احصائیه تعلیمات و دروس لازمه تدریس گردید

کنترول نرخ های اموال وارداتی وتنظیم قیم بازار بغرض جلو گیری از صعود نرخ:

از چند سال باینطرف وزارت تجارت برای رفع گران فروشی اموال وموازنه نرخ های اجناس ومخصوصاً اموالیکه مورد استهلاک مملکت قرار دارد به فکر تاسیس یک اداره افتاده و شعبه مذکور را بغرض کنترول نرخ مال التجاره مذکور تاسیس نموده است این شعبه که دارای تشکیلات لازمه

و تعداد کافی مامورین میباشد بوظیفه کنترول و برقراری قیم مال را رده اقدام نموده وپیوسته کوشیده است که از طریق سنجش بل ها بیجک و غیره اسناد مربوطه به مصارف اموال نرخ تمام شدوارده را سنجش و باافزودی چندفیصد مفاد قانونی قیمت فروشی مال را تثبیت نماید علاوتاً برای رفع گران فروشی اینکه از احتکار جلوگیری بعمل آمده با شدهیئت های سیار را برای کنترول و مراقبت نرخ ها در بازارگماشته و به متخلفین مجازات لازمه داده شده است.

غور و انفصال دعاوی تجارتی توسط محاکم ثلاثه تجارتی در مرکز وشعبات محاکم درولایات و اطراف :.

موضوع دیگر یکه درزمره وظایف و مسئولیت های وزارت تجارت قابل تذکر است موجودیت محاکم تجارتی ثلاثه در مرکز وزارت از قبیل ابتدائیه مرافعه وتمیز تجارتی و درولایات و مراکز حکومات اعلی ادارات محاکم ابتدائیه برای تامین عدالت اجتماعی و رفع منازعات تجارتی است که محاکم مذکور متشکل از یک تعداد مامورین عالی رتبه وصاحب تجربه بوده و در مورد دعاوی تجار به اساس قوانین موضوعه غور ومطالعه وفیصله های لازمه صادر کرده اند چنانچه در سال ۳۷ روی همرفته در محکمه ابتدائیه مرکز بیست فقره دو محکمه مرافعه شانزده فقره به همین و تیره یک تعداد مسایل مربوط دعاوی تجارتی در مرکز ولایات نیز فیصله گردیده ونتایج فیصله ها به مراجع مربوطه وتاجر مراجعه کننده ابلاغ گردیده است :

مامورین وزارت تجارت که در سال ۱۳۳۷ به ترفیع یک رتبه بلند تر نایل گردیده اند قرار آتی است : -

ع ص عبد الرشید ما مور رتبه ۳ ترفیعاً برتبه۲ در بست خودش به مدیریت عمومی ریاست عمومی اطاق های تجارت .

ع عبد الصمد مامور رتبه ٤ ترفیعاً بر تبه ۳ به حیث رئیس محکمه تجارتی ولایت هرات .

ع ص محمد صدیق مامور رتبه ۳ ترفیعاً برتبه ۲ بحیث اتاشه اقتصادی دهلی .

ع میرحلیم الدین مامور رتبه٤ عضو تفتیش ترفیعاً برتبه۳ در بست رتبه ۳ عضو محکمه تمیز تجارتی .

ع محمد علی ما مور رتبه ٤ مدیریت موسسات بربیع معاش رتبه ۳ حیث عضو محکمه تمیز تجارتی .

ع عبد الرحیم غفوری مامور رتبه ٤ تدقیق و مطالعه ترفیعاً برتبه ۳ در بست رتبه۳ بحیث رئیس محکمه تجارتی ولایت مزار شریف .

ص عبد القدوس مامور رتبه ٥ مدیر اوراق ترفیعاً برتبه ٤ مدیریت افلاس محکمه ابتدائیه مرکز .

فیلو شپها :

درماه می ۱۹۵۹ دو نفر لیسانسه آتی به مصرف حکومت جمهوری فرانسه برای تحصیل درشقوق ذیل برای مدت شش ماه به فرانسه اعزام گردیده اند :

۱- محمد موسی نهمت درشق مقررات بین المللی قرارداد های تجارتی .

۲- محمد فرید رفیق درشق تجارت بین المللی .

وپنج نفر آتی دراثر موافقه حکومت هالیند وجرمنی به مصرف حکومات مذکور برای تحصیل درشقوق ذیل بهمین نزدیکیها اعزام خواهند شد .

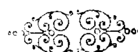
۱- حیات الله مدیر مامورین درشق بیمه در جرمنی .

۲- محمد آصف عباسی مدیرقلم مخصوص درشق اداری به هالیند .

۳- محمد حکیم عضو شعبه تدقیق ومطالعه درشق سورت وستندرد به هالیند .

٤- غلام حسین مدیر احصائیه درشق احصائیه .

٥- گلباز مدیر کنترول نرخها در شق آرشیف .

دداخلې وزارت

تشکیل :

د داخلې وزیر	ښاغلی سید عبد الله دوکیل په حیث
معین	. . .
مدعی العموم	ښاغلی محمد سمیع
دقلم مخصوص مدیر	« محمد ابراهیم
د مامورینو مدیریت :	
د مامورینو مدیر	. . .
د لمړی څانګې مدیر	ښاغلی محمد احسان نزار
د محاکماتو لوی مدیریت :	
د محاکماتو لوی مدیر	ښاغلی محمد طاهر
د پلټنې لوی مدیریت :	
د پلټنې لوی مدیر	ښاغلی محمد کبیر
دلمړی ګروپ مدیر	« فقیر محمد
ددوهم ګروپ مدیر	« عبد الحبیب
ددریم ګروپ مدیر	« سید بهاوالدین
د احصائیې لوی مدیریت :	
د احصائیې لوی مدیر	« فقیر محمد
دسجلو دثبتکولو مدیر	« نظر محمد
د مرکزی احصائیې مدیر	« ګل محمد
د محاسبې مدیریت :	
د محاسبې مدیر	« عبد الرشید
دتحقق د څانګې مدیر	« سید کمال
دنا قلینو مدیر	« خدا داد
داوراقو مدیر	« حافظ عبد الله
دمحلې اوراقو مامور	« عبد الستار

امور داخله

وظیفه اساسی وزارت داخله تاء مین امنیت وآرامی مردم است ضمن انجام این وظیفه بامور ذیل نیز توفیق یافته است.

وزارت داخله درین سال موفق گردیده بغرض انجام امور وترتیب اجراآت درد وایر مربوط بصورت معقول و اساسی قوانین و تعلیمات نامه های ذیل را تدوین وتعمیم نماید.

اصولنامهٔ تقسیمات ملکیه:

افغانستان را درقدم اول بولایات وحکومات اعلی منقسم و هر ولایت وحکومت اعلی را باحکومات کلان و حکومت های محلی وعلاقه داری های آن بصورت مفصل معرفی می نماید.

اصولنامه مجالس مشاوره:

این اصولنامه صورت تشکیل واعضاءوترتیب انعقاد و وظایف و صلاحیت مجالس مشاوره ولایات وحکومات اعلی وکلان راتعین وتوضیح مینماید.

تعلیمات نامه اداره ولایات:

این تعلیمات نامه قبلا بصورت امتحانی درمعرض اجرا گذاشته شده بود بابعضی اصلاحات وترمیمات مجدداً تدوین وتعمیم گردید.

لایحهٔ وظایف پولیس:

این لایحه بروی تشکیل وسیستم جدید پولیس ترتیب وبدسترس استفادهٔ پولیس گذاشته شده است.

تعلیمات نامه راپور های واقعات:

این تعلیمات نامه روی تجارب و مطالعات چندین ساله (قوماندانی عمومی) وزارت داخله ترتیب وتدوین گردیده بعد ازطی مراحل لازم درساحهٔ اجراء گذاشته شده است.

پروژهٔ اصولنامه قوای عمومی امنیه:

چون به این اصولنامه ضرورت زیادی محسوس بود پروژه مذکور به مشورهٔ متخصصین ترتیب وتدوین گردیده است.

تشکیلات و تعدیلات و اصلاحات :

تشکیل حکومت اعلی غور :

چون حکومت کلان غورات از مرکز ولایت هرات نسبتاً بعید واقع و اداره امورآن از طرف ولایت موصوف مشکلاتی داشت بغرض رسیدگی صحیح ازامور مربوطه وآرامی مردم از مشکلات رفت وآمد هرات حکومت کلان غور بحکومت اعلی تعدیل و تشکیل آن مراتب قانونی خودرا طی نموده است.

تعدیل تشکیل وسیستم اجراآت درپولیس کابل :

روی ایجابات عصروزمان در تشکیل پولیس کابل تعدیلاتی صورت گرفته ونظربه انواع جرایم شعبات ششگانه اختصاصی پولیس به تشکیل پولیس کابل ضم گردید تا حد ممکن بتوانندقضایا را ازروی فن کشف وثبوت نمایند.

با این تعدیلات و ملحقات آن اجراآت ذیل صورت گرفت :

پرسونل شعبات مذکور تاحد ممکن از کسانی که به مسلک پولیس تربیه شده اند اکمال شد.

یک لابراتوارجنائی پولیسی بایک اطاق عکاسی بغرض استفادهٔ پولیس کابل گذاشته شد.

لباس مامورین وافرادپولیس مطابق تعلیمات نامه البسه به یونیفورم جدید تبدیل گردید.

افراد پولیس با بایسکل و مامورین سمتی پولیس و مامورین اختصاصی شعبات جنائی باوسایط موترو موترسایکل مجهز ساخته شدند.

در تمام ماموریت های شهری آنهائیکه تیلفون نداشتند و شعبات جنائی پولیس که جدید تشکیل گردید وسایل مخابره نصب گردید.

بعوض مامورین غیرمسلکی که درداخل قطعات پولیس ایفای وظیفه مینمودند از پولیسان مکتبی که صنف دو ازدهم راتحصیل کرده وبعضاً از پولیسان صنف هشت که آنها نیز ازمکتب فراغت یافته اند داخل گردیدند.

یک شفاخانه خوردبرای معالجه وتداوی مریضان آنی که از ضروریات مبرم دستگاه های پولیس بود وباوسایط لوازم صحی ودیگرآلات وادوات صحی مورد ضرورت ومبل ومفروشات وغیره ضروریات آن تاسیس وبه کار انداخته شد.

قوای اطفائیه پولیس که در گذشته از چهار پایه ماشین تجاوز نمیکرد و بقدر لازم از آن ها کار گرفته نمیشد ذریعه‌ی موترهای جدید و تانک های آب که ظرفیت یکمقدار آب کافی را دارا میباشند تقویه‌و مجهز گردید همچنان لباس‌های مخصوص کار به عمله‌اطفائیه تهیه گردیده سامان ولوازم مورد ضرورت از قبیل زینه -بیل -کلنگ - اره - چکش- تبر وامثال آنها بقدر کافی تهیه و بدسترس قوای اطفائیه گذاشته شد .

بغرض تعلیم و تدریس لایحه‌و ظایف و معلومات بیشتر (کورس‌های مسلکی پولیس) در دستگاه پولیس کابل تاسیس و بکار انداخته‌شد .

اصلاحات در مکتب پولیس وژاندارم :

در سال ۱۳۳۷ مکتب سابق ژاندارم و پولیس به‌حیث (دپولیسو عالی ښوونځی) تبدیل و تعدیل گردید .

دوره‌اول صنف کمیسار ان‌پولیس (معاون‌لیسانسه) فارغ التحصیل و به قطعات پولیس کابل موظف شد .

همچنان به‌تعداد چهل نفر پولیس به صفت (ساتنوال) برای بار اول (معادل بکلوریا) از (دپولیسوعالی ښوونځی) فارغ شدند. و در همین سال فیصله‌شدکه برای صنوف ساتنوال طلاب صنف نهم‌انتخاب و بعد از سه‌سال تحصیل (معادل‌بکلوریا) فارغ التحصیل گردید.

درسال ۱۳۳۷ افزایش قابل ملاحظه درتعداد محصلین و کمیسار ان رخ داده است.

در این سال هیأت تدریسی مکتب نیز نسبت به گذشته بصورت مکمل تری تشکیل گردید .

سه‌نفراز پروفیسوران ماهر برای تدریس (کریمنا ستیک) و تثبیت هویت وسپورت استخدام گردید.

درسال ۱۳۳۷ اساس یک لابراتوار مکمل جنائی و عکاسی که مجهز به عصری ترین لوازم میباشد گذاشته شد .

درسال ۱۳۳۷ یکنفر از فارغ التحصیلان (دپولیسوعالی ښوونځی) بطور سکالرشیپ به‌المان غربی اعزام گردید .

برای رهایش طلاب پولیس یک پارك عصری تعمیر و بدسترس استفاده شان گذاشته شد پارك دوم در آینده‌ی قریب اکمال میگردد .

میدانهای سپورت سامان ولوازم سپورت تهیه وطلاب تحت نظر معلم سپورت به سپورت دوام میدهند .

اساس یک موزیم جنائی گذاشته شد. که دران اشیائیکه درداخل مملکت بواسطه آن وقایع جنائی اجراء میشود جمع میگردد.

یک اندازه سامان مکفی پولیسی که قبلا فرمایش داده شده بود درا ین سال به مکتب رسیده است.

امور صناعتی محبس:

بغرض اصلاح احوال و تأمین معیشت محبوسین در امور صناعتی محبس اصلاحات و تغیرات ذیل بعمل آورده شده است.

شعبه‌ی جدید قالین بافی در دستگاه صناعتی محبس جدیداً افتتاح شد.

دو شعبه دیگری برای بافت سطرنجی افزود گردید.

در کارگاه بافت درحدود پنجاه دستگاه دیگر نیز به‌کار انداخته‌شد.

خیاط خانه‌ی محبس از پانزده پایه‌ماشین به‌پنجاه‌پایه ماشین رسانیده‌شده است.

امور تفتیش و محاکمات:

دراین سال پانزده موضوع و منطقه ذریعه گروپ های تفتیش وزارت داخله تحقیق و بررسی گردیده و در سه‌منطقه‌هرات ـ میمنه و پروان هیأت‌های وزارت داخله مشغول تفتیش امور توزیع تذکره‌میباشند و در پنج فقره‌خارج وظایف وزارت داخله از مفتشین این وزارت بحیث نماینده ایفای وظیفه نموده اند.

امور محاکمات:

الف: فقراتیکه برای فیصله بریاست محاکمات فرستاده شده و یا غرض اکمال نواقص به مرجعش اعاده شده است:

برای فیصله به‌محکمه ابتدائیه فرستاده شده (۸) فقره.

دراثر مرافعه خواهی مامورین محکوم برای فیصله به‌محاکمه ریاست محاکمات فرستاده شده (۲٦) فقره.

در اثر تمیز طلبی ما مورین محکوم برای فیصله به‌محکمه تمیز ریاست محاکمات فرستاده شده (۹) فقره.

دراثر مرافعه خواهی وزارت به‌محکمه مرافعه ریاست محاکمات برای فیصله‌فرستاده شده (۲٦) فقره.

دراثر تمیز طلبی‌مقام وزارت به محکمه تمیز ریاست‌محاکمات برای فیصله فرستاده شده (٤) فقره

برای اصلاح نزا قصص بولایات و حکومات اعلی اعاده شده (۱۵) فقره.

ب: — فقراتیکه از ریاست محاکمات فیصله و بوزارت واصل شده و از وزارت نسبت تطبیق فیصله بولایات و حکومات اعلی خبر داده شده:

از محکمه ابتدائیه (۶) فقره

از محکمه مرافعه (۲۵) فقره

از محکمه تمیز (۵) فقره

امور ناقلین:

در ظرف سال گذشته وزارت داخله توانست هفتصدو چهل و سه خانوار ناقلین ومهاجرین را (از اقوام مختلف) بولایت مربوطه منتقل وامر اسکان وتادیهٔ زمین بدهد.

امور احصائیه و توزیع تذکره:

در این سال هیأت های وزارت داخله شمار نفوس ولایت هرات راانجام داده و درپروان مصروف نفوس شماری میباشند که قسمت زیادی از منطقه پروان هم نفوس شماری شده است.

تقدیر و تحسین:

در این سال ۲٤ نفر از مامورین وزارت داخله به اخذ نشان و مدال مفتخر و دوازده نفربه اخذ تقدیر نامه های درجه (۲) و درجه (۳) و پانزده نفربه اخذ تحسین نامه ها نائل شده اند.

ترفیعات:

دراین سال چهل نفراز مامورین وزارت داخله حسب ذیل به ترفیع نایل شده اند:

ازرتبه ۲ برتبه اول سه نفر

از رتبه (٤) برتبه سه دونفر

از رتبه (۵) برتبه چهار سه نفر

از رتبه (۶) برتبه پنج، پنج نفر

از رتبه (۷) برتبه شش نه نفر

از رتبه(۸) بهرتبه هفت هژده نفر

مقرری ها وتبدیلی ها:

دراین سال نظر به ایجابات اداری (۱۱۵) نفرازمامورین وزارت داخله ازرتبه (۱۱) تا رتبه اول مقرر ویااز یک وظیفه به دیگر وظیفه تغیر وتبدیل شده اند.

د مخابراتو وزارت

تشکیل :

وزیر	ع ج محمد مرید

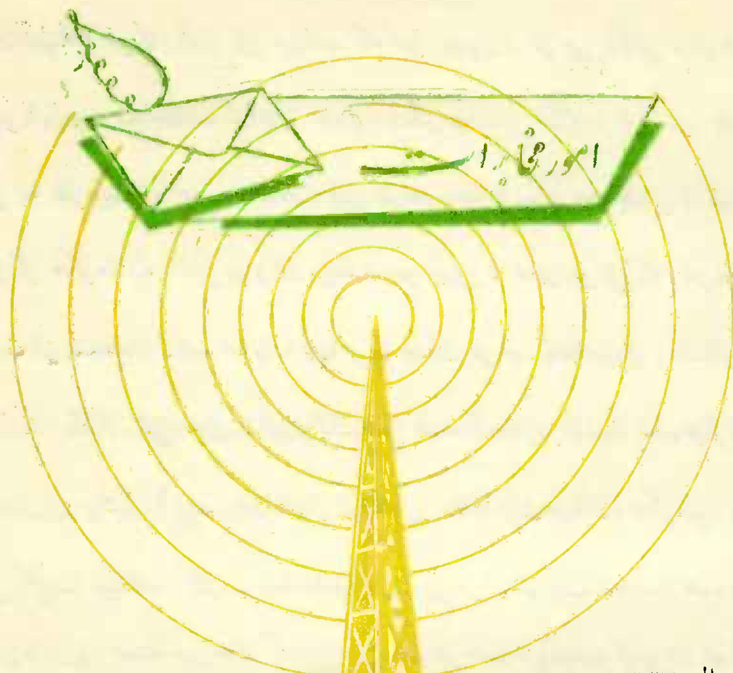

ښاغلی محمد مرید وزیر مخابرات

معین	ع ص غلام صفدر (سکندری)
دقلم مخصوص مدیر	ص گل عاصم
د نشراتو مدیر	ص فضل احمد (زیار من)
د اداری ریاست :	
رئیس	ع ص عبدالاحد (فدائی)
دمحاسبی لوی مدیر	. . . .
داوازمو مدیر	ص محمد غوث
دمامورینو مدیر	ص محمد ابراهیم
دترانسپورتو مدیر	ص سید عظیم
د اثبات جرم مدیر	ص سید عبدالحق

دجنسي مدير	ص نادر احمد
د اوراقو مدير	ص غلام جان
دخزانی مدير	ص محمدعمر
دخريداری مدير	ص ويس اله
دديپو مدير	ص عبدالغفور
دتصفيې مدير	ص محمد حسين
دپستی رياست :	
رئيس	ع ص غلام فاروق
دپستی لوی مدير	ع عبدالواحد
دوا ردی مدير	ص محمد يوسف
دتفتيش مدير	ص غلام جيلانی (جلالی)
دپستی پارسلا تو مدير	ص محمدنبی
دصادری مدير	ص محمد ياسين (حکمت)
دموزيم مدير	ص مير فيض احمد
دتحصيلی مدير	ص رجب علی
دتيلفون او تيلگراف رياست :	
رئيس	ع ص محمد حسين (شکور)
دتيلگراف عمومی مفتش	ع ص عبدالحبيب
دتيست او معاينی لوی مدير	ص محمد حسن (کفيل)
دتعليم او تربيې مدير	ص شير احمد اينجنير (کفيل)
دمخابری لوی مدير	ع محمد عظيم (کفيل)
ديکه توت تيلگرافخانی مدير	ع عبداله
دمرکزی تيگرافخانی مدير	ع امرالدين
دمهتاب قلعه تيلگر افخانی مدير	ص عزيز اله انجنير
د تمديد دلين مدير	ص عبدالغنی کفيل
دتيلگراف دمکتب مدير	ص سراج الدين (ضياء)

دپلان او پروژه مدیر		. . . .
دچینل سیستم دلمړی گروپ مدیر		ص غلام رسول
دچینل سیستم ددوهمه گروپ مدیر		ص نوراحمد
دبین المللی خارجی چک افیس لوی مدیریت		
دارتباط لوی مدیر		ع عبدالقیوم
دارتباط اداری مدیر		ص حیدر علی
دولایاتو مخابرات :		
دهرات دمخابراتولوی مدیر		ع ص عبدالمجید
دقندهار دمخابراتو لوی	مدیر	ع امیر محمد
دمزارشریف دمخابراتو لوی	«	ع عبد الحق
دقطغن دمخابراتو لوی	«	ع محمد امان
دننگارهار د مخابراتو	«	ص حبیب الله
دپکتیا دمخابراتو	«	ص محمد امین
دپروان دمخابراتو	«	ع محمد ایوب
دغزنی دمخابراتو	«	ص عبد القیوم
د فراه دمخابراتو	«	ص نورالدین
د گرشک دمخابراتو	«	ص سلطان محمد
دمیمنی دمخابراتو	«	ص جمعه گل
دبدخشان د مخابراتو	«	ص شمس الحق
د شبرغان دمخابراتو	«	ص نورمحمد کفیل

تیلفون :

قدم مهمی که در سال ۱۳۳۷ - ۱۳۳۸ در پیشبرد امور مخابراتی برداشته شده قرارداد یک دستگاه تیلفون اتومات یکهزار و پنجصد لینه است که وزارت مخابرات با کمپنی کو و چکز سلواکی بامضاء رسانیده مطابق این قرارداد دستگاه و کیبل های شبکه شهری قندهار در ظرف پانزده ماه وارد و بسته کاری آن آغاز خواهد شد دستگاه جدید تیلفون قندهار وسایل بهتر مخابره را برای منطقه های داخل شهر قندهار فراهم نموده و بر علاوه با ارتباط دستگاه های چینل سیستم و دستگاه بی سیم مخابره مرکز قندهار را باسائر ولایات بهبود خواهد بخشید بابکار افتادن دستگاه اتومات قندهار باشنده های مذکور خواهند توانست بوسیله دستگاه بی سیم موجوده قندهار مستقیماً از تیلفون های شخصی خود با مشترکین ولایات در داخل مملکت وهکذا با ممالک خارج در آسیا ویورپ و امریکا نیز مخابره نمایند.

درین سال وزارت مخابرات (یازده) سوچبورد جدید در مرکز و ولایات نصب کرده است ازجمله یک سوچبورد (پنجاه لینه) اتومات در لشکرگاه و یک سوچبورد اتومات

(دو صدلینه) درکار ته (٤) میباشد که سو چبورد دومی بکابل وارد وبواسطه‌ی که تعمیر آن درشیرشیاه‌مینه تمام‌نشده تاهنوز نصب نگردیده برعلاوه این سو چبوردها دو سوچبورد کیبلی به ظرفیت دو صد وشصت لین درهرات ویک سوچبورد کیبلی به ظرفیت (صدلین) درمرکز حکومات اعلی پروان میباشد سوچبورد های هوائی‌که در دیگر نقاط نصب شده عبارت از بدخشان .شبرغان ،چهاربرجک فراه ،چخانسور ، ننگرهار ،پل چرخی کابل وولایت پکتیا. لین های تیلفونیکه‌در ظرف سال‌جدید تمدید شده‌عبارت از (دو صدکیلو متر)در علاقه‌داری مردیان آقچه ، علاقه‌داری کلدار و علاقداری‌سیغان ، حکومتی موسی خیل ، وعلاقه‌داری توخی کاپیسا میباشد .کار دو لینه‌شدن‌تیلفون‌بین‌مزارشریف و میمنه هم‌درطول سال جریان‌داشت راپورهای واصله میرساند که این لین هم درحدود (صد) کیلومتر دو لینه شده است.

تیلگراف خانه ی بیسیم یکه توت (کابل)

چینل سیستم .

دستگاه های چینل سیستم که برای مخابرهٔ تیلگراف و تیلفون بین کابل و مزارشریف و هکذا بین کابل قندهار ـ و سپین بولدك بکار انداخته خواهدشد ازکمپنی زیمنس جرمنی خریداری و بکابل وارد شده است .

بابکار انداختن این دستگاهای چینل سیستم ، میتوان دریک جوره لین چهار مخابرهٔ تیلفون و شش مخابرهٔ تیلگراف رادر یک آن واحد اجراء نمود .

به تعداد (پنجهزار پایهٔ فلزی) معهٔ براکت .سلیتر . وغیره با(دو صدو هفتادتن) سیم مسی ۳ملی متر ازروسیه شوروی خریداری و وارد گردید تجدید و اصلاح لین کابل وقندهارا ز ماه میزان سال ۳۷شروع وفعلا تحت سه گروپ جداگانه توسط متخصصین المانی با متخصصین وعمله ی داخلی جریان دارد .

عمارت جدیدبرودکاست

مقدارکاریکه در این مدت درخط کابل وسپین بولدك در قسمت اصلاح لین ها بعمل آمده قرار ذیل است .

۱ـ تجدید لین چینل سیستم کابل وغزنی بفاصلهٔ (۸۰) کیلو متر .

۲/ تجدیدلین بین قندهار وقلات بفاصلهٔ (۴۳) کیلو متر .

۳/ تجدیدلین قندهار وسپین ولدك بفاصلهٔ (۵۵) کیلو متر .

تجدیدلین غزنی و مقر بفاصلهٔ (۳۰)کیلومتر .

تلگرافخانهٔ بیسیم قندهار

۵/ تجدیدلین مقروغزنی به‌فاصله‌ی(۴۰)کیلومتر.

برای تجدید واصلاح لین‌چینل سیستم بین‌قندهار وهرات که‌داخل پروژه و پلان انکشاف وزارت است قرارداد خریداری (۵۵۰۰)پایه معه‌براکت سلیتر. وغیره‌بادولت شوروی بامضاء رسیده که‌قیمت سامان اصلاح لین‌مذکور بالغ به(۳۰۰۰۰۰) دالرمیشود.

برای تجدیدلین قندهار واسلام قلعه‌مقدار (۶۰) تن سیم مسی به‌قطرسه ملی متر ازخارج خریداری‌و وارد شده‌است:

تیلگراف و تیلفون بی‌سیم:

درین سال‌برای پیشبرد امور مخابره تیلگراف وتیلفون بی سیم چهار دستگاه بی سیم بقوه‌ی (۲۵۰) وات ازکمپنی چکوسلواکی خریداری گردیده‌برای تقویه‌ی‌تیلگرافخانه آخذه‌ی بی سیم

دستگاه‌بیسیم که در رادیوتلگرافی، رادیو تیلفونی و برودکاست کار میکند

دوپایه ریسورسنگل‌سایدبند ودوپایه ریسورکونکسیون راازکمپنی‌فلپس هالیندخریداری نموده ریسورهای‌مذکوربکابل وارد وتحت مونتاژ می باشد.

هکذا باندازه‌ی ده‌کیلو مترکیبل برق نیز ازسب استیشن های‌برق در تیلگراف خانه‌های مرسله و آخذه تیلگراف جدیداً تمدید وبکار انداخته شده است.

برعلاوه درین سال سرویس های مخابره رادیو تیلفونی مستقیم بین‌کابل ماسکو و غیر مستقیم بین‌کابل پشاور وکابل لاهورکابل وکانادا رابکارانداخته است.

تاسیس سرویس مخابره تیلگراف بیسیم بین‌کابل وکراچی نیز از اقداماتیست که‌در

ظرف این سال بعمل آمده است.

رادیو:

فعالیت وزارت مخابرات در این سال بیشتر متوجه بکار انداختن دستگاه های ده کلیوات و پنجاه کیلواته بموج کوتاه بود.

کار مونتاژ دستگاه پنجاه کلیواته موج کوتاه در طول سال جریان داشت برای مونتاژ دستگاه مذکور و ایریل های سمتی آن چهار نفر متخصصین خارجی و بیست نفر انجینیرها و تکنیشن های افغانی مشغول بودند این دستگاه در جوزای سال ۳۸ بصورت امتحانی بکار آغاز کرد و در نظر است در پروگرامهای نشریات خارجی رادیو کابل مورد استفاده قرار داده شود.

این دستگاه ها و دو دستگاه دیزلی دارد دو ماشین دیزلی دستگاه ده کلیواته (۷۷) کیلووات امپیر و فوه ماشین دیزلی دستگاه پنجاه کلیواته (سه صدو پنجاه و یک) کیلووات امپیر میباشد برعلاوه برای بکار انداختن دستگاه های مذکور بوسیله ی برق سروبی دو پایه ترانسفارمر بقوه (دو صد) کیلووات امپیر در یکه توت نصب و هم (۴۰۰۰) متر کیبل بقوه (۱۵۰۰۰) وات بین یکه توت وبرج برق شهری تمدید داده شده است.

این دستگاه های جدید دارای شش ایریل است از جمله دو ایریل مدور میباشد که ارتفاع یکی (۲۱) متر و از دیگری (۳۱) متر است ساحه ی انتشار ایریل (۲۱) متر تا سه هزار کیلومتر) و از ایریل (۲۱) متر تا ششصد کیلومتر میباشد. ٤ ایریل دیگر ایریل های سمتی است که برای نشریات اروپا شرق وسطی- اندونیزیا و جاپان - تخصیص داده شده است.

عمارات مربوط به قسمت فنی و اداری و بود و باش متخصصین دستگاه برو دکاست در شرف اختتام است اما کار تعمیر استدیوی جدید که عمارت خیلی وسیع و مودرن و یک رقبه (۱۲۰۰۰) مربع متر را صحن آن احتوا میکند تاهنوز تمام نشده بصورت عمومی میتوان گفت (۵۰ فیصد) کار این تعمیر تمام شده است.

پوست :-

وزارت مخابرات در این سال در قسمت پیشرفت و انکشاف امور پوستی کشور به موفقیتهای ذیل نایل گردیده است.

به منظور توسعه و انتظام امور پوستی یک یک پوسته خانه در چهاربرجک و چقا نسور مربوط حکومت اعلی فراه و همچنان یک یک پوسته خانه در رودات - کوز کنر - اسمار مربوط ولایت ننگرهار دایر گردیده است.

بین چقانسور و مرکز حکومت کلان آنجا به مسافه ی (۷۵) کیلومتر حمل و نقل پوستی جریان داده شده .

دستگاه انتقالی رادیو تیلفونی

بمنظور سرعت ارسال و موسول پوسته های فضائی کابل الی قندهار و مزارشریف ذریعه د آریانا هوائی شرکت که در هفته (٤) مرتبه کابل و مزارشریف ودر هفته (٥) مرتبه کابل وقندهار رفت وآمد داشت درسال جاری پوسته های مواضع مذکور یومیه فرستاده شده است .

نسبت بسال گذشته (٥٠) فیصد بیشتر به شایقین ممالک خارجی تکت متروکه بفروش رسیده .

درخنا مه جدید ترتیب و نشر گردیده است .

پوسته های فضائی سربسته و راساً بین دفتر پوست کابل و پوست ماسکو هفته ، سه مرتبه ذریعه طیاره پوستی شوروی موافقه و جریان داده شد .

پوسته فضائی ترانزیت بین ماسکو و تهران و عکس آن از طریق دفتر پوست کابل موافقه و جریان یافت .

برای تسریع ارسال و مرسول پوسته های فضائی سربسته و راساً برای اروپا توسط دفتر تبادله امستردام و همچنان برای ممالک امریکا و غیره از طریق دفتر امستردام بدفتر تبادله نیویارک هفته سه مراتبه توسط د آریانا هوائی شرکت موافقه شد .

تبادله فضائی سربسته وراساً بین دفتر پوست کابل وکراچی که هفته یک مرتبه توسط طیارهٔ آریانا جریان داشت دفته یک مرتبه دیگر توسط طیارهٔ پاکستان جریان یافت .

ورود پوسته های فضائی سربسته وراساً از دفتر ـوین (۱۰۱) اطریش برای دفتر پوست کابل در بین لفافه های مخصوص جریان یافت .

پوسته های فضائی صادره بترتیب سربسته وراساً از قندهار برای اروپا وغیره توسط دفتر تبادله امستردام جریان داده شد .

درعایدات عمومی پوست نسبت به سال گذشته دوازده فیصد افزایش بعمل آمده است .

طبع تکت های فوق العاده پوستی درین سال نیز بعمل آمده است :

کنفرانس ها وموافقه نامه ها :

در ماه می ۱۹۵۹ کنفرانس مخابراتی ایکافی وهکذا کنفرانس اتحادیه بین المللی تیلی کمونیکاسیون به تعقیب هم در توکیو منعقد شدکه درآن نمایندگان ممالک ایکافی بشمول افغانستان شرکت ورزید نداز طرف اداره تیلی کمونیکاسیون درراه پیشبرد پلان وامور تیلگراف وتیلفون افغانستان وعده کمک مزید تر درحدود (۱۷۵۰۰۰) دالردرد وران سه سال آینده داده شد .

کذا درسال گذشته چهاردهمین کنفرانس پوستی بین المللی دراتاوا دائر ونماینده افغانستان نیز درآن شرکت نمود .

موافقه نامه ها :

موافقه نامه هاییکه درین سال بعمل آمده عبارت است از موافقه نامه رادیوتیلفونی بین کابل ومسکو وموافقه نامه ی تجدید قرارداد رادیوتیلگرافی بین افغانستان وهند .

نخستین را از طرف افغانستان شاغلی غلام صفدر (سکندری) معین وزارت مخابرات واز طرف اتحاد شوروی بناغلی سرافیم لینوتین مستشار تجارتی سفارت کبرای اتحادشوروی درکابل امضاء نمودند . وبه تعقیب آن (دوم حوت سال ۳۷) ارتباط رادیو تیلفونی بین کابل ـ مسکو شروع گردید .

موافقه نامه بین افغانستان وهند از طرف بناغلی غلام صفدر معین وزارت مخابرات و بناغلی سفیر کبیر هند مقیم کابل بتاریخ ۲۲ ثور ۱۳۳۸ امضاءگردید .

عمر انات .

و زارت مخا برات برای تعمیر استدیو ها ، پسته‌خانه ها ، تیلفو نخانه ، تیلگرافخانه ،. ادارات و خانه های نشیمن مامورین در مرکز وولایات درحد ود ۱۲ ملیون افغانی مصرف کرده ا ست .

عمر اناتیکه جدید تحت کارگرفته شده و یا درسالهای گذشته کارشده و امسا ل قسمت هــا ی با قیمانده آ ن آباد شده‌حسب ذ یل ا ست :

تعمیر برو دکا ست دریکه توت ، تعمیرا ستد یو درمیدا ن طیاره‌سابقه ، تعمیر پسته‌خانه مرکزی تیلگرافخانه مهتاب قلعه ، تیلگرافخانه یکه‌توت ، الحاقیه تیلفو ن خانه‌اتو مات ، تیلفو نخانه‌شیر شاه‌مینه مخابرات میمنه ، مخابرات آقچه ، مخابرات شبرغان ، مخابرات پروان تعمیر چینل‌سیستم در بلــو لــه مخابرات بغلان احاطه تیلگرافخانه قندوز ، مخابرات خوست‌پهره دارخانه‌مخابرات قند ها ر مد یریت مخابرات چینل‌سیستم ولایت‌قندهار ، ماموریت چینل‌سیستم قلا ت ، چینل سیستم مقر تعمیراتومات‌قندهار ، احاطه وآهن‌پوش‌مخابرا ت ولایت‌هرات ، تعمیر چینل سیستم غزنی .

پرسونل فنی :

درین سال از چهار نفر ستاژیر وزارت‌که سال گذشته برای‌دوره تحصیل عملـی‌به جرمنی وبلجیک اعزام شده بودند دو نفر آ ن بعد ا ز ختم تحصیل درشق تیلفون وچینل سیستم بـکا بل عو دت نمود .

دوره دوساله مکتب مخا برات. به پایان رسید ه و(۳٥) نفرفا رغ ا لتحصیل مکـتب مذکو ر در شق مربو طه تیلگراف و چینل سیستم داخل فعالیت شده ا ند .

کذادرین سال تعداد بیست‌نفرلین انسپکترهاکه تحت تعلیم عملی‌گرفته شد ه بو د ند دوره کورس‌را به پایان رسانیده و در گروپهای‌تمدید لین چینل سیستم عملاداخل فعا لیت‌شد ند .

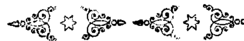
یک تعداد میخانیکهای‌دیگر هم درین سال بصورت عملی داخل کارشد ه‌ا ند .

سه نفر متخصص‌ازآلمان استخدام‌شده‌وتحت نظرآنها گروپهای‌کار به فعالیت انداخته‌شده‌اند برا ی‌مراقبت دستگاه تیلگراف بیسیم د رین سال یکنفر متخصص فرانسوی استخدا م گرد ید

این متخصص ششماه قبل بکابل وارد و بکار آغاز کرد. جهت مونتاژ و بسته کاری دستگاه های رادیو در ظرف این سال چار نفر متخصص المانی بکار گماشته شدند.

حصول معاونت:

درین سال اتحادیه بین المللی - تیلی کمونیکاسیون یکنفر متخصص در رشتق چینل سیستم بوزارت مخابرات داده و هم در حدود (۶۰۰۰) دالر سامان و آلات تخنیکی مورد احتیاج را بدسترس وزارت مخابرات گذاشتند. کذا درین سال کمپنی (اس، ا ف ، آ ر) فرانسه هم یکتعداد آلات و سامان امتحانی را که بدستگاه های تیلگراف بی سیم طرف احتیاج بود بوزارت مخابرات هدیه کرد.

دفوائد عامی وزارت

تشکیل :—

د وزارت کفیل	دیپلوم انجنیر ښاغلی محمد کبیر

ښاغلی کفیل وزارت فوایدعامه

معین	ښاغلی محمد عظیم کفیل
سعین	....
خارجی مشاوران دوه تنه	....

دقلم مخصوص او نشراتو لوی مدیریت .

لوی مدیر	ښاغلی سید محمد مومن ستومان
دنشراتو دمدیر کفیل	« محمداکبر شایگان

دپلتنی فنی او مسلکی لوی مدیریت :

لوی مدیر	« میر عنایت الله حباب (په‌حفظ درتبی)
دسنجش مدیر	« عبدالغفار
دپلتنی اداری لوی مدیر	« محمد آصف (په‌حفظ درتبی)

غړی په(٤) رتبه	ښاغلی میر غلام حیدر
» (٥) »	» سیدمحمد
» (٥) »	» سیدمهدی
» (٥) »	» غلام دستگیر

دپلټنې دلوی مدیریت فنی اعضا :

دبرآوردی فنی مدیر	ښاغلی عبدالرحمن
برآوردی په(٤)رتبه	» محمدمحسن
فنی غړی په (٥) رتبه	» عبدالکریم
» » » »	» عبدالحمید
» » » »	» محمد شفیع
» » » »	» علی احمد
» » » »	» عبدالحسین
» » » »	» عبدالرحیم
» » » »	» لعل محمد
» » » »	» سلطان محمد
» » » »	» محمدسرور
» » » »	» محمد عیسی
» » » »	» غلام غوث

دتعمیراتو لوی مدیریت :

لوی مدیر	ښاغلی سیدبرهان الدین
داجرائیې مدیر	ښاغلی آدم خان
د رنگمالی مدیر	» محمد علی
دترانسپورت مدیر	» سید محمد حسین
دهوختیف د کمپنی دارتباط مدیر	» غلام دستگیر (صدیقی)
د کابل هوتل » »	» محمدحبیب
دخارجه وزارت دتعمیر »	» حبیب الله جبارخیل
دتعمیراتو دفنی لوی مدیر کفیل	» ښاغلی شیر آقا

غـری	«	٤	رتبی	ښاغلی محمد افضل
«	«	٤	«	« یار محمد
«	«	٥	«	« محمد امین
«	«	٥	«	« محمد ایوب
«	«	٥	«	« محمد علی
دمعابرو لوی مدیر				« محمد عظیم
د سرکو مدیر				« عبدالصمد
د پلان مدیر				« ایاز الدین
دمعابرو فنی لوی مدیر				« عبدالحمید
عضو	په	٣	رتبی	« محمد رضاء
«	«	٣	«	« غلام محمد
«	«	٤	«	« عبدالاحد
«	«	٤	«	« محمد امان
«	«	٥	«	« عبدالغفار
«	«	٥	«	« عبدالمنان
«	«	٥	«	« خواجه عبدالاحد
«	«	٤	«	« بسنت سنگ
د احصائیی دمدیر کفیل				« محمد دین
دبندو او ویا لو لوی مدیر				« محمد حسین
دبندو فنی آمر				« عبدالباقی
د محاسبی لوی مدیر				« محمد طاهر
د تحقق مدیر				« عبدالرشید
د جنسی مدیر				« خواجه فقیر احمد
دلوازمو مدیر				« صلاح الدین غوروال
د دیپوگانو مدیر				« عنایت الله (عزیزی)
د مامورینو لوی مدیر				« محمد اسلم

دبگرام دهوائی دگر دارتباط دلوی مدیر کفیل ښاغلی محمد ابراهیم (پوپل)

د سالنګک دمرکزی دارتباط د لوی مدیر کفیل ښاغلی محمد هاشم
دپانو دمدیر کفیل ښاغلی محمد انور
دولایاتو دفوائد عامی مدیران :

دکابل د فوائد عامی لوی مدیر	ښاغلی فضل حق
د ننګرهار « «	« عبدالاحد
د هرات « «	« امیر محمد
د مزار شریف « «	« مسجدی
د قطغن دولایت دفوایدعامی «	« عبدالرزاق
د پکتیا « « «	« محمد یوسف
دقندهار « « «	« محمد سرور
دپروان « « «	« محمد سلیم
د فراه داعلی حکومت دفوائد عامی مدیر	« عبدالسلام
د میمنی « « «	« عبدالستار
دبدخشان « « «	« محمدحسن (واصل)
دغزنی « « «	« غلام جیلانی
د ګرشک « « «	« محمد قاسم
د شبرغان « « «	« خیر محمد

د کاردقواو دلوی قوماندانی تشکیل : * * *

لوی قوماندان دتورن جنرال په رتبه	دګروال محمد عظیم د کفیل په حیث
مرستیال	دګروال سلطان محمد
دامر د څانګی آمر	ب، محمد زمان
د ذاتیی دمدیر کفیل	ب، عطا محمد
د دیوان حرب رئیس	دګرمن حبیب الله
مدعی العموم	....
دلوازمو مدیر	ش، غلام جیلانی
مرستیال	.....
د انبارمدیر	ش، عبدالمنان

دخریداری رئیس	ش، غلام فاروق
د معاینې رئیس	ش محمد یوسف
دصحیې دمدیر کفیل	ب- دوکتور محمد یعقوب شیر زوی
معاون	. . . . .
د عینیاتو مدیر	ع ، عبدالحسین
د لوازمو مدیر	ښاغلی محمد حیدر
د میخانیکی لوی مدیر	« غلام محمد (په حفظ د رتبې)
معاون	دگرمن میرعزیزالله
دلوازمو مدیر	غ، محمد نسیم
د ماشینری مدیر	ش محمد علی
د ترانسپورت مدیر	ش، سردار محمد
دورکشاپ مدیر	ص، عزیز احمد
دحفظ او مراقبت دلوی مدیریت کفیل	ش سید عالم شاه
معاون	دگرمن حبیب الله
دلوازمو مدیر	ش فیض محمد
د ننگرهار دحفظ او مراقبت مدیر	ب محمداکبر
« کابل « « «	ش عبدالسلام
« پروان « « «	ش شیر احمد
« قطغن « « «	ش فقیر محمد
لمړی یونت :	
دقوماندان کفیل	ش خوازک
دکار دقطعې جگړن	ش زین‌الدین
دمیخانیکی دجگړن کفیل	ب احمد جان
دقطغن دگروپو مرکزی آمریت :	
آمر	دگرمن سیدمحمد
ددوهم یونت قوماندان	ش گل پادشاه
دکار جگړن	ش گل محمد

دمیخانیکي مدیر	غ میرعبدالوهاب
دریم یونت :	
قوماندان	د گرمن شیر احمد
دکار جگړن	ه . . . . .
دمیخانیکي جگړن	ش عبدالعلي
څلورم یونت :	
دقوماندان کفیل	ش عبدالمیر
دکار دجگړن کفیل	غ محمد علم
دمیخانیکي دجگړن کفیل	غ محمد حسن
پنځم یونت :	
دقوماندان کفیل	ش آقاجان
دکار جگړن	. . . .
دمیخانیکي جگړن	ش حسین علي
دتعلیمي اوقیرریزي یونت :	
قوماندان	دگرمن عبدالقاهر
معاون	ش محمد آصف
دلمړي کندك آمر	. . . . . .
ددوهم کندك آمر	. . . . . .
شپږم یونت :	
دقوماندان کفیل	ش عبدالوهاب
دکارجگړن	. . . . . .
دمیخانیکي دجگړن کفیل	ب زکریا
دتورخم ـــ جلال آباد دقیرریزي آمریت :	
آمر	ش سیدعلم
دلوازمو مدیر	. . . .
دکار دقطعي قوماندان	. . . .
دمیخانیکي اوترانسپورت مدیر	. . . .

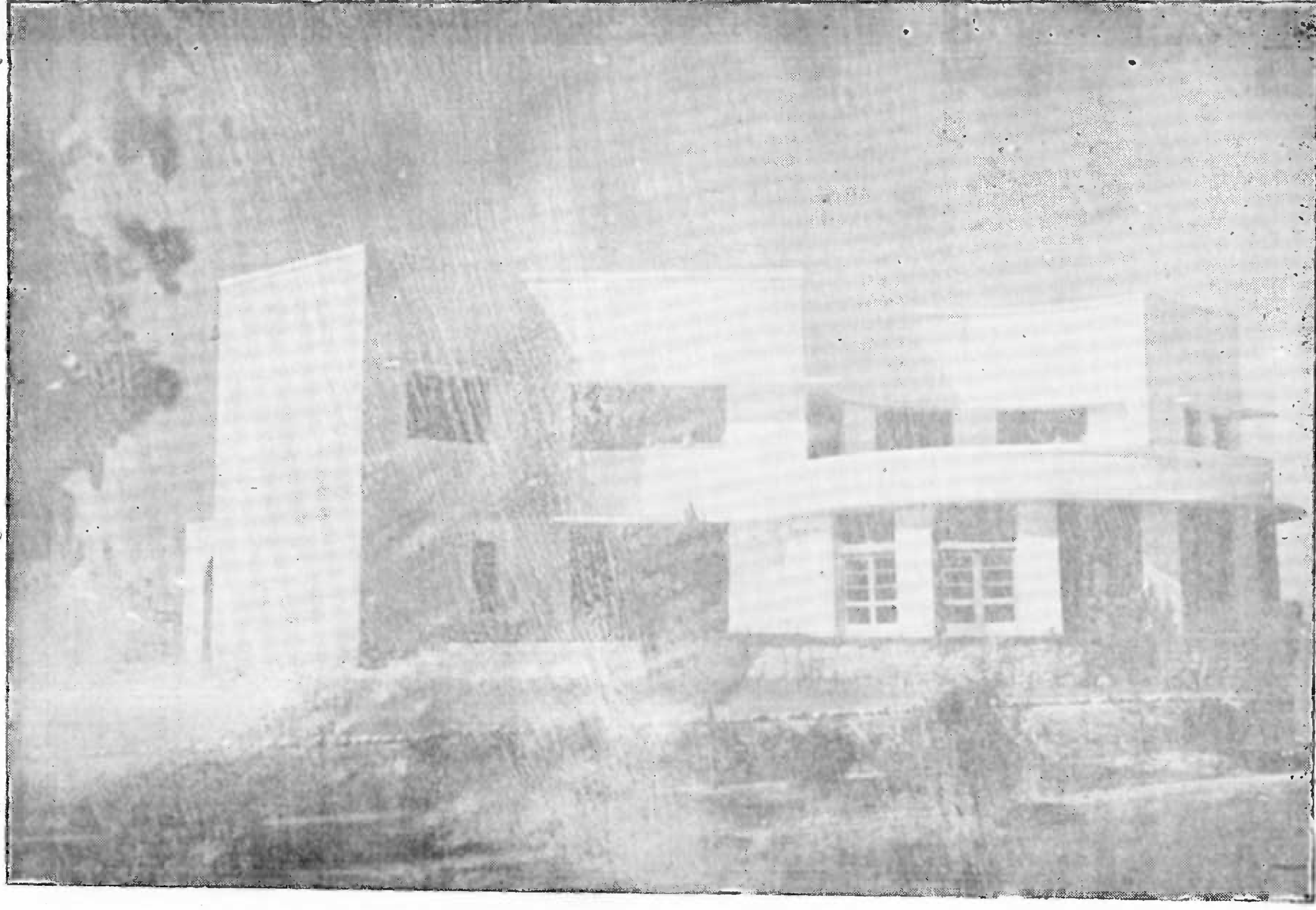
دسالنگ دلمړی برخی آمریت :

آمر	دگروال عبدالاحمد
معاون	. . . .
دټرانسپورت مدیر	ش عبدالغفار
دخریداری رئیس	. . . .
دمعاینی رئیس	. . . .
دماشینری مدیر	ب خدای دوست
دورك شاپ مدیر	دگرمن محمدنسیم
دکار دقطعی آمر	دگروال عبدالرشید
دلوا ز مو مدیر	ش عبدالغفار

حربی پوهنتون

از عمرانات جدید پکتیا

امور فوائدعامه

اموری را که وزارت فوائدعامه درسال سوم پلان مالی (۳۸ و ۳۷) انجام داده درذیل توضیح می‌شود.

اول — تعقیب ودنباله نمودن پروژه های سال اول ودوم پلان مالی.

دوم - درمحل اجراء آوردن پروژه هائیکه جزٔ پلان پنجساله اقتصادی بوده ولی درین سال برای تطبیق و اجراء آماده شده اند.

سوم- اموریکه مصرف آن از بودجه عادی وزارت تأمین گردیده.

این کارها بادوایرسه گانه‌معابر - بند ونهر وتعمیرات وزارت ارتباط دارد وتوسط تشکیلات موقتی — واحد های کار - کمپنی ها - شرکت های تعمیراتی وبعضی قراردادیهای داخلی اجراء میشود.

فعالیت قوای کار:

قوای عمومی کار وزارت فوائدعامه برعلاوه وظایف داخلی خویش که عبارت‌اند از اداره یونت‌ها تنظیم وتامین مسایل اباته، اعاشه، حفظ الصحه، تهیه‌وسایل‌وو سنایط کار آنها. اداره مدیریت عمومی معابر، مدیریت عمومی میخانیکی. مدیریت عمومی حفظ ومراقبت و مدیریت عمومی ارتباط سالنگ را نیز به عهده دارد.

مدیریت عمومی فنی معابر:

کارها ئیکه دنبال شده مهمترین آن تعقیب وادامهٔ تکمیل پروژه کار ساختمانی سرك، پلها، معبرهای اساسی‌ودیوارهای استنادی تورخم قزل قلعه بوده است.

کار تورخم جلال آباد: بفاصله ۷۸ کیلو متر باتمام پل‌ها، پلچک‌ها، دیوارهای استنادی تکمیل و سرك مذکور برای‌قیر آماده شده.

کار کابل جلال‌آباد: باتمام‌سنگینی‌شرایط طبیعی‌آن بطول ۱۳۰ کیلو متر تکمیل شده کار باقیمانده سرك بواسطه احداث بند مچلغو تغیرمسیر داده وباید سرك جدید ساخته شود. رویهمرفته از مجموع کارهای سرك مذکور فقط پنج فیصد باقیمانده است.

کابل متك: سنگ کاری، پخته کاری پلها و پلچك های‌پخته‌ی آن بطول ۸ /۷۶ کیلو متر تکمیل است.

قزل قلعه دوشی: این سرك که طول مجموعی آن ۲۳۵/۶ کیلومتر می شود با وجود موانع طبیعی وشرایط جوی نا قابل تحمل با صرف مساعی شبا روزی قوای کار سرك

مذکور با پل ها و پلچک ها معبر و دیوار های استنادی آن (بجز از بعضی اصلاحات و صفا کاری) تا دوشی تکمیل گردیده است .

ساختمان پل الچین برروی دریای قندز یکی از متممات پروژه ی ساختمانی سرك بین قزل قلعه و دوشی می باشد . مقدمات قرار داد ساختمانی مذکور با تخنو اکسپورت شوروی در اخیر سال دوم پلان بعمل آمده و در سال جاری کار آن عملا آغاز و طوریکه پیش بینی شده بود قبل از حلول سال جاری ساختمان آن تکمیل و رسماً افتتاح شد .

قبل از ساختمان این پل فاصله بین قندوز و قزل قلعه که به هشت ساعت طی می گردید اکنون بیک ساعت انجام می گردد .

طول پل مذکور ۱۲۰ متر و عرض آن ۸٫۹۰ متر می باشد ، قسمت تحتانی پل از گادر های فولادی و قسمت فوقانی آن از کانکریت ساخته شده پل مذکور دارای طاقت ۶۰ تن وزن می باشد.

این پل که مدت ساختمان آن قبلاً ۱٤ ماه پیش بینی شده بود در اثر جدیت و زحمت کشی متخصصین عمله ی قوای کار در ۹ ماه تکمیل گردید و بتاریخ ۱۸ حوت ۱۳۳۷ مورد استفاده ی ترافیك قرار گرفت .

پروژه ٔ ساختمانی سرك سالنگ :-

این سرك قسمتی از مهمترین شاهراه کشور خواهد بود که مناطق مهم اقتصادی ترانزیتی را با همدیگر و با مرکز متصل می گرداند از بلندترین سلسله ی کوه هندوکش عبور نموده و به حاصل خیزترین و توسعه یافته ترین مناطق مزار شریف قطغن و میمنه وصل می شود.

این سرك می تواند رول بزرگی در قسمت انتقال اموال تجارتی از بنادر صفحات شمال و نیز حمل و نقل مواد پیداوار مناطق داخلی را بیك دیگر بازی نماید .

ساختمان سرك مذکور متجاوز از دوصد کیلو متر راه را نسبت به دره ی شکاری کوتاه تر می نماید و از بین دره ها ی سرسبز و شاداب سالنگ و خنجان می گذرد .

وزارت فوائد عامه بتاریخ ۸ اپریل ۱۹۵۸ قرار داد ساختمانی سرك مذکور را با موسسه تخنو اکسپورت شوروی عقد نموده و باساس قرداد سرك مذکور بسه حصه منقسم گردیده: -

مرحله ی اول از دوشی الی دوشاخ

مرحله ی دوم از جبل السراج الی اولنگ

مرحله‌ی سوم از اولنگ الی دوشاخ.

قسمت اول سرك سالنگ از دوشی الی دوشاخ که در برج اسد ۱۳۳۷ شروع شده است دارای خصوصیات ذیل می باشد.

عرض سرك درزمین های هموار ۱۰ متر و درزمین های ناهموار ۹ متر خواهد بود.

حد اقل گولائیهای افقی درزمین هموار و ناهموار ۱۲۵ متر و درزمین های کوهی ۶۰ متر و درحالات مخصوص ۲۰ متر خواهد بود.

حد اقل شعاع راه پیچ و خمی ۱۷ متر و حد اقل سلامی طولی ۷ فیصد و درحالات مخصوص ۱۰ فیصد خواهد بود.

تهداب سرك مذکور از سنگ های خورد وجغله پخته کاری می‌شود، بالای آن بضخامت ۶ سانتی متر قیرریزی خواهد شد.

ساختمان : درحصه‌ی اول ساختمانهای ذیل شامل اند:

تعمیر برای ساختمانهای کانکریتی، تعمیر برای هوتل، تعمیر دستگاه ذوب قیر تعمیرورکشاپ همچنین تعمیرات دیگری از قبیل تعمیر دیپوی روغنیات تعمیرات حفظ و مراقبت تحویلخانه‌ها در دوشی مدیریت عمومی برای ماشین‌ها و سامان در قزل قلعه، تعمیر دستگاه سنگشکنی تعمیر دفاتر آمریت وغیره شامل می باشد.

ماشین سنگ شکنی

در پروژه حصه‌ی اول سالنگ ساختمان ۹۸ آبرو ۳۸ پلچک بوایه‌ی از ۲تا۵متر .
۱۵ پل کلان و متوسط که از۳۰ ـ۳۵ متر وایه دارد شامل میباشد .
حصه دوم سالنگ (از جبل السراج ـ او لنگ) :

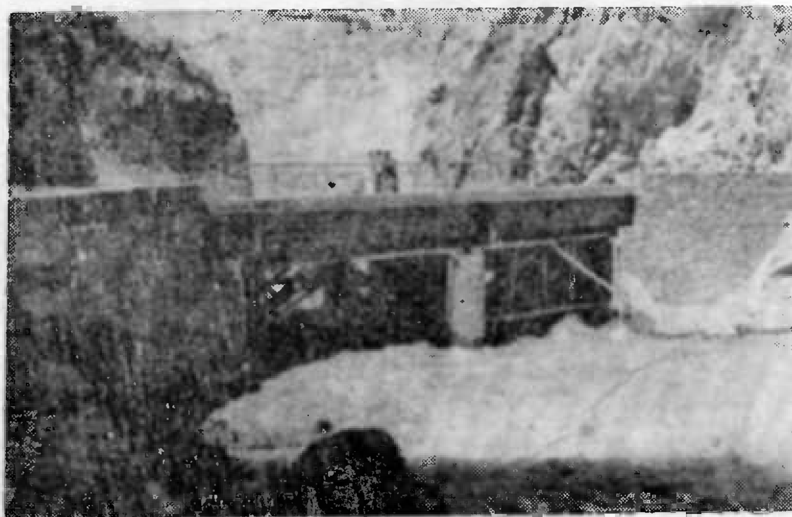
طول سرك ۳۰ کیلومتر بوده عرض سرك درزمین های هموار ۱۰ متر و در حصه های نا هموار از ۸ الی ۹متر شعاع اصغری افقی در گولایی اراضی هموار ۱۲۵متر و در زمین کوهی ۶۰ متر و در بعضی جاها بصورت استثنایی ۲۰متر شعاع اصغری در راه های پیچ و خمی ۱۷ متر حد اکثر میل طولی ۷ فیصد و در حالات مخصوص ۱۰ فیصد قیر ریزی مانند حصه‌ی اول ۶ سانتی متر است .

ساختمان پل ها و آبرو ها :

۲۶ آبرو از ۵۰ سانتی تا۲متر وایه ۱۱ پلچک ۱۲معبر ۱۱ پل متوسط و کلان بطول ۳۰ تا۸۵متر از گادر و آهن و تخته ی کانکریتی ساخته می شود .

تعمیرات مربوطه حصه دوم :

تعمیرات حصه‌ی دوم سالنگ را تعمیر حفظ و مراقبت محل اقامت نگران های حفظ و مراقبت ، سه‌سیت خانه برای کارگران حفظ و مراقبت ، تعمیر برای حفاظت ماشین ها درا و لنگ تعمیر دستگاه ساختمان چیزهای کانکریتی ، تعمیر دستگاه جغله شکنی و غربال و تعمیر دستگاه قیر در حصه‌ی جبل السراج تعمیر مرکزورکشاپ در جبل السراج تعمیر دستگاه اره کشی تحریلخانه در جبل السراج تشکیل میدهد .

پل اشپول بابا

حصه‌ی سوم از اولنگ تا دوشاخ:

طول سرك بشمول ۵ر۲ کیلو متر تونل ۲۵ کیلو متر، عرض سـرك مانند حصـه‌ی اول و دوم ۶۳ آبرو ۱۲ پلچك بو ایه‌ی ۲ متر ۷ پلچك بپایه ۴ متر با پل کلان که از آهن وکانکریت ساخته خواهد شد.

تعمیرات حصه‌ی سوم.

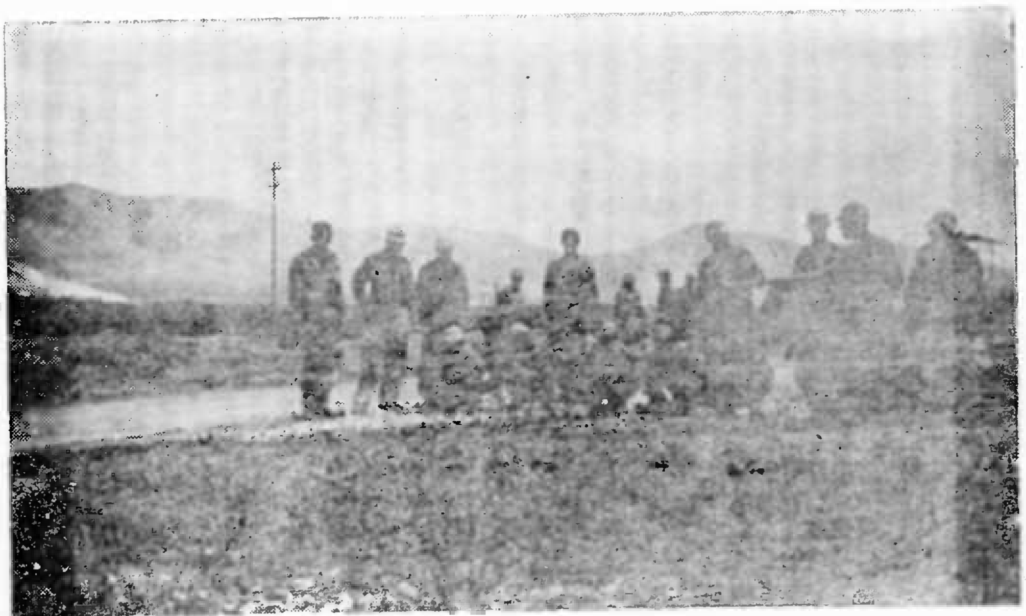
جای رهایش برای نگران های حفظ و مراقبت، جای رهایش برای دونفر کارگر حفظ و مراقبت جای رهایش برای یکنفر کارگر حفظ و مراقبت یك سیت خانه برای ۶۵ نفر حفظ و مراقبت یك سیت خانه برای ۵۰ نفر حفظ ومراقبت یك سیت خانه ها برای مراقبت و نگرانی تونل.

کار های انجام شده‌ی حصه‌ی اول سالنگ.

پس از عقد قرارداد کار از دو طرف شروع شد از یکطرف یعنی از دوشی بطرف خنجان که مرحله‌ی اول کار آن تعیین شده پیشرفت های کار بسیار اطمینان بخش است و ازآن طرف کار احداث سرك بصورت خامه به کوتل رسیده است. که اکنون وسایط ولوازم به خود کوتل بوسیله‌ی عراده جات رسانیده میشود.

کار انجام شده‌ی عمرانی در حصه‌ی اول از دوشی الی زیر کوتل بشرح ذیل می باشد.

رو یهمرفته ساختمان سرك بصورت خامکاری و پخته کاری بین دوشی و زیر کوتل که ۶۲ کیلو متر

فعالیت تواركار در قیرریزی سرك جلال آباد وتورخم

طرل دارد ٤٥ فیصد تکمیل گر دیده است .

کارها ی ساختما نی پل ها و پلچک ها و آبروهـاکـهتـعداد آ ن ۱٥۷ میرسد ۷۲فیصد تکمیل گر دیده است .

چار تعمیر رهایش انجنیران تکمیل گردیدها سـت .

از تعمیر های هو تل دو منز له ، تعمیر ورکشاپ عمومی و تعمیر ترانسپورت ۲٥ فیصد تکمیل گردیده است .

از تعمیر آهنگر خانه وتعمیر مرکزی برق ۸۰ فیصد تکمیل گر دیدها ست .

از تعمیر حمام ۹٥ فیصد تکمیل گردید.ه ا ست .

تعمیر دیپوی مواد منفلقه تکمیل گردیده است .

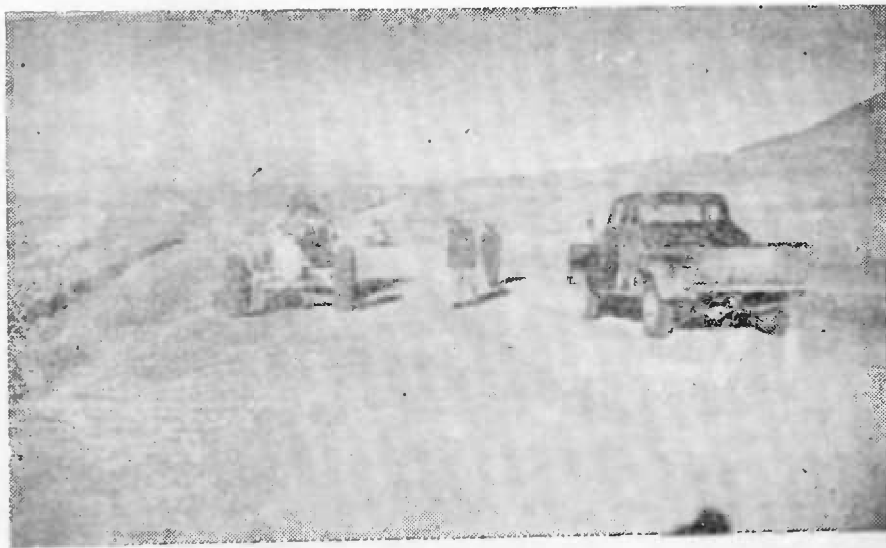
از تعمیر دیپوی عمومی ٦۰ فیصد کار آن انجام شده است .

از تعمیر تا نک تیل ۲٥ فیصد تکمیل شده است.

تعمیر لا براتوار تکمیل گردیده است .

از طرف جبل السراج بطرف کو تل (کـه کـار پس ا ز و صول سامان ولوازم و متخصصین شروع شده) نیز پیشرفت ابتدایی کار موفقیت آمیز است .

کار خود کو تل یعنی تونل در مرحله‌ی سوم پروگرام قرار دارد که بعد از عقدقرار داد طبق بر وژه آغاز می گرد د باین اساس یک شاهراه بزارگ و تاریخی از قلب هندوکش باز خواهد گرد ید.

گریدر کاری

پل شپول بابا:

یکی از پل‌های گار دری است بصورت مدرن جدید آر وی دریای کابل در تنگک غارو ساخته شده است کار ساختمانی آن در برج اسد ۳۷ شروع و در قوس ۱۳۳۷ انجام گردیده است.

این پل دارای ۱۹ متر وایه و ۹ متر عرض بوده از کانکریت آهن دار و گادر ساخته شده است

پل مذکور مرکب از شش گار در بطول ۲۱ متر و عرض ۵۰ سانتی و ارتفاع ۱۰ر۱ متر میباشد.

در ساختمان پل میکانیزم مخصوص بکار برده شده است که در اوقات سردی و گرمی گادر ها بتواند انقباض یا انبساط نموده باصل پل نقص وارد نکند.

مدیریت عمومی حفظ و مراقبت:

وظایف اصلی این مدیریت را حفظ و مراقبت سرك های اساسی مملکت تشکیل میدهد.

بر علاوه اجرای چند پروژه‌ی دیگر بشرح زیر جزء وظایف اداره‌ی مذکور شناخته شده است

۱- قیرریزی سرك های که جزء پلان قرار دارد.

۲- پروژه‌ی حفظ و مراقبت بصورت ماشینی و فنی.

۳- پروژه‌ی ترانزیتی.

قیر ریزی کابل - متك:

قیرریزی بین کابل تامتك تاحدود ۳۵ کیلو متر انجام شده است.

تورخم - کابل:

مطابق پروژه‌ی قیرریزی تورخم کابل باداره‌ی همکاری بین‌المللی امریکا بتاریخ ۲۱ جون ۱۹۵۸ برای ۷۷ میل بعمل آمده بهمان اساس قرار دادهای خریداری ماشین مواد از پول دالری اداره‌ی مذکور صورت گرفت و رود ماشین ها از جنوری ۱۹۵۸ در منطقه‌ی کار شروع گردید.

و همچنین یک مقدار قیر طرف ضرورت نیز رسیده است که کار اصلی قیرریزی برای مساعدشدن هوا معطل است و امید است در برج عقرب سال جاری آغاز گردد اما کارهای مقدماتی که سرك مذکور را برای قیرریزی آماده می نماید بتفصیل ذیل صورت گرفته است.

* تماماً سرك تورخم - جلال آباد گریدر کاری شده است.

* بالای ۱۵ کیلومتر آن باندازه‌ی ۱۲ سانتی متر مواد انداخته شده است.

و مواد شکستانده شده بضخامت ۲/۵ انچ بر این ۱۵ کیلو متر همرار کرده شده است.

* هشت میل این قسمت که برای قیرریزی آماده شده بودا ستر ابتدائی قیر بر روی آن انداخته شده است.

پروژهٔ حفظ و مراقبت:

این پروژه که بموافقهٔ اداره ی همکاری بین المللی درکابل بتاریخ ۳ مارچ ۱۹۵۷ بعمل آمده است برای بهبود امور حفظ ومراقبت از لحاظ ماشینی شدن کارها وتقویه ی امور قیرریزی می باشد قرارداد ماشین ها ولوازم کار مذکور قبلاً صورت گرفته وازجمله یک اندازه وارد وبقیه هم عنقریب خواهد رسید.

ازهمین وسایط یک تعداد زیاد برای قیرریزی تورخم- جلال آباد بکار انداخته شده است.

پروژه ی ترانزیتی :-

موافقهٔ پروژهٔ ترانزیتی که عبارت ازساختمان وقیرریزی سرک سپین بولدک باشد بتاریخ ۳۰ جون ۱۹۵۸ امضاء وامورسروی ودیزاین پروژه ی مذکور درسال ۱۹۵۹ باکمپنی «کن.آر. وایت» امریکایی قرارداد شد وکارفوتوگرافیء هوایی آن درماه جون ۱۹۵۹ توسط کمپنی «هنتنگ ایرسروی» شروع ودرماه جولایی ۱۹۵۹ خاتمه پیدا کرد وعکس های آن برای سنجش و دیزاین به مرکز کمپنی ونیورک فرستاده شده است.

سروی قیرریزی سرک سپین بولدک نیز تکمیل و برای سنجش و دیزاین به نیورک فرستاده شده این کاردر ماه سپتمبر ۱۹۵۹ شروع خواهد شد.

میدان های هوائی :-

ساختمان میدانهای هوائی دربگرام وکابل نیز یکی از پروژه های بزرگ عمرانی کشور بشمار میرود که جزو پلان پنجساله ی انکشافی وزارت فوائد عامه قرار دارد.

بگرام :- قرارداد ساختمانی میدان هوایی وحصه ی اول بگرام بتاریخ ۱۵ قوس ۳۶ باموسسه ی تخنواکسپورت شوروی بامضاء رسید وکار آن در برج دلو ۱۳۳۶ شروع شد.

دراین مدت ۹۰ فیصد امور کانکریتی و ۶۰ فیصد امور تعمیراتی آن انجام شده وبصورت عمومی تقریباً ۳۰ الی ۳۵ فیصد کار آن باقی مانده که بجدیت دنبال میشود.

ازجمله ی کارهائیکه درمرحله ی اول پروگرام آغاز تاجائی که انجام گردیده قرار شرح ذیل است.

کار رنوی اساسی که مجموع طول آن سه هزار وعرض آن (۵٤/٤) متر ومساحهٔ عمومی آن دوصدو شصت وسه هزار و دو صد متر مربع میشود از ۱۲/جولای ۱۹۵۷ شروع و در روز ۷ جون ۵۹ انجام گردیده است. در این کار درحدود سی ودو هزار وچهار صد متر مکعب کانکریت بکار برده شده است.

چقوریهائیکه دراین ساحه موجود بوده در بعضی جاها بعرض (۱۰۰) متر و عمق هفت متر پرشده است که تقریباً در چقوریهای مذکور مقدار یکصدو پنجاه هزار متر مکعب خاک طرز فنی مصرف شده است

ایستگاه طیارات :-

مجموع کار انجام شده بالغ بر (۴۸۰۰۰) متر مربع میباشد . این کار بتاریخ ۷ جولائی ۱۹۵۹ شروع ودر آخر ماه اگست ۱۹۵۹ اکمال شده فعلاً یک قسمت عمده ی آن تکمیل گردیده است .

تاکسی وی اساسی :

تاکسی وی بطول ۳/۴ کیلو متر میباشد مساحت مجموعی آن (۴۷۶۰۰) متر مربع است . کانکریت ریزی آن در ۷ جولایی ۱۹۵۸ شروع و بتاریخ ۲۸ جون ۱۹۵۹ تمام گردیده است .

تاکسی وی های ارتباطی : تاکسی وی های که مساحت مجموعی آن (۱۶۷۰۰) مربع متر بوده بتاریخ ۲۳ جون ۱۹۵۹ شروع وبتاریخ ۸ جولائی ۵۹ اکمال گردیده است.

ایستگاه جنوبی رنوی :-

مساحت عمومی این ایستگاه (۵۲۰۰) متر مربع بوده کار آن در اول می ۱۹۵۹ شروع ودر ۲۵ ماه مذکور انجام شده است .

ایستگاه شمالی رنوی :-

مساحت عمومی این ایستگاه (۵۲۰۰) مربع بوده کار آن بتاریخ ۲۹ می ۱۹۵۹ شروع ودر ۳۰ جون سال جاری اکمال گردیده است .

برای جمع نمودن وگذشتاندن آب های اضافی درمیدان ازفرش کانکریتی بطول (۵۵۲۰) متر آب رو های اساسی ساخته شده است حجم کندن کاری آب رو ها نیز ۲۵۰۰۰) متر مکعب میباشد.

برای فرود آمدن طیاره ها وسائط تعمیری که درنظر گرفته شده قرار ذیل است :

مرکز رادیوی آخذه وفرستنده .

مراکز رادیو و پیکن واشارات تنویری .

کار های مذکور در اخیر سال ۱۹۶۰ تکمیل خواهد شد.

مواد یکه ازمعادن سنگ وجغله در اثنای این مدت استحصال شده درشرح ذیل است:

سنگ ۱۱۲ هزار متر مکعب .

جغله ۸۷ هزار متر مکعب.

ریگ ۷۹ هزار «

تعمیرات :

تعمیراتیکه یک قسمت عمومی آن تکمیل و یک قسمت آن باقی مانده بطوریکه تذکر رفت ٦٥) فیصد آن تکمیل شده و به شرح ذیل میباشند:

پنج خانه برای بودباش و یک مغازه تکمیل گردیده است که خانه های مذکور دارای نلهای آبرسانی کانالیزاسیون ، تشناب و غیره میباشد .

استیشن ترانسفارمر ساخته شده است .

یکسرک کانکریتی بطول (۱۰) کیلو متر که مساحت عمومی آن (۷٦) هزار متر مربع میباشد نیز تحت ساختمان است که منجمله چهار هزار متر مربع در سال ٥٨ کار شده و در سال جاری این سرک تکمیل خواهد شد.

خانه ی کنترول و سائط ترانسپورت گاراژ ها ، جای شستن موتر ها ، تعمیر برای ترمیم موتر ها ، دوگاراژ که هرکدام برای(٢٤)موتر میباشد ، تانک ی تر زیع روغنیات ، استیشن ترانسفارمر که حجم تعمیرات مذکور (٧-١٤) هزار متر مکعب بوده زیر کار است .

شفاخانه ی بیست بستره ی و پولی کلینیک که در آن ٦۰ نفر مریض در روز معاینه میتوانند بشوند به پوشش رسیده است .

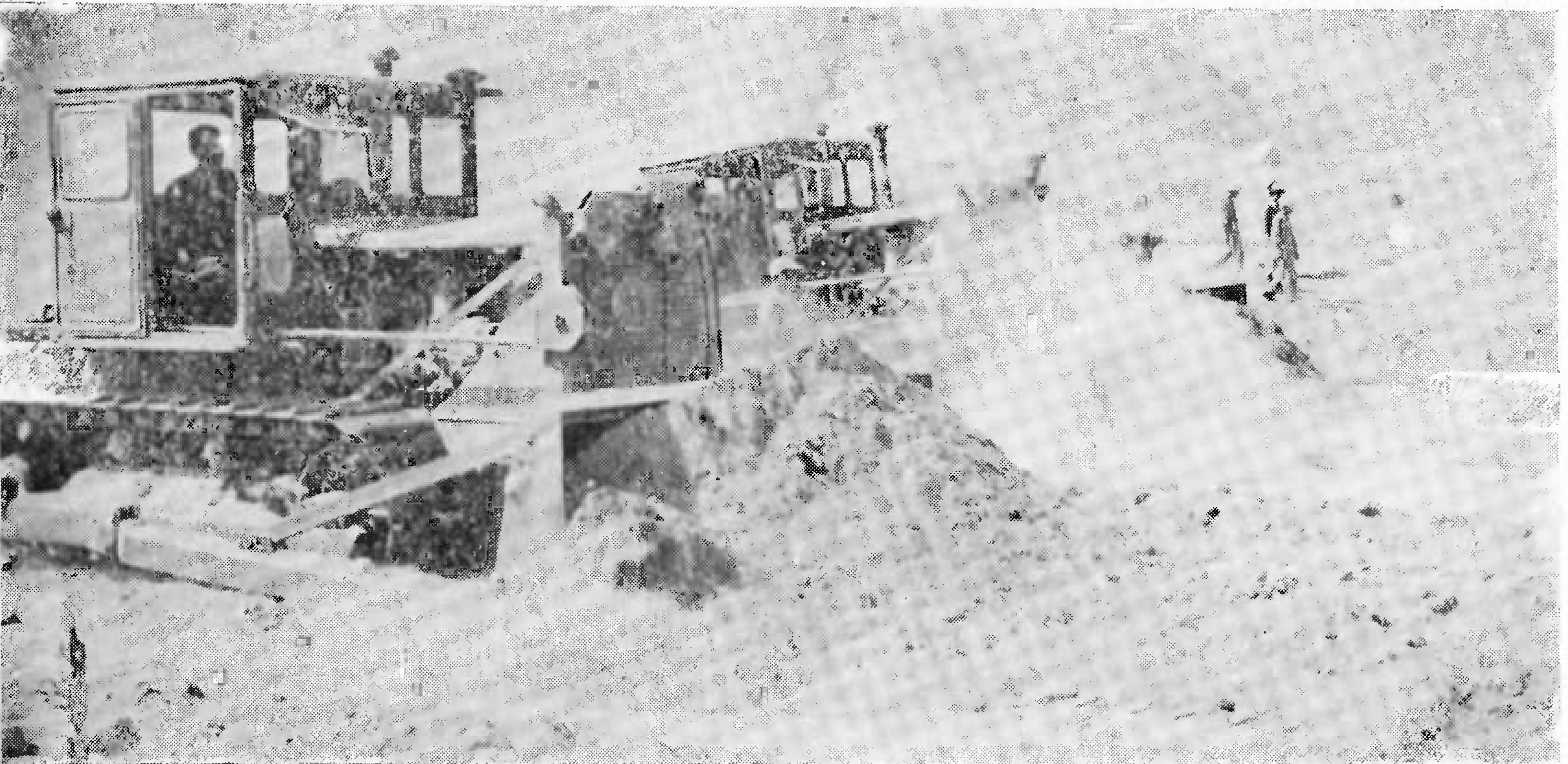
تحویلخانه البسه ، تحویلخانه ی مواد ، خانه سبزیجات ، خانه یخ ، خانه بخار مرکزی رستیشن ترانسفارمر شش کیلو واته ، خانه تولید هایدروجن (برای بلند کردن بالون)و اطاق میتر ولوجی پیلوت خانه ، خانه کنترول پرواز ، خانه چارج بتری طیاره وموتر ، ورکشاب ترمیم و معاینه خانه ی تولید آکسیجن بظرفیت ۳۰متر مکعب دریکساعت ، استگاه موقتی وسائط ترانسپورت ورکشاب ٤ عدد تانکهای ذخیره روغنیات ، لابراتوار برای تجزیه ی روغنیات و تعین جنسیت آن

میدان هوائی کابل :

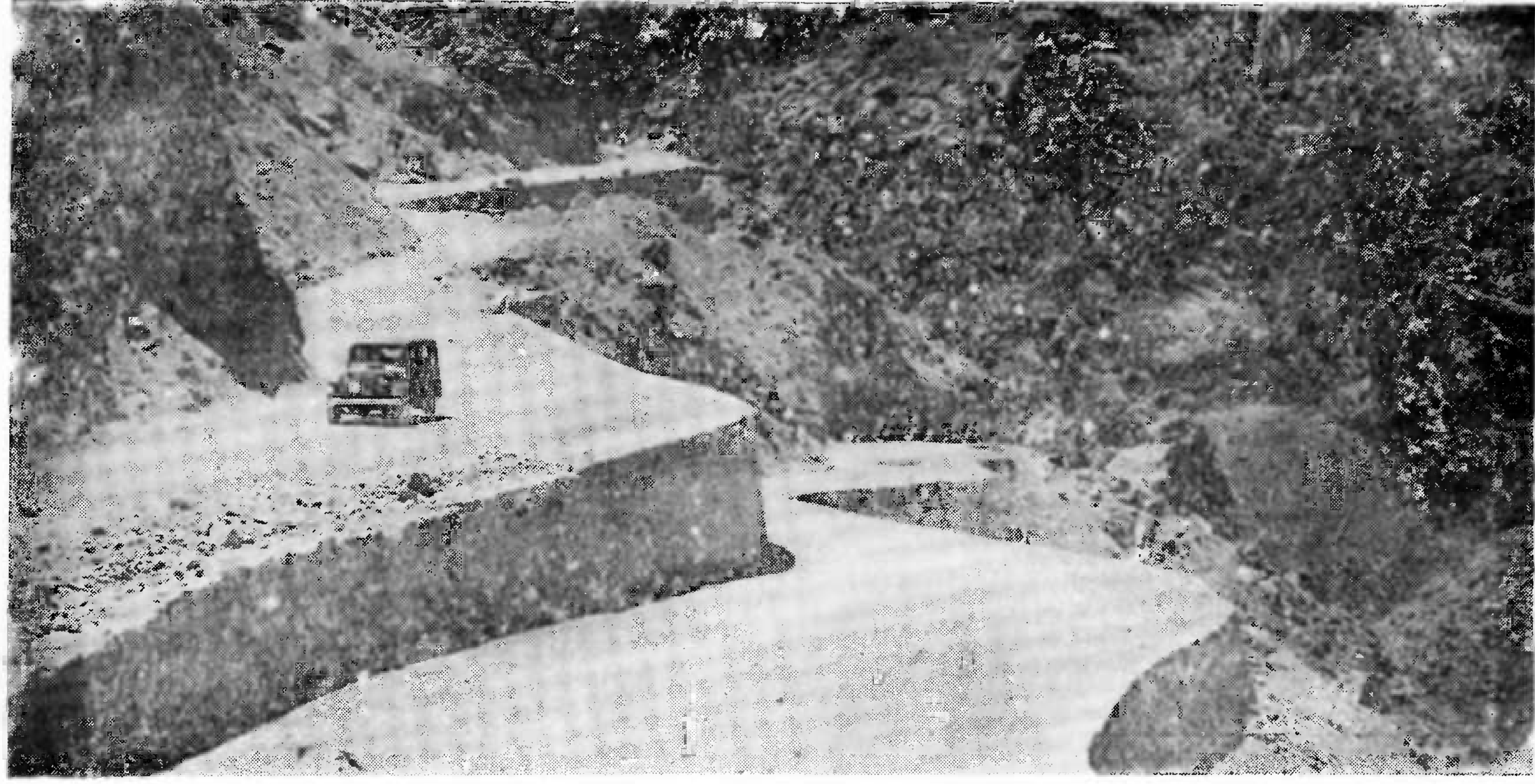
قرارداد ساختمان و حصه اول میدان هوائی کابل در برج ثور ۱۳۳۸ باتخنواکسپورت شوروی امضاء شده و در سال جاری امور مقدماتی آن آغاز گردیده است پروژه ی مذکور دارای خصوصیات ذیل است :

رنوی ایستگاه طیاره ها ، تاکسی وی دستگاه پطرول رسانی ، دستگاه برق رسانی ، دستگاه آب رسانی ، کانالای زسیون مرکز گرمی ، ایستگاه هوائی بامحل توقف مسافران ، دستگاه ارتباطی مخابره ، ایستگاه میدان ، سرکهای اطراف میدان ـ تنویر و غیره .

مدت اکمال پروژه مذکور سه سال بوده و درین مدت امور ساختمانی آن تکمیل خواهد شد .

یك منظره از سرك سازی در ولایت قطغن

یك منظره از سرك تنگ غارو بعد از اصلاحات فنی

تعمیر مکتب حبیبیه :

اموریکه در تعمیر لیسه حبیبیه در سال گذشته انجام یافته در ذیل ارائه‌می شود :

خشت کاری	۳۰۰۰۰۰۰ قالب مصرف و کار شده
کانکریت	۱۵۰۰ متر مکعب کار شده
سمنت	۱۳۰۰۰ بوری مصرف وکار شده
سیخ گول	۲۸۰ تن مصرف وکار شده
چوب قالب	۱۰ هزار متر مربع کـار شده .

تاحال به اندازه‌ی ۷۵ فیصد امور خشت کاری و ۵۰ فیصد امور کانکریت ریزی تعمیر مذکور انجام یافته وایرنگ برقی و دستگاه تسخین و آب رسانی واسیتلین باکمپنی های خارجی قرار داد گردیده و مطابق قرارداد به نصب آن پرداخته میشود اداره‌ی (آی سی -ا) ارسال فرش را برای کلکین های فلزی ، چراغهای قشنگ و غیره آ هنجامه‌باب تعمیر مذکور را مطابق نقشه های مرتبه بطور کمک متعهد شده است .

تعمیر موسسه صحت‌عامه :

تعمیر موسسه صحت عامه در سال گذشته قسمت اول آن پوشش و دیگر قسمت ها نیزیکی بعد از دیگری بپوشش میرسد .

خشت کاری	۸۵ فیصد انجام شده
کانکریت کاری	۷۵ فیصد »

سامان دستگاه های آب رسانی و تسخین عمارت مذکور باکمپنی های خارجی قرارداد شده‌است

شفا خانه شیرپور :

قسمت اعظم پلانهای عمومی و ساختمان این عمارت اخیراً مکمل وسنجش های کانکریت و طاقت تهداب آن بکلی انجام یافته است در ین عمارت یک تهداب بزرگ به اندازه ۹۶ متر مکعب کانکریت لازم است تا تهداب مذکور فشار لیفت و پایه های کانکریتی را که به‌اطراف جعبه لیفت قرار دارد تحمل کرده‌بتواند .

خشت کاری	۱۵ فیصد تکمیل شده
کانکریت کاری	۱۰ » »
قالب کاری	۱۰ » »

ازکمپنی های خارجی عرضه دستگاه تسخین ، آبرسانی سامان وایرنگ برق، لیفت ، فرش وغیره مطالبه شده است :

تعمیر وزارت خارجه:

عمارت جدید وزارت خارجه به جدید ترین طرزی نقشه شده ـدفاتر وزارت خارجه را ازیکطرف وسالونهای تشریفاتی پذیرائی مهمانان دولتی را با محافل از طرف دیگر بهم متحد میسازد قسمت سه طبقه یی دفتر برای مامورین در ظرف چندماه کوتاهی تکمیل شد .

در تعمیر مذکور تابحال ۱۲۰۰۰۰۰ قالب خشت ۸۰۰۰۰۰ کیلوگرام سمنت ٤۰۰۰۰ متر مکعب ریگ و جغله ۱۰۰۰۰۰ کیلوگرام سیخ گول ۱۸۰۰ متر مکعب کانکریت .۱۸۰۰ متر مربع قالب بندی بکار رفته و اعمار گردیده است .

نصب یک دستگاه تیلفون عصری و دستگاه مرکز گرمی رو به تکمیل میباشد

٤۵۰۰۰ دانه سنگ مرمر روی کار ذریعه ی شرکت حجاری ونجاری تکمیل میشود

تعمیرات رادیو : ـ

سه سال قبل ساختمان دستگاه جدید برود کاست و یک استودیوی بزرگ شروع شد در پهلوی یک عمارت جدید برودکاست که تمام ماشینها در داخل آن نصب میباشد در حدود ۱۸٤ تهداب برای دستگا های آنتن اعمار گردیده است :

به تکمیل دستگاه برود کاست پلی بر دریای کابل اعمار گردیده و یک عمارت اداری دیگری نیز درحال تکمیل میباشد تنها در تعمیر اخیر ٤۲۰/۰۰۰ قالب خشت ۵۹۵،۰۰۰ ـ کیلو سمنت ۶۶،۰۰۰ کیلو سیخ گول ۲۱۵۰ متر مکعب کانکریت ٤۶۰۰ متر مکعب قالب بندی صورت گرفته است .

مدیریت عمومی بند و نهر :

اجراآت مربوط به پلان پنجساله : ـ

آبیاری جلال آباد درجزو پلان پنجساله اقتصادی مملکت قرارداده شده ـ ودر برج میزان ۱۳۳۷ قرارداد ترتیب و پروژه ساختمانی کانال باتخنو اکسپورت شوروی بامضاء رسیده وراجع به عقد قرارداد ساختمانی مذکور اقدامات جاریست .

مقصد اساسی پروژه وادی جلال آباد آبیاری و انکشاف زراعتی اراضی واقع جناح راست

دریای کابل بین تنگنای درونته وقریه هزار نو و مقصد ضمنی آن تولید برق برای تنویر شهر جلال آباد و اطراف آن و بکار انداختن استیشن های پمپ نمودن آب جهت آبیاری نمودن زمین های بلند میبا شد :

با نجام این پروژه ۳۱۵۰۰ ـ هکتار زمین تحت آبیاری آورده خواهد شد درجمله ی زمینهای انکشاف یافته (۶۷۳۰) هکتار زمین موجوده نیز شامل میبا شد که بعد از اکمال پروژه آب کافی برای آن تامین خواهد شد :

۲۵۰۰۰ هکتار زمین مستقیماً از کانال عمومی و (۶۵۰۰) هکتار زمین ذریعه ی دو استیشن پمپ آبیاری خواهد شد :

برای آبیاری زمین ها و تولید قوهٔ برق آب بمقدار نهائی هشتاد متر مکعب فی ثانیه برای کارخانه ی برق و پنجاه متر مکعب برای آبیاری از دریای کابل بذریعه ی یک سیستم آب گردان که مشتمل بریک بند سنگی ، یک تونل دخول ودو تونل پرچا به خواهد بود گرفته خواهدشد . یک کانال عمومی بطول هفتا دکیلو متر آب مورد ضرورت زمین هارا به سیستم انهار فرعی به شرق وغرب سرخ دیوار خواهد رسانید . بر علاوه دو ستیشن پمپ یکی در نقطه ی پا نزده کیلو متری ودیگری درچل و سه کیلومتری از نهر عمومی آب خواهد گرفت . ستیشن اولی مقدار دو هزار هکتار زمین را در حصه ی غرب سرخ دیوار وستیشن عمومی و مقدار چار هزار وپنجصد هکتار زمین واقع جناح راست را در قسمت شرق سرخ دیوار آبیاری خواهد کرد :

در نظر است پروژه در دو مرحله ی ساختمانی تکمیل گردد مرحله ی اول مدت چارسال را دربر خواهد گرفت ومشتمل برساختمان سر بند وکارخانه ی تولید قوهٔ برق وتمدید لین برق بشهر جلال آباد وحفر تمام کانال عمومی ویا اعمار ساختمان های متعلقه وکشیدن دو تونل درسرخ دیوار خواهد بود .

مرحله ی دوم از یک ونیم الی دو سال مابعد تکمیل وشش هزار وپنجصدهکتار زمین بذریعه ی پمپ تحت آبیاری آورده خواهد شد .

مصارف پروژه را میتوان به سه دسته تقسیم کرد . مصارف ساختمانی و مصارف آماده ساختن زمین ها برای زراعت و مصارف قرضه و امدادناقلین وزارعین .

مصارف ساختمانی سر بند کانال عمومی و اجزای مربوطه ی آن و تونل های سرخ دیوار وکارخانه ی تولید قوای برق به سه صد وپنج ملیون افغانی ونزده ملیون دالر تخمین شده است . تمام قیمت اولی پروژه آبیاری وادی جلال آباد بشمول مصارف آماده ساختن زمین برای زراعت

وقرضه، وامداد به ناقلین به۷۸۷ملیون افغانی و ٤ر۲۲ ملیون دالر تخمین میشود .

مصارف مجموعی پروژه بدون مصارف آماده ساختن زمین ها برای زراعت به۸۱۹ملیون افغانی بالغ می گردد .

فوائد عمومی این پروژه :

مساحت زمین های آبیاری شده از ٦۷۳۰ هکتار به۳۱۵۲۱ هکتار بلند میرود برای زمین های که فعلاً تحت آبیاری اند آب کافی تهیه و یک قسمت این ها از یک فصله بد و فصله مبدل خواهد شد .

از آب های منابع موجوده می توان جهت آبیاری زمین های خارج حوزه ی پروژه استفاده کرد .

به زمین های انکشاف یافته ی جدید بیشتر از ۹۱۰۰ خانواده جا گزین خواهد شد .

حاصلات زراعتی ومال داری منطقه ازچار چندالی سی ودو چند خواهد گردید .

کار خانه ی تولید قوهٔ برق علاوه بر برق مورد ضرورت استیشن های پمپ برای تنویر شهر جلال آباد واطراف آن یک مقدار برق تولید خواهد کرد .

مقایسه ی مصارف و عایدات خالص نشان میدهد که عایدات بعد از هشت سال مصارف پروژه (بدون مصارف آماده ساختن زمین برای زراعت) را جبران خواهد کرد مصارف قطعی پروژه (بشمول مصارف آماده ساختن زمین برای زراعت) ۱۵۰ ملیون افغانی بعداز ده سال تلافی خواهد شد .

یکی از اقدامات دیگر مدیریت عمومی بند و نهر و زارت فوائد عامه مطالعاتی است که در مورد استفاده ی مشترك از آب دریای آمو بین مملکتین افغانستان و اتحاد جماهیر اشتراکیه ی شوروی بعمل آمده است متخصصین مملکتین که در مورد استفاده از آب دریای آمو مصروف مطالعات می باشند جهت اقامت و رهایش شان درکلفت ، آقچه ، تاش گذر ، تعمیراتی اعمار گردیده است .

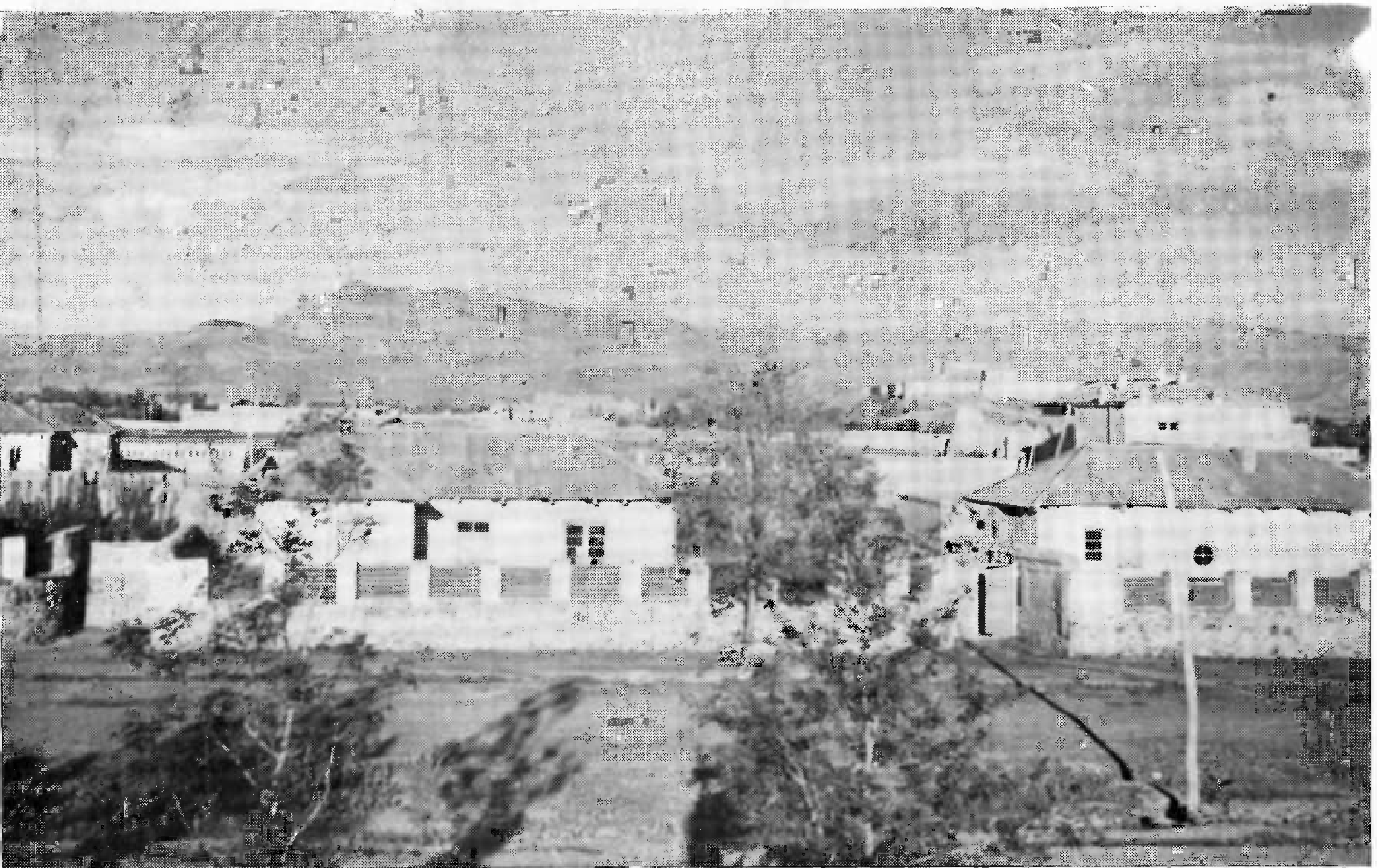
همچنین بمنظور تحکیم ساحل دریای آمو درحصه ی کلفت افغانی یک سلسله اقدامات بعمل آمده است .

کار های ساختمانی که مصارف آن از بودجه ی عادی بعمل آمده است .

۱ - بند قرغه :

کار های انجام شده قرار ذیل است .

پر کاری تهداب پیش روی بند ۲۰۰۰۰ متر مکعب پرکاری بالای بند ۱٤۵۰۰۰ متر

دګردیز د نوی ښار ځینې ودانۍ (پکتیا)

 دبلنيا دولايت يه شونه كمكو لتبى دنوى جوهرشوى سرك يوه منظر .

مکعب ، پرکاری عقب بند ۱۵۰۰۰ متر مکعب ریگ اندازی پیشروی سلامی بند ۶۲۵۰ متر مکعب ، فرش پیشروی سلامی بند ۲۵۰۰۰ متر مربع ، فرش سنگ پارچه در دو طرف بند ۴۵۰۰۰ متر مربع ، سنگ کاری سرکار یز عقب بند ۵۰۰ متر مکعب ساختن نا وه ها ۵۰۰ متر مکعب ساختن سرکهای موقتی ۱۰ کیلومتر ، هموار کردن کاسهٔ بند ۲۰۰۰۰ متر مکعب کارهای باقی ماندهٔ کاریز ۵۰۰ متر .

همچنان در سال جاری در کاسهٔ بند به اندازهٔ شانزده متر آب طور امتحانی گرفته شد.

سر بند نهر خواجهٔ کوهستان .

یک اندازه پول برای سر بند نهر خواجهٔ کوهستان تخصیص داده شده که کار سنگ کاری و خشت کاری کمان آن تکمیل شده است .

مدیریت عمومی تفتیش فنی و مسلکی :

تفتیش کارهای اداری و یافنی :

درین قسمت کارهای که انجام شده بصورت مختلف است که تفصیل آن مورد ندارد.

ادارهٔ امور برآورد ها کنترول سنجش و تسعیر آن :

با وجود قلت پرسونل و زیاد شدن کارها از لحاظ انکشاف مهم عمرانی در کشور برآورد های فیصله شده بشرح آتی است.

۱ - برآوردهای تعمیرات	در	۵۶۰۰ ورق
۲ - برآورد های سرك ها	»	۷۶۰ »
۳ - برآورد های کمپنی ها	»	۲۷۲۵ »

برای حل پرابلم پرسونل فنی فعلاً وزارت فوائدعامه افتتاح یک کورس عاجل برآوردی را تحت تطبیق قرار داده است .

متعلمین کورس شش ماه بصورت نظری و شش ماه دیگر بصورت عملی کار مینمایند.

ذواتیکه در وزارت فوائد عامه باخذ نشان افتخار یافته اند :

ښاغلی سیداحمد شاه معین نشان رشتین درجه اول .

« میر عنایت الله حباب مدیر عمومی تفتیش نشان مینه‌پال درجه دوم و رشتین درجه اول

« عبد الباقی آمر فنی بندو نهر نشان مینه‌پال درجه دوم و نشان رشتین درجه دوم

« سیدمحمد مومن ستوماں مدیر عمومی قلم مخصوص نشان رشتین درجه دوم

« محمد طاهر مدیر عمومی محاسبه نشان مینه پال درجه دوم و نشان رشتین درجه دوم

ښاغلی محمد عظیم مدیر عمومی معابر نشان رشتین درجه دوم
« عبدالحمید مدیر عمومی فنی معابر نشان رشتین درجه دوم
« مسجدی مدیر عمومی فنی نشان مینه‌پال درجه‌دوم و رشتین‌درجه دوم
« محمد اسلم مدیر عمومی مامورین نشان رشتین درجه دوم
« سیدبرهان‌الدین مدیر عمومی تعمیرات نشان مینه پال درجه دوم
« شیرآقا مدیر عمومی‌فنی تعمیرات‌نشان مینه‌پال درجه دوم
« امیرمحمد مدیر عمومی فوائدعامه‌ی هرات نشان رشتین درجه دوم
« محمدعلی مدیر رنگمالی نشان رشتین درجه دوم
« عبدالغفار مدیرکنترول و سنجش نشان مینه پال درجه‌دوم و رشتین درجه دوم
« غلام دستگیر صدیقی مدیر ارتباط هوختیف نشان مینه‌پال درجه اول
« عبدالصمد مدیر سرکها نشان رشتین درجه‌دوم
« محمدانور مدیر ارتباط تعمیر هوتل‌کابل نشان رشتین درجه دوم
« غلام غوث مدیر برآوردی نشان رشتین درجه دوم
« محمد یوسف مدیر فوائدعامه ی ولایت‌پکتیا نشان رشتین درجه‌دوم
محمد اسحق عضو تفتیش نشان رشتین‌درجه دوم
ښاغلی محمد عیسی عضو تفتیش‌نشان رشتین درجه دوم
« بسنت سنگ مدیر فنی نشان رشتین درجه دوم .
« عبدالاحد مدیر فوائدعامه‌ی مزارشریف‌نشان رشتین درجه دوم .
«نصرالله آمر فنی مدیریت‌فوائد عامه‌ی ولایت‌قندهار نشان رشتین درجه سوم .

صاحب منصبان قوای‌کارکه‌موفق باخذ نشان درجه‌اول ، دوم ، سوم وچهارم ستورگردیده اند در اجراآت دارلتحریر شاهی معرفی گردیده اند وذواتیکه درقوملاندانی مذکور باخذ مدال رشتین موفق گردیده اند حسب‌آتی معرفی می شوند .

غ عبدالمنان مدیر انبار	مدال‌رشتین
غ محمد علی مدیر ماشینری	« «
ب عطامحمد کفیل مدیر ذاتیه	« «
ب غلام رضا معاون قیرریزی	« «
ب محمد کاظم ضابط امر	« «
ب محمد نوروز ضابط یونت‌چار	« «

ب ولی محمد ضابط امر میخانیکی	مدال رشتین
محمد اکبر کفیل حفظ و مراقبت ننگرهار	» »
ب خدای دوست ضابط ماشینری سالنگ	» »
ب عبدالصمد ضابط ترانسپورت یونت سوم	» »
ب زکریا ضابط ماشینری یونت سوم	» »
ب محمد شریف ضابط ماشینری سالنگ	» »
ب زکریا آمر میخانیکی یونت ششم	» »
ب گل احمد ضابط یونت ۵	» »
ب جمال‌الدین کفیل قطعه کسار سالنگ	» »
ب محمد زمان ضابط حفظ و مراقبت پروان	» »
ب غلام سخی ضابط ورکشاپ یونت ۵	» »
ب محمد کبیر آمر قسم سوم ذاتیه	» »
ب غلام سخی ضابط حفظ و مراقبت کابل	» »
ب احمدجان آمر میخانیکی یونت اول	» »
ب محمد امان ضابط حفظ ومراقبت قطغن	» »
ب محمد انور ضابط یونت ۲	» »
ب غوث‌الدین ضابط یونت اول	» »
ب محمد دین مدیر احصائیه فنی	» »
ب عزیز احمد آمر حرکات	» »
ب محمد زمان آمر شعبهٔ اداری	» »
ب سکندر شاه ضابط ترانسپورت یونت ۲	» »

....

د مالیې وزارت

تشکیل:

د مالیې وزیر ښاغلی عبدالله ملکیار

د مالیې معین

ښاغلی عبدالکریم حکیمی «کفیل»

اداري معین

ښاغلی محمد انور ضیایي

حسابي مشاور

ښاغلی محمدالله کاظمي

ښاغلی عبدالله ملکیار د مالیې وزیر

دقلم مخصوص لوی مدیریت:

لوی مدیر

ښاغلی محمد افضل شهیر «کفیل»

د استخباراتو مدیر

ښاغلی رسول داد

د اداري لوی مدیریت:

د اداري لوی مدیر	ښاغلی یار محمد
د ذاتیې مدیر	« عبدالعزیز
د لوازمو مدیر	« عبدالغني
د نقدي لوازمو مدیر	« عبدالرزاق
د جنسي لوازمو مدیر	« میر فخرالدین
د تقاعد مدیر	« شیر محمد
د محاکماتو مدیر	« محمد کبیر سروري
د کور سونوا و تدقیق مالي مدیر	« محمد یوسف سلیمان
د پانو مدیر	« رحیم وردي
د پانو د حفظ مدیر	« محمد رفیق
د پانو د اجرائیې مدیر	« محمد عظیم

دعوائدو لوی مدیریت :

آمر	ښاغلی میرضیاءالدین
مرستیال	« عبدالرحمن انوری
دتمرکز مدیر	« « «
دتنظیم او قطعیه حسابو مدیر	« عبدالحسین
داسنادو او تابلو مدیر	« عبدالصمد
دمراقبت او راپور مدیر	« تاج محمد
دمالیات بر عایداتو مدیر	« نور محمد
داراضی او خاریو مدیر	« نورعلی
دتعدادیو مدیر	ښاغلی صالح محمد
دمتفرقه مدیر	« محمد حسین
دتمیز او اعتراضاتو مدیر	« محمد انور سروری

دگمرکاتو لوی مدیریت :

مرستیال	« سلطان عزیز زکریا
دگمرکیزی مدیر	« غلام محی الدین
داداری مراقبت مدیر	« امیر محمد
دسیار گمرکیزی مدیر	« صاحبجان
دبین المللی ارتباطو مدیر	« محمد کریم نصرتی
دوته مسئول مدیر	« شاه علی اکبر شهرستانی
داداری مدیر	« محمد امان
دبودجی لوی مدیر	« عبدالاحد
مرستیال	« محمد یوسف ایوبی
دبودجی دقوانینو مدیر	« میر عبدالصمد
دتخصیصاتو مدیر	« محمد اسمعیل

دخزائنو لوی مدیریت :

لوی مدیر	« عبدالحمید کفیل
داسعارو مدیر	« محمد انور

د خزانو مدیر	ښاغلی فقیر محمد
دقرو ضو مدیر	« عتیق الله
دصکوکو مدیر	« عبدالمنان

دپلټنې لوی مدیریت:

لوی مدیر	« عبداللطیف

غړی: ښاغلو محمد ایوب، فضل احمد، صالح محمد، عبدالنبی، عبدالفتاح، نصرالدین، فضل الحق، محمد سرور، میر عبدالقادر.

داملاکو لوی مدیریت:

لوی مدیر	ښاغلی میر غلام احمد صالحی
داداری مدیر	« غلام قادر
دمساحت او ابو لو مدیر	ښاغلی میر محمد حسن

دمحاسباتو لوی مدیریت:

لوی مدیر	« یعقوب علی
مرستیال او دقوانینو مدیر	« عبدالعزیز عطائی
دسنجش او صرفیاتو مدیر	« محمد حسن
مرکزی صرفیاتو مدیر	« غلام نقشبند
دولایاتو مدیر	« محمد رحیم
دقطعی حساب مدیر	« قربان علی
غړی	« محمد اسلم
«	« سلام الدین
دتصفیې مدیر	« جلال الدین
غړی	« محمد زکریا
«	« سلطان احمد
دحسابی مراقبت مدیر	..
غړی	« عزیز الله
«	« میر عبدالرحمن
«	« خواجه عین الدین

دتهیی د محاسبی مدیر	« ضیاءالحق
دلمړی گروپ مدیر	« محمد معصوم
غړی	« عبدالودود
ددوهم گروپ مدیر	« محمدایوب هوتکی
غړی	..
ددریم گروپ مدیر	« محمد سرور
غړی	« عبدالحلیم
غړی	« عبدالغیاث
دڅلورم گروپ مدیر	« عبدالصمد
غړی	« معراج الدین
دپنځم گروپ مدیر	« محمدآصف
غړی	« عبداللطیف
دتهیی اوتو مدیریت :	
لوی مدیر	ښاغلی عبد الله «کنیل»
د لوازمو مدیر	« عبد الباقی
ددیپو گانو مدیر	« عبدالخالق رفیق
دصکوك او ضرابخانی ریاست :	
رئیس	« صوفی عبد الحمید
د ضرابخانی مدیر	« میر محمد شاه
د لوازم مدیر	« محمد حکیم

امور مالیه

پیشبرد وترقی امور مالی وتنظیم عواید ومصارف دولت وتدارك منابع عواید وترتیب بودجه واخذ حساب دقیق از مصارف دوائروموسسات وتادیه تخصیصات معینه بوقت وزمان معینش، همچنان انتظام خزائن از وظایف مهمه وزارت مالیه بحساب می آید.

وزارت مالیه ازیکطرف برای تسهیل امورحساب وتنظیم بودجه عواید ومصارف کشور به جستجوی راهها و طرق آسانتر وعصری ترمتوسل شده‌ودرین راه ازمشاوران وتجارب ومطالعات متخصصین استفاده نمود وازطرفی دیگربه تنظیم تشکیلات وتهیه اشخاص با تجربه و فنی پرداخت.

امسال یکعده متخصصین که ازمدتی امور مالی کشور را تحت تتبع وتدقیق قرارداده بودند پس از غورلازم نظریات اصلاحی خویش را به‌وزارت مالیه تقدیم کردند. که برای طی مراتب اصولی وتدقیق بیشتر به مجلس عالی وزراء تقدیم شده است.

درآغازسیستم جدید ترتیب واجرای بودجه،پس ازطی مراحل اصولی‌تحت مشق وتمرین قرارگرفت وکورسی جهة آموزش واجرای‌این منظور در وزارت مالیه تاسیس گردید، وهمه، مامورین محاسب دوائروموسسات دولت در آن اشتراك نمودند. این کورس به تاریخ ۱۸ - دلو۱۳۳۷ افتتاح شد وشش هفته دوام کرد.

این سیستم تا حدی ممکن درانتظام وتدارك عواید وطرزمصرف آن بوجه احسن، مصارف وطریق فینانس (تمویل) دولت با هم هم آهنگ بوده یکی متمم ومکمل دیگرشمرده می شود. درین سیستم حیطه صلاحیت واختیار هرمامور خوب تعین شده است وبدین وسیله امور برمجاری دقیق حساب جریان می یابد.

پس ازمنظوری سیستم جدید ترتیب واجرای بودجه، سیستم جدید حساب نیز پیشنهاد ومنظورشد وبه تاریخ ۱۵ سرطان ۳۸ کورس آموزش وتطبیق آن دروزارت مالیه افتتاح گردید. وتمام مامورین محاسب دوائر وموسسات دولت‌ومحاسبین وزارت مالیه درآن اشتراك نمودند.

امید است ازآغاز سال مالی ۳۸ - ۱۳۳۹ وزارت مالیه بتواند بمعاونت کلیه دوائر وموسسات دولت‌سیستم های‌تازه‌را بحسن‌صورت ووجه‌نیکو تطبیق وعملی کنند.

مدیریت ارتباط بین المللی و مشاورین خارجی :

مدیریت ارتباط بین المللی در سال مالی ۳۷ ـ ۳۸ با بانک و فند و بانک تعمیر مجدد و توسعه بین المللی داخل مراوده بوده و وقتاً فوقتاً از سهمیه و غیره امور پولی افغانستان در بانک مذکور اطلاع گرفته و درین باره تصمیمات لازمه اتخاذگردیده است .

کورس کادستر که در لشکرگاه جهة پیشبرد و اصلاح امور اراضی تاسیس یافته نیز از همکاری این مدیریت مستفید شده است .

همچنان در امور مربوطه مالی با وزارت پلان همکاری بعمل آمده است .

یک عده متخصصین خارجی که جهة اصلاح امور مالی ، پولی افغانستان از مدت دو سال بدین طرف مصروف مطالعه و تدقیق بودند ، پس از غور لازم نظریات شانرا در امور بودجه ، محاسبه ، عواید و غیره به وزارت مالیه داده اند .

سهمیه طلای افغانستان در صندوق وجوه بین المللی مضاعف گردیده است .

در کنفرانس سالانه گورنرهای ممالک عضو بانک بین المللی و موسسات مالی بین المللی که امسال در دهلی جدید انعقاد یافت هیات افغانی نیز تحت ریاست ښاغلی عبد الله ملکیار وزیر مالیه رسماً اشتراک نمود .

نظریات افغانستان راجع به مسایل پولی با نک بین المللی توسط این مدیریت ارائه و راجع به اسهام و سائر امور افغانستان با موسسات مالی بین المللی ازین مدیریت رسماً اجراآت بعمل آمده است .

مدیریت عمومی اداری :

مدیریت عمومی اداری وزارت مالیه در انتخاب مامورین اهتمام نموده ، از یک طرف به ترتیب و تنظیم سجل و از طرف دیگر به تعینات مامورین مالی پرداخت .

(۱۹۰) فقره ی اداری به انجمن وزارت ارائه و تصاویبی اخذ شده است و همچنان از مدیریت لوازم مدیریت عمومی اداری مبلغ (۱۱ / ۱۲۰۸۲۳۷۹۹) افغانی از بقایای سال های گذشته تحصیل گردیده است و از ابتدای سال مالی الی اخیر جوزای ۳۸ مبلغ ۹٤ / ۱٦۰۷۵۰۰۰ ـ افغانی به موسسات و دوائر خیریه معاونت گردیده است .

ماموریني که از حضورذات شاهانه باخذ نشان توفیق یافته اند :

ښاغلی عبدالله ملکیار وزیر مالیه نشان سردار عالی .

« عبدالکریم (حکیمی) کفیل معین مالی وزارت مالیه نشان استور درجه(دوم) .

« عبدالرسول رئیس گمرك کابل نشان استور درجه (دوم) ورښتین(مطلا) .

« حاجی احمد قلی رئیس گمرك هرات نشان استور (درجه دوم) وربنتین (مطلا).

« سید عباس رئیس گمرك قندهار نشان استور درجه (دوم)

« میر ضیاء الدین مدیر عمومی عوائد نشان رشتین (مطلا)

« عبدالمجید مستوفی پروان « « (نکلی)

صالح محمد مدیر گروپ ٤ « « «

« یعقوب علی مدیر عمومی محاسبات « « «

« محمد ابراهیم مستوفی قطغن « « «

« محمد اسمعیل مدیر بودجه « « «

* * * * * *

ماموریني که حسب پیشنهاد وزارت مالیه و منظوری مقامات صالحه مقرر گردیده اند :

ښاغلی محمد انور (ضیایی) معاون نساجی بحیث معین اداری.

« محمد الله (کاظمی) نماینده هیرمند درسانفرانسسکو بحیث مشاور حسابی .

« عبدالحمید مدیر لوازم بکفالت مدیریت عمومی خزائن.

« میرغلام احمد (صالحی) نماینده تهیه غله در هرات بحیث مدیر عمومی املاك .

« عبدالله کفیل مدیریت قلم مخصوص بکفالت مدیریت تهیه .

ښاغلی محمد افضل شهیر کفیل مدیریت قلم مخصوص وادی هیرمند به کفالت مدیریت عمومی قلم مخصوص وزارت مالیه .

« سلطان عزیز (زکریا) معاون مدیریت عمومی گمرکات ومفتش دولت در گمرك کابل .

« شیر محمد کفیل مدیر عمومی املاك بمدیریت عمومی تقاعد .

ښاغلی محمدحسین مدیر عمومی تفتیش ولایت کابل بمستوفیت ولایت ننگرهار .

« محمدیوسف (وحدت) عضو تفتیش صدارت عظمی بمستوفیت ولایت پکتیا .

« فیض محمد عضو تفتیش مالیه بمستوفیت حکومت اعلی شبرغان .

« علی احمد معاون گمرك کابل بمستوفیت حکومت اعلی میمنه .

« عبدالحکیم مستوفی میمنه بمستوفیت حکومت اعلی فراه .

بناغلی عبدالحق نماینده هیرمند در چخانسور بکفالت مستوفیت گرشک .

« عبدالقدیر سابق مدیر اداری وزارت زراعت بحیث مدیر عمومی محاسبه ریاست تهیه غاه .

« عبد القدیر مدیر گروپ چهارم بحیث مدیر محاسبه کو پراتیف مامورین ،

« محمدانور مدیر تقاعد بحیث مدیر اسعار خزائن .

« محمد سرور سابق مدیر محاسبه دیپو به عضویت تفتیش .

« عبدالروف سابق مدیر آرشیف وزارت خارجه بحیث معاون گمرك کابل .

« محمد عظیم سابق کفیل مدیریت استخبارات بمدیریت اجرائیه اوراق .

« رسولداد سابق مامور قلم مخصوص وادی هیرمند بحیث کفیل مدیریت استخبارات .

« محمد ایوب سابق مدیر مالیه کتواز بحیث مدیر محاسبه آمریت حصه دوم سالنگ .

« محمدعزیز سابق رئیس گمرك ولایت قندهار بحیث معاون ریاست گمرك قندهار .

« میر فیخرالدین سابق مدیر خبازی هرات بمدیریت جنسی لوازم .

مدیریت عمومی عواید :

تنظیم عوائد و تدارك منابع وتحصیل مالیات ومحصولات از وظایف این مدیریت عمومی است .

درسال مالی ۳۷-۳۸ هیأت هایی جهة سروی و بازدید نزدیك از امور تحصیلات عواید به هر ولایت اعزام گردید تا مدارك عواید راتحت غور ومداقه قرار دهند واز سوی دیگر به تحصیل بقایای سالهای گذشته اقدام شد .

در عواید سال مالی ۳۷ و۳۸ نسبت به عواید سال مالی ۳٦-۳۷ تزئیداتی رخ داده است .

نظر به مراقبتی که در مورد تنظیم وتحصیل مدارك عوائد بعمل آمده نه تنها در پیش بینی عواید دوازده ماهه سال مالی ۳۷-۳۸ نسبت به سال مالی ۳٦-۳۷ مبلغ ۵۵۹٤۷۷۲۹۱- افغانی تزئید رخ داده بلکه در تحصیلات نه ماهه سال ۳۷-۳۸ نسبت به نه ماه سال گذشته مبلغ (۱۳۱۲۳۵۰۸۵-) افغانی ازدیاد بعمل آمد .

مدیریت عمومی محاسبات :

درسال مالی ۳۷-۳۸ بروی معلومات واحصائیه های که ازدوائر حسابی رسیده است معلوم میشود که تادیات نه ماهه مالیه از درك مصارف و معاشات انکشافی بالغ بر (۱۱۳۲۵۹۲٦۳۱) افغانی گردیده است و بتعداد ۵۳۵۲٤۲ قطعه اسناد صرف پس از تطبیق برای غور رمزید بدیوان محاسبات ارجاع گردیده است . از اول میزان ۳۷ الی جوزای ۳۸ مبلغ (۲٦۷٤۵۵۸۵۲/۰۸) افغانی از بقایای معاشات مصارف ومبلغ (۱۳۸۲٦۵۸٦/۱۸) افغانی از بقایای سالهای گذشته الی سال ۱۳۳۲ که ذمت

اشخاص و دوائر باقیمانده بود تحصیل و تصفیه گردیده است لوائح مصرف وتابلوهای وارد ات گروپهای محاسبه پنجگانه الی برج حوت ۱۳۳۷ تکمیل شده و بمرجع آن ارسال گردیده است .

مدیریت عمومی بودجه :

وزارت مالیه درسال مالی ۳۷-۳۸ کوشیده است جهة پیشبرد مرامهای انکشافی ، عرفانی ، اقتصادی زراعتی و توسعه امور فوایدعامه وارتقاء امور ترانسپورت فضایی وزمینی ، دولت را بطریق لازم تمویل نماید و بودجه مملکت را متوازن سازد .

از همین لحاظ به ترتیب وتدوین قوانین بهتر وسهلتر قدمهای مفیدی بر داشته شد و تازه ترین نظریات متخصصین را که مدتی درامور بودجه وطن ما مطالعات وتدقیقات نمودند اخذ و در ترتیب بودجه سال مالی ۳۸-۳۹ بکمک مدیریت عمومی بودجه وزارت مالیه از آن استفاده گردیده از طرف دیگر برای تطبیق پلانهای انکشافی و تکافوی مصارف ضروریه عامه بودجه دولت در سال مالی ۳۷-۳۸ نسبت بسال مالی ۳۶-۳۷ مبلغ (۳٤۱٤٥٤٦٦٣٦۱/۳۱) افغانی بیشتر میباشد بودجه سال مالی ۳۸-۳۹ امسال چندماه قبل از حلول سال مالی جدید جهة طی مراحل اصولی بمجلس عالی وزراء تقدیم گردید و بروی سیستم جدید بودجه بادر نظر داشتن اهمیت تکالیف وتأثیر آن براحوال کشور ، بودجه عواید تحت غور قرار گرفت . مدیریت عمومی بودجه تا آخر جوازی ۳۷ مبلغ (٤۷/ ۱۰٦۱۹۲۲۲۳۰) افغانی تخصیصات بودجه عادی وانکشافی رابدوائر و موسسات مربوطه صادر نموده است .

مدیریت عمومی خزائن :

مدیریت خزائن درخلال سال مالی جاری خزینه های مرکز و ولایات ومحالات دولت را وقتاً فوقتاً بازرسی نموده است . برای دریافت اطلاع موثوق ازموجود خزینه ها راپور گرفته است . برای تنظیم وپیش برد امور خزانه نمونه ها ودستورهایی ترتیب وبه متصدیان امور خزائن ارسال شده است .

برای حفاظه وحسن تنظیم خزینه‌ها سیف ها تهیه شده است تاپول های کاغذی خزینه ها در آن بدرستی حفاظت شود . برای فراهم ساختن تسهیلات بیشتر درترتیب دفاتر طرز محاسبه اخذ راپورها ، کنترول اسعار وسائر رشته‌های متعلق به خزائن دولت بهچاره های بهتر توسل بعمل آمده .

مدیریت عمومی املاك :

حسن اداره ونظم ونسق امور املاك ومراقبت صحیح املاك دولت از وظایف مهمه مدیریت عمومی املاك است .

مسایلی که در تنظیم و بهبود امور املاک خواه باثر پیشنهاد دوائر ولایات و خواه در اثر مطالعات و معلومات مدیریت عمومی املاک مفید و موثر دیده شده است. وقتاً فوقتاً به همه دوائر املاک ولایات و حکومات اعلی تحریر و هدایات لازمه صادر گردیده است راجع به ترتیب و تحریر دفتر کبیر املاک و دفاتر سر جمع املاک و معامله راپور ها و تمام تغییراتی که در املاک دولت صورت میگیرد مساعی بیشتری بکار برده شده است.

در تزئید عایدات وحق الاجاره املاک دولت سعی شده است.

در توزیع زمین بطور صحیح وسریع برای ناقلین ومهاجرین هم توجه بیشتری بکار برده شده امسال برای ۱۹۹۱ خانوار ناقل و۱۸۳ نفر مستقماً عد زمین توزیع گردیده است:

فقراتیکه بین اشخاص ودولت ویابین خود اشخاص در مور داراضی حقابه علفچر و امثال آن متنازع فیه بوده در کمیسیونیکه مرکب از اشخاص حقوقی شرعی وحسابی میباشد مطرح و (۷۷) فقره به تصویب رسیده است. اراضی که پس از غور و تعمق اصولی درخلال این چنین فقرات ملکیت دولت تثبیت شده امر قیدیت آنرا به دفاتر املاک دولت و بازپرس حاصل آن بمراجع مربوطه صادر شده است.

ازبرج میزان ۳۷ الی برج حمل ۳۸ ازاراضی اضافه جریبی ولایت قطغن وزمین های قرار دادی متفرقه فروش شده:

اصل زمین ۱۸- ۱۷- ۲٤۵۱ جریب قیمت آن ۸۲ / ۳٦۸٦۲۸ - افغانی.

محصول قباله وتکت وثیقه ۰۰/ ۲۷۲۲۰ افغانی

راجع به اصلاح امور آبیاری عمومی وتثبیت حقابه ها ترتیبات لازمه اتخاذ وبمراجع مربوطه هدایت داده شد. یک تعداد مساحین بولایات اعزام شده کار نقشه برداری درجریان است.

برای تثبیت ساحه علفچرهای سمت شمال و رفع جنجال مالداران هیأتی بشمول نماینده‌ی وزارت داخله وزراعت ومالیه ونماینده‌ی ولایت وکوپراتیف مالداری درمزار شریف مصروف اند.

مدیریت عمومی گمرکات:

مدیریت عمومی گمرکات درسال مالی ۳۷- ۳۸ درتنظیم گمرکات واتخاذ ترتیب های موثر جهة نظم ونسق امور گمرکی فعالیت نموده است.

برای حمایه از صنایع ملی درنرخ مستقل منسوجات نخی وسندی وتارنخی وسندی تزئید به عمل آمده است.

در اثر اتخاذ تدابیر صحیح عواید گمرکی امسال نسبت بسال گذشته زیاد گردیده است . درنظر است برای حفاظه اموال وارداتی و صادراتی در بعضی نقاط تعمیرات جدیدو عصری آباد گردد . برای معافی اموال مورد نیاز صنعت و زراعت نیزهدایات لازمه بمراجع آن داده شده وبرعلاوه ازاثر مراجعات گمرکهای ولایات تاآخر ماه جوزای ۳۸ بتعداد ٤١٤٦ قطعه هدایت صادرشده است . برای جلوگیری از تراکم اموال وارده و صادره در صحن گمرکها مقررات جدیدی درباره رسم ارضیه وضع گردید .

مدیریت عمومی انسداد گریزی :

این مدیریت ازیکسو بمعاونت گمرکها به تحکیم وقایم نمودن در گمرك و سرحدات پرداخته وازطرف دیگر برای جلوگیری از گریزاموال واسعار مملکت اقدامات کرده است وحتی الوسع در تقلیل وتسدید عمل قاچاق بری مبادرت ورزیده اجناس ممنوعه وبدون علایم گمرکی وقتاً فوقتاً دراثر تعقیب و مراقبت جدی دستگیر و بروی مقررات موضوعه تحت ضبط آمده است .

ازبرج اسد ۳۷ الی اخیر جوزای ۳۸ بتعداد (۷۹) فقره قضایای مختلفه گریزی در انجمن وزارت وکمیسیون مربوطه بهگریزی رویت داده شده است .

مدیریت عمومی تفتیش

از اسد ۳۷ الی اخیر جوزای ۳۸ بتعداد (١٤٤) فقره قضایای متنوع ازمدیریت عمومی تفتیش تحت تفتیش وبررسی قرار گرفته وهیأت های تفتیش این وزارت امور حساب مربوطه وزارت معارف ولایت قندهار ، ریاست کوپراتیف ، سیلوی مرکز . ولایت ننگرهار ، انحصارات دولتی ، مستوفیت حکومت اعلای فراه ، مستوفیت ولایت پکتیا ، ماموریت مالیهی سنگ چارك مزارشریف ، مدیریت عمومی تهیه ، شرکت هوتل ها ، ولایت قطغن ، مدیریت لوازم مالیه ، تهیهی غله ، ضرابخانه مستوفیت کابل ، وکالت تجاری پشاور ، شرکت کلیمان هرات ، نقلیات وغیره دوائر را تفتیش وبازرسی نموده است .

مدیریت محاکمات :

در سال مالی ۳۷ ـ ۳۸ بتعداد (۲۹) فقره قضایای مختلفه ی مالی اداری وغیره مربوطه مالیه را فیصله ودربارهی مسئولین جزاهای لازمه تعین وتطبیق گردیده است .

مدیریت عمومی تقاعد :

درین سال مبلغ (۵۹٤۸۰۲۰/۸۳) افغانی از درك معاش سهفیصد مامورین بخزانهتقاعد واردشده

است . درسال مالی ۳۷ ـ ۳۸ مدیریت عمومی تقاعد طبق مقررات واصول بتادیه حقوق مامورین متقاعد مبادرت نموده است . وبرای (٤۹۵) نفر مامور ، کارگر ، وغیره مستحقین معاش تقاعد اکرامیه وغیره تادیه کرده است . و تا آخر جوزای سال ۳۸ مبلغ (۲٤۸٤٦۵۳/۰٤) افغانی معاش ماهوار به مستحقین پرداخته شده است . وهمچنان مبلغ (۳۸۷۱۵۸۰) افغانی از درك معاش متقاعدین سال گذشته تادیه شده است . اپارتمان های نا تکمیل متعلق مدیریت عمومی تقاعد تکمیل وبکرایه داده شده است . مبلغ (۱۱۷۸۱۰) افغانی تا آخر جوزا از درك کرایه اپارتمان های مذکور عاید خزینه تقاعد گردیده است .

مدیریت عمومی تهیه :

مدیریت عمومی تهیه مالیه درسال مالی ۳۷ ـ ۳۸ بتعداد (۲۲۳) قلم سامان مختلفه از قبیل قرطاسیه . البسه ، تجهیزات ، منسوجات متنوعه ، سامان تعمیر ، سامان طباعتی ، مواد خوراکه را تهیه و از ذخائر تهیه بدوائر وموسسات دولت توزیع کرده است .

درزمستان ۳۷ برای جلوگیری ازصعود نرخ روغن و معاونت به نیازمندان مقدار زیاد روغن (مارگرین) نباتی و حیوانی خریداری وبضرورتمندان توزیع گردیده است .

مدیریت تدقیق مالی :

این مدیریت به ترجمه وتدوین وتدقیق قوانین مالی کشورهای مترقی دنیا پرداخته حتی الامکان کوشیده است بادر نظر داشتن مقتضیات مالی کشور ما درتدوین و ترتیب تنظیم اصولنامه ها و پروژه های مالی افغانستان ازآنها نیز استفاده نماید .

پروژه ی سفرخرچ مامورین پس از تدوین ومنظوری مقام صدارت عظمی وصحهٔ ذات همایونی به دوائر و موسسات و لایات وحکومات مملکت جهة تطبیق و استفاده توزیع گردیده است پروژه قانون اجیران و مستخدمین نیز بعد از منظوری مقام صدارت عظمی جهة تطبیق امتحانی برای یکسال ، بدوائر وموسسات دولت توزیع شده است. تنظیم کتابخانه و تهیه کتب مفید جهة مطالعه و استفاده مامورین مالی کشور نیز توسط این مدیریت صورت گرفته است .

اجراآت مدیریت مجله وته :

مدیریت مجله وته بنشر مضامین مالی ، پولی ، اقتصادی پرداخته ودر این مدت مجله منظور معین نشراتی را تعقیب نموده کوشیده است که نشریه از مرام اصلی خود که تقدیم مضامین مسلکی بخوانندگان خاصه مامورین مالی کشور است انحراف نه نماید .

دکانو او صنایعو وزارت

تشکیل :

وزیر ع ، ج ، س ، ع دکتور محمد یوسف

معین ع، ص، ښاغلی عبدالاحد

د مخصوص قلم مدیر ....

دپالتنی لوی مدیر

ښاغلی خواجه گلبدین

مدعی العموم اودمامورینو د ځانگی آمر

ښاغلی محمد طاهر

د محاسبی مدیر

ښاغلی رمضان علی

دخریداری مدیر

ښاغلی محمد یوسف

دمعاینی مدیر

ښاغلی محمد امین

د جنسی محاسبی مدیر ....

دپانو مدیر ښاغلی محمد حنیف

دبریسکت دجوړولو دفابریکی مدیر ....

د کانواو صنایعو وزیر ښاغلی محمدیوسف

دصنایعو ریاست :

رئیس	ښاغلی سید احمد علی‌شاه معصومی
د تخنیک لوی مدیر	ښاغلی غلام دستگیر عزیزی
د پلان اوپروژی مدیر	....
د فورم او ستندرد مدیر	....
دمقاولات ، قانون او حقوقو مدیر	ښاغلی کبیرالله
دندویر لوی مدیر	ښاغلی دوست محمد فضل

دمنجمنت مدیر	. . . . .
دَ مراقبت او کنترولو مدیر	« غلام دستگیر اعظمی
د احصاییی مدیر	« محمد آصف
د مالیی مدیر	. . . . .
د نندارتون مدیر	. . . . .
دکـار او کار گر لوی مدیر	ښاغلی محمد شریف
د کتابخانی او مجلی مدیر	. . . . .

د کانو ریاست :

رئیس	ښاغلی دوکتور سلطان احمد پوپل
د کشفیاتو مدیر	« احمدعلی عاکفی
داستخراجو مدیر	« احمدالله
د تالقان د کانو لوی مدیر	« محمد کاظم
د کلفگان د کانو مدیر	« محمد صدیق
د مزارشریف « «	« عبدالرسول
د اندخوی « «	« خلیل الرحمن
د جیولوژی لوی مدیر	« عبدالصمدسلیم

د ترانسپورتو لوی مدیریت :

لوی مدیر	« سیدامان الله عبادی لوگری
د جنسی محاسبی مدیر	« محمداسمعیل
فنی مدیر	. . . . .

د پترول د تفحصاتو ریاست :

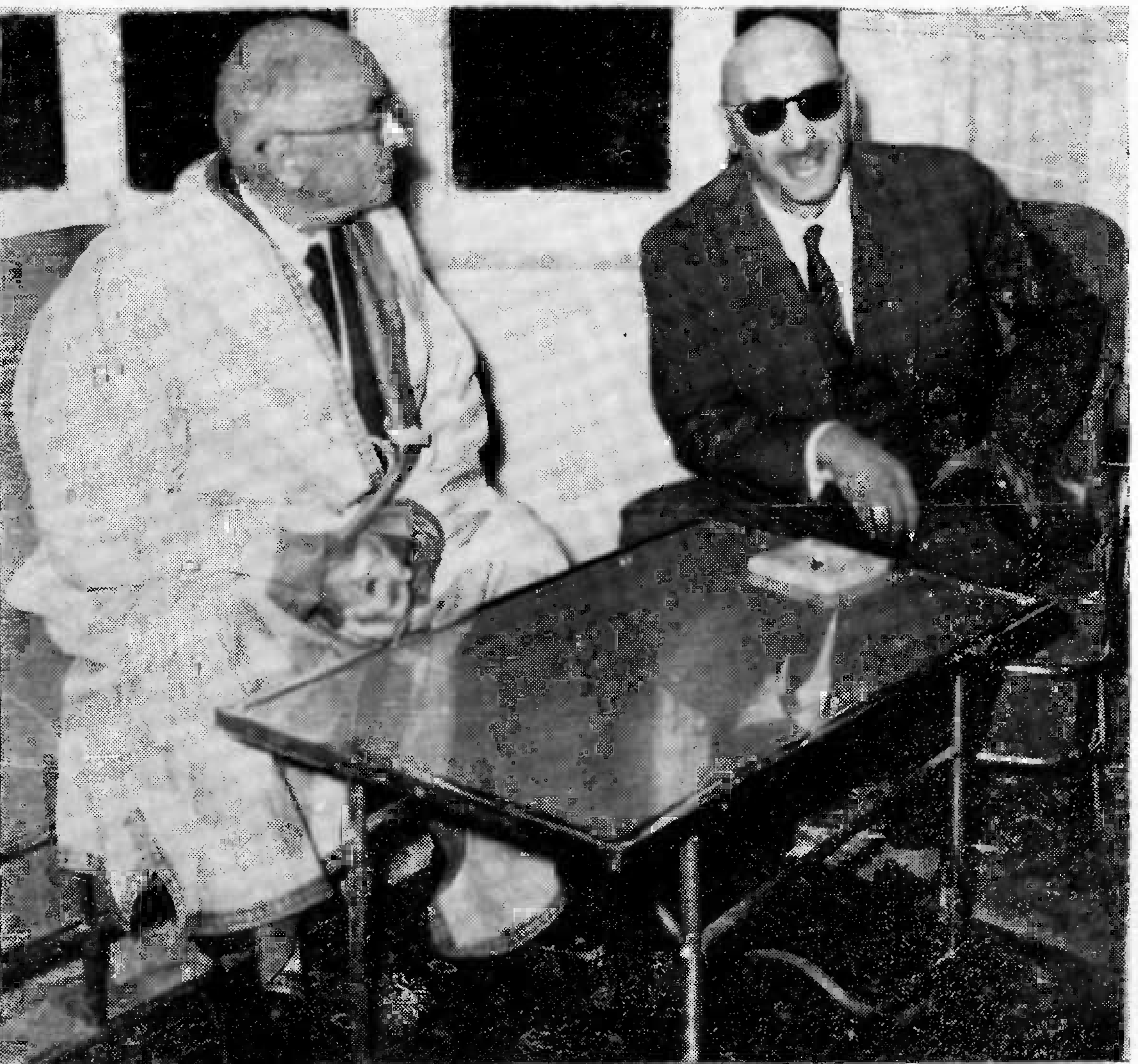
رئیس	« غلام علی

مرستیال	ښاغلی محمدحسین مسأ
د اداری لوی مدیر	. . . . .
د محاسبی « «	« محمد قاسم قاضی زاده
د لوازمو لوی مدیر	« عبدالاحد
د جیالوژی لوی مدیر	« عبداللطیف
د برمه کاری لوی مدیر	« عبدالقدوس مجید
د علمی مطالعاتو لوی مدیر	« عبدالله مبین

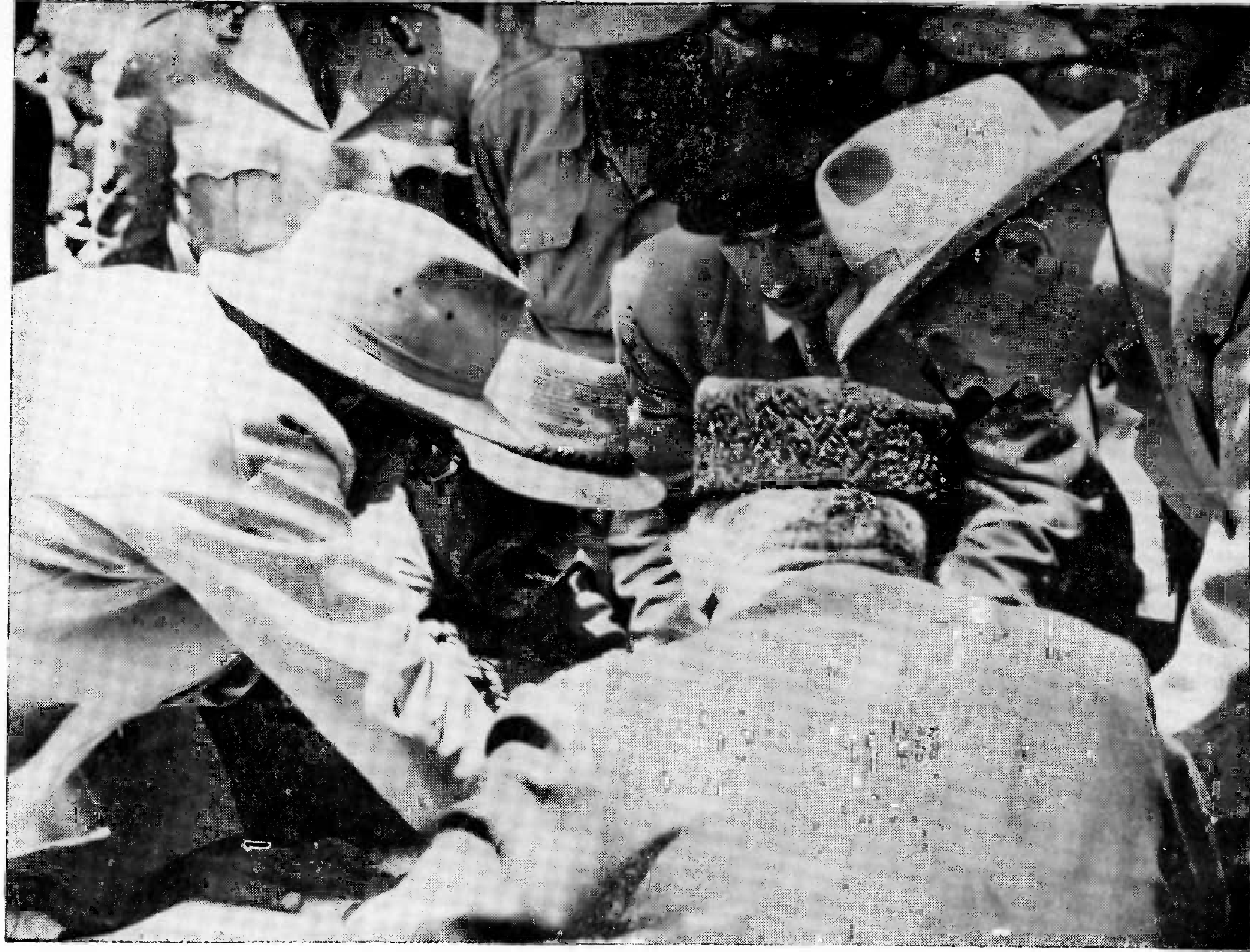
د دبرو د سکاری ددولتی اتحادی ریاست :

رئیس	ښاغلی دکتور محمدیوسف دکانو او صنایعوو زیر
مرستیال	ښاغلی عبدالله رحیمی
د اداری مدیر	« ښاغلی سیدمیر خورد

شاه محبوب ما با مهمان گرامی شان جلالتمآب جلال بایار

اعلیحضرت همایونی نقشهٔ سالنگ را ملاحظه میفرمایند

امور معادن وصنایع

درین سال ظرفیت تولیدی مملکت توسط به‌کار افتادن بعضی فابریکه ها ودستگاه های جدید صنعتی و اصلاح و توسعه دستگاهای سابق بطور قابل ملاحظه افزایش یافته پروژه های نیم کاره بمرحله تکمیل نزدیک شده و بعضی پروژه های مهم جدید روی دست گرفته شد که بعضی در سالهای باقی مانده پلان اول وبعضی درجریان پلان دوم به‌تولید آغاز خواهد کرد .

پروژه های تولید برق در شق صنایع :

چون برق وسائر وسائل تولید نیرو در حکم اعصاب صنایع میباشد دولت در پلان پنجساله‌انکشاف این شق را اساساً بعهده گرفته برای این نظریه فعلاساختمان چندین دستگاه خورد و بزرگ تولید برق چه بصورت آبی وچه بصورت دیزلی در نقاط مختلف کشور روی دست میباشد .

دستگاه برق آبی نغلو :

بزرگترین پروژه ایست که تاکنون در افغانستان برای تهیه برق روی دست گرفته شده

این پروژه به موجب سروی معلوماتی که توسط موسسه تخنوا کسپورت شوروی صورت گرفته به جای چهل هزار کیلواوات که قبلا در نظر بود شصت هزار کیلووات ظرفیت نصب شده خواهد داشت. علاوه بر آن جریان آب را در رود خانه‌ی کابل طوری تنظیم و کنترول خواهد کرد که علاوه از تولید برق در دستگاه فعلی سروبی بثابت وزمینه برای تعمیر دستگاه های دیگر درسروبی و پایان تر از آن در مسیر رودخانه مساعد خواهد شد

دستگاه دوم پلخمری

چون دستگاه اول برق پلخمری برای احتیاجات صنائع جدیدی که در منطقه تاسیس میشود کفایت نمی کرد بتاسیس یک دستگاه بزرگ به‌ظرفیت نه هزار کیلووات تصمیم گرفته شد که برای فابریکه جدید سمنت غوری معدن ذغال کرکر وسایر تاسیسات صنعتی که در آینده در آن جا تاسیس گردد قوه محرکه مورد لزوم را فراهم کند کار تعمیر این دستگاه به کمک موسسه تخنوا کسپورت شوروی آغاز وقسمت بزرگ کار تعمیرات امور فرعی آن مثل ورکشاپ تحویلخانه ها وغیره تکمیل شده وبه ساحه تخمین سی هزار

متر مکعب همواری کاری شده است کار حفر کانال و عمارت اصلی کارخانه نیز اخیراً آغاز شده است .

دستگاه خان آباد :

بظرفیت ۱٤۰۰ کیلوات برای رفع احتیاجات ساحه صنعتی قندوز و خان آباد توسط شرکت پنبه تاسیس میشود. تعمیرات آن کامل و کانال قصر آب آن تقریباً تکمیل گردیده و فعلا بسته کاری توربین ها و جنریتر ها جریان دارد.

علاوه بر دستگاه آبی فوق در نقاطی که فعلا زمینه برای تاسیس برق آبی مساعد نبود ویا ضرورت فوری به نیروی برق احساس میشد یک تعداددستگاه های دیزلی نصب شده است . از آن جمله دو پایه دیزل جنریتر هریک به ظرفیت ۵۰۰ کیلووات بکمک اداره همکاری بین المللی امریکا در قندهار نصب و بکار آغاز کرده و دوپایه هریک بظرفیت ٦۰ کیلووات در فراه نصب و کار تمدید شبکه شهری آن جریان دارد . کار نصب دستگاه بخاری برق گلبهار بظرفیت ۲۸۰۰ کیلوات نیز آغاز شده است .

پروژه های نساجی :

تاسیس فابریکه های نساجی در پلان اقتصادی مقام ممتاز دارد .

۱- فابریکه نساجی گلبهار .

بزرگ ترین فابریکه نساجی افغانستان است که بصورت یک کومبینات مکمل وعصری مرکب از ۴۷۰۰۰ دوك نختابی - ۱٤۲۲ پایه ماشین بافت اتوماتیک شقوق سفید کاری رنگمالی ، تاپه کاری واستفاده از مواد ردی از چند سال باینطرف تحت تعمیر میباشد. درسال گذشته کار های این فابریکه بمرحله تکمیل نزدیک شده شق نختابی آن بایک تعداد از ماشینهای بافت طور امتحانی بکار افتاد . کار سایر شقوق آن نیز از ۷۵ الی ۹۰ فیصد تکمیل شده و انتظار میرود در سال مالی آینده این فابریکه بطور اساسی به تولیدات آغاز کند .

۲- فابریکه بافت سندی امید (کابل) .

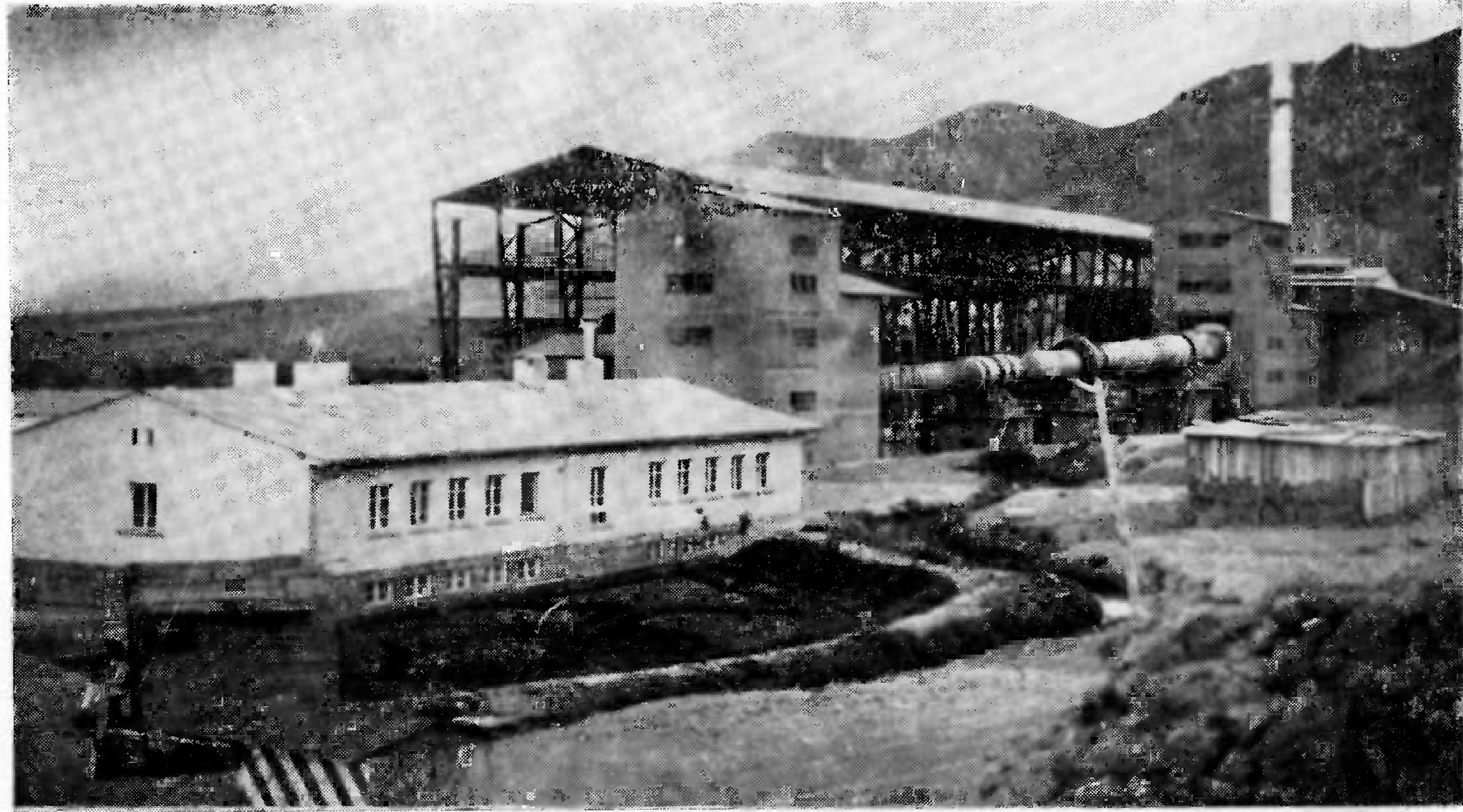
این فابریکه که مرکب از چهل دستگاه بافت اتوماتیک و ظرفیت سالانه ٦۵۰۰۰۰ متر پارچه سندی است در ماه جدی سال ۳۷ بکار آغاز نموده تولیدات آن بمقدار روز افزون به بازار عرضه میشود .

فابریکه پشمینه بافی قندهار .

برای توسعه و عصری ساختن این فابریکه یک پروژه توسط موسسه پولندی سیکوپ تهیه

قسمتی از داخل فابریکه نساجی پلخمری (ولایت قطغن)

فابریکهٔ سمنت‌سازی جبل السراج

گردیده که تولیدات آن را هم از نظر کمیت و هم از نظر کیفیت بلند خواهد برد.

سمنت سازی :

نخستین فابریکه سمنت سازی افغانستان که در سال ۳۶ بظرفیت روزانه یکصد تن در جبل السراج تکمیل گردید، درین سال بظرفیت خود نایل شد . اما چون احتیاجات کشور ازین ناحیه بسرعت رو بافزایش است بلا فاصله نقشه تاسیس یک فابریکه بزرگ روی دست گرفته شد .

این فابریکه که دارای ظرفیت فعلی روزانه دوصد تن و امکان توسعه تا چهارصد تن سمنت میباشد بکمک موسسه تخنواکسپورت چکوسلواکی در ولایت قطغن بنا میشود .

مواد خام اساسی این صنعت مثل سنگ چونه گچ - و ذغال سنگ همه بمقدار کافی درین نقطه درجوار یکدیگر موجود است و برق آن نیز توسط دستگاه دوم پل خمری تأمین میشود .

کار تعمیرات فرعی و هموارکاری زمین فابریکه آغاز گردیده و نخستین قسمت ماشینها به محل کار واصل شده است. انتظار میرود این فابریکه درسال پنجم پلان بتولید آغاز نماید .

ورکشاپها : .

در پلان اقتصادی تاسیس یک تعداد ورکشاپها در نقاط مختلف مملکت برای ترمیم موتر ها و ماشینهای متنوع پیش بینی گردیده و قسمت بزرگ این نقشه توسط دستگاه های آتی تطبیق و تکمیل شده است.

۱- فابریکه ترمیم و فلزکاری جنگلک :

این فابریکه که در بدو امر بصورت یک ورکشاپ و مکتب تخنیکی برای فابریکه نساجی تحت تعمیر گرفته شده بود درین سال بصورت یک تصدی مستقل درآمده با اشتراك سرمایه دولت بدرجه یک فابریکه فلزکاری و ترمیم ماشینها و عراده ها توسعه یافت که دارای شقوق ذوب آهن - ریخته گری - پرزه سازی- ترمیم موتر - ماشین وغیره میباشد .

توسعهٔ فابریکه جنگلک بکمک موسسه تخنواکسپورت شوروی صورت میگیرد . قسمت بزرگ ماشینهای آن وارد و بسته کاری آن جریان دارد انتظار میرود قبل از ختم پلان اول فابریکه بظرفیت نهائی خود بکار بیفتد .

فابریکه ترمیم زنده وانان (کابل):

این ورکشاپ بظرفیت ترمیم سالانه ۵۰۰ عراده موتر از طرف شرکت سرویس بکمک اداره ی همکاری بین المللی امریکا زیر تعمیر میباشد کار عمارت آن ختم گردیده و بسته کاری ماشینهای آن جریان دارد.

فابریکه ترمیم قندهار:

بظرفیت ترمیم سالانه ۵۰۰ عراده موتر توسط ریاست انحصارات دولتی بکمک اداره همکاری بین المللی امریکا تاسیس میشود و در آن علاوه برترمیم موتر بسته کاری یک تعداد لاری وترك نیز صورت خواهد گرفت.

صنایع مواد خوراکه:

۱ - تیل کشی وتصفیه روغن قندوز.

در ظرف سال گذشته تقریباً ۷۰ فیصد بسته کاری ماشینهای این فابریکه که دارای ظرفیت تولید وتصفیه (۱٦) تن روغن نباتی قابل خوراك در ۲٤ ساعت میباشد تکمیل گردیده و انتظار میرود سال مالی آینده بتولید آغاز کند.

فابریکه صابون سازی که آنهم بفابریکه تیل کشی ملحق میباشد بکلی تکمیل گردیده و بمرحله تولید وارد شده است. این فابریکه برای تولید ۱۸۰۰ کیلوگرام صابون کالاشوئی و ۲۰۰ کیلوگرام صابون حمام در هشت ساعت ظرفیت دارد.

فابریکه تیل کشی مزارشریف:

برای استفاده از پنبه دانه وسایرحبوبات روغنی درولایت مزارشریف یک دستگاه مکمل تیل کشی وتصفیه بظرفیت ۵ تن تیل درروز از چکوسلواکی خریداری و کار تعمیر آن آغاز شده است.

فابریکه حفظ میوه قندهار:

تولیدات مهم این فابریکه باظرفیت هریک قرار آتی است.

الف: دستگاه کمپوت سازی بظرفیت ۳۰ تن میوه خام در ۱٦ ساعت

ب: « شربت « ۱۰ « « « « « «

ج: « خشک کردن میوه « ۱۰ « « « « «

دستگاه پاك کردن وسورت کردن میوه تازه بظرفیت یکصد تن در ۲٤ ساعت. علاوتاً دستگاه میتواند تا اندازه ۹۰۰۰ تن کشمش را در سال شسته پاك وبصورت صحیح سورت وپیکنگ کند.

این فابریکه نیز دارای یک لابراتوار و رکشاپ ترمیم. شعبه نجاری دستگاه تصفیه آب، مستعمل- دستگاه بخار و یک دیزل جنریتر بظرفیت ۱۲۰ کیلووات خواهد بود.

چینی سازی: ۱- فابریکه چینی سازی شاکر (کابل)

درجریان این سال داش دیگری هم درین فابریکه بکار افتاد وباین صورت فابریکه بظرفیت نهائی آن که روزانه (۵۰۰۰) پارچه ظرف چینی میباشد نایل شد.

علاوتاً یک دستگاه تولید خشت کاشی نیز وارد و بسته کاری شده است.

۲ - فابریکه چینی سازی قندوز:

یک فابریکه چینی سازی دیگر بظرفیت نهایی روزانه (۵۰۰۰) پارچه با شتراک سرمایه شرکت اتحادیه پنبه وکمپنی ماروبینی جاپان در قندوز تکمیل ودر ماه میزان سال ۱۳۳۷ بکار آغاز کرده است:

منطقه صنعتی قندهار:

این پروژه که بکمک اداره همکاری بین المللی امریکا روی دست گرفته شده مرکب از یک تعداد فابریکه های متوسط وکوچک است که درجوار همدیگر در قندهار تاسیس میشود ویک منطقه صنعتی واحد تشکیل میدهد. درداخل این منطقه بعضی از مسایل تخنیکی مثل تهیه برق وآب وخدمات ضروری وتامینات وتسهیلات برای کار در آن بطور مشترک حل خواهد شد. فابریکه های که برای این منطقه در نظرگرفته شده عبارت است از (۱) فابریکه سگرت سازی (۲) فابریکه کنف (۳) فابریکه تیل کشی (٤) ورکشاپ ترمیم ریخته گری وبسته کاری بایسکل (٥) فابریکه چرمگری (٦) فابریکه نجاری (۷) فابریکه بوت دوزی (۸) فابریکه موادساخته تعمیرات از سمنت وگچ.

تهیه اسعار:

درمدت سه ماه اول سال سوم پلان برای تورید ماشین ها وسائر لوازم صنعتی درحدود دو ملیون وپنجصد هزار دالر بنرخ نازل صنعتی در اختیار متصدیان وارباب صنائع گذاشته شده این مبلغ تنها تادیات فعلی را که درین زمینه صورت گرفته ارائه می کند وچون قسمت بزرگ ماشین ها به کریدت کشورهای مختلف صورت می گیرد قیمت حقیقی ماشین ها ئیکه درین سال خریداری ووارد شده بمراتب ازآن بزرگتر است.

موسسات جدید:

موسسات جدید که درمدت سه ماه مذکور در وزارت معدن و صنائع به ثبت رسیده قرار ذیل است:

١ـ اتحادیه زغال	بەسرمایه	١٠٠٠٠٠٠٠ـ افغانی
٢ـ شعبه صنعتی شرکت میوه کابل	«	٢٠٠٠٠٠٠ افغانی
٣ـ دلطفی ترمیم ورکشاپ	«	٤٠٠٠٠٠ـ افغانی
٤ـ موسسه ساختمان فابریکات غوری	«	٣٥٠٠٠٠٠٠ـ افغانی
٥ـ قندسازی ننگرهار	«	١٧٠٠٠٠٠٠ ـ افغانی
٦ـ شرکت حفظ میوه قندهار	«	٤٠٠٠٠٠٠ ـ افغانی

احصائیه منتخب تولیدات

		١٣٣٥	١٣٣٦	١٣٣٧
برق	دبرښنا لوی شرکت	١٦٣١٢٤٢٦ کیلوواټ فی ساعت	٢٨٨١٩٣٣٩ کیلوواټ فی ساعت	٥١٣٢٤٧٤٨ کیلوواټ فی ساعت
پارچەی نخی	شرکت نساجی	١٥٤٠٥٣٢٨متر	١٩٩٦٢٣٤٨متر	٢١٤٤٩٥٨٨متر
نخ	« «	١١٢٨٤٨بندل	١٢٣١٤٦بندل	٦١٤٩٢ بندل
قند	« قندسازی	٤٧٨٠تن	٤٧٩٣تن	٤٧٣٢ تن
پارچه پشمی	پشمینەبافی کابل	١٩٥٧٨١متر	١٥٥١٨٣متر	١٦٣٨٣٢متر
پنبەمحلوج	شرکت پخته	٤٧٤٨٦تن	٦٣٤٦٦تن	٤٣٥٩٥تن
پارچەی پشمی	« « قندهار	٣١٤٧ متر	٣١٠٢متر	٣٢٢٤ متر
صابون کالاشوئی	« «	١٤٨٦٨٤٢ کلچه	١١٠١٣٩٦کلچه	١١٣٤٤٩٦ کلچه
« حمام	« «	...	٢٠٣٦٨کلچه	٢٨٢١٧کلچه
گوگرد	گوگرد	٢٠٠٦٤٨درجن	١٨٥٩٩٤درجن	٦٠٨٦٧٠ درجن
چینی سازی	شاکر		١٠٤٤٤٢عدد	١١٠٥١٩عدد
سمنت	سمنت سازی	...	....	٢٠٩٥١ تن

درشق معادن:

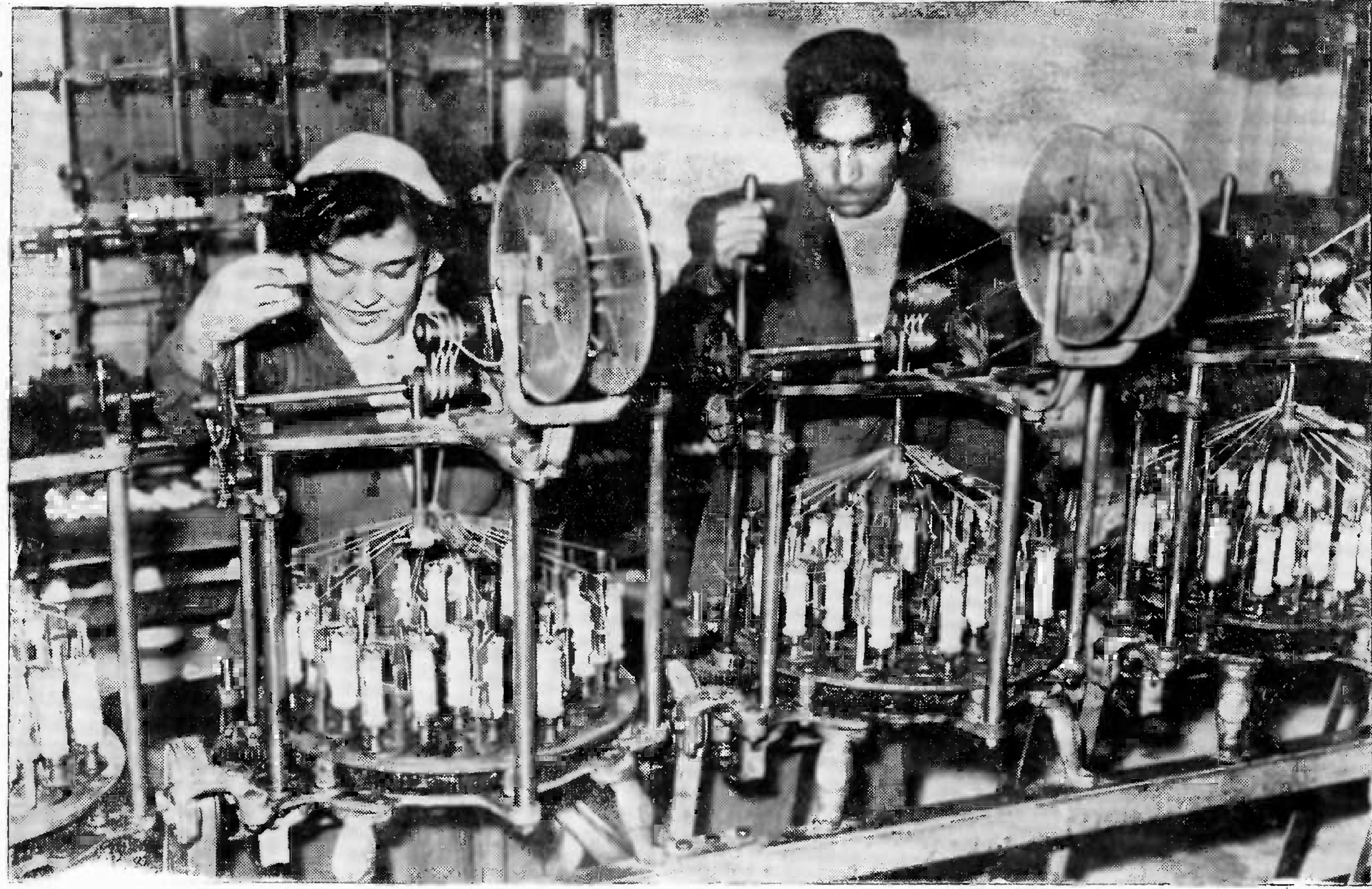
اجراآت وزارت درشق معادن نیزچه درزمینه سروی و مطالعات وچەدرساحەبهرەبرداری وانکشاف معادن براساس پلان ادامه داشت وذیلاهرقسمت آن جداگانه شرح داده میشود.

١ ـ سروی هیدرولوژی (تحقیقات آب)

این شق که قبلادرشعبه سروی جیالوجی تاسیس وبکارآغازکرده بود در ین سال تو سط

زنان افغان باشهامت ووجاهت مخصوص دردل کهساران و آغوش دشت‌ها همگام مردها خدمت میکنند

زنان امروز در رشته‌های مختلف زندگی بامردان سهم میگیرند

یک هیئت از متخصصین جمهوریت اتحادی آلمان که بر اساس قرارداد همکاری تخنیکی دو مملکت با افغانستان آمده تقویه گردید و عملیات هیدرولوژی و هیدرومتری (سنجش آب) را به پیمانه وسیعتر روی دست گرفت.

برای ترمیم ماشین برمه وسائر لوازم این شعبه یک ورکشاپ در دارالامان تاسیس شده است و علاوه برسامان و لوازمی که از طریق امداد تخنیکی آلمان و سائر کشورها بدست آمده یکمقدار سامان دیگر از داخل و خارج خریداری و تهیه شده است.

درین سال یک چاه عمیق در قندهار برای فابریکه حفظ میوه تکمیل شده و مطالعات برای حفر چاه های دیگر در مکتب دارالمعلمین - پوهنتون - پل چرخی- فابریکه ترمیم موتر قندهار جریان دارد.

همچنان پلانی برای تعین اندازه جریان آب دررود خانه های کشور روی دست گرفته شده و بر اساس آن آلات اندازه گیری در تنگ غارو سروبی -درونته -پنجشیر ، غوربند کنر و پلخمری نصب شده است.

۱ - سروی جیالوجی میترالوجی :

کارسروی عمومی جیالوجی مملکت که درسال گذشته آغاز شده بود نیز درین سال توسط یک هیئت متخصصین آلمانی که از طریق امداد تخنیکی آن کشور با افغانستان آمده وسامان و لوازمی که از طریق مذکور تامین گردیده تقویه شده است.

سروی مخصوص مواد ادراديو اکتيف به همکاری یک هیئت فرانسوی در نقاط مختلف شروع شده است همچنان معاینه ترسبات دریائی بغرض تحقیق مواد معدنی ثقیله به کمک متخصصین امداد تخنیکی فرانسه روی دست گرفته شده.

- توپوگرافی وسروی فضائی -

بموجب یک ضمیمه که به کمک اداره ی همکاری بین المللی امریکا به قرارداد کمپنی فیر چایلد الحاق گردیده کار های ذیل باید تا سال ۱۹۶۲ اجرا گردد.

عکس برداری هوایی بمقیاس ۱بر۳۰۰۰۰ و۱بر ۶۰۰۰۰ درحصه زیاد افغانستان فوتوموزائیک های ۱ بر ۵۰۰۰۰ - ۱بر ۱۰۰۰۰۰ با نقشه توپوگرافی ۱ بر ۵۰۰۰۰ ۱بر ۱۰۰۰۰۰ - ۱ بر ۲۵۰۰۰۰ - از طرف دیگر کار عکس برداری وسروی های کنترولی زمین براساس قرارداد های سابق با موسسه تخنو اکسپورت شوروی

وکمپنی فیلد چایلد امریکا دوام داشت و یک ساحه بزرگ به مقیاس ۱ بر ۳۰۰۰۰ و ۱ بر ۶۰۰۰۰ عکس برداری شده و ترتیبات تاسیس ارشیف عصری و مناسب برای حفاظت نقشه های هوائی و توپوگرافی اتخاذ گردیده و یک انداز ه سامان فوتوگرافی بیشتری برای مطالعه و استفاده از عکس های هوائی از آلمان توزید شده است.

تفحص پترول:

بموجب قرارداد یکه باموسسه تخنوا کسپورت شوروی بامضاء رسیده کار مطالعه بغرض عملیات تفحص در یک ساحه وسیع در سمت شمال آغاز گردیده و تاکنون امور ذیل در آن جا انجام یافته است.

الف تحقیقات جیالوجی عمومی بمساحت (۸۰۰۰) کیلو متر مربع و تحقیقات دقیق تر در ساختمان های کوه انگوت - یتیم تاغ - خواجه گروک وشبرغان بمساحت (۱۳۰۰) کیلو متر مربع.

ب- ترتیب نقشه مقناطیسی هوائی در ساحه (۴۲۰۰۰) کیلو متر مربع.

ج - امور صحرائی فوتوجیو دوزی (تشکیل شده است)

د- امور صحرائی گرادی متر به مساحت ۲۸۰۰۰ کیلو متر مربع

هـ- امور سایز میکی بخطوط وساحه های معینه بمساحت ۶۰۰ کیلو متر

و- در ساختمان کوه انگوت یک چاه کشفیاتی به عمق (۱۵۰۰) متر برای مطالعه ساختمان عمومی جیالوجی منطقه برمه شده که از آن معلومات مفیدی بدست آمده است.

ز- ساختمان های مساعد دیگر در سائر نقاط ساحه کشف و برای اجری عملیات برمه کاری در آینده در نظر گرفته شده است.

از آنجاکه کار تفحص و احیاناً استخراج پطرول یک کار وسیع و دامنه دار است که عملیات را برای مدت های طولانی ایجاب می کند یکتعداد عمارت برای مرکز ریاست تفحصات و دوائر آن در مزار شریف و برای نشیمن متخصصین در مزار شریف و سرپل تعمیر گردیده و هم یک ورکشاپ یک لابوراتوار وگاراژ های موتر در مزار شریف تاسیس و اعمار گردیده است.

استخراج ذغال سنگ.

در معادن ذغال سنگ ایش پشته کرکر در ین سال از یک طرف عملیات میکانیزی نمودن (یعنی استعمال قوه ماشین بجای قوه انسانی از کار های ثقیل) که قبلاً آغاز گردیده بود و از طرف دیگر مطالعات مزید راجع به مقدار و سعت ذخایر ادامه داشته است:

فعالیت زنان درنساجی

زنان افغان درامور حیاتی بامردان قدم بقدم فعالیت میکنند (عکاسی سلیم)

در معدن ایش‌پشته مخصوصاً کار های ذیل انجام یافته‌است .

الف نقشه‌گیری تمام کار های تحت الارضی از ابتدای استخراج تااخیر سال ۱۳۳۷ به‌مقیاس ۱بر ۲۰۰۰ و بعضاً ۱بر ۱۰۰۰ .

ب- ترتیب پلان آینده ی انکشافی لینز های ۱-۳-٤-۵.

ج- تکمیل صوف مایل تحت لینز ۳ بطول ۲۵۰ متر و تجهیز آن باپکه برقی ماشین کش و خط‌آهن

د- نصب خط آهن ناوه‌های فلزی برای انتقال زغال سنگ از دامنهٔ لینز ٤ الی نیمهٔ لینز ۵ بطون ۷۰۰ متر .

در معدن کرکر :

الف نقشه‌گیری تمام‌کار های تحت‌الارض از ابتدای کار معدن الی اخیر سال۱۳۳۷ بمقیاس ۱بر ۲۰۰۰

ب- ترتیب پلان اکتشافی و انکشافی آینده .

ج- نصب پایه های فلزی در صوف های نقلیه و تهویه‌و توسعه پر و فیل صوف بطول تقریباً ۹۰۰ متر .

۵- تعمیر اطاق های نشیمن برای یکصدنفر معدنچی .

علاوه بر عملیات فوق که درخود معادن صورت گرفته در مرکز ریاست اتخاذبه کار تاسیس یک ورکشاپ مکمل تمام گردیده و هفده حویلی نشیمن برای مامورین ودو از ده حویلی نشیمن برای کارگران باعایله تعمیر شده‌است کار تعمیر یک مرکز تولیدبرق زغالی به ظرفیت ۲۵۰ کیلووات ، گاراژهای‌مورد لزوم نیز تکمیل گردیده است . اقدامات جهته توسعهٔ جنگل های ذخیره بغرض تهیه چوبکار آمد معادن ادامه داشت و درحدود ۵۰ جریب زمین در باغ ذخیره مرکز اتحادیه در دروازه کن (پل خمری) و۱۸۷ جریب‌زمین در جنگل جدید ۵۰۰ جریبی‌که در اشکمش احداث می شود نهال شانی شده است .

سائر معادن زغال .

برای کوتاه ساختن فاصله در بین ذخائر زغال‌درهٔ صوف ونقاط استهلاک آن‌در کابل وغیره نقاط یک سرک مستقیم در بین ذخایر مذکو ر و سمنگان‌بطول ۱۱۲ کیلومتر تعمیر شده‌است که‌زمینه‌رابرای استفاده اقتصادی‌از معادن مذکور (که‌بهترین و غنی ترین ذخائر فعلی افغانستان است) آماده میسازد .

در معدن کرخ هرات‌کار استخراج برای‌مصارف محلی دوام دارد.

احصائیه تولید زغال .	۱۳۳٦		۱۳۳۷	تن
معدن ایش پشته .	۸۹۵۰	تن	۱۲۳۵۰	»
معدن کرکر	۱۰٦۹۹	»	۲۱۵۹٦	»

معادن نمک :

احصائیهٔ تولید نمک	۱۳۳٦		۱۳۳۷	تن
معدن تالقان	۱۰۸۳۲	تن	۱۳٤۲۷	»
معدن کلفگان	۱۷٦۹	تن	۱۸۵۱	»
معدن مزار شریف	٦۲٤	»	۷۹۱	»
معدن اندخوی	۸۸٤۲	»	۹۵٦۰	»

لاجورد .

عملیات استخراج از معدن بدخشان مدت دو نیم ماه دوام داشت و در نتیجه آن مقدار ۱٤۲/۵۵۱ کیلو گرام لاجورد استخراج و بکابل نقل داده شده . برای سهولت آینده یک سرک جدید از حصهٔ جرم تاقریهٔ حضرت سعید بطول ۷۵ کیلو متر امتداد یافته است .

درخود معدن نیز یک تعداد اطاقها برای دفتر و رهایش مامورین و عمله تعمیر شده است .

برای تنظیم عملیات اکتشافی و استخراجی آینده درین معدن اخیرا یک نفر متخصص از دولت شوروی استخدام گردیده که از چندی باینطرف بکار آغاز کرده است .

طلا .

در نظر است کار استحصال طلا از دریای کوکچه باوسایل عصری دوباره آغاز گردد و برای اجرای این امر اخیراً یک نفر متخصص از دولت شوروی استخدام شده است :

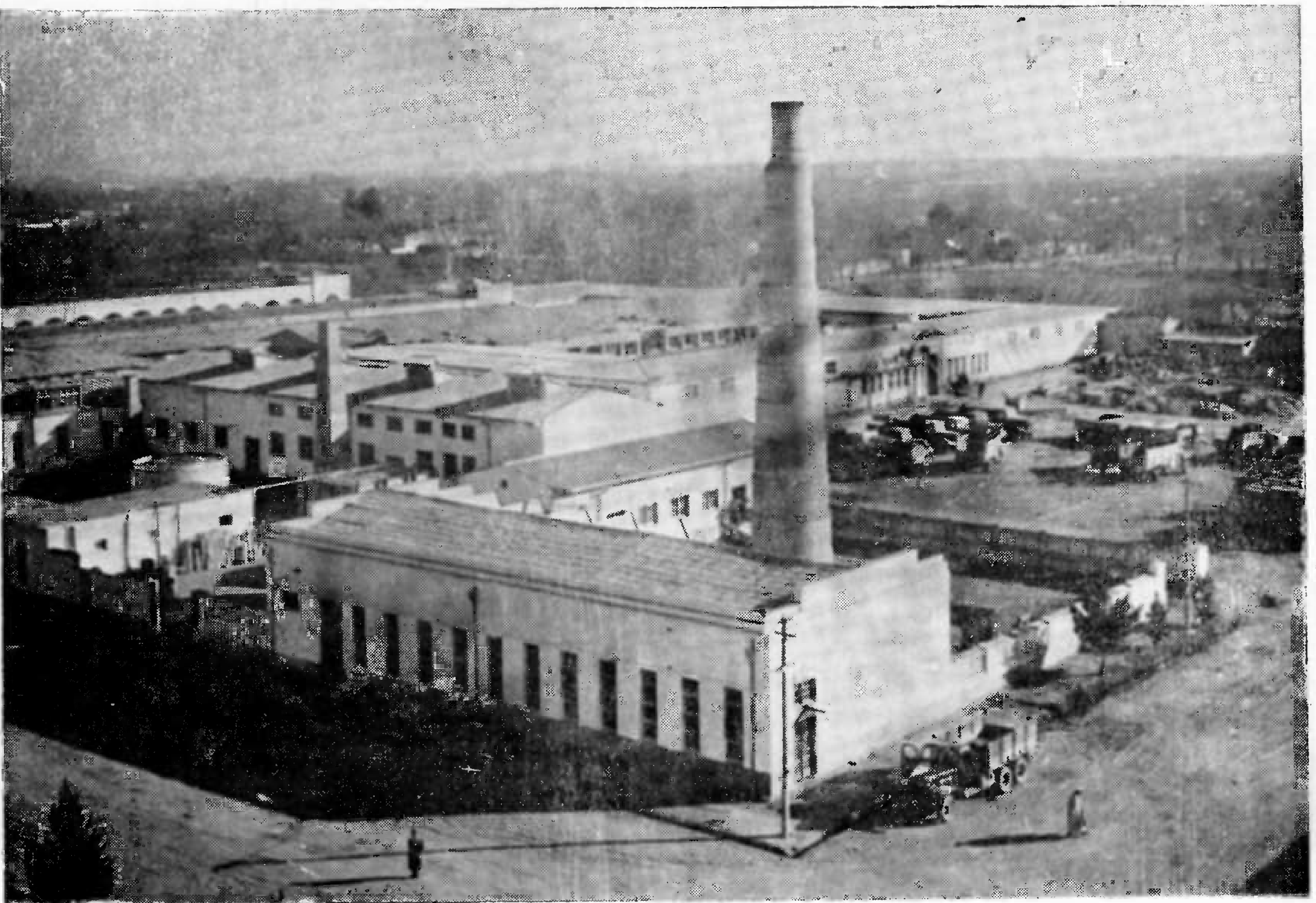
آهن .

برای سروی امکانات تولید آهن دو نفر متخصص از شوروی استخدام گردیده که از چندی باینطرف بکار آغاز کرده اند .

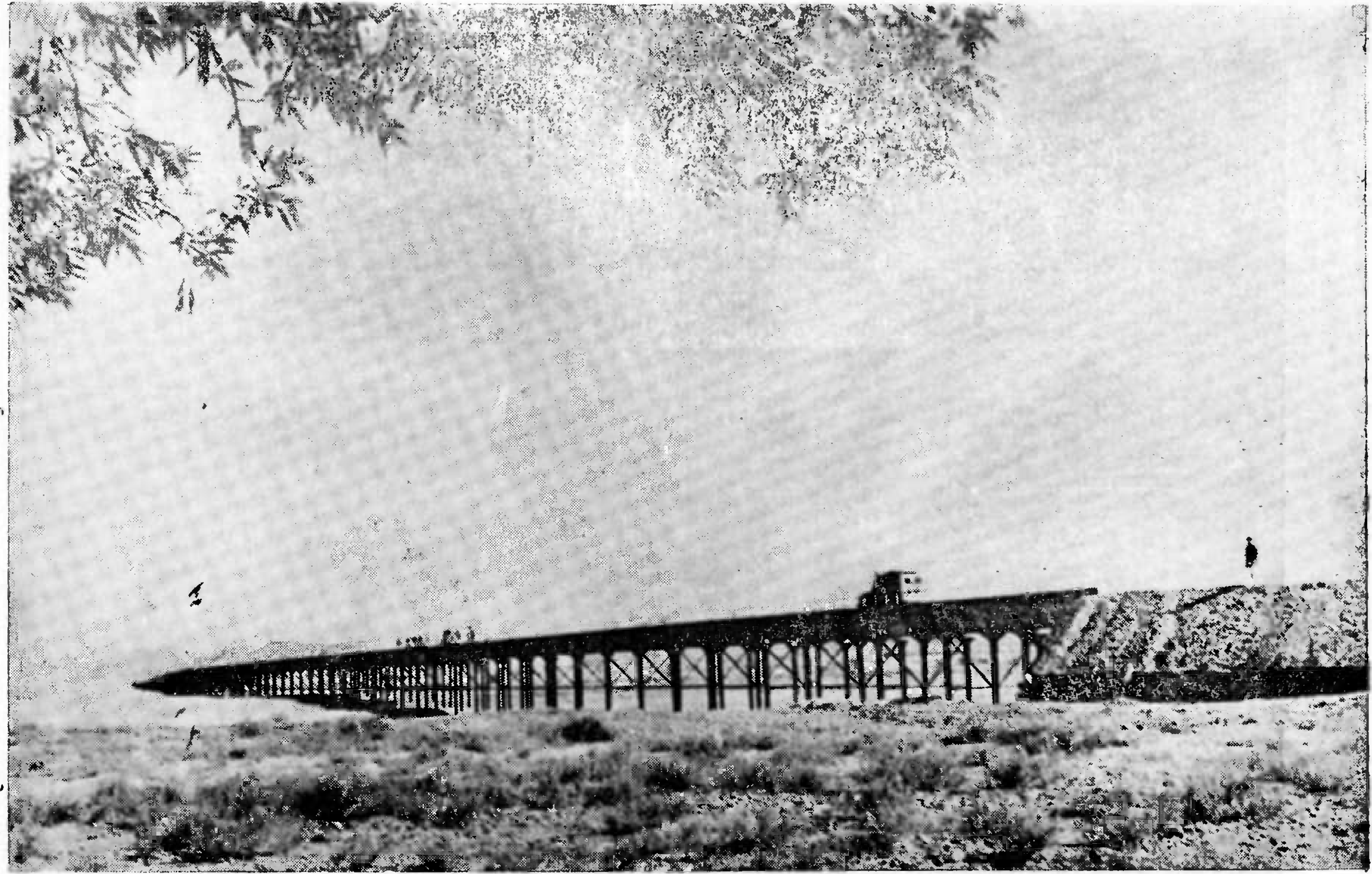
خلاصه اجراآت وزارت صنایع و معادن درسال گذشته :

تربیه نفر فنی :

چون تربیه و تهیه نفر فنی برای شقوق مختلف معادن و صنائع یکی از شرایط اساسی تطبیق پلان است وزارت قرار سابق باین موضوع متوجه بوده وعلاوه بر ترتیباتی که برای تربیه نفر در اثنای کار گرفته شده یک عده از جوانان را بشرح آتی برای حصول تخصص براساس فیلوشپ و سکالرشپ ممالک متحابه به خارج فرستاده است :

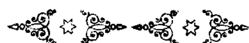

دور نمای فابریکه قند سازی بغلان

پل فراه رود

برای امور هیدروانرژی یکنفر بامریکا .
برای انجنیری پترول پنج نفر بامریکا المان غربی و لبنان
برای محاسبه و اداری یکنفر باالمان غربی
برای چینی سازی یکنفر به جاپان
برای رنگ آمیزی تاپه کاری نساجی یکنفر به المان غربی
همچنان نماینده گان وزارت در کنفرنسها و مجالس بین المللی اشتراك نموده اند .
امور ترانسپورت :
برای حمل و نقل زغال وسائرا جناس مربوطه معادن درسال ۱۳۳۷ یک شعبه ترانسپورت بصورت اداره دولتی تشکیل گردیده بود ۱۰٤ عراده لاری به کمک اداره همکاری بین المللی امریکا وارد و بکار افتاده است .
یک ورکشاپ ترمیم نیز برای شعبه مذکور تاسیس شده است .

دکرهنې وزارت

تشکیل

وزیر ښاغلی غلام حیدر عدالت دکفیل په حیث

دقلم مخصوص مدیر ښاغلی محمدابراهیم نورستانی

دقوانینو مدیر « محمد زمان اسدی

دخارجی ارتباطو مدیر « غلام نقشبند

معین « ....

دادارې لوی مدیر « غلام یحیی ابوی

د ذاتیې مدیر « محمد اکرم

دمحاسبې او لوازمو مدیر « عبد الاحد

دپلان د محاسبې « « محمد عباس

دترانسپورت مدیر « مسجدی

داورانو « « سید نور احمد

د تعمیراتو مدیر « جان محمد

دنباتاتو دساتنې او تولیداتو آمر

د « دتولیداتو لوی مدیر

د « دساتنې « «

داگرونومی لوی مدیر

دتخمونو داصلاح او زیاتوالی مدیر

داگرونومی اداری مدیر

دماشینو او زراعتی آلاتو مدیر

دجنگلاتو او ابولو مدیر

دسروې او تتبعاتو مدیر

دمجادلې مدیر

داوبو او خاورې مدیر

دحیواناتو دروزنې او وترنرۍ آمریت :

آمر

دوترنرۍ لوی مدیر

د حیواناتو دروزنې لوی مدیر

ښاغلی غلام حیدر عدالت وزیر زراعت

« محمد یاسین مائل

« عبد العلی نوابی

« عبد الله

« عبد الغفور

« سید احمد زارع

« سید محسن

« عبد العلی افضل

« محمد حسن کشتیار

« محمد انور

« محمد یوسف

« عبدالاحد افضل

ښاغلی داد محمد

« محمد اسلم

« میرک شاه شریفی

دحیوانی مجادلی مدیر

دبیولوژی دموسسی مدیر

دوترنری دښوونځی مدیر

دحیو انا تودجنس داصلاحو مدیر

د تغذیی او مراقبت مدیر

دتوسعی او نشراتو لوی مدیر

دنشراتو مدیر

دتوسعی مدیر

دکتابخانی مدیر

داقتصادی لوی مدیر

دپلان او تتبعاتو مدیر

داقتصادی مدیر

ښاغلی فیض محمد ننګر

« محمد امان

« غلام سخی شجاعی

. . . .

. . . .

ښاغلی دکتور محمد احسان رفیق

« محمد شریف نسیم

« محمد عمر

« غلام حسین رشیدی

. . . .

« فضل الرحیم

....

وزارت زراعت جهت اصلاح تخم نباتات و بمنظور ترویج آن در محیط و هم بملحوظ سرسبزی وآبادانی مملکت از تجربه گاهای مرکزی به تعداد (۴۰۰۶) نهال مثمر و غیر مثمر بقسم فروش بدسترس اهالی گذاشته و هم بیش از (۲۰۰۶۳) نهال مختلف طور رایگان برای وزارت خانه‌ها، شاروالی کابل و غیره موسسات توزیع نموده است.

بمنظور تکثیر در قوریه های مذکور به تعداد (۲۵۱۴۷) نهال غرس و مقدار ۸ سیر و ۶ پاو تخم حبوبات مختلف بذر گردیده است.

زیتون های ولایت پکتیا که ساحه بزرگی را در برگرفته یک قسمت آن توسط متخصص و متعلمین [illegible] باغبانی پیوند گردیده است و در باره بهره برداری از جنگل های مندهیر (جاجی) [illegible] اتخاذ شده است مقدار (۵۰) کیلو گرام تخم درختان جنگلی بغرض تکثیر جنگل‌ها از خارج تهیه شده است. در حصه غندک، جلمش و توپ‌چی (بامیان) پنجاه و یک جریب و چاربسوه زمین بصورت یک جنگل مصنوعی در آمده است. در دشت لیلی (مربوط حکومتی اعلی میمنه) یک حصه زمین علف چر طور امتحانی قرق شده.

بمنظور اصلاح جنس سبزی [illegible] ۸ نوع ترب [illegible] ت زمینی، ۲۲ نوع کاهو، ۱۷ نوع لبلبو ۱۶ نوع نخود، ۸ نوع کرم، ۵ نوع [illegible] ی تابستانی ۸ نوع کرم گلدار ۸ نوع پالک، ۴ نوع شلغم ۶ نوع کرم گلپی ۹ نوع پیاز ۸ نوع کدو، ۱۸ نوع لوبیای قد پست، ۳۵ نوع بادنجان رومی، ۷ نوع بادنجان سیاه، ۱۶ نوع [illegible] رچ و ۱۶ نوع لوبیا زیر تجربه گرفته شد [illegible] ۴ نوع گندم خارجی و داخلی که تحت مطالعه [illegible] گرفته شده بود (۱۹) [illegible] عبارت از گندم (نبرید) امریکائی، شاین، سپندیلر، گندم و [illegible] ایرانی [illegible] هرات میباشد نتیجه مثبت داده است. مخصوصاً گندم [illegible] و مقاوم [illegible] علیه مرض سرخی [illegible] است و نیز (۱۶) نوع گندم بهاره [illegible] از جمله (۵۰) نوع جواری بشمول [illegible] های [illegible] جواری نوع (هایبرد) نتیجه قناعت بخش داده است. و همچنین انواع رشقه‌های ذیل نتیجه [illegible] داده است.

رشقه ریک پیرین	حاصل هرجریب	۳۲۵،۳	سیر
» ورنل	»	۳۲۹،۴	»
» افغان	»	۳۲۵،۳	»
» کوداک	»	۳۳۷،۹	»
» هرزوتا کامن	»	۳۴۴،۲	»

رشقه‌گیرم	حاصل	هرجریب	۳٤۹،۳	سیر
« میکربا لتیک	«	«	۳٥٦،۱	«
« اتلا نتیک	«	«	۳۷۰،۹	«
« په فه لو	«	«	۳۷۹،٤	«

این رشقه نسبت به سایر رشقه های وطن حاصلش از ۱٥ تا ۲۰ فیصد بیشتر است در بغلان ۳۰ جریب زمین قابل زرع گردیده و اقسام مختلف تخم های حبوبات و نباتات کشت شده است (٦۰) جریب زمین در پوزه ایشان برای غرس اشجار و بذر حبوبات آماده شده است و نهال های ناجو ، مورپان. اکاسی ، شنگ و انواع علوفه کوهی و مقدار ۱۲ سیر پسته در آن غرس و بذر گردیده است .

از تجربه‌گاه بغلان (۲۰۰۳٦) نهال پیوندی بفروش رسانیده شده و (۱٦۱۰) نهال مثمر و غیرمثمر و زینتی طور رایگان بدسترس مکاتب و موسسات گذاشته شده است و بیش از (۳٤۰۰) نهال در کنار جاده‌ها غرس شده برعلاوه یک جریب زمین تخم ناجو و نیم جریب تخم مورپان بذر شده است .

از فارم قندوز به تعداد (۳٦۸۷) نهال مثمر غیرمثمر و زینتی بفروش رسیده و بیش از ٤۹٥٤ نهال طور رایگان توزیع گردیده است ۰ (۷۸۰۰) نهال در فارم مذکور پیوند گردیده و در فواصل سرک جدید الاحداث فارم و تربلاقی بیش از (۷۰۰) نهال بته های زینتی غرس گردیده

جوجه هایی که نسلگیری وزارت زراعت پرورده است

و نیز بمنظور اصلاح پنبه یکمقدار پنبه‌دانه نوع آکالای ٤٤ و چند نوع پنبه دانه دیگر طور تجربه جهت تکثیر تخم بذر گردیده‌است هفت نوع گندم مصری که بمقابل مرض سرخی مقاومت دارد بغرض تکثیر بذر گردیده و تعمیر کلوپ زراعتی در تجربه گاه مذکور نزدیک تکمیل است.

در میمنه (۵۸۰) اصله نهال پیوندی شفتالو، ناک، سیب و بهی از فارم قندز انتقال و غرس شده و مقدار ۱۲ سیر تخم پسته، بادام و رشته بذر گردیده‌است و تعداد (۲٤۸۹) نهال ناجو اکاسی ارغوان و بادام غرس شده است مقدار ٤۸ سیر و ۸ پاو تخم بادام، زرد آلو، شفتالو، المز، زیتون موریان، نارنج، ناجو در ولایت پکتیا زرع و (۲۲۰۰) قلمه گل گلاب، پنجه چنار الیسکن گندیری و طاحوس و (۹٦۰۰) نهال لوکات غرس شده. در حکومت اعلی فراه (۱٤۲۳۰۰) نهال ناجو، سفیدار، توت، شنگک، طاحوس وگلاب صد برگ غرس و ۱۰ پا و ۱۱ سیر تخم بادام، ناجو، سرو، موریان، کتلپا، ارچه وتوت بذر شده است.

درحکومت اعلی پروان ۱۳ جریب زمین آمادهٔ بذر حبوبات و غرس نهال شده (۱٦۱٦) نهال مختلف غرس و یکسیر تخم ناجو وموریان بذر گردیده است در جنگل های مربوط آنجا (۱۳۰۰) نهال شانده شده است.

در حکومت اعلی بدخشان بمساحه‌ی شصت جریب زمین للمی زراعت پسته شده و از تجربه گاه آنجا به تعداد (۱۳۸۰۵) نهال توت جاپانی بغرض تربیه کرم پیله باهالی

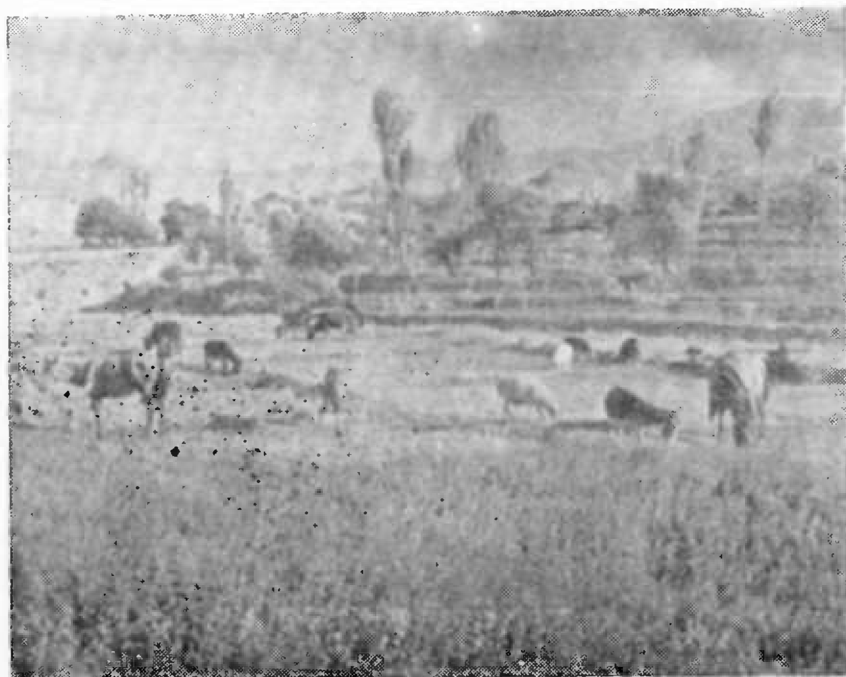
رمهٔ قره قل

توزیع شده است. درعلاقه داری بلخاب و سرپل مربوط حکومت اعلی شبرغان به تعداد (۵۵۰۰) نهال سفیدار نوع عرعر غرس و ۴ سیر و سه پاو خسته بادام، زرد آلو و نا جو بذر گردیده است.

پیله وری:

درسال جاری یک استیشن کرم پیله جدیداً در ولایت هرات تاسیس یافته است کار تعمیر استیشن پیله وری گلباغ تکمیل و تخم پیله به انکشاف گذاشته شده است ازین استیشن تخم مادری حاصل و بمراکز دیگر توزیع میگردد.

به حکومت اعلی بدخشان ۸۸۵ قطی، بولایت ننگرهار (۸۰۰) قطی. هرات ۷ قطی ریاست وادی هلمند (۷) قطی، شرکت اتحادیه پخته قندز «۱۷۰» قطی، بریاست انکشاف دهات (۲۰) قطی مجانی وهم یک قطی بحکومت فرانسه طور نمونه فرستاده شده است به شرکت قند سازی بغلان برای دوره دوم سال ۲۷ (۳۰) پاکت و برای شرکت اتحادیه پخته برای دوره اول سال ۳۷ ۱۳ پاکت فرستاده شده است از استیشن ننگرهار به تعداد (۲۰۰۰) قطی تخم تجارتی پیله و (۱۸۲) پاکت تخم مادری حاصل شده است از استیشن پروان (۱۰۰۰) قطی از استیشن تپه تاج بیگ

در کشور عزیز ما دامنان این چراگاه ها زمینه را برای تربیه حیوانات مساعد ساخته است

(۵۰۰۰) قطی تخم تجارتی پیله و (۳۲۰) پاکت تخـم ما دری بد ست آ مده است :
در نظر است جهت توسعه کرم پیله یک استیشن جد ید درولایت ننگرهار تأسیس یابدوهم اساس ۳۰ جریب زمین برا ی تر بیه توت جا پا ئی گذا شته شو د علی العجا له (۲۵۰۰۰۰) افغا نی و بمنظو ر فوق تخصیص داده شده است درقسمت آ بیاری و اصلاح ا نهار ، نهر اجمیر دشت کیله گی و دریای کوکچه سر وی شده و اصلاح نهر اجمیر که یک ساحه وسیع ارا ضی بغلان را سیرا ب میکند سر دست گر فته شد ه درجر خشک وحسن تال که ایجا ب احداث برق را میکـند لـو ازم ضروریه آن تهیه گر دیده ، شکن سیل بر نهر مذکور اصلاح وسنگ کا ری گـرد یده بهروی دشت کیله گی تکمیل و بکار اندا ختن آن مو جب سر سبزی یا زده هزا ر جریب زمین خواهد شد سروی نهرا رچی ادامه دا رد .

در تما م منا طق پنبه کا ری ما مو رین فنی مو ظف گرد یـد ه تا ز ا رعـا ن را د ر ا جرای کا ر شان رهنما ئی کـنند . جهت بهبود وضع لبلبو و استحصا ل مز ید آ ن ۷ نوع تخم لبلبوی پولیند ی و (۹) نوع تخم لبلبوی چکوسلوا کی خوا سته شد ه و لـبـلبو ی پو لیند ی تحت تجر به قر ا ر گر فته ا ست .

د رسا ل جا ری به تر تیب ذ یل پنبه دا نه و تخم لبلبو برا ی ز ا رعـا ن تو ز یـع گر د ید ه است .

د ر ولا یت قطغن و مر بو طا ت آ ن پنبه دا نه (۴۳۴۵۸۵) سیر .

نمو نه ئی سبزی محصول فا رم بغلا ن

در ولایت مزار شریف ومربوطات آن پنبه دانه (۸۳۴۷۵) سیر.
در حکومت اعلی شبرغان وآقچه پنبه دانه (۵۹۰۰۰) سیر.
در حکومت اعلی میمنه پنبه دانه (۲۴۷۰۵) سیر.
در ولایت قطغن تخم لبلبو (۱۴۳۱۱۵) کیلو.

برای اصلاح تخم ده هزار تن گندم بذری از شوروی خواسته شده ودرماه سرطان برای زارعان ولایت مزار شریف، حکومت اعلی شبرغان، حکومت اعلی میمنه وولایت هرات وحکومت اعلی فراه توزیع میشود وهمچنین ۴۰ تن گندم نیز از امریکا خواسته شده تا در ولایت کابل تکثیر و ترویج گردد.

تربیه خانه های حیوانات در جمال مینه و بینی حصار بنا یافته است.

انواع مختلف گاو، گوسفند، اسپ و مرغان مختلف زیر تربیه گرفته شده در سال جاری به تعداد (۲۶۹۵۹۴) حیوان ذریعهٔ واکسین های مختلف پیچکاری گردیده و (۳۲۹۵۷۵) حیوان توسط گولی تداوی شده است ونیز به تعداد (۱۱۶۱) حیوان در شفاخانه حیوانی وزارت معالجه شده است.

به تعداد ۱۱ گوساله‌ی دورگه بمنظور ترویج بمردم توزیع گردیده و در لابراتوار مرکز واستیشن های اطراف به تعداد (۷۸۰) حیوان از بهترین نسل خارجی تلقیح شده است.

سبزی های نمونه

جهت اصلاح جنس مرغان مملکت به تعداد (۴۰۷۲) بیضه مرغ و بیش از (۲۲۵) چوچه مرغ بمردم توزیع شده است مکتب بیطاری دارای سه صنف گردیده و متعلمین صنف اول و دوم و سوم مشغول تحصیل میباشند ، تعمیر مرغ خانه بینی حصار تکمیل کار تعمیر لابراتوار حیوانی قندهار و ولایت هرات شروع گردیده است .

پیوند زیتون

بمنظور تکمیل پرسونل فنی دو نفر به بیروت ، دو نفر به المان ، یکنفر بانگلستان ، یکنفر به طهران و یکنفر به استرلیا جهت تحصیل عالی فرستاده شده اند .

لابراتوار مرکز مطالعات زیادی در باره سرخی گندم ، سرخی نیشکر ، خاکسترک تاک ، ساچمه خوردگی ، قرغنه تاک ، مرض سیاقاق داخلی تدقیقات و سروی مرض کفشک گندم و مرض جولاگک نموده است . همچنان یک اندازه سامان و ادویه بغرض مجادله امراض حیوانی و نباتی تهیه شده است .

مدیریت عمومی توسعه و نشرات بتاریخ اول دلو سال ۱۳۳۷ در وزارت زراعت تشکیل گردید . فعالیت های این شعبه ذیلا توضیح میگردد .

امور توسعه :

بتاریخ اول حوت سال ۳۷ کورس سه هفته ئی توسعوی در مرکز وزارت افتتاح و یک

عملیات دوا پاشی

چراگاههای وسیع و شاداب کشور ما زمینه را برای پرورش حیوانات مساعد ساخته است.

درهٔ زیبای سالنگ

تعداد مامورین فنی تحت تعلیم گرفته شده دوره ی کورس موفقانه خاتمه یافت وبتاریخ ۲۰ حمل سال ۳۸ فارغ التحصیلان بمناطق مختلف آن بوظایف مربوطه گماشته شد ند .

ماموران مذکور در استیشن های مربوطه ی خویش به نمایش فلم های زراعتی ورهنمائی زارعان پرداخته اند علاوتاً دواپاشی اشجار مثمر و مجادله علیه موشهای مضره زراعتی بطور مجانی در بعضی از قریه ها توسط ماموریین مذکور اجراء گردیده است .

پودرسلفر کودکیمیاوی وپودرپاش بقیمت تمام شد بدسترس زارعین وباغداران گذاشته شد در حکومت کلان سرایخواجه ، کلکان ، شکردره ، قره باغ ، استالف وحکومت ده سبز به ۱۶۱٤۳۸۵ تاك دواپاشی نموده اند .

درحکومت سرایخواجه وده سبز ۲۹۳۸ کیلو سلفر ٤٦ دانه پودرپاش و ۵٤۱۸ کیلو کودکیمیاوی بقیمت مجموعی ۱۱٦۰۱٦ افغانی بدسترس زارعان گذاشته شده است .

عملیات مجانی وتوسعوی :

اشجار ثمرداریکه در شکر دره ، حسین کوت ومناطق مختلف پغمان دواپاشی گردیده ٤٤٦۰ درخت

ادویه ضد موش درمربوطات پغمان ووردك استعمال شده ۳۰۰ گولی

تربیه زنبورعسل :

استیشن های زنبورداری درمناطق ذیل تاسیس گردیده است .

قبوریه ی کوکران قندهار

حکومت سرایخواجه یک استیشن شامل سه خانه زنبورعسل بزیر نظارت یکنفر ماموری فنی

حکومت محلی پغمان » » » » » » » » » »

به حکومت میدان » » » » » » » » » »

نتیجهٔ تربیه زنبورعسل در هر سه استیشن قناعت بخش بوده وامکان توسعهٔ آن محسوس است .

امور نشرات :

مجلهٔ کرهنه که از آغاز تاسیس بصورت سه ماهه انتشار می یافت از اول حمل سال ۳۸ ماهوار گردیده در صحافت و تهیهٔ مضامین علمی ومسلکی آن توجه بعمل آمده است .

همچنان درتوسعه ، ترتیب و تنظیم کتابخانه حسب هدایت متخصص مربوط سعی بعمل آمده است .

دمطبوعاتو مستقل ریاست

تشکیل :

دمطبوعاتو مستقل رئیس ج سیدقاسم رښتیا
درستیال په لمړی رتبه . . . . .
مشاور په۲رتبه ښاغلی محمدقاسم واجد
د قلم مخصوص مدیر په ٤ رتبه
ښاغلی عبدالاحد لطیف زاده
د نشراتو لوی مدیریت :
د نشراتو لوی مدیر په ۳ رتبه
دکتور حفیظ الله ناصری «کفیل»
دداخلی نشراتو مدیریت :
دداخلی نشراتو مدیر په ٤ رتبه
ښاغلی عبدالکریم روهینا «کفیل»
غړی په ٥ رتبه
غړی په ٥ رتبه
غړی او د سالنامی مسئول مدیر په ٥ رتبه
« په ٥ رتبه
د خارجی نشراتو مدیریت :
د خارجی نشراتو مدیر په ٤ رتبه
غړی په ٥ رتبه
د مطبوعاتو لوی مدیریت :
لوی مدیر په ۳ رتبه
غړی په ٤ «
« ٤ «
« ٥ «
« ٥ «
« ٥ «

ښاغلی سیدقاسم رښتیا رئیس مستقل مطبوعات

ښاغلی فدامحمد صارم په حفظ د رتبی
« محمد حسن جدی

« محمد یوسف روشنفکر «کفیل»

« محمد حسن فهیمی «کفیل»

« محمدسرور وفا
« رحمت‌الله شفق په حفظ د رتبی
« محمد انور مفتی
« میرایام الدین ساعی «کفیل»
« فقیر محمد

د فرهنگی روابطو لوی مدیریت	
لوی مدیر په ۳ رتبه	ښاغلی محمد حیدر ژوبل «کفیل»
د معرفی افغانستان مدیریت :ـ	
د معرفی افغانستان مدیر په ٤ رتبه	« محمد شریف ایوبی «کفیل»
مسلکی غړی	٤ تنه
د خارجی مراجعاتو د څانگی آمر	« محمد عارف شیر زاده
د فلمبرداری او عکاسی مدیریت :	
مدیر په ٤ رتبه	« عبدالصمدآصفی «کفیل»
غړی او دعکاسی د څانگی آمر	« محمدکریم شیون
« د «فلمبرداری « «	« محمد اکبرشالیزی
د افکارو د روزنی لوی مدیریت :	
لوی مدیر په ۲ رتبه	« شاه محمد رشاد
د پیام حق د مجلی مسئول مدیر	« محمد شفیق وجدان
مرستیال	« فضل من الله فضلی
د خطبی د څانگی آمر	« محمد یونس خالص
د کتابخانی لوی مدیریت :	
لوی مدیر په ۳ رتبه	« غلام جان
غړی په ٤ «	« فدا محمد سالم
« « ٥ «	« محمدنادر
د محاسبی او لوازم لوی مدیریت :	
لوی مدیر	« رامچند «کفیل»
مرستیال	« عبدالغفار
داداری مدیریت :	
داداری مدیر وکیل	ښاغلی عبدالاحد لطیف زاده

دکابل راديو رياست :

رئيس په لمړی رتبه	ښاغلی عبدالروف بينوا
اداری مرستيال	« رستم علی سلطانی
مسلکی مرستيال	« عبدالحق واله «کفيل»
دتهيی مدير	« ښاغلی محمد نذير ترنکوال
دمراقبت مدير	« محمد ابراهيم خوا خوږی
دتدقيق او مطالعاتو مدير	« محمد سرور رښا
دموسيقی مدير	« حفيظ الله خيال
دآرت مدير	« عبدالرحمن بينا
دپښتو نږغ دمجلی مدير	« غلام حبيب نوابی
دمحاسبی او اداری مدير	« ميراجان
دعربی دخانګی «	« محمد ګلاب بشار
دانګليسی « «	. . . .

امور ریاست مستقل مطبوعات

امور نشراتی :

انکشاف سویهٔ نشراتی ، جستجوی راههای بهتر بغرض بلند بردن سطح ثقافت و هنر ، تنویر افکار مردم تبلیغ در راه تعمیم فرهنگ و تهیهٔ اطلاعات از منابع خارج که بتواند هموطنان ما را از وقایع جهانی باخبر ساخته و ارتباط آنان را با ملل جهان و دنیاییکه در آن بسر میبرند استوار سازد و همانطور کشور مار از حیث کلتور و ثقافت بجهان معرفی کند هدف اساسی ریاست مطبوعات را تشکیل میدهد .

روی این اساس ریاست مطبوعات ازیکطرف باموسسات ودوایر یکه برای این منظور اشتراك مساعی مینمایند تماس داشته و عندالایجاب به آنان رهنمایی و مساعدت کرده است و از جانب دیگر ذریعهٔ شعبات اختصاصی خود به تطبیق نظریات و پلانهاییکه برای تعقیب این هدف موثر ثابت شده است سعی نموده است .

همچنان سیاست نشراتی مملکت را متکی به آمال ملی ، خیر و صلاح جامعه تبلیغ نموده و درپرتو بیطرفی و قضاوت آزاد مردم ما ، مسایل جهانی را به همکاری نشرات و مطبوعات کشور منعکس ساخته است .

برای بلند بردن سطح مطبوعات وثقافت مملکت دوایر نشراتی مرکز وولایات را معاونت نموده و درین زمینه التفات فضلا و دانشمندان کشور را جلب واز مساعدت شان استفاده کرده است . آثار وتراجم نویسندگان برجستهٔ کشور را گرد آورده وبه این وسیله ساحهٔ معاونت خود را باجراید کشور مخصوصاً ولایات توسعه بخشیده است .

همچنان برای استحکام رابطه بین دوایر جراید و مطبوعات مملکت کوشیده باالوسیله برای رفع انتظارات ثقافتی و نیازمندی های جامعه خدمت کرده است .

برای فراهم ساختن وسیله جهت انکشاف سطح معلومات عامه درمرکز وولایات دوره های انسایکلوپیدی ویک تعداد کتب و مجلات علمی ، ادبی واجتماعی رابزبانهای فارسی پښتو ، انگلیسی ، فرانسوی وعربی از منابع داخلی وخارجی تهیه نموده و باینترتیب درتقویهٔ کتابخانه های مطبوعات و موسسات مرکز وولایات سهم گرفته است .

کتابخانهٔ مرکزی ریاست مطبوعات باثر همکاری بیشتر وجلب رضائیت مطالعان توفیق یافته است درجریان سال درتعداد مراجعین خویش بیفزاید .

همچنان بغرض همکاری نزدیک یک تعداد کتاب های معتبر علمی و ادبی تکراری

کتابخانه را به کتابخانه های نیازمند اهدا کرده است بعلاوه درتنظیم و ترتیب کتابخانه بصورت فنی باقداماتی متشبث گردیده است .

ریاست مطبوعات بغرض تهیه‌ی معلومات تازه ازاوضاع جهان مخصوصاً اطلاعات علمی واختراعات، نشرات معتبر وپر ارزش منابع خارجی را جمع و به ترجمه و نشر آن پرداخته است .

همچنان ضرورت مطبوعات وجراید ولایات از ناحیه‌ی اخذ اطلاعات از جریان پلانهای انکشافی دولت بوسیله‌ی تهیه معلومات از دوایر وزارتخانه ها وموسسات تأمین گردیده وبهمین ترتیب درتهیه‌ی لوازم طباعتی وسامان مورد ضرورت آنان بهمکاری ریاست مطابع توجه شده است .

دراواخر قوس سال ۱۳۳۷ که متأسفانه قسمت بزرگ مطبعه‌ی دولتی باثر حریق مدهش متضرر گردیده ریاست مطبوعات برای احیای مجدد مطبعه‌ی مذکور که یک موسسه‌ی بزرگ طباعتی مملکت است مساعدت کرده وکومک های عرفانی موسسات داخلی وخارجی را بغرض ادامه‌ی فعالیت موسسه‌ی مذکور جلب نمود .

تعمیم علم و هنر :

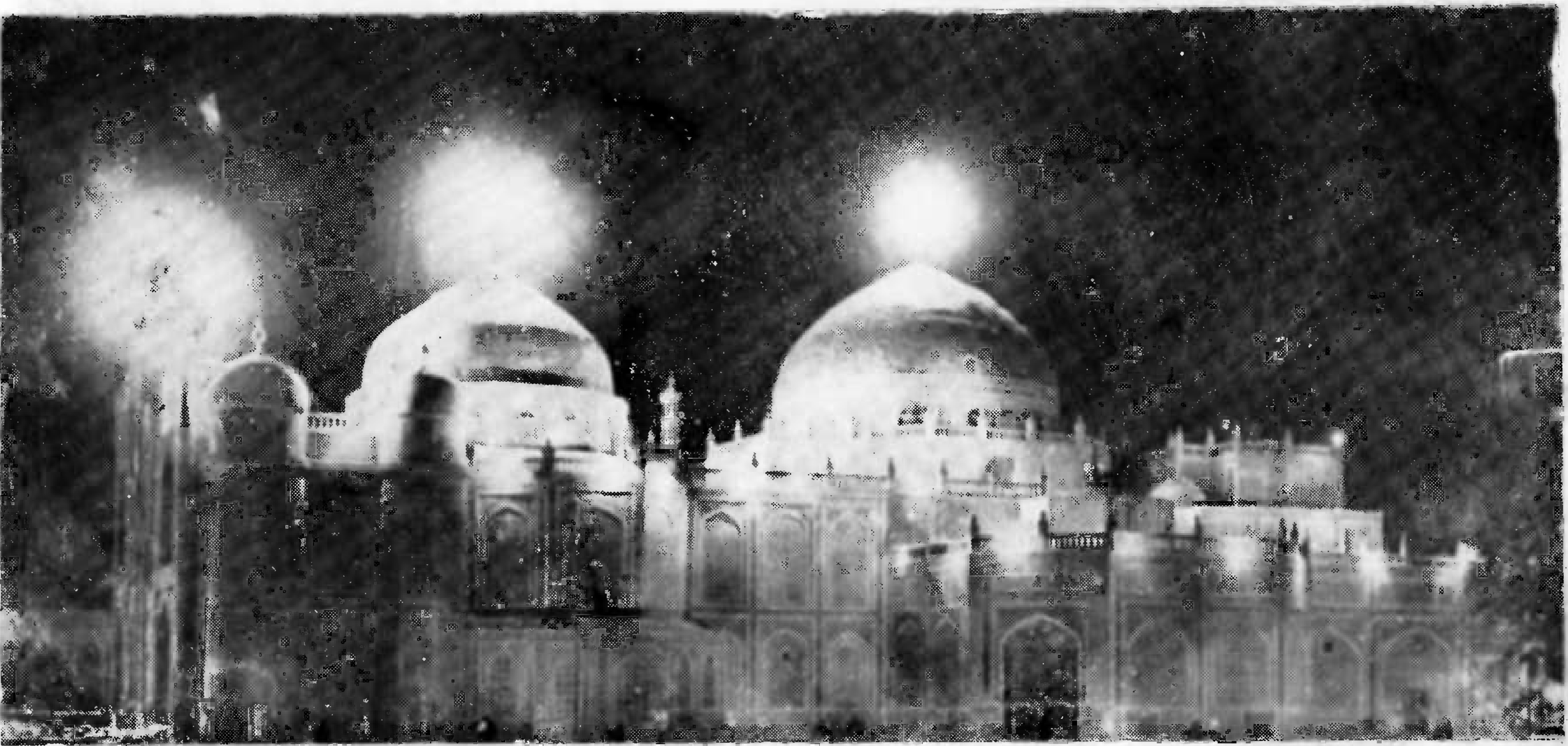
جوایز مطبوعات که هدف آن تعمیم علم ومعرفت در مملکت وتوسعه‌ی ساحه‌ی نشر ترا جم وآثار است سال گذشته بطرز بی سابقه‌ی توجه نویسندگان، مترجمین واهل هنر را جلب کرد .

کتاب قاموس تکاملی (فارسی) افغانستان اثر شاغلی عبدالله افغان نویس مورد التفات پادشاه علم دوست و محبوب ما واقع گردیده بدریافت جایزه‌ی آریانا که حضور اعلیحضرت همایونی لطف می فرمایند مفتخر گردید :

همچنان یک تعداد آثار نظم ونثر تالیفات وتراجم باخذ جوایز مولینا جلال الدین بلخی ، سید جمال الدین افغان، رحمان بابا، عبدالحی گردیزی موفق گردید .

برای تعمیم وانکشاف هنر وتشویق اهل هنر برای نخستین بار آثار هنری رسامان، عکاسان ، مجسمه سازان وکار های دستی درجوایز مطبوعاتی موقع یافت همچنان موسیقی درین ردیف پذیرفته شد ویک تعداد سرایندگان ونوازندگان شوقی ومسلکی ومرتبین موزیک در قطار برندگان جایزه سهم گرفتند که امید است این امر در انکشاف وتشویق اهل هنر موثر واقع و بتوانیم توجه ارباب هنر رادر پدید آوردن آثار بهتر هنری جلب کنیم ودرین ساحه نیز همگام سایر امور عرفانی ومدنی بموفقیت های دست یابیم و برای نیازمندان جامعه محصول اندیشه وتفکر عالمان وابتکار و ذوق هنری هنرمندان مملکت را تقدیم کنیم

روضهٔ حضرت شاه ولایت‌مآب

عکس برندهٔ جایزه درجه چارم عکاسی سال ۱۳۳۷

عکس برندهٔ جایزهٔ درجه اول عکاسی سال ۱۳۳۷

نشر سالنامه‌ی افغانستان و دیگر نشرات موقوته نیز در قطار فعالیتهای نشراتی ریاست مطبوعات قابل تذکر است.

ژورنالیست های جوان:

با حساس ضرورت تعمیم روزنامه و روزنامه نگاری در مملکت طوریکه پارسال با طلاع رسانیدیم ریاست مطبوعات برای نخستین بار به‌تدویر کورس ژورنالیزم اقدام کرد.

موفقیتی که‌در پایان نخستین سال کورس نصیب محصلین گردید ریاست مطبوعات را به‌آینده‌ی روشن روزنامه‌نگاری از پهلوی مساعی فارغ التحصیلان کورس مژده می دهد. امید واریم بعد از ختم موفقانه‌ی دوره‌ی کورس یکعده ژورنالیست های جوان را که در عین حال باتجاربیکه در دوره‌ی ماموریت خویش در دوایر مسلکی و نشراتی اندوخته‌اند به‌جامعه‌ی مطبوعاتی مملکت معرفی کنیم. درینجا باید از همکاری وزارت معارف و زحماتیکه استادان پوهنځی ها در پیشبرد کورس در جریان یک سال گذشته متقبل شده‌اند اظهار امتنان کرد.

نتیجه‌ی کورس بر یاست مطبوعات موقع داد تادر آغاز سال تعلیمی جدید (۱۵ سنبله) صنف اول کورس را مطابق به‌نظر هیأت تدریسی برای آنعده جوانان که نتوانستند در دوره‌ی اول سهم بگیرند نیز دایر کند.

نشرات افغانستان درخارج:

ریاست مطبوعات بغرض معرفی کشور عزیز ما بخارج برای فعال ساختن دوایر اطلاعات افغانستان در لندن و قاهره کوشیده عکس ها، مضامین و موضوعات مختلف را در باره‌ی انکشاف سویه‌ی زندگی و پیشرفت امور اجتماعی مملکت از منابع مختلف داخلی ذریعه‌ی مدیریت نشرات خارجی تهیه و به اختیار دوایر مذکور بگذارد.

که در مجله های مربوط به‌خود (افغانستان نیوز منتشره‌ی لندن) (وافغانستان منطبعه‌ی قاهره) وقتاً فوقتاً نشر گردیده است. به علاوه سال گذشته به تقریب چهلمین سالگره‌ی استقلال وطن مواد و موضوعاتی را درباره‌ی انکشاف مملکت در چهل سال اخیر تهیه و به اداره‌ی اطلاعات افغانی در لندن ارسال نمود که قسمت زیاد نشریه‌ی فوق العاده‌ی اداره‌ی مذکور را احتوا نموده است.

امسال نیز مطالبی در باره‌ی پیشرفت پلانهای اصلاحی و انکشافی مملکت با ختیار شعبات نشراتی افغانستان در لندن و قاهره گذاشته شده است.

همچنان برای سایر منابع خارجی و نمایندگی های سیاسی افغانستان در خارج مطالب مورد نیاز شان تهیه وارسال گردیده است.

راپورتاژ :

مطالب وموضوعات منتشره در مطبوعات خارج راجع به کشور عزیز، خواه ذریعهٔ نمایندگی های سیاسی افغانی در خارج ویا توسط مؤسسات مقطوع فروشی خارجی جمع آوری گردیده ترجمه وروزانه در بولتن مخصوص نشر و به مراجع ذیعلاقه تقدیم شده است .

سانسور وتهیهٔ فلم ها :

مدیریت سانسور رویهمرفته علاوه بر ایسایر امور قانونی در ظرف سال کوشیده است که از راه انعقاد قرار داد فلم با کمپنی های خارجی وضع فلم ها را بهتر نموده و مطابق آرزوی اهالی مقتضیات وایجابات عصر در این راه خدمتی نموده باشد بر علاوه برای سینما اسکوپ ساختن سینما ها اقدامات صورت گرفته است .

فلم ها و درام ها یکه در خلال سال مالی یعنی اول میزان ۱۳۳۷ الی اخیر سنبله ۱۳۳۸ ـ از نظر سانسور گذشته است قرار ذیل است .

۱ ـ سینمای پامیر:

هندی (۵۵) فلم

روسی (۲۵) «

امریکائی (٦) فلم

سینمای کابل:

هندی (٦۲) فلم

روسی (۱۲) «

امریکائی (۹) «

سینمای پارك:

امریکائی (٤۲) فلم

روسی (۲۵) «

چینائی (۱) «

فرانسوی (۱) «

درام ها .

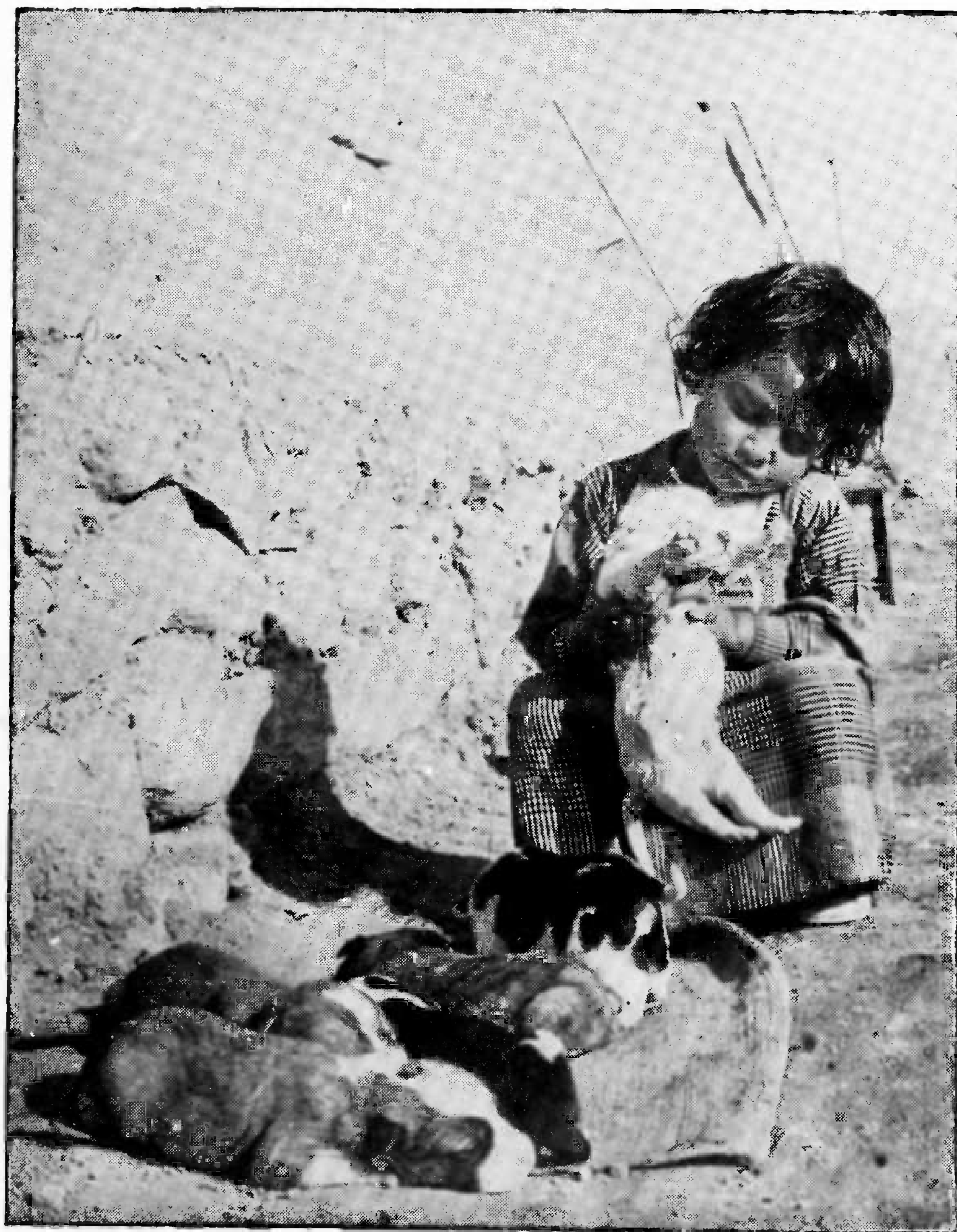
کابل ننداری (۱٦)

پوهنی ننداری (۱۵)

زینب ننداری (٤)

تدویر صحنه و سینما ها :

برای شهرخان آباد وانددخوی اجازهٔ تدویر سینما داده شده است برای ننگرهار والی قندز وهرات ننداری اجازهٔ تدویر تیاتر اعطا گردیده است.

عکس برندهٔ درجه چارم جایزهٔ عکاسی

همنوایی این‌دو نگهبان سلامت جامعهٔ آینده است

همچنان برای مجلهٔ ننگرهار (وزارت معارف) و مجلهٔ څارنـدوی اجازهٔ نشرات داده شده است برای ۳۵ کتابفروشی شهر و یک کتابفروشی در اندخوی و موسسه کتنگ فروشی سهیمی نیز اجازه داده شده است.

برای ۲۸ موسسه عکاسی مطابق مقررات مطبوعات اجازه نامه صادر گردیده است.

روابط فرهنگی:

ورود دسته های هنرمندان خارجی به مملکت و بازدید هنرمندان ما از کشورهای دیگر:

در ماه اسد سال ۱۳۳۷ مدیریت عمومی روابط فرهنگی برای ورود یک دسته از هنرمندان برای شمول در چهلمین جشن استرداد آزادی مملکت آمادگی میگرفت که بنابر دعوت یک هیأت بیست و چهار نفری سرود و رقص تاجکستان شوروی بریاست بناغلی نظروف و دستهٔ شصت نفری هنرمندان مردم چین وارد کابل شده بنمایشهای هنری در کابل و قندهار پرداختند.

در خزان سال ۱۳۳۷ یک دستهٔ هنرمندان رادیو کابل بدعوت رادیو مسکو از جمهوریتهای اروپائی و آسیائی شوروی دیدن کرده کنسرتها دادند و در رادیو استالین آباد گرم پذیرائی شدند.

در اوایل عقرب، همچنین در هفتهٔ آخر ماه مذکور علی الترتیب دسته های موسیقی جاز شش نفری تیگاردن و چهار نفری گولدن گیت از ممالک متحد امریکا بکابل آمده به نمایشها و کنسرتهای موسیقی در پوهنی ننداری و صحنهٔ بهاری چمن پرداختند.

در آغاز سال ۱۳۳۸ دعوتنامه هایی بدستهٔ هنرمندان مختلط تاجک و ترکمن شوروی، دستهٔ اکروباتهای چین و یکدستهٔ رقص بالت امریکائی داده شد که از جملهٔ دو هیأت اول الذکر دعوت را پذیرفته در ایام چهل و یکمین جشن استرداد آزادی بکابل می آیند.

پذیرفتن هیأتهای فرهنگی ممالک دوست و اعزام هیأتهای فرهنگی بخارج:

در طی سال معین وزارت کولتور اتحاد شوروی ضمن ورود بکابل از رئیس مستقل و اراکین مطبوعات بازدید کرد. همچمین در ایام چهلمین جشن استقلال یک هیأت سه نفری روزنامه نویسان شوروی بکابل آمده مهمان روزنامهٔ هیواد بودند. بناغلی خلیل الله خلیلی بحیث نمایندهٔ ریاست مستقل مطبوعات در کنگره نویسندگان در تاشکند بنا بدعوت وزارت کلتور ازبکستان شوروی و در مراسم چهارصدمین سال وفات محمد فضولی شاعر آذربایجان در آن محفل سهم گرفت. بنابدعوت وزارت کلتور شوروی برای مشاهدهٔ فرهنگ ازبکستان بوسیلهٔ مدیریت عمومی روابط فرهنگی هیأتی دعوت شد که برخی از نمایندگان وزارت معارف بدان

منظر ربشوروی مسافرت کردند . همچنین یک هیأت فرهنگی دیگر بریاست ښاغلی عبدالوهاب طرزی رئیس گرځندوی در پاییز سال ۱۳۳۷ باتحاد شوروی مسافرت کرد ، هیأت دیگر روز نامه نویسان بریاست ښاغلی محمدشاه ارشاد مدیر روزنامهٔ هیواد که برای شمول در جشن اکتوبر دعوت شده بودند رهسپار آن دیار گشتند. دولت جمهوریت مردم چین یک هیأت فرهنگی را برای باز دید از چین دعوت کرد که در آن تحت ریاست ښاغلی کهزاد ، ښاغلی برښنا ، داکتر حفیظ الله ناصری مدیر عمومی نشرات ، ښاغلی محمد شریف ایوبی و ښاغلی سردار محمدمنگل رئیس آریانا دایرت المعارف شرکت جستند . همچنین ښاغلی حفیظ الله سحر بهمراه ای یک هیأت پنجنفری وزارت معارف از ایالات مختلف کشورهای متحد امریکا دیدن کرد .

برخی از نویسندگان و روزنامه نگاران و استادان نامه نگاری کشورهای متحدهٔ امریکا بکابل آمده درریاست مستقل مطبوعات و کورس ژورنالیزم بیانیه‌های ایراد کرده اند .

روزنامه نگاران دیگری اندژه بینکو فسکی نامه نگار پولندی و ستانیسلاف نیو دایتا لیاثی هردو مدتی مهمان مطبوعات بودند . از شخصیتهای بزرگ ښاغلی رامان معاون اداره ی اطلاعات مقرملل متحد برای مطالعه در اطراف تأسیس اداره‌ی اطلاعات ملل متحد در کابل بااداره‌ی روابط فرهنگی در تماس بود ، همچنین استگز رئیس رادیو یونسکو و فهل انجنیر مذکوراز کابل را دیو دیدن کردند .

دربهارسال ۱۳۳۸ یک هیأت نامه‌نگاران متشکل از ښاغلی ارشاد ، عباسی و کشککی بدعوت انجمن روزنامه‌نگاران ایران از آنکشور باز دید کردند همچنین ، نمایندگان مطبوعات ښاغلی عباسی و ښاغلی واله ضمن هیئتی در نخستین سالگره‌ی جشن جمهوریت عراق اشتراك ورزیدند و هم دعوتی یک هیأت فرهنگی افغانی از طرف وزارت ارشادملی جمهوریت متحدعرب واصل گشته است .

انعقاد محافل و نمایشها :

محفل نمایشگاه تابلوهای نقاشی میرمن سیمون شکورولی بروز ۲٦ ثور از طرف رئیس مستقل مطبوعات افتتاح گشت .

بسلسله‌ی ارتباطهای فرهنگی بتاریخ ۳۰ جون بمناسبت یکصدو شصتمین سالگره ی تولد الکساندرپوشکین شاعر و نویسنده‌ی قرن نوزدهم اتحادجماهیرشوروی محفلی در سینمای پارك منعقد شده ضمناً رساله‌های بدین مناسبت از طرف مدیریت معرفی افغانستان چاپ و نشر شد .

یک سلسله فلمهایی را که برخی سفارتخانه های مقیم کابل ارسال داشته بودند بمعرض نمایش گذاشته شدو همچنین در موارد معین بافتخار نویسندگان واهل ثقافت و فرهنگ دعوتهای ترتیب یافته است.

معرفی افغانستان

مدیریت معرفی افغانستان جهت شناسایی کشور عزیز (افغانستان) بدنیای خارج بـو سایـل موثرتری تشبث کرده وباپسیاری موسسات علمی و فرهنگی جهان تماس و مکاتبه قایم نموده است بهموسسات و اشخاصیکه راجع بافغانستان طالب معلومات گردیده اند معلومات مفید و مکفی داده است و برای معرفی خوبتر و بشتر شئون مختلف مملکت و پیشرفتهای حاصله بر علاوه تهیهی معلومات و مواد بپاسخ نامهها، به نشر وسایل بالسنهی خارجی اقدام نموده و یکتعداد فوتوها از مناظر زیباو بناهای مهم افغانستان طبع نموده وبارسال آن بموسسات ذیعلاقه و شایقین مبادرت ورزیده است. از جملهی کتاب «افغانستان دیروز و امروز» که بزبان انگلیسی بچاپ رسیده و نشر شده است ورسالهها «ادبیات معاصر افغانستان» بزبان فارسی را میتوان نام برد.

مدیریت عکاسی و فلمبرداری

شعبهی عکاسی در بدو تأسیس برای تربیهی اشخاص فنی کورس عکاسی را دایر و چند نفر عکاس فنی را تربیت نموده بدوائر مطبوعاتی و خارج مطبوعات معرفی نمود و همچنان یک لابراتوار مکمل باعصری ترین سامان عکاسی نصب و شروع بکار کرده است این لابراتوار دارای آلات مخصوص عکسهای رنگه نیز میباشد امسال بتعداد (۳۵۳) قطعه عکس رنگه از مناظر و حیات مردم بغرض معرفی وطن عزیز به لندن، قاهره و دیگر منابع نشراتی خارجی فرستاده شده و همچنان البمهای رنگه سیاه وسفید برای مهمانان دولت از مناظر مسافرت شان درکابل تقدیم شده است. و نیز ذریعهی لابراتور مذکور بهتعداد (۳۵۵۳) قطعه عکسهای سیاه وسفید تهیه و برای نشر ومعرفی وطن عزیز بجراید ومجلات داخل و خارج و دیگر منابع ارسال گردیده است.

دوم: شعبهی فلمبرداری: از اول تأسیس بهتهیهی فلمهای اخباری شروع کرده و بهتهیهی فلمهای اخباری آتی موفق شده است.

(۱) به تعداد بیست وشش رول فلم اخباری رنگه سیاه وسفید بزبان فارسی و پښتو انگلیسی از مراسم و مناظر مختلف برداشته شده است.

و یکتعداد فلمهای دیگر مستند از پروژهی دهکده، پروژهی سالنگ در شعبهی مذکور

تحت کار است که البته در ختم پروژه های مذکور فلمهای آنها مکمل خواهد شد ـ از مراسم پذیرائی مهمانهای دولت، دیگر پروژه های عمرانی و عرفانی نیز فلمبرداری شده و تحت کار می باشد . سینمای سیار عکاسی و فلمبرداری بولایت قندهار، پکتیا، حکومت اعلی پروان ولایت ننگرهار، هزاره جات و غیره قریه ها برای تنویر افکار عامه فلمهای تربیتی را نمایش داده است :

مراجعات خارجی : وارسی به امور مراجعان خارجی چون سیاحان وناماه نگاران، معلومات گیرندگان، عالمان و اهل فرهنگ پاسپورت و ویزه روزنامه نگاران و اهل فرهنگ ما حصول مکتوبهای موسسات فرهنگی خارجی و نمایندگیهای داخل و پرداختن بجواب آنها ، اخذ و صدور دعوتنامه های کنفرانسها و هیئتهای فرهنگی و موضوع سکالرشپها و فیلوشپ ها ، تهیه وتوزیع کارت دعوتها از وظایف شعبه مراجعات خارجی است .

تربیت افکار :

نشرات انجمن تربیهٔ افکار در محیط انعکاس مثبت داشته ومردم از تلقینات این انجمن تبلیغی که بین مزایای اجتماعی دین مبین اسلام و ایجابات مدنیت عصر تطبیق میکند حسن استقبال مینمایند و آنرا بحیث موثرترین عامل تنویر اذهان می شناسند در هر دو هفته بتعداد ششصد جلد خطبه نماز جمعه بشکل رساله های تبلیغاتی بزبانهای ملی پښتو و فارسی از طرف این انجمن ترتیب طبع و رایگان به عنوانی ښاروالی هافرستاده میشود تا به مساجد جامع مربوطه توزیع نمایند. مجله پیام حق حاوی مضامین دینی ، تربیتی ، اجتماعی ، اخلاقی به نشریات ماهوار خود ادامه میدهد و طبع کتاب جامعی بنام عدالت اجتماعی در اسلام از طرف این انجمن صورت میگیرد انجمن مذکور تجویز مقدماتی اتخاذ نموده است تادر نواحی ده گانه مرکز برخی علمارا که از حیث عالمیت و لیاقت تبلیغی از عهده وظیفه تبلیغ بالای منابر و منابر برآمده بتوانند باین وظیفه بگمارد و باینوسیله نیز در راه تنویر افکار مردم خدمت کند . بیانیه های دینی شامهای جمعه در رادیو کابل دوام دارد و تفسیر های پښتو و فارسی که همه روزه از طرف صبح در پروگرام رادیو کابل برودکاست میشود توسط اعضای این انجمن ترتیب میگردد .

سیاحت در افغانستان :

در ابتدای سال ۱۳۳۷ ادارهٔ سیاحین افغانی به نام موسسه گرځندوی بسرمایه (چهار) ملیون افغانی شروع بکار نموده و در تهیه تسهیلات لازمه برای سیاحین داخلی و خارجی معرفی کشور جلب منافع اقتصادی و اسعاری مملکت سهم گرفت .

تشکیل:

رئیس برتبه(۲) ښاغلی عبدالوهاب طرزی
معاون برتبه(۳) ښاغلی جانباز کاپیسائی (کفیل)

مدیریت پذیرایی
مدیریت تبلیغات
مدیریت محاسبه
آمریت اداری

ازبدو تاسیس خوریش ریاست گرځندوی تاحال (۷۳٤) نفر سیاح خارجی را از ممالک مختلفه پذیرائی نموده هرگونه تسهیلات رابرایشان فراهم ساخته است «دوعراده بس مرسید س بنز را که با وسایل عصری مجهز میباشد از آلمان غربی وارد و به‌کار انداخته است. همچنان مناطق توریستی را که برای سیاحین طرف توجه میباشد مانند بامیان، بندامیر، بلخ، غزنی، استالف، پغمان، موزه کابل، کاریز میر، داخل شهر وغیره تعین نموده و ذریعه بس‌ها وموترها، سیاحین را به‌مناطق مذکور حمل و نقل مینماید. درخلال این تسهیلات وسایل استراحت را از قبیل کمپ های سیار وبسترها نیز آماده نموده که‌در هر منطقه ازآن ها جهت شب باش سیاحین استفاده میشود وبرای تنویر کمپ های مذکور توسط جنریتر به‌اندازه کافی برق تهیه میشود وتاکنون از مدرک ورود سیاحین تقریباً (پنجصدهزار) افغانی عایدات نموده است برای سرگرمی توریست ها وعلاقمندان سپورت سکی ساحه را در منطقه چوکی ارغنده برای سکی تعین و جهت استراحت سکی بازان و مشاهدین تعمیری نیز ساخته است همچنان جهت معرفی موسسه و جلب توریست ها به‌نشر پوسترها پامفلت ها و پوستکاردها نیز اقدام نموده است. موسسه گرځندوی تاحد ممکن مزایای توریستیک افغانستان را به ممالک مختلفه معرفی نموده است چنانچه تا حال باشصت موسسه رسمی ممالک خارجی مکاتبه رسمی داشته وسیاحین دیارا پذیرفته است. برای اینکه مناسبات گرځندوی با موسسات توریزم بین‌المللی و منطقوی جهان قایم شده و عضویت موسسات مذکور را حاصل نماید سال گذشته رئیس گرځندوی درکنفرانس منطقوی آسیایی جنوبی منعقده دهلی شرکت نمود و از شرکت اداره توریزم افغانی بحیث عضو اتحادیه بین‌المللی توریزم جهانی به‌آن ها اطمینان داد که درکنفرانس آینده اتحادیه مذکور شرکت این اداره رسما داخل آجندا میگردد.

رادیو کابل:

دستگاه موجوده رادیو کابل باورود سال ۱۳۳۸ وارد بیستمین سال تاسیس خود میگردد در طول این مدت تاحدی که برای کارکنان موسسه میسر و ممکن بوده در راه بلند بردن سویه فکری و ذهنی طبقات مختلف مملکت همیشه تپیده و قدم بقدم با در نظر گرفتن نظریات و آرزو های مفید گذشتگان پیشرفته . و هم برای پیدا کردن پروگرام های جدیدی که مطابق فهم وذوق عامه بوده ویا طرف دلچسپی عده قرار گرفته بتواند مساعی بخرچ داده است .

در پروگرام انکشافی دولت همیشه موضوع تقویه دستگاه رادیو جا داشته است تا اینکه در سال ۱۳۳۶ وزارت مخابرات به پیروی از نظریات مقامات عالیه درین امر توفیق حاصل نموده و درباره نصب دو دستگاه جدید ده کیلوواته و پنجاه کیلوواته با کمپنی زیمنس جرمنی و سائر کمپنی های خارجی قرار دادی درین باره امضا نمود که دستگاه ده کیلوواته بکار شروع نموده فعلاً کار های تعمیر قسمت تخنیکی آن انجام یافته و نصب ماشین های دستگاه پنجاه کیلوواته بشدت جریان دارد و امید است که در اخیر برج اسد سال جاری افتتاح آن صورت بگیرد .

با بکار افتیدن دستگاه ده کیلوواته اوقات نشراتی افزوده شد وامید است باشروع دستگاه پنجاکیلواته اوقات نشراتی بیشتر از امروز شود .

اداره ی جدید (دخپرنی اوکتنی لوی مدیریت) به منظور تهیه ی مضامین مختلف برای بلند بردن سویه ی ذهنی افراد داخل مملکت بفعالیت آغاز ودر ظرف سال گذشته ۱۹۳۱ مضمون به پښتو وفارسی در موضوعات تاریخی، اجتماعی، اقتصادی، زراعتی، صحی، سپورتی تربیتی، ادبی، راپورتاژها، افسانه ها رسم ورواج وغیره تهیه نموده است .

همچنان به لسان عربی به منظور معرفی تاریخ واوضاع اقتصادی وسیاسی افغانستان ۱۵۹ مقاله با نگلیسی ۱۳۷ مقاله به اردو ۱۵۸ و ۲۹۷ درام ودیالوک بزبانهای پښتو وفارسی ذریعه ی همکاران قلمی ونویسندگان جمع ونشر نموده است .

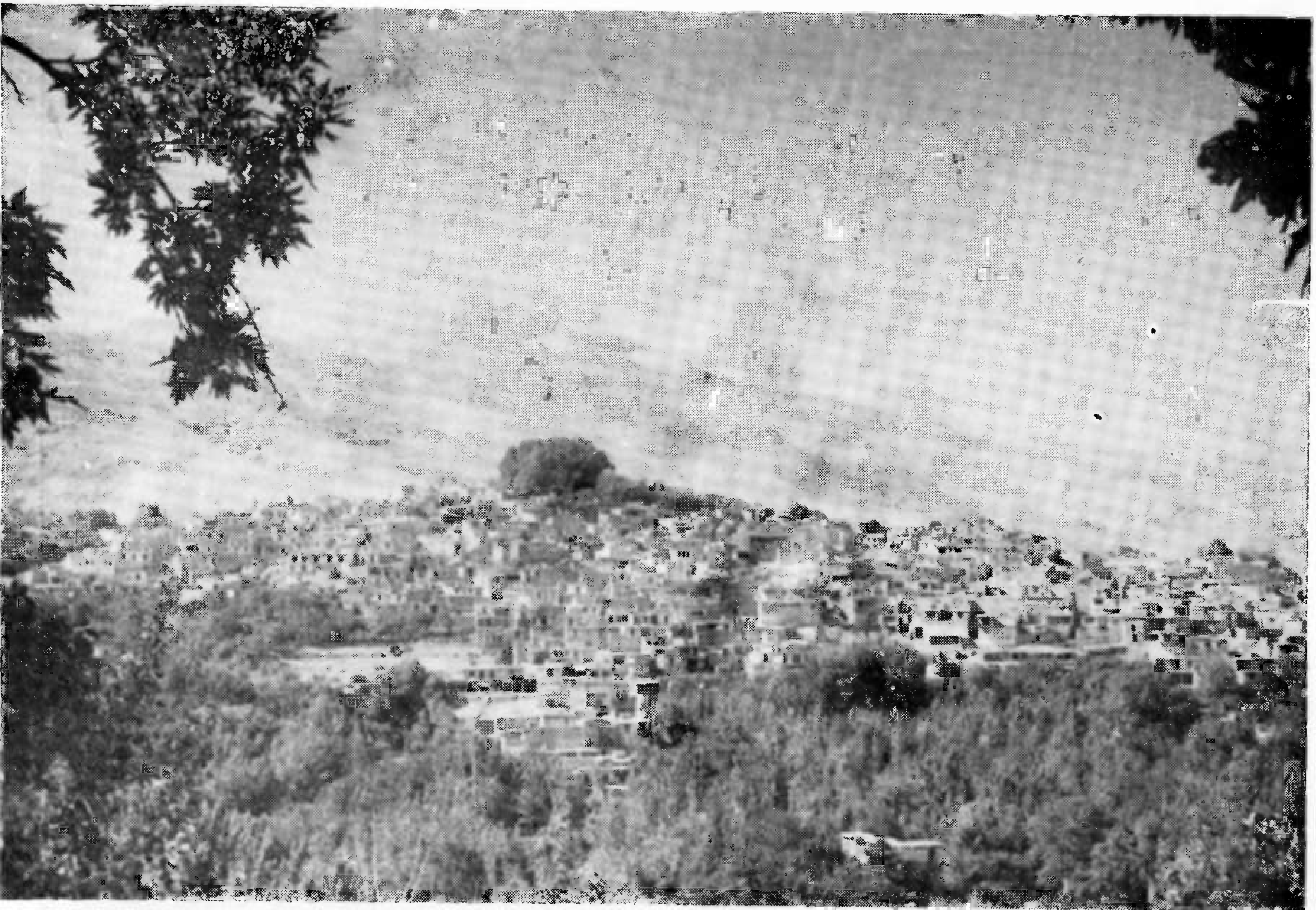
در اوقات پروگرام (یک) و نیم ساعت از طرف صبح و (نیم) ساعت از طرف شب افزود گردیده است .

پروگرام عربی برای ۳۰ دقیقه تازه افتتاح شده

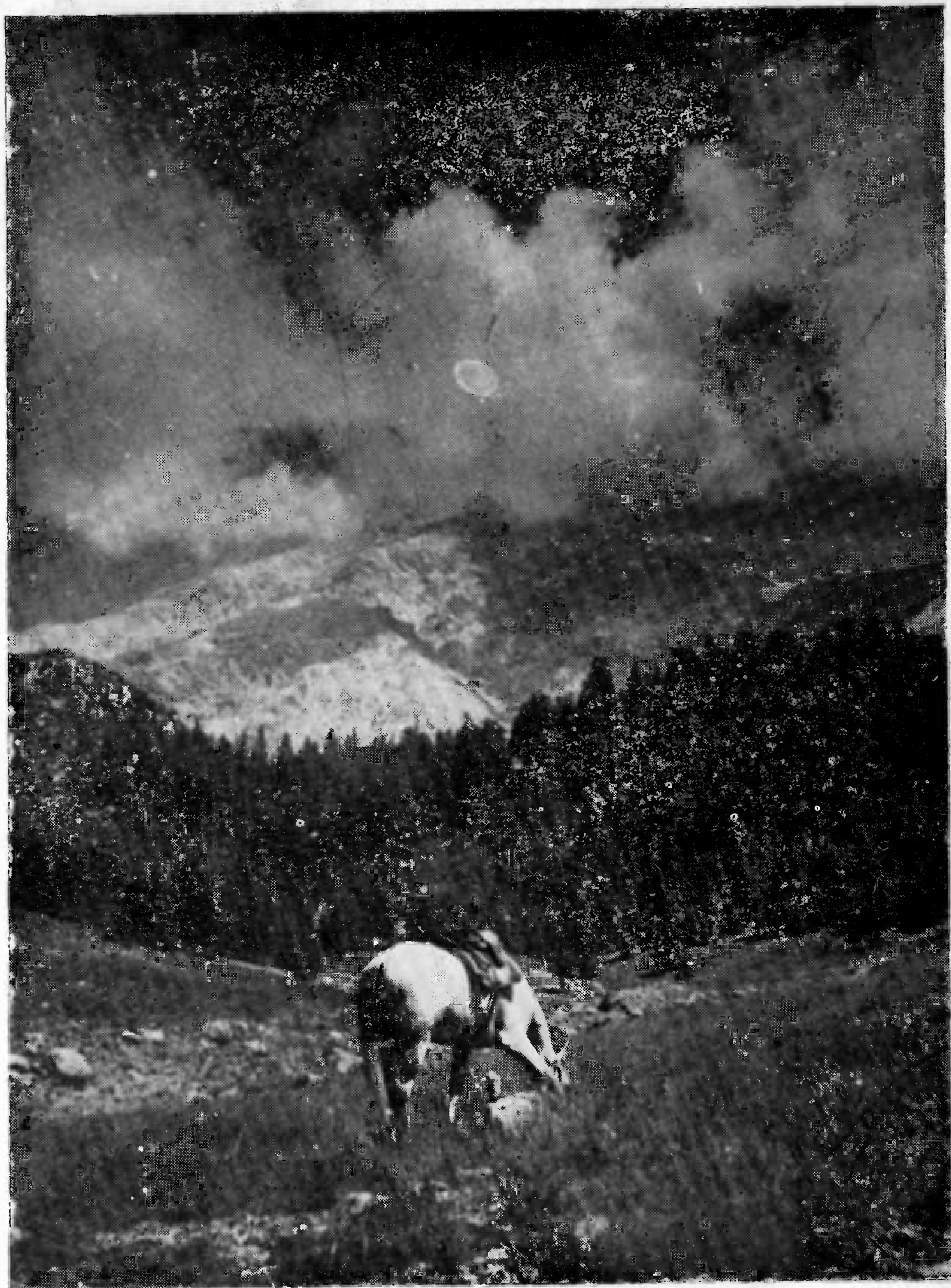
در پروگرام انگلیسی ۱۰ دقیقه افزود شده

« « اردو « «

جهت بیدار ساختن حس رقابت بین شاگردان لیسه ها ومکاتب وهم بلند بردن سویه بعضی از شنوندگان و علاقه مند ساختن فامیل شاگردان به پروگرام های رادیو ـ پروگرام جدیدی بنام پروگرام شاگردان افزود شد.

دورنمای صیفیهٔ استالف (شمالی کابل)

ابر های آشفته برفرا ز کهسار پکتیا آب میریزد

یک پروگرام دیگر بنام راپورتاژ در جز وپروگرام نشراتی افزود شده .

هفته‌ی یک مرتبه نشر موضوعا تیکه از ملل متحد بهرادیوکابل می رسد صورت میگیرد.

بر اساس رویه‌ مقابله با رادیو های سائر ممالک متحابه در ظرف سال گذشته به‌مناسبت روز های ملی این ممالک پروگرام های مخصوص در کابل رادیو ترتیب داده شد.

موسیقی :-

بناغلی فریمن بحیث مشاور موسیقی رادیو وضمناً معلم کورس موسیقی کابل رادیو داخل کار گردید بناغلی موصوف فعلا علاوه براینکه شاگردان را درس علمی ونظری نوتیشن میدهد. مصروف آرمونیزه کردن یکتعداد آهنگ های محلی افغانی می باشد.

کورس موسیقی بدوره‌ی سه‌ساله که‌در آن فعلا یک تعدادشاگردان تحت نظر یک هیئت تدریسی ومرا قبت بناغلی فریمن متخصص موسیقی مصروف تحصیل می باشند بتاریخ برج اسد ۱۳۳۶ افتتاح شده وفعلاشاگردان بدوره‌ی دوم کورس مصروفند.

یک تعداد آهنگ‌های مختلف افغانی به‌کشور اتحادجماهیر اشراکی‌شوروی بغرض‌تهیه یک تعداد ریکارد های‌پخته ارسال گردید .

یک تعدادآلات موسیقی وطنی وآرکسترایی به‌اندازه‌که هم برای رادیووهم برای شاگردان کورس کفایت کند از بازار های‌خارج خریداری وتهیه گردیده است.

آرکسترای ملی تشکیل شده که‌اکنون بوسیله‌ی این ارکسترا تمام پارچه‌های‌افغانی ذریعه‌تمام آلات موسیقی‌مخصوص وطن درقیدنوت اجرا وبا ینوسیله‌در راه‌معرفی موسیقی وطن‌در دنیای خارج اقدامات لازمه بعمل می آید.

دو عراده موتر بزرگ دارای ماشین تیپ‌گیری سینمای سیار بغرض جمع آوری‌سازهاوآواز های‌تمام گوشه وکنار مملکت که‌بالو از مثبت‌آواز مجهز می باشداز خارج خریداری‌شده وبرای اولین بار بدان وسیله به تعداد ۲۵ نغمه وآهنگ ولایت پکتیا ثبت وجمع آوری شده

بغرض تشویق وتقدیر ازخدمت‌نوازندگان وخواننده های وطن برای بناغلو استادغلام حسین ، استاد فرخ، غلام‌حسن ودریلوگری‌از حضورذات شاهانه نشان هنر منظورگردید .

۲ پنج نفرنوازندگان کابل رادیو طور فیلرشپ به‌هند فرستاده شدند که‌پس‌از استفاده ازکورس های مختلف بوطن برگشته اند .

یک هیئت نو ازندگان رادیو تحت ریاست ښاغلی عبدالحق واله معاون مسلکی رادیو به اثر دعوت حکومت اتحادشوروی برای باز دید دوستانه از مناطق مختلف آن کشور به اتحادشوروی رفتند و در جمهوریت های تاجکستان ـ ترکستان ـ آذربایجان ـ روسیه کنسرت دادند.

ښاغلی حفیظ الله سحر برای چهارده ماه درشق نشرات و پروگرام های رادیو طور فیلو شپ به امریکا رفته واز آنجا برای یک یک ماه درلندن ـ قاهره ـ انقره و آل اندیا رادیو رفته از رادیو های آنجا دیدن خواهد کرد .

ښاغلی شفیق وجدان وښاغلی رشید برای ستاژدرکورس پروگرامهای رادیو قاهره ازطرف حکومت عربی متحدقبول گردیده اند.

[redacted]

امور ریاست پوهنتون

[redacted]

تأسیس موسسات :

۱) پوهنځی دوا سازی (دوره‌ی تحصیل چهار سال)

۲) « ساینس نسوان (دوره‌ی تحصیل چهار سال)

۳) تاسیس سیمنار زبان شناسی باتوجه‌خاص به‌لسان پښتو درپوهنځی ادبیات این سیمنار برای هشت هفته از طرف دونفر پروفیسران آزموده ی خارجی اداره شده وشاملین سیمنار عبارت بودند از مد ر سین پښتو درپو هنځی ادبیات و لیسه ها.

٤) سیمنار فوق لیسانس در تعلیم وتربیه (موسسه‌ی تعلیم و تربیه) شا ملین این سیمنار معلمینی اند که دیپلو م لیسانس راداشته‌وبعداز یک مدت‌تحصیل در رشته‌ی تعلیم وتربیه بعداز گذشتاندن‌مو فقانه امتحان‌دیپلم مافوق لیسانس را‌حاصل میدارند .

٥) سیمنار تحقیقات علمی در این سمینار علما ومتخصصین و زارت معارف و پو هنتون در بار ه ی اساسات تحقیقات و تفحصات درمسایل مر بوط به تعلیم‌وتر بیه غو ر مینمایندد‌ر هفته‌یک‌رو ز دائر میشود.

٦(دعوت‌بعضی ازپر و فیسران مشهور خارجی برای ایراد کنفرانس‌های علمی برا ی مدت های‌کوتا ه

روا بـط ثـقا فـتـی:

۱) شمول در موسسه ی بین المللی ذ ر و ی.

۲) ورود هیئت علمی یو نیو رستی النای جهت مطالعه‌وسر و ی امور علمی پوهنتون کابل ـ هیئت مشتمل اند از پرو فیسران شقوق، اقتصاد ، ساینس وتخنیک این هیئت بر ای‌مدت‌سه‌ماه در کابل بوده ودر ختم مطالعات راپوری‌راجع به‌اصلاحات پوهنتون کابل تقدیم خواهد کر د .

۳)مسافر ت ر ئیس‌پوهنتو ن‌و بعضی از اعضای‌پو هنتو ن‌به‌امر یکابرای مطالعه‌ی مو سسات علمی‌آنکشو ر

٤) مسافرت‌علمای‌پوهنتو ن به مصر .

٥) اعطای سکالر شیپ بر ا ی‌محصلین‌خارجی (روسی ، امر یکائی و چینائی) .

لـــوا یـــح :

۱) تـثـبـیت‌لایحه جدید هیئت تد ریسی پــو هنتو ن.

۲) لا یحه ی مکلفیت‌علما و متخصصین افغانی .

تعداد محصلین پر هنتو ن:

۱) تعداد محصلین‌و محصلات در سال ۳۷ـ۱۲۵ نفر .

۲) « « « « « ۳۸ـ۱۵۰۵ «

۳) اعز ام محصلین به یو نیو رستی های‌خار ج ٤۸ نفر

٤) ورود محصلین بعد از فراغت به وطن ۲۲ نفر

امور عمرانی پوهنتون :ـ

درین سال قدم اساسی برای طرح پلان تعمیراتی پنجاه سالهٔ ی پوهنتون کابل بر داشته شد .

مقرری های جدید در مرکز ریاست پوهنتون :

۱ـ دکتور محمد عمر وردك سابق معاون و سر طبیب موسسات صحی پوهنتون بتاریخ اول داو ۳۷ بحیث معاون ادار ی ریاست پوهنتون عز تقرر حاصل نموده .

۲ ـ ښاغلی دکتور عبدالصمد « حامد » پوهنمل پوهنځی حقوق بحیث کفیل مدیریت عمومی تعلیم و تربیه و همچنان ښاغلی قاری عبدالهادی رحیم بحیث مدیر محاسبه پوهنتون در اول حمل ۱۳۳۸ مقرر گردیدند .

تعلیم و تربیهٔ پوهنتون :

موسسه ی تعلیم و تربیه برای هدف های ذیل فعالیت میکند .

رهنمائی موسسات تربیه ی معلمین و تربیت معلمین از سویه ابتدائی تاسویه پوهنتون مساعدت در بلند بردن سویه مسلکی معلمین مدیران معارف ، معاونین و مفتشین معارف .

شعبه تربیه ی معلمین انگلیسی یکی از شعبات این موسسه بوده والبته درموارد لازمه بعضی موسسات دیگر اختصاصی نیز دایر خواهد کرد .

تدقیق و مطالعه درمورد انکشاف و نموی ذهنی شاگردان و مسایل فرهنگی روابط آن بامسایل اقتصادی و مساعدت در طرح پلانهای عمومی عرفانی .

موسسه تعلیم و تربیه درسال ۱۳۳۷ بادرنظرگرفتن منظور فوق امور ذیل را انجام داده است برای معلمین و معلمات :

در کورس های زمستانی سال ۳۷ (۲۵۰) معلم از ولایات مختلفه و صد نفر معلمه اشتراك ورزیده اند که سویه ایشان از صنف ده الی ۱٤ بوده است .

یک کورس اختصاصی بنام مکتب و جمعیت نیز تدریس میگردید که در ان طلاب دارای سویه ی مختلف از روی شرایط موضوعه اشتراك می کردند .

در نتیجه به (۱۲) نفر معلم از طرف پوهنتون به (٦۷) نفر از طرف وزارت معارف شهادتنامه داده شد .

جرگه تربیتی :

برای سر معلمین مفتشین و معلمین منتخب ولایات قطغن و مزارشریف ـ قندهار فراه گرشک

و وادی هیرمند جرگه تربیتی انعقاد یافت که در آن در حدود دو صد نفر سر معلمین مفتشین و معلمین اشتراك ورزیدند .

هیئتی از طرف موسسه تعلیم و تربیه به دار المعلمین های قندهار و ننگرهار اعزام شده تا به هیئت تربیوی آن ها مساعدت نماید .

موسسه تعلیم و تربیه با تصویب ریاست پوهنتون پروگرام مضامین مسلکی را بالخاصه برای صنوف سوم و چهارم پوهنځی های سیانس و ادبیات که بعد از فراغت موظف به امور تعلیم و تربیه میشوند تهیه و در تدریس و تطبیق آن سهم گرفته است .

ششم کورس های بعد از وقت برای معلمات .

درین کورس ها نیز در حدود صد نفر معلمات اشتراك ورزیده اند این کورس بعد از ظهر دایر می گردد و تاحال جریان دارد .

هفتم کورس های مافوق لیسانس :

در سال ۱۳۳۷ در اثر هدایت وزارت معارف موسسه تعلیم و تربیه جهت بلند بردن سویه معلمینیکه از پوهنځی های سیانس و ادبیات فارغ و مشغول تدریس اند پروگرامی بسویه ی ما فوق لیسانس در شق تعلیم و تربیه بدهد . بر اساس آنهائیکه

از پوهنځی های سیانس و ادبیات مطابق پروگرام جدید تعلیم و تربیه که مخصوصاً در صنف سوم و چارم پوهنځی های مذکور تطبیق می گردد فراغت یابد بعد از یکسال تحصیل مزید در شق تعلیم و تربیه این موسسه میتواند به درجه مافوق لسانس که معادل درجه م، ای است نایل شود و آنهائیکه از پوهنځی های مذکور قبل از تطبیق این پروگرام فراغت یافته اند لازم است برای احراز این درجه پروگرام دوساله تکمیل کنند .

این کورس بتاریخ ۱۸ ثور سال ۱۳۳۸ از طرف داکتر پوپل کفیل وزارت معارف افتتاح گردید .

هشتم تهیه لوازم تعلیم :

شعبه لسان انگلیسی موسسه تعلیم و تربیه برعلاوه تدریس به تالیف کتب مناسبات درسی انگلیسی برای افغانها نیز مشغول است تا حال کتب اول ودوم وسوم انگلیسی تالیف وطبع شده است سلسلهٔ این کتب تکمیل می گردد .

شعبه نشرات :

موسسه تعلیم و تربیه دارای یک شعبه نشرات میباشد کتب مسلکی مخصوص تعلیم و تربیه

و واحد های درسی شاگردان مکاتیبی که موسسه تعلیم و تربیه به آن کمک میکند در ین شعبه تهیه و طبع می گردد که تا کنون هفتاد و پنج نوع کتاب نشر و توزیع شده است و با لخاصه در ین اواخر به حدود سی نوع کتب مصور و رنگه در لسان های پښتو و فارسی طبع و نشر گردیده است علاوه بران موسسهٔ تعلیم و تربیه بانشر مجلهٔ ماهانه ارتباط مسلکی معلمین را با موسسه ی تعلیم و تربیه قایم میکند .

شعبه تهیه سامان :

این شعبه بساختن کره هاه مجسمه مدل های بیولوژی و سامان نقشه کشی و تباشیر سفید ورنگه اعلی سامان بازی اطفال از چوب و چرم وغیره موفق شده است ونیز این شعبه بساختن یک سلاید پروجکتور که از نور آفتاب استفاده میشود موفق گردیده است .

د ـ ترتیب کتابخانه .

موسسه تعلیم و تربیه به ترتیب و تنظیم یک کتابخانه متشکل از جدید ترین کتب نیز موفق شده است که دران بیشتر از شش هزار جلد کتاب به السنه انگلیسی پښتو و فارسی و عربی موجود است .

پوهنځی طب

ستاف تدریسی پوهنځی طب :

برای اینکه پروگرامهای درسی از نظر دروس عملی و نظری بهتر و مکمل‌تر گردد پوهنځی طب توانسته‌است به‌تعداد پروفیسر های خویش بافزاید .

در اوایل سال ۱۳۳۷ پروفیسر مولراز پوهنتون «ماینس» المان غربی برای تدریس اناتومی و پروفیسر بایر از المان غربی برای تدریس مضمون گوش‌وگلو ن استخدام گردیدند همچنان قرارداد پروفیسر ثریا تانای پروفیسر بریت و پروفیسر دوندار برکان یک سال دیگر تمدید گردید قرار داد پروفیسور کرشنان برای یکسال دیگر تمدیدشد.

پروفیسو کرشنان استاد کرسی طب وقایوی و اجتماعی که‌به کمک‌سازمان صحی جهان به پوهنځی طب کابل اجرای وظیفه مینماید درسال گذشته موفق‌شد تطبیقات عملی را در قبال تکمیل دروس نظری در شعبه‌خود جامه عمل بپوشاند وضمناً به‌کمک سازمان صحی جهان به‌تاسیس یک لابراتوار طب وقایوی و اجتماعی موفق گردید .

پروفیسر (لی) پروفیسر امراض داخله پوهنتون مونشن برای تدریس امراض داخله به پوهنځی طب کابل دعوت شده است .

همچنان یک‌متخصصی انستیزی از ترکیه که‌تعلیمات اختصاص‌خودرا به‌امریکا به‌پایان رسانیده برای انکشاف انستیزی و تدریس این‌مضمون در پوهنځی طب استخدام شد .

ستاف تدریسی افغانی :

پوهنځی طب در نظر دارد که چوکات تیوریک خودرا متدرجاً درظرف چند سال تکمیل نماید و درسال ۱۳۳۷ توانست که‌به‌تعداد نه‌نفر از فارغ‌التحصیلان خودرا طبق لایحه علمای پوهنتون نامزد ستاف‌تدریس نماید به این ترتیب تعداد ستاف تدریسی افغانی از ۷۱ عضو به ۸۰ عضو رسیده و با ۸ نفر استادان خارجی که در پوهنځی طب مشغول تدریس میباشند به ۸۸ عضو میرسند .

فعلادر پوهنځی طب ۱۱ نفر پوهاند - ۱۷ نفر پوهندوی - ۱۳ نفر پوهنوال - ۸ نفر پوهنمل ۷ نفر پوهنیار و ۱۷ نفر پوهیالی و ۹ نفر نامزد پوهیالی که در اخیر سال ۳۷ از جملهٔ فارغ لتحصیلان طب در پوهنځی طب شامل ساخته شده اند .

همچنین درسال گذشته تعلیمات طب وقایوی‌واجتماعی و مضمون انستیزی در پروگرام تعلیمات پوهنځی طب کابل اضافه گردید و مضامین متذکره بصورت عملی و نظری در صنوف پنجگانه تدریس میشود

لابراتوار ها :-

سامان و لوازم که طبق پلان پنج ساله از خارج خواسته شده بود رسیده وبه ستروس شعبات جهت استفاده طلاب گذاشته شد مخصوصاً باورود سامان ولوازم برای شعبه کیمیای حیاتی شعبه باکتریولوژی، پتالوژی تسهیلات بیشتر در تطبیقات عالی طلاب در ین شعب وارد شد علاوتاً ورود لوازم جدید ممکن ساخت که برای شعبه طب نسوازسه لابراتوار (برای فیزیولوژی برای کیمیای تحلیلی وبرای بیوشیمی) تاسیس گردد درشعبه جراحی پروگرام دروس جراحی تصحیح گردیده ودروس مذکور درصنف ۳-٤-٥ تکمیل میشود یک تعداد اطباء جراحی که بخارج جهت تحصیلات عالی فرستاده شده بودند بوطن مراجعت کرده اند .

علاوتاً سامان ولوازم جراحی که توسط ریاست موسسات صحی بو متون طبق پلان پنجساله فرمایش داده شده بود مواصلات کرده که فعلاً شعبه جراحی بیشتر ازسابق مجهز میباشد.

داخله :

درشعبه داخله فعالیت طبق سال گذشته دوام دارد وپروگرام نظری دروس امراض داخله تالیف پروفیسر الکسیق تحت تدوین قرار داده شد که قسمت اول آن ازطبع فارغ وبه طلاب واطباء توزیع وقسمت دوم آن تحت ترجمه وتدوین است که عنقریب طبع خواهد شد .

گوش وگلون

دردروس گوش وگلون چندساعت اضافه وبامساعی ریاست موسسات صحی یک مقدار لوازم جدید برای شعبه مذکور تهیه گردید .

یک پایه دستگاه رادیولوژی درمعاینه خانه مرکزی نصب وبرای استفاده مردم ومحصلین گذاشته شد .

علاوتاً یک نفر انجنیر اکسریز ازطرف سازمان صحی جهان خواسته شد که عنقریب میرسد.

پتالوژی :

شعبه مذکور طبق پلان انکشافی بالوازم زیاد وجدید مجهز گردید که ازآنجمله ۲۰ پایه مکرسکوپ جدید برای محصلین ویک پایه مکروسکوپ تحقیقات جهت تدقیقات علمی قابل ذکر است .

طب وقایوی :

تاسیس یک لابراتوار مکمل که درآن لابراتوار - یک مرکز تربیه ونسلگیری حیوانات دایر گردیده است .

دراینجا حیوانات تجربوی برای تجارب بیشتر ازنظر تحقیقات علمی ودروس عملی تربیه میشوند . علاوتاً یک تعداد زیاد سامان ولوازم برای انکشاف لابراتوار مذکور ویک عراده بس برای رفع ضرورت طلاب بهپوهنځی طب فرستاده شد .

طب عدلی :

لابراتوار طب عدلی باسامان جدید مجهز گردیدو یک تعداد لوازم عصری برای انکشاف این شعبه بخارج فرمایش داده شد یک اطاق اتوپسی جدید بنا و طرف استفاده قرارگرفت درسال گذشته بهتعداد (٦٨) میت که ازقوماندانی امنیه ودیگر دوایر دولتی رسیده است اتوپسی وراپور بهدوایر مذکور فرستاده شده است .

باکتریولوژی :

برای شعبه باکتریولوژی نیز سامان ولوازم جدید تهیه گردید. ودرسال۱۳۳۷ بهتعداد زیاد معاینات لابراتوار که از شفاخانه های مختلف واشخاص انفرادی توسط اطباء فرستاده شده بود معاینه گردید .

کیمیای حیاتی وطبی :

دراین شعبه نیز پیشرفت شایانی بوقوع پیوست یکتعداد سامان لابراتوار کتب درسی که ازخارج خواسته شده بود مواصلت کرد دونفر دوکتوران جدید بحیث اسیستانت دراین شعبه شامل کار ساخته شد .

درسال ۳۷ به تعداد (۲۰۲۵) معاینه لابراتواری فوری وضروری ازشفاخانه های مربوط واشخاصی که ازطرف اطباء فرستاده شده بود انجام یافت .

فزیولوژی :

درساف این شعبه نیز افزودی بعمل آمد مقدار زیاد آلات عصری ولوازم برای شعبه مذکور رسیده طرف استفاده قرار داده شد درشق طب نسوان نیزاین مضمون تدریس می شود.

سکالرشیپ ها :

دونفر ازمتعلمین صنف اول طور سکالرشیپ بهمصر اعزام گردید .

فیلوشیپ ها :

درسال ۱۳۳۷ دوکتوران آتی الذکر بطور فیلوشپ به خارج فرستاده شدند .

دوکتور عبدالحبیب دل درشق فارمکولوژی بهامریکا .

دوکتور حشمت‌الله درشق اداری شفاخانه ها به‌امریکا .

دوکتور عبدالولی ذکی درشق اناتومی به‌فیلوشیپ دبلیو‌اچ‌او به سویس اعزام‌گردید .

دوکتور عبدالله عمر درشق باکتریولوژی به مصرف مشترك دولت افغان و فرانسه به‌فرانسه اعزام شد .

دوکتور جان محمد فیضی سکندر درشق اطفال به‌بلجیک اعزام شد .

بناغلی غلام‌جیلانی برای تخنیک اکسریز به‌مصرف دولت به‌روسیه شوروی اعزام‌شد.

دوکتور محمدنبی صالح درشق داخله بمصرف مشترك دولت افغانستان و فرانسه به‌فرانسه اعزام شد .

دوکتورانی که‌بوطن عودت کرده‌اند قرار ذیل است .

دکتور محمدعمر درمان از المان .

« محمدرحیم لودین از فرانسه .

« محمدحسین نصرت از فرانسه .

« محمد حسین جراح از فرانسه .

« عبدالرحیم نوین از المان ؛

« محمد معروف از المان .

« عبدالعلیم کریم از المان .

« جان‌محمد فیضی سکندر از بلجیک .

دوکتورانی که فیلوشیپ‌های آنان تعیین وعنقریب به‌فرانسه اعزام می‌شوند ؛

دوکتور عبدالحمید رحیمی درشق گوش وگلون .

« علی احمد درشق عقلی وعصبی .

« محمدهاشم کمال درشق یورولوژی ؛

عمرانات :

درسنه ۱۳۳۷ دوتعمیر بزرگ که‌یکی آن برای سرویس جراحی تخصیص یافته است تکمیل گردید .

علاوه برآن یک اطاق اتوپسی جدید ، یک لیلیه برای همشیره ها تعمیر گردید .

لابراتور تشریح تحت تعمیر میبا شد یک عمارت جداگانه جهت‌پرورش حیوانات تجربوی اعمار گردید یک عملیات خانه مدرن برای سرویس نسائی اعمار گردید . آب مشروب برای پوهنځی طب تهیه شد .

شعبه‌طب‌نسوان :

درشعبه‌ی طب نسوان ـ کتابخانه ـ لابراتوارها علاوه گردید ونیز به‌تعداد محصلین آن افزودی بعمل آمد بطوریکه فعلاً تعداد مجموعی متعلمات‌طب نسوان به(۵۸) نفرمیرسد .

مکتب نرسنگ مردانه :

این مکتب امسال پابه سال سوم گذاشت برای تطبیقات عملی آنها در شفاخانه علی آباد یک مرکز تطبیقات تعیین شد که بالوازم عصری تجهیز گردیده است.

مکتب نرسنگ زنانه :

قرار موافقه قبلی برای مکتب نرسنگ زنانه یک نفر نرس تیوترمسز پارکر وعلاوتاً یکنفر معلمه نرس دیگر نیز خواسته شد که امور تدریسی مکتب را بدست خود بگیرند در تعداد متعلمات آن افزودی رخ داده درصنف جدید آن به تعداد ۲٤ نفر متعلمه پذیرفته شد.

کتابخانه :

یکتعداد کتب از خارج به لسان های مختلفه ی جرمنی ، انگلیسی ، فرانسوی خواسته شد ویکتعداد کتب از طرف موسسات مختلفه به کتابخانه اهدا گردید. ودر تعداد مجله های طبی افزودی بعمل آمد وبه ٦٥ نوع مجله اشتراك شد.

برای سهولت محصلات طب نسوان یک کتابخانه ی کوچک درپوهنځی طب نسوان افتتاح گردید.

شعبه ی نشرات.

پشتنی طبی مجله وار دسال سوم نشراتی خود گردید و تعداد مشترکین آن نسبت به سال گذشته چه درداخل وچه درخارج مملکت زیادگر دیده است.

درسال گذشته شعبه ی نشرات به تعداد (۱۱) جلد کتب کلاسیک مصوررا توسط دستگاه گستنر خود طبع وطرف استفاده ی طلاب قرار داد همچنین یک تعداد زیاد اوراق مشاهده مریضان - جداول فنی واداری وغیره را طبع نموده است.

بانک خون :

فعالیت این بانک درشش ماه اول قرارآتی است.

مقدار (۱۱۸۰۰) سی سی خون ازگروپ های مختلفه خون خریداری شده .

خونیکه بصورت مجانی از اشخاص رضاکار به بانک اهدا شده (۱۷۵۰) سی سی .

مقدار خونیکه طور مجانی به مریضان محتاج شفاخانه های پوهنتون داده شده است (۸۷۰۰) سی سی .

مقدار خونیکه ازطرف بانک خون به مریضان درعوض قیمت پرداخته شده است ۳٤۰۰ سی سی.

پولیکه از ریاست موسسات صحی به بانک خون کریدت داده شده است ۲۰۰۰۰- افغانی.

مقدار ۵۰۰ سی سی که وقت استعمال آن طبق مقررات علمی تجاوز کرده بود تلف گردید .
مقدار ۲۱۷۵۰ سی سی خون از عقرب ۳۷ تا ثور ۱۳۳۸ حاصل شده است از این جمله ۱۳۷۵۰ سی سی خریداری گردیده و ۹۰۰۰۰ سی سی مجاناً رسیده است .

۳- بانک خون از این جمله ۱۲۰۵۰ سی سی بصورت مجانی به شفاخانه مربوط موسسات صحی پوهنتون در وقایع عاجل وغیر عاجل توزیع نموده است و بحیات یک تعداد مریضان کمک کرده است .

بانک خون ۷٤۰۰ سی سی خون را بفروش رسانیده است .

فعلا بانک خون دارای ۳۳۰۰ سی سی خون از گروپ های مختلفه میباشد علاوتاً یک مشت پول از طرف اشخاص خیرخواه تادیه و دارائی بانک خون افزود گردیده است .

پوهنځی حقوق :

تعداد محصلان پوهنځی در سال جاری به ۳۲۰ نفر میرسد محصلین پوهنځی حقوق را فارغ التحصلان صنوف ۱۲ مکاتب عالی پایتخت و ولایات تشکیل میدهد .

جوانان ولایات در مراکز لیلیه ی کابل اعاشه میگردند . پوهنځی حقوق مطابق با جدید ترین اساسات علمی جهان کادر نظری علمی را بمیان آورد که به تأسی آن مدت دو سال مراحل تجربوی خود را پیمود و نتایج مفید از لحاظ صرفه ی بودجه ی پیشرفتهای علمی و تشویق استادان بدست آمد .

کورس مافوق لیسانس (ادارهٔ عامه) جهت آموزش جدید ترین سیستم اداری و طرز تشکیلات عالی دولتی برای مامورین تحصیل یافته افتتاح گردید که عنقریب کورسهای ما بعد آن نیز ادامه خواهد یافت .

پوهنځی حقوق قبلا به شقوق اداری و اقتصادی انقسام یافته بود اما از مدتیست که بنابر ضروریات دوائر تغیر پروگرامها و تثبیت مضامین جدید بعد از صنف دوم به شقوق خدمات عامه و مناسبات بین المللی تعدیل یافته است .

مضامین اقتصادی در صنوف اول ودوم در قبال سائر مضامین خوانده میشود و لی از آغاز صنف سوم مضامین مذکور به شکل جامع تر از طرف پوهنځی اقتصاد تدریس می گردد .

علم اداره ی عامه نیز درسال ۱۳۳۷ در پروگرام تدریسی شامل ساخته شده و تدریس حقوق بیش از بیش بشکل مقایسوی در آمد و حقوق تجارت مقایسوی - حقوق اساسی مقایسوی حقوق اداری مقایسوی - حقوق جزائی مقایسوی و علوم سیاست در آغاز سال (۱۳۳۷) شامل پروگرام ساخته شد . تدریس حقوق تجارت افغانستان وحقوق اساسی افغانستان درسال ۱۳۳۸ بصورت مفصل شروع شده و نتایج بیشتر از توقع از آن بدست آمده است .

فعالیت نشراتی پوهنځی حقوق بدو قسمت تقسیم شده یک قسمت آن نشر بعضی مضامین درسی استکه ذریعه ماشین گستنر پوهنځی طبع و به محصلین همه روزه توزیع می گردد. قسمت دیگر آن مجله ی حقوق است که در اخیر هر ماه نشرشده محصلین و علاقه مندان حقوق ، اقتصاد و اجتماعیات را کمک مینمایند .

علاوتاً مدیریت نشرات موفق شد تا درسال ۱۳۳۸ رساله ی را تحت عنوان « پرنسیپ تفکیک قوا وتطبیق آن در حقوق جزا » که از طرف پروفیسر بارو استاد حقوق جزاپوهنځی تالیف وذریعه ښاغلی ولید حقوقی ترجمه شده درمطبعه ی معارف طبع و بدسترس علاقمندان قرار بدهد .

هیأت اداری

رئیس پوهنځی – ښاغلی غلام سرور رحیمی

معاون تدریسی – عبدالاحد «محمود»

مدیر نشرات – سید هاشم « ساعد »

تبصره :

ښاغلو فضل ربی فرید غلام سخی مصئون ـ خلیل احمد اباوی و عطامحمد نورزائی جهت فراگرفتن تحصیلات عالی از طرف پوهنتون به خارج اعزام گردیده اند.

پوهنځی سیانس

پوهنځی سیانس :

ریاست پوهنځی سیانس جلسات مسلسل را که مرکب از کمیته های خصوصی استادان پوهنځی علوم بوده دایر وهر کمیته در مفردات پروگرام سابقه این موسسه علمی غور بعمل آورده و بعد از تعمق زیاد موضوعات و مفردات نهایت دلچسپی را به پروگرامهای گذشته پوهنځی مذکور افزودند و بدیهی است که تعقیب این پروگرامها به سویهء موجوده و آینده پوهنځی اثرات مفیدی خواهد بخشید .

در اثر اقدامات ریاست پوهنځی علوم یکتعداد استادان داخلی و خارجی که اسمای شان قرار آتی است شامل وظیفه شدند . پروفیسر انور علی ، دکتور سیف الرحمن صمدی ـ انجنیر عبدالرحمن عبادی ، انجنیر عبدالقیوم وردك و دکتور شاه محمد ـ پروفیسر کواتر ـ پروفیسر منسیه و همچنان در جلسه ۱۲ ـ ۲ ـ ۳۸ شورای استادان فیصله بعمل آمد که برحسب ایجابات تدریس مضمون پروگرافی و مینرالوجی یکنفر پروفیسر خارجی و برای تدریس ماینینگ و سروی یکنفر انجنیر که در این شقوق کارعملی و نظری را انجام داده باشد استخدام گردد .

مطابق تصویب مجلس تاریخی ۱۶ ـ ۹ ـ ۱۳۳۸ استادان پوهنځی سیانس یک کمیته چهار نفری مرکب از دکتور محمد انور ـ دکتور سیف الرحمن ـ دکتور عبدالعظیم ـ و انجنیر عبدالرحمن تحت ریاست رئیس کمیسیون انرجی اتمی و مساعدت پروفیسر کواتر مسایل مربوط انرجی اتمی را مطالعه و راپورهای خود را بمجلس تقدیم خواهند کرد.

سه نفر استادان برای فیلوشپ انتخاب گردیده اند که عبارت اند از دکتور محمد انور ـ استاد کیمیا در شق طریقه ها و تخنیک استحصال کیمیاوی مواد احتراقیه و انجنیر محمد رفیق استاد کیمیا در شق کیمیای تحلیلی و انجنیر عبدالرحمن استاد فزیک در شق ساختمان هستوی .

چند نفر محصلین برای ادامه تحصیلات عالی و وسعت دامنه تعلیمی آینده در نظر گرفته شده است که بخارج اعزام گردند.

در لابراتوار های پوهنځی سیانس توجهاتی خاصی بعمل آمده و بدین صورت میتوان گفت که وضع حالیه نسبت به سابق از چندنظر فرق نموده است .

دستگاه ها و میز های نمایشی که در آن یکتعداد آلات و سامان بغرض کار عملی طلاب و تشریح معلم قرار دارد بصورت عصری و صحیح از کاشی ساخته شده است .

نلدوانی های آب و لین کشی های برق که از هر حیث اولتر برای پیشبرد و انتظام کارهاری

عملی لابراتوار ضروری و مهم شمرده میشود ترتیب یافته که بدین صورت میتوان بهتجارب عمیق تری در ساحه عملی اقدامات ورزید.

بعضی آلات و ادوات که مربوط بهلابراتوار های کیمیاوی فزیک ـ وبیولوژی وغیره میباشد طوریکه پیش بینی شده بود از خارج رسیده و برتعداد آلات وسامان سابقه این پوهنځی افزوده است.

طوریکه پیش بینی شده است در بدل مبلغ ده هزار دالر سامان و لوازم برای لابراتوارها خواسته میشود.

در کتابخانه پوهنځی سیانس هر نوع کتاب سیانس جمع گردیده وبمرور زمان امثال این کتب از داخل مملکت بهمبلغ هنگفتی خریداری شده است بر علاوه بمقصد آگاهی از پیشرفت های جدید علمی یکتعداد کتب از خارج پیش بینی و درخواست شدهاست و یکتعداد آن از فرانسه وغیره ممالک خارجی رسیده است که در کتابخانه بدسترس استادان و محصلین پوهنځی گذاشته شده است.

از شروع سال تعلیمی ۳۷ بهبعد در اثر پیشنهاد ریاست پوهنځی اقتصاد محصلین پوهنځی از فارغ التحصیلان لیسهها انتخاب و از آغاز صنف اول به پوهنځی اقتصاد معرفی گردیدند قبل از آن محصلین پوهنځی اقتصاد از فارغ التحصیلان صنف دوم پوهنځی حقوق برای صنف سوم اقتصاد انتخاب می شدند اکنون محصلینی که از ابتدا به پوهنځی معرفی می شوند باوجودیکه در اثر بعضی مشکلات مالی و اداری مجبوراند دروس شان در دو سال اول با محصلین پوهنځی حقوق مشترك باشد با آنهم هدف تربیتی که باید محصلین پوهنځی اقتصاد از ابتدا شق تخصصی خود را مستفید و در دوران دو سال اول به رشته تحصیل آینده خویش پیش بین باشند مراعات گردیده است.

در سال تعلیمی ۱۳۳۸ تعداد محصلین فاکولته مجموعاً به ۱۱۹ نفر میرسد.

محصلین صنوف اقتصادی آنهائی اند که از فارغ التحصیلان لیسهها بهتدریج به صنوف فوق ترقی کرده اند اما محصلین صنوف مالی را فارغ التحصیلان مکتب عالی مالی وزارت مالیه که اخیرا لغو شده تشکیل میکنند.

درخزان سال ۱۳۳۷ (قبل از شروع امتحان) مجلسی مرکب از استادان و هیئت تدریسی پوهنځی دایر شدکه در آن نظریات استادان و هیئت تدریسی از نگاه ایجابات محیطی و اقتصادی کشور در مورد چگونگی خط مشی تدریسی و تربیوی موجود و آیندهٔ پوهنځی خواسته شد.

باساس مطالعات اعضای مجاس فیصله شد که در سال ۱۳۳۸ صنوف ٤ فاکـولته دو شعبه داشته باشد یکی شعبه اقتصادی که فارغ التحصیلان صنف سوم اقتصادی و دیگر شعبه مالی که فارغ التحصیلان صنف سوم مالی در آن شامل تحصل می باشند .

در صنف سوم سال ۱۳۳۸ و سالهای مابعد تاوقتیکه مقتضیات تدریسی و محیطی تغیر پروگرام را جدیداً ایجاب نکند مضامینی درس داده شود که به اساس آن محصلین بتوانند معلومات ابتدائی متینی در رشته های عمومی اقتصادی و اداری حاصل نمایند که این معلومات زمینه را برای رشته های تخصصی صنف چهارم مهیا میسازد . پروگرام صنف چهارم باید نظر به ایجابات اقتصادی محیط و احتیاجات دولت متحول بوده و هرسال به مقتضای اصل فوق تغیر نماید .

پروگرام جدیدکه در مورد صنف سوم در سال تعلیمی ۳۸ تحت تطبیق بوده و به صنف چهارم در سال های مابعد تطبیق خواهد شد عبارت اند از نظریات اقتصادی - پول بانکداری حقوق تجارت - محاسبه - حقوق اداره - احصائیه - ادارهٔ عامه - جغرافیای اقتصادی - اداره ی تجارتی مناقلات .

مضامین عمومی را هر دو صنف سوم یعنی صنف سوم اقتصادی و صنف سوم مالی مشترکاً خوانده و بعضی مضامین اختصاصی را هر صنف علیحده میخواند .

در صنف چهارم قراریکه فوقاً ذکر شد یک عده از مضامین اساسی بازهم بتمام صنف چهارم تدریس خواهد شد و یک تعداد مضامین اختصاصی نظر به صنف و رشته که در هرسال تعلیمی نظر به ضرورت دولت و مقتضیات اقتصادی تحول خواهد کرد در رشته های اختصاصی اقتصاد محض (اقتصاد نظری) اقتصاد اداری و اقتصاد مالی دولت و بانکی تدریس میشود برای اینکه فارغ التحصیلان این پوهنځی در امور اقتصادی وطن مصدر خدمات شایانی بشوند حتمی است که در جز از معلومات مستند و عمومی علمی از امور اقتصادی و مشکلات محیطی خویش مخصوصاً باخبر گردند چون پوهنځی اقتصاد هنوز هم نو تاسیس بوده و تجارب کافی در این رشته ندارد تا بتواند مضمونی را راجع به مسایل و مشکلات اقتصادی افغانستان در داخل پروگرام عادی و رسمی خویش بگنجاند روی همین اساس ریاست پوهنځی بوزارت ها و موسسات دولتی و ملی اقتصادی در کابل مکاتیبی نوشته و از ایشان خواهش نمود تا به متخصصین داخلی و خارجی خویش که از مدتی هر کدام به رشته های تخصصی خود به امور مختلفه اقتصادی افغانستان به وظایف علمی و اداری مشغول میباشند و بمشکلات اقتصادی بیشتر وارد ند اجازه بدهند که در هفته یکروز در چوکات سیمنا رهفته وار پوهنځی (زمینار) مسایل افغانستان) کنفرانس های ایراد نموده

ومحصلین را قبل از آنکه چوکات علمی فاکولته را ترک گویند به مسایل حل طلب افغانستان آشنا سازند چنانچه این ترتیب موثر ثابت شده. این کنفرانسها جز پروگرام درسی صنوف چهارم قرار داده شده ومحصلین مجبورند در اخیر سال نزد هیئت تدریسی فاکولته که در این کنفرانس ها سهم میگیرند امتحان هم بدهند .

ښاغلی غلام علی کریمی به کمک آی سی ای در شق اداره ی محصلین با مریکا . واز جمله ی فارغ التحصیلان سال ۱۳۳۷ پوهنځی سه نفر ایشان بعد از گذشتاندن موفقانه ی کانکور بطور سکالرشیپ به پوهنتون امریکائی بیروت (لبنان) معرفی و اعزام شده اند .

علاوه بر تجدید وتعدیل پروگرامهای درسی یک تعداد ماشین های تایپ بحروف پښتو- فارسی ولاتینی تهیه شده است برای اینکه محصلین نوت های درسی را قبل از ساعات درسی در اختیار داشته وآنرا قبلاً به فراغت مطالعه و برای توضیحات و مناقشه علمی آماده باشند یک پایه ماشین گستنر نیز خریداری گردیده است که شعبه نشریات پوهنځی در سال جاری (تعلیمی) نوت های استادان را قبلا طبع و به محصلین توزیع مینماید .

همچنان یک تعداد کتاب به لسان انگلیسی و المانی از داخل تهیه شده ویک تعداد ذریعه ی روابط کلتوری افغانی از آلمان غربی تهیه نموده که در ماه جوزای سال ۱۳۳۸ بکابل رسید .

موسسه ی ایشیا فوندیشن نیز یک تعداد کتب علمی به پوهنتون کابل فرستاده بود که به تعداد ۳۲۱ جلد آن که بامضامین اختصاصی این پوهنځی ربط داشت به پوهنځی اقتصاد تخصیص داده شد.

برای اینکه محصلین پوهنځی باموسسات اقتصادی وطن از نزدیک آشنائی پیدا کنند در نظر است در دوران سال جاری به محصلین موقع یک سیر علمی به صفحات صنعتی شمال مملکت داده شود .

پوهنځی انجنیری وزراعت

درابتدای سال۱۳۳۸ لوازم تدریس ـ اداری وسامان لابـراتوار وغیره ضروریات پوهنځی در سه‌ماه زمستان (ایام تعطیل پوهنځی) ازمـنابع مختلف تهیه گردید .

قرار داد بااداره‌ٔ همکاری بین المللی امریکا :

نخستین قرار داد بین وزارت معارف و اداره همکاری بین امریکا در سال ۳۵ به‌امضا رسید درین قرارداد هدف های آتی مندرج است :

سعی درتأسیس و پیشبرد یک پوهنځی مودرن در شقوق انجنیری وزراعت که‌لااقل سالانـه ده نفر درشق زراعت وپانزده نفر درشق انجنیری فارغ التحصیل تقدیم بکند .

انکشاف وتطبیق یک پروگرام درشقوق انجنیری وزراعت مطابق به‌سویه پوهنتون .

روی کار آوردن یک تیم افغانی که وظایف تعلیمی را درآینده بدوش بگیرند .

مجهز ساختن صنوف تدریسی ولابراتوارها مطابق ضرو ریات پوهنځی انجنیری و زراعت روی کارآوردن وتطبیق میتود های جدید تعلیمی مطابق به سویه پوهنځی های تخنـیکی دیگر ممالک پوهنځی انجنیری و زراعت برای‌این هدف تأسیس‌شده است تا احـتیاجات افغانستـان را در ساحه زراعت‌وانجنیری رفع نماید .

پوهنځی انجنیری وزراعت محصلین فارغ‌التحصیل عموم‌مکاتب ثانوی‌را می پذیرد .

صنف اول .

انجنیری ٤٧ نفر

زرارعت ۳۲ «

صنف دوم

انجنیری ۱۹ «

زراعت ۲۳ «

صنف‌سوم

انجنیری ۱۸ «

زراعت ۸ «

صنف چهارم

انجنیری ۷ «

زراعت ۱۲ «

قرار است‌تاختم سال تدریسی جدید یک استاد جیولوجی (نباتات) ودونفر انجنیر در رشته های انجنیری برق ومیخانیکی نیز درچوکات‌تدریس این پوهنځی علاوه شود ،

اعزام محصلین بخارج :-

برای اینکه پوهنځی انجنیری و زراعت یک تعداد متخصصین و هیئت فنی افغانی را به جامعه تقدیم کنند تاآنها تمام مسئولیت ها واجراآت فنی در شقوق زراعت و انجنیری بدست داشته باشند سالانه یکعده محصلین جهت ادامه تحصیلات مافوق لیسانس بخارج اعزام می شوند از سال گذشته باینطرف ذوات ذیل بغرض تحصیل عالی اعزام گردیده اند .

شاغلی محمد ساین عظیم	درشق بیولوجی
« محمدنادر نوابی	در شق کیمیا
« عبدالغفور قیصاری	سویل انجنیری
« محمد یاسین صاعد	ریاضی
« رجب علی	فزیک

قرار است بزودی سه نفر محصل این پوهنځی در رشته های انجنیری وزراعت به ایتالیه ومصر اعزام شوند .

لوازم وسامان تعلیمی وتحقیقات علمی :

لوازم وسامان درپوهنځی انجنیری وزراعت تماماً عصری وجدید است .

کتب درسی که توسط متخصصین فنی در شقوق مختلف انجنیری و زراعت تألیف شده است بدسترس محصلین قرار داده می شود تامحصلین ازصرف وقت درگرفتن نوت بی نیاز شوند در لابراتوارها سامان ووسایل تدریسی وتحقیقات علمی روز بروز روبه ازدیاد است .

یکتعداد سامان انجنیری پوهنځی وارد شده است. همچنین لابراتوارهای کیمیا - فزیک وبیولوجی و تجزیه خاك نیز تأسیس گردیده وانتظارمیرود - آهسته آهسته این لابراتوارها بیشترتقویه شوند .

پلان آینده :

پروگرامهای حاضره پوهنځی انجنیری مشتمل برشقوق انجنیری عمومی است وجنبه زیاد تر پروگرام های حاضره معطوف به انجنیری ساختمانی است که درآینده قریب احتیاجات وزارت فوایدعامه را رفع خواهد کرد پوهنځی انجنیری و زراعت در نظردارد تادر آینده قریب در پروگرامهای

تعلیمی خویش تغیر وارد نماید. در اثر تعدیل پروگرامهای پوهنځی انجنیری وزراعت انجنیران لایق در شقوق ذیل به مملکت عرضه خواهد شد .

۱/ انجنیری برق
۲/ « میخانیک
۳/ « ساختمان

محصلین انجنیری دردو سال اول دوره ی تحصیلات خودرا درپوهنځی کورسهای انجنیری عمومی را فرا خواهند گرفت و بعد از آن در شقوق سه گانه فوق تقسیمات می شوند و درسال سوم و چهارم تحصیلات عالی ، در شقوق مربوطه خود تخصص حاصل خواهند کرد .

تا سنه ۱۳۳۸ تمام انجنیران موجوده افغانی تعلیمات خویش را درخارج افغانستان تکمیل نموده وشامل خدمت شده اند .

ليکونکی : غلام جیلانی «جلالی»

افغانستان د ثقافت او مدنیت

په روناکښي

هر کله چه مونږ گران افغانستان د مدنیت او ثقافت د دیوی په رڼاکښي پېژندل او کتل غواړو نو لومړی پلاوړ داده چه مدنیت او ثقافت هم په لنډ دول د تفسیر کړو :

مدنیت د گډ ژوندانه هغه اجتماعی پېښه ده چه د نوروا جتماعی حوادثو په څېر ځان پر مونږ باندی هرو مرو تحمیل کول غواړی او دا ، امکان نشته چه گوندی څوک د دغی ستر جریان مخته څنډلي او جریان یی تالکړی خو مدنیت څه ته وایی؟ :

بستانی پخپل دایرة المعارف کښي مدنیت د ښاری ژوند په معنی گڼلی دی او ایی دا کلمی (مدن) څخه اخستل شوی مفرد یی مدینه ، جمع یی (مداین) راځی او مدنیت په ښاری اخلاقو تخلق ته وایی چه د صحرائی او کلیوالی خویو څخه یی «انس» او ظرافت ته تحول کړیوی .

د بوا رنت د (مدنیت قصی) خپل مهم اثر کښي وایی : دانگلیس مدنیت انگلیسانو نه دی جوړ کړی بلکه دانگلیس ملت یی پخپله د محیط د مقتضیاتو سره رسم کړیدی . د پوهانو په عقیده مدنیت د زمان او امکان دارتیاؤ بشپړ کول غواړی ځکه داعامل د بشری تولنو عقل ، ضمیر ، او شعور داسی تر خپلی اغیزی لاندی نیسی چه تولنه همیش د تحول په حال کښي له ابتدائی رسومو څخه نوی نهضت ته راکاږی دی او ایی ښار ونه داجتماعی ژوند دارتیاؤ پر بنسټ و دانشوی او بشری پوهه دیو بل د معاشرت او مصاحبت ، افادی استفادی په لحاظ د زرگونو کلونو د تجربو په وسیله د پوهنی د مدنی او ثقافی نظام مرحلی ته رارسیدلی ده .

د ثقافت او مدنیت په منځ کښي دا فرق موجود دی (که څه هم دابتدائی انسان د ثقافی څرنگوالی تراوسه ندی معلوم) خو دانترو پولوژی (وصف الانسان) او ارخیو لوژی (لرغون پوهنه) دار ابښیئی چه ثقافه (کلتور) د بشر له پیدا کیدو سره یو ځای زیږیدلی او له تیری دبری څخه نیولی د عصر حجر تول دبرین متروکات ، تر عصری پنځوسی پوری و دانو ، او بشر تول دماغی آثارو پوری په ثقافت (کلتور) کښي گڼون لری ، خو مدنیت دانسان لرغونی ابتدائی آثار خپل جزء نه منی . پدی لحاظ لکه فرانز (بوا) چه وایی : ثقافت د بشر له تول دماغی او عضلاتی محصولاتو څخه عبارت دی ، پدی تعبیر سره د ثقافت (کلتور) مفهوم تر مدنیت عام دی او پخپل منځ کښي عموم او خصوص مطلق سره لری ، یعنی ثقافت مدنیت ته حاوی دی خو مدنیت تول کلتوری شیان د ځان نه بولی

د مدنیت عوامل خورا دیر دی مگر اقتصاد ، اخلاق ، سیاست ، اداره ، حقوق ، کورنی نظام مذاهب ، بشری استعداد ، علوم ، فلسفه ، ژبی ، توری حروف ابیات ، خط ، رسم الخط ، مستظرفه فنون ، د مدنیت د تکامل ستر عوامل گڼل شویدی ، نور تفصیل دلته مونږ ردنه لری .

دلته چه مونږ دمدنیت ددیوی د روښا په مرسته دګران افغانستان تاریخی څرنګوالی او ثقافی تحولات، ترهغه ځایه پوری چه نوموړی دیوه یی دخپلو پلوشو په ذریعه راښیئی، کتل غواړو زمونږ تکلیف څرګند دی، نو پدی مضمون کښی دجګړو او سیاسی تصادماتوله څیړنی څخه څوموو سوی دده کړو، ځکه شک نشته چه دیوه ملت تاریخ دجګړو، او فتحی ماتی تاریخ نه دی، بلکه د یوه ملت تاریخ دتمدن او فرهنګ د تاریخ څخه عبارت وی او س پدی مورد کښی مونږ دګران افغانستان دتیرمدنیت په ارشو کښی ژوری څیړنی، او ورکو ښښونه ددی موضوع هدف ګنو.

دافغانستان هویت: دابرخه لدی کبله څیړنه غواړی چه ځنو دغی اساسی چاری ته پاملرنه نه ده کړی او ګمان لری چه داهو ا ـ یو نوی ملک دی، حال داچه افغانستان دطبیعی جغرافیی له مخی لرغون هم دثقافی او مدنیت په ساحه کښی دمنځنی آسیاد څلورلار و په دوشل کښی پروت وو، او دتاریخ په ګردو دورو کښی دمدنیت، تهذیب، اخلاقو، عنعناتو، مذهب، مستظرفه صنایع تجارت اجتماعی، حماسی، ملی کارنامو په دګر کښی داسی مهم رول لږ بولی دی چه نه یوازی دخپل شهرت دپاره بلکه دمدنیت او ثقافی دتاریخ په لحاظ په ستره آسیا کښی خورالوی حیثیت لری. ٦

افغانستان په لرغونی تاریخ کښی دباختر، بخل، آریانا، په نامه یادشوی په بل عبارت دانوموونه دافغان باختری، افغان کسغری، چه مونږ به یی توضیح کړو، په ولسی پوری هم اړه لری، او ددی هرا ا، دارلسرنو، دګاځ ژوالک آثار دپښتو ژبی په لرغونو ادبیاتو کښی تراوسه څرګند دی.

.. ئي ترزا ده دافغانستان په تاریخ کښی لیکلی دی چه د (هند وایرانی) اریانانو، دواړو ډلو په یوه مشترک نوم «آریا» لیا «ایریا» ځان نوموړی کړی او خپل تاتوبی یی دهندوکش په ماحول کی آریانا بللی دی چه دآریاوو دهستر ګنی ځای معنی ورکوی دی توضیح څخه داڅرګندیږی چه دآریا کلمه هغه وخت منځ ته راغله چه داولس دهندوکش ماحول ل ته رارسیدلی ، او پروفیسر کتیس هم وایی: آریه لوړ مړی، دیولی قبیلی نوم وو؛ وروسته هری ډلی په ځان اریه، نوم کیښود.

مستر بیلو وائی دپارسیانو دلرغونی جغرافیی په کتاب کښی افغانستان» آریاورتـابلل شوی، او یونانیانو «آریا، وباله.

دلرغونو آریاو اجتماعی انتظامات: په ایران باستان کښی لیکی چه دلرغونی افغانستان «آریانا» لیا دده په اصطلاح، دپلات ایران اصلی وګړی تور پوستی لیا داسی نسل ته ورته وو چه بنګـلایی نه درلوده، هر کله چه آریاو، دخپل ځای په ځای کیدو په زمانه کښی ددیځوادلرغونی بومیان ترخپل ځان ټیټ بلل، یعنی خپل ځان یی آریا، اصیل ګانه نو هغوی به یی (دیو) لیا (تور) بلل (تور دپښتو یوه کلمه ده چه د (سیاه) معنی لری) دجګړو په دوره کښی آریا وو له اصلی وګړو سره دغالب او

مغلوب رویه کوله، اولومړی پلاد(تورو) په هیڅ حق نه و قائل او وژل به یی، خو وروسته چه دبومیانو خطر لږ شو، هغوی ته یی سخت کارونه په لاس ورکړه لکه کرهنه، دخارو، پـود نه دکاله چوپړ - دامهال (تور) داریاوء، دسختی اړتیا مورد وگرزیده او دمریانو، منځوپـه دودیـی دخپلو بادارانو په حمایه کښی کارکاوو، لدی څرگندیږی چه داریاو و هجوم په اثر تول اصلی بومیان نه دی ورک شوی بلکه یوه برخه له فاتحینو سره گډ او په هغوی کښی منحل شـویـدی دافغانی اریاوو، میشته کیدل لکه دنورو «هندوارو پائی» قبائلو څه قدری معلوم دی ځکه هر کله چه دوی دلوت لپاره نه وو راغلی او غوښت یی چه په نوی ارشو کښی تیک شی، لومړی پلا یی مځکی له تورزنگو څخه په زورواخیستی او هرځای چه به یی مینه کوله، نو قلاگانی به بی و دانه ولی، دهری قلامنځ هم دوی برخی لرلی یوه یی دآریاوو، دسکونت او پله یی دحوش و حشم لپاره تخصیص کړیوه، پدی محوطه کښی به یی دشپی له مخی په دود لحاظ اوربلاوو: لومړی داچه کړ ری تری استفاده وکړی، دوهم داکه چیرته طرد شوی تور پوستی یرغل راوړی، پهره داران یی وو ینی او گرندی کړی ترڅو چه دقلااوسیدونکی را ویښ شی او دشمن و شـړی وروسته دا قلاگانی کلی او ښارونه جوړ شول ...

عادتونه او عقائد: تر دیری مودی دافغانی او هندی آریاو عقائد سره شریک وو، ځکه دهغی کتیبی څخه چه د(لـئی) له بوغازنه لاسته راغلیده او تاریـخ ئی (۱۳۵۰ق ؛ م کال) دی څرگندیږی چه دڅا مـها ل لا عقائد مشترک وو، ځکه دمیتانـی قبیلی مشرانو، په هندی معتقداتو لوړه کړیده، هر کله چه د(ویدا) لیکنه د(۱٤ پیړیو) پورته او تر ۸ق، م پیړیو راکښته نه وه نو دهغوی بیلتون د(۱٤ـ۸ق ،م) په منځ کښی بایدراغلی وی، دادمشیر الدوله وینا ده، مگر دومارکن دامود ه(۲۰۰۰ ق ،م) او ایـچ ، جی و لر د(۱۹۰۰ـ۱٤۰۰ـق ،م) په حدو دو کښی ښئـی .

دافغانی آریاو اخلاق او مذهبی عقائد: ددی لرغونی ولس عقائد، د(اوستا) دمقایسی په نتـیجه کښی داد ول څرگندیږی: هغوی دخیر او شر په یو شمیر شیانو چه دوی ته یی خوښی او خزانی ورکولی اعتقاددرلود، پدی دله کښی تر تو لو، رونا، باران اهم و وـ همدادول بی یوخیـل بد شـیان گـنل، دهغوی په تصور شپه، ژمی، وچکالی، قحط، ناروغی، مرگ او نوری بلاوی دخیر له موجـ و داتـو سره دجگړی په حال کښی وی او ددوی (بدمرغی سامان راغونډ (وی) څرگنـدیږی چـه دخیـر موجودات ئی منځل، وروسته دغه خرافات دهغوی په منځ کښی جادو، کودی رواج کړی، نو بـلخی زردشت ددغو خرافاتو په خلاف راپاڅیده او بریالی هـم شو .

مدققین وایی چه دافغانستان اریائی ولس، تـر هند یا نورز توحیدته رسیدلی، او داولس که څه هم

دتمدن په حقله تر خپلو بابلي، اثوري، ګاونډیانو کښېنته وو، او زیاتره ثقافي چارې یې دهغوی څخه اقتباس کړې وې مګر په اخلاقو کښې پر هغوی برو وځکه افغاني اریاو، سعي، عمل، په رښتیاني عزم کار کول او کوښښ لرل دشرافت جزء ګانه، او دروغ یې لویه خطا بلله، ننګ او غیرت یې خوی وو.

کورني اداره: کورني دپلار، لیادکاله دمشر په اقتدار ولاړه وه ښځه که څه هم نسبت خاوند ته اختیار نه لاره مګر دکور «میرمن» وه. خو عموماً داسي ښکاري چه دښځو مقام دافغاني اریاو، په نزد ددوی دنور و ګاونډو څخه ښه وو، اولاد، دپلار مطلق تابع وو، دکاله مشر په عین زمان کښې قاضي او دمذهبي آدابو اجرا کوونکی هم وو ـ هغه وخت دژوندانه ساده ګي په وجه بلې طبقې ته احتیاج نه لیدل کېده دکاله دمشر یو تکلیف داو چه دنغری (اجاق) اور ېی ژوندی چه مړ شي، نغری مقدس شکل درلود او په مخصوصو ځای کښې جوړیده دنن ورځ هم پښتانه نغری محترم ګڼي او اوردی مړ شه» یو بدهدعا ده چه دښمن یې بل دښمن ته کوي، هغه وخت داجتماعي طبقاتو شمیر لکه داوستا څخه چه څرګندېږي (درې ډولې) وو، روحانیون، جګړې، بزګران مګر په لرې زمانو کښې لکه چه ذکر شو، داطبقې دلومړی په حذف دیوی یعنی «جګون، بزګر».

دمذهبي آدابو چلند دکورني دمشر په غاړه وو ـ داداری شکل دامهال، ملوک الطوایفي ده. دکور نیږ کلي جوړیده چه (ویس) یې باله (ویسا په پښتو کښې تراوسه نغه ریښه پاته ده) دڅو کلیو څخه قبیله سازیده چه (کهو) وه، څو قبیلو څخه داسې ولس جوړیده چه تاتو به یې (ده) وه، دکورنیو مشرانو دکلي مشر او دکلیو مشرانو دقبیلې مشر ټاکه. دکام لیاعلاقې مشر هم لومړی انتخابي وو، هر کله چه دجګړو تومانده هغه ته وریغاړه وه، خپل واکني زیات کړ، دبلي خوا دکورنیو، او کلیو دمشرانو واک هم په خپل حال باقي پاتي شو، دکلي مشر ویس پت، دقبیلې مشر زنده پت او (په پښتو کښې «پت» تر اوسه دعزت په معنی ده) خو هر وخت چه به څو قبیلې لیاعلاقې دیوه مشر تر واک لاندې راغلې هغه به یې «سترتو لواک» باله «ده پتان» په معنی کښې امیران لیاو کړتي و، کېن ږو چه دسترتو لواک ما دون او دلاس سرې ګڼل کیدل، دوی بایبد سالیه، سوغاتونه دربارته و استوي، او دجګړې په وخت کښې سپاهیان راغونډ کړي او تو لواک، درستي ته وروداندګي، پدې تعبیر زیاتره داسناني پهلوانان، هغه «ده پتانو» چه هر یوه یې دیوه ولایت، دمحال حکومت په خپله کورني کښې دمیراث په دود دلاره (هر کله چه پتان دپهلوانانو او خان معنی ورکړې نو ښايي داچه پردې ځای کښې په پښتانه (پتان) وایي هغه پخوانی آریايي اصطلاح وي ؟).

هغه وخت «باختر» «دمملکت» «پلار میني» مقرر شو، او جمشیدیان، کیانیانو دسپه کهول دباختري افغان آریائي و لس په تولواکمني و تاکل شو، بلخی «زردشت» داخیری کورني دسلطنت په زمانه کښې ۱۰ (پیړی تر میلاد مخه) دمذهبي ـ اداري ـ اخلاقي) قوانینو مجموعه (اوستا) په نامه منځ ته راوړه چه دافغانان

باختر د نوی مدنیت سته‌یی کینبو ده-د کابل مجلی د او ل کال (۵) گنه کښی د باختر د هغه وخت د سلطنت په مورد کښی داسی لیکل شوی دی : «د افغانستان باختری سلطنت عمومی او سیاسی جغرافیی داشکل در لود چه په هغه کښی په اوسنی افغانستان سربیره بخارا ، سمرقند ، خوارزم ، خراسان ، سیستان ، بلوچستان او د سیند دناوی ختیځی حوزی گډو ن لاره ددی تولو هرادو پایتخت (باختر) و ، د باختر دامرکزیت محتمیقینو ، تر میلاد ۱۰۰۰ کاله پخوا ، لیا تر دی تاریخ هم لو مړی تعیین کړیدی ځکه هغسی چه د کتور کارل ، گوستافن پلاتن المانی پوهاند چه د خپل معلومات یی په کلینشیه سایتو نگ نومی مجله کښی چه د (کلن) ښخه نشریده هم چاپ کړیدی ، داسی وایی : «باختر نه داچه ور وسته دستر و اداری تشکیلاتو خاوندشو ، بلکه دشمال آریائی نسل تقریباً د (۲۵۰۰ ق ، م) په حدود کښی هم حکمرانه دله در لو ده».

دزردشتی آنین آداب څه و ؟ «حنا اسعد فهمی مصری (دفلسفی د تاریخ) نومی کتاب په (۱۲-۱۳) مخ کښی وائی :

زردشتیت دنور ، تو دوخی (حرارت) له نمنځنی څخه عبارت وو ، دا مذهب د «اثنینیت «دوگانگی» په مبدا لکه : «خیر ، شر» عقل-ماده «صواب-خطا» نور-تیاره» بنا شوی او زردشتیان عقیده لری چه دا دواړی متضادی مبدی لرغونی موجودوی یوه یی صالح (اهورمزد) بل طالح (اهریمان (نومان) .

دکائناتو کړی ، اهورمزد ، ته رسیزی ، اهورمزد ، پخوا تر تولو کائناتو موجود ، ودادواړی قوی داقتدار خاوندی وی مگر فرق دادی چه او مړی قوه دکار تر اجرا ، پخوا د هغه په آینده نتیجه پوهیږی ، حال داچه دو همه دله هغه مهال دخپل عمل په نتیجه خبر یږی چه کار اجرا شی یوی-نو داهورمز دفضیلت په اهریمان باندی ثابت دی او ویل به یی چه خیر ، پر شر باندی بریالی کیږی که څه هم په زرگونو کلو بعد وی .

بناغلی بهار دسیستان د تاریخ په حاشیه (۳٤ مخ «کښی لیکی « مز دیسنان» جمع (مز دیس) یعنی خداپرست مز د-«خدا دیس» ستایش ، خدا ، این کتاب یگانه کتابیست از کتب اسلامی که نام درست این طایفه را ذکر کرده است» .

خلص داده چه زردشت دخپل مذهب سته په (نیکی-بدی) اینبی ، ددی مذهب آداب ، کروهنه دخار ، روز نه ودانی ، مدنیت جوړول وو ، عناصر یی مقدس گنل اودانسان نه نیولی تر حیوان پوری یی دنیکی او بدی په مبادیو ویشلی وو ، داهورانو کامل بی (یزدان) او داهریمنان ستر یی (نکرو ینو) لیا اهریمن) با له دهغوی په تصور ، داده اړی قوی یو د بل په ضد چلونی کولی .

زردشتیت د (۱۰۰۰ ق ، م تر ۳۰۰ ق ، م پوری په باختر کښی مروج وو او د باختر ستر معبد (نوبهار) تر بودائیت پخوا ددغه آئین مرکزی ځای وو چه دخپلو ملحقاتو سره یی خورا زیاته ساحه نیولی وه

او ستا، د ز ردشت بلخی مجموعه څوك له(۲)مليونو اشعار وڅخه مرکبه بولی ، اومسعودی په مروج الذهب کښی دامجموعه (۱۰۱۲جلده) بللی چه .
چه د طلا په اوبو ليکل شوی وه - امام طبری وايی د اوستا متن د ۱۲ زرو غوايانو په پوستو، ليکل شوی وو ، چه له بده مرغه ددی مجموعی اصلی متن د اسکندر په حملو کښی له منځه ولاړ - او ښاغلی ، پرو فيسو ر غوريا خيل وائی (۳۵مخ) چه اوستا د مقدونيانو د حملی په اثر په اصطخرکښی وسيځل شو .....

اوستا څه‌د ول کتاب وو ؟ عربی مورخين وای چه « افستا» يو مرموز کتاب وو هر ځای چه د زردشت لخوا واستول شو څوك يې په مطلب ونه پوهيد ل (ښائی دا خبره د تعصب نه خالی نه وی؟)

ښاغلی کهزاد، د« اوستا » نومی کتاب په موردکښی گټور بحث کړ ی چه لنډ مطلب ئی داده :

د (۱۲۰۰ ق ، م) په حدودوکښی په دی هيواد کښی د مادی او معنوی ځنگوله حيثه يو نوی انقلاب منځ ته راغلی دی اوهغه داوو چه پر بلخی پوها ندد (زراتشتر) ا په نا مه (اوستا) دنو می يو ه‌نظامنامه راوړه ، دی کتاب دويد، د سرودو په مقابل کښی (گاتونه) او هغو (۲۱ نسکه نه) دراود ، هغسی چه د (ويد) سرودو ، د افغانستا ن د علاقو جغر افی نومونه ضبط کړيدی ، او ستا، ترهغه په ښه دول» دآريانشينوحوز و نومو نه او جغر افيه د «و نديداد» به لومړی (فرگاد) کښی ليکلی او د تورياناپه مقابل کښی د (آريانا) د ١٦، آريائی مځکو دا دول يادو نه کړيده :

۱- آريانا ويجه (دا مو او سر دريا په منځ کښی علاقه) (ددی کلمی لفظ او معنی په اوسنی پښتو کښی ژوندی دی)

۲- سغد يان -۳- مورو (د مرغاب حوز ه) ٤- بخدی (بلخ - باختر) ٥ - نيسايه (جوزجانان)

٦- هر ای و (دهريرودحوزه)۷- ويکرته (کسرمان) ۹- اوراوا (په غالب گمان د پښتو نستان ددوه ولايت)

۹- ورگانا (گرگان) ۱۰- هری ويتی (د ارغنداب حوزه) ۱۱- ليتو منت (د هيرمند حوز ه) ۱۲- را غا (د بدخشان راغ) ۱۳ -کخره (غز نه) ١٤ - ورنه ؟ ١٥- هفته هندو (اووه‌رودونه ليا پنجاب) ١٦- را نکه (ددی موقعيت دی مجهول بولی (ښائی زرنګ دمرغاب يو ه‌برخه‌وی ؟)

په اوستاکښې کلاسيکې « آريانا » دباسين ، سردريا ، او هندی سمندو او دلوط دصحرا
په منځ کښې پروت مملکت ښو دل شوی پدی تعریف سره اوسنی افغانستان په اوستائی
خاوره کښې داخل ، او افغانستان د لرغونی «آريانا » وارث گنل کيږي .

دويد ـ اوستا مقايسه : هغه وخت چه افغانی آريانان د(امو او اباسين) په منځ هيواد کښې
او سيدل معنوی رشدئی تر دی اندازی رسيدلی ووچه د ضمیرالهاماتئی په موزونو اشعار کښې
څرگندولی شو ، هغوی د خپلو اشعارو په ذريعه د (هندواروپائی) لرغونی مظهردويدا ،
ليا افغانی سرودونو« په نامه د افغانستان دهندوكش(كسی غره) پەلمنوكښی منځته راوړ يدی
سرودوته دوی برخی اری ، ورکشوی سرودونه ، معلوم سرودونه ـ پدی دله کښی هغه
سرودونه چه لاسته ندی راغلی دا مو دریا پغاړو ، او د باختر په سیموکښی وياشوی دی
څرگنديږی چه د هغو اشعارو زمانه مصری پوهاند محمدفريد وجدی، د (۴۰۰۰ ق،م)
په حدودو کښې اټکل کړيدی (شلمی پيړی دايرت المعارف (۵۴۵ ـ ۵۴٦ مخونه) (۱۰ جلد)

او معلوم سرودونه ، د ننگرهار او پختيا د غرونو پهلمنو ، اودسيندونوپه غاړوتراباسين
دی ددی تەويل شويدی .

دويدی عصرشاعران ريشيان بلل کيدل چه ريشيانو د ښځو اونرو دوی دله تشکيل کړيوه
او دا معلوم اشعار زياتره په هره مصرع کښې (۸ـ ۱۱ـ۱۲) سيلابه لری . .

د پيغلوغرنی د مينی قصی ـ د پکتياو (پختو ـ پښتو) د جگړونکاونه لکه د لسو
ملکانه جگړه د (پکتيا) (توروايانا) (دريکو) او (د يوداسا) تواوا کمينو کمارنامه ی ،
د غرنيو پهلوانانو ، توباليتوب د قبيلو اجتماعی قوانين ، عشقی او عسکری جذبات ، ا تن
موسيقی او تول هغه رسوم ، خوږيونه چه ان صبايی زمونږ ملی خواص تشکيل کړيدی ددی
تولومبداءهوغه دويدا، سرودونه ، او د هغی لرغونی زمانی د اجتماعی تولنی ذهنيت دی

قصی اوحماسی ادب : تول پخوانی ملتونه لرغونی اساطير (متواوژی) لری خودابرخه
له خوراقديموزمانوڅخه د باختر پښتنو (آرياو) په ادب او (ميتواوژی) کښی ترنورو
ولسونوپه ښه بنه اومهذب دول ضبطی شوی اومخصوصاً د افغانستان په تاريخی اومذهبی
آثاروکښی خورا ښکلی اونه هيريدونکی ساتل شويدی ، ويدی سرودونه او بياد سنسکريت
نورمدارك دميتواوژی ډبښی څخه ورو،ورو، رزمی اوحماسی ادب تەرا اوښتی دی ـ پدی
بنسټ «اوستا» هم انسانی اری ، مگرکه څه هم مبداءيوه ده خوداوستا افسانی ، نسبت
ويدی قصو ته ډا فرقونه لری :

۱ـ د ویدا، دمتولوژی په ځای د اوستا په افسانو کښی له ملی افتخار اتو ، او پهلوانانو څخه بحث شوی .

۲ـ د ویدا ، قصی لندی او سره شلیدلیدی اما داوستا قصی پر له پوری او تسلسل سره لری

۳ـ اوستا دسبک او اسلوب لـه حیثه ملی شکل غوره کړی ځکه دزور ، تفوق او د زړو باختری ولسونو دخاوری څخه صحبتونه لری .

٤ـ اوستا دخپلو مذهبی تعلیماتو پهلړکښی هم دتولنی حماسی روح راویښوی او پدی القاء خپل پیروان دسختیو زغملو او مقابلی تهچمتو کول غواړی .

لنډه ئی داچه داوستا زیاتری برخی دارغونورو ایاتو ، دجګړو قصی او دتولواکمنو په نومونو سینګار شویدی داوستا (پشتونه) تو ل هغه حماسی قصیدی دی چهد اوستا داستانو تهئی دملی صبغی حیثیت ورکړی او د نیمګړی تاریخ بڼه لری ، او داافسانی دهغه شجاع لرغونی ملت او هیواد ، لهعنعنو څخه نمایندګی کوی چهد (اباسین ـ امودریا) او د سیستان (هامون) پهمنځ کښی پروت دیء .

اوستا یی اعلام : لکهبخدی ـ بلهیکه ـ بخل ـ بلخ ، مورو (مرو، مرغاب) هرای و (هرات) هیتومند ، هیرمند ، سپیته ګونا ـ ګزی (سپین ، رنګی ـ غر)سیامکه (تورغر)پورانا (پروان) و غیره تراوسه بڼه پیژندل کیږی زیات تغییریی ندی کړی ـ داوستا ، لهپشتونـو ، د ویدا لـه سرو دونو څخه داخبره څرګندیږی چه باختری ولس هغه تولواکمن اوپهلوانان پیژندل چه دزردشت سرهمعاصر اوځای یی دبلخ ښار وو ، پهداستانی دورو کښی دریو کورنیو سلطنتونه کړیدی .

۱ـ پاراداتا پیشدادیان ، ۲ـ کاوی (کیانی) ۳ـ دزردشت معاصرداسپه کورنی ...

دپیشدادیانو موسس یاما، ، یما، یمه، جمه چهدفردوسیپه روایت جمشید دی د نـو موړی پایتخت باخ وو پدی لحاظ په او ستا کی بلخ (بخدیم سریر ام اردو دارفشا ن)) یعنی ښکلی او د اوړو جنډو لر ونکی بلخ ، یامانه یوازی او مړنی تولواك دی بلکه دکرهنی ، حیـوان روزنی دتوی نسل راغوندو نکی او دفلزاتو لوڅورنکی هم دی ، یا ما ددنـګیونی ، قوی عضلاتو نر او ښځی دتو ل مملـکت پهمرکز باختر کښی راغوندکړل او روزنه ئی وکړ ه .

کوائی، کیا ئی د نو ښیاریهمعنی دکورنی موسس ، کاوی کواتا (کیومرث) لیاکی قباد ، دی چهاوستایی پرلهپسی یادونه کوی ، دنو موړی لهجانشینانو څخه (کاوی یوشاز) لیاکی کاؤس دی چهدبلخ والبرز

غره په څو کـــه ئي (۷) ماښې و داني کړيو ئ، اوددې تو اوك پهزمانه کښې د باختري ولس او توراني افراسياب پهمنځ کښې سختې جګړې ځنې شويدي .

داسپه کورنی دتو لو پاچاهانو : نومونه دپښتو دادبياتو پهلومړي توك تاريخ کښې دپښتو ژبې دا شتقاق ، او فقهه اللغي بهبنسټ تحليل شوي همدي ، ددې کورنۍ لهراسپه نومي تولواك ، د (از رېرزين)معبد او و يست اسپه ، ليا کشتا سپه دلهراسپه زوې دزردشت حامي دوه نـور معبدونه و دان کړي و و سپنتو داتا «اسفنديار» دويست اسپهزوي په(بخلي باميك ليابلخ بامی) کښې د(نو ازك)ښار ، او د(و هر ان) معبد و دان کړ ـ داسفنديار نه وروسته پهباختر کښې کـو رنی شخړي شروع شوې او پهنتيجه کښې دباختر مرکزيت لهمنځه و لاړ اوطوايف الملوکی منځـه تهراغـله دامهال (٥٤٥ـ٥٤٩ ق ،م) دلومړي ځل دپاره هخامنشيانزمونږ په تاريخ کښې يـاد شوي او دهغو يرغلونه نظامي جنبه ارله دکومی ،و داني او ترقي مصد رنـدی شـوی د اسـی څرګـنديږي هرکله چهزمونږ ملي قواوې هخا منشيا نو داستعماري حملو په شـنډ ولو همـيشه مصروفی پاتې شوي نوزمونږ هواد، دبدمرغيپه اوررو ان وو ترڅو چه پښتنـو د مـقـدونی سکندر دهجوم پهزمانه کښې دريم «داريوش» توکر توکر کـــی او د پر د و هخا منشيا نو کمبله تو له شوه .

پهعمومي دودکهځه هم دويدي اوستايي زما نی افسانی لـکه دانـګليس مورخ ، د و لافوز چهوائي کوم تاريخي حيثيت نلري ، خو دآريايي تهذيب اديي متون چهدويد سرو دونه ئي بـولي داسي يوهسلسله ده چه دعنعنی پهبڼه سينه پهسينه ر انقل شوي او وروسته پهځـلو روسـتـر و کتابو کښې ليکل شويدي ، داآثار له «ريګويد» «اساموید»اترويد«اوبجورويد »څخهعبارت دي

خو دريګويد له مندرجاتو څخهداسي څرګندېږي چهددا مجموعه لـکه چهوموويل د هندوكش په سهيلي برخه اوختيځ افغانستان کښې ويلشوي وي ، ځکهددغې سيمیرودونه لـکه کوبا(کابل) ګوماتي (ګومل) کورمو (کرم) راسا(کنړ)سواستو ،سوات سيند هو (اباسين) او د کابل دره تو له ديوي علاقې پهځير د«کندا ريس » پهنامه پکښې ياده شويده .

دافغانستان دلرغوني مدنيت لنډ سرنوشت : کهونږ دافغانستان دلرغوني مدنيت پهباره کښې يوه لنډه وروروکړو ، داسي څرګندېږي چهددې هوا دمدنيت ، دختيځو ، اوېديځو شخړوپه ترڅ کښې ديرغلـګرو دنظامي تهاجماتو پهاثر لهپوې خوا ، او دپښتنو دسختو مقاومتونواووطن دوستي دتينګار پهسبب لهبلې خوا ، پهنتيجه کښې ځوځوځلي وران شوی او ځيني برخي ئي داسي

له‌منځه تللی دی‌چه اوس ئی هیڅ پته نشته ، پدی بـاره کـښی ختیځ پـوهاند ، گـګ گریا ژیـن د(افغانستان دتاریخی بخت)نومی کتاب کښی لیکی : دافغانستان‌متمدنومرکزو څوڅوواری‌دجگـړه ماړانوخوراپیرحمانه یرغلونه لیدلی دی‌پدی‌لړکښی ٢٤ ځلی بلخ ۱۰۰ ځلی هرات ، او څوڅوواری غزنی زرنګ‌او‌دمدنیت نور مرکزونه لیاسیځل‌شوی ، لیا تخریب شویدی ، همدا د ولددی هوادملی ، مادی اومعنوی‌پانـگی دبدو بدمرغیوپه ترځ کښی لوټ شوی اوله‌منځه تللی دی …

موسیوگودار فرانسوی لرغون پوهاند په یوه خطابه کښی څرگنده کړیـده : دیـر غلـگرو لخوا دافغانستان ښکلی ښارونه په سوا او ، واری وران شوی او ځنی یی بـیرتـه هـم وران شویـدی .

مقدونی سکندر د څو کاو سختو جگړو په لړکښی ، پدی هیله چه د منځنی ختیځ په تجارتی لیارو باندی سیطره قایمه کړی ، په سهیلی او قطغنی افغانستان کښی ، دافغان تاریخی مات کلتورته سخت تاوانونه ورواړول او لیا یی وسیځل ، خو بیـا هـم ویل کیږی او یونانی مورخین په خوراشرنـګ سره لیکی چه نوموړی پـدی هیوادکښی عسکری قشلی که ښارونه هم ودان کړل ، د هغو په جمله کښی دستـرابو په وینا (۸) او د بوستن په قول (۱۲) ښاره په باختراو د آموا وسرد ریا د حوزو په شاوخوا کښی یادوی ، استاد بارتولد وایی : د زړوویرانو ، او خرابو دوجود په قرینه څرگندیږی چه افغانستان په لرغونو پیړیوکښی ترنن زیات ودان او مسکون وو .

مورخین وائی چه باختری‌قبائل په لرغونو‌زمانوکښی د منځنی آسیا په‌مځکوکی دښار و په روزنه بوخت وو دوی به خپلی رمی په شنو ، زرغونوکڅونوکښی پودی ، دکرهنی د فصل‌په‌موده کښی ځای‌په ځای میشته کیدل ، دی ولس هغه وخت زیاتـره اهـلی حیوانات تر خپلی روزنی لاندی راوستلی وو ، د فلزاتو سره‌بلدوو ، داودلـو ، گنداو صنعت یی زده وو ، جامی یی اغوستی ، پوخ طعام یی خوړ ، او معـتـدلـه هوا یـی خـوښـه وه ، دا زمـا نه اچ جـی ولـز ، په خـلاصـه تاریـخ عالـم نومی کتاب کښی (١٤٥ مخ) د (۸۰۰۰ ق ، م) په حدودوکښی اتکل کړیده او هغه وخت د آریا ، نسل تول پهیوه ژبه گړیدل .

پښتونو لسی : بطلیموس‌د پښتنو هیوا د پکتین بللی چه‌دپکتیا نو تاتوبی وو ، د یو رپ دیرو پوهانو لکه‌لاسیکن ، کوربرسن ، ترومنپ « دویدداویی داستانو (پکتهت)او دیونانی مورخینو

پکتویس د اوسنی پښتنو سره تطبیق کړیدی او د اخبره یې هم منلیده چه دغه (پکهت پښت پکتویس) قبرچه دری نیم زره کاله پخوا یې یادونه شویده د اوسني پښتانه دي صرف یونانیانو د خپلې لهجې د تغیر په رعایت (پکتی پکتو یس پکتیس) لیکلیدی، د ژبپوهانو د الفاظو د اوښتلو له مخې دا خبره جوته گڼل شویده چه د (باختر بخل بخدی) نومونه ټول یوه ویلي لري، څرگندیږي چه د وید او پکهت اصلي تلفظ پښت وو او لومړی پلا دا کلمه د کام نوم او یا د (تون) لفظ چه د ظرف معنی ورکوي او تاتوبی ته وایي ورپوري تړل شویده نو پښت، پښتون، او پکهت، پختون گرزیدلي دي (دمعلمینو د فاکولتې ادبي درسونه). پښتو

دکتور ترومپ وائي د نړی د ژبو له دلوڅخه، پښتو په هند وایراني ژبو کښې گڼون لري خو پدی فرق چه د هند و ایراني ژبو څانگه نه ده، مستقل شکل لري، داڅ به د لومړی ژبگني تحول مثال دی چه په هندی او ایراني ژبو کښې پیش شویدی، نو د واړو ممیزات په کښې خوندي دي، د انظر په دیوی د لی پوهانو اخوا لکه پروفیسور سپیگل، دکتور هورنل، دارمستتر، منل شوی هم ده مگر بیا وایي چه ځني پوهان لدې نظر یې څخه اوښتي دي، او پښتو یې د شرقي ایراني ژبو څانگه تخمین کړیده، مگر هر کله چه له پراکریت سره نژدی ده د هندی ژبو په کورني کښې هم برخه ورته ورکوي او د اممیزه یې خورا مهمه بولي د پښتو دا د بیاتو په لومړی جلد تاریخ کښې راغلیدلی چه سنسکریت، زره پارسي او پښتو د آریاو د اصلي ژبې څخه چه دارمستتر یې (اریک) بولي راوتلي، او دغه (د ورنی) ژبه د (۴۰۰۰ ق م) تر ۳۰۰۰ ق م پوری ژوندۍ وه بیا د منځه وتلې ده، ددی خبری پوخ دلیل په پښتو کښې د پخوانو آریائي کلماتو موجودیت دی لکه آریا آریاناویجه آریاورته، دا کلمات هریوه په خپله اصلي معنی په پښتو کښې مستعمله او ژوندئي پاته شویدي لاندې به پدی موضوع څیرنه وکړو :

د پښتو دا د بیاتو په لومړی جلد تاریخ کښې راغلیدی چه پښتو هغې مورنی ژبې ته چه د هغې څخه سنسکریت لیا ویدا اوستا زیږیدلي دي خورا نژدی ده دا په دوو دلیلو ثابتیږي لومړی دا چه د آریک لرغوني کلمات په پښتو کښې تراوسه ژوندی پاتي شویدی .

د وهم د ا چاپېد آریا وهغه د له چه هند ته ولاړه ژبه یې سنسکریت شوه چه ویلـ په د غه ژبه لیکل شویدی او هغه بله ډله آریایان چه ایران ته ورغلل ژبه یې ارغونی پارسی شوه مګر هغه قوم چه په باختر کښې پاتې شول د بخدی په نامه (بخت ، پکهت ، پښت ، پښتون) بلل کیده چه دغه نوم او ارغونی ژبه یې تراوسه ساتلیده ددې خبرې د اثبات لپاره دالاندې اثری قرائن موجود دي :

دآریا کلمه : پخپله د « آریا » کلمه د آرین لفظ ، پښتو ژبې د قدامت لپاره لغوی سند دی ځکه هرکله چه د آرین لفظ خورا لرغون او د شریف په معنی دی او آریاوپخپل مقابل کښې تور رنګوته (دیسو) و بل چه د واړه کلمې په ریګ ویـد کښې راغلیدې او په سنسکریت کښې آریا او په (ژند کې) ایر پایه هغه معنی راغلیدې نو جیګر انما نی محققوا یې چه آرین له آر ، څخه مشتق دی چه په سنسکریت کښې . داصل او نسبت په معنی دی ، او ځینې پوهان وایې ، د (آر) نه مشتق دی چه لرغونی سنکریت کښې د کرهنې ، او زراعت مفهوم لری ، اوس چه پښتوته راشو ، پدې ژبه کښې ددغود واړو معنا ولپاره چه پوهانو د (آر) په باره کښې ښودلې دی ژوندی کلمې موجودې پاتې دي :

۱ـ دپښتو مرکې پهلوی قاموس او دراورتی په کتاب کښې ذکرشوي چه اکثر قبائلو ئی داصل او اساس په معنی استعمالوی او په پښتو ادب کښې دیوی مستعملې کلمې په حیث ذکـر شویده دزمین داوراکبر د (۸۰۰ هـ) په حدود کښې وایې :

دغم اره یې شوه تینګه زما په زړه کښې رقیب سره خدا کړی هـوسیـزی ـ ملا الف هوتـک چه بحر الایمانی په ۱۰۱۹ هـ کښې نظم کړیدی وائې :

« شیخ مسی چه خایلی وو دی له (آره) لوی ولی وو »

۲ـ که د (آر) دوهمه معنی یعنی کرهنه واخلو ، دا کلمه هم کټه مټه په پښتو کښې تراوسـه شته په قندهار کښې بزګران دلو په وخت کښې دسې وائې : (اره ، اره ، اوربـه غاړه) پدې جمله کښې دبزګرانو حال راښئي چه دوی لوړ ی کښت کوی او بیائی ربې ، نو (آر) پدې محاوره کښې خاص دکښت اوکرهنې مفهوم لری او آرین کلمه دپښتو دګرامر سره مطابقه ده (ین) په پښتو کښې دنسبت داداتو پدول راځي لکه له خاوری څخه «خاورین » د (ه) په حذف ، نوکـه دآر سره پدې قانون د(ین کلمه) ونښلو و (ه) غـورځوی او «آریـن » تری جـوړ یـږی بناځي چه وروسته ما قبل زور الف بدل شوی او (آریان) هم تری جوړ شوی وی .

اریا ناویجه : آریخپل پخوانی ټاټوبی ته « آریانا» ویجه لیا (ویجو) (واج) ویلی دی

اوپه اوستا کښې د ۱۶ـ آریائی هوا دوپه ضمن کښې (آریانا و یجه) هم یاده شوې دې (وندیداد فرکرد) او ددې کلمې معنې د شریفانو مځکه ګڼې نودا آریائی کلمه هم تر اوسه په پښتو کښې مستعمله ده او دقندهار دپښت رود خاق یې (اویجه دهمزه په زوراو مجهوله یا او دجیم په زورکې داسې ذکرکوي) (زلمی انځر دخدای په آ ویجه نه پریـږدی) په جمله کښې اویجه دمځکې معنی اري

(آر یاورشه) : په اوستا کښې خود آریاوزورتا توبې (اریانا ویجه) مل شوی او په پښتو کښې هم اثبات شوه ، نوهندی آریا یانو هغه خپل ارغونی هوا د (آریاورشه) لیا (اریا ورته) بالهچه معنی یې هغه دشریفانو هواد ، دې ، او بیا (برهمینا ورشه) او (بهارته ورشه) ترې جوړې شوې چه معنی یې هغه (تاتوبی او هواد) دی په مغربی افغانستان او قندهار کښې تر اوسه (اُرشـو) په آخرینی مجهول واود (ځرځای) او مرتع ته وائي چه دسیمی او تاتوبی معنی هم ورکوي ، دا کلمه په ادبیاتو کښې هم ژوندی ده لکه حمید چه وائي :

هغه سرکا زمانی دسپوداوبو چه ئی نواهه مزرې پل په ورشو

برې درئی ارغونی دمورنی ژبې کلې په پښتو کښې ژوندی او مستعملی ثابتې شوې لکه :

۱ـ آریاـ آرین ـ پښتو (اره)

۲ـ ویجه ـ پښتو (آ ویجه)

۳ـ ورشه ـ ورته ـ پښتو (ورشو)

پدی اسنادو دپښتو نژدې رابط دآریاوله مورنی ژبې (اریک) سره تائید کیـږي او روسته به دپښتو رابطه له نورو اریائی ژبو سره لکه (سنسکریت اوستا) زند (زړې پارسی) سره ترڅیړنه لاندې نیسو او دې نتیجې ته را ځو چه دې به ژبه (سنسکریت) د(اوستا ژبه) دپښتوخو ینـدې خپل آریا مورته نژدې دي بلکه ځنې پښتو هغه مورنی ژبه هم بولي ، مـګر (ارغوپښـتو) نه دا اوسـنی پښتو ژبه .

پښتون په ویدا کښې : داسو تروپه جګړه کښې چه د « پاروشني ابرواتـې ـ ژ اولي) په عاړه پیښه شریده هغه لس قبیلې چه په جګړه کښې ګډون دراود ، پنځه قبیلې تې تراوسه زمونږ په دواکې شته او داسې ښکاري چه پس لدې جګړې ددې دهند وړشوګانو ته خپل لیـږدبند کـړي وې او هغه پښتني قبیلې دادي :

پکتهه (پسکویس پکهت ـ پښتون)

الینا (دنورستان خاق)

پهالا(دبولان ددرې ایا دلغمان وکړي)

شیوا (دشیو کی خاق وولس)

پوړو (د گند هارا د شاو وخواو ولس)

پکهت ـ پښتون د(۱٤۰۰ـ۲۰۰۰ ق ، م) په حدو دوکښې دنام او نشانخاوند و و چه ریگوید کښې نوم یاد شوی او پکتها دپښتو دپاچا په دول او پکهت دتبرنوم دی ، داتاریخی وثیقه دپښتو اهمیت ثقافت سلطنت ، سیاسی او اجتماعی ژوالك تر میلاد پخوا د(۱٤ـ۲۰ پیری) په حدودوکښې رابنئی او دریگوید له سغد ر وښخه څرگندیږی چه پښتانه تل پهجگړ وکښې بریالی وو ، او ، ددوی تولو اك خوراز یاد قدرت درلود .

پښتون په اوستا کښې : (پښتون ـ بخدی) داوستا بخدی اصل پـکهت لیا بخت لیا پښت رو ور وسته بخدی د دوی پـه نوم دښار نوم شـو چه ریښه یی هعه پـکهت او پښت ده چه دپښتو نو م تر ی زیږیدلی ده .

پښتون او یونانی مورخین : هیرودوت (٤٨٤ـ٤۲٥ ق ، م) پخپل کتاب کښې دپښتنو ذکر کړی او هوادیی پکتیکا بولی چه داندوس (اباسین) پرغاړه پروت دی او خاق یی خوراغښتلی او میړنی دی پوستینان اغوندی غښی لیندی او چړی لری ، بطلیموس کاو دیوس :

دپښتنو هواد پکتن یاد کړی او وایی چه پـکتین دپاروپامیز ادجنوب ته دیـکتیانـو تاتوبی دی (دافغانستان تاریخ ۱ جلد ۹۲ مخ)

داخبره چه دمغلو په دوره کښې ځینو مورخینو پښتو دسامی ژبو څخه بللی ده په ځیړنه نه رزی او له یوا پلتی څخه زیاته بیه نه لری ـ ترومپ او کریرسن دجغرافیی له مخی دیونانیانو پکتویس پښتانه منلی دی .

دالفنستون ـ راورتی بیاو ـ دارمستتر ـ دکتور هنری برتلز سپیگل ، لوریمر کریرسن ، ترومپ او نورو مستشرقینو له نظریاتو څخه داسی څرگندیږی چه پښتو دسنسکریت غبرگونی ده او د غربی (ایرانی) ژبو څخه نده بلکه په (هندوآرین دله ژبو کښې لوړ حیثیت لری) خالصه هـندی هم نه ده او له پخوانو زمانو څخه زړه مستقله ژبه او په لومړی سر کښې له هندو ایرانی ژبو څخه بیله شوی خوبیا هم له دواړو څانگوسره مخصوص اریکی لری یو مقتدره ، وتلی ژبه ده .

دو ید ، اوسنسکرت لغات په پښتو کښې ژوندی او مستعمل دی :

لومړی (ویدا) کلمه چه دیو هانو په عقیده له اصلی (مورنی) ژبی څخه و یدته راغلیده او وائی چه ددی کلمی اصلی شکل (و د) دی چه دیوهنی په معنا ده (په سنسکرت کښې ددیر و الفاظو ریشه همدغه کلمه ده چه بول بول کلمی تری جوړی شویدی لکه (و دت علم) ـ فهم (و دیا ـ ز ده کړه (او دیابیهاس

زړه کوونکی ـ محصل و دیالی «ښو نځی» و دو ان، پوهنو ال «علمی ـ (دهندقاموس ۷۶۶ مخ) نو د (و د) دکلمی ریښی په پښتو کښی خو را دیری دی خو د زمانی په تیر یدو سره لکه چه الفاظ تغییر ، سومس) په معناو کښی هم څه قدر بدلون حتمی دی ، په پښتو کښی (و ده) د (و او) په ز و ر او د (دال) په ز و اکی تر او سه د نشو و نما او لو یو و الی په معنا و مستعمله ده لکه چه و ائی : دانهالگی دلته و ده ، کوی ، او له دغی ریښی څخه (و اده) جوړ شوی چه تکثر پکښی پټ پر و ت دی نو (و ده) لویښت او تز ئید په جسم او معنی کښی لازمی شو یدی ، خو بیله پوهی و ده امکان نه لری

همدار نگه د (و یدا) کلمه په اصل کښی (و ید) په اسلامی دو ره کښی به ضبط شو یدی ، هر کله چه (و او یا) دواړه شفوی تو ری دی دیر ځله سره بدلیږی لکه باغو ان ـ باغبان ، نو ر په پښتو کښی د دی لفظ ریښه (بد) گرزیدلی ده چه د هو ښیار ، پوه په معنی ده ، چه ور و سته په بو دای دوره کښی هم د (بده) په نامه کښی شته چه په هغی معنی ر اغلیده په پښتو کښی یو بل مصدر هم شته او یو دول اختلال تری پیدا کیږی

ریگ ـ او ـ رښ : ریکو ید ، دویدد کتاب ستره برخه ده البیر و نی و ایی : درلکساده د رج مجموعه ده ، او سنی پوهان و ائی چه ر گ دستاینی او ثنا معناوی لری او په سنگریت کښی هم پد غه معنی ده خو (گ) او (ج) دواړه حلقی تو ری دی سره بدلیږی ، لکه البیرونی چه ر گ معرب کړی او (رج) یی بللیدی په سنکریت کښی ریچ ، سم او سیدل او په ښو اخلاقو ستایلی ته و ایی ریجادو یدی ر « حانیونو یو ه دله وه او ریښی د آریائی اقو امو ر و حانی مشر انو ، نو په یو ه نظر سره داتو ل لکه (رج ، رچ ـ ر ـ گ ـ رښ) یو له بله سره ربط لری او دیو ی کور نی څخه دی تو ل دریشی کلمی ته منسو بیږی چه ریښی په ارغونو آریاو کښی د مشر ، بادار ـ لارښو و نکی ـ شاعر ، ر وحانی مقام لار ه او دو یدبر خی هم دغو ریښی گانو ته منسو بی دی.

خو په پښتو کښی دیر ی کلمی ژو ندی دی چه له دی ریښی سره څر گند ربط لری لکه (رشه) خلق ، و را شه ـ و ایی دغه دپلار ، نیکه (رشه) ده یعنی خلق ـ سجیه ده ـ دو همه د (ریشان) کلمه دهغه چا صفت کیدای شی چه په قول او عمل یی باور وی او (و یسا) اعتماد پر کیږی ، نو دریش څخه ریشا یو صفت جوړ شو ی دی.

دریمه کلمه (راشه) ده چه د منطقی خبر ی معنی لری (نړ ر اشه) ئی نه دی ز ده یعنی بی منطقه کیږی ی حمید وائی :

خنداو ه په عاشقی ر اپور ی خاق چه خندل می د پندگویو په و ر شو .

رگو ید په رجو یدهم ضبطشو یدی او رج ـ اچ ـ رش ـ هم کیدای شی ، ریشه یی دغه (رشی) ده دا سی یی معنی کولای شو : (منظوم وید ـ دریشی و یدا) دشو خو یونو او ښی و ر اشی علم .

سمهتیا : ددی کلمی معنی پو هانو مجموعه او ری ځکه دو یدځلو رکتابونه دعلم ځاورمجموعی بولی - داکلمه کټمټه پهپښتو کښی ژوندی او مستعمله ده دپښتو سمته یعنی تول مجموع ـ کافی دقندهار پهاصطلاح ونی شه سمته میږه نیو لیده)(دو دی سمته رپاته شو ه(دز لمی پانګه سمته ځاو پښتوزر وته رسیږی پهیو ه لنډی کښی راغلیدی :

دغم دبر خوپهو یش راغلم سمته سمته غمونه زما پهبرخه شو نه.

سوماهوما : دیوه بوتی نوم دی پهو یدی ژ بهسوماده ـخول که چه په وستائی اصطلاح (س) په (ه) بدال کیږی ذ هومار اغلی از په عربی ی دوم المجوس بولی ، دابوتی ارغونو آر یاو مقدس بالو په عربی طب کښی و ائی: (لرز څهخو بنوالی او زمختی لری) پو هان ددی بوتی دز رغو تیډوځای دافغانستان دغرو تولی برخی ښئی خو داسوماهوما بوتی اوس پښتانه (هوماک)بولی پهنورستان کښی تراوسه (سوم)بلل کیږی دپارسی پهاصطلاح (بنډک)دی

چهند : پهو یداو سنسګریت کښی دشعراو عروضیاتو پهمعنی راغلیدی خو رامهم علم وایو په پښتو کښی اوس داکلمه نشته خو پهپخوانی ادب کښی ښکارندوی دسلطان شهاب الدین غوری (۵۶۹-۶۰۲ﻫ) معاصر په خپله قصیده کښی داکلمه پهیو ه بیت کښی د«شاعر»پهمعنی داسی استعمال کړ یده).

پهیر بن چهزغ دچونیو نځوز پـده شی (تهو اچندی)سره کساندی اشکلونه.

دپټی خزانی پهخطی نسخه کښی دی کلمی ته د«شاعر »معنی لیکل شو یده.

نو ځرګنده شوه چه هغه ارغونی چهند ، تهمنسوب و م دی خو (ه) چهحرفعـلت و دپښتو له(صایتو) تو رو څخه ده تراری شو ید. داشلوك کلمهسنسکریت کښی دشعراونظم پهمعنی ده ، البیرونی کتاب الهند جلد۱۹٤مخ)ولی زیاتره هندی کتابونه اشلوك دی ، دایو راز نظم دی چه(چار پد)یی بولـی او هـر (پد)اتهحرفه ، مګر پهځاور و سرو (پدو)کښی دا اتهتوری ورازندی ، دځاورو (پدو)آخرحرف لهیوه جنسه(ثقیل) ار دهر یدپنځم حرف تل(خفیف) او شپږم یی بیادرو ند، او اووم یی پهدرو هم او څلورم کښی (سپک)خو پهاو ری دریم (پد)کښی بهثقیل وی ، اشلوك دهندی کتابو بنسټ دی و دښکاندوی دشعر اشلوك ، دپټی خزانی پهحو الهشعرتهوایی ، داهم هغه لفظ دی چهپهپښتو کښی پههغـی معنـی ژوندی او استعمال شو یدی.

پخپله دسنسکریت کلمهرسمی شوی ، مهذبی شوی ، پشپړ شوی پهمعنی راغلی ، د(ودی)پهبحث کښی موذکر کړی ، ددی لغوی تحلیل داد ی : داو م مرکب دی ، لومړی جزء یی(سیانس(دراست پهمعنی او دوهم یی (سه)دی چهدپښتو (ښه)معنی لری پهسنسکریت کښی وایی : سودل یعنی ښه دول ښهښه ددی نامهدریم جزء(کریت)دی چه د(کړشوی)معنی لری نو پهلنزکړاری تغیرسره کټمټ د پښتو (سم

ښه-کړی) یعنی (سمکړی) او د ژ بی د تانیث په لحاظ (ښه سمه کړی باید و ویله شی یعنی) ښه سمه کړی ژ بـه چه پدغه معنی ژ بیو پوهانو هم ضبط کړ یده (دهندوستان قاموس ۴۸۰ مخ.)

سر بیره پر دی ددی کلمی مشتقات په عین معنی دپښتو په ادب او ژ به کښی مستعمل دی لکه دشیخ متی شعر ددې نړی په عشق بسمی) دی- داصلاح . انصاف عدل په معنی لکه شیخ اسعد چه وایی :

«په سماوی ودان آهنگر انو و . همدادول سمو ن- سمول- سم راست- (سما) موافقت او نـور

دسیو : دهند آریاو ، پخوانی تورلینگیان ، دځان په مقابل کښی (دسیو) چه ددښمن ، بیدین ، معنی و رکوی بللیدې ، ورو سته ددی کلمی تغییر کړی (داس) غلام ته و ائی داو ستا په ځینو برخو کښی (دژ) دش عموما د(بد) په معنی دپارسی په ز یاتر والفاظو کښی (دش) راځی لکه دښمن د شنام دشخنیم دشوار نو په پښتو کښی دښنه-دښن ، هـو غـه د سنسکر یت دش ، لیاد سن او د اوستاد ش دی چه یو (ن) نسبتی ورپوری نښلول شویدی . ملکیار وائی : توری تیری کړی دښن مسو پر یـکړی امیر نصر لودی وایی : زما دښنه هسی تورا کړی لیا تورانی دښن چه وایی (پټه خزانه ۱۱- ۱۷ مخ) خلو ر ولـی : دآریا و دری ولی تاریخی دی خو په هندکښی څاور مه وله هغه دسیـو گـان.

تورلینگی و بالل چه دهند پخوانی تورپستی و کړی و و ، ددغو طبقو یادونه دلسم ویدپه (۹۰) برخه کی چه «پورشس» یی بولی پـه د استانی دول داسی را غلیده : داپـر دو شی ، بدن یـی وو یشو ، برهمن یی دخولی ، را جنیا یـی له مټو ، ویش ، له ورنو ، اوشدر ، یی له پښو څخه پیداشو ل (ویدك اندیا ۲۱۷ مخ) .

نو دهند آریائیان وائی : برهمن چه دخولی پیدا شوی کاریی ښو ونه -حکمرانی ده ، هغه څوك چه دمټو پیداشوی کار یی جگړه ، او قوت دی- دپښو چه پیداشو ، کـار یی ، دتمدن نظام ، کرهنه ودانی ده خوشدر چه دپښو نه پیدا شوی کارئی چوپـړ ، او خدمت کول دی .

برهمن : لو مړی وله کاریی لولول لوستل د دین دخزانو ساتل دی دپښتو د تاریخ لیکـوال ددی کلمی معنی دپښتو د(برم- بخت) له کلمی سره نزدی بولی دیوائی د(برم) څخه برهمن داسی جو ړشو چه یو دنسبت ادات (من) چه اوس هم په پښتو کښی شته ورسته ورپوری وتړل شونـو (برهمن) شو داستعمال په واسطه (ه) وغوزیده د وهمیمه سره یوځای شو ، یو په بل کـښی د ژ بـو په قانون مدغم شونو (برهمن) پاته شو کشتری : په ویدا کی را جیناو ر وسته کشتری یادشوی چه د شهزاده جگرن معنی لری دادله دوهمه فرقه وه دپښتو دتاریخ دلیکونکی په عقیده دا کلمه کته مته پښتوده اوله دوو کلمو جوړه شوی (کښ) د(آختن) په معنی اودوهمه یی (تړی) ده چه مفردیی (تړ ه) اوجمع یی

(تو ر ه) ژاڅي او په‌اوسني اصطلاح سره عسکر (کښتو ری) تو رکښ کټ مټ د (کښتو ری) مقلوب دی په خير لبيان کې راغـلی ده .

و يشيا : دانو م دهندی‌آر یاو ددر یمی ډلی نوم په و یداکی و یسیا ، او په‌سنسکر یت کی و یس ږ یسیه و یشیا دبزگر ، معاونت کو ونکی ، داعتماد خاوندمعنی لر ی په پښتو کی په‌عین معنی موجوده‌او مستعلمه‌ده خو شحال خا ن وايي : (پدی کار نشته ويساهمدم‌ته‌و ايه‌الله ، دمافبل‌آخر (ی) په‌حذف سره هرکله چه په معنی کښی فرق نشته نو کټ مټ (پښتو) کـلمه ده .

شودر : څلورمه هندی‌دله تر تو لو ټيټه‌نـاملموسه ډ له ده د ا کلمه په لفظ او معنی کښی د پـښتو (سو در)سر ه یو شی ده ، پښتانه‌شود ر نا لا یق ـبی تهذیب ، ناپوه سړی ته‌وائی چه‌هوغه د شو در معنی لـری .

ور نه ـ دچار و نیا دطبقو و یش : په و یدی ژ به (و ر نه) رنگ ته وايي ،خو (بنه) په پښتو کښی دمخ‌رنگ‌ته وایی ـلکه‌بنه ‌یی الوتی یعنی ر نگ‌یی تللی دی، هر کله چه‌د(و) او (ب) ابدا ل عمو می دی‌لکه زابل = زا ول ـ بنو روا ـ بنور با لومړی پلا (و ر نه) (بر نه) گرز یدلی ، او (ر) دثقالت په و جه و تلی ده نو (بنه) پاته شو یا ده ـ خو هر کله چه‌دڅلور و آر یائی دلو نو مو نه‌پښتودی ، نو ددلو دجو ړ یـدو اساسي‌نو م هم پښتو دی ځکه‌هغه و یدی‌کلمه او س‌هم په پښتو کی‌شته‌شکل‌یی (بنه) ده یعنی رنگ باه‌داچه دغه پخوا نی آر یائی عنعنوی ر یښه په پښتو کی دادو لـژ وندی ده پښتانه وایی : دمیرانـی‌باد راو الو ت دغر غښت‌په ژ به‌و ښت ، نو و ینا‌ـعلم او اداب دغر غښت‌کار دی ـ داباد د(ښتنی)په‌متو ونښت تو ر ه ـعسکر یت ددوی‌کار دی ـ دسړ بن په لمن‌ونښت چه‌د لو ی‌لمنی خاو ند وا ك اوسیاسی چا ری‌دده دی .

من : په سنسکر یت کی‌ارا دی‌ـروح‌ته وا يي (هندوستانی) قامو س۷۰۳ مخ)البیر و نی هـم‌دارادی په معنی‌راو ړ ی ، نو دا کلمه په‌لر غو نی‌پښتو کی‌په عین معنی‌مو جو ده ده امیـ‌ر کـ‌ر و ړ دغور پـا چا (۱۳۹ هجر ی) په‌شاو خوا کی‌من په خپل‌شعر کی دارادی‌په معنی ضبط کړ یده دی‌وا يـ‌ي : » غښی د(من) می ځی بر یښنا په‌مر څمنو باندی‌ـپه‌ژ و بله‌یو نم‌یر غالم په تښتیدنو باندی» شاعر وایی‌دا راد ی غښی می‌لـکه بر یښنا په د ښمن لگیـږ ی.

ستهان : په‌سنسکر یت کښی دطرف معنی لر ی ، په پارسی کی د(ستان) لـکه‌نو رستان شته ده‌مکر پـه پښتو کی پخپله د(ستهان) کلمه‌عیناً په هغی معنی‌مو جوده ده‌ښکار ندوی‌دسلطان‌شهاب الدین په‌مدحیه کی وائی : تو رستهان یی کړ رنا په‌جهادو نه (پټه‌خزانه ۵۳مخ) تو رستهان ـ تیاره هو ادیعنی (هند)یی په غزا گانو رو ښانه‌کی .

نمز دك ـ مزدك ـ نمست ـ مزدا ، داكلمات تول آريائي دي مگر په پښتو كښې ديرې كامې پدغه رينبه اړه لري سنسكريت نمست : ستايلي ـ نميست ليا نمسيه دعزت خاوند مجلل ، محترم (هندوستاني قاموس ٧٤٩ مخ) دد ي موادو ريښه (ن ، م ، س ، ت) ده چه (ن) يې په ژ بوكې حذ فيږ ي (س) په (ژ) بدليږي او (ت) په (د) ، خو په اصل كې دلمنځلو ، نيايش معنى گاني پرتې دي ، په اوستا كې د ، ز دا كلمه داړې خداى نوم دى چه (اهو رمزد) يې هم بولي ، د دې كلمې دوهم جزء چه (م ـ ز ـ د) دى تـرڅيرنه لاندې نسو چه دسنسكريت له (م ـ س ، ت) سره له يوه جنسه دي نو په پښتو كښې لدغې مادې څخه لمونځ ـ لمونځ او پارسي كې دنماز ـ معنى وركوى نماز دخضوع په معنى نه دعربې (صلوت) گرد يزې وايي چو ن امير را بديدند نماز بردند ـ (زين الاخبار ٧٥ مخ نو دپښتو ژ بې مونځ ـ لمونځ ـ نماز ـ نمزدك نمانځل ـ لمانځنه (مسيت) (مسجد) او نور مشتقات تول لدغي ريښې څخه دي په پښتو كښې دعبا د ت ستاينې په ځاى ذكر شوى دوست محمد كاكړ خـوشحال خان ـ عبدالقادر ، او ، نورو په اشعا ركې په عين معنى استعمال كړيدى .

و يا كرنه : پشپړ و يدانگو كښې دكرامر او نحوى په معنى راغلى ده په سنسكريت كې و ياكرن د امر او و ياكرنې دكرامر په هانو په معنى ده ـ داكلمه دو ه جزء څرگنديږ ي ، لو مړى (وى) چه په پښتو كې (ويا) (وين) راغلى خو شحال خان وائى (داوين زمانه دراز دى ـ دامنزل دورو د را ز دى) نو دسنسكريت لو مړ ى جزء له دغې ريښې څخه دى (ويا) دو ينا ، و يل په معنى ، دوم جزء يې په پښتو كښې په عين معنى مستعمل دى كړ ن ـ كړنه (فعل ـ عمل).

منو : دسنسكريت مانو ، دسړكې «كوچنى سړى» په معنى و ، په پښتو كې هم دا مفهوم كټ مټ موجو د دى پښتانه (بر مانو) دغره او ځنگله سړ ي ته وايي ـ او (مانو) دسمي سم انسان ته وا ئي يوه ملي سند رغ :

دبر مانو په څېر ترهيږ ى   دروغ ما نو پشان كښينه ديد دى كړ مه

يعنى دځنگلي سړ ي غو ندې ځله له ما نفرت كوى دسم انسان په دود كښينه چه و دى وينم ـ منل هم لد ى ريښې څخه دى .

من : دمخصوص وزن معيار دى په ريگو يدا كې يادشو ى (موز ته يو من سـره ز ررا وړه (ريگو يدا (٨١ برخه) دا و زنى معيار په پښتو كې به عين لفظ او معنى موجو د او مستعمل دى .

كركريش : په و يدا ، او ستا كې دشديارى ، كرلو معنى لرى ، الماني گيگر وائي (كريش) يعنى كلمه ده چه ديرو يدى ـ او ستا ئي الفاظ تري جو ړ شو يدى په او ستا كې كر شيو ت ، دبزگر معنـى وركوى ، په سنسكريت كې كريشي شديار كو ونكى ته وا يي ، كرييشنې دكرلو ، زراعت معنى لرى

نو دپښتو کر۔ کرښه؛ کرښت کر ښه لدی رېښې سره نژدی ربط اری ،کری۔ کرښه د ښه یا ر خط ته وائی .

دپښتوا نو آریا و اجتماعی تشکیلات په پښتو کښې :

دو یدا او نور و لرغونو آثارو څخه څرګندیږی چه پښتو انو آریاو ځانګری اجتماعی تشکیلات درلودل او سرچه موږ هغه دپښتنو له ژوانه سره وکسو دپښتنو ژوند هم کټ مټ په هغو ږو اولسی پولو ،ولاړدی هغه لرغونی عنعنی ، ځلی رسوم لکه کورنی ، عشیری ، کلی پښنه هوا د تراوسه په پښتنو کی مروج دی ، هرکله دغه دو دونه آریائیانو دپښتو نخواخښنه ځان سره هندته وړ ی دی نو ښایی چه زا ړه نو مونه یی هم پښتو وی لاندی به هغه پښتنی دو دو نه ولیکو :

پتی : په ویدی ژبه کښی دبادار په معنی ،ویس پتی دکلی مشر وو داکلمه ، تر بخدی پخوا په (آریانا ویجه) کښی موجوده وه، وراجه پتی دورشو مشر ، کرامه پتی دکام مشر کولا دکهول په معنی دا تول په زړ ومعناو سره په پښتنو کښی او س موجود دی لکه ، حمید چه وائی : پروت په وینو کښی لت پت ښه یم په پت کی *نه دسرو زرو په تخت باندی بی پته۔عبدالقادر وائی : په یاری کی به صادق هله باله شی *چه ترمرګه دیاری پت وساتی۔شیخ رضی د ۴۰۰ هجری په حدود کی وېلی : نصره نه مو یی له کهاله لو دی نه یی په کاوه .

نصر دځپل تره شیخ رضی په ځواب کی ویلی : دلودی زوی سنتی یم د حمید له لوړ کا له یم دا کلمه دامیر کروړ په قصیده کښی (۱۳۹ هجری) (کول) ذکرشو یده .

د کرام کلمه (کلی په معنی تراوسه په مشرقی ، نورستان اوکوهستان کی مستعمله ده لکه لوی ګرام، بګرام۔ اشترګرام۔ودی ګرام، شیدا وایی :

تر هغه پوری بګرامه په جهان مشی بدنامه

بګرامی دکابل او بتخاك په منځ کښی یو مهم موقف دی۔ داتولی کلمی زموږ له هو اده او د پښتو څخه ویدی ژبی ته نقل شویدی یو ه پښتو لنډی ده: دبیلتانه سندری اروم ۔ جانان له کرامه سحر کډی با روینه .

ویسه۔ ویس: داکلمه هغه‌ی یساده چه دځاورو دلو په مورد کښی و پیژندله شوه په بله معنی هرکله چه دځږ ګرامو، وګری به یوه (ویسه) شوو نو مشر به یی ویس پتی باله (کیمرج هستری ۹۱-۹۴ مخ) المانی ګایګر وایی چه‌ویس په‌اوستا کښی هم کلی ته ویل کیده او په رګویدا کی دکور۔ کورنی قبر معنی لری څرګند یږی چه هغه ویس دانګلیسی هوس د پښتو (او سید ل) دسکونت ځای دی.

پور (کلی) وروسته ئاکلمه د ښار په معنی وه، په سنسکریت کښې هم پور دښار کلی او کامپ په معنا وه په مشرقی کی اوس هم دکلی په معنی ده لکه سلطان پور-فتح پور-دهندبهاول پور، دکابل شیرپور.

سمهتی: دسمهتیا په بحث کی مو ویل چه دمجموعی معنی لری خو دلته هم دجرگی په معنی ده سیمیتی یوه مهمه جرگه وه چه په رگویدا کښې ذکر راغلیدی، لدی رینښی څخه دی:

سمیت- دتولید چاره سیمیتنا-یو له بله سره تو لول، غونډول دهندوستا نی قاموس ۴۷۸مخ) دپښتو سمت کښې مت دغه شکل لری چه غالباً دجرگی معنی هم ورکوی.

سا مانه: په ریگویدا کی دیوی میلی نوم دی چه په هغی کی به تولو طبقاتو دخپلو لویوا و جنگی سپورتو مظاهری او هنر نمائی کوله (افغانستان اجلد ۱۳۲ مخ) دادول میلی تر اوسه په شلگر-قلات اوقند هار کښې رواج دی-سا مانه تر اوسه په پښتو کښې د تظاهر په معنی ده وا یی سا ما نه کوی یعنی تظاهر کوی.

تاج- په پښتو کی د(نخا) شکل عوره کړی چه درقص په معنی ده یو پښتون شاعر وایی:

لکه ناڅی چه بسمل له تیره تیغه-چه په تیغ دی شوم کړم نو نخاراغله.

دیو ادیواس: په سنسکریت کی داکلمه دلمر، رنامعنا لری، دهندوستانی قاموس په حواله (۴۰۶مخ) و یدی ماده یی دیا، دڅراغ په معنا ده اولکه په تصریر الجواهر- او ویدك اندیا کی چه را غلی یونانی زیوس-لاتینی جوفیس، چرتیر، دزړی المانی (دیو) داسلاوی (دیو اس)، اطالوی (دیو ا) دپرتکالی او هسپانوی (دیوس) هم لدغی کورنی څخه دی خو که مونږ دغه دیو اس کلمه تحلیل کړو د غه د پښتو (دیوه) ده چه دڅراغ او رونا په لرغونی معنی مستعمله ده یوه ملی بسندره کښې وائی:

ته به د کوم مجلس د یوه یی — زه دهجران په تاریکو کښې ناسته یمه

هر کله چه اروپائیانو (دیوس) د آسمان په معنی هم باله دپښتو په یوه لنډ ی کی په عین معنی را غلیده.

د توری شپی دیو یز آسمانه — سترگی دی وڅه که به لمر را خیز وینه

څرگنده شوه چه دغه دپښتو لنډی چه ذکر شو ه دهغو تو لو ار و پائی کلمو چه ذکر شوی ماخذ گڼل کیږی.

پښتوا و-او ستا: دپښتو دادبی تاریخ دقدامت لپا ره هغسی چه مو پښتو له و ید اسنسکریت سره مقایسه کړه له او ستاسره هم غوا ړو چه دا اوزه په اوزه ودرو و څکه مو ز دادری ژبی (سنسکریت او ستا او پښتو) سره خویندی و بللی لو مړی:

اوستالیاز ند: اوستادویدی ژبی غبرگولی زوکړی: اوستا دژبی په حیث لـدی جهته یا د شو یدی چه داوستاد کتاب زوړتوك (گاته) پدغه ژبه لیکل شویدی، نوداوستا کلمه دتحلیل وړده اوستا په بیلو بیلو اشکالو، او معنا وو تفسیر شویدی خو په پښتو کښی دښی ستاینی په معنی ثابتیږی، دتحلیل گردان یی خورا اوږد، دی دلته نه ځائیږی.

زرتشترا:-دا نوم دهاك په تعبیر د (اغلی زړه خاوند) معنی لری خو په پښتو کښی دهاك په تعبیر داوستا زرته اود پښتو (زړه) دی ځکه د اوستا (ر) د (ت) په ملگرتیا یوراز دروند آواز ورکوی چه د پښتو (ړ) ته ورته ریږی او دوهم جزء (تشتر) په حقیقت کښی (ب- ش- ر) دکلمی د اساس توری دی چه دش ابدال په (ښ) او داخر توری (ر) ابدال په (ن) کیدای شی ځکه دواړه یو مخرج لری نو په پښتو کښی تشتر (تښتن) دی چه د خاوند معنی اری اوهمدا پول د څښتن په شکل هم په ادب او محاوره کی مستعمله ده نو ټول نوم په پښتو کښی.

د (زړه تښتن) دپارسی (صاحبدل) په معنی دی چه زردشت غوندی سړی ته نسبت جوت دی.

سپنتمـان: دا کلمه د زردشت له نامه سره لیدله کیـږی (وایـی دده دکورنی نوم دی) چه معنی ئی «سپین نژاد» دی، (گاتا ۹۲ مخ) کښی هم دا نوم راغلیدی، ځینو پوهانو (سپنتما ن) (پاك روان) ترجمه کړیدی (افغانستان لومړی جزء (سپین) صفت دی چه ترخپل موصوف د مخه راغلی، دوهم جزء (تمان) موصوف دی چه اوس هم ددی کلمی شکل (تومنه) ده یعنی اصل او خمیر- په مغربی لهجه د شیدو تومنه (مایه) مستی دیی-دبد سری پیاره کښی وایـی تو منه ئیـی بده ده یعنی خمیره یـی ورانه ده، نـو پـه پښتو کښی هم د هغه تاریخی (سپنتمان) «سپین تومنی» یعنی خمیره یـی پاکه ده نوم بـه شی چه یوازی دسپین ماقبل اخر (ی) د تخفیف په لحاظ حذف شویـده او دتومنی (واو) هم ځکه چه حرف علت دی په الف اوښتی، پس له (م) څخه راغلی، داسی تغییرات پس له دریوزروکیـاو، د ژبوپه تحول کښی طبیعی پیښیدو نکی دی- نو د (سپنتمان) لومړی جزء (سپین) په اکثرو آریائی نوموکـی ریښه لری او داوستا په وندیداد کی داسی نومونه ډیر راغلی.

وارِه: دا کلمه مهمه تاریخی اهمیت لری په وندیداد کی دا نوم راغلی دی، اوداسی ښکاری چه په بخدی کی دا لومړی (ښار او ودانـی) ده چه (یما) پـاچا ودانـه کړه، دی ښا رلیا ودانی ته: یما د انسان- حیوان- مرغانو- نباتا تو، سالم ښه اوبهترین تخمونه راوړل، واره ودانـه او تخمونه ولگیدل، خاصی دا چه د اوستا واره عجیب تاریخ اری او همدی کلمی دزمانی تیریدو په ترڅ کښی رنگونه پیدا کړیدی چه اصل یی نه پیژندل کیږی، خو هر کله په پښتو

کښې ريښه موجوده ده ، او په سنسکريت کښې لدی کلمې څخه وار محوط « وار» ديوه ښار څلورمه برخه ، يو داسې ځای چه د هرې طبقې خاق پکښې اوسي ، واړی ، يوه محوطه ، غولی دربار - باغ (هندی قاموس ۷٦۱ مخ)

اسلامي مورخين د (نوبهار) ودانه په بودتون ، ياد کړيدی خو اصل اوستائي کلمه واره ، وه په سنسکريت کښې (واره) شوه چه معنی يې ښار ، محوطه ، کلا غوندی ده - هر کله چه د بودايانو ، بودتون (ويهاره) وگرزيده - په اسلامي دووه کښې د لفظ او معنی له کبله واو په هم مخرج توری (ب) ابدال شو او (بهار) وگرزيد ، بيا يو د (نو) لفظ پری زيات شو (نوبهار) تری جوړ شو چه تر دويمې هجری پورې د بودائيانو ، معبد و - په پښتو ژبه کښې لرغونی کلمه (واره) په هغه زاړه مفهوم شته يا ، يوازی واو په هم مخرج توری (ب) اوښتی (باره) شويده او (باره) په اوسني پښتو کښې دبرين ديوال ته وائي چه کلا - حصار ته ورته وي او په کښت - ودانۍ - غوجل ، راشرخي ، نوکومه واره چه يما جوړه کړيده شکل يې په پښتو کښې تراوسه شته رحمان وايي :

باره وتړه نو هله زراعت کړه تقوادارشه هله تمه دجنت کړه .

خوشحال خان وايي : که زړه دوارکاژبه قرارکړنه - مات دی د پند دبارې بندونه .

نو د يما واره د پښتو باره - باده ، بند - ديوال - حصار - کلا - ترتولو اريائي ژبو په پښتو کښې بشپړ پاته اوژوندی ده .

بامي :- له پخوا زماني دبخدی ښاريو صفت لاره چه هغه باميک ، ليابامي ، ذکر شويدی د ځلاند معنی ښندی - په پارسي کې درخشان دی - مسعودی يې (بلخ الحسنی) بولی دارمستتر چه باميک - (درخشان) او په اوستائي ژبه زندکښې ريښه باميه ده ، لدی څيړنو څخه څرگنديزی چه باميک زړه اوستائی کلمه ده خوو روسته (بامي) شوه ، البيرونی وائی بلخ و اسمه في القديم بامي) داننددراج په تعبير دبلخ بامی کلمه د بلخ باميان په نامه هم ليکل شويده ...

خود بامي کلمه اصلا پښتې ده او د بامي نوم هم د پښتو په اسماوالرجالو کښې د يوه کام په حيث موجود دی ، بامي زی د پوپل زو په ځانگه کښې يوه ښه ده (حيات افغانی ۱۱۸ مخ) دا قبيله دقندهار په ښار کښې يوه مخصوصه محله لري پدی معنی بامي علم او ديوه پښتنانه نوم دی ، نو دا کلمه داسم په حيث زمونږ په اسلافو کښې مروجه وه - داهم ثابته ده چه بامي ديوه غرنی گل نوم هم دی چه او زده ساقه لری سور پيا له ئي گل لری شيخ اسعدسوری متوفی(٤۲٥ هجری) دپښتو په يوه پخوانی قصيده کښې وايي :

نه‌غا تول بیا زرغوړ نیزی پەلاښه نو نه با می بیا مسیده کاپه کوهسار

هرکله چه‌دگلانو استعمال دباغ په (نوبهار) کی‌تول مورخین ذکرکړی او تراوسه‌دگل سرخ میله هوری په‌پسرلی روانه‌وی‌نو بنائی چه‌بلخ دسرو گلانو په‌سبب بلخ بامی بلل‌شوی وی په‌هر حال بامی پښتو کلمه‌ده .

اسپه : په‌استائی نو موکښی دآ س‌په‌نامه تسمیه خوار ادیره ده‌تر اوسه هم‌دا، آریائی کلمه په پښتوکښی مروجه ده‌او دیرخاق خپل نومونه اسکیء،سکاپ- کورنګ- مشکی-ورخان زدی‌چه داسانو دکورنیونو مونه‌ده ، دباغ دپاچاهانو بوه‌کورنی داسی وه‌چه‌ده‌ر یوه‌نوم‌په‌اسپه کامی ختمیده دا کلمه‌پښتو ده او داسپه کلمه‌دآس مونثه ده‌او په‌پښتنوکښی داعام رواج دی‌چه‌دمال داری‌حساب په‌مونث‌جنس کوی‌لکه‌زلمی زراوښی اری.زر مږی لری . دخانانو ملی ډیاره‌خیل اسپه بلل کیدل .

راغه : دا کلمه‌دپښتو ادبیاتو دتاریخ لیکوال راغه‌په پښتو کښی (په‌و بنوشین دښت) تعوابی په بوینده عالم‌کښی دالفظ مستعمل دی‌خوشحال خان وائی :

چه‌تل‌وی‌ځای شوغرونه رغونه زه‌دا په چاپسی مجنون صفت یم

سپین‌غر : په‌اوستاکښی داوم سپتیا گونا - گری‌ذکرشوی‌چه‌معنی‌ی (سپین - رنګی-غر)راځی چه‌عین‌پښتوکلمه تری جوړ یږی .

دځنوو سلونو مونه لکه‌خوده اوستائی‌کلمه‌چه‌دال‌په‌لام بدل شوی‌اوخول -خولی‌تری‌جوړه شویده ، بله‌اوستائی کلمه چکوشه ده‌چه دیوی‌رسای‌نوم وواواوس دغه کلمه‌په‌پښتوکښی دچکوش په‌دول مستعمله‌ده -بله‌دغښی‌کلمه چه‌اوستا کښی (اشو) وواوغښی‌ته نژدی‌ده.

دژوری تتبع څخه څرگندیږی‌چه‌نوری (ویدی. او (اوستائی) کلمی هم‌په پښتو کښی‌تراوسه په‌عین هغولرغونو، معناوو، موجودی‌دی‌چه‌دلته‌یی‌ذکرخبره‌خوړا اوږدوی‌نوپه بر نیو کلماتو اکتفا وشوه.

تاریخی‌پیری-یونانو باختری دولت : دسکندر راتگ دو ، پخوا ذکرکړ ، خوترسکندر وروسته هغه‌یونانیان‌چه‌دلته باختر کښی‌پاتی‌شوی‌وو ، ژرترژره‌یی‌خپل‌علایق دیونان‌څخه‌پریکړه‌او یونانی باختری‌شول ، دیودوت دباختریانو په‌مرسته‌په(۲۵۰ ق.م) کښی‌دباختر استقلال اعلان کړ-تر دی‌ سری‌وروسته«ایوتیدم»په‌۲۲۷ ق.م‌کښی‌پاچاشو ، او دسلوکیانو ، اومریانو نفوذی دهندوکش‌له سهیلی‌برخو څخه‌پرځت وواهه اوپه‌چینی ترکستان او هندکښی هم‌ښارونه ونیول ، خود «یونانو باختری »دوات فتوحات په‌هندکښی دمیناندر ، دمتریوس او اپولودوتس په‌دوروکښی تر دی‌ځایه

ورسیدهچه (پتالی پوترا) دموریادامپراطورۍ مرکزيې هم ونیو، پدی وسیله دباختر تهذیب د هندپه ودانیو، هیکل تراشي او دمستظرفه هنرو په چارو کښې خپور شو؛ مګر د (۱۷۵ ق.م) په حدو دوکښې دیونانو باختری دریمه کورنۍ په اقتدار راغله. اویوکراتید، دسترتو لوالک په حیث په تول هیواد قبضه وکړه- خو دا کورنۍ دکورنۍ نفاق او دپارتیانو د تجاوز، او داسکایانو د نهضت په اثر په ختیځو پواو کښې خپل نفوذ دلاسه ورکړاو د (۲۵-۲۰ ق.م) په حدود کښې دهندوکش په شمال کښې محدود شو.

اما دمدنیت په ساحه کښې دیونانو باختری (۲۰۰) کاله مستقل سلطنت په باختر کښې ددې باعث شو چه دژوالک دچارو دامتزاج په سبب مدنیت، فلسفه، هنر، رسم الخطاونو راجتماعي او مستظرفه صنایع دیونانو باختری، مدنیت په نامه دهندوکش په دواړو خواوو کښې خپور شو او دافغانستان دلرغونی تمدن په لړ لو سربیره دیونان مستظرفه هنرونه، فلسفه، اساطیر، متولوژی، باختری ذوق سره مخلوط او یونوی مدنیت منځ ته راغی چه پخپله یې دافغانستان په ملت پوری اړه درلوده، پدی وخت کښې دخروشتی، برهمنی، یونانی رسم الخطونه مروج وو چه دیونانو باختری او یونانو بودائی صنعت تری پیداشو.

تجارت پرمخ ولاړ، دیونانو باختری، پاچایانو مسکوکات دراکړی ورکړی باعث شو گرزیده، خوهر کله چه دباختر دمملکت اداری مرکز دآسیا دوچی دلیارو دتقاطع مرکز ومنل شو او هرکله چه دیونانو باختری دولت نفوذ په هند، او چینی ترکستان کښې لا پخوا خپور شوی وو، داوخت دنو موړو هیوادو مال التجاره افغانستان ته وارديده او لدی لیاری دامو دریاپه ذریعه (دخزر) بحیری او بیاد اوکسین دلیاری دتوری بحری په اوبوکښې روم ته هم وړل کیده. له بلی خوادامهال په پخپله افغانستان دمستظرفه صنایعو په دګر کښې دآسیا په ستره قاره کښې څرګند حیثیت لاره، د(یونانو باختری) مدنیت پخپله تریونان پرمخ ولاړ، خوباید ووایو چه دامدنیت باختری وو نه یونانی.

پارتیان: پښتانه او دباختر دصحرائی قبیلاو یوه پښه وه، پارت (پورېغاړه) دتبعیدشوی معنی ورکوی لدی کبله دپارت (ت) د(ث) تلفظ لاره، نو د(پرثیا- پښتیا- پښتو) یو والی څرګند ه خبرده.

کوشانیان: کنیشکاددی کورنۍ ستر حکمران دی (۱۲۰-۱۶۰ میلادی) ژوالکدراود. مګر ازو روسته دنو موړی دامپراطورۍ نفوذ دافغانستان له چوکاټه ووت، هند، چین تبت او روم ته ورسیده، دکنیشکا کتیبې دهند (دماتورا) بنارس څخه، ترغازی پوری دګنګا تر غاړو خپری شوی. کانشکا، خطا ختن- کاشغر، یارکند ونیول او دامپراطوری حدودیې ترخلو رو سترو رود خانو (امو دریا- اباسین ګنګا، او تارم) پوری پراخ او دسینګیانګ دنیو او په مقابل کښې دچین شهزاده او نور و یرغمل راو ستل

چه دبگرام دښار د(سریکه‌ویهاری) په‌معبد کښی ساتل کیدل-ده‌دوه پایتختونه در لودل، بگرام یی داوړی، او (پوراشا پورا) پیښاوریی دژمی و و، کانیشکادبودائی آئین په‌اصولو کښی ستر اصلاحات وارد کړل، دده‌دستر و آ بداتو څخه‌دڅهار یکارود توپ دری معبددی، بل‌معبدیی په پیښور کښی و دان کړ چه‌خرابی یی‌تراوسه څرگندی ښکاری، کنیشکا دیر مسکوکات ضرب کړی چه‌داسکی دری امتیازه لری: رسم‌الخط - ژبه - تصور یرونه».

یونانی رسم الخط ته بدلون ورکړی چه (یونانو بودائی) یی بولی او پخپلو مسکوکاتو کښی تول آریائی ارباب انواع تمثیل کړی او داخبره دده په دوره کښی مذهبی آزادی را ښئی، کنیشکا، پوهان، ادیبان اوروحانیون پخپل دربار کښی راغونډ کړل هرکله چه هغوی ته‌یی ستر اهمیت ورکاوه، دده دسلطنت استحکام ته هم خورا گتور ثابت شو، کوشانیانو په هره‌بیه چه ورته تما میده خپل اقتداریی دخپلو پردوپه‌نظرکښی لوړ معرفی کا وه اوپدی ذریعه‌یی دسیاست اقتصاد اوتجارت پهسا جرکښی استفاده کړله، دکوشانیانورقیبانپه خپځ کښی چین، اوپه لویدیز کښی روم وو، دوی له‌دواړو څخه گته راوړه، چه‌کوشانیانو، دعصر دپوهانو، لیکوالو، اوروحانیونو دحمایی په حقله ستره دوره تیره کړی او‌هملوی دبودای‌آئین دخپرید و باعث‌گڼل کیږی، دکانشکه فتوحات دبودائی دیانت‌تبایغ ته لاره پرانستله او دلومړی‌میلادی‌پیړی په‌دوهمه برخه کښی دبامیانو، باختر، کاپیسا، اوگندهاراومبلغینو کاراوانونه‌دپامیرنه‌تیر شول اوترچین پوری‌په مخ ولاړه، هغوی مختلف کتابونه ترجمه کړل، اوپدی وسیله یی دبودائی‌افکارو دفلسفی مقدمات، هنر تهذیب، افغانی‌تمدن لمن هری خوا ته وغزوله.

دکانشکا په دوره کښی دسنکریت اوپراکریت ادبیاتو نهضت وکړاو کرییک و بودیک، دمدرسی مخصوص صنعت دهیکل تراشی په زمینه کښی هم پدی عهد کښی په مخ تللی دی.

دیونانو باختری- یونانو بودائی صنعت: دیونانو باختری مدنیت نفوذدکوشانیانوترعهده پوری پاتی‌شوی‌خو پدی دوره کښی‌له تغیراتو سره مخامخ شوه اودادولرسم‌الخط منځته‌راغی چه‌دیونانو کوشانی په نامه مشهور و، اودمیلاد تردریمی پیړی پوری‌پاتی‌شوه‌دپرا کریت‌او خروشتی رسم‌الخط په مسکوکاتو کښی داخبره تائید کړی» هغه اصلی‌یونانی باختری‌تصاویرچه‌په مسکوکاتو کښی لیدل کیږی تر دی اندازی ښکلی دی چه داصلی یونان‌صنعت‌هم‌ورسره برابری نشی کولی، لدی کبله پوهان دباختر دهنر مندانو ذوق دیر ستائی- دکوشانیانو دعصر فضا، دسنسکریت، بودائی ادب‌پرمختگ، ادیبان، پوهان او دکانشکا دعصر د(سکائی، تخاری‌او سغدی‌عبادتخانو کتابخانی، دافغانستان په تاریخ کښی خورا لوړ اهمیت‌لری، کوشانیان که څه هم په لومړی سر کښی کوچیان‌اودکراړ ژوند

ولس وو ، مگر هغه مهال چه افغانستان ته را غلو او دیونانو باختری ، او یونانو بودائی ، تمدن سره ئی آشنا ئی پیدا کړه ، پدی وخت کښی پخپله دذوقی آثارو ، مستظرفه صنائعو ، لکه معماری ، حجاری ، هیکل تراشی ، ادبیاتو ساتندوی ډګنل شو ، لدی حیثه دآرت په نړی کښی ، د ګریک او بود یک) دمدرسی مستظرفه صنایع ، دکانشکا دعصر خورا نفیس یادکار دی .

دسنسکریت ادب چه تر دوی پخوا مخ په ځوړ روان وو ، پدی عصر کښی بو ځل بیا نهضت وکړ ی او علوم فنون پکښی داخل شو ، اوو روسته دشعر ، لیک ، درام ، افسانو ، پند ، حکمت ریاضی ، هندسی ، طب نجوم ، ژبه وګر زیدداستر مدنی انقلاب په هند کښی نه بلکه په افغانستان کښی منځ ته راغی ، پدی وجه دمختلفو پوهنو ځانګو دسنسکریت دادب لمن خورا اراته کړه ، کانشکا پو هانو ، ادیبانو ، لیکوالو ، شاعرانو ، دذوق اوهنر خاوندانو ته دادول توجه درلوده چه نرمو زړ یی دسترو مشو رتینو په دله کښی درولیدی ، وروسته ترده تقریباً یو زر کاله بودائیست په افغانستان کښی پاتی شو ، او بودائی معبدونه هر یو دزرګونو راهبانو ، کتابونو ، لیکوالو متر جمینو ؛ پوهانو مرکزونه وو ، مګر نن ور ځ له بده مرغه دکوشانی دوری هغه بشکلی تمدن دمعبدانو له ورانیدو سره یو ځای تر خاورو لاندی شو ، یوازی دهغه تمدن ځنی مستظرفه نمونی دفرانسوی لرغون پوهانو په ذریعه لاسته راغلی چه دکابل په موزه کښی خوندی شوی دی .

د پامیراو ږه لیا منځنۍ آسیاه

دژور و تحقیقاتو څرګندیږی چه دسپین نسل منشأ او تا توبی دپامیر ، لوړه لیا منځنی آسیا ده دطبیعی جغرافیی پوهان دنړی د برخی ته په ستر اهمیت قائل دی ، او وائی ، ددنیا تر ټولو مخکی دا برخه دونه اوږه ده چه دنړی بام یی بللایدی .

دهندوکش غرچه لرغونو پښتنو ، او مورخینو یی د « کسی ، غر بالی ، ددی کړ ی یو اهم غر دیء دقبل المیلاد لیکوالو پخپلو اثاروکښی دانمر ؛ په دوونومونو ، یاد کړ ی چه یوی پا روپا مزس او بل یی کاکی شی هندوکش دی ، ددی غره له قطبی څا نګو څخه مشهور تاریخی دآمو دریا ، راوتلی چه داو رال په « دند » تو ئیزی او دجنوبی ختیځ نه یی « آباسین » اردهنه مرستیان را بهیزی چه دعربو بحیری ته وړګډیږی . همدا دول ددی غره له یوی بلی ځانګی دسردریا ، رود راولاړیږی چه هغه په آخر کښی دا و رال بحیری ته ورځی .

په بل تعبیر هغه ستر غرچه آریا و ، دسیند هرکوش په نامه یاد کړی او معنایی : سپی ف ربو ر ده (درو دونو بڼخه) دکاشکار « کاشغر » په نوم هم یادشوی ، او پخپله پښتنو د « کسی غر » دکاسی پښتنو قبیلو ته منسوب » اوکشمیریانو پخپلو یش کښی « کاشیر » بالـه ، . . .

ددې غره داستانې دورې خورا ارغوني دي او پښتانه کسغریان نه‌هم یدو نکي قصې تري ګډوي سرچونې اسمائیل ددې غر په څوکه، او بیت نیکه ددې غره په یوه ځانګه دننګرهار تورغرکښې خښ شو یدې چه قبرونه‌یي تر اوسه ځرګسندز یارتو نه‌دي .

دوقوع ځای : دکرا کرم ، دلویدیزې سیمې ، د کشمیر تر قطبي لو یدیځ ، ددې او سنی (صوبه‌سرحد) او دافغانستان ، مشرقي قطبیزې لشي د(۵۰۰)میلوپه‌«واټان»ترځیږنه لاندې را غلیدې نو ددې غره قطبي ددې ، (آمو) اوسردریا په‌منځ کښې هغه‌ځکه پر ته‌ده چه‌دسپین نسل‌دپیدا ینبت ځای‌یي بو لي بلکه دمنځنۍ‌آسیا دالتی‌اوځه قدرتردې هسکه‌خوا داوسنی (بلخ) شا و خوا جزرا فی نښه دمځې ، ځینو پرها نو د(انسان) دپیسدا ینبت (زانګو) هم اتکل کړی ده، دعلم‌الحیات ، اود ځمکي د عمر پوهان وايي :زموږ اوسنی دنیا ، هرکله چه لمړنۍ‌راجلاشوه‌داوریو غونډ وسکي‌ږو ، اوپه (خلا)ئي تر خپل محور او دلمرګرد چا پیر په چورلیدو روانه شوه‌چه په‌ملیونو کلونو یې . پدې دول تیر کړل ، پدې ترڅ کښې څه قدرې سره شوه (پتوکی) يې ونیوه دا مهال که څه هم دمځکې ښکار‌ه‌سطح‌سره‌شو یو. ، مګر لړمونږيي لاهغسې داو رمرکز وو : او س‌هم که د ځمکې لړمون وکندلی‌شي د(لاوې) څخه‌دك دي- پوهان‌اتکل وهي چه‌دمځکې دپخیدو په‌زمانه کښې سختې زلزلې پیښې شو یدې مګر دديرو زمانو په تیر یدوسره دپامیر لوړه‌برخه دنړۍ ترټـولو برخو لو مړی سړه‌شویده ،له‌بلې‌خوا دطبیعي جغرافیې په شاهدی دامځکه ترزلزلو پخوا هم لوړه‌وه لدې‌کبله و یل کیدای‌شي چه‌دې لوړی طبعاً‌ترنو رو برخو پخو اخپله تو دوخه بایللی د ه ځکه لوړ برخه‌هغه وي چه،دخپل مرکز نه لرې واقع شي .

دبیاا‌و ژې ، یو هان‌پدې عقیده‌دي‌چه‌دمځکې هره‌برخه چه‌نورو سیمو پخواخپل‌حـرارت « دلاسه‌ورکوې یو پړول امتزاج اواعتدال پیداکوي چه‌ژواك لومړی پلا هلته امکان پیدا کوي او داخبره ممکنه نه‌بلکه یقین‌ده چه‌په‌نړۍ کښې ترټولو هغه‌نسل ‌، شر بلل کیزي چه‌دپامیر په لوړه ساحه کښې لومړی پلامنځ ته راغلیوي-ددې خبرې په‌تائید ځنې حقایق‌هم لاس‌ته‌راغلیدي ، مثلاً دمنګول اوتورنسل ثقافه ترسپین نسل‌پهزرګونو کلوپس شروع کیزې ، اوځنی نور قبایل لاپه ځنګلو کښې هم ژواك کوي .

بل‌دلیل دادی‌چه فرانسوي باستان پیژندو نکو دهندوکش په‌پښتنې برخه‌کښې داسې سمځې لیدلیدلی چه،هورې پیداشوې (ایری) او دلرګو سکاره‌د کیمیاوی تـجربې له‌مخې په‌زرګو نو کلونو پخوا سوزول شویدي-حال‌داچه داورد‌پیدا کیدو تاریخ چه‌انسان ترې استفاده کـړې هم‌تردې مودې ارغون‌نه‌ځرګندیږي .

دعلم الارض پوهانو وایي زمونږ دنیا ، ومړی په دوو ستر و ، برخو ویشل کیږي چه کوچنۍ ته یې افریقا او ستری ته یې یوریشیا ، وایي ، افریقا خو د سرطان او جدي په کرښو ، واقع ده یوازې یو ایشیا په معتدله کرښي پرته ده نو اتکل کیدی شي چه لومړنی انسان به د یوریشیا په کومه برخه کې پیداشوی وي ، لدې نظریې سره نژاد پیژندونکي پوهان اتفاق لري ، دکتور رادو ایس دې نظریې ته وسعت ورکړی وایي لومړی انسان د یوریشیا په هغه لوړه برخه پیدا شوی دی چه هلته «ایران ، افغانستان ، تبت ، سایبریا او منګولیا واقع دي ، او دلیل راوړي چه پدې ساحه کښې د پیدایښت داد و ل نښې لیدلې کیږي چه انسان دنشوونما لپاره مساعدې پرېښي - دې زیاته وي که چیرې انسان دلته پیداشوی وي لومړی یې په ښکار او دخارو په روزنه ژوندون کړی بیایې کرهنه هم زده کړې ده .

پدې باره کې که مونږ د بشري نسلونو دنفوسو شمیر سره پرتله (مقایسه کړو ، نو دا نتیجه لاسته راځي : د ۱۹۲۵ عیسوي کال داحصائیې د مخې .

دسپین نسل دنفوسو شمیر (شپږ سوه څلویښت ملیونه) دژیړ نسل (شپږ سوه ملیونه) دتور یوازې (دو سوه ملیونه) ګڼل شویدی .

هر کله چه دسپین نسل نفوس دیر دی نو څرګندیږي چه تر دوونورو نسلونو مشراو پخوا پیدا شویدی . د (لمنځه تللی ختیځ تهذیب) نومی کتاب مولف ددوار وسترو بشري نسلونو بدني جوړښت داډول مقایسه کړی .

سپین نسل : ددنګي ونې ، سختو اعصابو ، قوي دماغ خاوندی چه دزیار ګاللو ، په نماه واو پوهیدلو لوړ استعداد لري .

ژیړ نسل : دتنې له حیثه مضبوط ، دزیار ایستلو سره استعداد لري .

تر تاریخي زمانو پخوا ژیړ نسل څه مدنیت او تهذیب هم جوړ کړی وو خو ابتدائي بڼه یې دراوده ـ دانسترا پولوژي ، اتنالوژي ، جیو فزیک او بیالوژي پوهنې هم ددې خبرې تائید کوي چه دلومړني انسان پیدایښت بایدد پامیر په لوړه ساحه کښې شروع شوی وي ، مګر دافغانستان قطبي دده دباختر په شاوخوا هم ددې پیښې لپاره دبشر استعداد د لرونکي برېښي ځکه : دحفریاتو او طبیعي آب و هوا دمخې پدې ځای کښې داسې شواهد لیدل کیږي چه دانسان دژوند دپاره خورا مساعد دی .

هر کله چه زیاتره پوهانو دتاریخ له مخې د رغونو قبائلو مهاجرت هم دباختر څخه تاکلیدی نو دا حدس هم کیدای شي چه ددې ځای کلتور تر بین النهرینو او دنړی نورو برخو ته لیږدیدلی وي

ایالز ترلزه دسپین نسل دوجود تومنه (مایه) دلته پیداشوی او اغیزل شویوی.

پدی باره کښی دقبل التاریخ ددوری مطالعه هم بیځایه نه ده لاندی به لنده څیړنه پړری وکړو :

قبل التاریخ افغنستان: دافغانستان دمستور دونو دوجود په دایل لکه (آمودریا) (اباسین) (هیرمند) چه ورو ستی رود ، د هیواد له منځه تیریږی ، دبشر دقبل التاریخی ژواك لپاره خورا ښه استعداد لری ، وګړی هم هغه وخت دمناروخخه راکوز شوی او درو دووپناړوو دان شویدی دشوروی پوهانو ، دنیان در تال او (ترکان دری) دانسانی کوپړو (جمجمو) پلټنو ، دا خبره ثابته کړه چه دقبل التاریخ مغاری د(امودریا) په حوزه کښی وی ، خو دمغاره نشینی له زمانی څخه راوروسته دریولو یو رودونو په حوزو کښی لکه (امو ، اباسین ، اوهلمند) انسانانو هستوګنه غوره کړیده ، داخبره دهغو شواهدو له مخی چه تر میلاد دری نیم زره کاله پخوا منځ ته راغلی او دقطبی ختیځ او سهیلی ختیځ له مځکو ، یعنی (موهنجودارو- سیند ، هرنی بلوچستان) او د امودریا د(انو) له غتو کشف شوی څرګندیږی- وروسته تر هغه دموسیو هاکن موسیو کرشمن دحفریاتو په شاهدی چه دهغوی په ۱۹۳٦ میلادی دافغانی سیستان د(سرخداغ) او (سفیدداغ) او (تاروسار) په غتو کښی حفریات وکړل ، څرګنده یی کړه چه دحفریاتو دجریان په صورت کښی به له (۳-٤) زروکالو دمدنیت دادول نښی لوځی شی چه دهغو له مخی به د(سیند ، آمودریا ، ایران ، او بین النهرینو) په خوانی تهذیب ارتباط یو له بله سره څرګندشی

دسراوریل ستین « په عقیده» سیستان د(کلکولتیك) دوروستی صیقلی تیږی دوره لیدلیده او دهغه مساعد ، موقعیت دمخی چه سیستان یی لری ، دی هیواد ، داندوسس او اکسوس دحوزی په منځ کښی دکلتوری ارتباط دمراتبو ، دخپریدو په موردکښی مهم رول لوبولیدی.

هرکله چه دهلمند او هامون سیستان دلتاد (۵۰۰) میلو په فاصله داکسوس دحوزی (انو) داندوس دحوزی (موهنجودارو) څخه پرته ده نو مستر لندروس نه یوازی ددی مځکو په پاو ښو کښی بلکه دتیزو ، او مفرغ په ادواتو کښی هم مشابهتونه لیدلیدی داتوضیح دسراوریل ستین نظریات تائید ، او دسیستان اهمیت نور هم پسی لوړوی.

دافغانستان دشاوخوا مځکود قبل التاریخ تحقیقات کوم چه د(سیند ، آمو په حوزو)او دپارس په متعددو غوندیو کښی شویدی دقبل المیلاد دوهم زر دلومړی برخی په آثارو کښی د آس نالونه او سپرلی نورایراق پیداشویدی او مدققین ددغوشیانو له مخی وایی : هغه مالدار کوچنیان چه آس یی ایمن (اهلی) کړی وو هغوی دسیند ، بین النهرینو ، او

ما وراء النهر په یوه ارته ساحه کښې په‌لیز یدو ژ والک کاوو د آریا ، له قبائلو څخه عبارت دی چه موز بی دقبل التاریخ دافغانستان هوسیدونکی بولو .

دهندوارو پانی ژبو ویشنه :

پدی موضوع باندی غربی پوهانو ، افغانی تاریخ ایکونکو ، او نباغلی پروفیسور کوثر او ژدی څیړ نی کړیدی خو دلته په هغه برخه چه زموږ عقیدی ته څه قدر نژدی وی په‌لاندی دول څیړ نه کوو اړو:

په‌تیر و څیړ نو کښې مو دآریاو مو لد « کسی غر » لیاهندوکش و مانه ، نو هو غه « کسی غری » و لس چه دخپلو روا یاتو ، او عنعناتو سره‌پخپل تاتو بو کښې پاتی شو هغه دپښتو نتبر څخه‌عبارت دی ، ځینی وائی هر کله چه پښتو پخپل کور کښې دپاتی کید و افتخار لاره ، نود (کساله) او (کسا لد) یعنی خا لد په نوم هم یاد شو یدی .

غالب گمان دادی چه (افغان) دکوشان دکورنی نوم دبودائی آئین دمناو په زمانه کښې د(پالی) ژبی له‌ر یښی څخه منځ ته راغلی وی نود اکلمه (اپه ـ گان) یعنی هغه تبر چه ځای په‌ځای میشته پاتی شو او بل لورته نه‌ځی ، دپښتو ن معنی ورکوی ، چه وروسته تر ی (اپگان افغان) جوړ شو .

که موږ د « کسی دغره » نه‌لږ دقطب لو ید یځ لورته راکوز شو ، هوری به دا نسانانو هغه لرغونی خښته وگورو چه د(وا ری) (ویرو) لیا(برخ) په‌نامه ایښو دل شوی ده نو پوها نو هم دسپین‌نسل نوم ویر وکیښو د ـ پدی‌مور د کښې هرڅو ز یا ر هم وبا سو دسپین نسل لو مړ نی نوم راته څرگند نشی مگر دونه ویلا یشو ، هغه ولس‌چه‌لو مړی پلا دلته او سید ی ، هغوی ته (سغد یان) باید وو ایو « سغد » هغه ځای دی چه‌دسپین نسل دپیدا کیدو هیوادو ، او لد یی ځایه‌ته داو لس هری‌خواته لیز دیدلی‌وی ، پدی فرق سره چه دسر میریانو نیکو نه ، یکه‌راست دبلخ نه هجرت کړی او دآریاو نیکو نو لږ لږ دسهیل‌لورته‌را خوځیدلی او دهندوکش په‌ماحول کښی‌میشته شو ید ی ، بیالدی‌دو همه تاتو بی څخه دهندوکش دسهیلی ددی په اوږدو تر کشمیره ورسید ل وروسته بیا درو دونوپغاړ و هوا ر وته‌ر اکوز شوی ، یوه‌برخه دکابل‌درو دپه غاړ و او سینی صوبه سرحدته ، او بله برخه یی دسهیلی افغانستان لتو ته تر پسکتیا ، او د ریمه یی دهرات دلیاری ایران‌ته‌ور تیره‌شی ـ خو هغه ولس چه‌دهندو کش څخه‌یی هجرت کړی‌د کاسی لینا (کسیان) په‌نامه یادیدل خو چه‌په سهیلی افغانستان کښی خپاره شویدی د(آریا) په نامه یا د شو ل ، یوه بله څانگه دترکیی دلیاری‌سهیلی یو رپ ته‌ورننوتل او دایتالیی ، البانیی ، فرا نسی

رومانیی ، پرتګال خاوري یې ونیولی ، داولس په تاریخ کښې د(اندویوپین) پنامه معروف شو ، یعنې هغه «کسی غریان» چه هند ، ایران او عراق ته لاړل دکاسی په نوم ، او هغه ولس چه سهیلي اروپاته ورغلل د«کیسی غری» په نوم سربېره «آریا» هم و ، مګر هغه ولس چه دسغدنه پېلیږد ، ونکړ ، اوپه بلخ او بخارا کښې مېشته شول ، لیاهغه ولس ونه چه د آریائی مهاجرتونو په موده کښې دقطبي اروپالور ته ولاړو ، روسیه او مرکزي اروپایي خپل تاتوبی وګرزاوو ، داقبائل نو په هیڅ دول کیښې غریان ، ار (آریا) نه ول بلکه دکلتي ، تیوتینی هلالی «یونانی» او سلاوي قبائلو په نامه مشهور شو ، نو درګله چه دهغوی ژبې دپخوانی پښتو لیا ددا رمستتر په اصطلاح د(اریک) څخه جلاشویو یې ، او دکښتري آریاو ، سره یې بالواسطه اړیکی درلود ـ داهم باید ووایو : هغو قبائلو چه په سهیلي افغانستان ، او سنی بلوچستان ، صوبه سرحد کښې تاتوبی غوره کړ ، هغوی سربېره پرکاسی لیا کشغري ځانونه آریا ، هم وبلل ، دی ولس دایران نوم هم (آریانا) څخه اقتباس کړید ی .

هرکله چه دبلخ نه سهیلي ددې ته دکښترریانو ، دواد ، او دهندوکش جنوب ته (آریانا) پرته ده ، نو دزمانې په تیر دوسره هغه ژبه په بلخ کښې ویله کیده دهغې شکل په (کښتري)او هغه ژبه په کښتري کښې وه په آریانا کښې پخپل حال پاتې نه شوه ، خو هرکله چه د کښتري ژبې او د آریائي ژبې رابطه سره نژدې وه نوموړ نز (هندوپررپین) لیا اروپائي ژبه همدې ته وایو .

دافغان کښتري ، او هندوآریائي هسته : آریائي ژبه پدې پیژندله کیږي چه ریښه یې دهندکو ژند اولاتینی دریوسره خورا نزدې دی ـ هندکو دغې ژبې څخه عبارت دی چه او مړی پلا داباسین نه دی پلوته ، په آریانا کښې منځته راغلیوه ، مګر هغه نني هندکو ، نه وه چه دیره زره کاله پخوا په ګندهارا کښې شروع شوې وه اریونانیانو پخپل تلفظ هغه (همدك) وبلله ، وروسته هندکو شوه ، داهغه ژبه وه چه هندي آریاو دځان سره راوړه ار هندکو ، لیاهندي یې وبلله ـ خو هغه زمان چه (دیوبهشا) لیا دایشیانو په اصطلاح خدائي ژبه دهند له غیر آریائي ژبې سره ګډه شوه دهغې دساتنې لپاره (ویاکړن) او نور علوم جوړ شوه ، او هغه برخه چه په (ویاکړن) وپلله شوه هغه یې شمیرکړی ، سمسکریت او سنسکریت وبلله ، مګر هغه الفاظ چه په (ویاکړن) موزون رانغلل ، هغه یې پوري کړی ، پرکریت ، پراکریت جوړه کړه ، په عمومي دول سنسکریت او پراکریت دهندکو ځانګې وی همدا دول دهندکو یوه بله ځانګې دایران او ارمنیا دلیاري اروپاته ولاړه چه هوري تری لاتینی او نوري دلاتینی ځانګې ر وغې شوی ..

دهندوایرانی ژبی سته : هغسی چه (هندوآریائی) دوی خانگی لری «هندوایرانی» هم دوی لاندنی شعبی لری :

۱ـ پرتوهاری ، بحرانی ، کشمیری ، چترالی ، ارمړی ، غلچه ژبی ، او دهندوایرانی نوری خانگی ..

۲ـ خورا لرغونی شعبه ددی خانگی (ژند) ده چه دپارسیانو مقدس کتاب «گاتا» پدی ژبه دی همدا دول دایران پهلوی ، کردی ، ارمنی اونوری ژبی . . . .

ښاغلی غوریاخیل وایی : اساس دهندوآریائی ، اوهندوایرانی ، دپښتو کشغر دیوی خانگی پسره تعلق لری چه مرنز هغه (افغان کشغری) بولو ، اوپه مشهوره اصطلاح (هندویوروپین) بلله کیږی . . .

داریش لدی خاطره مونږ بشپړنه بولو . چه دهندوستان اویوروپ تواو ژبوته حاوی کیږی او د (هندویوروپین) او (هندو ایرانین) په خانگو محدود پاتی کیږی ، ځکه دهند د راویدی ، او داروپا دباسک ، ژبی چه دژبو هانو په اصطلاح د آریائی ژبو خانگی ندی ، مگر (افغان کشغری) او (افغان باختری) لیا لرغونی پښتو نظر خپل عمومیت ته دتولو (هندویوروپین) او (هندوایرانین) ، اوسامی ، دراویدی ، براهوئی تولو ژبو (مور) ده ، او دتاریخ په قرار ددغو ژبو تولو گروپونو ته شامله ده .

دافغان سندی پښتوسته : داژبه دری خانگی اری ، سامی ژبه ، سومیری ، چه اوس نشته او (براهوئی) سربیره پردی (افغان باختری) پښتو په نوم بله خانگه هم شته پدی قرار :

افغان باختری پښتو ، دنن نه خلور زره کاله پخوا دطبیعی عواملو په وجه ددی ژبی متکلمینو ترکشغریانو ارغون . یوروپ ته هم دی ولس ، مهاجرت کړی ، دغه ولس دتیوتنی ، کلیتی سلاوی ، هلانی (ارغونی یونانی) په نومو مشهور او ژبی ی هم دهوی دقبائلو په نومو یادی شویدی ، داژبی دافغان کشغری ژبوسره هیڅ تعلق نه لری ، خو بی له کومی واسطی راساً له پښتو سره مربوطی دی ـ ددی په عکس لکه چه وموویل دسهیلی اروپا ژبی نظر خپل لفظی جوړښت ته دسنسکریت هندی ، فارسی او هندکو سره ارتباط څرگندوی ، معلومیږی چه داژبی دهندکو ، لیاکاسغری اولاتینی ، دکومی یوی خانگی به وی چه تراوسه یی تشخیص ندی شوی .

ښاغلی پروفیسر غوریاخیل وایی : یوهانو (هندواروپائی) ژبی په سیستم او (هندوایرانی) ژبی په سیستم سره جلاکړی او دسل (۱۰۰) کسامه بی دپیژندلو معیار گرزولی ، خو زه دد وارو

دپیژندگلو ی معیار د(یو) عدد تا کم، دەددی دعوی داثبات لپاره د (نوی ویشنی) ترعنوان لاندی دسامی، سومیری، هندکو، فارسی، اوارو پائی ژبو، مذهبی فلسفو، پەبار ه کښی ژوره څیړنه کړی ده چەخلاصەیی داده :

افغان سغدی : لەڅانه دری څانگی لری: ۱- سومیری-سامی- براهوی ...

۱ ـ سومیری چەدلومړی سارگون دحملی نه پس دکلدانیانو ترو خته ژوندی و .خو بیا دسامیانو پەژبه کی ورکه شوه .

۲- سامی دارمنیا د غرو، رودو پەلاره ، ددجلی، فرات غاړو ته ورغله ، لەهغه ځایه لەخپلو متکلمینو سره شامته ولاړه خو داسو دشاه دبنسټ اینښودو نه وروستەیی تول عرب ترخپل نفوذ لاندی راوستل .

۳- براهوئی : بناتی دموهنجودارو ژبەوری ، څکه دبراهوئی زیاتر. تعریف په سهیلی هند کښی دراوړی ژبوسره بشپړ شباهت لری او دراوړی ژبی دخپل څانگری تعریف پەوجه دپوهانو پەعقیده دروم دبحری غاړ و دیونسل سره چه سامیانو ته نژدی وو، دده لګوی.

کەڅەهم براهوئی اوسامی ژبی نن ورځ دالفاظو اوگرامر پەلحاظ دافغان دسغدی پښتو څانگه قطعاً جلا معلومیږی خو هرکله چەدسومیری سره پەمواد و کښی شریکه ده نو دپښتو سره نژدی کیږی .

افغان باختری : دافغان سغدی قبائلو دمهاجرت څخه یوز رکاله وروسته لیادمهاجرت پەعین زمان کښی دنوی وار ی سره پەباختر کښی دیوی ژبی بنسټ منځ ته راغی چەموږ هغه افغان باختری بولو ،دی ژبی دخپلو تر کیباتو او کلمو الی تهذیب لەمخی پەخپل تعریف کښی لژ څەدافغان سغدی نه تغییر غوره کری ده ، نو دمنځنی پښتو ستەیی کیښو ده ، داژبه وروسته پەڅلورو څانگوو ویشله شوه چه(ا) تیوتنی ، (پ) سلاوی (ج) کلتی (د) هلینیگ چه دلرغونی یونان ژبه وه .

۱- تیوتنی څلور څانگی لری (۱) کانهی چەاوس ورکه ده ، ۲- سکندی نیویای لیاشمالی څانگه چەایسلندی، ناروېژی ،سویدی، دنمارکی یی دشاخو څخه دی .

۳ـ اعلی جرمنی چەدهغی څخه دنن ورځی جرمنی پیدا شوه .

٤ـ کښته جرمنی چەلرغونی فریشی، هالیندی، فلیمی ،سکسن اوپەآخرکښی تری لرغونی انگلیسی پیدا شوه .ه

ب : سلاوی څانگی یی پنځه شعبی لری ۱- روسی ۲ـالیری ۳- پولینډی ٤- بوهیمی ٥- لتوانی

ج- کلیتی لیاخالدی پەدو څانگو جلا کیږی ۱ ـ کائیلی چه ایرلنډی، سکاتلندی ، مانکسی یعنی د(مان) دتاپوژبه .

۲- سو میری- و یلزی برتون او برتنی یی ښاخلی دی اری .

(د) سر بیره پر دی پوځانګو ځلور مهلانی «لرغونی یونانی» او نوی یونانی دوی ښاخلی لری داځلور څانګی د ژبو دافغان باختری سره تعلق لری چه دمنځنی پښتو په نامه هم یادیږی .

افغان کشغری: هغه ژبه ده چه دهندوکش په ماحول کښی وروزله شوه، او مونږ یی کشغری څانګه بولو ، داڅانګه که څه هم دافغان باختری شعبه ده مگر هرکله چه له دی څانګی څخه ډیری ژبی پیدا شویدی لدی کبله مو څانګری و نیوله ، ځکه هم لدی ژبی څخه د (هندو یورپین) مختلفی ژبی لکه دسهیلی یورپ ژبی ، ایرانی ، هندی پیداشوی دی ، داڅانګه: ځلور ښاخلی اری (۱) لرغونی هندکو، ۲- ایرانی ژبه (ژند) ۳- کاسی لیا (لاتینی) ٤- منځنی هندکو ، ارمری لیا واړوی.

۱- لرغونی هندکو- لدی څانګی څخه لرغونی ژبی ریګوید - پراکریت- پالی او د منځنی سنسکریت ښاخلی او دنوی سنسکریت ښاخلی لکه هندی ، بنګالی ، اریه ، اساهی - ستهانی ، ګجراتی ، مرهی ، سندهی ، زی ملتانی پنجابی ، جوړ شویدی.

۲- ایرانی څانګه چه تری ژند پهلوی ، بلوڅی ، نوی پارسی- ارمنی ، کردی زیږیدلی دی .

۳- کاسی چه دقرا ثنوله مخی ، اطلوی ، او په دی سر بیره څانګی اری .

٤- وارودی: داژبه منځنی هند کو ، لیا ارمری ژبه هم بولو داڅانګه دایرانی لرغونی هند کو ودکاسی سره یو حیثیت اری -مګر دپښتو سره نظر نورو ، دری څانګو ته لدی کبله نږدی ده چه لیا پخپله د باختری سره یو ځای له سغدی څخه جلا شریده -لیاخو د باختری ژبی یوه څانګه وی په هر حال داڅنګه دصوبه سرحد له غرواو داباسین له راده هایلو دپوتو هاری ، پنجابی ژبو (۷) څانګی تشکیل کوی لکه کیهواری ، چترا ری ، لیا کسواری کوجری کوهستانی ، کشمیری کلکتی ، پوتو هاری او درستانی .(۱) (پای)

(۱) افغانستان دثقافت او مدنیت په رو ښاکښی « دادول عنوان دی چه خورا اوږده ځیړنه غواړی - خو هرکله چه مونږ ددامضمون ظرف ، مقاله ده او په مقالی کښی او ږدبحث مورد هاری نو سږ کال مو دامضمون په خورا احتیاط ، او دوطن دزاړه افتخار په خیر داسلامی دوری تر شروع کید و پوری را ورساوه او خاتمه مو ورکړه .

البته دافغانستان « داسلامی دوری دعظیم الشان دثقافت او مدنیت ، لیکنه او څیړنه چه تردی خورا اوږدا و مهم مضمون ته احتیاج لری نو که خیرو ی هغه به دبل کال دپاره د مطبوعاتی کلیزی دراتلونکو مضمونو په فهرست کښی و نیول شی .

احمدعلی کهزاد

افغانستان در جریان تاریخ

موقف وموقعیت افغانستان در چهار راه شرق در آستانهٔ آسیای مرکزی روی راه معروف ابریشم در منتهای شرقی آسیای غربی و در انتهای غربی آسیای شرقی در میان هندو ایران و توران در رهرو و در آستانهٔ دروازه های نیم قارهٔ هند روی معبر مهاجرت ها و کاروان ها، میان اباسین وجیحون و هامون در سایهٔ بام دنیا طوری آنرا در مسیر تاریخ قرار داده که مرکز ثقل بسیار و ا قعات وگذارشات مهم شرقی و غربی، آسیائی و اروپائی وجهانی را در چوکات کوچک حدود وثغور آن به نحوی از انحا بطور مستقیم یا غیر مستقیم میتوان سراغ کرد .

یاد می آید چندین پیشتر وقتیکه در نگارش جلد اول تاریخ افغانستان مصروف بودم یکی از ماخذ خارجی که اسم آن حالا فراموش کرده ام برخوردم و نویسنده چنین اظهار نظر کرده بود که اگر میسر می بود و امکان میداشت که قدم بقدم پیش آمدها وگذارش های تاریخی افغانستان ثبت میشد دیده میشد که تاریخ این کشور کوچک از تاریخ تمام روی زمین طولانی تر و پر ماجرا تر است . این نظریه ولی هر قدر پایهٔ اغراق داشته باشد یک حقیقت را در عالم خیال تجسم میدهد که پیش آمدهای تاریخی وفهرست واقعات خورد وبزرگی که درین سر زمین گذشته بسیار دامنه دارد بسیار طولانی و بسیار پر هنگامه بوده.

شبهه ای نیست که موقعیت جغرافیائی و موقف کشورها در بسط و محدودیت و ا قعات تاریخی تاثیر کلی داشته و دارد. بطور مثال از نقاط بسیاری در جهان مانند مناطق قطبی صحرای اعظم، بیابانها و دشت ها حتی کشور های آبادی یا میتوان نام برد که بواسطهٔ انزوا در حاشیه گذارش ها قرار گرفته بوده اند و از مسیر تاریخ به دور افتاده اند و در طول صدها وهزاران سال در آنجاها کاری بوقوع نه پیوسته و واقعه ای پیش نشده و مادامیکه چیزی اضافی دخیل در تاریخ نداشته اند. آیا میدانید که بطور مثال تنها موقعیت افغانستان در مجاورت هند ... فتوحات هند چه باب ها و فصل های بزرگ و طولانی و پر هنگامه در تاریخ افغانستان بمیان آورده است؟ افغانستان محض بنابر موقعیت خود در آستانه آسیای مرکزی در آن جائی که بحیث یک ... از قدیم ترین روزگار ان امواج مختلف ... از حاشیهٔ شمالی آن از شرق به غرب گذشته اند چه چهره هائی را دیده و چه ... هده کرده است ؟

در جهان ... آسیا که بیشتر مدنیت ها ... تهذیبی بشری بنام پارهٔ اقوامی مسجل شده و در هر کنگرهٔ مستشرقان که بر ... شعبه ... بنام مدنیت چین ، مدنیت هند مدنیت ایران خواهید دید افغانستان باز از نظر موقعیت جغرافیائی و موقعیت تاریخی در میان این سه قطب تهذیب چینی و هندی و ایرانی قرار گرفته در مبداء این سه مدنیت و در تحول اوضاع این سه تهذیب در ارتباط

آنها به یکدیگر سهمی دارد برازنده و ممتاز این سه مدنیت هر کدام به ذات خود مختصاتی و ممیزاتی دارد، هر کدام به ذات خود درجهٔ خصوصی دارد که در جهان فرهنگ و مدنیت و زنه مخصوص شمرده میشود ولی تماس این سه مدنیت در افغانستان و تحولی که در اثر نفوذ متقابله آنها در یکدیگر در سرزمین وسطی در طی قرنهای طولانی بمیان آمده به فرهنگ و مراتب تهذیبی افغانستان رنگی داده است بسیار جذاب که مطالعه آن بینهایت مفید و دلچسپ و خاطر خواه است.

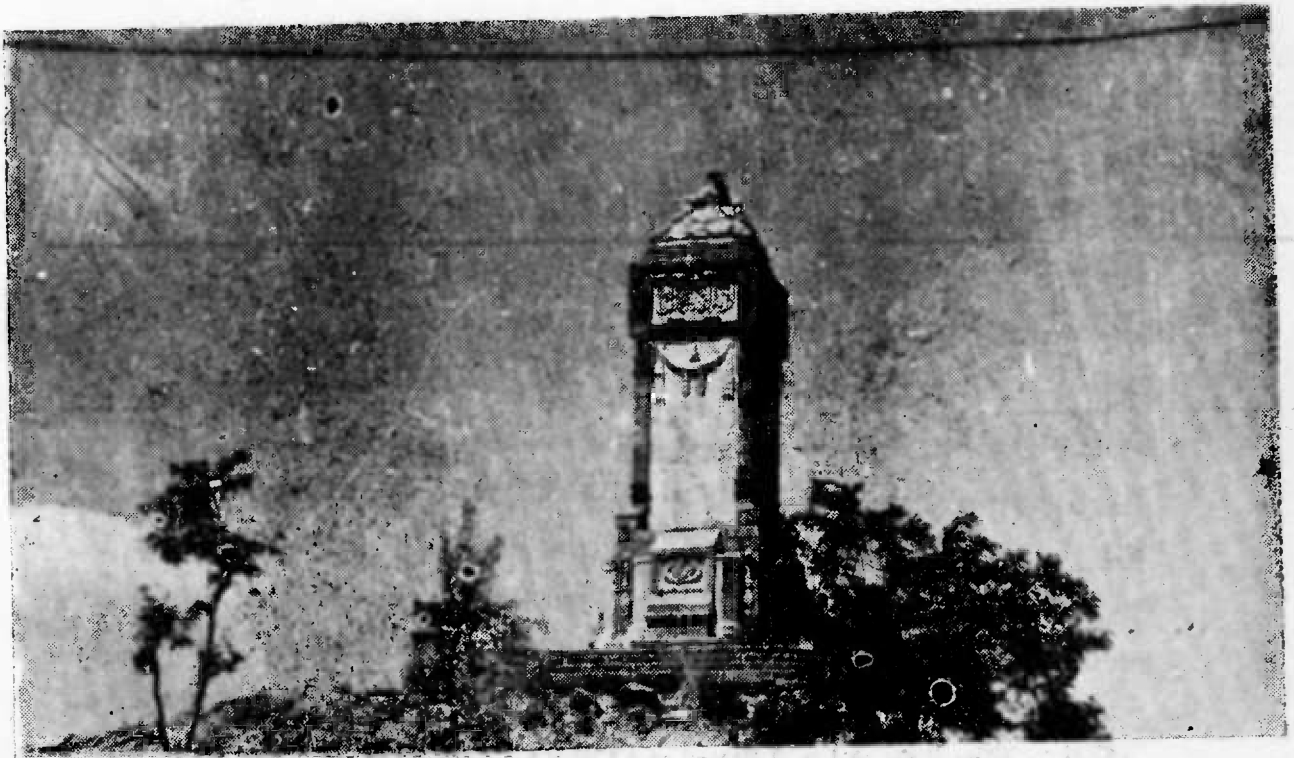
ازین قبیل مثال‌ها از تمثیل موقف و موقعیت تاریخی و جغرافیائی افغانستان زیاد است که اهمیت آنرا در سیر تاریخ روشن میسازد سومری عیلامی، کلدانی: بابلی، آشوری، مصری، یونانی، عرب چین، هند، ایران ترکی، تورانی، برهمنی، زرداستری، بودائی، آئین مسیحت نستوری، مانی بودائی اسلام و ده‌ها مدرسه و مکتب هنری پیکرسازی و هیکل تراشی، و نقاشی درد و رهای مختلف بصورت مشخص و جداگانه ودرحال ترکیب و تحلیل شواهد و آثار فکری و عملی در این سرزمین پدید آورده است که تحقیق و مطالعه آن متخصصان بزرگ و دقت بسیار طولانی بکار دارد.

افغانستان در جریان تاریخ ۵۰ هزار ساله تا امروز از دورهٔ اولی پاله‌ای اولی تیک (دورهٔ قدیم حجر) که شکاریان نیمه برهنه در غارهای هند و کش زندگانی داشتند تا اوسط قرن ۲۰ تحولات بزرگ گوناگونی را دیده که در همه‌ای آن نقش موقعیت جغرافیائی کشور در دل آسیا مشهود است از غار قره کمر (نزدیکی ایبک) تا تپه‌ی مندیگک (۵۵ کیلومتری شمال قندهار) باشندگان قدیم دوره‌های قدیم و جدید هجری از ۵۰ تا ۵ هزار سال قبل راهی را در تراش سنگ صیقل کردن انزار طی کرد تا اینکه بحیث کوچی و مالدار درحوزه‌های ارغنداب و هیرمند مستقر گردید. از روز اول استقرار او این دسته مردمان مالدار کوچی در طی سه هزار سال ۱۵ طبقه مردمان دیگر یکی بالای مسکن دیگری آبادی کرده رفتند و با ایشان زندگانی از چپر نشینی تا قصر مجلل با عظمت در تمام دوره مفرغ (برونز) طی شد. آبادی مراتب خود را از پخته تا خشت خام طی کرد و ظروف سفالین از انواع بسیار بسیط و کلفت تا به انواع نفیس منقوش و ملون رسید. مس و مفرغ اختراع شد و قدم‌های اول در راه شناسائی آهن گذاشته شد و در فنون جنگی از فلخمان و سرتیرهای سنگی گرفته سرهای تیر سه پهلوی مفرغی ساختند. و در طول سه هزار سال اولاد افغانستان در حوزه‌ی رود خانه‌ی بزرگ آمو دریا و هیرمند و ارغنداب و هری رود و فراه رود مراتب متذکره را در ستون مختلف زندگانی ساده و بسیط طی کرده است.

در طلوع دوره تاریخی در وادی های خرم و گوشه های پر آب سواحل رودخانه ها دهکده هائی وجود داشت و زراعت بمیزان زیاد توسعه یافته بود اگر به داستان ها اسطوره ها وقعی داده شود در جلگه های شمال هندوکش درحوزه آمو و درحوزه سفلی هیرمند در اطراف هامون زره ساکنین دهکده جایگاه خویش را به یاد شاهان نیرومند دادند چنین اسما و کارنامه های آنها از خلال روزگاران گذشته هنوز هم بگوش میرسد .

باری چون شروع دوره تاریخی با رسم الخط و کتیبه مربوط است و درحوالی قرن ۶۰ ق م با سلطنت هخامنشی ها و بسط فتوحات ایشان درین سر زمین به اولین واقعات تاریخی مواجه میشویم . هخامنشی ها تقریب مدت دو قرن به افغانستان مستولی بودند و پیکرهای هیئت دو نمایندگان باج پردازی در دیوارهای قصر پرسه پولیس به مشاهده میرسد رسم الخط و زبان آرامی با شیوه دفترداری ازین وقت ها در خاك افغانستان انتشار یافت و در رسم الخط و شیوه های مختلف الف باهای دیگر تاثیر نمود .

فتوحات (سیروس و) (داریوش) و (اسکندر) واقعات بزرگی است که در آن اول در طی

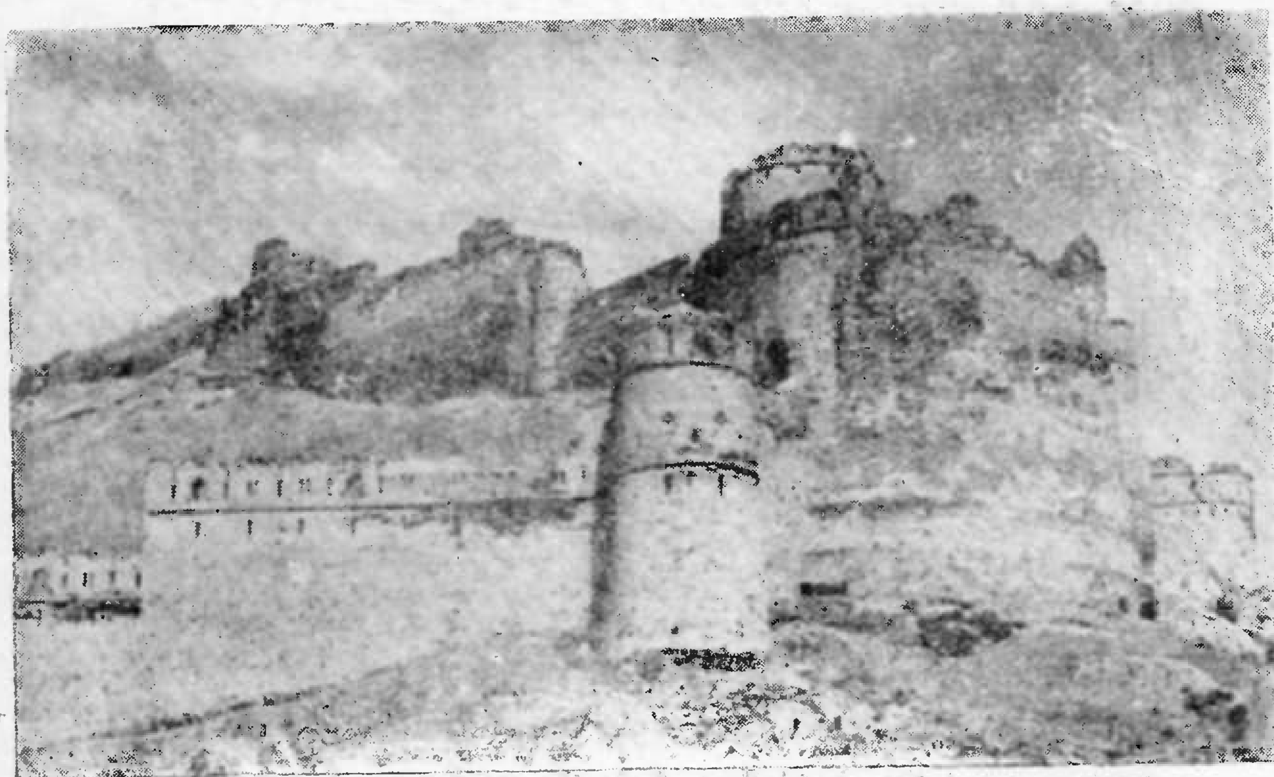

مینار علم وجهل

قرن های ٦ـ٥ ق.م گوشه های مختلف فلات ایران بهم ارتباط اداری و فرهنگی پیدا کرد و بعد بافتوحات سردار مقدونی شرق وغرب بلراول باهم آشناشد.

آمدن اسکندر در شرق و تشکیل سلطنت دو صد ساله سلطنت یونانو باختری در افغانستان در جریان تاریخی این سرزمین نقش عمیق دارد ، زیرا اسکندریه های مختلف در عرض و طول این کشور بناشد و عده زیادی یونانی در ین شهرها و قلعه ها رحل اقامت افگندند و در نتیجه ی آمیزش و زیست باهمی تحولاتی در سویه زندگانی و در سویه فکری و سبک آبادی و روش فرهنگ و هنر های زیبا پدیدار شد به نحوی که میتوان گفت افغانستان آنوقت در دل شرق کانون فرهنگی و مدنی جدیدی شد که تاثیر فتوحات و کشورداری دفاتر فرهنگی و مدنی هنری آن دو خاك های مجاور تا نقاط دور دستی مشهود است پهلوی زبان آرامی و رسم الخط آرامی زبان و رسم الخط یونانی معمول شد ، درحالیکه زبانهای محلی علی العموم رسم الخط و الفبائی نداشتند زبان های آرامی و یونانی بارسم الخط های خود مورد استعمال پیدا کردند.

فتوحات اسکندر در شرق و تماس او به هند مذکوره های تازه ئی از نظر زندگانی اجتماعی و اداری

بالاحصار کابل

در هند تولید کرد که مهمترین آن عکس العمل در مقابل فتوحات اسکندر بود بار اول در شرق افغانستان در ماورای شرق رود سیند در قلب هندوستان سلاله اول سلطنتی هندی (ملایا ها) بمیدان آمد در آئین بودائی با پیشروی های آنها در افغانستان پخش و منتشر شد و خاکهای افغانستان در اثر اتفاقات تاریخی صحنه تماس افکار معتقدات یونانی و هندی شد و بعد از اینکه فلسفه بودائی و روح هنر دوستی یونانی هم تماس طولانی پیدا کردند مدرسه هنری پیکر سازی مخصوصی تشکیل نمود که دانشمندان قرن بیستم آنرا به صفت (مدرسه یونانو بودائی) یاد کرده اند فعالیت هنرمندان بودائی این ممالکت را مهمترین کانون مذهبی بودا و مهمترین مرکز هیکل تراشی و پیکرسازی ساخت هزاران معابد و هزاران استوپه مجال و بالاکوه در نقاط مختلف اعمار شد و این روش و طول بیش از دو هزار سال کامل تاوقتی دوام کرد که مبلغان دین مقدس اسلامی از افق غربی کشور پدیدار شدند .

در افغانستان ادیان نقش بزرگ بازی کرده اند زیرا در اینجا « زرواتشترا » آیین وحدت پرستی را اعلام داشت . آریاها بامجموعه ارباب انواع قوای طبیعت و مظاهر آنرا پرستش میکردند تولید مفکوره پرستش خدای واحد هیچ در میان اقوام آریائی در سرزمین افغانستان صورت گرفته است و معروف تحول فکری بزرگی است .

آئین بودائی در نیمه دوم قرن دوم ق م با مبلغان اعزامی آشوکا پادشاه موریا در سیلان و افغانستان یکجا پراگنده شد و در حالیکه برای مدار سالها در نیم غربی مملکت زردشتی جریان داشت در نیم شرقی آئین بودائی کم کم توسعه یافت و اوج گرفت و حتی در عصر کنشکای اول یکی از پادشاهان مقتدر این سرزمین طریقه نوینی بنام (راه بزرگ نجات) تحولاتی در راه و رسم قدیم آن دیانت تولید کرد. مبلغان بودائی افغانستان در انتشار این آئین در صحنه آسیا نقش مهمی بازی کردند و از ترکستان شرقی یا سنکیانگ گرفته تا نقاطی در ماورای ترتیص ورای گربی راهای دور و دراز را پیمودند و آئین نووناسنه و افکار جدید و مکاتب هنری متعلقه آنرا چه در پیکر سازی و چه در نقاشی دیواری باخود تا قلب چین بردند .

بزرگی دو دمانهای بنام کوشانی های بزرگ ، کوشانی های خورد ، یفتلی ها ، کیداری ها ، برهمن شاهی ها ، رتبیل ها و غیره یکی بعد دیگر دوره های مختلف را پیمودند و شهرهای آبادانی در نقاط مختلف آباد کردند تااینکه مقارن ۲۳ هجرت آرای مبلغان جدیدی در غرب کشور بلند شد و صدای الله اکبر از کناره های هامون سیستان کم کم بهطرف وادیها و کوه پایه های افغانستان مرکزی پیش آمد .

باز تحول بزرگی صورت گرفت جنگ های که بیشتر آنرا تصادم افکار و عقیده میتوان نامید

از جلگه‌ها تا کوه‌ها شروع شد. عده‌ئی در حواشی سرحدی کشور مسلمان شدند و با نیروی ایمان و قدرت هموطنی بقیهٔ وطن‌داران خود را به دین فرخندهٔ اسلام مشرف ساختند و باز افغانستان مهد دین و آئین جدیدی شد و باز نقش تاریخی خود را در بخش افکار مذهبی بعهده گرفت و با لشکرکشی های غزنویان غوریان وعده‌ئی از علما و روحانیون و دانشمندان افکار نوین فرهنگ اسلامی را در نیم قاره هند پخش کردند. افغانستان (دژ اسلام) در آستانه آسیای مرکزی کانون فرهنگ اسلامی شد ومدنیت و ثقافت سبک معماری که در اروپا و درنظر مغربیان بنام (هندواسلام) یادمیشود بیشتر به صفت (هند وافغان) یادشده میتواند چنانچه عملا هم در بسیار موارد به همین صفت یادمیشود

مدتی افغانستان با جهان عربی بنا بر مواخات اسلامی رابطه نزدیکی داشت و زبان عربی معمول بود و بحیث زبان دین ودفتر در ادبیات تاثیر داشت

ولی در عهد صفاری عکس العمل دائمی در مقابل عرب پدید آمد و طلسم رجحانی را که عرب میخواست بر عجم قایم کند درهم شکست بواقع دین فرخندهٔ اسلامی برابری و برادری میخواست نه رجحان وتفوق یکی بر دیگر لذا در عهد صفاری و سامانی افغانستان یا خراسان خویش را کم کم اززیربار سلطهٔ عربیت بیرون کرد و به زبان وفرهنگ ونظام اجتماعی زندگانی خود متوجه شد اولین نظم و اولین نثر در زبان دری درین سرزمین بمیان آمد.

بالای هنوز تا سه چهار قرن دیگر بعد از رسیدن اولین پیک حامل پیام دین اسلام در سرحدات غربی کشور هنوز در کوه پایه‌های مرکزی، در حواشی شرقی و جنوبی آئین بودایی و برهمنی وآفتاب پرستی و هندوئی پابرجا بود تا کم کم در عهد غزنویان دین اسلامی در بیشتر نقاط به استثنای برخی از دره های جنوب شرقی هندوکش پراگنده منتشر شد.

غزنویان در قرن ٤ و ٥ هجری (۱۰ و ۱۱) مسیحی مرکزیت توانائی به فرهنگ وسیاست و ادبیات در این سرزمین دادند. وغزنه مانند بغداد یکی از مراکز ثقل قدرت و فرهنگ اسلامی شد. هنرمندان، دانشمندان علما و شعرا از اقصای نقاط دور دست به کشور غزنوی و به مرکز آن سلطنت روآوردند و با ورود این دسته هنرمند و عالم و دانشمند علم وادب ومعماری ونقاشی یک مرکز نوینی پیدا کرد دیری نگذشته بود که درمقابل (غزنه) شهر دیگری بنام (فیروزکوه) در مسیر کهستانی هریرود احداث شد، نشو و نما کرد، بزرگ شد و رقیب غزنه گردید. سلطان‌های غور و غزنه‌تا وقتی در مجاورت هم به کشورداری مشغول

بودند تا تصادم شخصی موجبات انهدام قدرت سلطنتی آنها را فراهم کرد. غزنه خورد شد و فیروزکوه اشتهار پیدا کرد و با وسیع شدن دایرهٔ قدرت غوریان دست یافتن برتصرفات غزنویان در هند پای سپاهیان ملوك جبال به دهلی و اگره رسید و باحرکت موج دیگری از علماء، دانشمندان ومعماران فیروزکوه وتولك و بامیان راه ورسم سلوك و زندگانی افغانی در دیار هند انتشار یافت.

تمدن اسلامی افغانستان در زمینه های مختلف حیلتی در طی ٦ قرن مراتبی پیمود و دانشمندانی چون بوعلی سینا و بیرونی از سطح عالی دین وفرهنگ نمایندگی میتوانستند ولی به ناگاه تندبادی از آسیای مرکزی برخاست مردمانی کوسه وچشم تنگ که از طفلی بردوش اسپ کلان شده وجز قاش زین خانه ی نمیشناختند مانند گردباد دی مخوف صحرای گوبی به گردش و وزش درآمده از کوهها و بیابانهای شمال شرقی به کشور ما سراسر ازیر شدند. (فتنه مغل) که در تاریخ بشریت معروف خرابکاری بر بری چنگیزی ست فرارسید. افغانستان در مسیر تاریخ خود شدت این حمله را بیشتر از همه جا حساس کرد. چون قدرت مقابله بیشتر بود شدت حمله هم شدید گردیده بود در نتیجه شهرهائی که در طی شش قرن هجری آباد شده بود کوبیده شد، سوخت، و یران شد و تاراج گردید

ودر دروازهٔ برخی از قلعه ها و شهرها مانند شهر ضحاك و غلغله بکلی بسته شد و در بسیار جاهای دیگر مانند تالقان وبلخ و هرات بیشتر از دو ثلث سکنه شهر هلاك و فرار بیابانها شدند و از گرسنگی جان سپردند.

این تند باد عظیم بکلی فرونه نشسته بود که تندباد دیگر برخاست و صحنه آسیا جولانگاه تیمور شد زد، کشت، و یران کرد و از کاشغر تا مصر و از هندوستان تار و سیه جنوبی امپراطوری عظیمی تشکیل کرد که اگر باز نیکو بنگریم قلب و حصهٔ وسطی آن همین افغانستان ما بود. درهمین جا تیر خورد و در همین جا لنگ شد باری مانند هر تند بادی، این باد ناملایم هم گذشت ولی ترس و دهشت طوفان چنگیزی وتیموری مدتی چون کابوس مرگ براوراح اجتماعی قابض بود طوریکه مسیر و روش فکری مردم را مدت ها عوض کرد و بااینکه احفاد تیمور دورهٔ نرم تر و ملایم تری بمیان آوردند وخراسان وما ورالنهر با شهرهائی مانند هرات و سمرقند دوباره معمور و آباد شد ولی علم وادب باتمام تشویق برخی از شهزادگان و شاهان تیموری وضع ابتکاری خود را از دست داد. تنها نجوم و هنرهای زیبا، معماری و نقاشی وتذهیب وخطاطی ترقی بی سابقه نمود و هرات کانون نوینی شد و مذاق اروپائی از آن همه مظاهر بدیع مکتبی بنام (هرات) قایل شده است که اسمش با نمونه های کارش همه جابیشتر در دیار مغرب بلند آواز هست.

جای حیرت نیست که افغانستان اگر به دست چنگیز و تیمور ویران میشود باز بدست اولادهٔ آنها شکل مرکزیتی بخود میگیرد ؟ از ویرانی ، آبادی از خرابکاری، روح ذوق سلیم تراوش میکند. کشور کشایانی که از بدو طلوع تاریخ از شرق و غرب به این سرزمین حمله آورده اند همینکه موج و شدت اولی حمله سپری شده است همیشه بدست احفاد اعمال آنها مراکز اداری و جهانبانی در کوهپایه های افغانستان احداث گردیده ، قدرت مذهبی و فرهنگی خود این سرزمین با افکار نو مخلوط شده و به رنگ نوینی تبارز کرده است. باری با تیموریان روابط تجارتی و بازرگانی و تجارت در یک طرف دیگر انکشاف کرد در آن دیار ختای یا سرزمین چین است .

دورهٔ تیموری به عروج خود رسیده بود که یکی دیگر از گورگانیان فرغانه ئی که نامی (ببر) به بهترین نهجی خاق الذات ری را نشان میدهد خود سرانه از دیار خود بر آمد به دیار ما آمد . ازبکان شیبانی گورگانیان بابری تیمور یاد هراتی بهم در آویختند ستاره اقبال بابر روشن ترشد ، یتیم آواره و حادثه جوی فرغانه به مجردی که پایش به داخل با لاحصار کابل بازشد بخت و اقبال بر روی او لبخند زد پادشاه شد دارای فرزندان متعدد شد . فاتح آگره و دهلی و شاهنشاه هندوستان شد .

کوهای افغانستان و دژ تاریخی کابل باافق رنگا رنگ خود بابر واحفاد اورا طوری در آغوش خود کشید که آنرا ملجأالطاف خود قبول کردند و یکبار دیگر قله ها و شهرهای هندوستان بدست دژ نشینان کابل مفتوح گردید . تااینکه آهسته آهسته هندآنها را به خود مجذوب ساخت . پایتخت از کابل به آگره انتقال یافت و کابل زمین تفرجگاه و شکارگاه و تفریحگاه آنها شد و دیری نگذشت که خاک های افغانستان درمیان سه حریف : گورگانیان ، صفویان ، ازبکان مانند سه حریم علیحده منقسم شد در هر سه حریم جنگ های دائمی رونما گردید . یکطرف گورگانیان با ازبکان و جانب دیگر گورگانیان با صفویان پنجه نرم کردند یکسو مرکز جنگ ها (بلخ) و جانب دیگر مرکز مخالفت ها (قندهار) بود لشکرکشی ها درمعبرهای هندوکش و در گردنه ها و گذرگا های هیرمند و ارغنداب و ترنک رمز های ناخوشی بمیان آورده بود و احساس میشد که واقعات جدیدی در آبستن است .

هوتکی ها علیه حکام صفوی برخاستند عکس العمل در مقابل ظلم واحجاف صفوی در قندهار منتهی به ویرانی و بربادی شهر اصفهان شد ، آقایانی که حکومت میکردند محکوم شدند . یک روحیه جدیدی در وادی ترنک و ارغنداب پیداشد که در تنمیه روحیات ملی و در توسعه های حدود و میزان آن کمک زیاد کرد . هنوز کابل زمین تحت ادارهٔ گورگانیها و شمال هندوکش بیشتر در تحت اداره امرای ازبکی بود که نادر افشار از طوس برخاست . برخاست و به هند فتوحاتی کرد و برگشت و کشته شد

به سایقهٔ روحی که در افغانستان تولید شده بود ابدالی‌های هرات وقبایل دیگر درقندهار به‌جنبش هائی در آمدند که‌نتیجهٔ آن منتهی به‌تشکیل سلطنت افغانی درانی سدو زائی گردید.

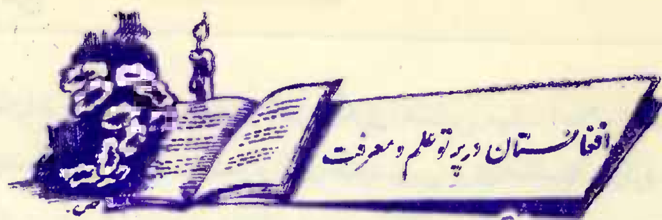
تشکیل سلطنت مستقل درانی سدوزائی در افغانستان طلیعهٔ یک دورهٔ نوینی بود که‌در اواخر نیمهٔ اول قرن ۱۸ اساس دولت مقتدری پی ریزی شد که در اوضاع ضعیف و نسبتاً پراگنده شرق آنوقت وزنهٔ بسیار سنگینی شمرده میشد.

در حالیکه‌دامنهٔ نفوذ صنعتی در غرب در زمان نهضت هوتکی برچیده شده قدرت گورگانی ومراهته درقلب هندوستان خورد شد وامرای ازبک درشمال منقاد شدند. افغانستان در عصر سدو زائی علی‌الخصوص درسال‌های اخیر آن دوره درمیان افکار استعماری انگلیس هاوروس‌هاو فرانسوی ها حساسیتی پیدا کردکه همگان در پی احراز دوستی آن افتادند (اتزار) (ناپلیون) ونائب السلطنه‌های انگلیسی هند هرکدام در پی پیدا کردن راهی درقلب افغان وافغانستان بر آمدند افغانستان تاوقتی موقف خود را حفظ کرد ولی متاسفانه کثرت شهزادگان سدو زائی و بی‌اتفاقی آنها برسرتخت وتاج موجبات ضعف ایشان ونقاهت افغانستان رابه تدریج فراهم کردورفت کشوری بحیث یک قدرت سنگین وزن میتوانست از ین همه سیاست‌های رقابت کارانه اغیار استفاده کند خود دراثر رقابت‌های داخلی وسوء نفاهم با همسایگان خارجی مخصوصاً انگلیس‌ها در ایالات شرقی کوچک شده رفت و قدم‌به‌قدم باست به‌باست از خاک های شرقی سلطنت درانی سدوزائی قطع شده رفت بی اتفاقی شهزادگان سدو زائی ومخالفت سدو زائی وبارکزائی موجبات نقاهت مزید افغانستان رافراهم کرد وسلطنت بزرگ سدو زائی به‌امارت های بسیار کوچک محلی شهری در کابل وغزنه وقندهار وهرات وغیره مبدل و مواجه به حملهٔ اول فرنگی گردید که‌در نتیجهٔ آن ٤ سال قسمتی بزرگ از افغانستان ازطرف قوای بریطانیا اشغال شدو باز امرای محلی از نقاط مختلف در حصهٔ شمال سر بلند کردند ولی این تجاوز واین تسلط درس بیداری به‌مجاهدان وحاراً ر افغانی داد واین روح آنقدر نیرو گرفت که‌موفق به‌اخراج اشغالگران بیگانه گردید. سلطنت بارکزائی محمد زائی بیشتر استقرار یافت وکم کم افق زندگانی نسبتاً موثر برروی این سر زمین سر بسته‌منزوی باز شد بار اول اسم مدرسه‌جریده‌پسته و قانون نامه‌های ملی و نظامی وغیره شنیده‌شد ولی هنوز هم جامعه تکان حسابی نخورد ویک نسل فقط یک نسل گذشته بود که‌باز تجاوز ازطرف فرنگی هاآغاز یافت وباز لشکر کشی‌های آنها بکابل وقندهار روح حاکمیت ملی را خفه کرد ولی مردم که از تجاوز اول درس های گرفته بودند زود تر درمقابل تجاوز دوم برخاستند قوای فرنگی خاک افغانستان راتخلیه کرد ولی مراقبت این آنها درمقابل کمک های ناچیزی که‌آنهم بیشتر برای تامین منافع خودشان بود براعمال حکومت و تت مخصوصاً درتعلقات با دیگران باقی ماند.

در افغانستان احتیاج به یک تکان قوی‌تر ذهنی وفکری احساس میشد اعلان استقلال ومحاربه استقلال باعاده واحراز مجدد آزادی ازدست رفته روزنه‌ی جدیدی بروی افغانستان بازکرد واینک در طول وجریان ٤١ سال اخیر ازین روزنه به بیرون وجهان دوردست نگاه میکنیم. کشوری منزوی دیروز ها منزوی در سیاست اجباری در طی مدارج اخیر زندگانی خود آرزوهای نوینی داردکه در راه احراز آن تلاش میکند

افغانستان درسیر تاریخ پرهنگامه وطولانی چندین هزار ساله مانند (نبض آسیا) همیشه در طپش و پرش بوده وبه حیث کانون غلیان جوش وخروش وسردی وگرمی وهنگامه‌های تاریخی را بسیار دیده و بالاخره بعد از احراز آزادی مجدد درآستانه آزمایشگاه نوینی قرار داردکه چطور علوم وتخنیک وجنبه زندگانی مدنی جدیدرا درخود حل ومزج کند کامیابی درین آزمون بزرگ ملی و اجتماعی بسته بمیزان واقع بینی طبقه منور امروزی افغانستان است افغانستان باموقعیت وموقف حساس جغرافیائی خود درمسیر بزرگ تاریخ قرار داشته ودارد وجریان های بزرگ تاریخی را دیده وشواهد این جریان‌هارا محافظه کرده است. شبکه های راه های هوائی ومیدان های فضایی یک دفعه دیگر این کشور رادر (قلب آسیا) چهار راه کاروان‌های هوائی خواهد ساخت. راه های نو افکار نو بینی باخودمی‌آرد واز تماس افکار ونظریات ما و دیگران جرقه های تولید خواهد شد که چهره‌ی سنگلاخ‌های عظیم افغانستان را روشن خواهد ساخت.

محمدحیدر ژوبل

بنا برخواهش ادارهٔ سالنامه موظف شدم مضمونی زیر این عنوان برای سالنامه بنگارم . هدف ادارهٔ سالنامه از نشر این مضمون طوریکه ارائه کردند آنست تادوره های فرهنگی مملکت افغانستان که درطی قرون هیچگاهی این کشور یک خلای فرهنگی نموده است وهمواره مدنیت هایی بوجود آورده است که گاهی هم احیاناً این تمدنهای ما از منابع دیگر آب خورده وتقویت شده ومشاهیر وبزرگان علم وادب، دانش وهنر بوسیلهٔ اجمال معرفی کردند از سویی هم گاهی بوجود یک فهرست تاریخ و اوضاع مدنی وفرهنگی کشور در ایام باستان نیاز مندی هایی دیده میشد که نگارنده هر دو هدف و مسئله را آمیخته برای برآوردن این نیاز رسالهٔ مدارا که بیشتر اجمالاً تاریخ فرهنگی و ذکر مشاهیر افغانستان بوده فهرست تاریخ مملکت برحسب پروشتهٔ تحریر درآوردم بخوانندگان گرامی ارمغان میدارم و امیدوارم ضرورت مملکتمندان موضوع را رفع کند، البته از نارسائیهای خویش که موضوع بعجله تهیه شده است پوزش طلب میکنم واز خوانندگان آرزومندم اگر نظری داشته باشند از اظهار آن بنگارنده مضایقت نفرمایند .

مدنیت باختری

آغاز تمدن ویدی :

بر اساس حفریات اخیر در سیستان ، افغانستان امروزی در دوره های قبل التاریخ نیز از سیاهپوستانی مسکون و مدنیتی ، ابتدائی را دارا بود با ساکنان هند وشرق نزدیک تماسهای مدنی داشت.

آریاییها از مرکز قلبی شان یا آریانیم وایگر مهد آریها ـ بنابعلت سردی هوا به صفحات جنوبی تر مهاجرت کردند . این مهد نخستین شاید سایبیریا ، شمالی اروپا یا غالباً پامیر و سرچشمهٔ آموست دسته های آریایی درحوالی سه الی دونیم هزار سال قبل میلاد در آریانا (افغانستان) سکونت اختیار کرده اند که تاسال هزار وپنجصد ق.م. مهاجرت آنها بهند بشدت ادامه یافت.

البته مهاجرت آریاییها به آهستگی و بنا بر قلت جای و موادخوراکی وکثرت نفوس بوده است ایشان از آریانم وایگو در ایالت باختر یا بخدی سرازیر شدند وآنجا را مرکز ثانوی قرار دادند واز بلخ بطرف جنوب ، غرب و جنوب شرق در حرکت افتادند.

افغانستان درمدنیت آریایی سهم بزرگی داردچه بلخ گهوارهٔ این مدنیت بود در اینجا زندگانی قبایلی راکنار گذاشته نخستین دولت آریایی و مدنیت شهری را بمیان آوردند. پندار ، گفتار و قوانین آریائی دراینجا تدوین شده اولین فصلهای ویدا ، در همین سرزمین سروده شد و بعد آنرا مهاجران بهند بردند .

آریه های اولی دارای مذهب پرستش عناصر وقوای طبیعت بوده بمالداری میپرداختند و برای حمل و نقل اشخاص واموال عراده ها وکراچی رابکار میبردند معیار ثروت تعداد گاو بود. مرده هارا می سوختند . زراعت شان باگاو و قلبه صورت میگرفت . سپس بفلزات آشناشده ، چرم گری ، کلالی ، نجاری ، حجاری ، بافت ، دوخت وگلدوزی رواج پیداکرد .

درجشنهای مذهبی و ملی برای تجلیل فصلها شعرها ، قصاید وداستانها سروده میشد . آواز خوانده میشد ، حرکات بدنی و رقصها بعمل می آمد. بصورت خانواده های بزرگ و مشترک زندگی میکردند:

پرچمهای بلند بخدی .

نخستین دولت آریایی در باختر ـ بلخ ـ تشکیل شد . در ینگاه آریه های هند و فارس هنوز تحت اثر آثوریها ، کلدانیها وسیاهپوستان بسر میبردند. حکمداران وشاهان بخدی عادل و نیکوکار بوده همواره اززراعت ومدنیت تشویق میکردند در اوستا و شاهنامه بنام افسانه های ملی از سه سلاله شاهان پیش از زردشت ذکر بعمل آمده که در بلخ سلطنت داشتند : پیشدادیان (پاراداتها) ، کیانی (کاویانی و اسپه ها) :

پا راداتها : پاراد اتزا یا پشیدادیان نخستین خانوادهٔ سلطنتی آریانا و بخدی است کیومرث و هوشنگ از ین سلاله اند . هوشنگ آتش را کشف کرد و سده جشن آتش را بنیاد گذاشت ، یما از بزرگترین شاهان این سلاله است . رؤف ، مهربان و مربی بزرگ بود .

درزراعت و تربیت حیوانات مردم را تشویق میکرد . جشن نوروز از یاد گارهای اوست در اوستا ، یما . درویدا ، یاما در اساطیر ، جم یا جمشید ذکر شده . تری تونا - فریدون - از سلاطین باختری است ضحاک بر جمشید غلبه کرد و جور وظلم پیشه نمود . برای آرامش و تغذیهٔ دو مار یکه بر دو شانه داشت هر روز مغز سر انسان بکار میبرد . روزیکه نوبت فریدون بود با کاوهٔ آهنگری علیه او جنگیده ، او را از بین برد فریدون که از نسل شاهان بود بسلطنت رسید . از پسران او آریو و میتو چتر ابسلطنت رسیدند که نز دافسانه سرایان به ایرج و منوچهر موسوم اند ، زال پسر سام در عصر منوچهر بود و از طرف او حکمران نیمروز شد و بار و دابه دختر مهراب امیر کابل وصلت نمود ورستم بزرگترین پهلوانان داستانی بوجود آمد .

کاوه ها : این سلسله شاهان در اول نام خرد «کاوه» دارند . موسس شان کاوه کوا تاکیقباد است که بدست رستم در بلخ بسلطنت رسید و آریانارا از خطر توریا - تورانیها - نجات داد . پسر او کاوه یوسا - کیکاوس - حاکمیت آریانا را درفارس وایران امروز قایم کرد . سپس کاوه سیا در شانا - سیاوش - و بعد پسر او کاوه هوسروا - کیخسرو - بتخت بخدی نشست . وی بایاری رستم با توریا ها جنگید و امنیت و مصوونیت را در آریانا تأمین نمود .

اسپه ها : سر سلسلهٔ اینان که به عصر زردشت قریب است اسپه اوروت - مهراسپ - میباشد وی آبادیهای زیادی در بلخ نمود . پسرش ویست اسپه - گشتاسپ - پس از پدر بسلطنت رسید وی با ارجت اسپه پادشاه توریا - ارجاسپ - جنگید . دریکی از جنگها زری وا ری - زریر - و برا در گشتاسپ کشته شد . اسفندیار رویین تن پسر گشتاسپ بلخ را که بدست توریا ها (تورانیها) افتاده بود ، دوباره گرفت . اسفندیار بجنگ رستم آمد وکشته شد . در عصر گشتاسپ زردشت ظهور کرد و پادشاه بدین او بگروید .

زردشت ، تمدن اوستایی :

عصر زردشت وگشتاسپ تقریبا در حدود هزار سال ق .م بود . شخصیت زردشت نه تنها در تاریخ باستانی آریانا و تعلیم و تربیت گذشتهٔ ما اهمیت روحی ، اخلاقی و فرهنگی دارد بلکه نشر آیین او در کشور های مجاور نیز از نفوذ سیاسی ، حربی ، اقتصادی و فرهنگی افغانستان حاکی است . گاتهای اوستا پر ارزشترین سند ملی شکوه وعظمت تاریخی آریانای

کهن سیباشد و د ا و اوستا هـرد و روشنی بزرگی برگذشتهٔ تاریخی ما مـی‌ا فـگند . و د ا از قدیمترین صفحات زندگانی آریایی در بلخ و مهاجرت شان بجنوب هـند وکشش و صفحات شرقی و جنوب شرقی تا حوالی هند بیان میکند، اما در روشن کردن تاریخ آریانا و حـکومت بخدی سهم اوستا بیشتر است .

زردشت- زرا توشتر اسپانتمان- بخاندان شاهی باختر مربوط بود . کتاب دینی او « اوستا» به بیست ویک کتاب تقسیم‌شده ودارای پنج برخ است .

باید تذکر داد که‌زبان زند یااوستایی مبداء شاخهٔ شرقی زبانهای آریاییست که زادگاه و محل نمو و تـکامل آن شمال شرقی افغانستان امروز است و بزرگترین نمونه‌ی موجـود آن همین اوستاست و مهمترین قسمت اوستا همانا گاتاست . اوستا در لغت بمعنی اساس ومتن و گاتا بمعنی سرود است . اجزای عمده‌اوستا عبارتست از: ایسنا بمعنی آداب عبودیت ، ۲ دسپرد: آداب ۳ دندیداد : قوانین مذهبی ، ٤ . لیشت : حماسه ، ٥ خرده اوستا : دعاها .

بین زردشت و اسکندر :

تاریخ بخدی پس‌از زردشت، و اوستا آنقدر روشن نیست. اما اینقدر معلوم‌ست که دولت بخدی‌وجود داشته و وحدت کشور از بین نرفته بود . برخی گویند خانوادهٔ اسپه تا مدتی بعد هم سلطنت میکردند. وقایع نیمه تاریخی‌این دور تا هنگام حملات سیروس جنگ . آثوریها وآریانا : حمله‌ی نینوس پادشاه نینوا وسمیرامیس ملکهٔ آتوری میباشد که ایشان بقوای نیرومندی مصادف شده‌در برا بر باختریها مغلوب گشتند، مگربار دوم‌بخدی را فتح کردند.

حملات کوروش وسیروس- درحوالی ۵۰۰ ق . م . صورت‌گرفت. و پادشاه‌پارسی باز بمقاومت برخورد و پیش از فتح تمام، کشته‌شد. هخامنشیها مدتی در برخی قسمتهای آریانا حکومت‌کردند. تااینکه قوای هخامنشی در برابر یونانیان ضعیف‌شد و اعلان استقلال در هرطرف بگوشها رسید .

درین مدت در افسانه‌ها ذکر بعضی پادشاهان کابل، حکمفرمایان بلخ، رئیسان و پهلوانان زابل و دودمانهای محلی دیده میشود ، تا اینکه اسکندر مقدونی از راه فارس وارد آریانا شد ه پس از مقاومت شدید اهالی از ۳۳۰ تا ۳۲۷ ق.م بحیث فاتح بتخت سلطنت می نشیند .

فرهنگ یونانو بودایی

تمدن یونانو باختری :

حاکمان و عساکر یونانی که با اسکندر به آریانا آمدند، اینجا ماندند، پس از مدتی بعادات، اخلاق، زبان، سنن و مذهب و آیین مردم آشنا گشتند و برخی از خصوصیتهای مقدونی شان ترك شد. مردم باختر و آریانا نیز بزبان، فلسفه و آداب وروش زندگانی یونانی آشنا گردیده، بین آنها و اقلیتهای یونانی آمیزش و اختلاط صورت گرفت. درین دور فرهنگ یونانی با مدنیت محلی آمیخت و از نظر کیش و علوم دوره ای ظهور کرد که در تاریخ فرهنگ و تمدن خیلی پراهمیت است، چنانچه در دورسید ها افغانستان را هلاس (یونان) آسیا میگفتند.

درین عهد مذهب ارباب انواع پرستی یونان در آریانا- افغانستان - انتشار یافت. زبان یونانی، ادبیات، طب، فلسفه، هنر، حجاری و مجسمه سازی یونان رواج یافت همچنین آیین زردشتی، زبان مردم وخصا یص مدنی مملکت ما برآن یونانیان باختر تأثیر نموده فرهنگ خاصی ظهور نمود که بنام یونانو باختری - گریکو-باکتریان- موسوم است. درین دور زبان باختری آریانا با زبان یونانی یکجا مستعمل بود، در کتیبه ها دردوستون پهلوی هم و در سکه ها هریک در رخی از مسکوکات وجود داشت. آریانا بحیث چهارراه تجارتی هند مصر، پاریس، شرق نزدیک اروپا و چین خیلی مهم بوده مرکز تقاطع و تقابل مدنیتهای مختلف گشت.

سیتها و پارتها در قرن سیزده ودوازده ی ق.م. با یونانیان باختری جنگیده سلطنتهای دیگری را تشکیل نمودند که در ینگاه دین و ثقافت بودایی به آریانا وارد شد.

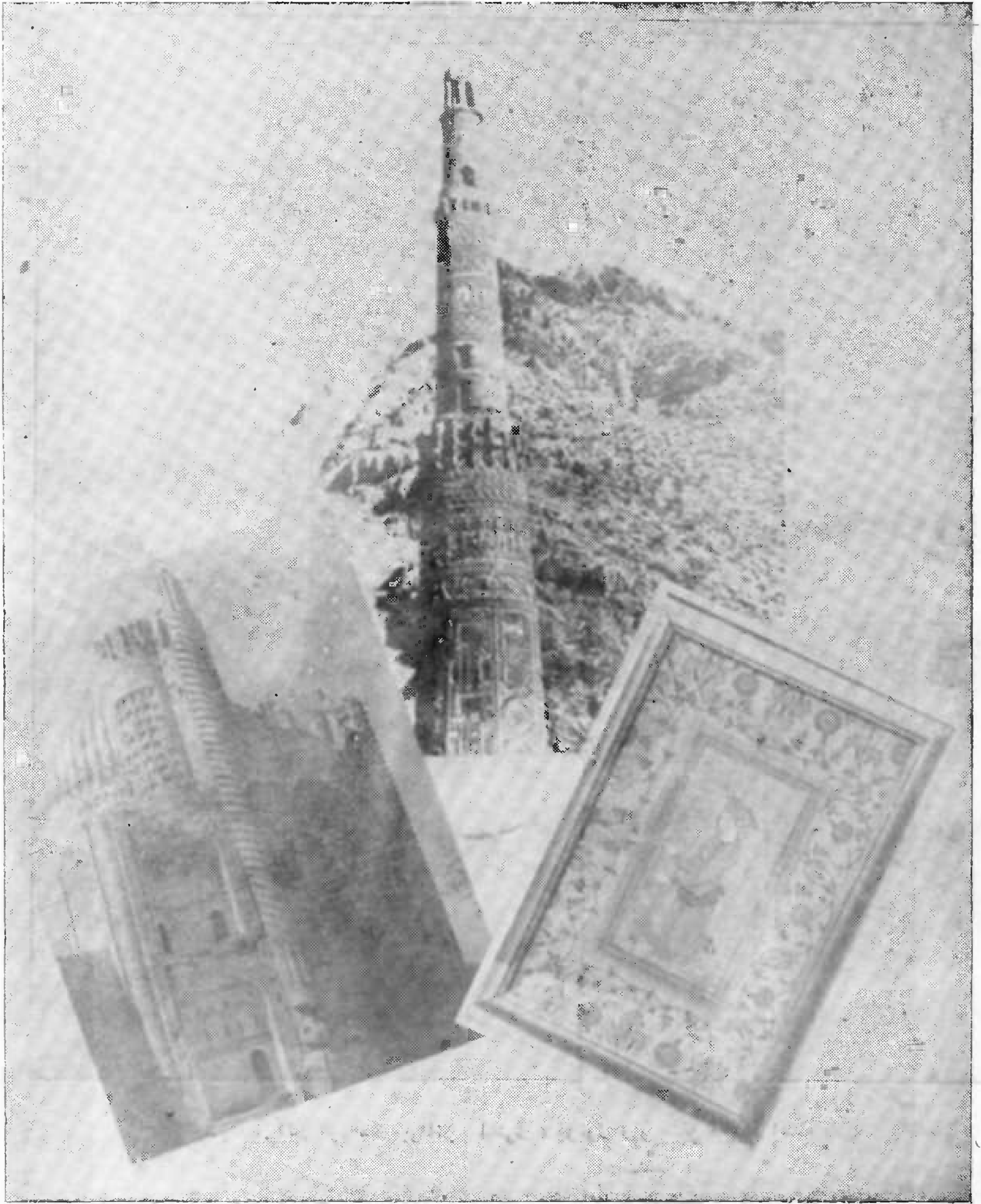
فرهنگ یونانو بودایی :

کوشانیها از طایفه ی تخاری افغانستان بوده از حوالی ۵۰ق.م. تا قرن پنجم میلادی در آریانا سلطنت کرده اند وباچین روابط سیاسی و مدنی داشتند. اینها تحت فرسانروایی کوزلو یا کدفیسس بتوحید آریانا موفق شدند. کوشانیها آریایی بوده، زبان شان نیز آریایی، از لهجات آریانای شرقی، گویا زبان تخارستان آنوقت بود. رسم الخط خروشتی و در مسکوکات خط خروشتی و یونانی سوازی هم دیده میشود.

ایندور از درخشانترین دوره های مدنی عصر های پیش از اسلام مملکت ماست. درین عصر دین، فلسفه، حکمت، ادبیات، هنر، معماری خیلی مترقی بوده، دربار شاهان کوشانی بخصوص

نمونهٔ از آثارِ دورههای یونانو باختری ، غزنوی و نورستانِ قبلِ از اسلام

منار جام (فیروز کوه) میناتور (هنر دورهٔ تیموری) و مسجد خواجه محمد پارسا

کانشکای کبیر آستانهٔ علم و ادب بوده قبل برین با آشوکای موریایی وجانشینان او دین بودایی از هند بجنوب آریانا سپس در صفحات شمالی کشور ترویج یافت و بربقایای تمدن ویدی وزردشتی رنگ مدنیت بودایی را اضافه نمود. نوبهار بلخ معبد بزرگ زردشتی معبد بودایی شد و غالب شاهان یونانی باختر بکیش بودا گرویدند. از نظر هنر این دور اهمیت خاصی دارد. مواد بودایی و مجسمه های بودا بصورت و سبک یونانی تراشیده شده هنر یونانو باختری- گرکو بودیک- زاده شد و این هنر نمایندهٔ آمیزش دو تمدن شرقی و غربیست که این تلاقی در آریانا صورت گرفت وفرهنگ خاص افغانستان گردید که از فرهنگ و تمدن کشورهای همسایه بکلی ممتاز وجداست. افغانستان - آریانا - بود که این تمدن را در هند، چین و ماوراء النهر انتشار داد. در عصر کانشکا مخصوصاً معبدهای با شکوه و مجللی باهیکلهای بزرگ بودایی در آریانا و متصرفات آن بناشد که نه تنها معبد بود بلکه مراکز نشر علم و معرفت و ادب بوده هرکدام کتابخانه های عالی را دارا بود. بتهای بامیان از بزرگترین شاهکارهای دورقدیم درهمین عصر درست شده است.

مبلغان آریانا مذهب بودایی را بچین وسایر بخشهای ماوراءالنهر بردند و تبلیغ کردند. چینا یها برای زیارت اماکن مذهبی چون هده، کاپیساو بامیان به آریانا می آمدند. در ینگاه در امپراتوری آریانا دین بودایی، برهمایی، زردشتی، عقاید یونانی و معتقدات باختری دوش بدوش رواج داشت اما بمرور زمان آیین بودایی متبارزتر گشت.

هنر گریکوبودیک - یونانو بودایی-در دورهٔ یونانیان باختری و آمیزششان بافرهنگ بودایی در دوطرف هندوکش پدید آمد و در عصر کوشانی بکمال رسید. این هنر در قرن پنجم بچین نفوذ کرد، این هنر. در معبدها و دیرهای مملکت پناهنده شد وقرنها بزیست چنانچه آثار متعدد آن امروز ضمن حفریات بدست آمده است. حیات فکری و فعالیتهای ثقافی وذهنی نیز عالی بوددر دربار شاهان کوشانی معلمازی وجود داشتند. پانی نی شاعر بزرگ و عالم سانسکرت نمونهٔ فضل ودانش همین دوره است.

کوشانیان کوچک زمانی ضعیف شدند ومدتی تحت الحمایهٔ ساسانیان زیستند. از سویی هم هندیها برایشان تاختند وزمانی هم هیاطله - یفتلی ها - درآریانا فرمانفرمایی کردند، تااینکه مسلمانها به آریانا درآمدند.

بامدادان اسلام

دو ر تسلط مسلمانان:

در نیمه‌ی اول قرن هفتم میلادی که در قسمتهای شمال هندوکش خانهای توکیو و هیاطله و در جنوب آن سلسله‌ی کشاتریه‌ی کاپیا فرمانروایی داشتند، اسلام از افق مکه طلوع کرد و امپراتوری ساسانی را در جنگهای قادسیه ونهاوند متزلزل ساخت.

یزدگرد سوم شکست خورده بخراسان پناه برد. عربها پس از ینکه قوای سامانی را از بین بردند در حدود سالهای ۳۲ و ۳۳ هجری ۶۵۳ و ۶۵٤ عیسوی در اثنای خلافت حضرت عمر فاروق دربرابر سرحدات غربی آریانا جمع آمدند. نخستین تماس قشون عرب درسرحدات غربی درسیستان در ۲۳ هجری یکسان پس از مراجعت هیوان تسانگ زوار چینی صورت گرفته بود. درینگاه ز دوخورد لشکر عرب درسیستان، کابل ورخج با کابل شاهان امیران محلی کوشانو یفتلی یار تبیل شاهان یار ایان کابلی- مدتی را در بر گرفت. بعد از یکعده محاربات درحوزه‌ی هیرمند و ارغنداب بالاخره جنگهای مهمی درحوالی غربی کابل و خورد کابل بوقوع پیوست و بسال ٤۸ هجری مقارن خلافت حضرت عثمان رض درسیستان زنبیل شکست خورد و بسال ۵۱ هجری بکابل رسیدند، پیمان صلحی بسته شد وکابلشاهان مدتی به آرامی زیستند. عربها بسرزمین ما چیره شدند وتا دو صد سال حکمرانی کردند.

اهالی بوسیله‌ی تبلیغ، دادن حقوق مساوی بمردم و سایرعوامل باسلام گرویدند. اسلام تنها دین نبود بلکه راه وروش زندگی گشت وبا انساج فکروعقول تخمیر وجزء لایتجزای زندگانی مردم آریانا شد. قرآن کریم نه تنها دستورهای مذهبی، بلکه دستورهای سیاسی و اجتماعی نیزبود، ارزش ادبی ورموز خطابت وحسن بیان آن بالاتر از وصف است.
غلبه‌ی سیاسی عرب، در اثرانتشار دین اسلام بفعالیت معنوی منتج گشته در تارو پود روح مردم این خطه جاگزین شد. اسلام افکار واحساسات جدیدی را باتحولات درطرز زندگانی باخودآورد که در همه رشته های زندگانی موثر واقع شد وآن از دو جهت بود:

نخست از جهت مادی: در مبانی اجتماعی. اقتصادی، سیاسی و مدنی، تجارت وروابط افراد تحول رخ داد.

اسلام روش زندگانی قرار گرفت ومساوات و عدالت اجتماعی واقتصادی پدیدآمد.

دگر از نظر معنوی: قرآن کریم براذهان وافکارمو ثرواقع شده طرز تفکر ومنطق نو بوجود آمد. طرز افاده دگرگون شد. زبان را بالفبای عربی نوشتند. لغات زیادی ازعربی بزبان

دری درآمد زبان ادبیات عربی منتشر گشت وگاهی هم جای السنهٔ خود مانرا گرفت. تأثیرات عقلی و ذهنی بیش از اندازه بود.

درسال یکصدو بیست و نه هجری ابو مسلم خراسانی برضد امویها قیام کرد وعباسیان را بسلطنت رسانید و برمکیان بلخی بوزارت رسیدند • نخستین آثار جنبشهای آزادی خواهی از قسمتهای شرق قلمرو اسلام- آریانا - ظهور کرد و بغرب منتشرشد وبنا بر همین معرفت ، عربها تا چند قرن کشور آریانا را «خراسان» گفتند . زبان وادبیات ما ، تخیل واندیشهٔ ما ، موسیقی وحکمت ما لغات وسبک نگارش ما بر زبان عربی و عرب بی تاثیر نمانده ، موثر افتاد . برمکیان بلخی عید های باستانی ، سده نوروز و مهرگان را بدربار عباسیان احیاء کردند . فرهنگ آریانی وعربی (سامی) زبان دری وعربی ، باهم آمیخت و از ین آمیزش هردو آب خورد وتقویت شدند .

پیش آهنگان دانش :

درنتیجه این آمیزش بزرگتر عالمان اسلام درفقه ، نحو ، تاریخ وسیر از آریانای باستان بوجود آمد . چنانچه بزرگترین نقش مردم آریانا در دین وفقه اسلامی بجا گذاشتن رای و قیاس است که تعقل را دراستخراج احکام فقه در آوردند. ابو حنیفه نعمان بن ثابت کابلی موسس مذهب حنفی واز فحول دانشمندان فقه اسلام را با ساس قیاس مرتب کرد . فقه الاکبر او شاهکار استدلال بشمارمیرود . وی اصلاً ازکابل یااستالف است . پدرش بکوفه برده شد . وی درسال ۸۰ هجری آنجا متولد و تا ۱۵۰ بزیست . عبد الله بن مقفع کتاب های زیادی ازجمله کلیله ودمنه وخدای نامه را از پهلوی بعربی ترجمه کرد وادب الکبیر و ادب الصغیر رادرادب عرب نوشت ودر ۱۴۰ هجری دربصره از طرف منصور عباسی بقتل رسید. سیبویه نحوی الکتاب ، بزرگترین مرجع نحو است (۱۵٦- ۱۹٤) . بشار ابن برد تخارستانی (بد خشانی) شاعرنا بینای عباسیان (وفات ۱٦۷) جزء اسیران تخارستان ببصره آورده شد وصلات گران بهایی از مهدی خلیفه بگرفت . از عالمان دور موسی بن شاکرخوارزمی عالم هندسه و نجوم در قرن سوم هجری بود . پسران وی محمد ، احمد وحسن هرکدام درنجوم ، هندسه ، ومیخانیک از سرآمدان اند. ایشان مسافت دورزمین را بامر مامون شمردند ودرمیخانیک کتابی دارند. همچنین موسس جدولهای ریاضی اندر «لوگاریتم» از الخوارزمی مأخوذ است .بنــاء خراسانیــان نسبت بسایر اقوام مسلمانان زودتر بین عربها معروف شدندواین معرفت موجبه انتشار ادبیات وفرهنگ شان گشت.

نفوذ سیاسی عربها روز بروز از استقرار خود درین ولا میکاست . مبارزات عقلی ، فکری ، سیاسی مذهبی وادبی کشور آریانادر برابر خلفای بغداد مدتی هم ادامه یافت چه سیادت بغداد را نمیشد

تماماً تعقیب کنند . همان‌بود که در قرن سوم و قر ن چهارم هجر ی د ر قطعات مختلف آر یا ن زمین دو لتهای تشکیل شد که خلا فت بغداد را تنها با سم می شناختند و باین صورت شا لو دهٔ استقلال سیاسی آر یا نا ی کهن که مدتی از بین رفته بود ، دو باره ریخته شد . آغاز این آزا دی ر ا میتو ان ا ز آ ن گاهی شمر د که مامون طاهر پو شنگی هر وی را با مارت خرا سان بنشا ند و سلا لهٔ طا هر ی تأسیس گشت که با سلا له‌های صفا ر ی وغز نو ی استقلال مملکت بکمال ر سید و ا ز قر ن سه و چها ر زند گی سیا سی وفر هنگی ماازسر گرفته‌شد وعهد نوینی درتار یخ و ثقافت وادبیا ت ماباز شد که بو سیلهٔ مسلمانان وزبان وا د بیات عربی علوم یونانی د اخل ادبیات‌ما گشت و دیری نگذشت که‌سنن وآدا ب ملی ازسر نو زنده شدو زبان دری پس‌ازدو قرن گمنامی به‌سبک وصورت کنو نی ظاهر شد. البته آن ساکنان قلمر و عباسی که‌در پس کو ه‌های سر بفلک کشیده یاد ر نواحی دوردست از مرکز خلافت بسر می بردند درا ستعمال ز بان وتر و یج آداب باستانی آزاد تر بودند واز عرب وسنن عر بی کمتر متأ ثر . اینست که نخستین احساس آزا دی ، اولین سلاله‌های شاهی پس ازاسلام . قدیمتر ین شاعـران دری‌واحیـا ی ادبیات وفر هنگ ملی همه نخست ازسیستان ، خرا سان وتخا رستان ازمملکت آر یا نا سر زد و بغر ب و شرق منتشر شد .

طاهر یان هرات (۲۰۵ ـ ۲۵۹ هجری) :

مامون پسر هار ون الر شیددر سال ۲۰۵ ، هجری حکومت مشرق رابپا داشی بسردار لشکر ش طا هر بن‌حسین‌دادوا و را ذوالیمینین‌القب کرد . طاهرا ز ضعف عباسیها استفاده کرده«دوسال‌بعد د یگر نام مامون را از خطبه اندا خت‌ونوعی از استقلال ر ا بنیاد گذا شت که مبادی آز ا دی‌خرا سان‌پس‌از اسلام است . وی موسس سلاله‌ی طاهر یان شد که نخستین سلا له‌ی شاهی نـیم مستقل پس از اسـلام افغانستان بشما ر می آید وطا هر متولد در۱۵۸ ، هجر ی‌اصلاً از فو شنگ یافوشنج-ده‌فر سخی هرات بود بطاهر فو شنگی معرو فست .

طا هریان بلخ ، مر و ، طوس ، نیشا پور ، هر ات ، زر نج قندهار و سیستان ر ا در قـلمر و خـود داشتند ومدت‌نیم قرن از مر کز هر ی (هـر ات) حکومت کردند وبا عدل‌وهنر ، فضل‌دو ست علـم‌پرو ر بودند وباادب وشعر علاقمند . عالمان‌ومولفان‌ر اقدر میکردند. بان‌نهج مهمترین اقدامات آر یـا یی ضد سلطنت های بیگانه‌نخست ازخراسان وسیستان (یعنی افغانستان‌امر و ز) نشأت کر ده این کشو ر مهدفرهنگ وکا نو ن ز بان و ادبیات‌دری گشت‌وشهر های بلخ- غزنه - هـری نیشا پـور و بـخا را تـاچـندین مـدت مر ا کز علم و ا دب بشما ر میر فتند .

پس‌از طاهر طلحه و بعدعبدالله پسر انش آنگاه طاهر ابن عبدالله و محمد بن طاهر ز مام حکومت ر ا بدست دا شتند تا اینکه بدست صفار یان‌منقر ض گشتند .

از شاعران معروف ایندو رحنظلهٔ بادغیسی ابو العباس مروزی ابوحفص سغدی اند. قصیدهٔ عباس مروزی در وصف مامون الرشید از نخستین قصاید معروف ایندور است، با این مطلع :

ای رسانیده بدولت فرق خود تا فرقدین گسترانیده بجود وفضل در عالم یدین

صفاریهای سیستان (۲٤۵ـ ۲۹۰ هجری) :

* * *

یعقوب لیث صفاری سیستان را فتح کردو بعد بر هرات دست یافت (۲۵۳ هجری). سپس امارت بلخ تخارستان، سیستان و سند از طرف خلیفهٔ عباسی بوی وا گذار شد (۲۵۷). بالاخره در ۲۵۹ نیشا پور را تسخیر کرد و طاهریان منقرض گشتند. لشکرکشی یعقوب تا کرمان وشرق عراق و بغداد رسید مگر از خلیفه موفق شکست یافت. یعقوب با حیای سنن و زندگانی ملی کوشید ؛ چه سیستان خاك افسانه ای بود در آن قهرمانانی چون رستم، سهراب، زال، اسفند یار بوجود آمده بودند که این اساطیر بهترین مواد شهر بشمار می آمدند که شاعران نیز آنرا برشتهٔ نظم در آوردند. همچنین دوری از بغداد ومرکز خلافت موجب تقویت سنن و آداب محلی وملی گشت. زبان و ادبیات دری بجای عربی نشست. یعقوب نیز ازین روحیت تشویق فرمود .

پس از وی برادرش عمرو بن لیث حکمفرما گشت وگرچه بدست سامانیان اسیر آمد وخراسان بدست آل سامان افتاد مگر صفاریان تامدتی حکمرانی سیستان داشتند که خلف بن احمد وطاهر بن خلف از مشهورترین آنها اند .

طاهریان وصفاریان نخستین سلسلهٔ شاهان اسلامی افغانستان اند که بادبیات و علوم توجهی بذل کرده اند و از قدیمترین شاعران تشویقها کرده اند. ظهور نظم ورواج رباعی درین عصر صورت گرفت و بنای سبك خراسانی گذاشته شد. منشی یعقوب، محمد بن وصیف سکزی، ابوسلیك محمود وراق هروی از سر برآوردگان شاعران آنانند .

سامانیان بلخی (۲٦۱ ـ۳۸۹ هجری) :

* * *

موسس دولت سامانی در خراسان، سامان خدا از اهالی بلخ بود ونوادگانش پسران اسد هرکدام در دربار مامون مقامی داشتند : نوح در سمرقند، احمد در فرغانه، یحیی در چاچ و الیاس در هرات حاکم بودند. احمد حکومت خودرا وسیعتر کرد. پسران احمد مخصوصاً اسمعیل و نصر اساس سلطنت سامانی را گذاشتند. پایتخت سامانیان که گاهی بلخ زمانی بخارا میبود مرکز عالمان دانشمندان فقیهان و ادیبان بزرگ بود وسمرقند نیز بعلم وادب شهرت داشت .

دور سامانیان از نگاه فضلپروری دور برجسته ودرخشانی است که شاهان ایشان ادب دوست و علمپرور بودند و بمعارف توجه خاصی مبذول میفرمودند. نوح پسر منصور خودش نیز شاعر بود

وزیران بزرگی چون جیهانی وابو الفضل بلعمی که بزرگترین نویسندگان عصر محسوب میشدند از تشویق سامانیها برخوردار بودند.

نصر بن احمد از برادرش اسمعیل شکست خورد (۲۷۵) و اسمعیل تا ۲۹۵ بزیست و صفاریان را مغلوب کرد احمد بن اسمعیل بست وسیستان را بدست آورد نصر دوم ، نوح بن نصر ، عبد الملک بن نوح ، منصور بن نوح (معاصر البتگین) . نوح بن منصور بر تخت نشستند ولی دولت سامانی بعداً ضعیف شد .

درعصر سامانیان که مردمی عاقل وعادل ودانشپرور بودند بهترین شاعران وسخنسرایان ظهور کردند و پایه های نخستین تکامل زبان وادبیات و بنیاد و تهداب نظم و نثر دری گذاشته شد بزرگترین نمونهٔ تکامل شعر درین دوره رودکی ودقیقی بلخی واز بهترین نمونهٔ نثر ترجمهٔ تفسیر طبری وتاریخ بلعمی است .ایشان از مشوقان بزرگ فضل ودانش و هنر بودند که ادبیات قسمتی از پیشرفت خودرا مرهون آنانست .اینعصر نزدمورخان بزیادی شاعران ونویسندگان معروفست اساس مثنوی سرایی درین عصر ریخته شد و ابو شکور بلخی-ابوالموید بلخی - شهید بلخی کسایی وعمارهٔ مروزی از پیشروان این راه اند .از آثار نثر مقدمهٔ شاهنامه ابو منصوری تفسیر طبری امر منصور بن نوح از طرف یکعده عالمان وترجمهٔ خلاصه تاریخ طبری بنام تاریخ بلعمی از طرف ابو علی محمد بلعمی وزیر عبدالملک ومنصور پسران نوح است .

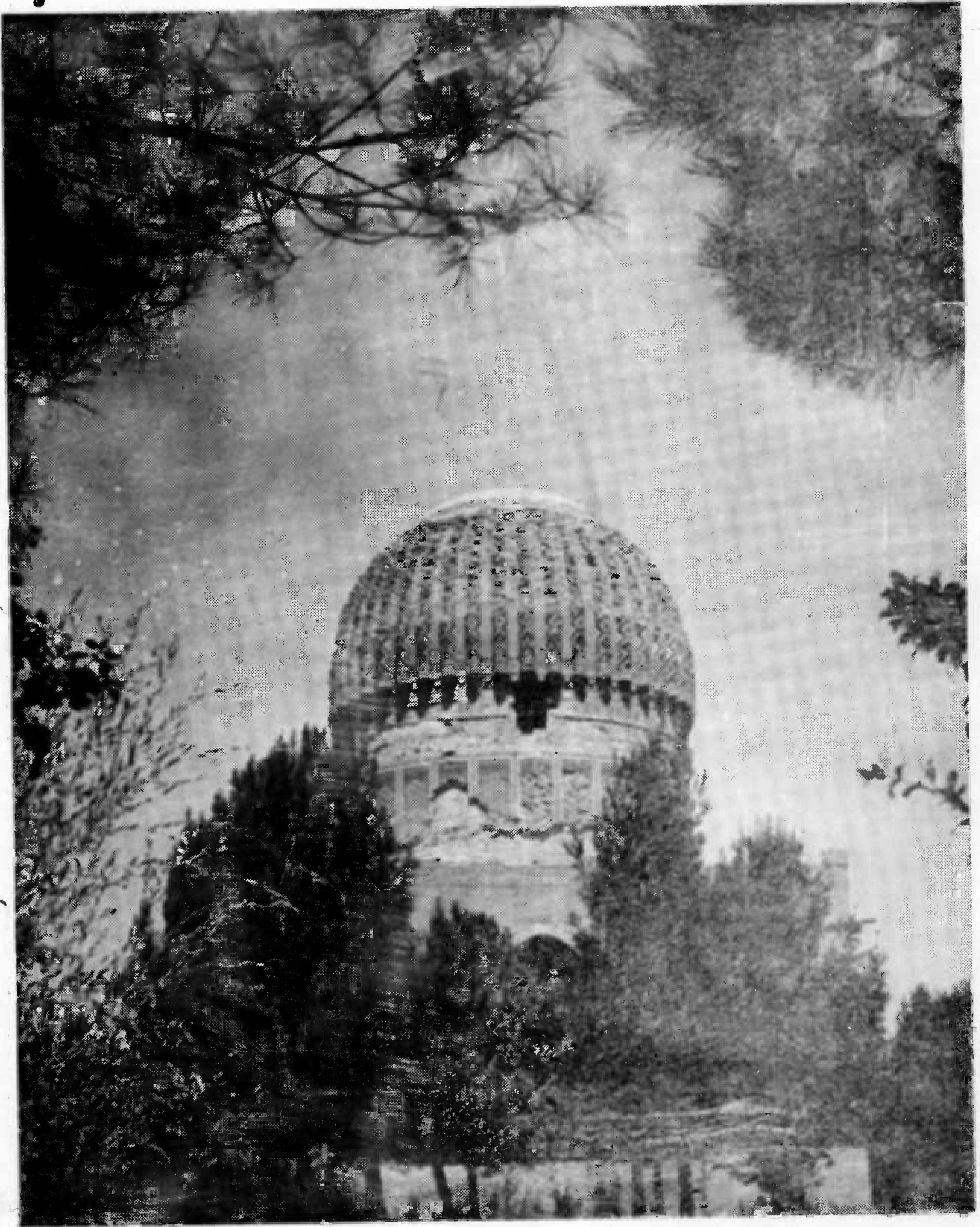
رودکی (جعفر بن محمد) از رودک سمرقند ومدتی در بادغیس هرات زیسته نزد نصر دوم مقرب بود کلیله و دمنه را بنظم سرود و قصاید عالی (چون مادر می و نوبهار) بیادگار گذاشت .دقیقی (محمد بن احمد) از بلخ بود . منصور اول و نوح دوم را مدح گفته بنای نظم شاهنامه سرایی را گذاشت .محمد بن جریر طبری (صاحب تاریخ متوفی ۳۱۰ هـ) -اسمعیل صاحب بن عباد متولد در تالقان . لنوی متتول ۳۸۵ محمد بن زکریا (متولد ۲٤۰) طبیب وابو معشر بلخی وفات ۲۷۲ ازمولفانا ینعصر اند که بزبان عربی نگاشته اند .

نمونه های از هنر معماری این دور چون آرامگاه اسمعیل سامانی دربخارا تا روزگار ما رسیده که معرف پختگی وزیبایی آن هنر در آن عصر است .

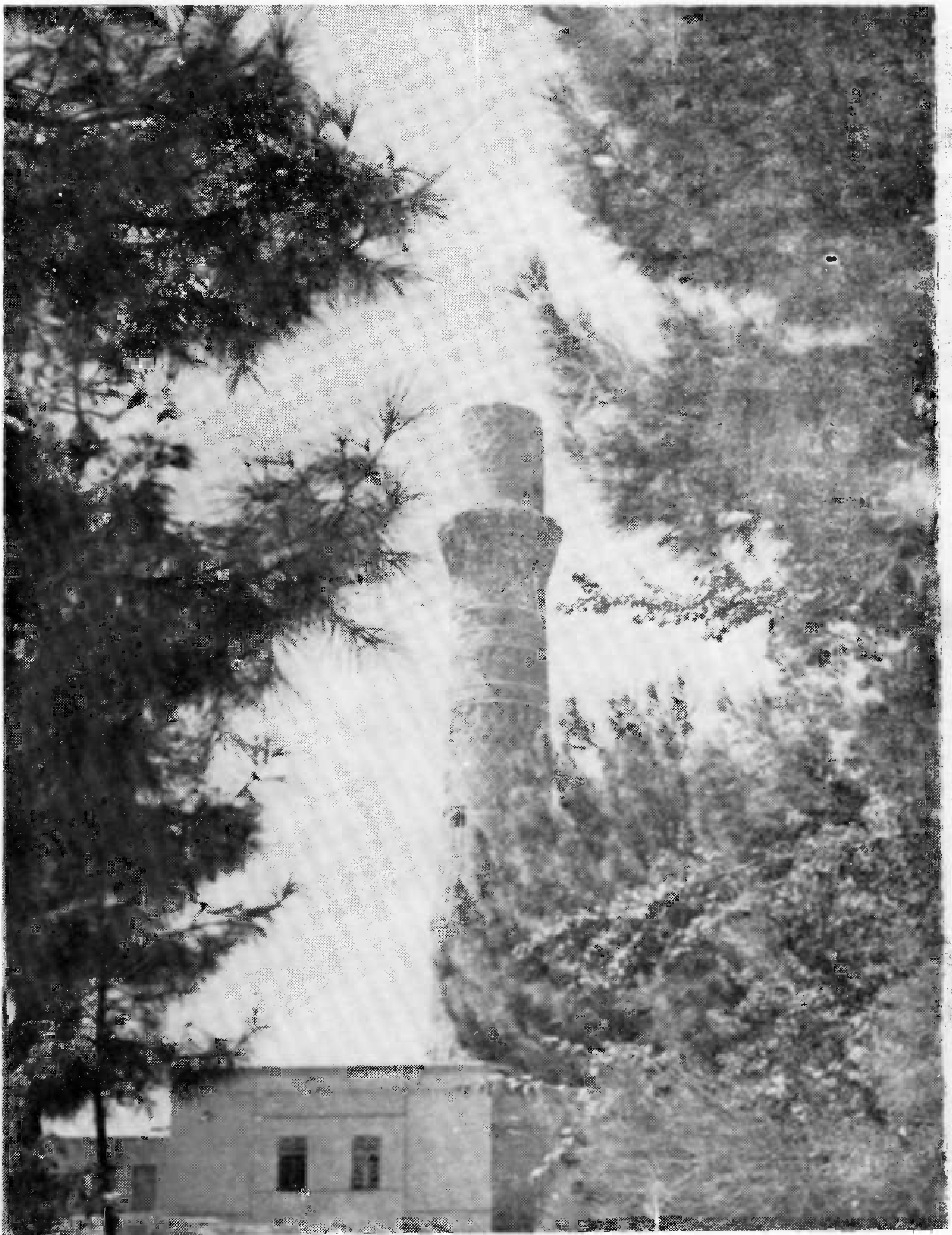
منار‌های غزنه وفرو

غزنویان (۳۸۹-۵۸۳ هجری)

سلطان محمود غزنوی در تاریخ این گوشهٔ آسیا بحیث فاتح بزرگ ومشوق سترگ علم وادب ظهور کرد ودر ۳۸۷ هجری دربلخ بسلطنت رسید ودر ٤۲۱ وفات کرد شهرت غزنویان باکوشش

مقبرهٔ گوهر شاد (هرات)

مصلای هرات

الپتگین آغاز یافت . وی رئیس لشکر سامانی بود . از منصور کدورتی حاصل نموده . بجانب غزنه رفت و تشکیل حکومتی داد. بعد از وی کار سبکتگین داماد ش بالاگرفت و در سال ۳۶۶ هجری بجایش نشست و بهند لشکر کشید . قصدار و بست رافتح کرد .

سپس از طرف نوح بن منصور امیر خراسان گشت و امارت نیمه مستقلی را بنا کرد و در ۳۸۷ وفات نمود. سلطنت اسمعیل بن سبکتگین جلوه ای بیش نبود و برادرش محمود بزرگترین پادشاه این سلاله بتخت نشست وخود را مستقل کرد که باسلطان کبیر سلالهٔ غزنویان باوج خود رسید. سلطان که استعداد نظامی وسیاسی خاصی داشت در مدت کمی سلطنت باشکوهی را در قلمرو وسیعی تأسیس کرد .

بعلاوهٔ افغانستان (خراسان وسیستان) بهند وماوراء النهر لشکر کشید. غور خوارزم .سومنات ؛ ری وبلاد دیگر غربی را در مدت بیست سال فتح کرد. ملتان ـ کشمیر پنجاب وسایر ایالات هند و ایران جزء سلطنت وی بود . سلطان مردی عاقل ومتدین بود از طرف خلیفه عنوان «یمین الدوله » و لقب «سلطان» یافت. درلشکر کشیهای هندوستان دین اسلام .فرهنگ علوم وزبان دری را با آن دیار برد دربارش مجمع شاعران و دانشمندان عالیمقداری چون عنصری ، فرخی ـ فردوسی ، عسجدی و ابوعلی وبیرونی بود.

*

پس ازسلطان دوره پسرش محمد چندان دوام نکرد و سلطان مسعود برسر یر غزنه نشست . بااینکه مسعود پادشاه دلیری بودو تاری برفت مگراکثر بلادش بدست سلجوقیان آمد و در ۴۳۲ کشته شد.

کانون دانش :

باسلطان کبیر غزنویان باوج خود بود ند و شهر غزنه مرکز تازه و بزرگ علم و ادب شد. شاعران وعالمان از هر جانب برای آموزش سخن بحضرت غزنین روی آوردند . غزنه دار الفنون علم و ادب ، مرکز فرهنگ اسلامی مأمن عالمان ، فاضلان و شاعران و قرینهٔ بغداد گشت . تا آنجاکه بغداددر قبضش رونق خود بباخت . مدرسه ها ، مسجدها ، پلها ، قصرها و باغها پدید آمد. حسن میمندی وزیر دیوانو دفتر را بزبان دری برگشتاند. سلطان محمود بزبان و ادب خدمات زیادی نمود ه شاعر نویسنده و ادیب را احترام زیاد میگذاشت و موجب شد در حدود چهار صد شاعر بدربارش گرد آیند. سلطان خودش هم شعر میگفت و ذوق ادبی داشت .شاعران و عالمان را نیک مینواخت و صلتهای گرانبها میداد در بار سلطان خود مجمع شاعران نخبه و بارزو مرکز اعیان و عالمان گشته بود. در دور سلطان شاعران بزرگی ظهور کردند ، مگر عنصری و فردوسی محور ادبیات دربار محمود است فردوسی نخستین شاعری بود که پس از تسخیر عربها ، افکار و آثاری ، داستانها و روحیهٔ از بین رفته و مرده را بوسیلهٔ شاهنامه دوباره زنده کرد .

حسن بن احمد عنصری از قصیده سرایان بزرگ عصر و امیر الشعرای دربار محمود غزنوی است. عسجدی از هرات و علی بن جولوغ فرخی سیستانی نزد سلطان غزنه مقام ارجمندی داشت. قصیده میسرود و رود میزد. منوچهری از مداحان دربار محمودی و کسایی از شاعران این دور است. فردوسی با استفاده از شاهنامه های نثر و پیروی از دقیقی در دربار سلطان غزنه شاهنامه ای نوشت و بنام محمود غزنوی اهداء کرد که آنرا میتوان بزرگترین سند تاریخ و فرهنگ مملکت افغانستان نامید. دو ثلث اول آن تاریخ جغرافیا. داستانهای ملی شاهان، سنن و آداب افغانستان قدیم را احیاء کرده صحنه های آن بلخ، کابل، زابل و سمنگان است. همچنین شاهنامه زبان و ادبیات افغانستان را پس از اسلام احیاء کرد. زبان غزنه بدخشان، هرات و کابل را بسر زمینهای دور و نزدیک منتشر کرد. این اثر بزرگترین معرف سلطنت غزنوی افغانستان، فرهنگ و مدنیت کشور؛ در آن عصر و شناسانند و نمودار روحیه ی مبارز، مهادر را، آزادی فداکاری جنگاوری، ملیتخواهی مردم ماست. بالاخره پر از مطالب اخلاقی؛ اندرز ها و ارزشهای معنوی است.

به تتبع از دوره سامانی؛ در ین دور نیز آثار نثر علمی و تاریخی نگاشته شد: تاریخ بیهقی یا مسعودی تالیف ابو الفضل بیهقی منشی سلطان محمود و مسعود که در ۴۷۰ وفات کرده. این اثر بهترین تاریخ دور سلطان مسعود؛ شاهکار نثر نویسی و نمونه ی ممتاز سبک ساده ی نویسندگی است. زین الاخبار گردیزی تالیف ابو سعید عبدالحی بن ضحاک گردیزی (۴۴۰). دانشنامه ی علایی تالیف شیخ الرئیس ابو علی حسین بن عبدالله بن سینای بلخی از طبیبان و فیلسوفان ارجمند دور سامانی؛ غزنوی و دیلمی درمنطق و مابعدطبیعت. ازسائر آثار شیخ بزبان عربی: شفا (در فلسفه)؛ قانون (در طب) و اشارات (در منطق و حکمت) است. ابن سینا در ۴۶۸ وفات کرده. قابوسنامه ی عنصر المعالی کیکاوس. ابو منصور ثعالبی نیشاپوری (وفات ۴۲۹) و ابوریحان بیرونی مولف التفهیم در نجوم و ریاضیات و آثار الباقیه (وفات ۴۴۰)؛ نخستین از عربی نویسان و دومی چون ابن سینا بهردو زبان عربی و دری بنگارش پرداخته است.

مدنیت مادی دور غزنوی نیز پرشکوه است: در معماری و عمرانات بهترین نمونه های بناهای اسلامی را پدید آورده اند که کاخ سلطانی در لشکرگاه؛ قلعه ی بست و مناره های بلند بالای غزنه مشتی نمونه است که از آن خرو ار بمار سیده. بالاحصار غزنه و سایر تعمیرات غزنه تاحدی یاتمام از بین رفته است. نمونه های فلزکاری و سایر آثار هنری این دور در موزه ی کابل (غرفه ی غزنه) حفظ است. در ین عصر چراغهایی درست کرده روی خیابانها و کوچه ها میگذاشتند که راه برای عابرین روشن باشد آورده اند که برخی عالمان و مطالعه کنندگان ازین چراغها در روی جاده ها برای مطالعه استفاده میکردند.

غزنه در آتش:

پس از مودود بن مسعود (۴۴۱) دولت غزنوی ضعیفتر گردید و بنابر پیشقدمیهای سلجوقیان بحواشی شمال و شمال غرب افغانستان امروز؛ اقتدار غزنویان بحوالی شرقی و جنوب شرقی افغانستان و صفحات غرب و شمال غرب هند محدود گشت. سلطان ابراهیم مسعود ثانی پسرش؛ مسعود سوم و بهرامشاه در غزنه و هند حکمفرمایی داشتند. سلطان ابراهیم پسر مسعود و بهرامشاه شاهان فضل پرور و ادب دوستی بودند و در بار این شاهان محفل عده ای از شاعران و دانشمندان بود. اشعات و اپسین آن فروغ در شعله های آتش ملوك الجبال غور ناپیدا گشت و چراغیرا که در غزنه افروخته بودند به لاهور روشن کردند. در عصر بهرامشاه سلطان علاءالدین حسین غوری (۵۴۷-۵۵۳) غزنه را گرفته آتش زد. گرچه بهرامشاه پس از مدتی از هند بغزنه برگشت مگر خسرو شاه و خسرو ملک از اعقابش در تخت لاهور تا چندی جلوس کردند. غوریان؛ آل غزنه را پیوسته تعقیب میکردند تا اینکه بدر لاهور موجب انقراض شان شدند.

درینگاه یک روحیه ی تصوفی پدید آمد که باباطاهر عریان از معاصران ابو علی سینا گوینده ی دوبیتی ها، شیخ ابوسعید ابی الخیر و خواجه عبدالله انصار از پیشوایان و پیشاهنگان شعر صوفیانه اند. ابوسعید ابو الخیر از مهنه ی خاوران موسس رباعیات و اشعار عرفانی است که در سال ۴۴۰ وفات کرده است و در تصوف ستاره ی سحرگاهان سنائی است. عبدالله انصاری از اهل هرات بوده در ۴۸۱ رحلت نموده است. مناجات و رباعیات او شهرت بسزایی دارد و از سوز باطنی و درد مملوست و در نثر فنی از بزرگترین آثار است.

در دربار بهرامشاه بزرگانی از علم و دانش؛ فضل و ادب میزیستند که نام و یرا در تاریخ فرهنگ و مدنیت جاویدان کرده اند: ابوالمجد مجدود ابن آدم سنائی (۴۷۳-۵۳۵) بزرگترین قصیده سرای دربار و بعد متصوف بزرگ موسس مثنویهای عرفانی و مولف حدیقه ی حقیقت که در آن تصوف را پی ریزی کرده؛ پیشوایی مولینا جلال الدین را دریافته. مسعود سعد سلمان (وفات ۵۱۵) معاصر سلطان ابراهیم و بهرامشاه و سید حسن غزنوی (وفات ۵۰۶) از قصیده سرایان بزرگ دوراند. ابوالمعالی نصرالله منشی بن محمد؛ وزیر بهرامشاه کلیله و دمنه را از ترجمه ی عربی ابن مقفع بزبان دری ترجمه کرده ببهرامشاه اتحاف کرد و در ینجا نثر سادهٔ بلعمی و بیهقی به نثر فنی انعطاف می پذیرد.

فرهنگ غزنوی و دور سلجوقی (۴۳۲-۶۲۸):

در آوانیکه بازماندگان غزنویان در افغانستان و هند فرمانروا بودند، آل سلجوق نیز در آسیای میانه سلطنتی تأسیس کرده بودند. سلجوقیان از طایفه ی ترکان ماوراء النهر بوده باجازهٔ

محمود کبیر و مسعود در ماوراء النهر سکنی گزیدند و بعد قدرت یافته و از آمو گذشتند و بین هرات و جوزجانان (میمنه) جاگزین شدند. طغرل سلجوقی در ۴۳۱ به نیشاپور آمد و بنام وی خطبه خواندند سپس ۴۳۲ مسعود و بعد مودود را شکسته قسمتی از دولت غزنه و ولایت غرب و شمال خراسان را متصرف شد. بعد سلطنت وسیعی را تشکیل کرده تا فارس، بغداد (۴۴۷) و آسیای صغیر (۶۴۳) راه یافتند. سلجوقیان که از ابتداء با دربار شاهی در تماس بوده با مدنیت دربار غزنه آشنایی بهم رسانیدند. راه و رسم دربار و کشورداری و فضلپروری را آموختند و چون خود بسلطنت رسیدند همان راه و رسم غزنوی در پیش گرفتند. شعرخواهی و ادب دوستی نیز همان منزلت پیشین خود را حفظ کرد. چون غزنویان عدالت پیشه کردند باعمار مسجد و کتب پرداخته از مشوقان علم و هنر گشتند. عالمان و فاضلان و شاعران را احترمت کردند.

عمیدالملک کندری و نظام‌الملک از وزیران دربار پیوسته از فضل و دانش حمایت میکردند بتوجه نظام‌الملک دارالفنونهای عالی بنام نظامیه در بلخ، مرو، هرات نیشاپور و بغداد تأسیس گشته بریاضیات، فلکیات، حکمت و علوم پرداخته می شد و رصدگاههای چند اعمار کردند که خیام و ابو العباس اوگری در آنجا بکار مشغول بودند. مولفان زیادی در رشته‌های فقه و تاریخ ظهور کردند. تصوف در شعر راه یافت. این همه مقام ارجمند در سیاست ملک [illegible] جه هر دو وزیر حاصل شده بود و خودشان نیز عالم، نویسنده و اهل ذ [illegible] ینعصر قدرت زیادی بدست آورده، تعمیم یافتند.

سپس الپ ارسلان، ملکشاه، برکیارق، وغیره حکومت [illegible] معروف سلجوقی است که ۲۶ سال سلطنت کرد و شاعرانی چون انوری، معز [illegible] دگرد آورد. بهرامشاه غزنوی را تقویت کرد.

از شاعران و نویسندگان دربار آنها مهمتر از همه یکی ناصرخسرو بلخی است که بمصر مسافرت کرده از دعات مشهور اسمعیلی گشت. دیوان قصاید او معروف است آثار نثر نیز دارد. وی در ۳۹۴ متولد گشته. دگر انوری قصیده سرای بزرگ است که در قریهٔ ابیورد خراسان متولد شده در دربار سنجر مقرب گشت. در نجوم دست داشت و تا ۵۸۱ زیسته، دیگر معزی امیر الشعرای سنجر است و قصاید زیبا دارد.

از آثار نثر سیاستنامه‌ی خواجه نظام‌الملک، سفرنامه‌ی ناصرخسرو، لغت فرس اسدی، قابوسنامه‌ی عنصر المعالی، کیمیای سعادت امام محمد غزالی، مقامات حمیدی قاضی حمیدالدین بلخی و تاریخ سلجوقیان است.

از عالمان و عربی نویسان: ابوحامد محمد غزالی از دانشمندان صوفی نظر و بزرگ اسلام است که در سال ۵۰۵ وفات کرده آثار ارجمندی بعربی دارد. نخست فیلسوف بود و مدرس نظامیه‌ی بغداد سپس متصوف و مفسر قرآن گشت. احمد غزالی برادرش نیز رسالاتی در تصوف دارد.

عمر خیام ریاضی دان و نجومی است. جبر و مقابله‌ی او معروف (وفات ۵۱۷) محمود زمخشری مفسر قرآن و نحو (وفات ۵۳۸) ابو الفتح محمد شهرستانی مولف «الملل و النحل» متوفی ۵٤۸ از شهرستان خراسان: شارستان، شارسان در غرجستان و غور میباشد.

قزل ارسلان از شاهان معروف سلجوقی است که در آذربایجان سلطنت کرده و ظهیر فاریابی بلخی و نظامی گنجوی بدربار او رسیده است. نظامی خمسه‌را برای وی نگاشته که حاوی مخزن الاسرار، خسرو و شیرین لیلی و مجنون هفت‌پیکر و اسکندر نامه‌است.

غوریان و خوارزمشاهیان:

غوریان از امیران محلی و از اولاد امیر پولاد معاصر ابو مسلم خراسانی استند. در آغاز قرن ششم (٥٤٣) حکومت وسیعی را بنیادگذاشته تا ٦١٢ فرمانفرمایی داشتند که بدست علاءالدین حسین سلالهٔ رسمی آنها تأسیس گشت. سلطنت غوری، در غرب و جنوب و قلب افغانستان حکمروا بوده بنام ملوك غور یاملوك الجبال یاآل شنسب دارای دوسلسله‌بودند: یکی در پایتخت (حضرت) فیروز کوه دگر غوریان ملوك تخارستان بامیان علاءالدین بابهرامشاه غزنوی جنگید و چون برغزنین مستولی شد بانتقام قتل برادر در آن شهر قتل و غارت کرد، کشت و سوخت. جهانسوز لقب یافت. سنجر علاءالدین را شکست داد ولی غور را باز باو داد. علاءالدین در ٥٥١ وفات کرد.

غیاث الدین وشهاب الدین غوری از پادشاهان بزرگ این سلاله‌اند که در خراسان و هند بفتوحی توفیق یافته‌اند. پس از محمود بن غیاث الدین و در زمان سام بن محمود که خود دولت غزنوی هند را منقرض کرد، دولت غوریان بدست خوارزمشاهیان درخراسان (افغانستان امروز) انقراض یافت.

اگر آتش سوزی غزنه را که لکه ایست در تاریخ، یکسو نهیم رویهمرفته شاهان غوری بشمول علاءالدین پرورش دهندگان فضل و ادب بوده دربارشان مرجع فاضلان، عالمان و شاعران بود نظامی عروضی سمرقندی بهمین دربار بسر میبرد و چهار مقاله را بنام یکی از شاهزادگان غوری نگاشت. ابونصر فراهی (مولف نصاب صبیان) ضیاءالدین هروی شاعر و ظهیر الدین سیستانی و دها شاعر و نویسندهٔ دیگر بدربار اینان نسبت داشتند.

خود علاءالدین حسین جهانسوز، ملك الجبال با آنکه غزنین را آتش زد سلطان فضلپرور و

شعر دوست و هم خودش شاعر بود و دیوان شعر داشته. عبدالواسع جبلی غرجستانی شاعر، سنجر و بهرامشاه را مدح کرده (وفات ۵۵۵) احمد نظامی عروضی سمرقندی چهار مقاله را که دارای اطلاعات مهم ادبی و تاریخی است تالیف کرده، مولف از شاعران دربار ملوک غور و معاصر باسلطان سنجر بوده است نمونه های عمارات و بناهای غوریان تازه در فیروزکو منار باعظمت جام و مسجد کشف شده گواه استحکام بنیان مدنیت مادی و هنری آن دور است،

سلاله ی خوارزمشاهیان در ٤٥٦ هجری بوسیله ی انوشتکین ازسر داران سلجوقی تأسیس شد اینان تاآخر قرن ششم سلطنت داشتند و باسنجر رقابت میورزیدند. باز ماندگان شان سلجوقیان را برانداخته سلطنت وسیعی بنیادگذاشتند. اما کمی پیش از حمله ی مغول چراغ شان خاموش شد. ایشان نه تنها در سیاست و فتوح بلکه هم از نظر علم و فضل مشهور بودند. آتسز شاعر بود و علمدوست باشاعران و اهل فضل می نشست، مشاعره میکرد و نکته هامیگفت. نویسندگان و شاعران را تشویق میکرد.

قطب الدین محمد پسر انوشتگین در سال ٤٩١، از طرف سنجر بحکومت خوارزم مامور شد. آتسز پسر وی بمخالفت سنجر برخاسته، او را شکست داد و بخشود. آتسز را رشید وطواط مدح کرده است. وی سلطنت خوارزمشاهی را باقوام بخشید. سپس ایل ارسلان، سلطانشاه تکش بفرمانروایی رسیدند. آخرین فرد این سلسله علاءالدین محمد خوارزمشاه بود که سلسله ی غوری را در خراسان (افغانستان) منقرض کرد. قلمرو وسیعی را تاسیس کرده قصد بغداد کرد. متصرفات بزرگی را ضمیمهٔ کشور خود ساخت. بالاخره از چنگیز شکست خورد ومنقرض گشتند.

شاعران معروفی درین عصر میزیستند که از جمله: محمد رشید وطواط بلخی است که درفن شعر مهارت داشته، آتسز را مدح کرده است. وفات وی در ۵۷۸ در خوارزم است. ظهیر فاریابی درحوالی بلخ متولد شده است. بدرتوغانشاه و قزل ارسلان سلجوقی رسیده در ۵۹٦ رحلت کرد. استه ادیبه صابر ترمذی در دربار آتسز و سنجر بسر برده (وفات ۵٤۲) ازآثار نثر حدایق السحر تالیف رشید وطواط بلخی درفنون شعر بفرمان آتسز و بهاءالدین محمد بن موید (از جوین هرات) بتشویق تکش «التوسل الی الترسل» رادر انشاء، نگاشته است.

صفای باطن و آشوب بیرون

تصوف: نظام کامل فکری:

تصوف طریقت وروشی است که از قرنها در سرزمینهای آریایی پدید آمده، تکامل کرده، درفکرها داخل شده، در ادبیات ما جاوه گری نموده است. درخصوص آغاز تصوف عقاید

و نظریات مختلف وجود دارد برخی آنرا مولود تعالیم دینی هند و گروهی زاده حکمت اشراق غرب و بعضی از شرق دانند. اما تکامل تاریخی آنرا در فلسفه‌ها و تعلیمات باستانی زردشتی، نو افلاطونی، یونانی، بودایی، مسیحی، یهودی، اسلامی، مبارزتهای عقلی اسلامی دور عباسی و غیر اسلامی میتوان مطالعه کرد که تصوف دارای عناصر پست از هر کدام.

تصوف غالبا از کلمهٔ تیوسوفی یونانی آمده که بمعنی خدا دوستی و خدا شناسی است که هم از نظر لفظ و هم از نظر معنی همان مفهوم را افاده میکند. متصوفه چون نو افلاطونیان باز گشت همه را بیک حقیقت و خیر مطلق دانند و گویند که تمام موجودات جلوه‌ی ذات او و مظهر تجلی احدیت اند و در همهٔ جهان بیش از یک حقیقت اصلی وجود ندارد و آن ذاتیست که در هرچه ظاهر میشود و همه‌ی موجودات آیینه‌ی جمال اوست یا همه ی اوست.

تصوف در قرن چهارم بصورت یک دستگاه ظاهر شد و صورت یک موسسه‌ی تربیتی را گرفت. در همین گاه بخراسان - افغانستان امروز - راه یافت. متصوفان که در پیرامون دستگاه خلافت خود را مقید میدیدند و با آزادی نمیتوانستند بیشتر به عقاید و افکار خود بپردازند بمملکتهای اسلامی رخنه کردند. چون به خراسان آمدند و زمینه را برای آزادی فکر و عقیدت خود مساعد یافتند، بتکامل نظریات خود پرداختند. مخصوصا که در ینجا هم ذوق و عشق و روحیه‌ی عرفانی از ایام باستان موجود بود مدد پیشبرد آراء شان شد. مردم خوش ذوق و پرقریحت، نیز به زیبایی آن افزودند. در قرن پنج و شش بود که تصوف کم کم راه خود را در ادبیات افغانستان نیز باز کرد.

قدیمترین آثار عرفانی اندو در برخی پارچه‌های متفرق نظم و نثر است، بخصوص حالات شیخ ابوسعیدابی الخیر و رباعیاتش قابل ذکر اند. رابعه‌ی بلخی، باباطاهر عریان و خواجه عبدالله انصاری هروی تصوف را در شعر داخل کردند که در نثر اسرار التوحید و کشف المحجوب علی هجویری از پیش آهنگان این جنبش شمرده میشوند. تصوف و عرفان ادبیات ما را لطف و جلوه‌ی دیگری بخشیده و سنائی رسما ادبیات تصوفی را بحیث یک جنبش تاسیس کرد که با عطار رونق گرفت با مولوی تکامل کرد و بیدل اشعار ملکوتی خود را با آن روح داد. شعر تصوفی در ادبیات ما با رابعه‌ی بلخی از شاعره‌های دور سامانی آغاز یافت که رابعه اساس شعر عشقی و عرفانی را گذاشت باین صورت تصوف نه‌تنها یک تزیین ادبیات و شعر بود بلکه یک نظام مکمل فکری و معنوی و اجتماعی شد که تمام جهات فرهنگ و مدنیت را در دوره‌های مختلف تحت تاثیر داشت و بالاخره یک راه و رسم زندگی گشت. دوره‌های فترت، جنگها نبردها، حمله‌ها

و خونریزی هاهمه آنرا بیشتر دامن زدند و بررونق وفروغ بازار آن افزودند.

دور مغول (۶۱۷-۷۳۶ ق):

استیلای مغول دراوایل قرن هفت (۶۱۶ه) بوسیلهٔ تیموچین چنگیز در آسیای میانه صورت گرفته که خلافت عباسی را در ۶۵۶ واژگونه کردند. اشتباهات سیاسی سلطان محمد خوارزمشاه راه این سیل کوه پیکر خاك و خون را در آسیا حتی اروپا بازکرد و یکی از مصیبتهای تاریخ را راه انداخت:

تخریب؛ قتل عام؛ کشتار؛ غارت؛ چپاول؛ سوختن؛ راندن .... باعث شد تا فرهنگ و تمدن؛ افکار و ادبیات از بین برود. عالمان بقتل رسیدند؛ مردم کشته شدند؛ کتابخانه ها و مدارس نابود شدند؛ هرچه کتاب بود بسوخت و برخی از عالمان بکشور های دور دست فرار کردند.

چنگیزیان در ماوراءالنهر آمده، در ۶۱۷ بخارا و سپس سمرقند را بدست آوردند و بوسیله قتلهای عام مردم خونریزی، اسارت زنها و اطفال و بی احترامی بعالمان کانونهای تمدن اسلامی و آریانی را بخرابه زارها تبدیل کردند. آنگاه بافغانستان ـ خراسان و تخارستان آمدند و ز ـ سر از یر شده خوارزم؛ مرو ترمذ؛ بلخ؛ بدخشان؛ بامیان هرات و نیشاپور بدست چنگیزیان وحشی افتاده قتل عام گردید و آن شهرهای زیبا ویرانه شد (۶۱۸) کوششهای جلال الدین خوارزمشاه بی نتیجه ماند؛ بالاخره خود را بدریای سند انداخته؛ بهندوستان رسانید. پدرش سلطان محمد پس از مدتی تواری از شدت اندوه در جزیرهٔ آبسکون (حوالی خزر) وفات نمود. درین ضمن بهترین قسمتهای آریانا کشور غزنویان و غوریان ـ چون تخارستان؛ باختر خراسان؛ غرجستان؛ بدخشان و سیستان به تلها و پشته های خاك مبدل گردید وغیر مسکون ماند.

پس از مرگ چنگیز (۶۲۴) پسرش اکتای بجانشینی او رسید. ایلخانیان مغول که منکوقاآن و هلاکو برادرش از آن خانواده اند؛ مدتی سلطنت راندند؛ و بجانب ایران لشکر کشیدند و بعد عزم بغداد کردند. اباقا خان، احمد تکودر، ارغون، گیخاتو؛ بیدو آغول؛ غازان خان الجایتو (سلطان محمد خدابنده)؛ ابوسعید از شاهان معروف ایلخانی اند.

همدرین زمان دودمان آل کرت در قسمت بزرگ ممملکت حکمروایی داشتند نخستین امیرشان ملکت شمس الدین محمد است که توجه منکوقاآن را جلب کرد شهر هرات مرکز اقتدار او بود و غرجستان (کوهستان هزاره جات)؛ سیستان و غور و توابع آنرا بگرفت. امیران کرت شمس الدین؛ محمد ایی رکن الدین؛ ملك فخر الدین؛ غیاث الدین؛ شمس الدین پسرش حافظ بن غیاث الدین معز الدین حسین و پیر علی بن حسین از حدود ۶۵۲ تا ۷۸۵ تاعصر تیمور حکمرانی داشته اند.

تصوف : راه ورسم زندگی .

اما پس از یکدور وحشت وبلیات ومصیبتی که از ناحیت مغولها رسید و تحمل گردید؛ سلاطین مغول بتدریج بتمدن این خطه آشناشده ؛ باسلام گردیدند و در محیط مدنی ما بآداب وعادات دیگری خوگرفتند وباعلم و دانش ؛ شعر وادب فرهنگ و دربار و .... آمیزش یافتند با عالمان الفت گرفتند ؛ با کتاب و درس ومدرسه درتماس آمده با تاریخ و تاریخنویسی توجه کردند. خانواده جوینی هروی و خواجه نصیرالدین طوسی بدربارشان دارای مقامی بودند خواجه شمس الدین محمد جوینی صاحب دیوان و برادرش عطاء ملک جوینی (مولف جهانگشاء)ازفضلاء عصر و سیاستمداران عهد بود و بدربارا باقاخان پسر هلاکو واحمد تکودر پسر دیگر هلاکو وزارت داشت دانشمند معروف و مورخ خواجه رشیدالدین فضل الله (مولف جامع التواریخ) ازسرآمدان سیاست عصردردور غازان خان منصب وزارت و درعصر برادرش خدابنده امور مملکتی را بکف داشت.

درین دوره فرار برخی از اهل علم و فضل بکشورهای دوردست ؛ زبان وادبیات دری فرهنگ وثقافت کشور غزنویان وغوریان درپنای هندوآسیاءغرب ایران وآسیای کوچک منتشرشدکه از بزرگترین نمایندگان آنها مولینا جلال الدین بلخی در قونیه و امیرخسرو بلخی در دهلی میباشد. تاریخنویسان لفاظی ؛ استعارتها وکلمات مزیدعربی رادرادبیات راه دادند وتعدادی لغات ترکی ومغولی داخل زبان شدکه یغما ؛ چپاول غارت؛ ایلچی ؛ قراول؛ کوچ ؛ خان یاقاآن؛ خانم ؛خاتون؛ بیگ وبیگم ازبقایای آنست .

ظلم ؛ جورو بیداد ؛ خونریزی ؛ غارت و تجاوز موجب شد تا شاعران ؛ نویسندگان و اهل دانش و ذوق از عالم بیرونی بعالم باطنی بگرایند و برروی آتش آشوب ظاهرخود آب سکون و صفای باطنی بریزند وآنرا فرونشانند باین صورت شعر عرفانی کمال یافت و بهترین و لطیفترین معانی تصوف را بقالب شعر درآوردند وگویندگان و نویسندگان نامی سربرآوردند . حمله چنگیزیان اسرار زندگانی را بیشتر عمیق ساخت وسبب شدتامردم تصوف را راه ورسم زندگی قراردهند وبناء شعر تصوفی اینعصر دارای حرارت وعاطفت خاصی است اینان جهات زشت زندگانی را نگریسته با آن در مبارزت جسمانی وکشمکش ذهنی بودند و این مانع میشدتاجنبه های نیک حیات رابنگرند. درنتیجه طرز فکر و افاده ای بوجود آمده واشعار تصوفی پدید آورد که در واقع تقلید سنائی بود وبیشتر ؛ شاعران بزرگ اینعصر تربیت شده زمان قبل از مغولند که درینعصر یا زیسته یارحلت کرده اند؛ چون : شیخ فریدالدین عطار از بزرگان شاعران متصوف

که دا رای سی تا لیف در نظم و نثر است : منطق الطیر ؛ الهی نامه و اسرار نامه از مثنو یهای عرفانی و تذکره الاولیاء در نثر . وی را جنگیز یان در فتنه نیشا پور شهید کردند (٦٢٧) .

شیخ المتصوفین ؛ قطب المسالکین مولینا جلال الدین محمد بلخی که با پدرش بقونیه رفت آتش عشق را درکانون عالم شعله ورکردوشاهکار فنا ناپذیر وی «مثنوی معنوی بهترین جلوه اشعار وکاملترین دیوان تصوف در زبان دریست همچنین قصاید و غزلیات مولینا بنام شمس ازمطالب عالی عرفانست :آنچه را ازشعر عرفانی سنائی آغاز کرد وی بکمال رسانید . واین هرد و فلسفه توحید و تصوف نوافلاطونی و وحدت وجود رادرقالب .

اشعار چنان روح پرور و دلاویز ریختندکه هنوز درجهان نظیری ندارد. *(وفات ٦٧٢ هق)

سعدی مولف گلستان در نثر وبوستان درنظم (متوفی ٦٩٠) ازمعاصران همیندوره ابن یمین امیر محمودفریومدی از ولایت جوین هرات در اشعار اخلاقی معروفند. شیخ محمودشبستری ازعارفان مشهور منظومه گلشن راز راب جواب نوشت .

ازآثار تاریخی اینعصر آنچه را درین کشور بوجود آمده یادمیکنیم : تاریخ جهانکشای جوینی تالیف عطاءملک راجع بوقایع ایام خوارزمشاهیان و فتنه مغول طبقات ناصری ، تاریخ عمومی تالیف ابوعمر عثمان منهاج سراج از اهل جوزجانان (میمنه). جامع التواریخ رشیدالدین فضل الله تاریخ یمینی درشرح حال سلطان محمود غزنوی و پدرش (ترجمه ازعتبی) ؛ لباب الالباب عوفی .

رنسانس افغانستان

دور تیموریان (۷۷۰ —۹۱۳ق) :

پس از انقراض مغول ، تیموریان که با ایشان پیوندی داشتند بسر اقتدار آمدند . امیر تیمور لنگ یا کورگان از ماوراء النهر بخراسان حمله آورده هرات را از ملوك کرت بگرفت و بعد قلات و سبزوار وسیستان رادوسال بعددرسال ۷۸۵تصرف کردواز سر اهالی مناره ساخت . امیر حسین والی بلخ را بکشت ، اهالی را قتل عام کرد و مدارس را بسوخت که برخی عالمان فرار کردند ؛ تیمور باین فتوح اکتفاء نکرده ، بایران ، آسیای صغیر هند وچین لشکرکشید . پس از مرگ تیمور شاهرخ پسرش در هرات بسلطنت رسید و الوغ بیگ نواده اش درسمرقند پایتخت کرد

* روزگاری مولینا بیاد موطنش بلخ ناله سر داد و ازجداییها شکایت کرد :

کز نیستان تا مرا ببریده اند — از نفیرم مرد و زن نالیده اند

سینه خواهم شرحه شرحه از فراق — تا بگویم شرح درد اشتیاق

اینان بجبران خرابیهای پدر در عمران بلاد و مدنیت و فرهنگ اقدام کردند و وضع فرهنگی، مدنی علمی و ادبی را بحدی پیش بردند که کشور بدور فرهنگ رنسانس اروپا همسری میکرد. از شاهان هرات ابوسعید و احمد و محمد پسرانش و همچنین سلطان حسین بن منصور بن بایقرا معروفند. وی پس از فوت ابو سعید بهرات رفت و در ۸۷۲ تاج بر سر نهاد. در بارش مجمع اهل علم و کمال بود. او و وزیر دانشمندش امیر علی شیر نوایی از مشوقان بزرگ فرهنگ و دانش بودند.

هرات: فلورانس شرق.

شاهرخ در عمران بلاد و ارتقای مدنیت قدمهای زیادی بر داشت و عمارتهای زیادی بنا کرد که مسجد گوهر شاد زوجه او یکی در هرات ودگر در مشهد از یادگارهای آندورست. همچنین گنبد یکه گوهر شاد در آن دفن است از عالیترین سبک معماری و کاشی کاری۔ موزاییک ـ عصر تیموری است هرات در عصر شاهرخ و بایسنقر شهزاده پسرش (که بسلطنت رسید) کانون فرهنگ و نهضت شرق گشت اعتبار و شهرت علمی و ادبی کسب کرد. ادبیات و هنر های زیبا زیر نظر شاهرخ رونق عظیم یافت. بایسنقر پسرش بکتاب علم و معرفت علاقه فراوانی داشت کتابخانه های درست کرد و بتشویق و ترغیب و بذل توجه وی کتابهای زیادی نگاشته شد. بایسنقر مشوق بزرگ هنر و ادبیات بود. وی انجمنی از شاعران، نویسندگان، خوشنویسان، نقاشان و تذهیب کاران را گرد آورده، برایشان کتابهای مهم را بسبک و اسلوب خاصی برای کتابخانه خود استنساخ میکرد. از معروفترین نسخه‌ها شاهنامه بایسنقری است که در قرن نهم (۸۲۹) بنام وی نگاشته شده است و مقدمه ای مفید بران افزودند و امروز قدیمترین نسخه قلمی شاهنامه است.

الوغ بیگ برادر شاهرخ که در سمرقند مرکز داشت شهزادهٔ علمپرور و خود عالم، دانشمند و نجومی بود. بهمکاری دانشمندان زیچی بنام زیچ الوغ بیگ ترتیب داد. اهل علم وفضل را بدربار جمع آورد و بهترین رصد خانه شرق را در شهر مراغه بوسیله خواجه نصیرالدین طوسی تأسیس کرد.

در دور سلطان حسین بایقرا تمدنیکه مرکز آن هرات بود به ثمر عظیم رسید. اهمیت ایندور بیشتر بوزیر دانشمند و بافضل آن امیر علیشیر نوایی است که خود شاعر، مولف و مشوق بود. شهزادگان و امیران تیموری همه در افغانستان شعر شناس شدند و خود شعر میگفتند و بهنر می پرداختند. سلطان حسین در شعر باجامی رقابت میکرد. بایسنقر خطاط، شاعر و نقاش بود. شاهان و امیران و شهزادگان برای ارتقای هنر و ادب، علم و فضل مشوقان بزرگی بوده، مساعی زیادی بخرج میدادند.

دربار هرات مرکز سلطنت آندور افغانستان، کانون فعالیتهای علمی، ادبی و فرهنگی بود، عالمان و ادیبان نامداری در قرن نهم در افغانستان ـ آریانا ـ ظهور کردند این شاهان کتابخانه ها را تکمیل

نمودند و اشعار شاعران را تد وین کردند . بارتقاء و تعمیم دانش متوجه شدند . از اهل علم‌وهنر وشاعرونویسنده تشویق وحمایت بعمل آوردند . دور تیموری هرات از نظر زیادی دانشمندان وفاضلان وشاعران درجمله دوره های درخشان فرهنگی مملکت بشمار می آید .

نگارستان بهزاد :

دراینگاه شالوده‌ی یک طرز زندگی نوریخته شد ، تجددی درساحات ، ادبیات، خطاطی نقاشی ، رسامی ، موسیقی ، معماری ، تاریخ نویسی ، فلسفه وعلوم بمشاهده میرسد . مرکز هرات کانون بزرگ شاعران - هنرمندان و عالمان بود . نوابغ بزرگی چون بهزاد هروی . را فایل شرق شاه مظفر - میکلانژ آسیا- در رسامی و نقاشی - سلطانعلی درخطاطی - محمد بن خاوند شاه هروی در تاریخ - مولینا حسین واعظ کاشفی- صاحب تفسیر حسینی— عالم و نویسنده و چون جامی هروی وحافظ شاعران - مولینا بنائی وپسرش که هر دومهندس و معمار بنای روضه‌ی مبارك حضرت شاه ولایتماب در مزار شریف‌اند سربرآوردند . درهنر های زیباچون‌نقاشی - معماری- کاشی کاری-تجلید تذهیب و خطاطی عالیترین آثار هنری بوجود آمد و میناتو رسازی بکمال رسید .

نسخه های‌قلمی دوربایسنقر وسلطان حسین بهم مستحکم وهم ظریف بود که نسخه های قلمی اروپا به پایه‌ی آن نمیرسد . بامر سلطان حسین بنای روضه‌ی شاه ولایتمآب در مزار شریف تعمیر و کاشی کاری شد که بزرگترین نمونه‌ی هنری آنعصر است. مصلا های هرات وکاشی کاریهای آن مهمترین معرف تکامل هنر های زیبا یی آندورند . مسجد خواجه محمد پارسا دربلخ از نظر معماری و کاشی کاری بهترین نماینده آنست. «نگارستان هرات» مدرسه‌ی هنرهای زیبا وآنار ظریف بود که هنرمندان درآنجا بنقاشی- رسامی- خطاطی و ... مشغول بودند . میناتورهای عالی که هرکدام نماینده قریحت بلند وذوق هنری وکمال ولیاقت استادان آندور میباشد امروز زبند ست است و معرف دبستان و سبک بهزاد درمیناتورسازی است که باوج اعتلای خو درسیده بود .

مصلا های با شکوه هرات وگنبد گوهرشاد از مظاهرتمدن مادی‌این‌عصر بشمار می آید .

توابع آفاقی :

دور تیموری از نظر دانش و ادب‌نیز از دوره های‌پر شکوه افغانستانست. درهرگوشه‌وکنار شاهزادگان وامیران خریداران شعر وادب وعلم بودند. این دور بزیادی‌شاعران و نویسندگان معروفست.مشاهیر فضل و دانش اینها ستند: امیر نظام الدین علیشیرنوائی که درهرات‌مدفونست از وزیران نامدار قرن نهم مملکت ودر۸٤٤ درهرات تولد یافته ، بسال۹۰٦و فات نمود هم مشوق هم‌شاعر هم نویسنده بود.اشعارش بزبان‌های‌دری وچغتایی موجوداست اضافه از بیست و یک

تالیف دار دو اشعارش از چهل هزار بیت متجاوز مجالس النفایس او معروف است. عبدالرحمن جامی هروی در ۸۱۷ متولد و در ۸۹۸ وفات یافته، در هرات مدفون است. شاعر بزرگ و متصوف و نثرنویس است دیوان ومثنو یاتش بنام «هفت اورنگ» شهرتی بسزا دارد. از تالیفات نثر او نفحات الانس؛ بهارستان؛ شواهد النبوت را میتوان بصورت نمونه یادکرد. مولیناحسین واعظ کاشفی هروی مفسر؛ متصوف؛ مورخ و افسانه نویس از سبزوار هرات و معاصر جامی ونوائی است در سال ۹۱۰ وفات شده در هرات مدفون گشت. سی و هشت اثر او بدست است. جواهر التفسیر تفسیر حسینی؛ مختصر جواهر؛ اخلاق محسنی؛ روضة الشهداء وانوار سهیلی او خیلی معروفست.

از آثار نثر: تاریخ هرات تالیف معین الدین اسفزاری (سبزواری)؛ زبدات التواریخ تألیف حافظ ابروی هروی و روضة الصفا بقلم محمد بن خاوند شاه- میرخواند- مورخ معروف عصر تیموری افغانستان که در بلخ متولد و در ۹۰۳ در هرات وفات و مدفون گشته حبیب السیر تاریخ عمومی تالیف غیاث الدین خواند میر هروی نواده‌ی میرخوند که در حدود ۸۸۰ در هرات متولد شده؛ در هند وفات کرد. تذکره‌ی شاعران تالیف دولتشاه سمرقندی در ۸۹۲ در هرات تالیف شده. المعجم شمس قیس در فنون ادبی. اخلاق ناصری و اخلاق جلالی.

از شیبانیها تا صدوزائیها

کابل و قندهار

دور شیبانیها:

دولت معظم تیموری که آخرین شاه آن بدیع الزمان پسر سلطان حسین بایقرا بود، بوسیله‌ی حملات محمد شیبانی در ۹۱۳ هجری قمری در صفحات شمال افغانستان خاتمه یافت صفویها نیز قندهار و هرات را استیلا کردند مگر شیبانیها یا ازبکان افغانستان با صفویها جنگیده هرات را دوباره گرفتند. دراین دوره یک انحطاط و رکود ادبی و فرهنگی رونما میشود. امیران و شاهان شیبانی باوجود جنگ و حملات علم دوست و ادب پرور بودند بلخ و بدخشان مراکز علمی وثقافتی شان بشمار میرفت و با بخارا و سمرقند پهلو میزد. خاندان ادب پرور بدخشان خانوادگی شعر دوست و فضلپروری بودند. بیرامخان و پسرش عبدالرحیم خان خانان از اهالی بدخشان که بعد بهندر فتند از مشوقان وحامیان بزرگ علم و دانش و ادب گشتند. در بدخشان؛ بلخ هرات؛ کابل و قندهار شاعران زیادی بروز کردند. کتاب بحرالاسرار که معرف فرهنگ و علمپروری آندور بشمار میرود در همین عصر از طرف محمود کتابدار در حکومت فدامحمدخان

شیبانی نو شته‌شد . درقرن دهم هجری که مملکت بدست شیبانیها ، صفویهای فارس و مغولیه هند تجزیه شدکانون فرهنگ و دانش ازشهرهای ما ببخارا ، سمرقند ، دهلی ، آگره و اصفهان کوچیده و عالمان و هنرمندان ، مارا نیز کشاند.

آرامگاه بابر و زادگاه همایون :

بابرمغولی از ماوراء النهر آمده کشور شیبانیها را بدست آورد و درکابل مسکن گزید ، بالاحصار کابل ارگ شاهی او بود وهمایون پسرش درآنجا تولد شد . پسران ونوادگانش درین محیط پرورش یافتند. چون زادگاه کابل میاند یشیدند و احساس میکردند. ذوق و قریحت‌شان کابلی بود. بابر از کشور دو طرف هندوکش و کابل به‌هندرفت ؛ آنجارا متصرف گشت و سلاله‌ی مغولیه را در هند و افغانستان جنوبی و جنوب شرقی بنیاد گذاشت وکابل را مرکز تابستانی خود قرارداد از همه جا بیشتر دوست میداشت. در اینجاباغی درست کرد که تاحال بنامش مشهور است و بنابر وصیت خودش ؛ وی و بسیاری از خویشاوندانش درآن جادفن میباشند .

بابرتمدن را ، ثقافت و فرهنگ را و زبان و ادبیات دری اینولا را بهندبرد . وی و پسرش همایون و نواده‌اش اکبرو پسراو جهانگیر و سایر فرزندان شان که عطر گلبیز ذوق و هنر اهل کابل درمشام شان بود و با آب کابل عروق و شرایین شان مملو بود ؛ بزرگترین حامیان فرهنگ و ادبیات ، طرفداران و مشوقان ادبیات دری بودند که غالب تحصیلات شان باین زبان صورت میگرفت و بحدی آنرا در هند ترویج کردند که زبان دوم ورسمی سراسر هندشد و تاآمدن انگلیسها زبان عمومی معاملات تجارتی و امور سیاسی گشت که مکاتبات شاهان مغولیه بامقام سلطنت انگلستان همه بهمین زبان بوده در دربارهای شان چه در کابل ؛ چه در هند شاعران و نویسندگان مقام ارجمندی داشتند و خود نیز شعر میسرودند. شاعران از هردیار بدربارشان روی آوردند . تاریخنویسی مخصوصا ترقی کرد کتابهای لغت زبان دری در هند بکثرت تالیف شد. خلاصه زبان ادبیات و ثقافت افغانستان بهند منتشر گشت.

مدنیت وافکار هندی نیز بصورت متقابل دراینجا تأثیر نمود. بابر واحفادش سبک معماری مغولی را واردافغانستان نمودند که بزرگترین نمونه‌ی آن مسجد باغ بابرشاه در کابل است . سبک معماری اسلامی ازماوراءالنهر خراسان و عراق از راه کابل بهندرفت . همچنین در عصر مغولیه سبک شعر وادب تیموری هرات از راه کابل بهند راه یافت و شاعران زیادی از هرات ، کابل ، قندهار ، بدخشان ، اصفهان همدان و ماوراءالنهر بدربارشاهان سلاله‌ی بابر روی آوردند وسبک شعر کابل وهرات و بدخشان را بمقتضیات وروحیه‌ی هندی آمیخته ، دبستان دیگری در عالم شعر وارد کردند که در نازکخیالی و لطافت

بیما نند است. دربارهای سایر شاهان افغانی هند چون لودیها وسوریهانیز مرکز بزرگ تکامل زبان وادبیات دری بود :

شعلهٔ خاموش یاسبک کابل .

بزرگترین شاعراین دبستان میرزا عبد القادر بیدل است که در ۱۰۵۴ متولد ودر ۱۱۳۳ وفات کرد وی ازراهروان روش سنائی، مولوی وجامی بوده در افغانستان بحیث یک شاعر بزرگ تقدیر میشود دیوان غزلیات مثنویات وسایر اشعارش خیلی مشهور و پر ازذوق عرفانیست که در حدودسی و پنجهزار بیت میشود. چهار عنصر معروفترین اثر نثر اوست که ده هزار مصراع متفرق را نیزحاویست . درآثار بیدل تصوف ایندور که ازمنابع تعالیم اسلامی و هندو سایر کیشهای هند آبخورده «وصلح کل» بنیان آناست منعکس میباشد وباین صورت یک نظام خاص تفکر را پدید آورده . واقف قندهاری از بزرگان این سبک است .

بابا فغانی ، سلیم ، کلیم و صائب هر کدام خشتی باین عمارت گذاشته اند. کلیم وصائب هر دو مدتها در کابل اقامت کرده سپس بهند رفته اند .

دور هوتکی ودرانی (۱۱۱۹-۱۲۵۸) .

در آغاز قرن دوازدهم هجری ، در زابل و سیستان ، هوتکیها با میرویس بر سر اقتدار آمده باشهامت تمام قندهار وبرخی حصص راازصفوی ها مسترد کردند . پس ازوفات میرویس شاه محمود پسرش بسیستان و کرمان لشکر کشید وچون در ۱۱۳۵ بتسخیر اصفهان میپرداخت برادرخود شاه حسین را در قندهار پادشاه ساخت واز فراه تاغزنه در اختیار اوگذاشت وخطبه وسکه بنامش کرد.

در حمله باصفهان پایتخت ایران آنروز و استیلای آنجا شاه عباس صفوی تاج شاهی خودرا بسر شاه محمود هوتکی گذاشت که وی امپراتور افغان وفارس شد (۱۱۳۵) که سپس اشرف پسر عبدالله عمش ، ولیعهد او گشت .

هوتکیان خانوادهٔ فضل دوست وادب پرور بوده ، چه بزبان دری و چه بزبان پښتو توجه عمیقی مبذول داشتند . شهزادگان شان بعلم وددانش میپرداختند واهل فضل وشعر نزدشان گرامی بود. بفرهنگ وعلوم متوجه بودند . شاه حسین پادشاهی فاضل و شعر دوست بوده در ۱۱۱۴ متولد ونزد ملا یار محمد هوتک فقه ، تفسیر ، منطق وبلاغت آموخت . هر هفته یکروز در کتب خانه ارگ قندهار دربار میکرد وعالمان وشاعران وفاضلان جمع میشدند . خودش بهر دو زبان مقتدر بود گاه به پښتو شعر میگفت و وقتی به پارسی میل میکرد . بهمحمد هوتک بنا بر تالیف خلاصة الطب صدطلا صله داد به ریدیخان که شرح جنگاوریهای محمود رادر اصفهان درچهارهزار بیت بنام «محمودنامه»

سروده بود ، هزار طلا صله داد ازجملهٔ بیست ودوتن شاعـران در بار که غالباًبه هر دوز بان دری و پښتو شعر میسرودند ، یکی زینب دختر میر و یس خواهر شاه محمود و شاه حسین است که بافضل وکمال بوده بزبان دری و پښتو شعر میسرود .

در هنگامیکه هوتکیها درفارس وافغانستان فرمانفرما ، بودند ، مردی بنام نادر افشار سر بـر آورد ولشکری فراوان جمع کرد ، نخست اشرف هوتکی رااز تخت اصفهان بـر انداخت سپس بـکشور کشایی پرداخت . با عثمانیها جنگیده و در ۱۱۱۵ افغانستان را فتح کرد و بهند لشکرکشید . پس ازمرگ او احمد شاه درانی یکی ازسپهسالاران نادردرقندهار بسلطنت رسیده موسس سلالـهٔ سدوزایی افغانستان نوین گردید. اعلیحضرت احمدشاه باوجودگرفتاریهای حربی ، تنظیم کشور ، حمله های متعدد بهندو اشتغالات سیاسی پادشاه علم دوست بوده ، یک دیوان شعر بزبان دری و یکی هم بزبان پښتو دارد

تیمور شاه پسر شی پایتخت رااز قندهار بکابل نقل داد و بادب ودانش میل داخت چنانچه دیوان شعری از و مانده است این بیت بدیع اوست :

چو ن از کمین سر ماترکان کمان گشادند   بر کهسار کابل خفتان زنقره داد ند

از پسران تیمور ، شاه زمان ، شاه محمود وشاه شجاع بتخت سلطنت نشسته اند . شاه شجاع ذوق ادبی داشت ودیوانی بزبان دری دارد که درهند چاپ شده است . خاطر اتش را که خود نوشته بنام واقعات شاه شجاع موسوم و بدست است که ازطرف انجمن تاریخ بچاپ رسیده شهزاده نادر پسر دیگر تیمور نیز شعر میگفت از نژادگان تیمور کامران پسر محمودو شاهپور وفتح جنگ پسران شاه شجاع درامور سیاست و سلطنت مداخلت داشتند .

عرف ... ف بیدل درحلقه های ذوق وحال مقام ومنزلت بلندی کسب کرده پس ا ز مولینا جلال الدین بلخی بزرگترین شاعر عارف پنداشته شد و درهمین آو ان میت اورا پس ا ز دفن دردهلی بکابل نقل داده درحوالی خواجه رواش بخاك سپرده اند . ازمعروفترین شاعـران متصوف سعدالدین احمد انصاری مشهور بحاجی پایمنار — از دهٔ یحیی کـابل است که تالیفات زیادی دارد وحوالی ۱۱۷۱ میزیسته . دگر میرزا لعل محمد عاجز از طبیبان تیمور شاه درانی شاعر بوده است . دگر عایشه درانی است که او از انچی باغبانان کـابل بوده در ۱۲۳۲ دیوانش تمام شده .

رو به آینده

دور محمدزاییها (۱)

دولت سدوزائی ربع قرن را مصروف فعالیتهای سیاسی ونظامی و دوباره بدست آوردن خاکهای از دست رفته‌ی مملکت بود، کمتر توانست بترقیات مهم علمی، ادبی واقتصادی بپردازد. تیمورشاه که معاصر بادور انقلاب کبیر فرانسه بود فقط سرحدهای پدر را نگهداشت.

شاهزمان بیشتر درفکر تسخیر تمام هندبود. شاه محمود وشاه‌شجاع بنابر خدعه ها و سیاستهای اجانب درخانه جنگی بسر بردند. از مختصات ایندور آن بود که سلطنت از خاندان سدوزایی بخانواده محمد زایی انتقال یافت. انگلیسها بامور داخلی وسیاست افغانستان مداخلت کردند وملت مجبور گشت بمدافعه وحفظ استقلال بپردازد وجنگها ی افغانستان و انگلیس بزرگترین نمونه های شجاعت افغانستان را در تاریخ بخط درشت ثبت کرده است. دور محمد زائیها رویهرفته دور مجادله ومبارزه بااجانب است درراه استرداد آزادی که باین منظور افغانستان برای یکترن صحنه‌ی آتشباری وخونریزی بود. همینکه برادران محمد زائیها پس از جنگهای خسته‌کن امیر دوست محمد خان رابپاد شاهی انتخاب کردند، سنگهای اول وحدت افغانستان ریخته شد وامیر موصوف دربیست سال سلطنت خود فرصت را برای اصلاحات مدنی تاحدی آماده کرد.

مگردر سال ۱۲۵۵ شاه شجاع درانی وار دوی انگلیس داخل افغانستان شدو دوراول شاهی امیر دوست محمد خان خاتمه پذیرفت. نیروی مهاجم در جنگ اول افغان وانگلیس بکلی مضمحل شدو درسال ۱۲۵۸ ق اثری هم نماند. درین دور بنابر عهدنامه های لاهور وقندهار پنجاب، سند، پشاور، اتک وکشمیر ازافغانستان جدا و تجزیه شد. پهلوان ملی این دور وزیر محمد اکبرخان غازی نیروی دشمن را تا جلال آباد تعقیب کرد وهمه را پاك ازبین برد. سپس امیر دوست محمد خان دوباره به سلطنت رسید وبعد ازوی دور بامیر شیرعلیخان رسید.

---

(۱) برای تفصیل مزید مراجعت شود به :

الف : قسمت تاریخی : افغانستان درقرن نوزدهم بقلم س. ق. رشتیا.

ب : قسمت فرهنگی و ادبی : ادبیات معاصر افغانستان بقلم نگارنده، منتشر در سالنامه‌ی ۱۳۳۷ افغانستان

مدنیت بین دو جنگ:

جنگ اول مردم مارا چندی مشغول بداشت وبناء علوم و ادبیات ، فضل ودانش رو بانحطاط رفت . مگربجوییکه آب رفته باز میرود: امیر شیر علیخان (۱۲۷۹-۱۲۹۶ه) باصلاحات مدنی و فرهنگی آغاز نموده برای نخستین بار مطبعه‌ی چاپ سنگی را از هندوارد کردوبعلاوه‌ی «شمس النهار» جریده‌ی پانزده روزه، سایر رساله هاوکتابها ، اوراق دولتی، تکت پوسته و مجله‌ای بنام «کابل» درآن بچاپ رسید .

مکتب عسکری تأسیس کرد وشهر شیر پور را درکابل بنانهاد وبالاحصار اکه ارگ شاهی سلاله‌ی بابر و سدوزاییها بود مرکز سلطنت قرار داد اما بعداً درجنگ دوم افغان وانگلیس آن شهررا قوای مهاجم بخاك یکسان کردند. درعصرامیر شیر علی خان که معاصر انقلاب صنعتی اروپا بود فابریکه های حربی افتتاح شد ومحصولات شان قابل ذکر است.

ولی این دور مدنی که خوش بدرخشید، دولت مستعجل بود متعاقباً در سال ۱۲۹۶-۱۲۹۷ ق جنگ دوم افغان وانگلیس بوقوع پیوست وبعدازفوت امیر شیرعلی خان معاهده‌ی گندمک بین امیر محمد یعقوب خان و انگلیسها منعقد شد واستقلال سیاسی مملکت برای مدتی سلب وبرخی علاقها ازحواشی شرقی وجنوب شرقی مجزاء گردیده داخل حدود هند گشت درین جهاد کارنامهای محمدجان خان غازی ، ملامشک عالم ، سردار محمد ایوب خان فاتح میوند قابل ذکر است . درعصر امیرعبدالرحمن خان(۱۳۱۱ق) قرار معاهدات دیورندحدود شرقی افغانستان و هند برطانوی معین شد و باز مناطقی از افغانستان شرقی بریده شدکه‌این معاهدات درعصر امیرحبیب الله خان تجدید گشت .

ادبیات رزمی وحماسی :

جنگهای مسلسل ومتداومی که ازدور هوتکیها ببعد همراه بظهور میرسید ، روحیه‌ی رزمی وحماسی را بیدارکرد . چنانچه حمید کشمیری دراکبرنامه‌ی خود بنام سردار محمداکبرخان وزیر معروف ومجاهد ملی افغانستان ، جنگها ی سال ۱۲۵۵ (۱۸۷۶ع) که بنام جنگهای اول افغان و انگلیس مشهور است چنان وصف کرده که میتوان آنرا شاهنامه‌ی قرن نوزدهم افغانستان خواند . عکس العمل آن محاربه کابل است که‌شاعر تجارت پیشه‌ای باشارت انگلیسها بجواب او پرداخته از استعمار طلبان تعریفها نموده . دگرجنگنامه شرح جنگهای اول ورشادتهای افغانهانست که در هفت باب نظم شده است.

ازجمله‌ی آثار نثرتاریخی که درین دور ودور بعد بوجود آمد کتابهای ذیل را میتوان برشمرد: پادشاهان متأخر افغانستان تالیف میرزا یعقوب‌علی خافی (۱۳۰۷ق) گلشن‌امارت

تالیف نور محمد قندهاری (۱۲۷۷ ق) ، تاریخ سلطانی بقلم سلطان محمدخالص ابدالی ، تاج‌التواریخ ، خاطرات وشرح حال امیر عبدالرحمن خان است که دیگران آنرا بدست آورده اند و بوسیله‌ی منشی سلطان محمد درلندن چاپ شده ، سپس غلام مرتضی قندهاری نایب قونسل انگلیس درمشهد آن آثار را بفارسی ترجمه کرده‌ودرمشهد بچاپ رسانید . سراج التواریخ بامرامیر حبیب‌الله خان بوسیله‌ی میرزا فیض محمد غوری نوشته شده بچاپ رسید، دوجلد منتشر شد ، جلد سوم چاپ شد ، امانشر نگشت ، جلد چهارم اصلاً بتحریر نیامد . اکبرنامه ، پادشاهان متاخر ، جنگنامه ، گلشن امارت را اخیراً انجمن تاریخ مجدداً چاپ کرده است .

درین دوره‌ها جهاد ومبارزتهای پی‌درپی‌روح آرامش مردم‌را ازبین برد . ادبیات‌صورت حماسی گرفت وبادب‌دور غزنوی‌نزدیک شد، همچنین بسبک خراسانی بازگشتی دیده میشود : غلام‌محمد خان طرزی‌یک‌جنبش قصیده سرا بی‌راراه انداخت و بسبک خراسانی‌شعر گفت . ادیب‌سیداحمد پشاوری ، سردارمحمدمحسن‌بامضاء درسبک خراسانی‌قصیده و درسبک عراقی غزل دارند . عندلیب پسرطرزی ، مهردل مشرقی ، سید محمدمحسن شامل ومیرزا محمد نبی دبیر واصل ومیرمحمدعلی آزاد سبکهای قدیم مخصوصاً سبک عراقی‌را احیاء کردند. ولی طواف ، قتیل‌وندیم ازشاعران نامدار این‌دوره اند .

معارف‌جدید :

درعصرامیرحبیب‌الله خان شهید توجه بتأسیس‌مدارس بعمل آمد مدرسه حبیبیه وحربیه بنیانگذاری شده درآن بسیستم نوین تدریس جریان یافت. کتابهای درسی‌تألیف‌شد و بچاپ رسید. سراج‌الاخبارجریده‌ی پانزده روزه هشت سال مسلسل بنگارندگی محمود طرزی (۱۲۸۵ق ۱۳۵۳ق - ۱۳۱۳ ش) منتشر شد که در عصر خود درغالب مملکتهای همجوار بیمانند ومحبوب بود .

پس ازینکه درسال ۱۳۳۷ ق، ۱۲۹۸ ش با جنگ سوم افغان و انگلیس استقلال سیاسی افغانستان پس از چهل سال‌دوباره تأمین شد ، مملکت‌برای‌پذیرفتن تمدن‌جدید دنیای غرب‌حاضر گشت ، معارف‌نوین‌درشهرهای‌کشور قبول‌شد ، ارتباط بادنیای‌مترقی‌گشایش یافت‌ویک نهضت علمی‌وادبی‌پدید آمد . مکتب اعم‌از ابتدایی‌وعالی‌به‌پیمانهٔ زیاد تاسیس شد معلمان خارجی بتدریس پرداختند محصلان درخارج مملکت درس خوانده وارد کشور شدند . جریدهٔ سراج‌الاخبار به‌امان‌افغان تبدیل‌شد وجراید انیس ، اتحاد مشرقی ، طلوع افغان ، مجله‌ی اردو ، صحیه

وا رشاد النسوان میرۀ عصر متصل پس از استقلال اند که دانش را عام وادبیات را تعمیم نمودند.

نهضت فرهنگی، مدنی وادبی ایکه درعصر امانی پس ازحصول استقلال بوجود آمد بعد ازده سال در اثنای اغتشاش داخلی دچار سکته وتوقف گشت امادر عصر محمد نادرشاه شهید پس از نجات وطن بزودی جبران شد وآن نهضت علمی وادبی در رشته های مختلف توسیع یافت.

از پیش آهنگان نویسندگی میتوان ازمیرسید قاسم خان، عبدالهادی داوی، محی الدین انیس صلاح الدین سلجوقی وبرهان الدین کشککی یاد کرد واز شاعران بزرگ عبد العلی مستغنی (وفات ۱۳۵۲ ق) صاحب کلیات، قاری عبد الله ملک الشعراء (وفات ۱۳۲۲ ش) ملک الشعراء عبدالحق بیتاب (متولد ۱۳۰۶ قمری)، محمدانور بسمل (تولد ۱۳۰۶ ق)، میرغلام حضرت شایق جمال، عبدالهادی پریشان داوی، استاد هاشم شایق (وفات ۱۳۳۳ ش)، رویهمرفته بسبک معروف بهندی میگرایند وخلیل الله خلیلی (متولد ۱۳۲۵ ق) شعر سبک خراسانی (فرخی) ونثر بشیوهٔ بیهقی مینویسد.

دارالفنون وانجمنها.

ازقدمهای بزرگیکه درعصر اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید درراه انکشاف وپیشرفت علوم وفرهنگ گذاشته شد تأسیس انجمن ادبی وافتتاح دارالفنون کابل بود همچنین پروگرام توسعهٔ معارف ومطبوعات از آنگاه تا امروز براساس خط مشی قبلی تعقیب گشت.

انجمن ادبی مهمترین مرکز تحقیق ونشرالسنه، ادبیات وثقافت مملکت بود که عالمان ومحققان نویسندگان برجسته درآن گماشته شدندو سالنامه افغانستان ومجله کابل از آن کانون بنشر آغاز کرد پس ازینکه حدود ده سال ازآن سپری شد از انجمن ادبی موسسات و انجمن های دیگری پدیدآمد شعبهٔ پښتوی آن با نجمن (پښتو ټولنه)، شعبهٔ تاریخ به انجمن تاریخ، شعبهٔ لغات وقاموس به انجمن آریانا دایرة المعارف وشعبهٔ نشرات آن بمدیریت عمومی نشرات درریاست مستقل مطبوعات ارتقا یافت، مگر صورت مرکزی آن انجمن که متصدی انکشاف ادبی وتحقیق درادبیات افغانستان وسایر السنه بود متأسفانه از بین رفت. درهمین گاه ریاست مستقل مطبوعات برای انکشاف جراید ونشرات، توزیع خبرها و بررسی موسسات هنری چون تیاترها وراديو تشکیل شد وبعد موسسهٔ خبرگزاری بنام «باختر آژانس» درآن تاسیس گشت.

روزنامه های مرکز عبارتند از اصلاح، انیس وهیواد. روزنامه های ولایات اینها ست: اتفاق اسلام هرات، طلوع افغان قندهار، اتحاد بغلان، بیدار مزارشریف، ستوری میمنه، پروان سنائی غزنه، بدخشان، ننگرهار، ورانگه.

جرا ید مرکز : پا میر ، زیری ، اقتصاد وخبرهای عرفانی ، جرا ید ولایات : هلمند سیستان است .

مجلات کابل : آریانا ، کابل ، عرفان ، ادب ، پیام حق ، ژوندون ، حقوق ، صنایع افغانستان ، دهکده ، برید ، اردو ، افغانستان بانک ، وته ، کرهنه ، روغتیا ، بزگر شونکی ، پوهنه ، فواید عامه ، میرمن ، ومجلات ولایات : مجله ی ادبی «هرات» مجله ی «مهری» هرات ، ننگرهار و مجله بلخ مزار شریف است .

دارالفنون کابل که نخستین اساس آن درسال ۱۳۱۰ ش گذاشته شد در ظرف ربع قرن انکشاف مزیدی کرده ، اکنون دارای شعبه ها ی ذیل است :

طب با سایر شعبه ها ی مربوط آن .

حقوق باشعبه های : اداری ، مالی ، دپلوماسی :

علوم باشعبه های : ریاضیات و فزیک ، کیمیا و بیولوژی ، ژولوژی و معادن .

ادبیات : باشعبه ادبیات فارسی ، ادبیات پشتو ، تاریخ جغرافیا ، ادبیات انگلیسی .

شرعیات ، انجنیری و زراعت .

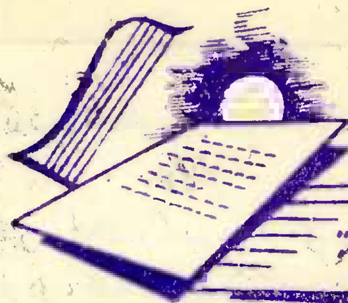
اقتصاد .

دواسازی .

مدرسه وکلاس مافوق لیسانس تعلیم و تربیت :

تعلیم و تربیت نیز اخیرا انکشاف مزیدنموده در سرتاسر کشور سی و دو لیسه ، متوسط نسوان و ذکور و دوازده مکتب مسلکی حرفت و پیشه و تخنیک و چهار دار المعلمین و پنج دار العلوم دینی بوده ، چهار صد مکتب ابتدایی و پنجصد و سی مکتب دهاتی ، هفتاد کورس اکابر ، چهار مرکز اجتماعی در ساحت دهکده و دو کورس سمعی و بصری در تعلیمات اساسی موجود است .

بینوا — قدیمترین نظم و نثر پښتو

باستناد نظریات و تحقیقات علمی علماء زبانشناسی زبان پښتو یکی از زبانهای کهن آریائیست که خصوصاً با زبانهای سنسکریت و فرس قدیم شباهت و قرابت تام بهم می رساند.

درحدود (۳۰۰۰ قبل از میلاد) که قبائل آریائی درسرزمین اصلی خود « آریانا ویجه» یا « آریانا ویجو» و درمرکز باستانی خود «بخدی» می زیستند باهم بیک زبان متکلم بودندکه شاید آنرا بقول گوستاولوبون « آریک» می گفتند (۱)

بعدترکه درحدود (۱۴۰۰ قبل ازمیلاد) نفوس و رمه‌ها و گله‌های‌شان رو بفزونی نهاد، رهایشگاه وچراگاهای‌شان روبتنگی گذاشت یکدسته قبائل بحوزه‌های جنوب هند و کشمیر سرازیر شدند و دسته ی دیگرشان بسوی هریرود وحوزه‌های غربی کوچیدند.

این مهاجرت وجدائی درجدائی واختلاف لهجه و تلفظ زبان شان بی تاثیر نماند و بمرور زمان لهجه ها و تلفظ شان که طبعاً زاده ی آب وهوای مختلف و مقتضیات محیط های‌ازهم مغایر بود بعضی‌ازهم متفاوت گردیدکه پس از چندقرن شکل زبانهای جدا گانه را بخود گرفت.

قبائلیکه بسرزمین پهناور هند رفتند زبان سنسکریت را بمیان آوردند که کتاب مذهبی ریگ ویدا نیز بهمین زبانست، و قبائلیکه بسوی پارس کوچیدند زبان شان بعد از مرور اعصار شکل فرس قدیم را بخود گرفت که بعدتر بشکل پهلوی و از پهلوی بفارسی موجود رسید.

ولی آنانیکه بسرزمین اصلی خود نزدیک ماندند زبان شان پس از تحولات طبیعی بصبغه ی پښتو درآمد ـ که بدین ترتیب ریشه و اساس هرسه زبان پښتو، سنسکریت وفرس قدیم همان زبان اصلی آریائیست که گوستاولوبون ازآن بنام « آریک» تذکر داده است.

علاوه برارتباط مستقیم کلمه‌ی پښتو بانام قبیله‌ی «پښت» یکت که درکتاب ویدا یکی از قبائل مهم ده گانه‌ی آریائی محسوب گردیده وهم «هیرو دوتس» مورخ بزرگ یونانی در (۴۸۴ ق م) آنرا

---

(۱) تمدن هند ص ۱۸۴

بنام « پکتی ، پکتویس ، پکتیس » و ممالک‌شان را باسم «پکتیکا ـ پکتیخا» یاد کرده است (١) که در ادبیات قدیم پښتو بنام «پښتنخا» و در ادب دوره های مابعد بنام « پښتونخوا» تغییر شکل داده و هم بطلیموس جغرافیه دان یونان نام کشور قبیله‌ی پکت را «پکتین» تذکر داده است (٢) شواهد و دلائل دیگر علمی و تاریخی نیز در دست است که قدامت زبان پښتو را باساس علم زبانشناسی و نظریات علماء فلالوجی و تطبیقات ادبی ولغوی وغیره ثابت می سازد .

ولی همانطوریکه خوشبختانه قدامت زبان پښتو علماً ثابت است بهمان اندازه متاسفانه ترجه بکشف آثار قدیمی پښتو و تتبع اساسی درین مورد جدید وتازه است؟ بنابران در وضعیت موجوده بصورت قطع نمی توان گفت که قدیمترین نظم و نثر پښتو کدام است؟ واگر هم گفته شود باید آنرا پیش از وقت دانست. زیرا این موضوع هنوز هم بتدقیق و تحقیق مزید علمی احتیاج دارد وشاید آنچه ما اکنون آنرا قدیمترین نظم ویا نثر پښتو میخوانیم روزی در مرحله ی دوم وسوم قرار گیرد .

مثلاً پیش از سال (١٣٢٣ ه ش) که کتاب مهم پته خزانه بدست نیامده بود قدیمترین نظم پښتو عبارت بود از مناجات حضرت بیت نیکه (یکی از اجداد مشهور افغانها) که تاریخ حیات شان بحدود (٤٠٠ ه ق) می رسد؟ همچنین تا آنوقت قدیمترین نثر پښتو نثر سلیمان ماکو مولف تذکرت الاولیاء (٦١٢ ه ق) محسوب میگردید ، مگر بعد از کشف کتاب پته‌خزانه تاریخ نظم پښتو به (١٣٩ ه حماسه‌ی امیر کروړ)و از نثر به (٢٩٧ ه کتاب دسالو وزمه‌ی ابو محمد هاشم سروانی) رسید .

اکنون که پانزده سال از کشف پته خزانه می گذرد متتبعین زبان پښتو موفق شده اند که بعضی قطعات دونیم هزار ساله‌ی کتیبه‌ی داریوش در بیستون را باپښتو تطبیق کنند و قدامت زبان پښتو و قرابت آنرا بفرس قدیم ثابت‌سازند،

بطور مثال ملاحظه کنید این یک قطعه‌ی کتیبه‌ی داریوش که‌سه‌مصرع بخط بغستانی است وداکتر معین محقق ایرانی آنرا تحت عنوان «یک قطعه‌ی بغستانی» نشر کرده اند تاچه‌اندازه با کلمات پښتو تطابق دارد (٣) :

(١) تاریخ هیرودوت ص ٢٨١ ـ تاریخ افغانستان ج ١ ص ٩٠

(٢) تاریخ افغانستان ج ١ ص ٩٢

(٣) مجله‌ی پښتو ١٩٥٧ ع ـ نشریه پښتو ی اکادمی پشاور .

مصرع اول : Naiy a raika ham

مصرع دوم : Naiy drauja na ham

مصرع سوم : Naiy zur"d" Karad ham

این سه مصرع که بقول داکتر معین با آن مصرع های شش لفظی مطابقت دارد که در رساله‌ی پهلوی درج است در پښتو چنین خوانده میشود :

مصرع اول : - نئی اریک اهم (نه‌دچا سره اریک وم یعنی نه دچا سره اخته‌وم - یا په بل عبارت نه‌می دچاسره اړه وه)

مصرع دوم : - نئی دروجن اهم (نه‌دچا سره دروه‌جن وم)

مصرع سوم : - نئی زورکره اهم (نه زورکرونکی وم - یعنی نه ظالم وم)

تبصره : (در مصرع اول کلمه‌ی«نئی» مرکب از «نه» حرف نفی و «ئی» ضمیر غائب است که اکنون در پښتو نیز عیناً بهمین معنی استعمال میگردد . کلمه‌ی دوم «اریک» که بمعنی دشمندار و دشمن آمده در پښتو نیز بمعنی بندش ، مبتلاو غرض مستعمل است ود رحالیکه شخصی میخواهد بگوید که «من با کسی دشمنی ندارم و یا با کسی غرضدار نیستم و یا با کسی کار ندارم » در پښتو میگوید :

« زما دچا سره اړه‌نسته » یا« زه‌دچا سره اړه نلرم » و یاوقتیکه شخصی باشخص دیگر نفی خصومت را اعلان می نماید میگوید : «زماددء سره‌څه اریکی نشته» کلمه‌ی«اهم» در پښتو بشکل «وم» و درفارسی بصورت «بودم» مستعمل است.

در مصرع دوم کلمه‌ی«دروجن» که بمعنی دروغگو آمده عیناً با کلمات «دروه جن»فریب دهنده و« دروغجن » زبان پښتو هم لفظاً وهم معناً تطابق دارد .

در مصرع سوم کلمه ی « زور » بمعنی جور و ستم عیناً در پښتو موجود ومصدر متعدی آن «زورول» ولازمی آن « زوریدل » است. کلمه ی «کره» در مصرع سوم که در اوستا بشکل «کر»بمعنی کردن آمده‌درپښتو «کره ، کړ ، کړل» یعنی کول هم اکنون مورد استعمال است که‌می توان «زورکره» را عمل جور وستم خواند و«زور کرونکی»بمعنی ظالم رستمگار آورد..)

تذکر این امثله فقط برای این بود که‌تتبع متتبعین درمورد قدیمترین نظم نثرپښتو هنوز بمراحل انتهائی نرسیده که باساس آن بتوان درین موضوع بصورت‌قطع اظهار نظر نمود.

ولی بااینهم برای اینکه‌خواهش کارکنان‌محترم‌سالنامه‌ی افغانستان‌رابی جواب نگذاشته‌باشم عرایض خودرا راجع بنظم ونثریکه تاامروز بحیث قدیمترین نظم ونثرپښتو شناخته شده تقدیم میکنم ، البته آنچه درآینده کشف میگردد با ینده متعلق است.

قد یمترین نظم پښتو

قد یمترین نظم پښتو که تا اکنون بدست آمد است عبارت از شعر یست که یکی از شاهان افغان (امیر کرور جهان پهلوان پسر امیر فولاد سوری) در وصف خود سروده است.

امیر کرور در سال (۱۳۹ هـ ق ، ۷۲۰ع) درقلعه‌ی مندیش «واقع ایالت «غور» افغانستان بر تخت امارت نشست، و در سال (۱۵٤ هق = ۸۳۵ع) در جنگ «پوشنج» از جهان درگذشت.

این شعر را شیخ کته مو لف کتاب «لرغونی پښتانه» ازکتاب «تاریخ سوری» نقل برداشته و از آنجا محمد هوتک درسال (۱۱٤۱ هق -۱۷۲۲ع) درتذکره‌ی «پته خزانه» درج کرده است که اینک اصل شعر باترجمه‌ی فارسی آن تقدیم میگردد

(۱) زه یم زمری پردی نړی له ما اتل نسته   په هند وسند و پر تخار او پر کابل نسته

بل په زابل نسته

له ما اتل نسته

ترجمه : «من شیرم بروی زمین پهلوانتری از من نیست،

در هند وسند و در تخار و در کابل نیست،

هم در زابل - پهلوانتری از من نیست

(۲) غشی دمن می ځی ، بریښنا پر میرخمنو باندی

پته‌ژو بله یونم پر ځا لم پرتښتیدو نو باندی

پر ماتیدو نو باندی

له ما اتل نسته

ترجمه: «تیر های عزم من مانند برق بر دشمنان می ریزد، درپیکار میروم و می تازم برگریزندگان وبر شکست خوردگان - پهلوانتری از من نیست»

(۳) زما د بریو پرخول تاویږی هسک په نمنځ وپه ویاړ

دآس له سوو می مځکه ریږدی غرونه کاندم لتاړ

کړم ایوادونه اوجاړ

له ما اتل نسته

ترجمه: «فلک با افتخار وستایش برخود ظفر های من می چرخد،

از سم های اسپ من زمین میلرزد وکوهارا زیر وزبر می سازم،

کشور ها را ویران میکنم - پهلوانتری از من نیست»

(٤) زما دتو ری تر شپول لاندی دی هرات وجر و م

غرج و بامیان وتخاربو لی نوم زما په اود و م

زه پیژند و یم په ر و م

له ما ا تل نسته

ترجمه: «هالهٔ شمشیر من هرات وجروم ر افرا گرفت،

غرج و بامیان وتخار نام مرا برای در مان دردها یادمیکند

در روم ر وشناس ومعروفم - پهلوانتری از من نیست»

(٥) پرمرو زما غشی لونی داری د ښمن ر ا ښخه

د هر یر ود پر څنډ و ځم تښتی پلن ر ا ښخه

ر ږی زړ ر ا نښخه

له ما ا تل نسته

ترجمه : «تیر های من بر مر ومی ریزدودشمن از من میترسد.

بر سواحل هر یر ودمی روم وپیاده ها از پیشم میگر یز ند

دلاو ر ان از من می لرزند - پهلوا نتری ازمن نیست»

(٦) د زر نج سوبه می دتوری په مخسور وکړ ه

په با داری می لو ړ ا ی دکول د سو ر و کړ ه

ستر می تر بو ر و کړه

له ما ا تل نسته

ترجمه: » زر نج را بسر خر وئی شمشیر فتح کردم،

دود مان سور رابسر دار ی و آقائی اعتلا دادم،

عم زادگان خو د ر ا بلند بردم - پهلوانتری ازمن نیست »

(٧) خپلو وګړ و لره لو ر پیر ز وینه کو م

د و ی په دادینه ښه بامم ښه یی ر وز نه کو م

تل یی ود نه کو م

له ما ا تل نسته

ترجمه : « برمردم خود مهربانی‌ورز وا داری دارم ،
با اطمینان آنها را تربیه وپرورش میدهم ،
همواره به نشو ونمای شان می پردازم - پهلوانتری از من نیست »
(۸) پرلویو غرومی و ینا درومی‌نه په ځند و په تال
نړی‌زماده نوم می بولی پردریخ ستایوال
په ورځو ، شپو ، میا شتو کال
له مـا ا تل نسته
تـرجمه : «حـکـم من بدون تعطیل برکـو های شامـخ جاریست ،
دنیا از ان من است ، ستایندگـان بـرمنا بر ، نام مرا می ستاینـد ،
درروزها ، شبها ، مـاهها وسالـها - پهـلوانتری از مـن نیست »
درمورد شاعراین اشعار تذکرهٔ پټه خزانه بحوالهٔ «لرغونی پښتانه» چنین توضیحات میدهد.
« زبدة‌الواصلین شیخ کته متی زی غوریاخیل در کـتاب خود لرغونی پښتانه (افـغـانـهای باستانی) چنین نقل کـند ازکـتاب «تاریخ سوری » که آنـرا دربالشتان دیده ویافته بود. شیخ کـته علیه الرحمه چنین‌گـوید :که درتاریخ سوری‌آورده اندکه امیرکـرور پسر امیر پـولاد بوده که درسال (۱۳۹ هجری) درمندیش غورامیرشد ووی را «جهان پهلوان» میـگـفتند
گویند : که قلاع غور ،وقصور بالشتان وخیسار وتمران وبرکوشک همه را فـتـح کـرد ، وبا دودمان رسالت‌درخلافت مسـاعدتهای زیادی نمود .
نقل کنند: که امیرکرور پهلوان بس نیرومندی‌بود وتنها باصد جنگـاور مصاف میداد ، بنابران وی را «کـرور » میگـفتند که بمعنی سخت و محـکم است .
گویند : که امیرکرور بموسم تابستان (۱) درزمینداور می بـود ودرآنـجا قصـری داشت ، عیناً مانند قصرمندیش ، ودر آنجا به شکار وعشرت می‌پرداخت .
درتاریخ سوری آورده انـد: که این امراء ازقرنهای زیاد درغور ، بالشتان وبست بودند وازاولاد همان «سور» نـامی اندکه ازنـژاد «سهاك» بود. امیر پولاد درهمان‌دعوت شرکت داشت‌که ابوالعباس سفاح با بنی امیه می‌جنگید و ابـومسلم نیز معـاون و مـددگـارش بـود : محمد ابن علی‌البستی درتاریخ سوری‌چنین نگاشته است :

(۱) شاید تابستان که درمتن پښتوی پته خزانه «دوبی» تذکـریافته غلط استنساخ باشد ، زیرا زمینداوردارالملـك زمستانی‌اسلاطین غور بـود .

(دیده شود طبقات ناصری‌ص۸۱)

چون‌در دعوت عباسی ، امیر کرور فتوحات زیادی نمود پس (بر سبیل افتخار) ابیاتی را سرود که آنرا « ویارنه» (فخریه) گویند (در اینجا شعریکه با ترجمه‌ی آن گذشت درج است ودرپایان شعرچنین می‌نویسد :

شیخ کته علیه الرحمه از « تاریخ سوری» نقل کند :که امیرکرور شخص عادل و ضابط ودارای‌کلام خوبی‌بود، وگاه‌گاهی شعرها میگفت وبسال (۱۵٤ه) درجنگهای پوشنج درگذشت وبعد از وی پسرش «امیرناصر» مملکت ها را ضبط کرد و خداوند . اراضی غور ، وسور ، بست و زمینداو رگردید (۱) ...»

نکات قابل ملاحظه : در شعر امیرکرور نکات آتی قابل ملاحظه است :

۱- ازپختگی‌شعربو ضاحت‌ثابت میگردد که نه تنها قبل از امیرکرور در زبان پښتو اشعار وجود داشته است بلکه باید این زبان چندین مراحل ادبی را طی‌کرده باشد تا چنین شعر پخته دران بمیان آمده است .

۲- از تاثیردیگر زبانها خصوصاً عربی پاك است ،همه لغات ، عبارات ، خصوصیات و وزن آن پښتو است.

۳- لغات بسیار قیمتدارزمان باستان راحفظ کرده و درحالیکه اکنون به آن احتیاج مبرم حس می‌شود بما بارمغان سپرده است ، از قبیل:

۱- اتل : پهلوان ، نابغه .
۲- من : اراده ، عزم
۳- یون : سفر،کوچ
٤- نمنځ : ستایش، احترام.
۵- میرڅمن : دشمن .
٦- ویاړ : افتخار
۷- ژوبله : جنگ‌وجدال .
۸- هسك : آسمان .
۹- لتاړ : برهم ودرهم
۱۰- پیژندوی: شناسا .
۱۱- لونل: پاشیدن

(۱) پته خزانه - از صفحه‌ی۲۹ تا صفحه‌ی۳۷- طبع مطبعه‌ی دولتی‌کابل ۱۳۲۳ ه

۱۲- مخسور	:	سر خرو لی .
۱۳- تال	.	معطلی .
۱۴- ستایوال	:	خطیب ، مداح.
۱۵- دښن	:	دشمن.
۱۶- زړن	:	دلاور.
۱۷- بامل	:	پروش دادن .
۱۸ - پلن	:	پیاده .
۱۹- دریځ	:	منبر
۲۰- ودنه	:	ارتقا ، نشوو نمو
۲۱- لوړاوی	:	ترقی ، سربلندی .
۲۲ - لور	:	رواداری.
۲۳ - سوبه	:	فتح ، ظفر.

قدیمترین نثر پښتو

قدیمترین نثر پښتو که مولف پټه خزانه از ان بما سراغ میدهد نثر ابومحمد هاشم سروانی است. او کتابی را درفصاحت و بلاغت اشعار عربی بنام « دسالووزمه » نوشته که تنها نام آن بمارسیده ولی هنوز بکشف خود کتاب موفق نشده ایم .

مولف پټه خزانه درشرح حال ابومحمد هاشم سروانی چنین می نویسد :

« ... ابو محمد هاشم درسروان هلمند به سال (۲۲۳ ه) بدنیا آمد ، و در بست از علمأ وفصحأ درس خواند وبعد ازآن رفت ودرعراق سالهای متمادی از ائمه بزرگ سماع کرد و با ابن خلاد که مشهور بود به ابی العینا دربغداد عمرها گذرانید واز وبلاغت عربی و اشعار آنرا خواند ، وبه سال (۲۹۴ ه) از عراق برگشت و سه سال بعد تر دربست وفات یافت. نقل کنند : که ابومحمد درعربی وپارسی و پښتو شعر میگفت ، وهمان وقتیکه استادش ابن خلاد کورشد خدمت وی را همیکرد ، واشعار شیرینی را درادب عرب ازوی سماع میکرد ، ابو محمد بسی ازاشعار ستاد خود را ازعربی به پښتو درآورده است (اینجا نمونه شعر ابو محمد هاشم

سروانی را که شعر آشنا ... د زانوه یف «درهم» از عربی بنظم پښتو ترجمه کرده می آورد و سپس می نویسد :

نقل کنند . که ابو محمد در پښتو کتابی نوشته بود ، که د آن فصاحت و بلاغت اشعار عرب را بیان نموده و نام آن «دسالو وږمه» یعنی نسیم ریگستان بود (١) ....»

ولی چون متن کتاب هنوز بدست نیامده بنا بران نمی توان راجع بسبک وطرز نثرنویسی آن چیزی گفت ، تنها بذکر نام ناشر و اسم کتابش اکتفا شد البته اینقدر ثابت میگردد که پیش (از ٣٠٠ ﻫ) نیز نثر پښتو وجود داشت .

اکنون بیائیم بقدیمترین نثریکه متن آن بدست ما رسید ، وآن عبارت است از نثر تذکرة الاولیأ سلیمان ماکو که مولف آن در (٦١٢ ﻫ) زندگی بسر می برد .

سلیمان ماکو پسر بارك خان سابری ماکو زی بود و در ارغستان قند هار می زیست . قوم ماکو هنوز هم در آن علاقه کم و بیش سکونت دارد و یک شعبه ی قبیله ی ابدالي محسوب میگردد .

وی نویسنده و مورخ و تذکره نگار خوبی بود در کوه و دمن پښتو نخوا بغرض گرد آوردن شرح عرفأ و رجال ادبی ورو حانی سفر ها میکرد چنانچه خود می نویسد :

«په سن دوولس شپږ سوه دهجری تالی وم او دپښتونخوا په راغو او کلیو گرځیدم او مراقد د اولیا و او وا صلینم می و پلټل او په هر لوری کاملان مو ندل او ددوی په خدمت خاکپای وم او هر کله په سلام ورته ولاړ . چه له دې سفره په کور کښینستم او تناکی و چاودلې د پښو بیا . پاڅیدو لم او له څښتنه می مرستون شوم چه احوال د هغو کاملانو و کاږم او دوی چه هغه و یناو پاته کړیدی ، او پښتانه ئی لولی او ...(٢) ....»

ترجمه «در سنه ی شش صد و دواز ده هجری رفته بودم ، و در دشت ها و قریه های پښتون خوا میگشتم ، مراقد اولیأ وواصلین را می پالیدم و هرسو کاملان را می یافتم و در خدمت شان خاکپای و همیشه ایستاده بسلام بودم . ازین سفر که در خانه نشستم و آبله های پایم ترکید ، باز برخاستم و از خداوند کمک خواستم تا احوال کاملان را بنگارم که از خود کلام گذاشته اند و افغانها آنرا اکنون میخوانند .

---

(١) پټه خزانه - ازصفحه ی ٥٧ تاصفحه ی ٦١

(٢) پښتانه شعرأ - لمړی ټوك

این تذکرهٔ سلیمان ماکو یکی از مأخذهای مهم تاریخی است که متأسفانه تنها هفت صفحه ی آن درسال ۱۳۱۸ ه از قندهار بدست آمده و اوراق متباقی آن از بین رفته است.

درین هفت صفحه شرح و کلام بعضی از عرفا افغانی شعرای باستانی زبان پښتو از قبیل بیت نیکه ، اکیار ، غرشین شخ اسماعیل و قطب الدین بختیار درج است که اینک چند چندسطر از بعض صفحات آن طور نمونه باترجمه ی پارسی تقدیم میگردد.

از صفحه ی اول :

«و ایم حمد او سپاس دلوی خاوند ، او درود محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم ، چه دی بادار دکونینو او رحمت دثقلینو ؛ لوی لوی رحمتونه دی وی دهغه استازی پر آل او یارانو چه دواړه جهانه په دوی دی روښان .

ترجمه: حمد و سپاس خداوند بزرگ رامیگویم ، و درود بر محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم که بادار کونین است و رحمت ثقلین ، بسیار بسیار رحمت ها باد بر آل و یاران آن پیامبر که هر دو جهان با نان روشن است.

از صفحه ی دوهم

« نقل هسی کاندی یارانو چه په روزگار د شیخ بیتنی کښی دده ورور چه سړبن نومید ، او پر شیخ هم خوراګران و ، سړبن نه درلودزامن او هرکله به ئی ویل خپل ورور ته . بیتنی خپل زوی اسماعیل ورکاوه ، او لوی سو دسړبن په کاله . خدای مهربان داسماعیل په برکت سړبن ته نصیب کړه د ونی زامن چه اوس تر وس تیر سوګڼون د هغو یا داسماعیل مرقد مبارك واقع دی دکسی په غره ؛ چه زه هلته تللی وم ... »

ترجمه : « ای یاران ؟ نقل کنند بدینسان : که در روزگار شیخ بیتنی برادرش سړبن می نامید و شیخ او را زیاد دوست داشت . سړبن بی پسر بود وهمیشه ببرادر خرد می گفت . بیتنی پسر خود اسماعیل را بداد ، وبزرگ شد در خانه ی سړبن . خدای مهربان ببرکت اسماعیل به سړبن آنقدر پسران نصیب گردانید که اکنون توان شمردن شان نیست . مرقد مبارك اسماعیل در کوه کسی واقع است که من آنجا رفته بودم ... »

از صفحه ی سوم :

«نقل کاوه شی چه شیخ بیتنی به دیرتر دیردا سندری لو اولی ـ او دکسی غره کښی به ګرځید په شپی :

لو یه خدایه ، لویه خدایه ؟ | ستا په مینه په هر ځایه
غر ولاړدی درناوی کښی | تو لهژوی په ځاری کښی

دلته دی دغر و لمنی زموز کز دی دی پکښی پلنی
دا وگړیه دیرکړی خدایه ؟
لو یه خدایه ؟لو یه خدایه ؟
دلته لز زموز او ربل دی و وړکوړگی دی وو ر بوړ جل دی
مینه ستا کښی موز میشته یو بل د چا په مله تله نه یو
هسک او مزکه نغښته ستاده دمړوو د ه له تا د ه
دا پا لنه ستا د ه خدا یه ؟
لو یه خد ایه ، لو یه خد ا یه

ترجمه : « نقل کنند که شیخ بیتنی بسیار بسیار ایــن اشعار را میخــوانــد وشــب درکــوه کیسی مـــی گـشــت :

ای خدای بزرگ ، ای خدا ی بزرگ ؟ درعشق ومحبت تو درهرجا ی:
کو ه با متا نــت ا یستــا د ه وتمام زندگان بکمال عــجــز
اینجا دامنه های کو هــهــا اســت غژدی ها (سیه خیمه های) مادرآن پراگنده است
این مرد م راز یا ده کن ای خدا ؟
ای خدای بزرگ ، ای خدای بزرگ؟
اینجا خانمان وعشیرت ماکم است خانگــک ورهایشگاه ما کوچک است
درعشق و محبت تو زیست دار یم جز تو با دیگر ی کار ندا ر یم
آسما ن و ز مین همه ا ز تست مر د ا ن ر ا تو نشوونمو میـدهـی
این پر و رش ا ز تست ا ی خد ا ؟
ای خدای بزرگ ، ای خدای بزرگ؟»

خصوصیات نثر سلیمان ماکو :

۱ ـ نثرسلیمان ماکو روان وسلیس است تعقید نــدارد.

۲ـ لغات خالص وناب درپښتو را حفظ کرده است از قبیل :

ستا زی : رسول وپیامبر.
ژوی : زنده سر ، حیوان .
وگړی : خلق .
ستر واکمن : سلطان بزرگ ، شهنــشاه.

تا تو بی : جای رهایش ، مسکن .
ستر څښتن : الله تعالی .
سوبه : فتح وکامیابی .
پارکی : قطعه ی ابیات.
هیواد: مملکت، وطن .
لرغونی : قدیم ، باستانی.
نړی : دنیا .
هسک : آسمان .
وغیره . . .

٣ـ حروف مخصوص پښتو مانند: ټ، ډ، څ، ړ، ښ، ږ، ڼ عیناً بهمین شکلیکه امروز مستعمل است نوشته شده .

٤ ـ ترکیب جملات و عبارات قدری زیر تأثیر عربی و پارسی رفته است .

٥ ـ درجملات نثر سلیمانماکو ایجاز یکی از ممیزات آن بشمار می رود .

٦ـ بعض جملات توضیحی که بغرض توضیح مطلب ذکر برمزیت این نثر افزوده است.

٧ـ خصوصیت دیگر نثر سلیمان ماکو زیادت « نه » برای ترنم درآخر افعال است مانند : « سندری کړینه » یا «او بی تویوینه » یا « پارکی اینه » وغیره ...

این بود چند سطر مختصر درمورد قدیمترین نظم ونثر پښتو که بخوانندگان گرامی سالنامه ی کابل تقدیم گردید . (پایان)

شاه محمد رشاد

نظام مالی در اسلام

عدالت اجتماعی در هیچ جامعه از جوامع بشری بدون تنظیم امور مالی و چرخانیدن مسائل مربوط بدان را ثها و ملکیت ها به محور قوانین عادله و مقررات تطبیقی تأمین و تعمیم یافته نمیتوانند از اینجاست که مشکلات اقتصادی در عصر حاضر در راس سائر مسائل قرار گرفته و افکار مفکورین جهان را بجانب حل معظله اقتصادی معطوف گردیده است اگر به یکدست مدنیت مادی غرب مشکلات دمناسبات بین الدولی قرار داد در دست دیگر آن تفاوت های مجسوس سطح اقتصادی در بین ملل بلکه افراد بشری بوجود آمده اکثریت قابل ملاحظه سردچار فقر و احتیاج و حرمان گردیده اند. پیشوای اسلام حضرت محمد (ص) عواقب خطرناک اجتماعی را که از احتیاج سرچشمه می گیرد بجمله مختصر) کاد الفقر ان یکون کفراء از امیکان قریب دوری ندارد که نیازمندی سبب لادینی شود) گوشزد فرموده تجارب طولانی این حقیقت را آفتابی نموده است که از دیاد امراض - انحطاط سویه اخلاقی و نادانی غالباً با احتیاج دوگانگی دارند شیوع رشوت فحشاء وده ها آفات اجتماعی دیگری زاده نیازمندی بوده بموجب آنکه گفته شده است (الرشوت اذا دخلت من الباب خرجت الامانة من الکوت هنگامیکه رشوت در بین خانه جامعه از راه دروازه داخل میشود امانت داری از راه کلکین بیرون می برآید) افزونی خیانت و کثرت خائنین نیز باافتقار بی رابطه نیست.

* * *

بناغلی شاه محمد رشاد

همچنان مفاسد و ناگواری های که از ناحیه وفرت مفرط دارائی بمیان می آید و سرمایه داران افراطی در اثر خود خواهی و عیاشی و تن پروری اسباب بربادی جامعه را فراهم میسازند چیزی نیست که ناانگاشته پنداشته شده بتواند در جامعه که طبقه فعال آن چرخ حیات اقتصادی مردم را به شانه برداشته حرکت میدهند ولی خود این طبقه بحالت زار و زبون حیات بسر برده طبقه دیگری که تن به کسالت داده بجز از عیش و نوش و قمار و رقص مصدر کار و فعالیت مثمری برای جامعه نمیگردند خواهی نخواهی دیر یا زود خرابی کلی آمدنی است چنانچه قرآن

کریم این خطر را بگوش مار سانیده فرموده است (واذا اردنا ان نهلک قریة امرنا مترفیها ففسقوا فیها فحق علیها القول فدمرناها تدمیرا ؛ هرگاه خداوند اراده میکند تا سرانجام جامعه را بهلاکت بکشاند ثروتمندان عیاش شان را به بی باکی ها مبتلا میگردانند و آنگاه مستحق محکومیت عذاب الهی شده خرابی غیر قابل جبران بوقوع میرساند در راه ایجاد توافق و تعادل در بین این دوحالت متناقض مالی (فقر و سرمایه داری) نظریات جداگانه قائم شد هرکدام از نظریات مختلفه پیروان متعددی دارد و نفوس زیاد بشری بزیر سایه تطبیق یکی از دو نظریه متضاد (الغای ملکیت و از بین بردن سرمایه داری ـ تعمیم تقویه آن) حیات بسر می برند شکی نیست که هر یکی از صاحبان این دونظریه و موجدین و موسسین این دو مکتب اقتصادی رفع کشیدگی های طبقاتی و ازبین بردن کشمکش هائیرا که از ناحیۀ حیات اقتصادی به بنی نوع انسان عائد است زیر نظر داشته و نظریات خود را بحیث یگانه چاره حل این معضله حیاتی بمیان کشیده اند و پیروان از آن پشتیبانی مینمایند آن یکی مشکلات عائده را حواله بقیود اقتصادی و تقیدات در آزادی های افراد میکنند و چاره را دران می بینند که مردم در تعقیب منافع شخصی تجارتی شان آزاد گذاشته شوند و دولت برای رفع موانع از پیشروی آزادی های فردی ومساعد گردانیدن زمینه آن را این رشته خدمت نماید طرفداران این نظریه همین که حرفی از چگونگی مفاد جامعه و بهبود سطح حیات اقتصادی عمومی بمیان آورده شود میگویند رقابت های تجارتی و مسابقات خود بخود سبب ایجاد توازن و تعادل اسعار میگردد، و بصورت اتوماتیکی بتأمین مصالح عمومی خدمت میکنند و درعین حال دروازه را بروی انواع فعالیت های انسانی کشوده در نتیجه مهمترین اسباب رفاهیت جامعه اختراع شده تلاش دستیابی مفاد شخصی از حیث نتیجه و انجام مسیر خیر عام را تعقیب مینماید طرفداران این مکتب و حامیان آن از دیاد و تنوع اختراعات جدیده را که درسرتاسر گیتی جهانیان از آنها استفاده میکنند محصول نظام حریت اقتصادی میدانند و اضطرابات عائده اقتصادی و تکالیف ومشقات حیاتی را زاده عدم احترام حریت اقتصادی و سرایت مبادی اشتراکیت میخوانند

بالمقابل موسسین و مفکرینی که مکتب و نظریه دومی را برای علاج از بین بردن مشکلات اقتصادی و اختلافات طبقاتی تأسیس کرده و پیروان آن برای پیشرفت و جهانی شدن تمام وسائل و قدرت شان را صرف میکنند علت العلل تمام مشکلات، تفاوت دارائی های فردی و سرمایه های شخصی را دانسته بالغای سرمایه یا تنقیص ویاتوزیع آن نظریه داده اند و در وجود حریت های انفرادی در ساحه اقتصاد ضرر بزرگی را مضمر میدانند حامیان این مکتب تمام وظائف اقتصادی را مربوط بدولت ومردم عقیده کرده سرمایه را ملک عامه می شناسند و ملکیت فردی را سرقت منظم می دانند

که محصول رنج طبقه کارگر را دیگران بغارت می برند نگارنده مقاله معترف است که به تمام خصوصیات وتفاصیل و مشخصات نظریات طرفدا ران این دو مکتب طوری که شاید و باید آگاهی ندارد ولی همین قدر معلوم است که علت غائی بوجود آوردن این مکاتب اقتصادی همانا از بین بردن مشکلات اقتصادی و رفع اختلافات طبقاتی میباشد که ازناحیه بی عدالتی نشأت کرده و اسباب پریشانی جوامع بشری رافراهم نموده است حامیان نظریه حریت مطلق فرد درساحه اقتصادیات سرعدم توازن حالت اقتصادی را درخالی ویانیم کله بودن کفه ترازوی سرمایه تصور کرده چار درآن دانسته اندکه بوسیله ی آزادی ملکیت فردی و رفع قیود از پیشرا ه مالکین هر کس بشمول طبقه فعال (کارگر) و سرمایه دار میتوانند.

که خالی و نیم کله ترازو را پرکنند وهمین که هردو پله پرشد موازنه درست میشود واختلافات طبقاتی با تمام لوازم آنها ازقبیل کینه وبد بینی ومنافرت وعداوت از بین میرود - موسسین مکتب الغایا تنقیص ویا توزیع ملکیت درتشخیص علت مشکلات وتعیین موجبات پریشانی جوامع انسانی باحامیان مکتب اول توافق فکری دارند ولی چاره ی اساسی را دران دیده اند که باید هردو پله ی ترازو خالی شود تا مساوات بمیان آمده و یکمرتبه موازنه برقرار شده برعایت آن پرداخته شده بتواند حامیان این دو مکتب داددو گرفت که بهداب اصلاحات اقتصادی بازاله تفاوت های طبقاتی و رفع کشیدگی های عائده را بحیث هدف ونصب العین خود معرفی میکنند برای رسیدن باین ایدآل می کوشند ولی مشکلی درکار افتاده وآن این است که وجود این دو نظام مالی بعوض از بین بردن مشکلات عائده اقتصادی مشکل دیگری را از قبیل تهدید جهان بجنگ و استعمال اسلحه ذروی و هیدروجنی ورا کتهای سیار برآن افزوده و اطمینان و خاطر جمعی عالم را ربوده است امید حل این همه مشکلات عائده ی سابقه و سربازی های حالیه آنان از توحید یکی از ین دو نظام های مالی نیز بیش از خوش بینی و تندهی و قبول وقوع یک جنگ تباه کن که نسبت بانتظار اصلاح مابعدآن به خاتمه دادن حیات بشر نزدیکتر گفته میشود دکدام تعبیر دیگری ندارد چه اگر تصادمی بوقوع میرسد اگرچه برای توحید و برقرار شدن و تعمیم یکی از این دو نظام های مالی در سر تاسر گیتی باشد باز هم نه تنها ملیونها نفوس بشری از روی صفحه زمین نیست و نابود میشوند بلکه باقی مانده های مابعداز تصادم نیز بحالی خواهد بود که دهاسال بعد وضع حیاتی ایشان بوضع امروزه که ما از آن شکوه داریم نخواهد رسید چنین تخمین زاده خوف و اندیشه واهمه گفته نمیشود زیرا وضع حیات و مشکلات اقتصادی بعداز دو جنگ عمومی گذشته بآن گواهی میدهد اگر به بیان حقیقت هر کسی صلاحیت داشته باشد و مفکوره و ذهنیت (خصابر بزرگان نرن خطااست) در عصر حاضر از مودافتاده گفته شود بجرأت تام باید گفت که پیروان هر دو مکتب

در تحلیل و شناسائی انسان و مقتضیات آن بخبط و کوتاه‌نظری نهائی مبتلا شده و انسان را مادی محض و مشکلات عائده آن را تنها و تنها از لحاظ مادیات و تفاوت‌ها و فوارق طبقاتی آن را نیز بعین سلسله زاده اختلافات شان در سطح حیات مادی تلقی فرموده اند بنابر ان تمام چاره‌های را که برای تعمیم عدالت اجتماعی و حل مشکلات تفاوت‌های طبقاتی و از بین بردن ثمر تلخ آنها از قبیل کینه و کدورت و خصومت‌های ذات البینی سنجیده اند همه و همه این چاره‌ها مادی است گو یا پشتیبانان هر دو مکتب منبع و منشاء معایب را ماده خوانده و چاره نقیصه مادی را به علاج ماده و ترتیب مادی شناخته اند خبط و اشتباه فاحش ایشان اندرین نقطه مضمر است که انسان را تحلیل تام نکرده و به تحلیل ناقص شان اکتفا نموده اند زیرا نی انسان ماده محض است و نی مشکلات عائده فرزندان آدم علی العموم مادی گفته میشود بی چاره توازن مادی و رفع احتیاجات مادی یگانه راحل تمام مشکلات بنی نوع انسان قرار گرفته میتواند بلکه علاوه از ماده در هستی و موجودیت این موجودی که انسان نامیده میشود چیزهای دیگری پیدا است که بنام غرائز روحی و لوزم حیاتی آن یاد میشوند و عدم توازن آنها اسباب سرگردانی افراد و جوامع قرار میگیرد اگر به کج بحثی و سفسطه موقع ندهیم و از راه واقع بینی پیش آمده در عمق علل مشکلات داخل شویم ملاحظه میکنیم که اگر پاره از تفاوت‌ها و اختلافات طبقات از اوضاع مادی وزیادت و نقصان کمیت ماده و دارائی نشئت کرده است قسمت بیشتر این اختلافات از استعداد های متفاوت روحی و قوت و ضعف غرائز و عواطفی سر بر آورده و سبب ایجاد از دیاد مشکلات گردیده اند که توازن این استعداد ها و نیرو های باطنی از راه از دیاد ماده و یا تنقیص آن یا بعبارت دیگری از راه توازن مادی بکلی میسر شده نمیتواند برای مثال همین اکنون در همین عصری که ما و شما حیات بسر می بریم عده زیادی از نفوس بشری و خانواده‌ها وجود دارند که مالکین سرمایه هنگفت بوده همه‌گان از ناحیه مادی هیچگونه نیاز مندی ندارند ولی این همه دارائی های سرشار از رقابت های ذات البینی بلکه از حسادت ها و خصومت های شان کاسته نتوانسته میدان مسابقه را در ساحه های لاتعدو لاتحصی چاق نموده اند و از پیشقدم شدن یکی در ساحه‌ی شهرت و استحصال چوکی و ناموری و عقب ماندن دیگری سرد چار خونجگری شده کینه و کدورت و شکایت باهمی آنها کمتر از عداوت یکنفر سرمایه دار و یک نفر کارگر محتاج نمیباشد بهمین ترتیب از بین رفتن ملکیت نیز چاره‌ی رقابت‌های را که از ناحیه تفاوت استعداد و غرائز باطنی و تقاضا های روحی پیدا است کرده نتوانسته اگر از حقیقت چشم نپوشیم چندین تفاوت ها در ساحه ثقافت و طرز تفکر و بالاخره مسابقه در میدان زعامت و حصول جاه بیشتر و شهرت در بین اشخاص و گروپ های مختلفه که یا از حیث توحید نوع صنعت و یا از حیث درجات

تعلیمی و یا از لحاظ استعدادهای فطری دسته بندی میشوند موجود بوده الغای ملکیت یا تنقیص و یا توزیع آن بیشر وی تمام این رقابت ها و تفاوت ها را اگر فته نتوانسته است بلکه تفاوت ها و فوارق در بین افراد جوامع پیروان هر دو مکتب و سائر افراد در مظاهر مادی و مظاهر معنوی و مظاهر نفسانی که بالای دو نوع مظاهر اولی مرتب میشود موجود است که مظاهر مادی آنرا تفاوت در واردات و عوائد ترجمانی میکند و مظاهر معنوی آن در تفاوت اخلاص، عقل، علم و فن و قوه اراده و باقی مواهبت های خلقی و طبعی پدیدار است و مظاهر فضائی آن که عبارت از شعور انسان نسبت بخود شخص در مقابل دیگران میباشد و بحیث صحنه های تفاوت های فطری و کسبی عرض وجود نموده اند انکار از تاثیر این تفاوت ها در سائر اعمال بشری بدان می ماند که از روشنی آفتاب انکار شود و اقناع به کفایت توازن مادی بهر طریقه که باشد مفهوم فریب دادن خود و دیگر دارد. بر وی این مقدمه نظام و مقررات متکفل رفع مشکلات بشری در سائر نواحی شده میتواند و به تعدیل و توازن تمام دارائی های مادی و غیر مادی افراد و جوامع بشری موفق میگردد که مانند نظام اسلام به تمام نواحی بشری اعم از مادی و روحی تماس مستقیم داشته باشد البته باز هم داشتن چنین نظام و مقررات نیز کافی نبوده و وقتی رفع مشکلات و کشمکش ها از ان انتظار برده شده میتواند که بحیث فکر خالل ناپذیر و عقیده در بین افراد جامعه حاکمیت داشته باشد و به تشریح و توضیح و اجرای اساسات آن به محاسبه و مسئولیت در برابر آنها قائل باشند اسلام باهمیت این موضوع التفات خاص نموده در دیباچه قرآن کریم همین که عقیده تمندان حقیقی قرآن را معرفی میکند و ممارزقنا هم ینفقون می فرماید هم ریشه اصلی ملکیت در ان بیان شده و هم بوظیفه بندگان در برابر ملکیت اشاره رفته است و در آیه ی کریمه دیگر می فرماید (نیکوئی تنها در ان نیست که روی های تانرا بجانب مشرق و مغرب بگردانید بلکه در ان میباشد که مقرون بایمان بخدا و روز آخرت و فرشته گان و کتابها و پیغمبران باعلاقه طبیعی که بمال دارید آنرا بوابسته گان نزدیک و یتیمان و بیچارگان و رهروان و درخواست کنندگان و در خلاصی گردن مردم صرف کنید) بهرحال باصطلاح اهل مطبوعات موضوع نظام مالی و ملکیت و انتفاع از آن در راس مسائل روز واقع بوده چه از نظر هدایات اسلامی و چه از لحاظ مشکلات اقتصادی و اجتماعی امروزه قابل مباحثه و تفصیل گفته میشود.

این حقیقت پیش از هرچیز قابل یاد آوری است که تشریح امثال این موضوعات حیاتی بمقاله و بیانیه و فتوی و یا بستن لبها و شکستاندن قلم ها در رفع این مشکلات تاثیری وارد کرده نمیتواند زیرا

معده های خالی طبقه محتاج بمنطق صحیح وشکم های پر طبقه سرمایه دار بهاین‌وسائل خالی نمی‌گردد تنها چیزی‌که از ان امید معالجه‌بیهوده نخواهدبود وضع مقررات دقیق‌عملی و تطبیق آنها گفته‌می شود و بس . این حقیقت‌به‌وضوح معلوم است‌که ارشادات اسلامی مشکلات اساسی مسلمین راحل میکند و عدالت‌اجتماعی را دربین توده های پیرو این آئین بمیان آورده مارا به عدالت‌در حکم . عدالت در مال . عدالت‌در وقت. عدالت‌درمزد رهنمونی میکندبازی نسبت به‌تمام مسالک و مذاهب که یابصورت‌استعاره یابه طور تقلید و یابنام اشتراك درمدنیت به توده های اسلامی عرضه گردد پیروی مسلمانان از اساسات اسلامی بهتر و تامین عدالت اجتماعی در بین‌ملل مسلمان بوسیله‌تطبیق مقررات‌اسلامی آسانتر میباشد زیرا ازیکطرف پرنسیپ های اسلامی سرمایه‌معنوی داخلی مابوده به توریدآن از خارج ضرورت نداریم واز جانب دیگرهزاروسه صدسال باما همراه بوده مصاحب خیر وشر و شریک نعمت وزحمت ماست وجذبات‌آن در ضمیر ومشاعرماموجود است اگرخوب دقت‌شود تاثیر اسلام در عقائد مسلمین ورول آن درعدالت اجتماعی ورفع مشکلات حیاتی بحدیست‌که اجانب برای پیشبرد مرامهای خود نقابی از مقررات اسلام ویادیانت بمعنی عام میسازند و بخاطرمی پرورانندکهاگربتوانند ازطریق نمایش جمال وکمال مبادی اسلام وسائر ادیان استفاده کرده التفات توده‌های‌اسلامی رابمرام خویش معطوف‌سازند باری‌مایه تاسف‌خواهد بودکه‌مسلمین از عدالت‌اجتماعی‌اسلام کما ینبغی استفاده نکنند وآنچه‌راکه‌خوددارند از بیگانه‌تمنا نمایند.

دین اسلام درموضوع ملکیت و انتفاع از ان یابه عباره‌دیگری درباره نظام‌مالی و اقتصادی مانند سائر موضوعات از راه‌های سه گانه (۱)توجیه (۲) تشریع (۳) تمرین پیش آمده هم در بیشتر از هفتاد آیه‌کریمه‌به‌صرف مال در راه‌خیر ترغیب و تشویق‌نموده‌از بخل‌و ممسکی نکوهش کرده است هم قوانین ثابت‌و واضح برای‌توازن و تعادل سطح زندگانی طبقه‌ناتوان وجلو گیری از تمرکز سرمایه‌بدست‌طبقه‌محدود وضع نموده و هم‌چاره‌های عملی تامین عدالت اجتماعی و رفع مشکلات مالی پیروان آئین اسلام را ازین ناحیه توضیح فرموده است که اینک بطور مختصر در طی عناوین چندی توضیح میشود .

۱ـ ملکیت فردی .

تاجائیکه از مقررات اسلام‌معلوم‌میشود‌این آئین‌به‌ملکیت فردی اعتراف دارد‌وآنرا‌حق ثابت هر فرد خواند‌ه‌قرآن کریم (للرجال نصیب‌مما اکتسبوا وللنساء نصیب مما اکتسبن برای‌مردان و زنان سهمی ازکسب هر کدام شان میباشد)فرموده است دراثر این اعتراف

بصاحب مال توصیه کرده حفظ وصیانت اموال‌شانرا از دزدی‌چوروچپاول‌و دست‌درازی بهرطریقه که‌باشد ضروری‌میخواند و به احترام این حق مجازاتی را در برابر اقدام بـه‌دزدی اموال مردم وضع نموده است و نتائیج دیگری رااز قبیل حق‌بیع . اجاره.رهن.هبه . وصیت توریث‌وغیره تصرفات حلال‌رابه ملکیت فردی مرتب‌گردانیده است شرح تطورات ومراحل چگونه گی استفاده ازحق ملکیت‌که بالاخره بسرمایه داری‌انجام یافته و دراثر سوء استعمال این حق عواقب‌ناگواری‌از قبیل بوجود آمدن طبقات متفاوت و متخالف و متصادم و تاثیرسرمایه‌داری در سیاست‌و نفوذ سرمایه داران‌در وظایف‌حکومتی‌که موضوع را از ساحه اقتصادبه صحنه سیاست‌کشانیده است‌و دراثراحساسات این مشکلات و امثال آنهاجامعه بزرگی بوضع نظام اقتصادی دیگری‌پرداخته الغای ملکیت را ضروری‌خوانده اند و تامین عدالت اجتماعی‌رامربوطه‌به‌تفویض‌ملکیت‌بدست دولت میدانندو از ملکیت شخصی ثانوی‌و عملی آن اباءمی ورزندهم‌چنان‌تفصیل مبادی اشتراکیت‌معموله‌که‌بین‌جنبه‌اولی نظری تاتطبیق ثانوی وعملی آن فاصله به وجود آمده و تاهنوز درصحنه عمل مراحل تجربوی‌خود را طی نکرده در معرض تحول معلوم میشود موضوع بحث این‌مقاله‌قرار گرفته نمی‌تواند و از انتقادات‌طرفین که‌بیکدیگر خوددار ند صرف نظرمی نمایم بلکه تنهابه بیان هدایات‌اسلامی دربارهٔ‌ملکیت فردی وملکیت اجتماعی وکناره ماندن مقررات آن‌ازافراط های هر دو فرقه کفایت میکنیم .

مطابق ارشادآیه کریمه (وانه لحب الخیر لشدید بدون اشتباه انسان دردوست داشتن منفعت محکم است) هرفرد انسان منفعت پرست بوده محبت و عـلاقه فطری به‌خیر شخصی از خصائص فطری انسان‌شناخته میشود و بموجب آیه دیگر قرآنی که قل لوانتم تملکون‌خزائن رحمة ربی اذالا مسکتم خشیت الانفاق بگوای‌محمد هرگاه ملکیت خزانه های بی‌حد ونهایت‌رحمت الهی‌بدست‌شما باشد باز هم به‌امساك و تجمع‌آن می پردازید واز صرف آن بیم فقیری بـخاطرتان میگردد .

تجمع سرمایه وانداوختن وعدم صرف آن نیز از جمله غرائزومیلان های‌فطری‌افراد انسانی شمرده میشود. درنظر اسلام این میلان وعلاقه بمفاد شخصی باید زنده بماند زیرا عامل‌بزرگی برای‌فعالیت‌و باعث‌بذل مجاهدت میگردد .اسلام طرف‌دار نظامی میباشندکه شوق وخوشنودی طبیعی‌فرد در‌آن مراعات‌شده بتواند البته سرحد مراعات‌این شوق انسانی درنگاه اسلام آنست که بضرر جامعه‌خاتمه پیدا نکند به این ملحوظ اولین‌مبداء اسلامی در پهلوی ملکیت فردی‌آنست که فرد را بحیث‌وکیلی می شناسد چنان میداند که در برابر محاهداتی‌که از طرف‌این وکـیل در

راه از دیاد وبهبود امو ال‌موکل به جود می آید مصارف حیاتی و رفع احتیاجات اورا مجاز میخو اند در قرآن کریم میفو ماید (آمنوا بالله ورسوله وانفقوا مماجعلکم مستخلفین فیه) بخدا وند و رسول او ایمان آورید واز مالیکه خداوند در باره آن شمارا خلیفه خود گردانیده است بصرف پرسانید) در جای دیگری می فرماید (وآتوا هم من‌مال الله الذی آتاکم) ازآن مال خداوند که برای تان داده است به‌مستحقین بدهید) از این ارشادات قرآنی و امثال‌آنها این‌حقیقت بوضاحت معلوم میشود که تمام دارائی ها در نظر اسلام ملک خداوند میباشد وملکیت فردانسانی در آن بمفهوم حق تصرف و انتفاع میباشد که در حقیقت ملکیت نیز پیش از ان موجردیت‌حقیقی دیگری بخود ندارد از ین جاست‌که‌طبق مقررات اسلامی‌این حق بکسی تفویض شده می تواند که صلاحیت وظیفه خلافت الهی‌را داشت‌در اثرفقدان اهلیت در راه استفاده از این حق ضرری بسائر افراد بجامعه از تصرف آن نشئت نکندچنانچه قران کریم میفرماید (ولاتوءتوا السفهاء اموالکم التی جعل الله لکم قیاما وارزقوهم واکسوهم) بمر دمان ساده لوح مالهای‌تان راکه خداوند آنرا سبب استواری‌و موجودیت‌تان گردانیده است ندهید بلکه بدادن خوراك وپوشاك شان کمفایت نمائید) باساس این‌توصیه ی قرآنی حق تصرف در دارائی مربوط بـرشدعقلی وتوان انجام‌وظیفه خلافت به حسن صورت قرار گرفته درصورتیکه مالک فاقد چنین اهلیت باشد نتائج طبیعی ملکیت‌بشمول حقوق تصرف متوقف میگردد بروی‌این اساس‌است‌که‌در مقررات اسلامی رئیس دولت‌وارث‌مال ، کسانی شناخته شده است‌که وارث‌دیگری از آنها باقی‌مانده باشد زیرامال در اصل حقیقت مال جامعه بوده فرد بحیث‌مو ظفی در ان‌تصرف میکنند هنـگامیکه دوره وظیفه او خاتمه پیدا میکند مال به صاحب اصلی‌آن تکیه مینماید این مبداءاسلامی را نمی توان مبدء اشتراکیت‌قرار داد زیرا ملـکیت فردی در حال وجودفرد واهلیت وصلاحیت‌تصرف فردپداخل حدود وقیود معینه در نگاه اسلام از حقایق ثابته بوده درآن مجال اشتباه باقی‌نمانده‌است البته تلقین این مبداء اسلامی فردرا هرچه خوبتر آماده میسازد که تکالیف‌مالی را باوصف سنگینی وازدیادآن درراه بهبود جامعه پذیرفته بطیب‌خاطر ورضائیت‌تمام آنرا انجام بدهد زیرا بزیر تاثیر این تلقین فرد مسلمان مال‌و دارائی خودرا ملک عامه دانسته برای‌خود بیش از وظیفه تصرف و رفع احتیاجات‌حق دیگری‌را قایل نمی‌باشد و مانند سائرقائم مقام ها که ادای‌تکالیف صاحبان اصلی مال سبب‌خاق تنگی شان نمی‌شود فرد به‌ادای‌تکالیف اجتماعی‌تن دهی‌مینماید دین‌اسلام ازاختصاص دوران سرمایه بدست یک طبقه محدود درآیه صریح قرانی کـه (کی‌لایکون دولت بین الاغنیاء منکم) فرموده است‌منع نموده است تا موازنه اقتصادی‌جامعه

برهم نشود و مفاسد بزرگ اجتماعی علاوه از نشو و نمای حسادت ذات البینی بوجود نیاید و آنهمه معایب اخلاقی که از تجمع سرمایه بمشاهده رسیده و اسباب تنفر عامه را از سرمایه داران فراهم نموده است از بین برداشته شود .

وسائل ملکیت فردی .

برای جلوگیری از معایب فردی و اجتماعی تجمع سرمایه ، در دین اسلام دو نوع قیود پیش بینی شده است اول شرائطی که در وسائل ملکیت فردی گذاشته شده و بدون استعمال و بکار بردن این وسائل تصاحب شرعی اموال لامالک صورت پذیرگفته نمی شود (۲) شرایطیکه در تصرف و انتفاع از ملکیت وضع گردیده است، با مراعات این دو نوع قیود اغلبا باتجمع سرمایه صورت واقعی پیدا کرده نمی توانند و یا منافع سرمایه های جمع شده به مجرای خیر عمومی جریان میابد بدین ترتیب در مقررات اسلامی اساس بزرگ و مهمی که هم چاره و علاج مفاسدی را که از تجمع سرمایه ها در جوامع بشری بوجود آمده باشد کرده بتواند موجود است و هم پیش بینی برای عدم تکثر و تجمع سرمایه وجود دارد .

در سلسله وسایل ملکیت فردی، اولین اساس اسلامی آنست که ملکیت بعضی انتفاع از مایملک را مربوط باجازه مالک حقیقی اموال و دارائی ها یعنی شارع و مقنن اصلی قانون اسلامی می شناسد و ثبوت حق ملکیت فردی به اتفاق فقهای اسلامی موقوف باجازه شارع میباشد .

شارع اسلام اسباب اولی ملکیت را عبارت از مواد آتی میداند.

۱- شکار که از وسایل ابتدائی دوره حیات بشری بوده و تاهنوز هم مدرک عایدات یک طبقه مردم قرار دارد .

۲- آباد گردانیدن اراضی لامزروع که مالک نداشته باشد .

۳- استخراج معادن که چهار خمس مستخرجات طلا و نقره مالک مستخرج گفته می شود و تفصیلات جداگانه دارد.

٤- غنیمت و آلات حربی که در وقت غزا از کفار بدست مجاهدین مسلمین آمده باشد .

۵- مزدکاری که برای دیگران انجام داده شده باشد .

٦- مکافات خدمات عامه که از طرف اولو الامر پرداخته شده باشد :

۷- فقیری، مسکینی ، وظیفه داری جمع صدقات و غیره وسایل استحقاق زکوت مفروضه و سائر صدقات بانها داده میشود و ملکیت آنها در اموال متذکره ثابت میگردد. این است اسباب ملکیت اموال

درنگاه اسلام که عرضه شد دین اسلام ملکیت ماورا این اسباب ازقبیل سرقت، رشوه، دست برد قمار غصب و غیره طرق غیرقانونی قائل نگردیده منافعیرا که از اموال حاصله یکی از راه ها و اسباب دیگری بدست آورده شود حرام میخوانند درنظر دقیق تمام اسباب ملکیت قانونی که دین اسلام آنهارا سبب ملکیت میشناسد به استثنای یک ماده اخیر به نقطه جهد و بذل مساعی راجع گفته میشود باین ملحوظ فقط و فقط کار بحیث مرکز تملک و اسباب آن میباشد و کار و عمل بحیث مدار حیات و عامل آبادی زمین و خبررسانی به جامعه بشری و حامی موجودیت انسان از آفت کسالت و هالت قرار دارد. تاوقتیکه فعالیت سبب ملکیت باشد و از حق ملکیت فردی بداخل حدود معینه استفاده شود جامعه از ان متضرر نمی گردد همینکه از اهمیت کار وفعالیت کاسته شد و دارائی وسرمایه داری سبب ازدیاد ملکیت و استثمار گردید ضرر آن به جامعه میرسد. درچنین وقت است که باید جامعه اسلامی بوضع نگران ملکیت و طرق استحصال و تجمع اموال ملتفت شود و چرخ منحرف از جاده ملکیت را واپس به محور اصلی آن عودت بدهد.

طرق توسعه ملکیت :

همان طوریکه دین اسلام در اصل ملکیت فردی مداخله مستقیم نموده اسباب آن را واضح گردانیده است راجع بطریقه های انکشاف ملکیت نیز هدایت داده و آنرا داخل انتظامات و قیود گردانیده است که بضرر جامعه، بصورت عمومی بابضرر یک طبقه تمام نشود بروی این اساس بتوسعه، وازدیاد ملکیت و دارائی در داخل حدود قانونی اجازه داده آزادی تام را برای دهقان صانع وتاجر وسائر پیشه وران قائل میباشد تادر عائدات خود بافزایند ودر حاصلات زراعتی وتولیدات صنعتی و مواد خام و تولید و اصدار اموال تجارتی ازدیاد نمایند اما درعین این وضع بااحتکار ضروریات و بکار انداختن راس المال از راه ربا ومردم فریبی و حق تلفی طبقه کارگر وبی مروتی در بارهٔ محتاجین اجازه نمیدهد و امثال این وسائل توسعه دارائی راکه بضرر عامه تمام میشود حرام گردانیده است دراین زمینه موضوع باکه علاوه از بی عدالتی و بی عاطفه گی سودخوران منشاء دو خطر اجتماعی دیگری از قبیل تجمع و تکثر غیر محدود سرمایه و تفریق و دسته بندی در بین طبقات قرار دارد بحدی در نظر اسلام مدهش و گناه بزرگ است که قرآن کریم عدم امتناع ازان را اعلان محاربه ومقابله باخدا و رسول خوانده است متاسفانه این آفت خطیر درسرتاسرگیتی به سیستم های مختلفه رواج پیدا کرده بانداز ه در بین جوامع و ملل وامروزه معمول است که مانند سرطان درجسم جوامع ریشه دوانیده قطع آن ازیک حصه مفیدی فایده نمیگردد و قطع کلی آن محتاج ایثار بزرگ جمعیت بشری میباشد. درنظر اسلام

قرضهائیکه برای استهلاك ورفع احتیاجات مدیونین داده می شود یا برای انتاج و استفاده مدیون پرداخته شود. یکسان بوده استرداد آنها با ازدیاد جواز ندارد زیرا اساس استنتاج مجاهدت و فعالیت شناخته شده سرمایه وسیله استنتاج مستقیم قرار گرفته نمیتواند.

طریقه های استهلاك :

دین اسلام خطر های بزرگ فردی و اجتماعی را که از سوء استفاده از ملکیت و دارائی نشئت میکند زیر نظر گرفته برای استهلاك مال نیز مقررات مفیدی وضع نموده است برای مثال بصاحبان مال ودارائی اجازه نمی دهد که بخل و امساك را پیشه خود گردانیده از دارائی خود استفاده نکند همچنان مصارف بی لزوم را حرام گردانیده مخالف اسراف وعیاشی وتنعمات مسرفانه میباشد واین هردوجنبه افراط وتفریط استهلاك را یکجا ممنوع قرار داده در یک آیه قرآنی از آنها ممانعت کرده فرموده است که (ولا تجعل یدك مغلولة الی عنقك ولا تبسطها کل البسط دست های خودرا بگردن خود بسته نکنید و ازکشودن کامل آنها نیز خود داری کنید) درآیه کریمه دیگری در باره توصیف بنده گان مخلص الهی میفرماید (والذین اذا انفقوا لم یسرفوا ولم یقتروا وکان بین ذلك قوا اما ایشان هنگامیکه مصرف میکنند نی بحد اسراف میرسانند و نی بخل و مسك مینمایندبلکه به رویه معتدل واستواری در بین اسراف وبخل می پردازند.اسراف در تنعم و عیاشی در نظر اسلام خطر بزرگ اجتماعی میباشند که زیان آن نه تنها بخود مسرف میرسد بلکه سبب شیوع مفاسد، فسق وفجور شده توازن حیاتی معنویات جامعه در اثر آن مختل میشود و در تولید تفریق بین طبقات وایجاد بغض وحسادت سهم قوی دارد قرآن کریم درجای که ضرر فرد عیاش و تنعم مسرفانه را بیان میکند وسقوط همت وکسالت وضعف قوت آنها را توضیح میدهد می فرماید (واذا انزلت سورة ان آمنوبالله وجاهدوا مع رسوله استاذنك اولوالطول منهم وقالوا ذرنا نکن مع القاعدین هنگامیکه سورت نازل میشود و مطالبه میکند که بخدا ونداایمان آورید وبا رسول او همدست شده مجاهدت نمائید صاحبان تنعم وثروتمندان آنها اجازه میخواهند ومیگویند هرگاه بامتقاعدین وآنانیکه توان مجاهدت ندارند گذاشته شوند). همچنان خطر اجتماعی عیاشی و تنعم مسرفانه را قرآن بیان کرده میفرماید .

(ان المبذرین کانوا اخوان الشیاطین) بهتحقیق اسراف کنان برادران شیطان اند) آری این آیه ی کریمه پهلوی خطر بزرگ اجتماعی اسراف را نشان می دهد وآن را منشاء مفاسدوتولید بغض وعداوت در بین جامعه ومبداء فسق و دست بردن بکارهای ناگوار میداند البته چون برای سطح زندگانی جوامع وملل تعین رویه معتدل زندگانی دشوار است بنابران اسراف در تنعم نیز

اشکال و اوضاع جداگانه پیدامیکند برای مثال اشخاصیکه در بین یک جامعه مرفه وآسوده حیات بسرمی برند داشتن موتر وتلویزون وچند رادیو ومنازل متعدد برای رهایش زمستان تابستان شان اسراف خوانده نمی شود بلکه بحساب حیات عادی بوده پائین تر از ان حیات ذلیلانه گفته میشود که دین اسلام از ان نکوهش میکند البته درجامعه که اکثر افراد آن محتاج نان شبا روزی ولباس پوشاکه وآذوقه وضروریات روزمره حیاتی خود باشند حیات مرفه که در قسم اول تمثیل گردیده داخل اسراف گفته میشود .

این بود چهرهٔ نظام مالی اسلام که به استفاده از کتب اسلامی عرض شد اکنون اگر برمیگردیم وانواع جوامع اسلامی را درقسمت سیاست مالی وطرق ملکیت انتاج . استهلاك تداول اموال تحت بررسی قرار میدهیم انحرافات ومشکلات روزافزونی درنظر دانشمندان اسلامی به تفاوت های کم و بیش پیش چشم ما جلوه میکند یگانه منشاء این انحرافات و پیدایش مشکلات به نظر بنده آن است که در بین اکثر جوامع برای سائر شئونات حیاتی ازقبیل امنیت ـ دفاع ـ مواصلات وغیره انتظامات خاصی موجود است و مقررات وضع شده بمعرض تطبیق گذاشته میشوند وضوابطی برای تدارکات وجلوگیری از تخلفات بملاحظه میرسد ودرحصهٔ تامین عدالت اجتماعی ازرهگذر توازن اقتصادی بالخاصه انواع ملکیت استنتاج استهلاك . تداول اموال تربیه ی اخلاقی وپرورش معنوی وهم آهنگ گردانیدن این هردو نیروهای بشری همچنان دوحصه تقویه وانکشاف مادیات وجلوگیری از بطالت وعطالت در بین جوامع اسلامی بوعظ و خطابه کفایت ها شده است مثلاً برای مجازات دزدی که خانه ویا مغازه ودوکان یکنفر را میدزدد پولیس وقوهٔ انضباطی موجود است که حتی الامکان از وقوع سرقت جلوگیری میکند واگر بوقوع رسید، آنگاه تحقیقات بعمل آمده متهم بمحاکمه قضاء کشانیده وتحت محاکمه قرار داده میشود اما برای جلوگیری ازتجمع سرمایه واستنتاج ناجائز واستهلاك نامشروع وتداول اموال برخلاف ایجاب اخلاق اسلامی که دراثر آنها جامعه به اضرار اجتماعی سیاسی اقتصادی مواد میگردد دراکثر جوامع چاره جوئی نشده ومسئولیت ومحاکمه پیش بینی نگردیده است امروز آن مرحله نیست که تهدید حدیث (لیس بمؤمن من شبع وجاره جائع الی جنبه ـ ایمان ندارد شخصیکه خودش سیر وهمسایه او به پهلویش گرسنه باشد) کارگر شود وسرمایه داران را بوضع پراگنده فقراء ملتفت گرداند. امروز حدیث شریف (اخشی ما اخشی علیکم مداومةالنوم والکسل ازخطر بیمناك تری که مرا به اندیشه می اندازد که سبب تباهی دین وجامعه ی اسلامی نشود دوام خواب وکسالت عطالت بیکاری می باشد) طبقه وعاطل بیکار را بکار انداخته نمیتواند تادر راه بمیان آوردن توازن وضع اقتصادی وچاره اساسی اصلاح کند سبب تجمع دارائی یک طبقه وعلاج منشاء اصلی انحطاط سویهٔ زندگانی طبقه

دیگر با استفاده از اساسات دینی و مطالعه دقیق اوضاع مالی ملل مختلفهٔ جهان ضروری میباشد .
متصدیان و دانشمندان امور اجتماعی باید مواد آتی را تحت توجه و تطبیق قرار بدهند و مشکلات موجوده و آینده ی محیط شان را عادی و سطحی نه پندارند تا نظام و اساس های اسلام بوجود بیاید .

۱ ـ تثبیت معیار سویه ی زندگانی جامعه مطابق ایجاب اوسط عائدات مجموعی هر ملت .
۲ ـ وضع مقررات عادله راجع به اسباب ملکیت ازدیاد وتوسعه ملکیت استهلاك .
۳ ـ جلوگیری از اسباب نامشروع تجمع سرمایه .
٤ ـ وضع انتظامات نهایت دقیق برای استفاده مستقل جامعه ازدارائی سرشار سرمایه داران .
٥ ـ توجه نهائی برای تامین وسایل حیاتی طبقه بی بضاعت .

سطح زندگانی عمومی افرادتوده را میتوان ما بین اسراف و بخل قرار دادو به بالا رفتن آن از مرحلهٔ اسراف تخفیف دادو یا بالعکس باپایان آمدن دائره ی اسراف را توسعه بخشید . به تفصیل بیشتری هدایات اسلامی در باره ی سیاست مالی ضرورتی نمی بینم زیرا کتب ورسائلی متعددی درین رشته نگاشته شده و بدسترس علاقه مندان مطالعه موجود است تنها چیزیکه قابل گفتن به نظر می رسد این است که از نگاه اسلام مبدای آفات اقتصادی واجتماعی ملکیت فردی نی بلکه طریقه ی ملکیت طریقه ی نموی ملکیت ، طریقه ی استهلاك ، طریقه ی تداول اموال گفته می شود و بعوض الغای ملکیت میتوان ترتیب ملکیت و انتاج و استهلاك وتداول اموال را صلاح نموده مشکلات عایده را از این نواحی مرفوع نمود درنظر آنانیکه مطالعات اسلامی دارند طرح این سوال که آیا سیاست مالی در اسلام باساس نظام سرمایه داری یا کمونستی یاسیو سیالستی مبنی میباشد بکلی بیجا معلوم می شود بلکه نظام مالی اسلام از خود موجودیت مستقل و علیحده دارد که در اساس آن محاسن هر کدام نظام های معموله ملحوظ گردیده و از جنبه های مضر آنها خود داری شده درین نظام اخلاق ومعنویات باماد یات هم آهنگ شده مشکلات جامعه رابه نیروی همدستی مادتاً و معنی مرفوع می گرداند . خلاصه نظام مالی اسلام را میتوان درتحت مواد وعناوین آتی یاد آوری نمود .

۱ ـ اهمیت ملکیت و دارائی مفید که اسلام آنرا وسیله زندگانی میداند و به حین تدبیر واز دیاد آن ترغیب کرده در حدیث شریف فرموده است (نعم المال الصالح للرجل الصالح) مال نیکو برای مرد نیکو کار سزاوار ستایش است . (من مات دون ماله فهو شهید) کسی که در راه مدافعه از مال خود بمیرد شهید است .

۲ ـ لزوم کسب وکار بالای اشخاصیکه به آن قدرت داشته باشد حضرت محمد(ص) فرموده

اند (احدی مانند طعامی که بدست خود آنرا حاصل نموده باشد طعام بهتری نخورده است و حضرت داود از مزد کار خود امرار حیات می نمودند .

۳ - استخراج و کشف ثروت های طبیعی و استفاده از آنها که قرآن کریم به آن تشویق کرده فرموده است (الم تروا ان الله سخر لکم مافی السموة ومافی الارض و اسبغ علیکم نعمته ظاهرة و باطنته) آیا نمی بینید که خداوند تمام چیزهای موجود زمین وآسمان را برای شمامسخر گردانید ه و نعمت های علنی وپوشیده خود را بشما ارزانی فرموده است .

٤ - تحریم طریقه های کسب مضر از قبیل ربا - قمار - وغیره که استفاده مال درمقابل عمل وکار نباشد یا عوض چیزهای مضر از قبیل خمرخنزیر موادمخدره .

٥ - تقارب در سطح زندگانی مردم و تهیه وسائل حیاتی وآسوده‌گی توده از طریق همدستی و معاونت های مالی و قروض حسنه .

٦ - احترام ملکیت عمومی در حدودی که با مصالح عمومی معارض نباشد . در حدیث شریف است که (کل المسلم حرام دمه وعرضه وماله ولا ضرر ولا ضرار)تمام‌چیزهای مسلمان بالای مسلمان‌حرام‌است‌خون‌وآبرو و مال‌او نی ضرر رسانیدن‌و نی قبول‌ضرر از اخلاق‌اسلامی میباشد.

۷ - ادخال سیستم اقتصادی درپروگرام های درسی پوهنځی ها ومقایسه آن با سیستم اقتصادی در اسلام‌امابااین همه‌باید گفت‌که حکومات. سیاسات قوانین لوایح مشکلات اقتصادی ، اجتماعی ، سیاسی ، ملی ودولتی مردم را گاهی هم بدون از همدستی اخلاق و بیداری ضمیر و تربیه و انکشاف ذهنیت اجتماعی حل کرده نمیتوانند بنابران جوامع اسلامی باید قبل از همه از روش اسلام درین باره پیروی کرده با اتخاذ ترتیب مکمل و مفصل برای تطبیق اساسات اسلام و تزریق آن در وجود مردم به پردازند و از تعلیمات حیاتی اسلام‌به پهلوی پیشبرد صنائع ، استخراج معادن، آبیاری اراضی‌و صحرا های قابل زرع و سائر وسائلی‌که در توازن و اعتدال و بلند بردن سطح مادی زندگانی‌مردم موثر باشد‌استفاده نمایند .

درخواست مراجعت ودقت دراطراف نظام مالی اسلام را نباید ارتجاع نامید بلکه عنوان صحیح آن مطالبه بحق و عدالت و پیروی قانون طبیعی درسائر اعمال و تصرفات ومعادلات بشری میباشد . اسلام برای عقل درتمام چیزها حق حکمیت‌را قائل شده نظام های اسلامی خواه اقتصادی و خواه اجتماعی است‌وخواه دینی باساس عقل بنا یافته درپیشگاه عقل سر تسلیم نهاده و با آن دست‌موافقه داده است .

جهان در یک سال گذشته

م ، فرهنگ

اگر خواسته باشیم اوضاع سیاسی جهان را در سالی که گذشت در یک جمله خلاصه کنیم باید بگوئیم که این سال ــ سال آغاز یا تجدید مذاکرات در بین قوت های بزرگ شرق و غرب بود. شکی نیست که قبل از آن هم مذاکرات در بین این دو دسته چه از مجرای دیپلوماسی و چه در موسسه ملل متحد و اجزای آن در زمینه های مختلف جریان داشت اما بعد از کنفرانس ناکام وزرای خارجه در برلین در سال ۱۹۵۵ مذاکرات به سویهٔ بلند در بین آنها قطع گردیده بود و خوف آن میرفت که این خلیج روز بروز عمیق تر گردیده با تولید بدگمانیهای جدید و تشدید بدگمانیهای سابق راه مفاهمه را در بین دول بزرگ بکلی مسدود سازد. تماس های که در سال گذشته در بین رجال بزرگ شرق و غرب صورت گرفت و از آن همه مهمتر مسافرت های که قرار است سران دو دولت شوروی و امریکا در آینده قریب به کشورهای یکدیگر بکنند تا حدی این اندیشه را تخفیف داده است اگرچه هنوز نمی توان گفت که آیا این تماس ها دیبا چهٔ انجام جنگ سرد خواهد بود و یا تنها ظهور و تغییر آن را تغییر خواهد داد اما این نکته مسلم است که پیشرفتهای جدید تخنیک در سال اخیر مخصوصاً اختراع راکت های دور رس قاره پیما فکر انصراف و جلوگیری از جنگ را در تمام جهان تقویت نموده و دماغ و وجدان بشر را بکار انداخته تا وسایل دیگری بغیر از جنگ (که در اوضاع کنونی یک وسیله نقض منظور می باشد) برای رفع اختلافات بین المللی پیدا کنند.

مذاکرات اساسی در بین شرق و غرب در زمستان گذشته حین مسافرت مکمیلن صدر اعظم انگلستان در شوروی آغاز شد اگرچه در این مسافرت که نظر غرب بیشتر جنبه اکتشافی داشت هیچ یک از قضایای بزرگ مورد اختلاف در بین دو دولت یا دو بلاک حل نشد اما این نکته کلی اعلان شد که جانبین از جنگ پرهیز نموده تصمیم دارند تا هر گونه اختلافی را که در بین آنها موجود باشد و یا در آینده ظهور کند از طریق مذاکره و مفاهمه حل کنند. این نکته بذات خود بسیار تازگی نداشت چه قبلاً هم در میثاق ملل متحد بحیث یکی از اصول اساسی آن موسسه قبول شده بود اما تصدیق مجدد و مؤکد آن از طرف دو دولت بزرگ مربوط به دو دسته مخالف فضای مساعدی در زمینه مناسبات بین المللی فراهم کرد که انعقاد کنفرانس وزرای خارجه در ژینو یکی از نتایج آن بود.

از طرف دیگر دو دولت بزرگ شوروی و امریکا که در واقع کلید جنگ و صلح در دست آنها ست باوصف اختلافات شدیدی که با نظریات یکدیگر دارند در ین سال تمایل خود را به

تماس ومذاکرهٔ مستقیم ابراز نمودند . علاوه بر مسافرت معاونین صدر اعظم شوروی ومعاون رئیس.جمهور امریکا به‌کشورهای همدیگر درین اواخر اعلان‌شد که روسای درجه اول دوکشور اعنی خروسچف وآیزنهاور نیز به مسافرت به‌ممالک یکدیگر دعوت‌شده اند وقرار است این مسافرت‌ها دردوماه آینده صورت بگیرد .

باین صورت تمام تحولاتی که‌در چنه‌ماه اخیر درساحه سیاست رخ داده همه‌به‌توسعه تماس و مذاکره دربین دوبلاك متوجه میباشد .

موضوع انعقاد کنفرانس سران دول که‌تاچندی پیش مشکوك بنظر میرسید حالا تقریبا از مسلمات است وحتی بعضی‌ها (بشمول صدراعظم انگلستان) قدمی فراترگذاشته عقیده دارند که‌باید چندین کنفرانس عالی دایرگردد و مسائل مهم مورد اختلاف راکه خطرجنگ از ان احساس میشود حل کنند .

راجع به‌علل این‌تحول که در ظرف‌چندماه اخیر رویه‌ی غرب را بررویه شرق نزدیک ساخته تبصره های مختلف صورت گرفته است . در ابتداء وقتی که میک میلن به مفاهمه با شوروی ها آغاز کرد بعضی‌ها آنرا به‌عوامل سطحی محلی از قبیل‌انتخابات آیندی‌انگلستان وجاه‌طلبی برتانیه برای بدست آوردن قیادت سیاسی غرب وامثال آن تعبیر نموده وقع زیاد بآن ندادند .

اما بعد ها وقتی که‌امریکا درین صحنه وارد گردید وبادعوت از صدراعظم شوروی

بناغلی خروسچف

بناغلی آیزنهاور

رویه‌ی سابق خود را بطور آنی وغیرمترقب تغیر داد معلوم شد که علل عمیق تر و اساسی تر در کار است که دول بزرگ را ابمذاکره بایکدیگرو ادار می سازد.

یکی ازین علل که رجال مسئول ومتفکر درهمه جا از آن باندیشه می باشند انتشار علم و تخنیک ذروی در ممالک مختلف جهان است. فعلا تنها سه کشور بزرگ امریکا، شوروی و انگلستان دارای بمب های ذروی و هیدروژنی میباشند و احتمال دارد به‌بسیار زودی فرانسه‌نیز به‌آنهاملحق‌شود. اما طوری که اکادمی علوم و هنر های امریکا تحقیق نموده یازده کشور دیگر نیز وسایل اقتصادی، علمی وتخنیکی را برای ساختن اسلحه ی مذکور دردست دارند واگر اراده کنند تاچند سال دیگر می توانند با سلاح مذکور مجهز شوند. کشور های مذکور عبارتند از جمهوریت مردم چین، آلمان غربی، کانادا، جاپان، ایتالیا، هند، آلمان‌شرقی، چکوسلواکیا، بلژیک‌سویدن وسویس.

هرکس می داند که باافزایش یاتعداد دولی که بااسلحه‌ذروی مجهز باشند احتمال‌استعمال اسلحه مذکور زیادت می یابد و شایددر مرحله ثانی وثالث آنقدر عام شود که‌اطمینان به‌عدم استعمال آن بکلی از بین‌بروند.

یگانه وسیله جلوگیری‌ازین‌پیش‌آمد آنست‌که‌درمرحله‌فعلی درحالی‌که‌هنوز عده‌قوت‌های ذروی درجهان محدوداست دول‌بزرگ‌اختلافات خود را حل‌نموده‌ذریعه‌قرار دادهای بین‌المللی از شیوع مزید جاه طلبی خطرناك ذروی‌جلوگیری کنند ورنه ممکن است تادرسه سال دیگراین چانس‌بکلی ازدست برود و رقابت ذروی‌باتمام عواقب ناگوار آن‌به پیمانه وسیع در بین ملل‌آغاز شود.

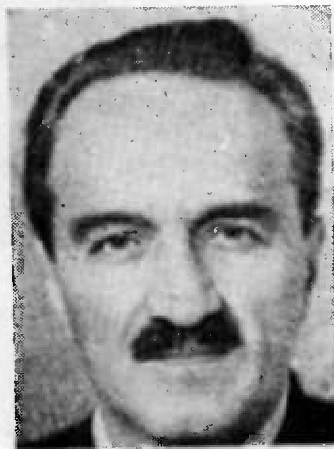
عامل مهم دیگر ضروریات اقتصادی مردم جهان است که‌بتدریج مسابقه دول بزرگ‌راازساحه تصمیمات به‌ساحه‌اقتصادی انتقال‌میدهدمسابقه‌برای بهترساختن حیات‌مردم درخودکشورهای‌بزرگ ومسابقه برای کمک‌بیشتر ومؤثرتر باسایرکشور ها (خصوصاً کشور های کم ارتقا) میدان جدیدوبی خطری‌است‌که رقبامی‌توانند بدون دغدغه خاطررقابت‌خود را بآن متوجه نموده حریف‌را مغلوب سازند. پلان‌هفت‌ساله جدید شوروی‌جهان غرب‌را بمسابقه درین‌ساحه دعوت میکند. بااینکه این نوع مسابقه هنوز در برابر دوسلاح اساسی جنگ، سرد اعنی مسابقه‌تصمیمات وتبلیغات مقام سوم دارد اما روزبروز اهمیت‌آن بیشتر محسوس‌می‌شودومی‌توان امیدوار شد که‌در آینده جانشین آن دوگردیده یک نوع مبارزه‌جدید رادرجهان معمول سازدکه‌همه از آن مستفید شوند واحدی از آن زیان نه‌بینند.

پس ازعرض این مقدمه حالابشرح حوادث مهم سال پرداخته بدواً قضایای بزرگ وعمده را که دارای تاثیر و اهمیت جهانی بوده است بیان می‌کنیم بعداً زان بشرح تحولات داخلی ومحلی هرکشور می پردازیم:

در موسسه ملل متحد

سیزدهمین دورهٔ سالانه مجمع عمومی ملل متحد در ۲۵ سنبله ۱۳۳۷ در نیویارک افتتاح گردید و حسب معمول تقریبا سه ماه دایر بود. اگرچه درین دوره نیز موضوعات متعدد به مجمع ارائه شد اما چون فضای مذاکرات هنوز با غبار جنگ سرد و دسته بندی ها کمکدر بود مجلس موفق نشد تصمیمات مفیدی که عملاً به حل قضایا کمک کند اتخاذ نماید در آغاز جلسات یک اختلاف نظر عمیق در مورد انتخاب رئیس رخ داد. برحسب تعاملی که در مجمع برقرار شده در هر سال باید رئیس به نوبت از یکی از مناطق و تقسیمات جغرافیایی جهان انتخاب شود درین سال ریاست با کشورهای عربی بود و حکومت لبنان شارل مالک به نوبت وزیر خارجه آن کشور را نامزد این مقام ساخت. اما این در موقعی بود که جنگ داخلی لبنان به ضرر حکومتی که مالک در آن شرکت داشت ختم می شد و همه کس میدانست که نه تنها عمر وزارت به پایان رسیده بلکه سیاستی که وی اختیار کرده بوده از طرف اکثریت مردم رد شده است. معذالک مشارالیه علی الرغم کشورهای عربی که وزیر خارجه سودان را نامزد ساخته بودند باپشتیبانی دول غربی کامیاب شد و این انتخاب از آغاز امر فضای گرفته مجمع را گرفته تر ساخت.

نکسن

میکویان

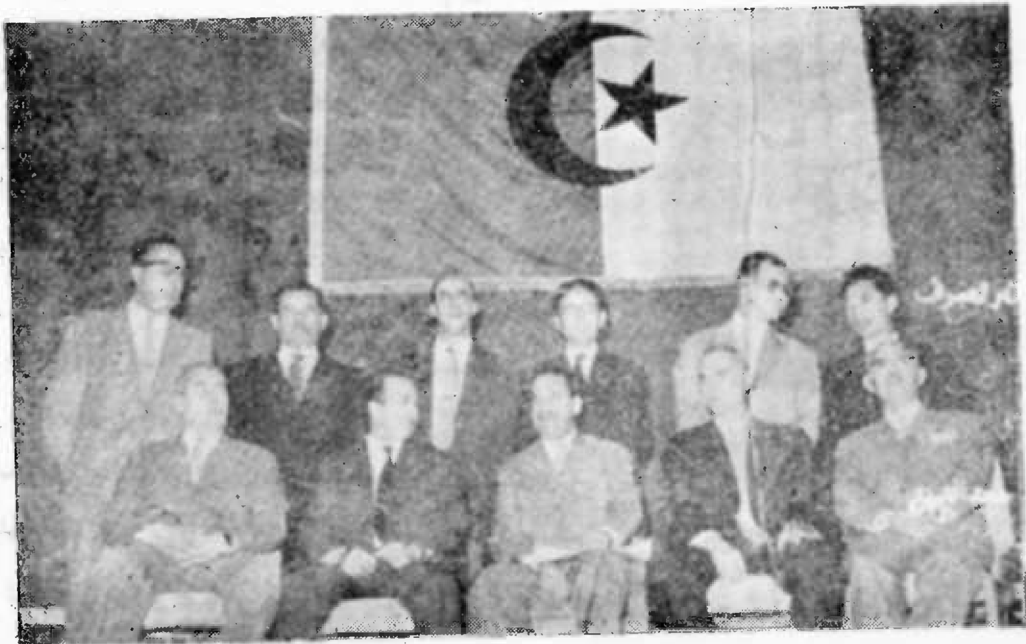
مهمترین موضوعی که به مجمع ارائه شد مسئله الجزایر بود که قبلا نیز چند بار در مجلس طرح شده اما تصمیمات مجمع در آن باره بی اثر مانده بود. نمایندگان کشورهای آسیایی و افریقایی از مجمع تقاضا کردند تا تصویب نامه واضح تری را که بموجب آن فرانسه بخاتمه دادن جنگ در آن کشور و احترام حق تعیین سرنوشت مردم آن مکلف می شد تصویب نماید. این پیشنهاد با یک رای

کمتر از نصاب ضروری دوثلث رد گردید و بجای آن یک تصویب مبهم و بی‌نتیجه دیگر صادر شد که طبعاً فرانسه هیچگونه ترتیب اثر با آن ندا د .

دو موردِ احیای کمیسیون فرعی خلع سلاح چون دول بزرگ را جع اعضای آن به موافقت نرسیدند چنین فیصله شد که تمام کشور های عضو موسسه د ر آن شرکت داشته باشند. اما این تصمیم نیز بحیث یک لفظ مرده باقی مانده فعلا د ر انتظار اصول یک موافقه نامه در بین دول بزرگ د رین زمینه مذاکرات راجع به خلع سلاح عمومی بکلی متروک است .

ا ز جمله سایر موضوعات مربوط به خلع سلاح مسئله کنترول فضای خارجی که با ایجاد قمرهای مصنوعی اهمیت خاص پیدا کرده بطور جدی در مجمع عمومی طرح گردید ویک کمیته مرکب از ۱۸ کشور برای مطالعه آن تعین شد. اما چون دو لت شوروی که درین زمینه بر سایر ممالک پیش قدم میباشد باترکیب این کمیته موافقت نکرد این تصویب نیز بلا اثر ماند .

مهمترین کامیابی موسسه درین سال موضوع آزادی توگولیند فرانسوی بود که قرار شد با مراجعه با آراء عمومی در سال ۱۹٤۰ عملی گردد .(توگولیند سرزمینی است در افریقای مرکزی که قبل از جنگ اول جهانی متعلق با آلمان بود و بعداز ان به حکومت فرانسه سپرده شد و قرار است سر از سال آینده در جمله کشور های آزاد افریقا وارد گردد.)

کابینه‌ی الجزایر شخص نشسته در وسط (فرحت عباس)

از طرف دیگر دارالانشای موسسه در تحت اداره همرشلد منشی عمومی در تخفیف بحرانهای بین المللی نقش موثری داشت همرشولد پس از آنکه ضمناً یک مسافرت به کشور شرق میانه در تابستان سال ۱۳۳۷ تصویبات مجمع عمومی فوق العاده را در مورد رفع بحران منطقهٔ مذکور بمشورهٔ دول ذیعلاقه در محل اجرا گذاشت در اخیر زمستان بیک عده از کشورهای جهان بشمول اتحاد شوروی مسافرت نموده باز مامداران آنها را جع به طریق تخفیف کشیدگی ها مذاکره کرد و در موقع شدت بحران برلین همکاری ملل متحد را در حل یک قسمت از قضایا که به همکاری موسسهٔ مذکور احتیاج دارد پیشنهاد نمود . این تشبثات که با احتیاط و مآل اندیشی خاص از طرف منشی عمومی صورت گرفت توام با عملیات موفقیت آمیز پولیس و ناظرین بین المللی در شرق میانه بتدریج اعتماد عامه را بموسسهٔ ملل تقویه نمود و زمینه مساعد تری نسبت به سابق برای موسسهٔ مذکور در رفع مناقشات بین المللی فراهم کرده است .

ساحهٔ دیگری که در آن فعالیت موسسه ملل متحد بصورت موثر و مثمر دوام داشت ساحهٔ فعالیت اجنسی های اختصاصی و تشکیلات منطقوی بود که روز بروز در انکشاف امور اقتصادی ، اجتماعی صحی و فرهنگی جهان نقش بزرگتری بازی میکند و عدهٔ بیشتر مردم در نقاط مختلف جهان از همکاری آن مستفید می شوند .

بعضی ازین موسسات مثل بانک جهانی علاوه بر اجرای وظیفه اختصاصی خودش در حل مناقشات مالی و اقتصادی در بین ممالک نیز نقش میانجی را انجام میدهد ، چنانچه مساعی آن در سال گذشته

جمال عبدالناصر

جلال بایار

لیوشاوچی

در رفع اختلافات مالی در بین جمهوریت عربی متحد و انگلستان از یکطرف و آغاز مذاکرات در بین هند و پاکستان در مورد تقسیم آبهای پنجاب از طرف دیگر موثر بوده است.

مسئله‌ی خلع سلاح، قطع انفجارات و جلوگیری از حملات ناگهانی :

مسئله‌ی خلع سلاح و وجوه مختلف آن از قبیل تحریم و تخریب اسلحه‌ی ذروی، قطع انفجارات آزمایشی، جلوگیری از حملات ناگهانی و امثال آن اگر چه از چندسال باینطرف در آجندای مذاکرات مجمع عمومی داخل است اما مذاکرات اساسی در ان بار، غالباً در خارج موسسه‌ی در بین یک عده محدود از دول بزرگ صورت می گیرد. در سالی که گذشت از جمله‌ی این مسائل قطع انفجارات آزمایشی و جلوگیری از حملات غیر مترقب بیشتر موضوع بحث بود. موضوع دومی در اواسط ماه عقرب در کنفرانس مرکب از نمایندگان ده کشور، پنج کشور از جبهه‌ی غرب (امریکا، انگلستان، فرانسه، ایتالیا و کانادا) و پنج کشور از جبهه‌ی شرق (اتحادشوروی، پولند، چکوسلواکیا، رومانیه و بلغاریه) طرح گردید دول شرقی پیشنهادهای مهمی درین موضوع مبنی بر تاسیس مناطق بیطرف و نظارت ارائه نمودند. اما نمایندگان غرب از مباحثه راجع به موضوعات مذکور خودداری نموده ادعا کردند که وظیفه‌ی کنفرانس تنها مطالعه و سایل فنی جلوگیری ازین حملات میباشد نه مباحثه‌ی اساسی در متن موضوع و در اثر این اختلاف کنفرانس بدون نتیجه ملتوی گردید.

برعکس کنفرانس قطع انفجارات آزمایشی که آنهم در اوائل عقرب در ژنیو در بین سه دولت شوروی، انگلستان و امریکا دایر گردید تا امروز دوام دارد. این کنفرانس بر اساس راپور فنی متخصصین که امکان کشف هر گونه انفجار ذروی را تصدیق کرده اند تا کنون یک قسمت از مواد

پروفیسر هویس

جنرال دوگول

عبدالکریم قاسم

قرارداد‌ی را که باید درین زمینه منعقد گردد تهیه کرده اما هنوز پاره مسایل من جمله مسئله اعضای مراکز نظارت بین المللی باقی مانده که مذاکرات درژنیو در اطراف آن جریان دارد . این مذاکرات که افکار عامه در تمام کشورها بشدت از آن پشتیبانی می کند و نتیجه‌ی سریع را از آن توقع دارد یکی از جنبه‌های مثبت جریانات سیاسی سال گذشته بود . و در صورت کامیابی آن امید است راه برای یک سلسله پیشرفت های دیگر در زمینه‌ی خلع سلاح عمومی و مسایل مربوط با آن باز شود .

کنفرانس ژنیو و مسئله ی آلمان

مسئله‌ی آلمان که بدون شبهه مهمترین موضوع اختلاف شرق و غرب میباشد از فردای روزی که متحدین در پایان جنگ دوم خاک آن کشور را اشغال کردند آغاز یافته و باشدت کم و زیاد تاامروز دوام دارد .

در ماه عقرب سال گذشته دولت شوروی از دول غربی تقاضا کرد تا برلین غربی را (که به شکل یک جزیره متعلق به غرب در داخل خاک آلمان شرقی واقع است) تخلیه کنند . دولت مذکور پیشنهاد کرد که بجای رژیم اشغالی فعلی یک شهر آزاد در آن جا تشکیل گردد اما اگر تا شش ماه موافقتی درین باره حاصل نشود دولت شوروی مراقبت خطوط مواصلات را در بین برلین غربی وجهان غرب بدولت آلمان شرقی واگذار خواهد شد . کنفرانس وزرای خارجه‌ی دول غربی که در ماه قوس در پاریس دایر گردید این پیشنهاد را رد کرد و متعاقب آن دولت شوروی پیشنهاد وسیع تری راجع به مسئله‌ی عمومی آلمان ترتیب نموده از دول غربی تقاضا کرد تا کنفرانسی مرکب از نمایندگان ۲۲ کشوری که در جنگ دوم جهانی باالمان در حالت جنگ بود دایر شود و موضوع انعقاد معاهده‌ی صلح با آن کشور بر اساس پروژه های که از طرف دولت شوروی در آن باره ترتیب

سکارنو

شهزاده مولای بن حسن

عدنان مندرس

شده بود در آن طرح گردد . ضمناً دولت شوروی بازیکبار تصمیم سیاسی خو در اتائید کرد که اگر دول غرب و آلمان غربی بامضای معاهده‌ی صلح راضی نشوند دولت مذکور معاهده‌ی جداگانه با آلمان شرق امضاء خواهد کرد .

دول غربی بجواب اظهار داشتند که به عقیده‌ی آنها آنچه در مسئلهٔ آلمان اولتر اهمیت دارد تامین اتحاد مجدد آن کشور است که باید پیش از عقد معاهده صلح صورت بگیرد و براساس آن از شوروی تقاضا کردند تابا انتخابات در هردو قسمت آلمان برای این منظور موافقت نماید.

نظریات متضاد دول مذکور درین زمینه قبلا هم معلوم بود اما آنچه درین بار با ختلاف آنها شکل جدی تر میدهد و در تصمیم شوروی در مورد امضای معاهده صلح جداگانه با جمهوریت دیموکراتیک آلمان است که خطوط مواصلات برلین غربی را بدولت مذکور متصل میسازد در صورت وقوع چنین امر دول غربی مجبور میشوند یا بااستعمال قوه متوسل گردیده خطر بروز جنگ را قبول کنند و یا اینکه به نحوی از انحا بادولت آلمان شرقی داخل مذاکره شده احیاناً آنرا برسمیت بشناسند .

پس از تبادله یک سلسله یادداشت بالاخره طرفین موافقه نمودند که برای مطالعه این موضوع وسایر قضایای مورد اختلاف کنفرانس مرکب ازوزرای خارجه چهار دولت بزرگ تشکیل بدهند که نمایندگان دودولت آلمانی هم در آن شرکت داشته باشند . همچنان باثر پیشنهاد شوروی موافقه شد که موضوع شرکت نمایندگان بعضی ازکشور های دیگر من جمله دوکشور پولند وچکوسلواکیا نیز در خود کنفرانس وزرای خارجه زیر بحث گرفته شود .

ویلیم سیروکی

ادناور

چوئن‌لای

کنفرانس وزرای خارجه در ماه ثور در ژنیو دایر گردیده پس از یک کشمکش ابتدائی وزرای خارجه دو دولت آلمانی نیز بحیث ناظر باحق اظهار رای در آن شرکت کردند. کنفرانس طی جلسه های متعدد که بایک وقفه سه هفته آن مجموعاً در حدود ده هفته طول کشید مسئله برلین وآلمان را زیر غور گرفت بعضی ازین جلسه های علنی و رسمی بود وبعضی دیگر در بین وزرای خارجه چهار دولت بزرگ و یک عده از مشاوران آنها (بدون اشتراک وزرای خارجه دو دولت آلمانی بطور خصوصی صورت میگرفت. در نتیجه این مذاکرات دولت شوروی حاضر شد مدتی را که قبلاً برای حل مساله برلین پیشنهاد کرده بود تا یکسال وهژده ماه تمدید کنند وهم موافقه کرد که یکعده محدود از قوای غرب در شهر آزاد برلین باقی بماند دول غربی نیز موافقه کردند تعداد قوای نظامی خودرا در برلین غربی به پیمانه فعلی محدود سازند اما چون نظریات جانبین دراساس باهم مخالف بود بالاخره کنفرانس بدون حصول نتیجه تا مدت نا معلوم ملتوی گردید وچنین قرار داده شد که وقت ومحل اجلاس آینده آن ازطریق دیپلوماسی تعین گردد.

در حال حاضر چنین تلقی میشود که وزرای خارجه درحل مسئله برلین وآلمان ناکام شده اند امااین ناکامی بمعنی ناکامی وقطع مذاکرات در بین شرق وغرب نمیباشد. برعکس انتظار میرود که بعد از تماس دوجانبه سران امریکا وشوروی کنفرانس عالی سران چهار دولت انعقاد یافته این قضیه را بسویه بلندتر مورد مطالعه قرار دهد وشاید راه حل مناسبی که برای جانبین قابل قبول باشد پیدا کنند.

بحران شرق اقصی:

بحران بزرگ شرق اقصی که ناشی از تصمیم جمهوریت مردم چین بالحاق جزیره تایپی (یافارموسا) باآن دولت وتصمیم متقابل دولت امریکا به جلوگیری ازین امر وحمایت از رژیم چیانگ کای شک میباشد

نهرو

میک میلن

کوزلوف

گرومیکو

در تابستان گذشته باثر بمبار دمان جزایر ساحلی کیمای وما تسو از طرف جمهوریت مردم چین به نقطه غلیان رسید، خوف آن میرفت که جنگ بزرگی در آن سامان برپاگردد ، امابعد از چند تصادم در بین قوای هوایی و بحری جانبین در ماه سنبله سفرای امریکا و جمهوریت مردم چین در وارسا با هم ملاقات نموده سلسله مذاکراتی را که قبلا درژنیو قطع شده بود ازسرگرفتند. این مذاکرات تاکنون بدون سروصدا دوام دارد اما از اعلان اخیر حکومت امریکا که باز هم با پذیرفته شدن جمهوریت مردم چین درملل متحد مخالفت خواهد کرد معلوم میشود که هنوز به نتیجه مثبتی نرسیده است :

در ین تازگی ها یک سلسله تصادمات درکشور لاوس در بین حکومت و دسته جات مصلح کمونیست رخ داد وچون مطابق فیصله کنفرانس ژنیو راجع به حل قضیه عمومی هند چین که در سال ۱۹۵٤ دایر شده بود یک سلسله مذاکرات در بین دول شامل کنفرانس واعضای متارکه هندچین آغاز شده اما تا کنون حکومت لاوس به تجدید وظایف کمیسیون متارکه که از کشور هند، کانادا و پولند مرکب است موافقه نکرده است .

حزب دست چپ پتت لاو که رهبر عملیات ضد حکومت در لاوس میباشد یک پروگرام نه فقره ای رابرای قیام مجدد امنیت در آن کشور طرح نموده که مهمترین نکات آن بیطرفی لاوس و اخراج صاحبمنصبان امریکایی از آن کشور تشکیل یک کابینه مختلط ورهایی زعمای دست چپ از حبس میباشد .

دالس فقید

هر تر

روابط جمهوریت مردم چین وجمهوریت هند که در گذشته بسیار صمیمی بود درین سال با ثر حوادث تبت تیرگی اختیار کرد. در ماه حمل یک سلسله اغتشاشات در تبت علیه جمهوریت مردم چین رخ داد و متعاقب آن اعلان شد که دلایی لاما رهبر مذهبی و سیاسی تبت از مقرخود خارج شده است. چند روز بعد ازان دلایی لاما بسرحد هند رسید و تقاضای پناهندگی سیاسی نمود حکومت هند از وی باحترام زیاد پذیرایی کرد ونهرو صدراعظم آن کشور طی چندین بیانیه جمهوریت مردم چین را به نقض عهد راجع با حترام آزادی داخلی تبت متهم نمود در مقابل جمهوریت مردم چین هند را به تحریک، دسیسه ومداخله در امور آن کشور مسئول شمرد و این کشیدگی هنوز دوام دارد.

معذالک حکومت هند مثل سالهای گذشته باز یکبار به موسسه ملل متحد پیشنهاد کرد تا مسأله پذیرفته شدن جمهوریت مردم چین در آن موسسه در دستور مذاکرات مجمع عمومی گرفته شود حکومت امریکا طوریکه قبلاً اشاره کردیم مخالفت خود را با آن اعلان نمود.

او ضاع شرق میانه

اوضاع شرق میانه درین سال نسبت به دوسال گذشته آرامتر بود قوای امریکا وانگلستان که در تابستان گذشته به لبنان و اردن وارد شده بودند باثر موافقتیکه در جلسه فوق العاده مجمع عمومی در بین کشورهای عربی حاصل شد آن دوکشور را ترک گفتند.

میشی کوف

عبدالخالق حسونه

همرشیولد

جنرال شهاب رئیس جمهور و کرامی صدر اعظم جدید لبنان طرح آیزنهاور را ترک گفته دوباره به سیاست بی طرفی رجوع نمودند . اما از طرف دیگر روابط در بین جمهوریت عربی متحد و عراق که در بدو تأسیس رژیم جدید بسیار دوستانه بود بتدریج سرد شده با لاخره به مخالفت و جنگ تبلیغات منجر گردید .

این مخالفت بدواً در داخل عراق در بین جنرال عبدالکریم قاسم رهبر کودتا و همکار نزدیک او عبدالسلام عارف شروع گردید . عارف که به حزب بعث اتکا داشت می خواست عراق به جمهوریت عربی متحد ملحق شود اماقاسم باین امر راضی نبود . وی بدواً عارف را بحیث سفیر کبیر به بون فرستاد اما چون وی بدون اجازه از انجا به بغداد باز گشت بلا فاصله اورا توقیف و محاکمه نمود . عارف بجرم توطئه علیه رژیم باعدام محکوم شد اما این حکم هنوز از طرف قاسم تائید نشده است ، در همین موقع نمایندگان احزاب بعث و استقلال از کابینه ی ائتلافی عبدالکریم قاسم استعفاء دادند و جای ایشان توسط نمایندگان حزب دیموکرات آزاد و سایر دستجات دست چپ پر شد .

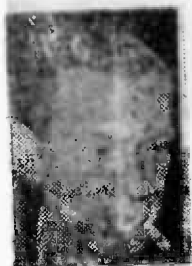
چندی بعد یک شورش نظامی در موصل از طرف عبدالوهاب شواف قوماندان عسکری آن منطقه رخ داد . اگرچه این حرکت بزودی سقوط نمود و روسای آن بقتل رسیدند اما جمال عبدالناصر رئیس جمهوریت عربی علناً از شورشیان حمایت نموده عبدالکریم قاسم را به عنوان همکار و آله دست کمونیزم مورد حمله قرار داد و روابط دو کشور به منتها درجه تیره شد .

در داخل عراق حکومت جدید پیمان بغداد و طرح آیزنهاور را ترک گفته قوای هوایی برتانیه را از پایگاه هبانیه اخراج کرد و در جمله ی اصلاحات اجتماعی قانونی برای تحدید ملکیت وضع نمود که بموجب آن یک قسمت از املاک زمینداران بزرگ به دهقانان بی زمین تقسیم می شود .

در موقع اولین سالگرهٔ انقلاب عبدالکریم قاسم کابینه اش را ترمیم نموده یک عده اشخاص جدید را در آن وارد نمود که بنا بر ادعای جراید قاهره سه نفر از آنها مربوط به حزب کمونست می باشد . درین موقع برای بار اول در تاریخ یک نفر زن نیز به عضویت کابینه ی عراق قبول گردید .

سراسقف مکاریوس

کودو مورویل

دو همین حادثه ی بزرگ داخلی عراق نیز در همین

موقع بصورت تصادم در بین دستجات مختلف مردم در کرکوك رخ داد که طی آن پیش از صد نفر از طرفدار ان احزاب دست راست و دست چپ بقتل رسیدند.

اما جمهوریت عربی متحد درین سال اختلافاتش را در مورد مسائل ناشی از حادثه سه سال پیش کانال سویز با انگلستان حل نموده دوباره روابط تجارتی را با آن کشور بر قرار کرد. ضمناً بعد از آنکه جمال ناصر طی چندین خطابه بر سیاست اتحاد شوروی در شرق میانه حمله نمود و یک عده از کمونیستها در سوریه دستگیر شدند دولت امریکا کمکهای اقتصادی خود را با آن کشور از سر گرفت با وصف آن دولت شوروی یک اعتبار بالغ بر چهار صد ملیون روبل برای انجام مرحلهٔ اول بند عالی اسوان منظور نموده نقشهٔ جدیدی برای بند مذکور طرح کرد که قرار است در ماه اکتوبر امسال کار تطبیق آن آغاز شود.

در همسایهٔ جنوبی جمهوریت عربی یعنی در سودان نیز درین سال یک کودتای نظامی رخ داده جنرال عبود رئیس ارکان حرب آن کشور زمام امور را بدست گرفت. اما باوصف این کودتا کدام تحول عمیقی در اوضاع داخلی یا سیاست خارجی آن کشور رخ نداده است.

والاحضرت سردار محمد نعیم وزیر امور خارجه و معاون صدارت عظمی با جلالتمآب وروشیلوف «در سفر اخیر شان ـ بماسکو»

نهضت بزرگ افریقا

نهضت آزادی خواهی در افریقا که در چند سال پیش آغاز نموده بود درین سال باوج شدت وکمال رسید. در الجزایر باوصف سخت گیری شدید و ظالمانه قوای فرانسه که هدف آن مرعوب ساختن اهالی بود جهاد بزرگ ملی علیه استعمار دوام داشت. علاوه بر جنگهای بزرگ در نقاط مختلف الجزیره که در آن فرقه های مکمل اردوی فرانسه باتمام تجهیزات عصری شرکت داشتند در داخل خاك فرانسه نیز الجزایریها بیک سلسله عملیات شدید پرداخته مراکز صنعتی و خطوط مواصلات را مورد تعرض قرار دادند. درین ضمن ژاك سوستل زعیم بزرگ مخالفین آزادی الجزایر نیز مورد حمله قرار گرفت اما از قتل نجات یافت.

در ماه سنبله اولین حکومت آزاد الجزایر تحت ریاست فرحت عباس در قاهره تشکیل گردید واز طرف کشورهای عربی و بعضی کشورهای دیگر برسمیت شناخته شد.

دوگول اعلان کرد که حاضر است باین حکومت راجع بمتارکه در الجزایر داخل مذاکره شود اما چون ساحه مذاکرات را بطور قبلی بمتارکه یعنی صرف نظر نمودن قوای ملی از مبارزه علیه فرانسویها محدود ساخت حکومت الجزایر آزاد این پیشنهاد را رد نمود و فعلاً دول آسیایی و افریقایی در صدد آنندکه موضوع را دوباره درمجمع عمومی ملل متحد طرح کنند درعین حال جنگ با کمال بیرحمی از طرف قوای فرانسه علیه ملیون ادامه داده می شود بااینکه قوای فرانسه نیز تلفات سنگین را متحمل می شود اما تلفات ملیون بقدری سنگین است که وجدان بشریت را نا آرام ساخته واز هرطرف صدای اعتراض واحتجاج علیه رویه فرانسه بلند است.

در سایر مستعمرات افریقایی فرانسه بر اساس قانون اساسی جدید آن کشور مراجعه به آراء عمومی صورت گرفت و باثر آن تنها مستعمره گینی استقلال تام را اختیار کرده از جامعه فرانسوی خارج شد. در سایر مستعمرات فرانسه حکومت های دارای آزادی محدود داخلی تشکیل شد اما عناصر آزادی خواه باین وضع موافقت ننمودند و در اکثر نقاط علی الخصوص درافریقای مرکزی تصادمات خونینی درین حکومت های بومی طرفدار فرانسه و اهالی رخ داد که بقتل هزاران نفر منجر شد.

در مستعمرات انگلیسی افریقا نیز مبارزه علیه رژیم استعماری باشدت ادامه داشت و درین سال کانون آن در افریقای مرکزی یعنی رودیشیا ونیاسالند واقع بود. دولت برتانیه مصمم است درین منطقه یک دولت جدید بر اساس فدرال (یعنی اتحادی) تشکیل نموده زمام امور آنرا

به‌اقلیت انگلیس نژاد منطقه مذکور تفویض نماید. بزرگترین مقاومت درین سال از طرف اهالی نیاسالند که قرار است جبراً در این اتحادیه شامل ساخته شود صورت گرفت. حکومت رودیشیا زعمای کانگرس ملی را توقیف نموده اعلان کرد که دسیسه‌ای از طرف کانگرس مذکور برای قتل تمام اروپائیان ترتیب شده بود. اعتراضات علیه رویه تشدد آمیز حکومت مذکور در تمام نقاط حتی در خود انگلستان صورت گرفت وحزب کارگر سیاست حکومت را درافریقا مورد انتقادقرار داده درصدد آن شد که درانتخابات آینده از آن علیه حکومت محافظه کار استفاده نماید. حکومت انگلستان برای آرام ساختن افکار عامه یک هیئت دولتی‌را درتحت ریاست دلون به‌افریقا اعزام نمود تادرخود محل راجع به‌مدعیات حکومت نیاسالند تحقیقات نماید. راپور این هیئت که درین اواخر انتشار یافت نشان میدهد که ادعای حکومت رودیشیا درمورد طرح دسیسه برای قتل‌عام اروپائیان بکلی غلط بوده وحکومت مذکور آنرا بحیث یک دستاویز برای اجرای عملیات شدید علیه آزادی خواهان جعل کرده بود. معذالک هنوز دکتور بندا زعیم کانگرس ملی نیاسالند درحبس‌می باشدو فشار و شدت علیه آزادی خواهان همچنان دوام دارد.

یکی از خصوصیات بارز نهضت آزادی خواهی افریقا درین سال تقویه روح اتحاد وهمکاری دربین ملل‌و ممالک مختلف آن قاره بود که در آن کشورهای آزاد وغیرآزاد علی السویه سهم گرفته صف واحدی دربرابر استعمارو تفوق نژادی تشکیل دادند. باین سلسله دوکنفرانس بین‌المللی افریقایی یکی در اکرا پایتخت گانا و دیگری درمونروویا پایتخت لیبریا تشکیل گردیده موضوعات مختلف مربوط به آن قاره و قضایای خاص مثل موضوع الجزیره، نیاسالند وتبعیض‌نژادی‌را در افریقای‌جنوبی تحت مطالعه گرفت همچنان کشورهای آزاد افریقایی بطور دسته‌جمعی علیه تصمیم دولت فرانسه دایربه‌اجرای آزمایش‌های ذروی‌آن کشور درصحرای افریقا احتجاج کردند.

از طرف دیگربرای‌تامین اتحاد کاملتر دربین ملل افریقا صدراعظمان گانا وگینی تشکیل یک اتحادیه‌را از دوکشور مذکور اعلان‌کردند وقرار آنست پس از آنکه درسال آینده استقلال یک عده کشورهای افریقایی‌دیگر مثل نیجیریا، کامرون، توگولندوسومالی لند اعلان شد کنفرانسی از تمام کشورهای آزاد افریقایی تشکیل گردیده موضوع فدراسیون افریقارا زیر مطالعه بگیرد.

مسئله قبرس

پس ازچند سال کشمکش که در ضمن آن هم مردمان جزیره قبرس وهم قوای اشغال کننده برتانیه متحمل تلفات زیاد شدند بالاخره سه دولت انگلستان، یونان و ترکیه باتشکیل یک دولت آزاد درآن جزیره موافقه کردند. این موافقه که بدواً در بین صدراعظمان ترکیه و یونان درزوریک حاصل شد درکنفرانس لندن ازطرف دولت برتانیه نیز تائید گردید و بموجب آن قراراست یک حکومت آزاد که ۷۰ فیصد از یونانیان و ۳۰ فیصد از ترکان قبرس مرکب باشد درآن جزیره تشکیل گردد. اماحکومت مذکور اجازه نخواهد داشت درحال یا آینده بهیونان ملحق شود. مکاریوس زعیم یونانیان قبرس به آن جزیره باز گشته فعلاً باتفاق زعمای ترکان و مامورین برتانوی مشغول تطبیق این نقشه میباشد اما گریواس رهبر جمعیت ایوکا که درچند سال اخیر عملیات زیرزمینی را درآن جزیره علیه قوای برتانیه اداره میکرد وحالا به یونان رفته علیه این موافقه نامه قیام نموده ومردم جزیره را بمقاومت با آن تحریک میکند.

تحولات کیوبا واوضاع امریکای لاتین

درجزیره کیوبا حکومت دیکتاتوری جنرال تبستیا که ازسالیان دراز با قدرت تام درآنجا حکمرانی داشت دربرابر قیام عناصر مخالف مربوط بهاحزاب دستچپ مقاومت نتوانسته سقوط کرد جنرال تبیستا شخصاً بهجمهوریت دومینیکن نزد تروجیلو دیکتاتورآن کشورپناه برد اما یک عده از همکاران او گرفتار و اعدام شدند. حکومت جدید براساس دیموکراسی درتحت ریاست فیدل کاسترو رهبر انقلاب تشکیل گردید و بیک سلسله اصلاحات که مهمترین آن محدود ساختن ملکیت زمین است آغاز کرد. ازآنجا که قسمت بزرگ زمینی های زراعتی کیوبا دردست شرکت های خارجی مخصوصاً شرکت های قندسازی امریکا می باشد یک نوع کشیدگی دربین رژیم فعلی کیوبا وممالک متحده امریکا موجود است. ضمناً درداخل کیوبا نیز ازطرف بعضی عناصر بشدت بااین قانون مخالفت میشود. چنانچه دروتیا اولین رئیس جمهور رژیم جدید نیز درجمله مخالفین آن شامل بود وبا ثر مخالفت وی کاسترو ازمقام صدارت استعفاءداد اما بحمایت عامه درباره این عهده را بدست گرفت واروتیا ازصحنه خارج شد. اخیراً بازیک توطئه علیه رژیم فعلی کشف گردید که باثرآن عده بزرگی توقیف شدند. درسایرمناطق امریکای لاتین نیزکشمکش دربین دوقوهٔ دیکتاتوری ودیموکراسی دوام داشت وطوریکه دریَن سال معلوم

گردید درین ساحه بزرگ که سالها به هرج و مرج سیاسی گرفتار بود حالا در نتیجه انکشاف تدریجی اوضاع اقتصادی و فرهنگی زمینه برای تشکیل دولت های پایدار پارلمانی مساعدتر شده است .

اندونیزیا

داکتر سوکارنو رئیس جمهور اندونیزیا پلان خود را در مورد «دیمو کراسی رهبری شده» که در واقع یک پلان انتقالی در بین دیکتاتوری و دیموکراسی می باشد توسط فرمان در محل اجرا گذاشت و قانون اساسی سال ۱۹٤٥ را که اصول دیموکراسی مذکور در آن درج است دوباره نافذ ساخت .

بدواً سوکارنو سعی کرد این کار را توسط پارلمان سابق اجرا نماید معهذا پس از تقدیم پیشنهاد خود ش برای یک دوره طولانی به ممالک خارجه سفر کرد اما پارلمان پیشنهاد او را تصویب نه نمود و قبل از مراجعت رئیس جمهور جنرال ناسوتیان رئیس ارکان حرب عمومی فعالیت سیاسی احزاب را ممنوع قرار داده اختیارات را بدست گرفت درین موقع احتمال بان میرفت که در اندونیزیا نیز یک حکومت نظامی قایم شود اما رئیس جمهور در بازگشت پلان خود را توسط فرمان عملی نموده فعالیت سیاسی را در داخل حدود معین دوباره آزاد ساخت و کابینه مختلطی مرکب از نمایندگان احزاب وارد و تشکیل نمود که خود ش علاوه بر مقام ریاست جمهوری در آن مقام ریاست وزراء را نیز بعهده دارد .

درعین حال هنوز بقایای شورشیان در نقاط مختلف اندونیزیا خصوصاً در جزیره سوماترا و سلیبس موجود می باشد و یکی از وظایف اساسی حکومت جدید قلع و قمع عناصر مذکور است .

سنگاپور

بموجب موافقتی که قبلا حاصل شده بود درین سال آزادی داخلی سنگاپور اعلان گردید و اداره امور داخلی آن کشور بحکومتی که از عناصر دست چپ مرکب است تفویض گردید قرار است عنقریب مذاکرات در بین حکومت های سنگاپور و ملایا برای تشکیل یک اتحادیه آغاز گردد در سنگاپور اکثریت نفوس را مهاجرین چینی تشکیل میدهند که صدراعظم فعلی هم از جمله ایشان است .

در ملایا هم عده بزرگ مهاجرین چینی سکونت دارند اما حکومت ملایا برای ایشان حقوق

مساوی ندادهو نظر باین اختلاف موافقت دوحکومت برای تشکیل یک اتحادیه در مرحله فعلی دشوار بنظر میرسد از طرف دیگر انگلیسها هم باوصف دادن آزادی داخلی هنوز حاضر نیستند کنترول سنگاپور را بکلی از دست بدهند معهذا مرحله فعلی در تاریخ آن منطقه بیشتر مرحله تر صدو امتحان میبا شد نه مرحله فیصله و قرار نهایی .

هند

واقعه برجسته دراین سال درکشور هند مجادلات دامنه دار سیاسی در ایالات کرالابود که بالاخره به انحلال مجلس و عزل حکومت کمونیست آن ایالت منجر گردید حکومت کمونست در کرالا سه سال پیش از این بعد از غلبه حزب مذکور در انتخابات تشکیل گردید احزاب مخالف که در موقع انتخابات از یکدیگر جدا بودند بعداز تشکیل اولین کابینه کمونیست در تحت اداره نمبودیپاد علیه حکومت باهم اتحاد نموده بیک سلسله تحریکات آغاز کردند .

در سال گذشته پس از انتشار قانون جدید تعلیمات و مدارس تحریکات مخالفین بصورت مقاطعه بامدارس ومنع طلاب و مامورین از ورود به دوایر و مدارس شدت اختیار کرد بطوری که حکومت مجبور بود هر روز درحدود یک هزار نفر رابجرم قانون شکنی توقیف نماید .

پس ازآنکه مدتی این اوضاع دوام داشت رئیس جمهور هند به پیشنهاد حکومت مرکزی پارلمان کرالا را منحل نموده کابینه آنرا عزل کرد و بجای آن حکومت ریاست جمهوری را که توسط حاکم ایالت تطبیق خواهد شد در آنجا برقرار نمود. قرار است بزودی تاریخ انتخابات جدید اعلان شود.

درساحه های اقتصادی درین سال کشور هند با بکار انداختن دوفابریکه جدید فولادسازی هریک بظرفیت یک ملیون تن بزرگترین فیروزی پلان پنجساله دوم را حاصل کرد مشکلات اسعاری که یک سال پیش اقتصاد آنرا تحت فشار قرار داده بود باثر کمک مشترک بانک بین المللی وکشورهای غربی تا حدی تخفیف یافته دراین اواخر یک اعتبار جدید بالغ بریک و نیم ملیار دروبل از دولت شوروی بدست آورد که راه را برای تطبیق نقشه های بزرگتر در پلان سوم باز می نماید .

پاکستان

در پاکستان هم ازین سال تحولات بزرگ رخداد که در نتیجه آن ظواهر دیموکراسی مصنوعی نیز ازبین رفته یک حکومت دیکتاتوری نظامی خالص تشکیل شد.

درماه میزان پس ازآنکه کابینه ائتلافی ملک فیروزخان نون دراثر مخالفت دربین احزاب متزلزل گردید اسکندرمیرزا رئیس جمهور وقت کابینه ومجلس موسسان رامنحل نموده قانون اساسی را فسخ کرد ویک حکومت نظامی در تحت اداره جنرال محمدایوب خان قوماندان کل قوای پاکستان

تشکیل داد بزودی معلوم شد که عامل اصلی این حرکت خود جنرال ایوب خان بوده است چه هنوز سه هفته از اعلان اولی نگذشته بود که رئیس جمهور نیز استعفاء کرد وجنرال محمد ایوب خان بحیث رئیس جمهور تمام اقتدار را بدست گرفت .

حکومت جدید در مرحله اول از یکطرف برعناصر آزادیخواه و مترقی فشار آورده پادشاه خان و خان عبدالصمد خان رهبران بزرگ پښتونستان و بهاشانی زعیم بنگال شرقی را توقیف نمود از طرف دیگر یک عده از سیاسیون ومامورین سابق را هم بجرم رشوه خوری وخیانت به محاکمه کشید امابعد از چندی این هنگامه ها آرام گردیده فعلاً حکومت صاحب منصبان نظامی با یک وعده مجمل راجع بطرح قانون اساسی جدید و انتخابات در آینده دوام دارد .

درزمینه سیاست خارجی درین سال یک قرارداد نظامی جدید در بین پاکستان وامریکا با مضاء رسید که موجب تشویش و اعتراض همسایگان آنکشور مثل افغانستان، هند وشوروی گردید از طرف دیگر هیئتی که از طرف حکومت امریکا برای مطالعه تسلیحات پاکستان و استفاده ی آن از کمک های امریکا مقرر شده بود درراپورخود اعلان کردکه اردو تسلیحات پاکستان بیش از احتیاج آن کشور بوده و اکثر کمک های که بآن داده میشد حیف و میل میشود. باثر انتشار این راپور یک ردعمل شدید در کانگرس امریکا در برابر کمک نظامی باپاکستان ظهور نمود که در نتیجه آن مبلغی از پیشنهاد رئیس جمهور در تحت این عنوان کاسته شد و فعلاً تاحدی موجب سردی روابط در بین آن دوکشور گردیده است .

جمهوریت مردم چین

درماه قوس اعلان شد که ماوتسه تونگ اراده ندارد دردوره آینده برای احراز مقام ریاست جمهوری کاندید شود . دراواخر حمل کانگرس مشورتی جمهوریت مردم چین اجلاس نموده بجای ما و تسی تونگ لیوشاوچی را که او هم یکی از رهبران سابقه دار حزب کمونیست میباشد بحیث رئیس جمهور اانتخاب کرد ؛ ماو وظیفهٔ منشی عمومی حزب را بدست گرفته قرار است حالا بیشتر وقت خود را بامور حزبی صرف نماید .

درتبت قوای جمهوریت مردم چین شورش محلی را که از طرف بعضی قبایل آغاز و درمراحل مابعد بشهر لاسه مرکز آن سرایت کرده بود خاموش ساخت و یک کمیته ترتیبات برای عملی نمودن اصلاحات جدید که در آن جمله اصلاح وضع زمینداری نیز شامل میباشد در تحت ریاست پنچن لاما قاید دوم مذهبی تبت تشکیل گردید .

درمجاذ اقتصادی پیشرفتهای سریع چین براساس دومین پلان پنجساله دوام داشته در اکثر

موا رد خصوصاً د رمور د صنا یع سنگینی از هدفهای پلان تجا و زنمو ده است انتظار میر و د در سال جاری چین از نظر تو لید ذغال در دنیا مقام سوم رابعد از امریکا و شو روی و از نظر تو لید فو لاد مقام پنجم را (بعد ا ز امریکا ، شو روی ، آلمان غربی و انگلستان) حاصل کند.

اتحاد شوروی

در ماه دلو بیست و یکمین کانگر س حزب کمونیست اتحاد شو روی در مسکو تشکیل گر دید پلا ن جدید هفت ساله را که قبلا از طرف کمیتهٔ مرکزی منظور شده بود تصویب کرد ، بموجب این پلان که از شروع سال ۱۹۵۵ تا اخیر ۱۹۶۵ را در بر میگیرد قرار است صنا یع سنگین د ر شو روی در حدود ۸۰ فیصد و صنایع مصرفی در حدود پنجاه فیصد افزایش یابد و زمینه مساعد فراهم گردد تا در جریان هشت سال آینده (که دورهٔ پلان بعد خواهد بود) دولت شوروی مقام اول را از نظر تولید و تخنیک ورفا هیت عامه در جهان احراز کند تا یج شش ماه اول تطبیق این پلان که اخیراً نشر گردیده چنین نشان میدهد که سرعت انکشاف در شقوق مختلف نسبت به سرعتی که در پلان پیش بینی شده بود بزرگتر می باشد واز حالا این احتمال بمیان می آید که شا ید پلان هفت ساله در مدت شش سال یا کمتر از آن تکمیل شو د .

درساحه تخنیک دولت شوروی آغاز سال ۱۹۵۹ عیسوی یک راکت را باستقامت کره ماه پرتاب کرد که بفا صله کمتراز پنجهزار کیلو متر از کره مذکور عبو ر نموده بحیث او لین قمر مصنوعی کیهانی بدور کره آفتاب بگردش آمد .

در ماه سرطان او لین نمایشگاه صنعت و تخنیک و فر هنگ شو روی در نیو یارك افتتاح گردید و کوزلوف معاون اول صدر اعظم شو روی که باین منا سبت بامریکا رفته بو د از شهر ها ی مختلف آن کشور دیدن نمو ده توسعهٔ تجارت را در بین دو کشور با جدیت تمام تقا ضا کرد چندی بعد از آن نکسن معاون رئیس جمهو ر امریکا نمایشگاه آن کشو ر را در مسکو افتتاح کر د .

جمهو ریت اتحادی آلمان

واقعه بر جسته در جمهوریت اتحادی آلمان اختلاف نظر شدیدی بو د که د ر بین دو نفر ا ز زعمای درجه او ل حزب دیموکرات های مسیحی اعنی داکتر اد نا ور صدر اعظم آن کشو ر و داکتر ایر هارت معاون صدر اعظم ووزیر اقتصاد آن رخ داد چندی قبل ادیناور که سنش از ۸٤ تجاو ز نمو ده اعلان کر د که در نظر دار د مقا م صدارت را ترك نموده کاندید مقام ریاست جمهوری آ ن کشور شو د. طبعا در ین مو قع مو ضوع صدارت ایر هارت که شخص دو م حزب مذکو ر بو د بر سر ز بانها افتاده وایر ها ت نیز طی چند بیانیه آنرا بطور ضمنی تائید کر د . اما چندی بعد در موقعیکه ایر هارت

مشغو ل مسافرت بامریکا بود ادناور ا علان کرد که از تصمیم خو د دایر بر ترك مقام صدارت منصرف گردیده است باثر این حادثه بحرانی در روا بط بین وی و ایرهارت بلکه درداخل حزب دیموکرات های مسیحی رخ داد که بهرطوری بود تحت کنترول آمد و درانتخاب رئیس جمهور که چند ی بعد دربرلین غربی صورت گرفت لوبکه کاندید حزب مذکور برشمیدکاندید حزب سوسیال دیموکرات غالب گردید. بحیث رئیس جمهور جدیداً انتخاب شد .

اقتصادیات آلمان غربی درینسال از رکودخفیفی که در سال گذشته بآن مصادف شده بود رهاییافته دوباره سیر انکشافی اش راازسرگرفت وستون اصلی بازار مشترك کشور های اروپای غربی گردید .

فرانسه

درماه میزان قانون اساسی جدید فرانسه که مطابق نظریات دوگول راجع به تقویه حکومت مرکزی و قوه اجرائیه ترتیب یافته بود در نتیجه مراجعه بهآرای عامه از طرف اکثریت مردم تائید گردید درماه قوس اولین انتخابات عمومی بر اساس قانون اساسی جدید صورت گرفت .
درین انتخابات ۷۱ کرسی برای الجزایر تعین شده بودکه ازانجمله ۲۷ کرسی مخصوص مهاجرین فرانسوی و ٤٤ کرسی متعلق بهعرب هابود چون عناصر ملی تماما با انتخابات مقاطعه کرده بودند کرسی های عربی هم بلامنازع بدست عناصر طرفدار فرانسه افتاد ؛ درخود فرانسه حزب کمونست که یگانه حریف بزرگ جنرال دوگول بوددر حدود بیست فیصد از آرای خود را نسبت به انتخابات پیشتر از دست داد امادرنتیجه ترتیبات خاص قانون انتخابات تعدادنمایندگان آن از یکصدوچهل نفربه ده نفر تنزل کرد .

درماه جدی باانتخاب جنرال دوگول بحیث رئیس جمهور فرانسه جمهوریت پنجم رسما افتتاح گردیدومشل دوبری زعیم دست راست از طرف دوگول بحیث صدراعظم انتخاب شد اما بموجب قانون اساسی جدید اختیارات واقعی تماماً متعلق بهرئیس جمهور است .

بعد از تصفیه امور داخلی دوگول بامور خارجی فرانسه متوجه گردیده درمورد الجزیره طوریکه قبلاذکر نمودیم زعمای حکومت آزاد را برای مذاکره دراطراف شرایط متارکه به پاریس دعوت کرد . اما چون این دعوت به لحن حاکمانه صورت گرفته و احتمال مذاکره راجع باینده سیاسی الجزایررا قبلا طرد میکرد از طرف حکومت آزاد رد شد وجنگ درآن کشور دوام یافت .

در برابرمتحدین غربی دوگول رویهٔ جدی تری درپیش گرفته تشکیل یک کمیته عالی را

در پیمان اطلس مرکب از سه کشور امریکا ، انگلستان و فرانسه تقاضا کرد . اما این پیشنهاد هم از طرف دو دولت بزرگ و هم از طرف سایر اعضای پیمان با سردی تلقی گردید و بعداً آن دوگول قوای بحری فرانسه را از تحت قوماندانی پیمان اطلس خارج کرد.

وقتی که موضوع تاسیس پایگاه های راکت امریکائی در کشورهای اروپای غربی زیر بحث آمد دوگول تقاضا کرد تا فرانسه هم در کنترول پایگاه های مذکور و هم درکنترول بمب های ذروی و هیدروژنی که در خاک آن نگهداری میشود سهم بگیرد و دولت امریکا اطلاعات خود را در مورد اسلحه ذروی در اختیار آن بگذارد .

چون این تقاضا هم از طرف امریکا قبول نشد فرانسه خروج اسلحه ذروی وطیارات حامل آنرا از خاک خود تقاضا کرد که باثر آن قوماندانی قوای اطلس اسلحه مذکور را با آلمان غربی و انگلستان انتقال داد .

در ساحه سیاست بین المللی و اقتصاد فرانسه نسبت به سایر دول غربی به جمهوریت اتحادی آلمان نزدیک تر بود چنانچه از مداخلات انگلستان در بازار مشترك جلوگیری نموده و اولین اتحادیهٔ اقتصادی غرب اروپا را با اتفاق آلمان غربی ایتالیا و سه کشور بنلوکس (بلژیک ، هالند و لوکزامبورگ) بوجود آورد .

انگلستان

چون سال گذشته آخرین سال دوره فعلی پارلمان بود مبارزه در بین دو حزب محافظه کار و کارگر شدت اختیار نموده طرفین سعی داشتند بهر ترتیبی که ممکن شود افکار عامه را جلب کنند . حزب کارگر سیاست حکومت را در مورد افریقا آلمان بیشتر از همه راجع به اسلحه ذروی که افکار عامه انگلستان بسیار بان متوجه میباشد تحت انتقاد گرفت. حزب مذکور اعلان کرد که انگلستان بطور یک جانبه یعنی بدون توجه به نتیجه مذاکرات (ژنیو) از آزمایش های ذروی برای همیشه صرف نظر نموده و حاضر است در تشکیل یک کلوب غیر ذروی مرکب از کشورهائی که هنوز با اسلحهٔ مذکور مجهز نشده اند پیش قدم شود .

میک میلن صدراعظم انگلستان نیز در ساحه مناسبات شرق و غرب تشبث و ابتکار زیاد نشان داده . در نتیجه یک سلسله مسافرت های سیاسی که از مسکو آغاز و در واشنگتن ختم شد راه برای مذاکرات اساسی به سویهٔ بلند در بین دول بزرگ باز کرد . در مقابل در زمینه ترتیبات جدید اقتصادی سیاست انگلستان در مورد تشکیل یک منطقه بزرگ تجارت آزاد در برابر

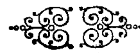
مخالفت شدید فرانسه با ناکامی مواجه شد و مجبور شد که در مرحله فعلی به تشکیل یک بازار کوچک ترمرکب از شش دولت خود را از وپا که تنها یک خبر و منافع تجارتی آن را حفاظت خواهد کرد قناعت نماید .

امریکا

بحران اقتصادی که در اخیر سال ۱۹۵۷ آغاز نموده بود تا اواسط سال ۱۹۵۸ دوام نموده بعد از آن بتدریج رفع گردید و تولیدات صنعتی سیر افزایش خود را از سر گرفت. معذالک در عدهٔ بیکاران تخفیف قابل ملاحظه رخ نداده و هنوز هم در بین سه و چهار ملیون نفر در امریکا بیکار می باشد در ماه عقرب در انتخابات قسمی کانگرس حزب دیموکرات فیروزی بزرگ بدست آورده در هر دو مجلس نمایندگان و سنا اکثریت مطلق را حاصل کرد . اگرچه در ساحه مهم سیاست خارجی باوصف غلبه حزب دیموکرات کدام تبدل اساسی رخ نداد معذالک در باره امور مشکلا" در توزیع کمکهای خارجی امریکا تاثیر کانگرس جدید محسوس گردید و با حرارآن در حدود ده فیصد از بودجه امداد نظامی آنکشور به ممالک متحد آن کاسته شد .

در ماه دلو دلس وزیر خارجه معروف امریکا باثر عارضه سرطان از خدمت کناره گرفته چندی بعد وفات نمود کریسچن هرتر معین وزارت خارجه بجای وی در این عهده منصوب شد . دلس یکی از سیاسیون فعال و خستگی ناپذیر عصر حاضر و بقدری در نظریات استوار بود که نه تنها در سیاست امریکا بلکه در روش عمومی سیاست جهان غرب نفوذ کامل داشت . اگرچه نمی توان این ادعای بعضی از روزنامه نویسان را که مرگ او خلایی در سیاست امریکا ایجاد کرده باشد تصدیق کرد ، اما می توان گفت آن ضبط و ربط و وحدت نظر و قیادتکه در عصر او مشاهده می شد حالا وجود ندارد و اگرچه اتحاد غرب همچنان پایدار است اما قیادت آن در بین چند نفر تقسیم شده که در آن جمله شاید سهم بزرگتر به میک میلن صدراعظم انگلستان رسیده باشد.

درین سال تماسهای سیاسی و فرهنگی در بین امریکا ودولت شوروی توسعه یافت. چنانچه از یکطرف میکویان وکوزلوف معاونین صدر اعظم شوروی جدا جدا به امریکا مسافرت نموده با طبقات مختلف مردم آن تماس گرفتند از طرف دیگر نمایشگاه‌های دوکشور درخاك یکدیگر تاسیس گردید و نکسن معاون رئیس جمهور امریکا به نقاط مختلف شوروی بشمول مناطق جدید صنعتی در اورال و سایبیریا مسافرت نموده باافراد عادی شوروی داخل مذاکره شد؛ حالا قرار است آیزنهاور رئیس جمهور آنکشور نیز عنعنه‌ئی راکه بموجب آن روسای جمهور آن کشور کمتر بخارج مسافرت می‌کنند درهم شکسته هم به کشورهای غربی وهم به مملکت شوروی مسافرت نماید. امید است این مسافرت‌ها بی اعتمادی وبد گمانی دول بزرگ را در برابر یکدیگر تخفیف داده فصل جدیدی را که فصل تقویه بنیان صلح باشد در تاریخ مناسبات بین المللی باز کند

هوانوردی وهواشناسی درافغانستان

ازصدها سال قبل بدینطرف بشر کوشیده است تازمینه را برای پرواز درفضا مساعدگرداند روی همین مفکوره وبااثر مساعی وکوششهای متداوم بود که «لیونارد دوانسی» به اختراع پاراشوت موفق شد ودرسال (۱۴۹۵) پرواز تجربتی خودرا انجام داد .

بالاخره در ۱۷ دسامبر (۱۰۹۳) دونفر از برادران امریکایی موسوم به «برادران رایت» از روی ریگزارهای (کی تی هاك) کارولینای شمالی بچهار پرواز امتحانی خود اقدام کردند ومظفر شدند تاد رساحه ی هوانوردی غوغا و تحولاتی را رونماسازند ازآن لحظه به بعد انسان بتدریج موفق شد پروژه های وسیعتری را روی دست گیرد وموفقانه پیشبرود واختراع انواع طیاره ها بالونها وپروازهای پاراشوتی همه وسایلی بود که در تحکیم توسعهٔ فعالیت ها درین جهان نقش عمده وموثری را بازی کرد وتحولات محیرالعقولی را بوجود آورد و وسایل فضائی درساحه ی زندگانی بشر روز بروز اهمیت خودرا ثابت میسازد اکنون هم مزایای خدمت این گونه وسایل درحمل ونقل مسافران ومال التجاره ، تنظیم خطوط هوایی که ممالك جهان وجوامع بشری را باهمدگر نزدیك میسازد نفع آن در تحکیم روابط اجتماعی و اقتصادی ممالك روشن گردیده است .

ممالك جهان میکوشند بامصارف هنگفت دامنه ی شوارع هوایی را وسعت دهند .

سهم افغانستان درعالم هوانوردی :

افغانستان که عضوی ازاعضای موسسه ی ملل متحد است بادرك مزیت هوانوردی وارزش خدمت اقتصادی واجتماعی آن در زندگی امروز اصل میثاق هوانوردی ملکی بین المللی منعقده ی شیکاگو را (۱۷ دسامبر ، ۱۹۴۴) پذیرفت مرحوم عبدالحسین «عزیز» بحیث نماینده ی افغانستان آن را امضاء کرد . به اساس امضای این میثاق ممالك عضو آن در موافقتنامه ها وطرز العمل های هوایی بین المللی حق اشتراك را دارد ودر جلسات منطقوی نیز شامل میتواند شد ، ممالك مشمول این میثاق از کمکها وامداد موسسه ی هوانوردی ملکی بین المللی در شقوق مختلف هوا پیمایی مستفید می شوند . .

نظر بامضای یك موافقت نامه بین موسسه ی هوانوردی ملکی بین المللی وحکومت افغانستان بتاریخ ۲۲ ژانویه ۱۹۵۲ ښاغلی «میکاروسکی» بحیث مشاور معرفی شدودر مورد سروی و چگونگی مساعد ساختن زمینه ی امکانات توسعه هوانوردی در افغانستان باقدامات جدی دست زد .

متعاقب ښاغلی «مکاوسکی» یکنفر متخصص میدان سازی از طرف موسسه ی مذکور به افغانستان معرفی واعزام شد که نامبرده درقسمت طرح نقشه و پلان فرودگاه بین المللی قندهار سعی بخرچ داد و پروژه وپلان آن میدان را بشکل یک فرودگاه عصری و بزرگ ترتیب نمود .

آغاز فعالیتها ی کمپنی های هوا پیمایی :

موضوع هوا نوردی در افغانستان ازمسایل مهم وقابل توجه است بهر پیمانه ایکه درین زمینه موفقیت دست میدهد واین رشته درممالکت انکشاف میکند بهمان اندازه درشقوق زندگی اجتماعی واقتصادی مردم تاثیر مثبت ونافعی را وارد میسازد .

خطوط هوایی بازارهای تجارتی رابهم نزدیک ساخته فاصله ایرا که بین سرزمین های استحصال واستهلاک موجود است کوتاه میسازد همچنان درحمل و نقل مسافرین وسایل التجاره درتحکیم روابط اجتماعی امکان تماس های نزدیک بین جوامع وافراد نقش موثری دارد

روی این مزایا تاسیس اداره ی هوابازی وبوجودآوردن خطوط فضایی در مملکت بسیار زیاد محسوس بود لذا برای اولین بار در سال ۱۹۵۳ عیسوی مطابق ۱۳۲۲ شمسی مدیریت عمومی هوا نوردی ملکی تاسیس و پرواز طیارات کمپنی های هوانوردی جهان در مملکت ما شروع شد ولی قوای هوایی عسکری افغانستان قبل از موضوع روبکار شدن امور هوا نوردی درافغانستان شعبه ی بنام «هوا بازی ملکی» نیز داشت بعد از ۱۳۱٦ شروع بکار کرده که بود .

درسال (۱۳۰٦) یک هواپیمای کوچک اتحاد جماهیر شوروی ماه دو بار از راه ترمز بین کابل وخاک شوروی پرواز میکرد وعملیه ی وظیفوی خود را طبق مقررات بین المللی ایفاء مینمود قبل از جنگ عمومی دوم درسال ۱۳۱٦ یک طیاره سه ماشینه مربوط شرکت هوایی جرمنی موسوم به «لوفت هنزا» خط پرواز را قایم کرده بود وهوا پیمای آن از برلین براه هرات وکابل می آمد .

همچنین درسال (۱۳۳۰) شرکت سهامی هوا پیمایی ایران یکعدد طیاره ی دو ماشینه «دیکوتا» را بین کابل وتهران بکار انداخت این هوا پیما درمیدان های هرات ومشهد نیز فرود می آمد درقطار اینهمه شرکت ها ی هوا یی یکعدد طیاره دو ما شینه ی «دیکوتا» مربوطه بشرکت هوایی «همالیا» (مربوط هند) جانب کابل پرواز میکرد وبعدعبور از فراز شهرهای کلکته کراچی ، زاهدان وقندهار بفرودگاه کابل می نشست وبهمین طریق برمیگشت .

درسال های (۱۳۳۱ - ۱۳۳۲ و۱۳۳۳ کمپنی ترانس اویشن مثل کمپنی های هوایی (ایر جیئوتی) واند یمار در افغانستان بعملیات آغاز کرد .

دراواخرسال (۱۳۳۳) بمنظور اداره ی تمام امور هوا نوردی درافغانستان ریاست هوایی ملکی مطابق تشکیلات اداره های هوا بازی ممالک مترقی جهان تاسیس گردید کارهای مقدماتی این دستگاه دراواخرسال ۱۳۳۵ شروع وریاست هوایی ملکی درابتدای ۱۳۳٦ بکارآغاز کرد .

شعبهٔ عمدهٔ دارد یکی شق میترولوژی (هوا شناسی) ودیگر شعبهٔ هوانوردی میباشدوقتی خطوط هوایی در افغانستان بصورت اساس ومنظم احداث شد واولین طیارهٔ «دآریانا افغان هوایی شرکت» بپروازهای امتحانی خود شروع کرد اهمیت ترانسپورت هوایی درمملکت ما خوبتر واضح شدودولت بمنظور اینکه کلیه امور هوانوردی در افغانستان مثل سایر ممالک مدنی وپیشرفته اداره شود بتأسیس ریاست هوایی ملکی اقدام نمود.

امروز شرکت هوایی آریانا که موسسهٔ سهامی واقتصادی گفته میشود بااجراآت عموم نمایندگی ها هوا پیمایی درافغانستان کیلرسو یس-شورری فریز هند-شرکت هوا پیمایی ایران، کـ ال ام ها لیند پان امریکن ، امریکا -ایروفلوت شوروی پاکستان) مستقیماً توسط ریاست هوایی ملکی اداره میشود.

وظایف ریاست هوایی ملکی :

ریاست هوایی ملکی بحیث یک رکن تشکیلات دولتی تاسیس شده وظایف ذیل را انجام خواهد داد.

تاسیس-حفاظت،مراقبت ترمیم وتعدیل فرود گاها وتعمیرات مربوط به میدان های ملکی.

تاسیس ونصب دستگاه های مخابره ووسایل هوا نوردی :

تاسیس استیشن ها ونصب دستگاه ها وفراهم نمودن تسهیلات میترولوژی بدوایر وموسسات ذیعلاقه.

تشویق-توسعه وانکشاف کلیه امور مربوط بحمل ونقل هوایی هوا نوردی ملکی و تسهیلات میترولوژی.

تاسیس-تنظیم واداره کلیه تشبثات وموسسات حمل ونقل هوایی طبق مواد اساسنامه ومقاولات هرکدام وفراهم نمودن وسایل تعاون وتساند بین آنها.

ترتیب، تنظیم واجرای کلیه مقررات؛ قوانین واصولنامه های مربوطه بهوانوردی ملکی ومیترولوژی انجام کلیه خدمات مربوطه بهوانوردی ملکی ومیترولوژی.

دآریانا افغان هوایی شرکت :

شرکت هوایی آریانا در اواخرسال ۱۳۳۳ تأسیس ودرسال اول ونیمهٔ سال دوم چهل ونه فیصد اسهام سرمایهٔ موسسه ازطرف کمپنی هواپیمایی (اندیمار) و پنجاه ویک فیصد دیگرآن از طرف دولت افغانی تادیه وبکار خود شروع کرد در اوایل سال ۱۳۳۶ باساس قرار داد های جداگانه چهل و نه فیصد سهم سرمایه» اندیمار« ذریعه کمپنی پان امریکن خریداری وآنموسسه بحیث سهمدار شرکت آریانا شناخته شده وهم متجاوز ازبیست وپنج نفر امریکایی باساس قرار داد امداد تخنیکی که بین حکومت افغانستان واضلاع متحدهٔ امریکا بعمل آمده است از طرف موسسهٔ (I.C.A.D) در این موسسه موظف شده اند تا در تربیه افرادفنی رهنمایی واداره این شرکت مشوره بدهند.

در حال حاضر شرکت آریانا دوعراده طیاره چهار ماشینه وچهار طیاره نوع «(دیکوتا)» ودو طیارهٔ کوچک تعلیمی را دارا است شرکت آریانا وظیفهٔ نمایندگی موسسه‌ی هوانوردی «ایرو فلوت» شوروی را در کابل نیز بعهده دارد.

خطوط هوایی داخلی وخارجی:

طبق پروگرام مرتبه طیارات آریانا درخطوط هوایی بین کابل-قندز-مزارشریف-میمنه-هرات و قندهار در پرواز میباشد علاوتاً پرواز های بین کابل وکراچی ودهلی تهران-بیروت بحرین وبرعکس آن نیز تو سط طیارات آریانا جریان دارد.

عقد موافقتنامه های هوایی باممالک خارج:

بمنظور توسعه هوانوردی ریاست هوایی ملکی درجریان این چندسال باممالک ذیل پروژه هاوموافقتنامه های فضایی را امضاء کرده است.

باشوروی-هند، پاکستان-ایران-لبنان-ترکیه، اطریش-آلمانغربی-وهالندکه فعلا طیارات شوروی هند پاکستان-هالیند وایران پرواز های خود درافغانستان ادامه داده ودرمیدانهای هوایی کابل وقندهار فرود می آیند وپرواز میکنند.

شمولیت افغانستان درمجامع هوا نوردی بین المللی:

بسال (۱۹۵۶) در جلسات کنفرانس شیکاگو واقع «کاراکاس» که در سال ۱۳۳۳ در کنگره (جیوفزیک منعقدهٔ (روم) همچنان در اوایل میزان ۱۳۳۸ در مجلس بین المللی آلات راهنمائی طیاره موسوم به ورتک (اتا ٤ اکتوبر ۱۹۵۸) درواشنگتن واندیانا پولیس امریکا انعقاد شده بود شرکت کرد در این مجالس نمایندگان اکثر ممالک جهان اشتراک داشت.

در ژانویه ۱۹۵۹ (۱٤ جدی ۱۳۳۷) هیأت بزرگ هوانوردی درکنفرانس منطقوی ممالک جنوب شرق آسیا وشرق دور منعقده روم شرکت ورزید درجریان این کنفرانس (۲۸ روز) پیشنهادهای مفیدی ازطرف هیأتهای هوانوردی اعزامی (۳۰) مملکت مشمول بکمیته های مربوط ارائه شد این کنفرانس دارای چهار کمیسیون مربوط بمیدان هاوتسهیلات میادین بین المللی- مخابره هوانوردی بین المللی-هواشناسی وکمیسیون مقررات و خدمات کنترول ترافیک هوانوردی ملکی وتحفظ ونجات بود درین کنفرانس پیشنهادنمایندهٔ افغانی در بارهٔ شمول میدان بین المللی قندهار درجمله‌ی میادین شرق میانه مورد قبول واقع شد ومیدان بین المللی قندهار بافرودگاه های بین المللی بحرین بنکاک-کلکته دهلی جدید، استانبول-کراچی، لاهور وتهران مستقیماً درتماس خواهد آمد درکمیته‌ی مخابره پیشنهاد های افغانستان مبنی برمخابرهٔ مستقیم رادیوتیلفونی وراد یو تیلی تایپ از استیشن میدان بین المللی قندهار بامیادین بین المللی دهلی-بیروت-کراچی وتهران که همواره بدون سلسله‌ی استیشن های دیگر درتماس خواهد بود قبول گردید.

در متور اول استیشنهای مخابره هوا نوردی ملکی بین المللی استیشن قندهار بااستیشن های میاد ین بیروت دمشق ـ بغداد ـ بصره ، آبادان ، بحرین ، کراچی ، بمبئی ، لاهور ، دهلی ـ کلکته ـ وداکه شامل بوده ومساویانه دارای اهمیت خواهد بود در کمیسیون هواشناسی این کنفرانس تاسیس استیشن های هوا شناسی هرات جلال آباد ـ قندز ، مزارشریف ، وبغلان که درظرف سال ۱۳۳۷ ازطرف ریاست هوایی ملکی تأسیس وبکار آغاز نموده است مورد تمجید واقع شد تأسیس دستگاه هواشناسی درگرشک و فراه که در خط سیر بین المللی واقع است درجمله ی استیشن هاییکه درآینده ازطرف ریاست هوایی ملکی تاسیس خواهدشد قد امت آن مورد قبول واقع شد.

درکمیسیون خدمات وتفصیلات هوانوردی ملکی دستگاه کنترول ترافیک میدان قندها ر بحیث مرکز کنترول ترافیک هوایی ملکی بین المللی منظور وتصویب وحدودساحه ی آن تعیین وتثبیت شدوتمام طیاراتیکه درآینده درساحه ی معینه مذکور پرواز کند ازنظر سرعت ـ ارتفاع وخط سیر تحت کنترول دستگاه ترافیک میدان قندهار خوا هد بود.

پیوست باآن بتاریخ ۲۸ جوزای ۱۳۳۸ هیأت افغانی در دوازدهمین اسامبله ی عمومی موسسه ی هوانوردی ملکی بین المللی (سا نتیا گو)سهم گرفت :

تعلیمات هوانور دی در افغانستان :

ریاست هوایی ملکی که یکدستگاه جدیدالتأسیس بوده و تشکیلات آن بسیستم عصری رویکار آمده است بوجود عناصر مسلکی و اشخاص فنی نیازمندی بیشتر واحتیاج کاملی دارد از همین رهگذر است که جهة برآورد این منظور و پیشرفت تعلیمات هوانوردی و هواشناسی در جمله تشکیلات اداری ریاست شعبهٔ هم بنام «مدیریت تعلیم و تربیت» موجود است که هدف اصلی و وظیفهٔ حقیقی آن تربیت عناصر طرف ضرورت ریاست است برای شقوق مختلف هوانوردی مثل مخابره فضایی ، تکنیشن وترافیک فضایی اشخاص تحت تعلیم گرفته شده اند تعلیمات هوانوردی توسط سه شعبه ی عمده انجام میشود .

۱ـ ترینینگ « مرکز تعلیمی »

تقریباً « یک و نیم سال شد که یکعده از فارغ التحصیلان بنو و نحی ها ی عالی پایتخت بخصوص تخنیک عالی دراین مرکز تعلیمی شامل ساختهشده اند مرکز مذکور دارای سهشعبه «مخابره» تکنیشن وترافیک هوایی» است که مشمولان آن تعلیمات خود را بصورت عملی ونظری فرا میگیرند فعلا «دارای یکصد نفرمتعلم است .

وسایل پایکش مثل بس بایسکل نیز تهیه وبدسترس شان گذاشته شده است در جریان سال

های ۳۶ و ۱۳۳۷ به تعداد پانزده نفر از مشمولان مرکز تعلیمی جهته فراگرفتن تحصیلات عالی به اضلاع متحد. امریکا و انگلستان و هند نیز اعزام شدکه همه‌ی شان بعد اکمال تعلیمات موفقانه بوطن وارد شده و فعلا شامل کار گردیده اند. یک ورکشاپ جهته ترمیم طیاره های پطرولی و دیزلی نیز مربوط این مرکز تعلیمی موجود است و برای این مرکز تربیتی معادل مبلغ (۱۶۰) دالر ماشین وآلات از طرف موسسه هوانوردی ملکی بین المللی امداد شده است واز طرف ریاست هوایی ملکی نیز ۲۶ لک افغانی سالانه برای مصارف ضروریه آن تخصیص داده شده است،

معلمات هوانوردی درلیسه تخنیک عالی

از سال ۱۳۳۵ بدینطرف اداره هوانوردی ملکی بهمکاری وزارت معارف توانست که از طلاب مشمول تخنیک ثانوی استفاده کنند. شاگردان صنوف یازده و دوازده مکتب تخنیک عالی و بعدفراعت در مرکز تعلیمی ریاست هوایی ملکی شامل شده‌ود، آنجا نیز بصورت عملی و بصری می آموزند .

کورس هوانوردی واقع یکه توت :

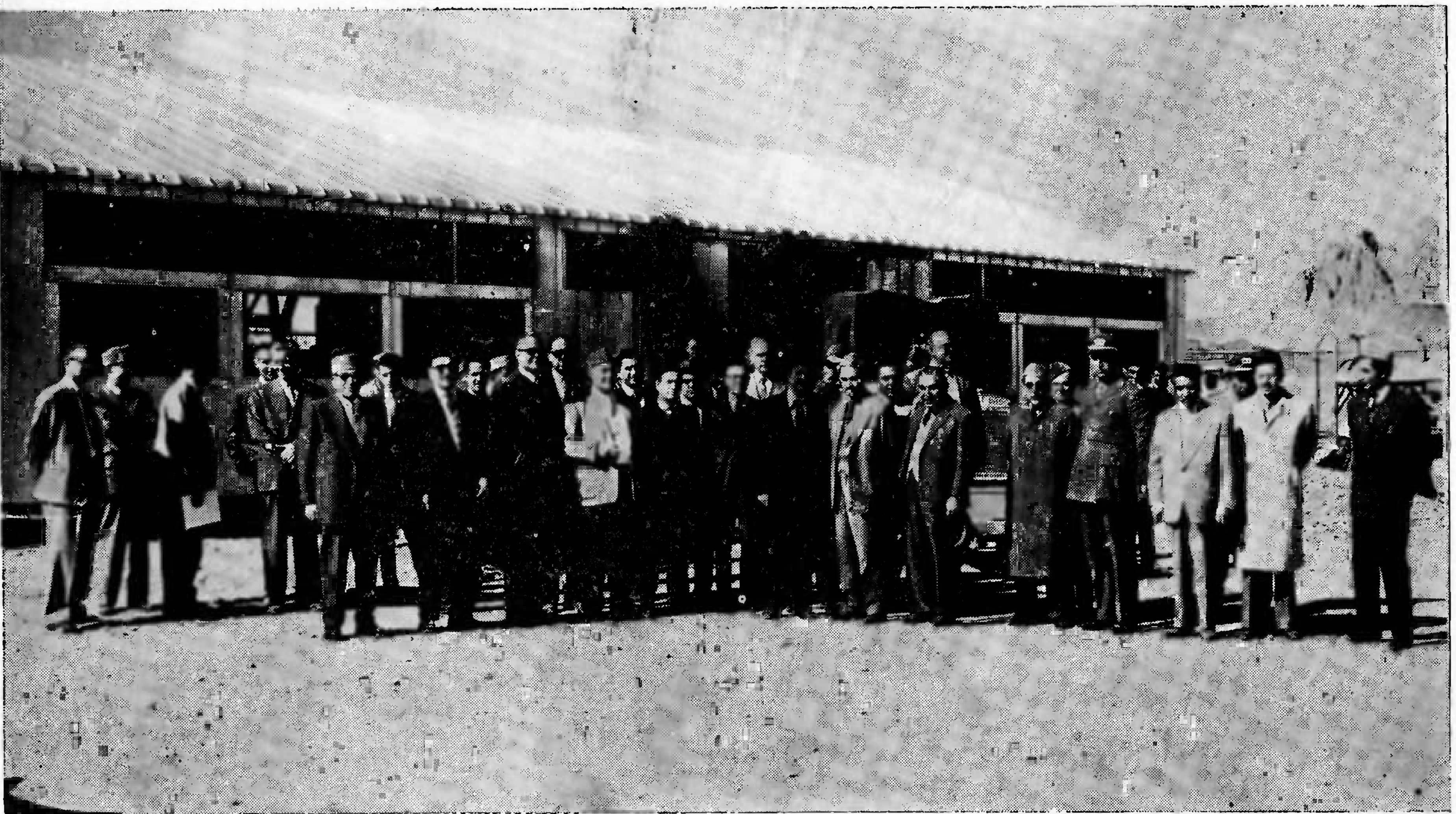
این کورس در برج سرطان ۱۳۳۶ دریکه توت کابل تاسیس شد و فارالتحصیلان صنوف ششم مکاتب ابتدایی مرکز وبرخی ازولایات مراجعه کردندبعد ازاخذامتحان «کانکور»کسانیکه موفق شدند باین کورس شامل گردیدند دورهٔ مقدماتی آن مدت سه سال است که بعد از فراغت شاگردان جهة بلند بردن سویه عرفانی شان بمرکز تعلیمی واقع فرودگاه کابل شامل ساخته خواهند شد و تعلیمات عالی تر را بصورت عملی و نظری فرا خواهند گرفت .

«کورس مشاهدان هوا شناسی که درسابق مستقیماً» توسط مدیریت عمومی هواشناسی اداره میشد نیز باین کورس ملحق شده وبرای این شق فارالتحصیلان صنف نهم پذیرفته میشود .

تعمیر رهایش متعلمات در فرودگاه خواجه رواش درنظر گرفته شد و سنگ تهداب آن را بتاریخ ۱۶ جوزای ۱۳۳۸ بناغلی سردار محمد داود صدر اعظم گذاشتند .

کورس هوانوردی واقع قندهار :

در ۲۵ ثور ۱۳۳۷ ریاست هوایی ملکی بتاسیس و افتتاح یک کورس هوانوردی دیگر که تعداد متعلمان آن دوصد نفربود در دار الامان کابل اقدام کرد چون برای کورس درقندهار یکعمارت عصری و مکمل زیر تعمیر گرفته شده بود ازسال ۱۳۳۸ شاگردان کورس بقندهار اشغال یافتندپروگرام تدریس کورس توسط معلمانیکه از ممالک اضلاع متحده امریکاو موسسه هوانوردی ملکی بین المللی و جزایر فلپاین استخدام شده اند تعقیب میشود این کورس بکمک

بعضی از اعضای کابینه وذوات محترمیکه ازمیدان هوائی قندهار بازدید فرموده اند

یک منظره از بازدید برخی از اعضای کابینه از میدان فضائی بین المللی قندهار

اداره همکاری بین المللی امریکا تأسیس و مصارف موسسه و لوازم تعلیمی آن نیز از طرف اتازونی تادیه میشود مصارف سالیانه‌ی آن تقریباً چهار ملیون افغانی از بودجه انکشافی تأمین میشود قسمت زیاد بودجه تعلیمی ریاست بمنظور تربیه‌واعزام متعلمان در شقوق مورد احتیاج به خارج مملکت تخصیص داده شده است که سالیانه یکتعداد شاگردان فارالتحصیل بمصرف ریاست هوایی و موسسات امدادی مانند اداره‌ی هوانوردی ملکی اتازونی و موسسه هوانوردی بین‌المللی بکشورهای ذیعلاقه اعزام میگردند .

پروژه های میدانسازی :

موافقتنامه پیشرفت ترانسپورت فضایی بین نمایندگان حکومت شاهی افغانستان و اداره‌ی همکاری بین المللی اتازونی بتاریخ ۲۷ جون ۱۹۵۶ (۶سرطان۱۳۳۵) در کابل بامضا رسید برام اساس این پروژه طوریکه درضمایم موافقتنامه ذکر گردید عبارت ازانکشاف سیستم ترانسپورت اساسی هوایی در افغانستان بین شهرهای داخلی مملکت و احداث خطوط هوایی بین افغانستان و ممالک همجوار آن است باساس پروژه پیشرفتهای حمل ونقل فضایی درافغانستان ساختن فرودگاههای هوایی داخلی ازجمله پلانهای مرتبه ریاست هوایی ملکی است قسمتهای تخنیکی ازقبیل رنوی-خط تکسس وی- ساحه اپرون هنگروتنویر میدان و قسمتهای عمرانی که مرکب از عمارت ترمینل عمارت مراکز آخذه ومراسله ی مخابره هوتل مسافران ترانزیتی عمارت گدامها ومنازل رهایش ماموران وکارگران است درجمله خصوصیات میدانسازی داخل بوده در قسمت میدانهای داخلی ساختن پنج میدان آتی الذکر نظر باهمیت هرکدام درپروژه‌ی مرتبه شامل گردیده ست میدانی هوایی هرات-بغلان-قندهار- جلال آباد و قندز ء

سروی فرودگاه بدخشان :

درقطار ساختن چندین میدان هوایی جدید یکی هم انتخاب محل مناسب برای میدان هوایی بدخشان است که بتاریخ ۱۷ اکتوبر ۱۹۵۷ هیأتی بشمول مستر «هلمن» متخصص میدانسازی بدانصوب سفر کرده و در قریب «فیض آباد» مرکز بدخشان یک میدان وسیع بزرگی را بمنظور ساختن میدان هوایی سروی کردند .

مقدمه کار پخته کاری رنوی میدان فضائی هرات :

بتاریخ ٤حوت ۳۶ کار خاک برداری وخاککشی رنوی میدان هرات آغاز شد و فعلا بمنظور پخته کاری کار رنوی بشدت ادامه دارد طول رنوی فرودگاه ۲۴۰۰ متر وعرض آن ۱۰۰ متر میباشد از ۲۰ - الی ۵۰ سانتی خاک برداری میشود .

سروی فرودگاه: فضایی بغلان :

هیأت متخصصان ریاست هوایی ملکی به شمول مستر «هومز» و یونت سروی کاران افغانی روز ۲۰ جدی ۱۳۳٦ به بغلان وارد وبکار شروع کردند. ودشت «حسن تال» برای فرودگاه هوایی انتخاب شد.

سروی میدان هوایی فراه :

هیأت بشمول «مستر هلمند» متخصص میدان سازی بتاریخ ۲٤ جدی جانب فراه حرکت کرد وبکار سروی میدان فراه نیراقدم شد.

سروی میدان قندز :

دربرج قوس ۱۳۳٦ کار سروی فرودگاه فضایی قندز نیز توسط موظفان مربوط انجام شد ودرحال حاضر طیارات آریانا از میدان مذکور استفاده مطلوب را بعمل میآورند

میدان هوایی بین المللی قندهار :

بتاریخ ۲۱ سپتامبر ۱۹۵۵ (اول سنبله ۱۳۳٤) قرارداد ساختمان میدان قندهار بین ریاست عمومی وادی هیرمند بحیث نمایندهٔ حکومت افغانستان وکمپنی موریسن نودسن در قندهار بامضاء رسید.

چون دامنهٔ شهر قندهار وساحهٔ فراخ آن عاری ازموانع است بنابران وسعت ساحهٔ شهر ونبودن کوهها درگرد و نواح آن ساختن میدان بین المللی را در قندهار ممکن ساخت.

وبتاریخ ٥ سنبله سال ۱۳۳٦ شاغلی «حکیمی» رئیس هوایی ملکی وکفیل معین وزارت مالیه بحیث نمایندهٔ دولت افغانستان عازم امریکا شد وقرارداد آغاز کار میدان فضایی بین المللی را درقندهار با ادارهٔ هکاری امور هوانوردی بین المللی اتازونی عقد کرد.

محلیکه برای ساختن میدان فضایی بین المللی در قندهار تعیین شده غیراز میدان هوایی فعلی قندهار است میدان بین المللی بفاصلهٔ (۱۸) کیلومتر بطرف جنوب شرق شهر قندهار براه سپین بولدك واقع است و ساحهٔ فراخ واحاطهٔ وسیع آن برای فرود آمدن هر نوع طیاره مساعد ومناسب میباشد این میدان دارای یک «رنوی» و یک «تکسی وی» است که طول آن سه هزار ودوصد متر وعرض آن ٤٥ متر میباشد البته تعمیر عمرانات لازم دیگر که برای یک میدان هوایی بخصوص جهت میدانهای فضایی بین المللی ضروریست نیز درپروژهٔ مرتبه داخل بوده چون افغانستان از حیث موقعیت جغرافیایی و اهمیت اقتصادی خود معبر تجارتی بس ممالک گفته میشود البته باوجود چنین یکمیدان بزرگ وآبرومند جهانی منافع مادی ومعنوی نصیب ما خواهد شد.

آنوقت راه تماس های باهمی همرای تمام ممالک مفتوح شده ارتباط افغانستان بانقاط و مردم دوردست جهان قایم خواهد گردید واین ارتباط برای شهرت افغانستان و معرفی مردم آن بامردم جهان وسیله‌ی مهم وبزرگی بشمار میرود .

میدان هوایی کابل :

میدان هوایی کابل که درآینده‌ی قریب یکی از فرودگاه های آبرومند مملکت خواهد شد فعلارنوی آن بطول (۱۴۰۰) متروعرض (۱۰۰) متراست.

میدان مذکورطرف استفاده‌ی تمام طیارات داخلی وخارجی قرار داشته ویا اکثری آلات ووسایل ضروریه مثل وسایط مخابره ـ هواشناسی ـ ترافیک هوایی وصحن مجهز بوده وشعباتی ازقبیل مرکز تعلیمی ، ورکشاپ تخنیکی ، گمرک ، پاسپورت درجمله مرکز اداری وفنی آن قابل ذکراست .

شعبه‌ی مخابره :

دراین شعبه وظایف مخابره هوایی توسط یکعده کارمندان فنی وجوانان تعلیمیافته باهمکاری چند تن ازمتخصصان خارجی انجام میپذیرد وبوسیله‌ی مخابره جریان پروازها ـ چگونگی اوضاع جوی ودیگرکوایفیکه به احوال مسافرت ومسافران ارتباط دارد وبه مراجع مطلوب آن پخش ورسانیده میشود گویا شعبه‌ی مخابره سررشته‌ی وابستگی را میان هواپیماها ـ خطوط فضایی ومنابع هوانوردی ذیعلاقه به وجردمی‌آورد.

این شعبه با آلات ووسایل کارآمد تخنیکی وعصری مجهز است .

شعبه‌ی ترافیک هوایی :

درکنترول تاوریکه کارآن تکمیل شده ودارای وسایل ضروریه فنی وتخنیکی جهت پیشبرد واکمال امورترافیک فضائی است کارمندان فنی ازوقت معینه قانونی پرو ازطیارات الی ختم پروگرام آن ترافیک را کنترول میکنند تادرضمن میدان یا فضای آن تصادمات هوایی رخ ندهد . کنترول تاورمیدان به ترتیبی ساخته شده استکه از چهار طرف زمین و فضای فرودگاه درساحهٔ دیدکارمندان آن قرار یافته‌است

شعبهٔ میتئورولوژی :

شعبهٔ میتئورولوژی که دارای مشاهدات وماموران فنی تعلیم یافته است در ۲۴ساعت بوقفه‌های معین ترصدات اوضاع جوی را بوسیله وسایل وآلات عصری اجراء میکنند ازیکسو جریان

امور میتیرولوژی را در دفتر مسج درج کرده و آنرا بدسترس شعبه‌ی مخابره میدان میگذارند و از جانب دیگر شعبهٔ مذکور مرکز تجمع ضبط کلیه جریانات جوی ولایات و مناطق وطن عزیز است.

این شعبه در موقع آغاز عملیه فورکاست «پیشگویی اوضاع جوی» بحیث مرکز تهیه اوضاع جوی از مناطق دور رس خارجی نیز فعالیت هائی را انجام خواهد داد.

شعبهٔ صحیه :

در این شعبه مسافران تازه وارد و آنانیکه میخواهند بخارج مسافرت کنند مورد معاینه ی صحی قرار میگیرند.

شعبه ی پاسپورت :

آنانیکه بخارج میروند و مسافرانیکه وارد میشوند طبق تعامل قانون عمومی بین المللی مکلف اند که پاسپورتهای خودرا بملاحظه ی موظفان شعبه ی پاسپورت برسانند.

شعبه ی گمرک :

بدون دیپلوماتها که باقتضای حقوق بین المللی حق مصئونیت را دارند سایر مسافران «قانوناً» مجبور اند که حین عزیمت و موقع ورود کالاهای مربوطه ی خودرا از نظر ماموران شعبه ی گمرک بگذرانند.

ورکشاپ تخنیکی :

در این ورکشاپ یکتعداد زیاد از فارغ التحصیلان مکتب میخانیکی موظفند که در شقوق مختلفه ی انجنیری وسایل و آلاتیکه به امور ترانسپورت- الکتریک- «برق» وغیره مربوط است کار میکنند.

آلات مدافع حریق :

برای حفظ ماتقدم جهت جلوگیری از خطر بروز آتش در گوشه و کنار ترمینل میدان «عمارات دفاتر و دوایر» آلات مدافعه ی حریق نصب است که از آن در مواقع لازم و ضروری استفاده میشود. علاوتاً یکعراده موتر اطفائیه جهت انطفای حریق های مولده موجود است.

وسایل ترانسپورت :

برای حمل و نقل موظفان ماموران میدان بسها- جیپها و موترهای تیز رفتار و جهة حمل و نقل مواد و اشیای طرف احتیاج موترهای باری نیز موجود است گاراژهای عصری نیز جهة استفاده وسایل ترانسپورت اعمار شده است.

شعبات دآریانا افغان هوایی شرکت :

شعبات مربوطه ی شرکت مذکور نیز تدمیزل میدان جاداده شده است که امور وزن کردن و باربندی بارها ومال التجاره که توسط طیارات داخلی وخارجی حمل میشود درآنجا صورت میگیرد .

طیاراتیکه ازفرودگاه کابل استفاده میکنند :

عبارت است از هوا پیما های دآریا ناافغان هوایی شرکت - ایرفلوت شوروی - امریکا هند - هالیند - پاکستان - وایران که طبق مقررات موضوعه تمام طیارات مذکور درمیدان فرود می آیند وپرواز میکنند ومحصول معینه را میپردازند.

بسوی آینده ی روشن :

میدان هوایی کابل درآیندهٔ بسیار قریب تحت تعمیر گرفته میشود وبابزرگ شدن ساحه ی میدان وساختن رنوی - تکسی وی اساسی واعمار عمارات عصریتر وزیبا ترطبق نقشه های میدان های هوایی سایر ممالک مترقی مجهز خواهد شد ،

پروژه ی جدید عمرانی میدان هوایی کابل سردست گرفته شد وبالاخره بتاریخ ۲۴ ثور ۱۳۳۸ موافقت نامه کار ساختن واعمار امور میدان هوایی کابل بین وزارت فواید عامه ونمایندگی تخنواکسپورت شوروی درکابل امضاشد تامیدان فعلی کابل درظرف هژده ماه تکمیل شود .

برای کانالیزاسیون این میدان ترتیبات گرفته شده است که از جریان آب درساحه ی فرودگاه مانع خواهد شد .

هنگامیکه این میدان تکمیل شود رنوی بطول (۳۰۰۰) متروعرض (۵۶) متررا دارا و برای فرود آمدن هرنوع طیارات مستعد خواهد بود.

نصب دستگاه های مخابره هوانوردی :

اکمال کار نصب حفظ ومراقبت دستگاههای مخابره هوایی در هفت میدان داخلی افغانستان بشمول کابل ومیدان هوایی بین المللی قندهار جز ومهم پروژه هوانوردی محسوب میشود.

درسال ۱۳۳۷ یازده ماشین رادیو تیلفونی وتیلگرافی با دستگاههای راهنمایی طیارات و دستگاه مخصوص، طرز اداره فرود آمدن وپرواز کردن طیارات که ازکنترول تاورفعالیت خواهد کرددرمیدان هوایی فعلی قندهار نیز نصب وبکار انداخته شده است .

هوا شناسی درافغانستان :

احیای مجدد میتورولوژی درافغانستان بتاریخ ۹ / ۱۲ /۱۳۳۳ صورت گرفت ودولت برای اینکه علیه هواشناسی دوش بدوش هوانوردی تکامل کند بتأسیس دستگاه میتورولوژی

واداره‌ی آن به‌سیستم عصری اقدام کرد و بکمک متخصصان امدادی موسسه هواشناسی جهان به آن سروصورتی داد درتهیه‌ی وسایل کارآمد اقدام کرد اشخاص فنی و مسلکی را تحت تربیه گرفت وبتأسیس و افتتاح ستیشنهای هواشناسی در کابل وولایت متشبث شد تأسیس ۲۵ رصدخانه درجه سوم محل رهایش برای مامورانِ درنقاط کابل (دار الامان) مزارشریف - میمنه قندهار - جلال آباد - فیض آباد بغلان - چهاریکار - قندز - دولت آباد ، اوبه - چخانسور - گرشک - مقر - غزنی - گردیز - پغمان - رخوست وبوجود آوردن پنج ستیشن پایلوت با اون درکابل قندهار - هرات مزارشریف وجلال آباد ودو دستگاه رادیوساند درکابل و قندهار و ساختن لابراتوارها - ورکشاپها ودیپوهای متعلقه - خریداری عراده های سیار و آلات میتورولوژی باسامان فالتوی آن برای ماموران مراقبت وناظرکه باید همیشه از کارها برسی کنند از جمله اجراآت مهم اداره هواشناسی درسالهای اخیر است . از جمله ستیشنهای میتوروولوژی که درپروژه داخل است در دارالامان کابل میدان هوایی خواجه رواش - غزنی قندهار هرات - میمنه - قندز - مزارشریف - بغلان ونمنگرهار دستگاهای هواشناسی تاسیس وسیتهای مکمل رادوهای آخذه نیزدراکثر ستیشنهای مذکور بکار انداخته شده است همچنان دو ستیشن پایلوت بالون درکابل وقندهار روبکارگردیدکه روز دوبالون از دستگاه کابل بفضا رها میشود یکدستگاه میتوروولوژی زراعتی بتاریخ ۱۹ جوزای ۳۷ درکابل زیرتأسیس گردیدکه به تأسیس ستیشنهای متباقی نیز اقدام خواهد شد .

تعلیمات هواشناسی :

موسسه هواشناسی که یکرکن بزرگ ریاست هوایی ملکی میباشد سه دستگاه تعلیمی دارد و تاکنون ماموریتی را درین رشته آماده ساخته است .

۱- کورس فورکاست « پیشگویی »

کورس «فورکاست» در دارلامان کابل تاسیس ودرآن فارغ التحصیلان پوهنځی ساینس شامل ساخته شده اندمشمولان این کورس بعد مدت یکسال تحصیل باخذ شهادتنامه موفق شده وعده‌ی شان تحت پروگرام تعلیمی جهت تحصیلات عالی بخارج نیز اعزام میشوند شاگردان این رشته برای اولین بار بصورت امتحانی عملیه‌ی فورکاست را درچهلمین سالگره استرداد استقلال وطن عزیز (سنبله ۱۳۳۷) انجام داد برای انکشاف مزید درین رشته اداره‌ی هواشناسی بکمک سازمان میتورولوژی جهان هرچه زودتر وسایط مورد احتیاج خود را فراهم خواهدکرد .

کورس رادیوساند :

«رادیوساند» نیز از جمله شقوق علم هواشناسی است که بوسیله‌ی آن تحولات اوضاع جوی ذریعه

آلات تخنیکی مخصوص معلوم میشو دو این معلو مات ازفضا اخذ و به زمین ارسال میگردد -بدینترتیب که آلات مخصوص را درحصه ی زیرین آله پایلو ت بالون وصل کرده وسپس آنرا بهوا میفرستند وآلات تعبیه شده چگونگی جریان وتحولات اوضاع جوی را توسط امواج الکترومقناطیسی بزمین ارسال میکند وسگنال های مرسله آن ذریعه آخذه ی مخصوص درج و تحلیل میشود برای تربیه افراد فن در این شق از فارغ التحصیلان کورس مشاهدان هو اشناسی که یکدوره ی چند ساله خدمات عملی را در دستگاهای میتئورولوژی افغانستان نیز انجام داده اند استفاده میشود این کورس در اواخر ماه ثور ۱۳۳۸ بدروس خود آغاز کرد.

کورس تخنیک :

کورس تخنیک میتئورولوژی برای رفع احتیاجات فنی و اینکه یکعده کارکنان فنی وتخنیکرهای ماهر را تربیت کرده باشد تاسیس شده و دارای شقوق مختلف فنی میباشد .

۱- را دیو ساند.

۲- شقوق تمام کارهای مختلف تخنیکی مربوط بهوا اشناسی مشمولان این کورس کسانی اند که ازشبو ونځی های عالی پایتخت فارغ شده اند اکنون جهة فرا گرفتن تحصیلات در رشته تخنیک هو اشناسی، طور عملی و بصری میآموزند .

چهار ورکشاپ ذیل مربوط بکورس تخنیک است .

۱- ورکشاپ الکترونیک برای سامانهای رادیو ساند .

۲- ورکشاپ کامپریزان (مقایسوی) .

۳- ورکشاپ ترمیم ساعتها سامانسلف ریکاردر (ریکارد کننده)

٤- ورکشاپ تخنیک وترمیم .

کورس مشاهدان هو اشناسی :

در رشته ی هوا شناسی وجود آبزرورها «مشاهدان» لازمی است .

اشخاص مذکور اوضاع جوی بشمول «ابر» مه، غبار حرارت - رطوبت - سرما - برف - باران ژاله - «وغیره را ذریعه »آلات و وسایلیکه بدسترس دارند معلوم میکنند ازآنرو برای تربیت چنین کارمندان فنی در عقرب ۱۳۳٤ کورس مشاهدان در دارالامان کابل تأسیس شدکه بتعداد (۲۷) نفر از فارغ التحصیل صنوف نهم در آن تعلیمگاه شامل ودر ماه عقرب ۱۳۳۵ فارغ التحصیل شدند متعاقب آن درعقرب سال ۳۵ دوره ی دوم کورس شروع و بتعداد (٤٠) نفر در آن شامل گردید که بعد از مدت یکسال در عقرب سال ۱۳۳٦ فراغت یافتند وتعداد مجموعی فارغ التحصیلان دوره ی اول ودوم کورس باپانزده نفر فارغ التحصیلان دوره ی سوم به هشتاد ودو نفر بالغ میشود که در اداره های میتئورلوژی پایتخت وستیشنهای هو اشناسی ولایات بحیث مشاهدان فنی کار میکنند .

اختراعات ، وقایع دلچسپ ، دانستنی ها

اقمار مصنوعی :

مهمترین اختراع سال را بازهم میتوان درباره قمرهای مصنوعی وراکت ها قبول کرد دانشمندان شرق و غرب ، متفقاً باین عقیده میباشند که پرتاب قمرهای مصنوعی وراکت ها همه برای کشف رازهای سرپوشیده ی ماورای جو است.

و بلاشک که این قمرها تا کنون پرده ی از روی حقایق بیشماری برداشته و زمینه را برای انکشاف راکت سازی بیشتر فراهم میگردانند . چنانچه همین حالا موضوع تاسیس یک آکادمی مسافرت درفضا» درمحافل علمی اروپا از مسایل جدی بشمار میرود.

فدریشن بین المللی هواشناسی که درسال ۱۹۵۰ در اثر مساعی موسسات هواشناسی انگلیسی جرمنی وفرانسوی تاسیس گردیده ، برای مدت مختصری یک موضوع کاملا اروپایی تلقی میگردید امادر سال ۱۹۵۱ نماینده شرکت های راکت سازی امریکانیز درلندن پیدا شد امروز نمایندگان بیش از سی کشور (بشمول اکثر ممالک اروپای شرقی) باپیش ازسی هزار عضو درین موسسه شرکت دارند و این موسسه درحال حاضر یگانه موسسه است که دانشمندان تمام جهان دوریک میز گرد آمده میتوانند و درباره مسافرت ماورای جو ، بدون موانع سیاسی بمذاکره و گفتگو ها بپردازند. مثلا اسرائیل ومصر ، جمهوریت مردم چین وفارموسا ، ایالات متحد امریکا و اتحاد جماهیر شوروی .

رئیس این موسسه بین المللی شخصی است بنام آندره هالی ، نامبرده پیشنهاد تاسیس یک اکادیمی هواشناسی و یک دارالانشای فدرایشن را در پاریس کرده است قبل برین شعبات این دارالانشا دربادن واقع سویس دایر بود . پاریس ازین جهت انتخاب کردند که موسسه مذکور ازمدتی بحیث یک «موسسه غیرحکومتی» به یونسکو تعلق گرفته است .

قرار است اکادمی درمرحله نخست دارای چارشعبه خواهد بود از قبیل : علوم طبیعی تخنیک مسافرت بماورای جو ، علوم اجتماعی ، طب ، مسافرت ماورای جو ، و درابتدا یکهزار عضو خواهدداشت .

هالی موافقت همکاران خودرا درماسکو حاصل کرده . دربیانیه که ایرادداشته توضیح کرده که سفر در ماورای جو ، صفحه جدیدی را در مدنیت بشری کشوده است .

همین حالا مسافرت در ماورای جو ، نقطه ثقل بزرگترین فابریکه های امریکا میباشد .

راکت ها و مطالعات جوی :

مطالعه ماورای جو، تا اکنون روی یک سلسله حدسیات استوار بوده . بیشتر عقیده داشتند که کثافت غاز در محیط ماورای جو خیلی محدود و جزیی تخمین میگردید . برای اینکه بتوان به یک نتیجه قناعت بخش رسید، لازم می افتاد ، کثافت چندین هزار کیلومتر دور از ماورای جو، مورد آزمایش قرار بگیرد . گذشته ازان بشر علاقمند بوده و هست که در ماورای جو بمسافرت بپردازد تامین این آرزو، ایجاب میکرد راه را هموار گردانند و ازان جمله باید معلوم شود که برای سفاین جو پیما چه خطراتی از ناحیه احجار سماوی عاید است، و از جانبی هم خیلی اهمیت دارد سرعت احجار سماوی نیز روشن گردد قرار تخمین دانشمندان سرعت احجار سماوی ۷۵-۱۲ کیلو متر فی ثانیه و وزن آن ۰٫۰۰۰۱ گرام و بیشتر ازان است .

تثبیت این موضوعات کشورهای پیشرفته جهان را بر آن داشت که راکت های بفضا پرتاب کنند و حالات ماورای جو را بدست بیاورند تا زمینه برای مسافرت انسان به ماورای جو و بالاخر کرات دیگر فراهم گردد.

قیمت ترین چپرکت عصر حاضر

از چپرکتی که فوتوی آن طرف چپ دیده میشود نه از روسیه و نه کلارک گابل ازان استفاده کرده خواهد بود . همچنان دراین چپرکت کدام تابلویی از میکلانژ آو یخته نیست ولی باز هم معادل طلا قیمت دارد ارزش تاریخی آن مانند ارزش هنری آن بدرجه صفر است . یک چپرکت ساده یک چپرکت دو نفر است چیزی که در مرحله اول جلب توجه میکند قیمت فوق العاده آن است که به نرخ پول افغانی از حد و دچار لک افغانی بالغ میگردد.

آنهائیکه این چپرکت دو بستره ای را ساخته اند بسیار کوشیده اند بدون اندیشه ی مصرف آن وسیله ی فراهم کنند که مطابق ایجابات و شرایط روز باشد. بایـن قرار :

دو عدد لحاف از ابریشم خالص فرانسوی باز یرگوشی های متعدد همه از پوستهای قیمت بها که از مجموع آن می توان دو بالاپوش زنانه تهیه دید ولی بایددانست که قیمت این لحاف ۱۲ هزار فرانک میباشد وبذات خود گرانترین لحاف های جهان است .

این چپرکت ذریعه دکمه ها تحت فرمان قرار میگیرد .بافشار خفیف انجام بالایی و پائینی توشک مطابق میل خود بلند میگردد .

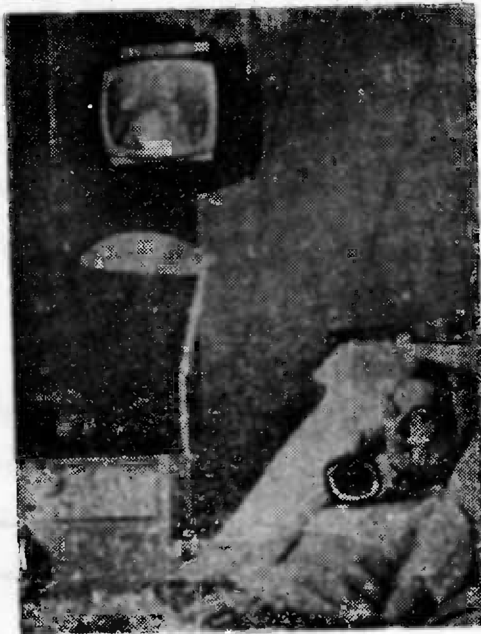
اگر انسان احساس سردی کرد ، دکمه ترموس رامیزند و حرارت زیرلحاف مطابق میل تان گرم می شود . همچنان هرحصه لحاف را که خواسته باشید گرم میگرداند درین چپرکت الماری کوچکی نیز نصب است که دارای بسی شگفتی ها است در جناح مردها ماشین ریش تراشی و برای میرمن ها . هرچه که برای زیباساختن خود خواسته باشند .

یک دیکتافون نیز این چپرکت دارد که میتوانند نامه های خود را دیکته کنند بعدمقیاس این چپرکت درجناح زن دارای یک تیلفون ، سامان طباخی برای تهیه چای ، ظرف چای کوچکی از نقره و یک آله مساژ برقی .

همچنان یک رادیو درهردو پهلوی خود دارد تازن و شوهر دو از آن استفاده کرده بتوانند .تنها ازتلویزیون هردوباید مشترکاً استفاده کنند ودرپای چپرکت وقوع دارد .

طبیعی که همه این وسایل ذریعهٔ فشردن دگمه ها اداره میگردد .

انسان هیچ مجبور نمیگردد برای روشن ویاخاموش کردن رادیو ، رویش رادور بدهد دکمه های دیگر چپرکت ، میتوان از دور کلکین طاق خواب را کشود ویا بست ، دروازه اطاق را باز و محکم خواهد کرد ، آب را درتشناب جاری و یا مسدود خواهد ساخت وذریعه یک سوچبورد خانگی میتوان آنرا علامت بدبینی و نحس پذیرفت این و بااستفاده از آن ، چپرکت دونفری به یک یک چپرکت جدا گانه تبدیل میگردد و باین وسیله شوهر بواسطه خراکشیدن درخواب سبب ناارامی زن نشود وسرفه ی زنش سبب بیماری شوهر ، را فراهم نکند .

تسهیلات مزید در شفا خانه ها

درشفاخانه و یزلی میمو ریال واقع شیکا گو برای بیماران نسبت به‌تمام شفاخانه های دیگر تسهیلات فراوان تهیه گردیده است یک سوچبورد کوچک، مریض را اجازه میدهد از بستر باراده و میل خود ، کارهای ذیل را انجام داده میتواند: رادیو را خاموش وروشن میگرداند . پرده را جمع و باز مینماید ، هوای اطاق را تنظیم وترتیب میکند ، قسمت پایینی چپرکت را حسب دلخواه بالا و پائین میکند، بایکی ازمنسوبین خود صحبت کرده می‌تواند اینک بطوریکه می بینید ، حالا درشفاخانه‌های کشورهای پیشرفته ، وسایل آرامش و استراحت مریض رابچه صورتی فراهم مینمایند .

سربازان امریکایی مجهزتر از گذشته

وزارت دفاع امریکا اعلام داشته که‌آینده هرسرباز امریکایی ساعتی در بند دستش خواهد داشت که‌واترپروف وبا وسایل ضدضربه مجهز خواهد بود .

ونه تنها قطب نما و تقویم خواهدداشت بلکه‌مقدار رادیواکتیف گرد ونواح خود را خواهد سنجید وباصدای آهسته‌زنبور مانندی نشان‌خواهد دادکه خطر درکجای او واقع است و بداین ترتیب، اورا آماده برای دفاع خواهد ساخت .

کاملا اتوماتیک

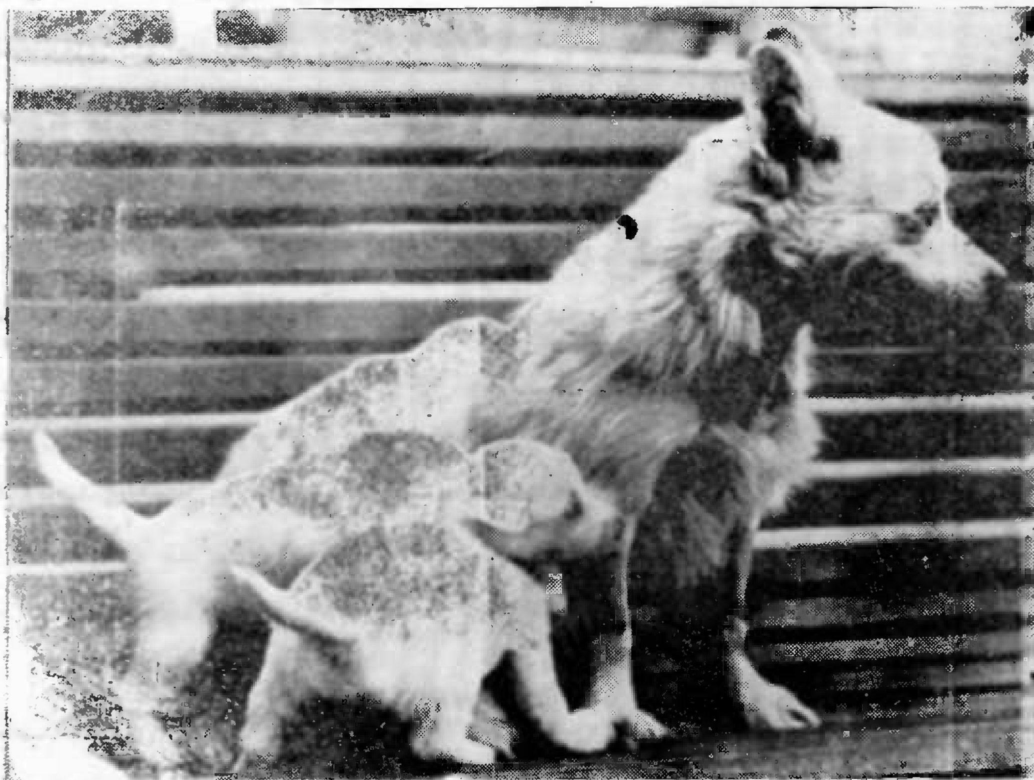
اشخاصیکه حصه‌ای از بدن‌شان فلج باشدتا کنون همیشه‌بحیث عضو عاطل جامعه‌بحساب میرفتند و کوچکترین حرکتی از آنها ساخته‌نبود . بالاخره

تخنیک که در صحنه رشته‌ها به پیشرفت های زیادی نایل گردیده بسر اغ مفلوجین نیز شتافته و مشکل آنها را نیز حل کرد.

بطوریکه در فوتو ملاحظه میکنید در یکی از شفاخانه‌های شهر شیکاگو برای مریضانیکه تمام بدن و یا حصه از بدن شان فلج باشد ، چپرکت کاملاً آتوماتیک تهیه کرده که هرطور خواسته شود این چپرکت حرکت می نماید .

هوا گرمتر شده میرود

مترولوجست های ایالات متحدهٔ امریکا براساس سنجش‌های که بعمل آورده اعلام داشته اند اینکه در طی ده سال اخیر هوای کرهٔ زمین پیوسته گرم شده میرود . این تحقیقات بیشتر روی مطالعات و اسناد جیو فزیکی فراهم گردیده است. این مطلب بیشتر برای مناطق یخ گیر نصف کرهٔ شمالی حایز اهمیت بشمار میرود . مثلاً بندر تپیتس برگن که در منتها الیه شمال ناروی واقع است حالا دو برابر بیشتر نسبت بسال ۱۹۲۲ـ از یخ آزاده میباشد و سفاین از ان استفاده کرده میتوانند .

زمچو او نایا باچوچه هایش (سگی که از سفر ماورای جو باز گشته است)

بعدازین شیر فاسد نمیگردد

نگهداشت لبنیات بالخاصه شیر یکی از مشکلاتی است که تا اکنون در کشورهای عقب مانده موجود است، زیرا شیر در هوائیکه کمی گرم باشد، فوراً رو بفساد میگذارد و زمینه انکشاف تقسیم توزیع آنرا عقیم میگرداند. اینک اخیراً دانشمندان انگلستان موفق شده اند طریقه ی جدیدی کشف کنند و از فساد شیر جلوگیری بعمل آرند. این متود عبارت از جریان شعاع اولترا در شیر ذخیره شده است با بکار بستن این متود، شیر تا نصف سال تازه نگهمیشود، بدون آنکه در ذایقه غذایی آن و یا قیمت کاهشی بعمل آید.

مجادله علیه مه وغبار

شهر نشینان لندن از یک ناحیه خیلی عصبی وناراض استند وآن هوای نامطلب لندن است زیرا همه روز باید باران وآسمان ابرآلود ومه وغبار را تحمل کنند.

مه وغبار برخی روزها بحدی زیاد می شود که وسایل نقلیه را فلج می سازد.

حالا متخصصین انگلیسی درصدد افتاده اند که این مه وغبار را که حتی گاهی ترافیک را روزهای طولانی فلج می گرداند بوسیله ی بکار انداختن «فیدوسیستم» رفع نمایند براساس این سیستم مجوطه میدانهای هوایی یکنوع تیلی را محترق میسازند که ازان سلول کوچکی افراز می گردد. نتیجه که ازان بدست آمده بهر صورت حایز اهمیت است.

اما خانم های شهر لندن نیز از ناحیه ی دود وغبار ومه دچار مشکلات اند و حتی صحت را بخطر مواجه می نماید. حالا تازه وسیله ی جدیدی اختراع کرده اند. این ماسک از پلاستیک ساخته شده ودارای یک دستگاه کوچک تصفیه هواست.

نقش قمر مصنوعی در آینده

مسابقات بین المللی تابستانی وقتی در سال ۱۹۶۴ در توکیو صورت بگیرد، نفوس سراسر جهان توفیق خواهند یافت، جریانات این مسابقه را روی پرده ی تلویزیون منزل خود، تماشا کنند. حقیقت از ینقرار است که جاپانیها تصمیم گرفته اند یک قمر مصنوعی بدور خط استوا بدوران بیندازند واز ان دوازده قمر مصنوعی کوچک بشکل استانسه های ریلی جریانات توکیو را پخش خواهند کرد.

دزدان بعد ازین باید محتاط باشند

چنین می نماید که از مد نیست بین مخترعین و دزدان مسابقه ی شدیدی درگرفته است از

یکطرف دزدان می کوشند حیله‌های جدید بکار ببندند و درسایه ی آن بسرقت و دزدی

بپردازند ولی در عین حال مخترعین بدنبال این دزدان روانند و در برابر هرحرکت شان اختراع جدید بعمل می آرند.

فوتوی مقابل نیز یکی از نمونه های بارز این مسابقه است.

در بادی امر پنداشته می شود که عکاس در موقع عمل سرقت اوان عکس برداشته است ولی خوشبختانه چنین نیست بلکه منظره ی یک عمل آزمایشی است که برحسب آن دزدان آینده به آسانی به دزدی های خود ادامه داده نخواهند توانست.

وقتیکه یک سارق درصدد بیفتد بکس بانکداری را ازدستش برباید تنها کفایت می نماید که حامل بکس روی دو دکمه فشار بیاورد، دزد ذریعه ی دود ابر مانندی به رنگ سیاه آلوده میگردد در حالیکه در همان مرحله صدای مهیبی نیز از جعبه بیرون می شود.

آئینهٔ رویدادهای داخلی

اول سنبله: افتتاح مراسم چهلمین سالگرهٔ استقلال کشور بانطق اعلیحضرت معظم همایونی بساعت ۷/۳۰ دقیقه صبح و رسم گذشت، عساکر شاهانه .

۲ سنبله : رسم گذشت طلاب معارف . و ورزشکاران دولت دوست که بمتقریب چهلمین سالگرهٔ جشن استقلال وطن وارد کابل شده‌اند از حضور اعلیحضرت معظم همایونی .

۲- سنبله: ورود بناغلی میاغضنفر علیخان سابق سفیر کبیر پاکستان در ترکیه و ایران جهت شمول در مراسم چهلمین جشن استقلال وطن عزیز .

۲- سنبله: افتتاح نمایشات هنرمندان اتحاد شوروی و جمهوریت مردم چین در صحنه بهاری چمن .

۲- سنبله : افتتاح دومین ننداراتون بین المللی افغانستان از طرف اعلیحضرت معظم همایونی .

۳ - سنبله : ورود بناغلی معین وزارت تجارت اتحاد شوروی جهت اشتراک در چهلمین جشن استقلال وطن عزیز .

۵ سنبله :- باریابی دسته‌های لشکر ملی در باغ دلکشا بحضور اعلیحضرت معظم همایونی .

۶ سنبله :- باریابی روسای تیم‌های بزکشی ولایت قطغن ومزار شریف و حکومت اعلی میمنه بحضور اعلیحضرت معظم همایونی .

۹ سنبله :- روسای هیئت‌های هنری جمهوریت مردم چین و اتحاد شوروی بارئیس و معاون ریاست مستقل مطبوعات در قصر گلخانه بحضور اعلیحضرت همایونی شرفیاب گردیدند.

* مراسم روز پښتونستان باحضور بناغلی سردار محمد داود صدر اعظم ، رئیس شورا یملی اعضای کابینه؛ لوی درستیز ، مامورین واهالی کابل و نقاط مختلف مملکت ، مهمانان پښتونستانی و پښتونستا نیان مقیم کابل با بیانیهٔ دکتور سهیل کابل ښاروال و افراشتن بیرق پښتونستان برگزار گردید .

۱۰ سنبله : عزیمت بناغلی بوراکوویچ معین وزارت تجارت پولند و بناغلی کوزمین معین وزارت تجارت اتحاد جماهیر شوروی که جهت مذاکرات تجارتی و ملاحظهٔ ننداراتون بین المللی وارد کابل شده بودند .

ملاقات ښاغلی چانګ لهن‌سن و لی یاهو متخصصان قالین بافی جمهوریت چین با ښاغلی شیرزاد وزیر تجارت

۱۱ سنبله: ورود ښاغلی ویلیم سیروکی صدر اعظم چکوسلواکیا بحیث مهمان حکومت افغانستان بکابل.

* ملاقات ښاغلی ویلیم سیروکی در قصر صدارت عظمی باښاغلی صدر اعظم در ساعت ۵ ونیم بعد از ظهر.

* شرفیابی ښاغلی ویلیام سیروکی و ذوات معیتی شان بساعت ۸ شام در قصر گلخانه بحضور ذات شاهانه.

۲۱ سنبله: ورود جلالتماب جلال بایار رئیس جمهور ترکیه.

بازدید جلالتماب جلال بایار رئیس جمهور ترکیه از اعلیحضرت معظم همایونی در قصر گلخانه بساعت ۷ ونیم شام.

۲۲ سنبله: ملاقات ښاغلی سردار محمد داود صدر اعظم باجلالتماب جلال بایار رئیس جمهور ترکیه ومعرفی اعضای کابینه بایشان بساعت ۹ قبل از ظهر در قصر چهلستون.

۲۹ سنبله: باریابی ښاغلی عبدالحسین انصاری نماینده‌ی مخصوص اعلیحضرت شاهنشاه ایران بغرض وداع بحضور اعلیحضرت معظم همایونی بساعت ۷ شام.

۲۰ سنبله. امضای قرار داد دستگاه تیلفون اتومات یکهزار و پنجصدلینه و شبکه‌ی شهری قندهار بساعت ۲ بعد از ظهر دروزارت مخابرات

۲۳ سنبله: رسم گذشت اردوی شاهانه در دغازی محمدایوب خان واټ بحضور اعلیحضرت معظم همایونی و جلالتماب جلال بایار رئیس جمهور ترکیه.

۲۴ سنبله: ترتیب دعوت بافتخار اعلیحضرت معظم همایونی ارطرف جلالتماب جلال بایار در قصر دلکشا.

۲۴ سنبله: بازدید جلالتماب جلال بایار بمعیت اعلیحضرت معظم همایونی در فابریکه گلبهار

۲۵ سنبله عزیمت اعلیحضرت معظم همایونی و جلالتماب جلال بایار باهمراها نشان جانب قندهار.

۲۶ سنبله: گذاشتن سنگ تهداب میدان بین المللی قندهار توسط جلالتماب جلال بایار.

۲۶ سنبله: عزیمت اعلیحضرت معظم همایونی و جلالتماب جلال بایار بصوب کجکی.

۲۶سنبله: عزیمت اعلیحضرت معظم همایونی باجلالتماب جلال بایار رئیس جمهور ترکیه از قندهار جانب لشکرگاه.

۲۷سنبله: گذاشتن سنگ تهداب نوونحی لشکرگاه و مرکز تربیوی و ادی هیرمند توسط جلالتماب جلال بایار.

۲۷ سنبله: اهدای فلم مسافرت ښاغلی سردار محمدداود صدر اعظم توسط سفارت کبرای امریکا درکابل بریاست مستقل مطبوعات.

۲۸سنبله: افتتاح فابریکه چینی سازی شاکر توسط جلالتماب جلال بایار.

۲۸سنبله: بازدید جلالتماب جلال بایاربمعیت اعلیحضرت معظم همایونی از قسمت های مختلف دپنبی اتحادیه شرکت.

۲۹سنبله: ترتیب دعوت شب نشینی با فتخار جلالتماب جلال بایار از طرف قندهار شاروال درکافی باباولی.

۲۹ سنبله: - مواصلت اعلیحضرت معظم همایونی و جلالتماب جلال بایاربه قندهار.

۲۹سنبله: -ورود اعلیحضرت معظم همایونی و جلالتماب جلال بایار رئیس جمهور ترکیه بکابل.

۳۰سنبله: - ترتیب دعوت چاشت بافتخار ښاغلی سرهمفری تراویاین معاون منشی عمومی موسسه‌ی ملل متحد از طرف ښاغلی سردار محمدداود صدر اعظم در قصر گلخانه.

۳۰ سنبله: -عزیمت ښاغلی سر همفری تراویلنی جانب مسکو.

۳۱سنبله: -عزیمت جلالتماب جلال بایار و همراهان محترم شان بصوب ترکیه.

۱- میزان: -گذاشتن سنگ تهداب تعمیر قزل قلعه

تصویب تنزیل قیمت تنویر و تسخین برق از طرف مجلس وزرا.

۲ میزان: -تقدیم اعتمادنامه توسط ښاغلی ایون جارج اسکور وزیر مختار جمهوریت مردم رومانیه بحضور اعلیحضرت معظم همایونی.

تقدیم اعتمادنامه از طرف ښاغلی جوزکوکرائن دوالنکار وزیر مختار دولت جمهوری برازیل بحضور اعلیحضرت معظم همایونی.

۵ میزان: -عزیمت یک هیئت فرهنگی و نویسندگان بغرض اشتراک درکنفرانس نویسندگان آسیائی وافریقائی منعقده‌ی تاشکند.

۴ میزان: -عزیمت یک هیئت فرهنگی بنابدعوت انجمن اتحادیه انجمن های روابط فرهنگی اتحادشوروی جانب مسکو.

۶ میزان: -افتتاح دومین کورس امداد اولیه سره میاشت.

۹ میزان :- ورود جلالتماب مارشال وروشیلوف رییس هیئت رئیسه‌ی شورای عالی اتحاد
جماهیر شوروی بنابدعوت اعلیحضرت معظم همایونی .

باز دید مارشال وروشیلوف درقصر گلخانه از اعلیحضرت معظم همایونی .

ابراز خیرمقدم و معرفی اعضای کابینه از طرف بناغلی سردار محمدداود صدر اعظم بحضور
جلالتماب مارشال وروشیلوف .

۱۰ میزان :- باز دید جلالتماب مارشال وروشیلوف از موزه ی کابل و سیلوی مرکز

۱۱ میزان :- ترتیب دعوت شام بافتخار جلالتماب مارشال وروشیلوف از طرف اعلیحضرت معظم
همایونی در قصر سلطنتی دلکشا .

۱۱ میزان :- اجتماع بزرگ پذیرائی شهریان کابل بافتخار جلالتماب مارشال وروشیلوف رئیس
هیئت رئیسه‌ی شورای عالی کل اتحادجماهیر شوروی در غازی ستودیوم .

باز دید جلالتماب مارشال وروشیلوف از امور عمرانی میدان هوایی بگرام و شرکت شان در
دعوت بناغلی سردار محمد نعیم وزیر خارجه معاون صدارت در تخت استالف .

ترتیب دعوت شب نشینی بافتخار جلالتماب مارشال وروشیلوف و همراهان‌شان از طرف بناغلی
سردارمحمدداؤد صدراعظم در گلخانه صدارت عظمی .

۱۲ میزان :- مسابقه بزکشی بحضور اعلیحضرت معظم همایونی و جلالتماب مارشال وروشیلوف
بین تیم های مزارشریف و قطغن در دغازی ستودیوم .

۱۲ میزان :- افتتاح سرک بین گردی کچ و ثمرخیل و همچنان سرك بین سنگر سرای
میرزاخیل مربوط ولایت ننگرهار .

ترتیب دعوت در قصر دلکشا بافتخار اعلیحضرت معظم همایونی از طرف جلالتماب مارشال
وروشیلوف .

ترتیب دعوت بافتخار جلالتماب مارشال وروشیلوف از طرف بناغلی محمدنوروز رئیس
شورای ملی در هوتل کابل .

۱۳میزان :ـ ملاقات بناغلی محی الدین اوف رئیس کمیسیون امورخارجه شورای عالی اتحادجماهیرشوروی بابناغلی محمد نوروز رئیس شورای ملی .

* بازدید جلالتماب مارشال وروشیلوف با اعضای معیتی شان بساعت دو بعد از ظهر ازشورای ملی .

۱۳میزان :ـ تبادله تصویب نامه ها ی قرارداد رژیم سرحدات بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالستی و افغانستان که بتاریخ ۲۸جدی ۱۳۳۸ (۱۸جنوری ۱۹۵۸) درشهر مسکو امضاشده بود.

* ترتیب دعوت شام با فتخار اعلیحضرت معظم همایونی از طرف جلالتماب مارشال وروشیلوف درهوتل کابل.

* تقدیم مدال مخصوص المپیک افغانی به جلالتماب مارشال وروشیلوف توسط بناغلی محمد فاروق سراج رئیس المپیک .

* بازدید جلالتماب مارشال وروشیلوف از شعبات مختلف پوهنځی های طب و سیانس و اهدا یکهزاروپنجصد جلد کتاب بکتابخانه پوهنځی طب .

* گذاشتن سنگ تهداب شفاخانه‌ی سه‌صدبستره‌ئی در پای تپه‌ی بی بی مهروتوسط جلالتماب مارشال وروشیلوف .

۱۴میزان :ـ عزیمت جلالتماب مارشال وروشیلوف بصوب ماسکو .

* صدور ابلاغیه‌ی مشترك درختم مسافرت جلالتمات مارشال وروشیلوف از طرف اعلیحضرت معظم همایونی وجلالتملاب موصوف .

۱۶میزان:ـ عزیمت اعلیحضرت معظم همایونی جهت ملاحظه‌ی کارهای مقدماتی سرك سالنگ

۲۲میزان :ـ حرکت هیئت خوانندگان و نوازندگان کابل‌رادیو جانب اتحادشوروی بنابدعوت وزارت کلتورجماهیر شوروی.

۲۹میزان :ـ امضاء پروتوکول دورهٔ سوم تبادله‌اموال و قیمت جانبین حکومت شاهی افغانستان وجمهوری مردم پولند .

۳۰ : میزان :

تقدیم اعتماد نامه از طرف میلیو کارشیا گومر و زیرمختار دولت هسپانیه بدربارکابل بحضور ذات شاهانه .

۱ عقرب : خریداری یک دستگاه بزرگ پشم از پولند توسط شرکت صنا عتی میمنه‌وا ندخوی .

۳ عقرب: صدور پیام از طرف اعلیحضرت معظم همایونی بمناسبت روز معلم.

۳ عقرب برگزاری مراسم توزیع مدالهای معلمین در روز معلم .
ایرا د بیانیه از طرف والاحضرت شاه خت بلقیس در محفل روز معلم د رلیسه ملالی .
شرفیابی عده از استادان و معلمین کشور بحضور اعلیحضرت معظم همایونی .
افتتاح کورس احصائیه دروزارت تجارت .
تمدید سرك جدیدالاحداث از دهنهٔ قریه رنگاب تا اخیر قریهٔ خمچاق (غور بند) .
٤ : عقرب افتتاح کورس اساسی څارندوی.
٦ : عقرب : باریابی رئیس ووکلای د ورهٔ د هم شورا یملی بغرض وداع بحضور اعلیحضرت معظم همایونی .
۷: عقرب : تقدیم اعتمادنامه دوکتور ایرش اسوالد سفیر کبیر جمهوریت اتحادی المان .
بحضور ذات شاهانه دایرندو دن کورس های احصائیه برای تمام دوایر احصائیوی مملکت از طرف وزارت پلان .
۱۱ : عقرب : ترتیب جوایز نقدی و نشانهای کارگران موسسات صناعتی در کابل پ وزارت معادن و صنایع .
۱۲ : عقرب : عزیمت هیئت روزنامه نگاران افغانی بنابدعوت روزنامهٔ ایزویستیا جانب مسکو .
۱٤ : عقرب : افتتاح بندونځی نسوان در شیرخان خیل کوهستان .
۱۸ عقرب : انعقاد محفل بمناسبت دوازدهمین سالگره تاسیس دمیرمنو تولنه با شتراك علیا حضرت ملکه معظمه ووالاحضرت شاه خت بلقیس .
۱۸ : عقرب افتتاح شعبه دندانسازی فراه .
۲۰ : عقرب : تقرر بناغلی غلام حید رعدالت حاکم اعلای میمنه بحیث کفیل وزارت زراعت.
امضای قرارداد خرید اری یک دستگاه تیل کشی و تصفیه تیل بمنظور تولید روغن های نباتی بین موسسه ماشین کاران مزارشریف و تجارتخانه اکسپورت چکوسلواکیا .
آغاز امتحانی فابریکه نساجی سندی امید .
۲۲ : عقرب : بازدید سردار محمد داود صدراعظم از کمپ های خارندوی درهود خیل .
۲۳ : عقرب : عزیمت یک هیئت کلتوری بنا بدعوت حکومت جمهوریت مردم چین جهت بازدید مراکز ثقافتی آنکشور بصوب پیکنگ .

۳٤ : عقرب: افتتاح قسمت دوم پروژه مخزن آب بریکوت توسط دوکتور سهیل
* ورود هیئت نوازندگان کابل رادیو از اتحاد جماهیر شوروی.
۲۵ : عقرب: اعطا مبلغ بیست هزار افغانی از طرف علیا حضرت ملکه معظمه به د میر منو خیریه تو لنه
۲٦ : عقرب: تقدیم یک دستگاه رادیوسکوبی، رادیوگرافی و میز بوکی بسر طبابت معاینه خانه مرکزی از طرف پوهنتون.
۲۷ : عقرب ورود دسته موسیقی نوازان امریکائی موسوم به گولدن گیت
* آغاز کار تعمیر یک ښوونځی دهاتی در بهسود.
* اشتراك علیاحضرت ملکه معظمه در محفل هشتمین سالگره شفاخانه زایشگاه.
۲۹ : عقرب: افتتاح مسجد شیرپور توسط ښاغلی سردار محمد داود صدراعظم.
افتتاح ښوونځی دهاتی خواجه دوکوه شبرغان.
اول قوس: اعطای بیست هزار افغانی از طرف علیا حضرت ملکه معظمه به شفاخانه‌ی زایشگاه.
۲: قوس: بازدید اعلیحضرت معظم همایونی از شعبه مختلف کارخانه های جنگلک و فابریکه سند با فی امید.
٤ـقوس: افتتاح اولین ښوونځی نسوان درسرکز شبرغان.
٥ـقوس: بازدید اعلیحضرت معظم همایونی از قسمت های مختلف پروژهٔ دهات.
٦ـقوس: مواصلت هیئت جریده نگاران افغانی از اتحاد جماهیر شوروی.
* افتتاح سرك جدید پل تشکان بین فیض آباد وحکومت محلی کشم.
۹ـ قوس: عزیمت اعلیحضرت معظم همایونی جهت بازدید مختصر از امور عمرانی وزراعتی ولایت پکتیا،
۱۰ـ قوس: استقرار روابط سیاسی بین افغانستان وسیلون بهسویه‌ی وزارت مختاری.
۱۰ـ قوس: مواصلت اعلیحضرت معظم همایونی به‌پیوار.
٥ـقوس: مراجعت هیئت کلتوری افغانی از پیکنگ.
تقرر ښاغلی سیداحمد شاه بحیث حاکم اعلی میمنه.
۱٥ـقوس: شروع کار خط اندازی جاده های شهرنو خوست.
۱٦ـ قوس: توزیع دیپلومهای دوره‌ی بیستم فارغ التحصیلان پوهنځی طب.

۱۷-قوس: گذاشتن سنگ تهداب عمارت جدید شهر نوخوست.

۱۸-قوس: اعطا اعتبارنامه - نشانها ومدالها از طرف ښاغلی سردار محمدداود صدراعظم بیک عده از مامورین صدارت عظمی.

۲۶-قوس: توزیع فرامین و مدالها بمامورین ښاروالی.

۱-جدی: عزیمت ښاغلی سردار محمدنعیم وزیرامورخارجه جهت تعاطی نظر باولیای امور اتحادجماهیرشوروی؛ جانب مسکو.

۷-جدی: افتتاح پل نقی درخان آباد:

۱٤-جدی: امضای قرارداد ترانزیتی بین ریاست ترانسپورت عمومی دولتی وموسسهٔ دهات.

۱۵-جدی: بازدید اعلیحضرت معظم همایونی از پیشرفت کارهای پروژهٔ انکشاف

۱۸- جدی: افتتاح موسسهٔ نقشه‌برداری وتوزیع شهادتنامه‌های فارغ التحصیلان دورهٔ اول ښوونځی توپوگرافی از طرف ښاغلی سردارمحمدداود صدراعظم.

امضای قرارداد ترانزیتی بین ریاست ترانسپورت عمومی دولتی و موسسه سوف فراخت شوروی.

۲۲- جدی: تاسیس یک ښوونځی ابتدائی ذکور درحکومت محلی کشک ویک شعبهٔ قالین بافی درښوونځی ابتدائی نسوان در مرکزحکومت کلان غوریان - ویک ښوونځی ابتدایی در حکومت کلان بادغیسات.

۲۱- جدی: افتتاح اولین کورس اکابر درکوهستان.

۲۵- جدی: افتتاح یک ښوونځی ابتدایی در قریه قمچاق. افتتاح کورس محاسبه ونانپزی درسیلوی مرکز.

۲۲-جدی: تشریف فرمائی اعلیحضرت معظم همایونی بغرض ملاحظهٔ امور عمرانی پروژه‌های زراعتی بصوب ولایت قطغن.

۲۹-جدی: بازدید اعلیحضرت معظم همایونی از سیلوی پلخمری - عمارت ذخیرهٔ پطرول و معدن زغال سنگ کرکر.

۳۰-جدی: معاینهٔ اعلیحضرت معظم همایونی از نقشهٔ تعمیرات وموسسات شهر بغلان.

۳۰-جدی: افتتاح یک ښوونځی دهاتی در قریهٔ فتح آباد ننگرهار

اول دلو: معاینهٔ اعلیحضرت معظم همایونی از پل الچین وکار دستگاه چینی سازی قندز.

۲ دلو: افتتاح اولین کورس تجربوی تحفظ مرك.

۳ـدلو : باز دید اعلیحضرت معظم همایونی از امور عمرانات و جنگل های درقد .

۷ـدلو ـ اشتراك اعلیحضرت معظم همایونی درحفرکانال گردابی .

۸ـدلو : عزیمت اعلیحضرت معظم همایونی از گردابی جانب بغلان .

۸ـدلو : افتتاح دهمین کورس قابلگی شفاخانه‌ی زایشگاه .

۱۲ـدلو : عزیمت ذات شهریاری ازدره‌ی آجر بصوب دوآب .

۱۲ـ دلو : مواصلت اعلیحضرت معظم همایونی بارگ سلطنتی .

۱۲ـدلو : افتتاح یک ښوونځی دهاتی درحکومت سپین بولدك و یک ښوونځی اساسی درقریه‌ی لوی کاریز قندهار .

۱۶ـدلو : عزیمت ښاغلی سردار محمد داود صدراعظم و همراهانشان بنا بدعوت ښاغلی نهرو صدر اعظم هندجانب دهلی .

۱۹ـدلو : افتتاح یک ښوونځی اساسی در منطقه‌ی تخته پل و یک ښوونځی دهاتی در سپین بولدك .

۱۸ـدلو : افتتاح سینمای اندخوی .

۲۰ـدلو : افتتاح کورس سیستم جدید ترتیب واجرای بودجه .

۲۱ـدلو : افتتاح شرکت جدیدی بنام دقطغن دحبوباتو سهامی شرکت ،

۲۶ دلو : توزیع جوایز مطبوعاتی در سالون کتابخانه ریاست مستقل مطبوعات .

۲۷دلو : عزیمت یک هیئت عرفانی به حکومت جمهوریت متحدعرب .

۲۷ دلو : عزیمت هیئت مطبوعاتی بغرض ملاحظه پروژه های عمرانی ولایت قندهار وحکومت اعلای گرشک .

۲۷ دلو : افتتاح سرك جدید بین چوره گای ثمرخیل .

اول حوت : افتتاح فابریکه قند جلال آباد .

۲ حوت : افتتاح ارتباط رادیو تیلفونی بین کابل ومسکو .

۶حوت : باز دید هیئت مطبوعاتی از میدان هوایی بین المللی قندهار ،

۶حوت : مواصلت اعلیحضرت معظم همایونی پس از ملاحظه سرك گوگا منده به جلال آباد .

۸حوت : بازدید اعلیحضرت معظم همایونی از قشلهٔ عسکری ومیدان هوایی ولایت ننگرهار .

۹ حوت : افتتاح کورس توسعه زراعتی .

۱۰حوت : انجام کار پرکاری بند کانال گردابی .

۹حوت :ـ افتتاح دستگاه برق دیزلی ښوونځی میخانیکی خوست .
۱۳حوت : تشریف فرمایی اعلیحضرت معظم همایونی بطرف حکومت کلان کنر .
۱۲حوت افتتاح یک ښوونځی دهاتی در قریۀ نمله .
۱۲حوت : عزیمت اعلیحضرت معظم همایونی از دره کنر به کامو .
۱۵حوت : منظوری قریه کامو برای تاسیس دهکده از طرف اعلیحضرت معظم همایونی.
۱۹حوت : مواصلت اعلیحضرت معظم همایونی از کامو به جلال آباد .
۱۸ حوت : افتتاح کار تمدید سرک جدید بین مزارشریف و بلخ
۲۰حوت : افتتاح تربیه گاه انکشاف مالداری در ولایت قطغن .
۲٦حوت : افتتاح یک ښوونځی دهاتی در قریه لخی حکومت اعلای فراه .
۲٤حوت : آغاز اولین عملیات برمه کاری تفحصات پطرول درکوه انگوت سرپل مزارشریف .
۳۰ حوت : مواصلت اعلیحضرت معظم همایونی و علیا حضرت ملکه معظمه بکابل.
اول حمل سال ۱۳۳۸ : ورود ښاغلی داگ همرشلد سرمنشی موسسه ملل متحد بکابل .
۲حمل : باریابی ښاغلی داگ همرشلد بحضور اعلیحضرت معظم همایونی .
٤حمل : انجام کار احداث سرک جدید بین علاقه داری گلستان و دل آرام .
۵حمل : انجام کار ساختمان پل شیندند هرات .
۷حمل : افتتاح یک ښوونځی ابتدایی درجمال مینه.
۹حمل : افتتاح یک ښوونځی متوسط نسوان در میمنه .
۱۱حمل : افتتاح یک ښوونځی دهاتی در قریه کلی خیل مربوط حکومت محلی قره باغ .
۱۳حمل : افتتاح یک ښوونځی دهاتی در قریه سرخک و انځزمربوط حکومت اعلی غزنی .
۱٤حمل : حرکت ښاغلی سردار محمد داود صدراعظم بطرف جلال آباد .
۱٤حمل : ورود نخستین قافلۀ گندم امریکا به کابل وقندهار .
۱۵حمل : عزیمت ښاغلی سردارمحمدداود صدراعظم از جلال آبادجانب سویس .
۲٤ حمل : افتتاح یک ښوونځی دهاتی در قریه دولت خانی مربوط حکومت محلی سرخ پارسا.
۱۵ حمل : تبدیل ښوونځی ابتدایی برکی برک به ښوونځی متوسط .
۱۵حمل : انجام کار پخته کاری سر بندنهر ارچی در قطغن .
۱٦حمل : افتتاح سرک جدیدالاحداث بین مزار شریف و تاشقرغان.
۱۷حمل : افتتاح ښوونځی دهاتی نسوان درافغان کوت میمنه .

۲۳حمل: افتتاح ښوونځی دهاتی درعلاقه داری اسلام قلعه .

۲۳حمل: افتتاح یک ښوونځی دهاتی در قریه داکو حکومت کلان چخانسور .

۲٤حمل: افتتاح یک ښوونځی نسوان در بگرام مربوط حاکم اعلای پروان .

۲۵حمل انجام کار بسته کاری دستگاه جدید تیلفون کیبلی هرات.

د۲ حمل: گزاشتن سنگ تهداب نخستین بناء دهکده توسط اعلیحضرت معظم همایونی درننگرهار

۲۹حمل: مواصلات اعلیحضرت معظم همایونی از پروان بکابل .

۲۹ حمل . افتتاح یک ښوونځی نسوان درجمال آغه کوهستان .

۲۹حمل: آغاز کار تمدید سرک جدید ازمرکز جلال آباد جانب قلعه مقام خان .

۲۷حمل: شروع کار تمدیدلین اساسی تیلفون بین بریکوت وکا مدیش .

۳۰ حمل افتتاح یک ښوونځی دهاتی نسوان در ده دانا کابل .

۱ ثور: نصب دستگاه اکسریز شفاخانه ملکی جلال آباد .

۵ ثور: باریابی میرمن صفیه فیروز رئیس انجمن زنان ایران بحضور والاحضرت شاهدخت بلقیس

۵ ثور: افتتاح دومین کورس اکابر نسوان در سالون ښوونځی متوسط سلطان رضیه مزارشریف .

٦ ثور: افتتاح سرک جدید الاحداث بین جلال آباد وقریه مقام خان .

۸ثور: افتتاح یک ښوونځی دهاتی نسوان در پغمان .

۸ثور: افتتاح یک مکتب دهاتی در علاقه داری اله سای کاپیسا.

۹ثور: افتتاح ښوونځی های دهاتی در علاقه داری بالا بلوك وقریه کنسک در فراه .

۹ثور: افتتاح یک ښوونځی دهاتی درقریه مشوانی مربوط حکومت کلان شنوار .

۹ثور-: افتتاح یک ښوونځی دهاتی در انجیل .

۱۳ثور: افتتاح یک ښوونځی نسوان در محمد آغه لوگر .

۱۲ثور: افتتاح یک ښوونځی دهاتی در قریه خیرآباددولت آباد مزار شریف .

۱۲ثور: افتتاح یک ښوونځی دهاتی در بریکوت کنرها .

۱٦ثور: افتتاح یک کورس اکابر برای مستخدمین ریاست عمومی اکتشاف وادی هیرمند.

۱٦ثور: افتتاح یک ښوونځی اساسی درحکومت محلی جاجی میدان

۱۷ثور: افتتاح یک ښوونځی دهاتی درآستانه پنجشیر

۱۷ثور: افتتاح سوونځی دهاتی درحکومت محلی مقر.

۱۹ثور: بکار افتادن دستگاه های تولید یخ وذوب روغن در مسلخ کابل.

۱۸ ثور: ـآغاز کار تعمیرات استیشن کابل رادیو . موسسه صحت عامه شفاخانه ۳۰۰ بستـری در چمن بی بی مهرو .

۱۹ ثور: ـافتتاح یک ښوونځی دهاتی درخلم .

۱۸ ثور: ـافتتاح یک ښوونځی دهاتی در مربوط حکومت کلان خوست .

۲۰ ثور: ـافتتاح یک ښوونځی دهاتی درقریه عراق مربوط بامیان و یک ښوونځی دهاتی درقریه دیوار میدان و یک ښوونځی دهاتی در علاقه داری بهارک .

۲۵ ثور: ـتهداب گذاری عمارت شفاخانهٔ ملکی قندهار .

۲۵ ثور: ـبنای یک پل دیگری روی دریای کوکچه .

۲۷ ثور: ـتمدید لین تیلفون بین حکومت محلی کهمرد وعلاقه داری سیغان .

۲۷ ثور: ـافتتاح یک ښوونځی دهاتی در علاقه داری حصه دوم پنجشیر

۲٤ ثور: ـتوزیع شهادتنامه های فارغ التحصیلان قابلگی هرات .

۲۸ ثور: ـتاسیس کورس مستعجله برآوردی دروز ارت فواید عامه .

۲۹ ثور: ـانجام کار حفر یک چاه آب مشروب درهرات .

۲۹ ثور آغاز کار بسته کاری دستگاهای قیر ریزی جادهٔ تورخم کابل .

۲۹ ثور: ـافتتاح دوښوونځی دهاتی در قریه ی کشنده بالا وقریه زاری مربوط حکومت محلی کشنده .

۲۹ ثور: ـتاسیس موسسه بنادر والی بمنظور انتظام امور بنادر سمت شمال .

۲۹ ثور: ـافتتاح دو ښوونځی دهاتی در مربوطات حکومت اعلی گرشک

۳۱ ثور: ورود ښاغلی سردار محمد داود صدراعظم و پس از معالجه و تداوی در سویس .

۳۰ ثور: ـ افتتاح مجدد د لیک اوشمیر ښوونځی .

۲۹ ثور: ـ آغاز کار تعمیر مرکز حکومت ادرسکن هرات .

۳۰ ثور: ـ افتتاح ۲ ښوونځی دهاتی در مربوطات مزار شریف و قندهار .

۳ جوزا: ـ افتتاح یک ښوونځی دهاتی درقریه آهنگران چغچران .

۲ جوزا: ـ افتتاح یک کورس اکابر در سر پل .

۲ جوزا: ـ افتتاح یک ښوونځی دهاتی در علاقه داری اله سای پروان و دو ښوونځی دهاتی در قریه های مربوط خوست

۳۰ جوزا: ـ آغاز مجادله علیه مناطق ملاریایی لغمان .

۳ جوزا: ـ عزیمت یک هیأت دواپاشی به سروبی .

۴جوزا:- افتتا ح یک ښو و نځی نسوان دربگرامی .
۴جوزا:- افتتا ح یک ښو و نځی نسوان درجبل السراج .
۵جوزا:- عزیمت یک هیئت مطبوعاتی بنابدعوت کانون روزنامه‌نگاران ایران به‌تهران.
۵جوزا:- تاسیس نخستین لابراتوار تابلیت سازی در علی آباد .
۹جوزا:- انجام کار تمدید سرک جدید بین گردابی و بغلان .
۹جوزا: افتتاح سیمینار تحقیقات و مطالعات علمی درسالون پوهنځی حقوق .
۹جوزا:. افتتاح یک ښو و نځی دهاتی در قریه چهارشنبه تیپه مربوط حکومت محلی بغلان .
۸ جوزا:- افتتاح یک ښو و نځی دهاتی در مربوطات بدخشان .
۱۱جوزا:- انجام کار تعمیرپل بالای دریای خوره منگل .
۱۲جوزا:- گذاشتن سنگ تهداب فابریکه میوه قندهار وافتتاح فابریکه برق دیزلی قندهار .
۱۴جوزا:- انجام کار تمدید سرک بین حکومت محلی جانی خیل وچمکنی .
۱۴جوزا:- اقدامزرع تجربوی چای در افغانستان .
۱۵جوزا:- افتتاح یک ښو و نځی دهاتی درحکومت محلی یکاولنگ .
۱۶جوزا:- گذاشتن سنگ تهداب عمارت مرکز تعلیمی و تربیوی ریاست هوایی ملکی ذریعه ښاغلی صدر اعظم .
۱۶جوزا:- افتتاح ښو و نځی دهاتی نسوان در مرکز حکومت محلی حضرت امام .
۱۶جوزا:- افتتاح ښو و نځی دهاتی درعلاقه داری المسای .
۱۶جوزا:-افتتاح یک ښو و نځی دهاتی درسنگ چارک و یک کورس اکابر درحضرت امام و یک ښو و نځی دهاتی درحکومت اوبی .
۱۷جوزا:- افتتاح دستگاه اتومات یک صد لینه در لشکرگاه .
۱۸جوزا:- ورود یک هیأت پنج نفری پوهنتون ایلونای امریکا بکابل.
۲۱جوزا:- عزیمت یک هیئت کلتوری افغانی جانب امریکا .
۲۱جوزا:- افتتاح یکباب ښو و نځی دهاتی نسوان درقیصار .
۲۰جوزا:- افتتاح ۳کورس اکابر از طرف مدیریت معارف حکومت اعلی غزنی و یک ښو و نځی دهاتی درولایت قطغن .
۲۹جوزا:- مواصلت اعلیحضرت معظم همایونی جهت بازدید صفحات شمال به‌دره سالنگ.
۳۰جوزا: انجام‌کار سرک جدید بین علاقه‌داری دندوپتان وچمکنی.

اول سرطان: مواصلت ذات شاهانه بقندز.

۲سرطان: عزیمت یک هیئت برای شرکت در بیست و هشتمین دوره اجلاسیه شورای اقتصادی و اجتماعی یونو بژنیو.

۴- سرطان: مواصلت ذات شاهانه به بهارك بدخشان.

۴-سرطان: تکمیل کار سرك جدیدالاحداث بین علاقه داری ساطانو قریه سر روضهٔ غزنی.

۳-سرطان: تهداب گذاری عمارت لابراتوار والقاح مصنوعی حیوانی در قندهار.

۶-سرطان: تشریف فرمایی اعلیحضرت معظم همایونی باشکاشم بدخشان.

تعین یک هیات شکایات مردم در اشکاشم از حضور ذات شاهانه.

۷- سرطان مواصلت اعلیحضرت معظم همایونی به پنجه.

۶سرطان: افتتاح یک ښوونځی اساسی در جانی خیل منګل. و یک ښوونځی دهاتی در سیدکرم.

۵-سرطان: افتتاح یک کورس اکابر در ښوونځی تیمورشاهی قندهار.

۸- سرطان: تاسیس شرکت سهامی صادراتی.

۷- سرطان: افتتاح دو ښوونځی دهاتی در قریه های حکومت محلی دوشی.

۹- سرطان افتتاح یک ښوونځی دهاتی در مربوطات فراه.

۱۰-سرطان: نصب دستگاه جدید اکسریز معاینه خانه مرکزی ریاست موسسات صحی پوهنتون.

۱۲ سرطان: انجام کار قیرریزی سرك سرای خواجه و قره باغ.

۱۲سرطان: افتتاح یک ښوونځی دهاتی در قریه روغه زنده جان.

۱۵- سرطان مواصلت اعلیحضرت معظم همایونی به اشکاهم.

۱۶سرطان: ورود اعلیحضرت همایونی پس از معاینه دره تولی بای- ایزك -قلعه- پنجه و اشکاشم به بهارك.

۱۷- سرطان: افتتاح یک ښوونځی دهاتی در قریه داوو دخیل لوگر.

۱۹سرطان:- تهیه فلم مستند بامیان دستگاه فلم برداری ریاست مطبوعات.

۲۰سرطان:- عزیمت یک هیأت افغانی بغرض اشتراك در مراسم روز ملی عراق.

۲۰سرطان:- تشریف فرمایی ذات شهریاری ازبهارك به کشم.

۲۱ سرطان:- افتتاح سرك جدید الاحداث گومل.

۲۱ سرطان:- مواصلت اعلیحضرت معظم همایونی به قندوز.

۲۱سرطان:- مواصلت اعلیحضرت معظم همایونی به بغلان صنعتی.

۲۲سرطان: ـ آغاز فعالیت هیأت فنی مجادله ملاریا به دوا پاشی مناطق ملاریایی حکومت انجیل.

۲۳سرطان: ـ مواصلت اعلیحضرت معظم همایونی بدرهٔ آجر:

٤ ۲سرطان: ـ افتتاح فابریکه‌و سسه‌ی دستخی ماشین‌کاران.

۲٦سرطان: ـ افتتاح کتابخانه‌ی دباختر آژانس

۲٦سرطان: ـ معرفی مدیران معارف ولایت بحضور بناغلی سردار محمدداود صدراعظم.

۲٦سرطان: ـ افتتاح یک ښوونځی دهاتی در قریه بابوس کلنگار.

۲۷سرطان ـ مواصلت ذات شهریاری بکابل.

۲۷سرطان: افتتاح یک ښوونځی دهاتی در قریه مقرباد غیسات.

۲۹ثور: ـ تصویب موافقتنامه اقتصادی و تخنیکی بین افغانستان و فرانسه درشورای ملی.

۲۹سرطان: ـ تهداب‌گذاری شهرجدیدحکومت کلان کوهدامن توسط ښاغلی صدراعظم.

۳۰سرطان: ـ انجام‌کارسرك جدید بین‌حکومت محلی گومل مربوط حکومت‌کلان ارگون وحکومت کلان کتواز.

۳۰سرطان: ـ امضای قرارداد حمل ونقل هوایی‌بین دولت پادشاهی افغانستان وجمهوریت فدرالی آلمان.

اسد: انجام کار تمدید سرك اله بین قریه‌ی بلند علاقه داری اله سای‌داتراشی (کاپیسا)

٤: اسد: جریان مخابرهٔ تیلفونی بین حکومت کلنگار وعلاقه داری(محمدآغه‌لوگر)

٥: اسد: مواصلت والاحضرت شهزاده‌احمد شاه بکابل

۹: اسد: تهداب گذاری ښوونځی نسوان چاریکار.

« آغاز مذاکرات هیئات تجارتی افغانستان با هیئت تجارتی هند

٦ اسد، اعطای نشانهای سردار عالی واستور درجه اول از طرف ذات شهریاری به نیویارك ښاروال وآمر روابط خارجی نیویارك ښاروالی.

۱: اسد: افتتاح کورس اکابر در دایزنگی.

۱۰ اسد: بازدید معاون اول صدارت عظمی با کفیل وزارت فوایدعامه ازجریان کارسرك سالنگ.

۱۰ اسد: افتتاح یک ښوونځی دهاتی درقریه‌ی بالاکرز قندهار.

۱۱: اسد: پرداخت پانزده هزار دالر از طرف جمعیت افغانی سره میاشت بنام کمک

به آوارگان الجزایری .

۱۲ : اسد : عزیمت هیأت عسکری افغانی بنا بدعوت وزارت جمهوریت متحد عرب بستا هره .

* اسد : افتتاح ښوونځی دهاتی در علاقه داری قزل اسلام و قریه‌ی خواجه چاشت .

۱۳ اسد : انجام پروژهٔ اول آبرسانی هرات .

* تاسیس دوښوونځی اساسی درقریه دکانی (بامیان)

۱۵ : اسد : عزیمت ښاغلی ربنتیا رئیس مستقل مطبوعات جهت اشتراك د رفستیوال فلم به مسکو .

* اسد : افتتاح یك ښوونځی دهاتی درقریه‌ی غرتپه (پښتونکوت)

۱۶ : اسد : تاسیس د بهسود ترانسپورت به سرمایه‌ی دوملیون وچهارصدهزار افغانی

۲۳ : اسد : مراجعت ښاغلی ربنتیا ازسفرمسکو بکابل .

ازچار گوشه جهان

ترس از یک جنگ بین المللی سوم ، آنهم درست در فرصتیکه اختراع حربی تصور بقای بشریت و مدنیت را نا چیز می انگارد ، فکر و توجه آدمی را از حوادث عادی و لی دلچسپ زندگی کاملا منحرف گردانیده است درحالیکه درین جهان پرا ز بحران سیاسی ، بعضاً اتفاقاتی هم رخ میدهد که قابل توجه و خواندنیست و اینک ماهم برای دلچسپی و سر گرمی خوانندگان سالنامه ، مطالبی گرد آورده ، تقدیم میکنیم :-

تثبیت از روی متاع :

میرمن وا ند ربیلت ، زن ملیو نر بزرگ امریکائی ، باری از فرینسس کریسلر و ایلون نواز مشهور پرسید که اگرا ورا دریک مجلس موزیکال خانگی دعوت نماید ، چقدر ریول خواهد گرفت . وایلون نواز پاسخ داد : پنج هزار دالر . مرین واندربیلت از ین جواب در شگفت شد و با ابراز موافقت افزود : اما لطفاً بخاطر بسپرید که شما حق نخواهید داشت در بین مهمانان من محشور شوید و با آنها باب صحبت را بکشائید . کرایسلر ، درحالیکه آثار مسرت از جبینش پیدا بود گفت : درینصورت تنها با دو هزار دالر اکتفا می نمایم :

دور خوردن بشقاب

هنوز مود هولا هوپ ، تازه از خاطر ما فراموش نشده که امریکائیها ی تجارت پیشه و رنگ ، مشغولیت جدیدی اختراع کرده اند و چنین می نماید که مانند هولا هوپ اروپا وحتی سراسر جهان رافرا بگیرد . توجه باید بود که این یک بازی کاملاً جدیدی نیست . زیرا ممکوره چرخاندن یک بشقاب بر فراز یک چوب نزد چینی ها یکی از قدیمترین

مفکورهها است که ممکن است حالا فراموش کرده باشند.

احتمال دارد که مخترعین این مفکوره مشغولیت جدید را در یکی از محلات چینی های سان فرانسیسکو دیده باشند. بهر حال برای مردم تجارت پیشه امریکایی فرق نمیکند وتا وقتی که ازین راه موفقیت ومنفعت برایش می آید بدنبال آن روان است حالا آهسته آهسته این بازی جدید در بین مردم عمومیت پیدا می کند.

نوعی از رقابت در ممالک پیشرفته

یکی از فابریکه های شیر خشک، در عقب جعبه های خود که شیر را دران میگذاشت وبفروش میرساند، رسم بوکس باز معروف امریکا یی بهر وبنسون را چاپ وزیر آن نوشت: «این مرد قوی الجثه و آهنین بازو، تنها از شیر ما استفاده میکند»

فردای آن شرکت رقیب وی در عقب جعبه های شیر خشک خود نوشت «برای نوشیدن شیر فابریکه ی ما لازم نیست که مانند روبینسن قوی ونیرومند باشیم»

بزرگترین هوتل دنیا

بلاک بزرگترین وپر مصرف ترین هوتل های دنیا در امریکا قرار دارد. این هوتل به والدورف استوریا مشهور است و در شهر نیویارک واقع میباشد. وقتی تمام آن تماشا گردد معلوم میشود که خود یک شهر کوچک ولی خیلی لوکس است مثلا درین هوتل جادهٔ بزرگی قرار دارد که حتی یک بهار اجای مندی می تواند از پاتاسورش لباس مطلوب خود را دریابد، و معروف ترین ستارهٔ جهان زیورات و بالاپوش پوست قیمت بهار ابست آورده میتوانند و تمام مطبوعات جهان، درکیوسک های

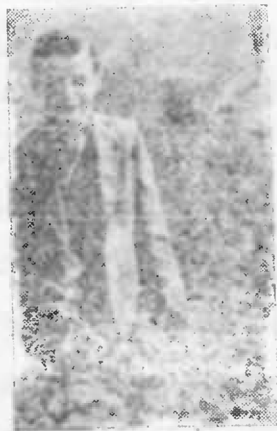
سگهائیکه بتاریخ ۱۰ جولائی توسط راکت به فضا پرتاب و سالم بازگشتانده شد

بزرگ هر لحظه در اختیار سیاستمداران قرار دارد. اگر یکی از مشتریان این هوتل مریض شود، داکترانی است که در پی درمان این شخص برآید و در شفاخانه‌ی مخصوص هوتل عملیات مهم جراحی انجام می‌پذیرد. یک از دوی کامل از پیشخدمت‌ها برای خوشی و اجرای اوامر مهمانان کمر بخدمت بسته‌اند در ین هوتل روی همرفته ۲۵۰۰ تن مصروف فعالیت است از انجمله ۲۰۰ تن طباخ، پنجصد تن پیشخدمت ۵۰ تن رئیس و صد نفر سر پیشخدمت وجود دارد. اینها وظیفه‌ی سنگینی را بدوش دارند بدین ترتیب که سالانه سه ملیون سرویس غذا انجام میدهند.

خلص که این هوتل مخصوص ملیونرها فابریکه داران بزرگ، روسای شرکت‌های معروف سلاطین، سیاستمداران و ستارگان سینمامی باشد. به نسبت اینکه در ین هوتل شخصیت های بزرگ و ستارگان سینما با جواهرات قیمت بها رفت و آمد دارند. لهذا ترتیبات تحفظی بزرگ رفته شده است چنانچه یکدسته سی نفری خفیه پولیس‌ها شب و روز مراقبت اوضاع و حرکات مهمان‌ها میباشد.

* * *

جوانیکه حس شامه‌اش تعجب آور است البرت روزلند ساکن هولت نارویکه بیش از پانزده سال ندارد، رگهای آبهای زیر زمینی را میبوید ولی این بوییدن آنقدر مقرون بصواب و موفقانه است که انسان به تعجب می افتد این جوان همینکه نقطه‌ای را بو کرد بدون آنکه از وسایل و آلات تخنیکی استفاده نماید، فرمان میدهد، محل مطلوب را حفر نمایند و حتی پیش

از پیش میگوید آب در چه عمقی قرار دارد.

البرت مرد تجارت پیشه‌ای است او حق الزحمه‌ی بوئیدن خود را مطالبه میکند و باین ترتیب از راه بو ئیدن امرار معیشت می نماید .

دریکی از ماهای جنون درچهل نقطهٔ مختلف موفق به کشف آبهای زیرزمینی گردید و حالا اسم وی آنقدر شهرت پیدا کرده که ازسراسر ناروی ؛ او را بکمک و یاری تقاضا میکنند.

سکی در روی آب :

وقتیکه آسمان بر نگ لاجوردین خود بیننده را فرحت و انبساط بخشد و بحر آرام و ملایم باشد ؛ آنوقت است که سکی روی آب رونق پیدا میکند.

هرسال در فصل تابستان هزاران نفر بساحل رو می‌آورند تاتماشاکنند که خورشید و آب و سرعت چگونه بایکدیگر می‌آمیزند گذشته از ان سکی برروی آب بمراتب از سپورت در روی برف بی خطرتر می باشد.

مهمترین عروسی سال

امسال ملت باژیک ، غرق خوشی و شاد مانی بودند . موج احساساتی را که عروسی پرنس البرت و شهزاده خانم پاولاس به حرکت درآورده بود آنقدر به پیمانه عالی خودرسیده بود که آدمی در عصر آتوم کمتر نظیر آنرا مشاهده میتواند .

این دختر جوان ایتالوی که چند ماه قبل یک موجود کاملاً گمنام بشمار میرفت دفعةً چون مادر مهربان ملت شد و همه جامقدم او را گرامی می شمردند . را برت برادر جوان پادشاه ، ریکارد همه محبوبیت های دگران را شکست .

نظری بگذشته :

موج احساسات ملت باژیک ، تنها از ناحیه‌از دواج پرنس البرت وشهزاده خانم پاولاس نیست ، بلکه عوامل وعلل گوناگون تاریخی دیگرهم دارد باین معنی که ازسی سال باینطرف سایه های ازبد بختی وشهامت بر خانوادهٔ زاکسن کوبورت هاکه‌فامیل شاهی بلجیم بـه آن تعلق میگیرد ، افتاده بود .

وقتیکه بو دوئن بیش از سه سال نداشت جدش البرت پادشاه بلجیم که بمذاق ملت بلجیم بزرگترین پادشاه کشور بشمار میرفت در نامور کشته شد . دو سال بعدتر بودوئن و البرت ملکه استرید مادر مهربان و دوست داشتنی خود را در یک حادثه موتر از دست دادند . ملت بلجیم هنوز این قیافه شهزاده خانم زیبای سویدنی را فراموش نکرده بودند که اندوه جدید بسراغ آنها شتافت و آن اینکه ازان به‌بعد، طفلی از خانواده‌ی شاهی بدنیا پا نگذاشت تا وارث تاج و تخت کشور گردد .

لیوپولد ، پیغاله بیل ، یکتن از دختران خانواده وطنش را بحیث همسری خود برگزید ودر اثر آن نمیتوانست اورا در تخت سلطنتی موقع بدهد ووقتی هم پادشاه بلژیک در پایان جنگ دوم بنفع پسر بزرگش از عهده اش استعفی داد بدو لقب شهزاده خانم ریتی را اعطا کردند .

شهزاده خانم پاولا به جامعه‌ی بلجیمی آرزوهای سعادت آمیز و پر از خوشی عصر ملکه استرید را بخاطر می آورد که سی و سه سال قبل در بندرگاه انتورپ از یک کشتی سویدنی فرود آمد و دل مردم بلجیمی را در فاصله کوتاهی بدست آورد ، چنانی که امروز دختر زیبای ایتالوی بر دلهای مردم این سرزمین حکمروایی دارد و پایه‌های سلطنت در اثر بحران های سیاسی ورژیم متزلزل نگشته بود .

عشق غیر مستقیم :

این ازدواج ، بصورت اتفاقی ، رخ نهاده ، و یکسلسله عوامل دیگر نیز در سربراه ساختن آن مؤثر بوده است .

وقتی که پرنس البرت میخواست بنمایندگی برادرش ، در مراسم تاج گذاری جان بیست و سوم پاپ جدید، شرکت ورزد . در روم مهمان سفارت بلجیم شد و در ینجا بود که با شهزاده پاولا در لباس زیبای آسمانی رنگ آشنایی بهم رساند و در همانجا بود که از جان و دل عاشق این دختر زیبای ایتالوی گردید .

بدون وساطت نفر سوم این برخورد امر نا ممکنی بنظر میرسید . سفیر بلجیم در روم از ین دختر هیچگونه اطلاعی نمی‌توانست فراهم بیاورد ولی مادرکلانش ، گاز یلی ،که در روم شهرت و محبوبیت کافی داشت درین مورد پا پیش گذاشت و گذشته از ان گاز یلی مجبور بود موافقت ماری جوز خواهر لیوپولد پادشاه مخلوع را نیز حاصل نماید . هرچندکه ماری جوز از طرف شوهرش امبرتو، پادشاه مخلوع ایتالیا ، دور زندگی می‌کرد وخود را فدای سیاست رژیم شاهی می پنداشت با زهم پیوسته میکوشید که وسایل ملاقات بودئن و البرت را فراهم گرداند .

اینکه بلجیم مدتی فاقد ملکه بود ، با لاخره بنیان این خانواده متزلزل میشد .

شهزاده خانم پاولا ، که بلاشک به خانواده های اشرافی و عالی تعلق دارد و تا اکنون نتوانسته است نسبت به علل مادی در حلقه های هواخواهان خود اشتراک ورزد مانعی در راه این ازدواج ایجاد نکرد . زیرا ملکه مخلوع خواهر لیوپولد ، پادشاه مخلوع بلجیم از دوستان خود تحقیقات فراوان بعمل آورد و ثابت شد که پاولا دختر با تربیه و زیبا و شایسته وصلت با خانواده بلجیم میباشد .

درست است که این ملکه، زیبا روی با این ازدواج نمیتواند توقعات مردم بلجیم را بر آورد . اما نخست تصمیم برادر کوچک پادشاه بلجیم برای ازدواج بودن پادشاه آنکشور را او خواهد داشت جدی تر و زودتر بسراغ یک همسر برود دیگر دوم اینکه مملکت مامون بوده میتواند که رژیم شاهی ازین خانواده منتقل نمیگردد . برای اینکه اگر پادشاه موجود بلجیم ، علی الرغم انتظارات ملت دست به ازدواج نزند و صاحب زن و فرزندی نشود ، پرنس البرت وارث قانونی تاج و تخت بلجیم خواهد بود . و ملت حالا خود را به این امر تسلی میدهند که هیچ نی ، لااقل تاج و تخت پادشاه بلجیم بی حامی و سرپرست نخواهد ماند .

توضیح فوتوی روی جلد :

پرنس البرت و شهزاده خانم پاولا در روز مراسم عروسی . مطبوعات جهان این عروسی را بنام عروسی سال موسوم ساخته اند .

هنر و هنرمندان معاصر

امروز که رو بپیشرفته تا حدی جنبش هنری در محیط محسوس ما است وریاست مطبوعات مخصوصا ازسال گذشته باینطرف درین راه گامهائی برداشته است بتاسی ازین اقدام ماهم اخیرا توفیق یافتیم بیوگرافی هنرمندان کشور راجمع و طبع کنیم چون امور نشر سالنامه ی افغانستان روی دست بود نیکو پنداشتیم دربرگهای آن سهمی ازهنرمندان نیز باشد آنچه راجع به هنرمندان در اختیار بود وهمکار جوان ما [illegible] غلی سراج وهاج اولتر توانسته بود آنرا تهیه کند وتاجاییکه صفحات سالنامه [illegible] ساخت بنشر سپردیم البته حق [illegible] نشر به مورد نظر احترام خواهد شد

«اداره»

هنر چیست؟

تا بحال کلمات هنر و زیبایی با مفهوم های متفاوتی بکار میرفت . ولی بحا[illegible] که [illegible] هنرمندی را درین مورد توضیح دهیم [illegible] هنر یعنی بیان [illegible] زیبا [illegible] یا بطور کلی جمیع تأثیرات واحساسات ذهنی انسان .

انسان در اعماق هوش و ذهن خود حس نهانی دارد که حس «زیبایی شناسی» است و [illegible] همان است که هنر را [illegible] .

اگر هدف نهایی هنر بیان زیبایی باشد و یا اقلا یکی از هدفهایش این باشد که زیبایی ها را جلوگیری [illegible] سازد و توضیح [illegible] یا تجزیه و تحلیل کند، در اینصورت باید دید و فهمید که مفهوم زیبایی چیست؟ چه چیز و یا چه کسی زیباست؟ آیا زیبایی یک امر ذاتی وچیز پایدار ومسلمی است و یا اینکه بستگی دارد [illegible] عادات وسلیقه های مختلف [illegible] امریست قراردادی قابل تغییر وتحول وغیر ثابت .

زیبایی درقاموس هنر، دارای مفهوم ومعنای وسیع تر و بیشتر است . از طرف دیگر خود

کلمه ی زیبایی باآنهمه رواج جهانی اش، معنای معین وساده ندارد .

وقتیکه مامنظرهٔ جالب ویاپیکر متناسب زنی را مشاهده میکنم، بی اختیار کلمه ی «زیبا» راتکرار میکنیم ولی آنچه در صورت و پیکر زن می بینیم، باآنچه درمناظر طبیعت بچشم ما میخورد، یکی نیست . لبخند یک کودک با منظرهٔ غروب آفتاب وحالت چشمان یک زن با کیفیت مهتاب شب چهارده یکسان نیست .

درآنصورت، زیبایی هم مانند هر امر عاطفی واحساس دیگر، بسته بنحوه ی فکر وخصوصیات روحی هنرمنداست .

«کانت» فیلسوف مشهور، هنر ا ران رابطه ی ظاهری ومحسوس بین علم واخلاق قرارداده است بعقیده ی او هنر تفریح آزادانه ی بیش نیست فروید، پیسکانالیست معروف هنر رااتصعید وتعالی غریزهٔ جنسی وتجلی تمایلات سرکوفته میداند ولی عده ی دیگر طرفدار این عقیده که کلیه فعالیتهای انسانی در اطراف تسکین وارضاء غریزه ی جنسی دور میزند نیستند .

«یونگ» و«آدلر» روانشناسان معروف ثابت کردند که جنسیت تنهاجنبه ی زندگی نیست، بلکه مسایل دیگری نیز درکوشش و تکاپوی خستگی ناپذیر انسان ودر ایجاد «هنر» دخیل است .

«تولستوی» نویسنده وفیلسوف بزرگ روس، هنر را یک وسیله ی تفنن و کسب لذت نمید اند، بلکه آنرا یکی از شرایط حیات بشری میشناسد .

مثلاً هنر هر چه باشد (خواه آنرا آیینه ی زندگی بخوانیم که صور گوناگون را در قالب محسوسی، منعکس مینماید... و یا آنرا زاییدهٔ احتیاج بگوئیم) یک پدیده ی عالی و انعکاسی از حیات اجتماعیست که توأم بامحیط و زمان، تغییر و آرایش وتکامل می یابد .

هنر موقعی خلق میشود که زیبایی بنحو نوینی ادراک شود و وزن وتعادل نوینی در هنر بکار رود .

پس آنگاه که زیبایی ادراک شد، موجودیت هنرصدق پیدا میکند .

هنر در حقیقت همان عشق و شور های فطری انسانیست که به زبان جانبخش موسیقی، نقاشی، شعر، حجاری... بیان میشود .

« گرعشق نبودی وغم عشق نبودی - چندین سخن نغز که گفتی که شنودی؟ »

هنر محصول فکر و ذهن بشر است که پیوسته در صدد می افتد عواملی را که طبیعت در اختیارش گذاشته است، تلطیف نماید و بحد کمال رساند .

نقاشی را شاید بتوان نخستین تجلی هنری بشر دانست.

حجاری و معماری تزیینی، تلاش دیگری است برای تجسم یا بقول «فروید» برافگندن هیجانات جنسی، ولی لذت و افرشعره موسیقی از اینجاست که هر دو از وزن و آهنگ بر خوردار است.

آثار هنری را از اینجهت دوست میداریم که اگر شادی افزا باشد، ما را شاد میکند، و اگر غم انگیز و وحشت خیز باشد، چون غمها و وحشتهای نهانی ما را بیدار و از نهان خانهٔ دل اخراج می کند، روح ما را تسکین میدهد. ملتفت باید بود: غمیکه از تماشای تراژیدی های دیگران بما دست میدهد، بمراتب ملایمتر از غمی است که از تراژیدی حیات خود مان در می یابیم.

ارسطو عقیده داشت که هنر وسیله ایست که برای تسکین خلجانها و آشوب های روحی، استماع موسیقی؛ تماشای تابلوی نقاشی یا صحنهای تیاتر، عواطف تند را بخود متوجه ساخته سبب آرامش می گردد.

شاید هنرمند در وهله‌ی اول نغمه‌ی دلپذیر خود را برای دل خود می خواهد و قصدی جز فرونشاندن هیجانات خویشتن ندارد، ولی چون هنرمند عضویست از اعضای اجتماع و بعلاوه از اجتماع پشتیبانی و تشویق میخواهد ناچار از اینست که عواطف و انتظارات جامعه را محترم شمارد و در اثر خود منعکس کند. «فرویدیزم»

هنرمند کیست؟

هنرمند کسی است که از روز ازل، هنر با خمیره‌ی او رشته شده و با نبوغ هنری چشم بدنیا کشوده باشد. وگرنه هنر کسبی نیست، بلکه ذاتیست.

طبیعیست که در حال فقدان قریحه و نبوغ و ذوق تنها با کوشش و مساعی شب و روزی، نمیتوان هنرمند شد.

هنرمند در لهیب آرزو های خود، تشنه و سرگردان بدنبال حقیقت بهرسو میدود و بدامان هر امیدی چنگ میزند...، آنگاه که واقعیات زندگی، بهآرزو های سرکش او لگام میزند، و با روحش بمعارضه می پردازد، هنر با شکوه و جلال خود، تجلی میکند و هست میشود.

فروید عقیده دارد که: هنرمند رنجور رهروی است که از درد هـای خود نالان است و پی درمان می گردد، میکوشد تا بشیوه‌ی خردمندانه‌ی دردهای خود را بیرون ریزد و روحش را از سموم آن نجات دهد.

پسیکانالیست ها پس از تحلیل بیوگرافیهای هنرمندان بزرگ باین نتیجه رسیده اند که هنر چیزی

جز انعکاس زندگی هنر مند نیست ومخلوقات هنری همانا نمایندهٔ هنرمندان اخلاق میباشند. مثلاً «هاملت» تجسیم شکسپیر و «ورتر» اساساً نمایندهٔ گویته می باشد .

پسیکانالیستها سعی کرده اند تا آثار ادبی و هنری وحتی فلسفی و علمی را ، آئینهٔ درد های شخصی ادیبان و هنرمندان و فیلسوفان و عالمان تلقی کنند وزیبایی پرستی «کتیس» مالیخولیای «بایرون» خوشبینی «براونینگ»، طبیعت پرستی «وردزورث»، مردم گریزی «اسولیفت» وعصیان «ایبسن ووایلد» را به آزمایشهای فردی آنان استناد دهند.

«محو کی از صفحهٔ دلها شود آثار من
من همان ذوقم که می یابند از اشعار من»
صایب

هنرمندان، بهترین آثارخود را بنا برشدید ترین مجذوبیتهای خود بظهور رسانیده اند ، لذا آثارشان واقعاً مجذوب کننده است .

هنرمند با آنکه رنجور است، طبیب حاذقی نیز میباشد، بیماریست که خود بموهبت طبابت آراسته است.

ابداع هنری والتذاذ هنری، هر دو شفابخش است ، باین تفاوت که هنرآفرین ،خود بدست خود درمان می شود ، ولی هنر دوست محتاج استعانت هنرمند است.

هنرمند درددل خودرا میگوید وباین ترتیب بیدرد و آسوده میشود، ولی هنر دوست درد دل هنرمند را که مسلماً شباهتی بدردهای خوداو دارد، میشنود و او را باخود همدرد و همزبان می یابد ....

هنرمند عاشق هنرش است واز هر آنچه مانع این عشق بزرگ وجاویدان میگردد، بیزار و متنفر است .

هنرمند حقیقی هیچگاه دنبال پول وثروت نمیرود، او همیشه آنقدر میخواهد که زندگیش تأمین گردد، ووسایل کارش فراهم آید .

هنر وهنرمند چگونه بوجود آمد

این سوالیست که جواب آنرا خالی از اشکال نمیدانند .

زیبایی واحساسات با بشر یکجا خلق شده است.

اگر «آدم» محو زیبایی پیکر «حوا» نبود، اگر سرود بلبل و چهچههٔ پرندگان بگوش انسان ذکی ومبتکر نمیرسید، اگر مناظر پرکیف وتحولات چار فصل نبود، اگر تابلوی هیجان

انگیز طلوع و غروب آفتاب و فروغ روح پرور مهتاب در شبهای تار وجود نداشت، اگر شرشر جویبار، وزوز پروانه، ابر و باران و رعد و برق نبود و بالاخره اگر ذوق و عاطفه و عشق و احساسات در وجود بشر سراغ نمیشد، آنگاه نه هنری بود و نه هنرمندی ... پس هنر و هنرمند با بشر یکجا خلق شده، انکشاف و نمو کرده و عاقبت هم یکجا نابود خواهد شد.

نقشهای که بشر اولیه در مغاره های کوه و بر سطح ناتراش سنگها میکشیدند و هم با نقش و تصویر افهام و تفهیم میکردند.... بعد تر که اشکال خدایان را بوجود آوردند مجسمه های ارباب انواع را ساختند ... در حد ذات اساسهای هنر را پی ریزی کرده صنعت نقاشی و مجسمه سازی، سپس معماری (و با بوجود آمدن خط) شعر و ادبیات، بعد اکت و تمثیل و دیگر هنرهای زیبا و صنایع ظریف را بوجود آوردند.

در گذشته‌ها، آنگاه که هنرهای زیبا درك میشد، توجه به هنر و صرف وقت در این راه و التذاذ روحی از آن، فقط بعده‌ی از توانگران و طبقه‌ی خواص اختصاص داشت. مردم عوام یعنی اکثریت افراد جامعه، بعلت تلاشهای روزمرهٔ زندگی و بدست آوری غذا و لباس، از ادراك این لذت بزرگ و نعمت معنوی، محروم بودند....

بالاخره باسیر تدریجی تاریخ، آن دوره‌ها سپری شد و روزی فرا رسید که توجه به هنر و صرف وقت در راه فرهنگ و سایر امور معنوی و فکری تعمیم یافته، هر فرد بشر از هر طبقه‌ی هست در این راه سهمی گرفت. و استفاده برد.

همین فرصت و امتیاز که برای استفاده از امور هنری عاید اکثریت مردم شد، در تاریخ اجتماعی کشورها تغیرات بزرگی پدید آورد.

همینکه سطح زندگانی مردم بالا رفت، آنوقت بجای فکر و خیال کسب روزی و در تلاش معاش بودن، اشتیاق بهنر و کسب فرهنگ و استفاضه از لذات معنوی در مغز مردم ستمکشیده شرار ه کشید و دایماً رو بافزونی گذاشت.

باتحولات عظیم صنعتی، گمان میرفت که شراره های هنر قدیم، فرو خواهد نشست و خصوصیات دوران جدید که آنرا دوره‌ی صنعت گویند، هنر را از میان خواهد برد، درحالیکه برعکس باظهور دوره‌ی صنعت مردم فراغت بیشتری بدست آوردند و کار فرهنگ و هنر بالا گرفت و همه‌ی مردم تمایل شدیدی نسبت به هنر و زیبایی و کمال معنوی نشان دادند:

همانطوریکه بازار صنایع اقتصادی رواج پیدا میکرد، و هنرهای زیبا هم رواج خود را بدست آورد، مخصوصاً قرن ۱۹؛ یک قرن تابناك از حیث عرض شدن ذوق و احساسات و میل تکامل

وترقی هنربود که شالوده‌ی رشد بیشتر را برای قرن حاضر بیادگار گذاشت.

درست در همان وقتیکه عقل و تجربه‌ی علمی، معنی خود را بادبیات میداد، هرروز هنرمندان زبردستی، در رشته‌های مختلف هنر قدعلم میکردند و از طرفی هم «اکسپرسیونیزم» و امثال آن ظهور نمود که اینهمه، مقدمه‌ی برای یک تکان شدید در عالم هنر بود.

این تکان صورت گرفت و امروز در هرگوشه‌ی جهان ندایی از پیشرفت هنر و تجدید فعالیت در دنیای صنایع ظریف» شنیده میشود و هنرمندان ملل مختلف بر مسیر تازه‌ی میروند، سبک و روش نوی اختیار میکنند.

هنر در افغانستان:

ولی در اینجا، در افغانستان عزیز که روزگاری مهد هنرهای زیبا و کارهای ظریف دستی بوده، مردم هنردوست و هنرمند، باصرف روزها و ماه‌ها وقت خویش، آثاری بوجود می‌آوردند، که از نگاه ظرافت و نفاست در جهان کم‌نظیر بود، نه راه تازه‌ی سراغ میگردد و نه در پیشرفت و احیای هنرهای باستانی، طوریکه باید و قسمیکه تحولات زمان و مقتضیات عصر کنونی ایجاب میکند، قدمی برداشته می‌شود.

آیا هنرمندان عصر گریکو بودیک، که باافکار عالی و احساسات رقیق آثار دیدنی و جاودانی بر کاشی، بر چوب، بر گچ، بر سنگ، بر دیوار و تپه‌ها بجا گذارند، جانشین و اخلافی، تربیت نکردند و یا ما نتوانسته ایم آنهمه «پرورده‌ها» را بدرستی حفظ و نگهداری کنیم؟

سالها هنر را بکمال بیدانشی تحقیر کرده ایم.

«ممثل» را بنام «مشله و مسخره» خوانده‌ایم «موسیقی نواز» را «دلاك، پست و بی غیرت» خطاب کرده ایم.

«نقاشی» را کار ابلیس گفته «هیکل تراش» را بت‌پرست خوانده‌ایم.

اینها همه چون خمپاره‌های مدهش، اساسهای هنری ما را فرو ریخته، کاخ «صنایع ظریف» را پاشان ساخت.

در هر صورت، درین دمیکه دیگران در راه پیشرفت و احیای هنر خود گامهای وسیعی بر میدارند، اینک ما تازه از خواب غفلت برمیخیزیم و مینگریم که چگونه بر تربت هنر خاك ریخته ایم.

کجا میتوانیم ادعا کرد که محیط ما هنرپرور نیست، ذوقهای هنری وجود ندارد، در دره‌های سرسبز و شاعرانه‌ی این سرزمین کهسار، استعدادهای خلاقه اصلاً نمیتواند انکشاف کرد؟؟

بی‌مبالغه اگر خاکستر سرد گمنامی و تعصبات خشک اهل غرض، از روی آتشهای سوزان هنر یکسوز ده شود، پرتو خیره کننده ی آنهمه اخگر های فروزان، تاریکیها را قلب خواهد شکافت و فروغی بجهان زیبایی و هنر خواهد بخشید.

سال گذشته که ریاست مطبوعات بابتکار تازه و بسیار معقولی دست‌زده، جوایز هنری را بهمه رشته‌های هنر تخصیص داد، درحدذات خود نخستین جنبش هنری بود که‌عده‌ای از هنرمندان مایوس را از ساحه‌ی گمنامی بیرون کشید.

این جنبش و ظهور چهره‌های هنری سبب رفع اندیشهٔ مشکل پسندانی گردید که منکر وجود هنرو هنرمند در محیط بودند.

درینجا معضله‌ی بوجودمی آید که آیا وجود هنرمندای برجسته، مخصوصاً در محیطیکه برای رشد، انکشاف، و انتشار هنر وقعی گذاشته نشود، بحال هنر وپیشرفت و ترقی آن چه ثمری بارخواهد آورد؟

دریکچنین محیطی که مردم بهنر و هنرمند نیازی نداشته ویااصلاً ندانند هنر چیست، وفور تعداد هنرمندان، هرقدرهم ماهر وارجمند باشند چه‌بهره ی‌خواهد داشت؟

آیا بی ذوقی جمعیت وعدم استقبال درست، آهسته آهسته سبب‌خستگی، پریشانی، آزار ورنجش آنان نخواهد شد؟ وباینصورت آن هنرمندان با ارزش وعالی قدریکه بعدم تشویق، بی اعتنایی وکرختی جمعیت مواجه میشوند، خواهند توانست‌شهکارهایی بوجود آورند وباعث گرمی بازار بی رونق هنر درمحیط، گردند؟ آیا خواهند توانست با روح افسرده، عظمت خیره کننده وافتخارات هنری گذشته را تجدید کنند.

درین‌حال میباید برای شستن سرو صورتی هنروبرای‌رونق وتهذیب صنایع ظریف درمحیط، اولتر آلودگی های‌ظرف را کناره کرد ومردم راآماده‌ی‌قبول وپذیرش آن نمود.

هنر مند ا ن ا فغا نستا ن :

صو فی عبدالحق بیتاب « ملک الشعرا» و لد مر حوم عبد الاحد عطا ر ، د ر سال ۱۳۰۶ ق در شهر کابل (گذر قصاب کوچه پل خشتی) بدنیا آمده ، تعلیمات ابتدایی را طور خصو صی و بعد برخی از کتب متداول عربی را توسط اساتید وقت کسب کرده است.

استاذ عبدالحق بیتاب درفن ادبیات بیشتر سعی نموده در راه اکما ل آن مجاهدت ور زید. درسال ۱۳۳۶ ق ، کمر بخد مت معارف بست و در لیسه‌ی حبیبیه (که نخستین مکتب عالی افغا نستا ن است) بحیث معلم ادبیات شامل گر دید وتاسال ۱۳۲۹ ق درین لیسه خدمت کر دو فعلاً سمت استادی پوهنځی ادبیات را دارد.

درسال ۱۳۷۱ق ، در اثر پیشنهاد وزارت معارف ازحضو رذات همایو نی ، بخطا ب «ملک ا لشعرا» سر افراز گر دید.

بااینکه لحن بیانش ساده وصحبتش صمیمانه است ، غالباً میکوشد «سخن تازه» آوردو بیان جد ید ی خلق کنند تاحلا وتش بیشتر با شد.

عده‌ی زیادی ازشعرای معاصر ، تلامذه‌ی او بودندوهستند غزلیات استاذبیتاب به‌سه هزار بیست میرسد بیتاب بشیوه‌ی بیان مرحوم قار ی عبدالله «ملک الشعرا» علاقمنداست و بارها گفته‌است که اگر قا ری نمیبود ، بیتاب ، بیتاب نبود.

آثا ر استاذبیتا ب :

مفتاح الغموض (عروض) تر جمان شافیه (صرف) گفتار ر وان در علم بیا ن دیو ا ن غز لیا ت

آثا غیر مطبو ع :

ترجما الکافیه (نحو) ، تر جمه‌ی منطق ، تر جمه ی موجز (طب) ، رسالة الفر وق الامراض (تر جمه) اصول الترکیب (ترجمه) ... ترجمه‌ی جزء اول کتاب علم الاجتما ع ازطبع مصر که مولفش بزبا ن انگلیسی «نیکلای حداد» است.

علاوه برتأ لیفات ، مدت پنجسال عضویت ترجمه و تصحیح «تفسیر حضرت شیخ الهند(رح) راداشتند که با مر ذات شهریاری ، از از ار دو به فارسی و پښتو ترجمه شده است.

د یوان بیتاب مشتمل است بر غزلیات ، قصاید ، قطعات ، رباعیات ، مخمسات وغیره ...

مجمو عه‌ی آثار ادبی «بیتاب» قابل قدر است وخاصتاً غز لیاتش درسبک هند باسلیم تهرانی شیوه‌ی مشترکی دار دودر پختگی به کلیم همدانی پهلو میزند.

استاذ بیتاب در دوره‌ی حیات، از شهر کابل خارج نشده است.

نمونه‌ی غزل استاذ.

دهانش نقطه‌ی موهوم واز وی کام میخواهم | چه شیرین مقصدی در عالم اوهام میخواهم
درین صحرا اگر کامی من ناکام میخواهم | همین با خود غزال چشم اورا رام میخواهم
نه شهرت انتظارم نی قبول عام میخواهم | به شهر گوشه‌گیری خویش راگمنام میخواهم
مرا یارای رفتن تا بپای خم نمیباشد | درین ره دستگیری ها ز پیر جام میخواهم
کجا مشت پرم را طاقت قید دگر باشد | بپای مرغ دل از سنبلش گلدام میخواهم
بهر مژگان زدن چشمش جنونم تازه میسازد | علاج خود عبث از روغن بادام میخواهم
زسیر باغ و بستانم نیست منظوردگر بیتاب | بیاد چشم سرخی نرگس و بادام میخواهم

خلیلی:

بناغلی خلیل الله «خلیلی» فرزند مرحوم میرزا محمد حسین «صافی مستوفی الممالک» در سال ۱۳۳۵ ق تولد یافته نخست به تعلیمات خانگی و بعد در مکاتب رسمی به تحصیل علوم پرداخته است.

این استاذ گرامی وسخن‌سرای معروف، در علوم عربی، صرف ونحو، فقه، تفسیر، معلومات مبسوطی فراهم آورده، در تحصیل ادبیات توجه خاصی مبذول داشته است.

استاذ خلیلی در اواخر عصر امانی بشغل معلمی وسر معلمی پرداخته، بعد بوزارت مالیه شامل خدمت گردیده است.

خلیلی درهنگام اغتشاش مدتی سر منشی و بعد مستوفی ولایت مزار شریف و در زمان اعلیحضرت نادر شاه شهید در هرات مصروف تألیف «آثار هرات» بود.

سپس مدت چهارده‌سال بمدیریت تحریرات صدارت ایفای خدمت مینمود.

خلیلی مدتی بحیث معاون پوهنتون و بعد بحیث منشی مجلس وزراء، سپس باحفظ آن پست، بحیث رئیس مستقل مطبوعات شامل کابینه شده، فعلاً بحیث مشاور مطبوعاتی ذات ملوکانه، وظیفه دارد.

خلیلی در محاسبه ودفتر داری احاطه کامل داشته، مقام عالی وارجمند وی درشعر وادب از نگاه هیچ فردی پوشیده نیست.

اشعار خلیلی باروح وآهنگ سحرآمیزی خواننده وشنونده را مجذوب میسازد.

آنگاه که آثار عالی هنری «خلیلی» با لاتر از فهم ونظری طبقه ی از مردم قرار گرفته انعکاس رقت انگیزی نموده است وگهی هم افکار احساسات در پیچه ی یک جهان تازهٔ فکری و دنیای زیبایی والهام را بروی این استاذ عالیقدر گشوده است.

اشعار خلیلی، شعراست. موزیک است، پردهٔ نقاشیست وبا لاخره مجموعه ی زیبائی وهنراست.

آثار مطبوع خلیلی:

آثار هرات، احوال وآثار حکیم سنایی، تاریخ سلطنت غزنویان، نگارش تفسیر شریف در ۱۴ جزء اول قران مجید (که تحت نظر علمای مرکز واستاد بیتاب طبع شده است) آرامگاه بابر، فیض قدس (شرح احوال بیدل) نواهان، منتخب اشعار، ترجمه ی یک قسمت از تاریخ فتوحات اسلامی- برگهای خزانی، نی نامه ی مولینا یعقوب چرخی.

آثاریکه آماده چاپ است:

جلدسوم منتخبات اشعار حی نامه حضرت جامی: با تصحیح وتعلیق استاد، فهرست کتب مخطوط کتابخانه ی سلطنتی- گزارش حیات

نمونه شعر:

ای طرفه غزال من تود ختر صحرائی پیدااز نگاه مست سر مستی و شیدائی

جان از تو بیفزایدزیرا که توجان بخشی دل از تو بیاساید زیرا تو دل آرایی

عشق آید وحال آید صد گونه جمال آید آنجا که تو از مستی درنازوخرام آیی

از خون دل آرم جام تا شام بیاشامی واز اشک ترا شویم تا صبح برآسایی

از یادکسی هرروز در پای تو گل ریزم هرچند تو از هر گل بویایی وزیبائی

گه با تو غزل خوانم از غصه مهجوری گه باتوسخن گویم از قصه ی تنهایی

هرچیزکه میپرسم باچشم دهی پاسخ
درفتنهٔ چشم توست خاموشی وگویایی

بناغلی عبدالغفور برشنا ولد مرحوم امیر محمد خان ، سال ۱۲۸۵ شمسی در کابل متولد گردیده ، دارای دو پسر میباشد که هردو در رشتهٔ برق و مهندسی ، در سویس و آلمان فارغ التحصیل شده اند.

بناغلی برشنا

بناغلی برشنا ، در رشته نقاشی در اکادیمی برلین و مونشن تحصیل کرده ، در رشته طباعت در «بارمن» واکادیمی « لایپسیک» محصل بود وشهادتنامه هائی از آن موسسات دارد.

ولی قبل از اینکه شهادتنامه بگیرد و قبل از آنکه در مکاتب هنری محصل باشد ، هنرمند بود ... روح عالی وعواطف سرشار از هنر وی برشنا را زیباپسند و مستعد با اظهار هنر خلاقه ساخته بود.

«برشنا» در اکثر رشته های هنر وارد است ، اما علاوه بر نقاشی (که بدرجهٔ استادی مهارت دارد) موسیقی و درامه نویسی را نیز انتخاب کرده وبفرمان استعداد سرشار ، بسرعت پیشرفته است.

هنوز بمدرسه داخل نشده بود که از طنین و آرمونی موسیقی بهیجان می آمد.

مادر بزرگ برشنا ، زن فاضله ی بود خط زیبا داشت وخوب رباب مینواخت.

این مادر بزرگ ربابی داشت «زیباچه» صدفکاری ، ساخت ماهرترین استاد وطن ، مرحوم واصل کابلی ». برشنا گاهگاهی در غیاب وی ، رباب را بصد حیله وزاری از تعاقدار گرفته بمشق وتمرین میپرداخت.

روزی مادربزرگ ، درحالیکه خلیفه قربانعلی نیز حاضر بود ، امتحان برادر برشنا رامیگرفت ...

آنوقت برشنا نیز ادعا کرد که میتواند رباب بنوازد. تعجب حاضران از مهارت وی در آن سن وسال ، غیرقابل تشریح است... در نتیجه همان ربابی که برشنا پیوسته خوابش میدهد ، بوی بخشیده شد وباین ترتیب مادربزرگ در عالم ماده ومعنی هنر را بنواسه اش ارمغان داد.

برشنا بعد از فراغ تحصیل در آلمان ، نزد مرحوم استاد معراج الدین درس موسیقی گرفت وبر موز موسیقی هندی آشنا شد.

نظر بهٔ برنشا درمورد موسیقی عیناً نظریه ایست که «اونه گر» هنرمند معروف داشته است ، او میگوید : « موسیقی تقلید نمیکند بلکه معادل آنچه را که ما در عالم حقیقی میبینیم ، در عالم دیگری از نو می آفریند ، وازهمین رو نه فقط بزرگترین هنرهایست ، بلکه بتنهایی ، جامعتر از مجموع هنر های دیگر است ، زیرا چیز هایی را میتواند با زگوید که جز بزبان موسیقی ، ترجمه ناپذیر است . »

گفته اند که هر هنرمند ، آفریننده است ، ولی بدون تردید ، برنشا نسبت باکثر هنرمندان بیشتر می آفرینند وکمتر تقلید میکند :

صدای برنشا ، گاهگاهی ثبت شده ، وسامعه های مشتاق را نوازش میکند .

درنوع خود کم نظیر ، دارای وسعت و کامل را ارتعاش جذاب وکاملا درخشان است . آنگاه که «امیسر اید» دو عالم فروشم دو بادام گیرم ... » تمام تار های وجود شنوند همر تعش میگردد وبهیجان میفتد .

نخستین استاد برنشا در شق درامه نویسی ، گی ، ی ، سینگ میبا شد که در قرن ۱۸ در آلمان میزیست . این استاد فن درام ، علاوه بر قشنگترین درامه ها ، ازقبیل : ناتان عاقل ، امیلیا گالوتی مینا فو ربار هلم ... وغیره آثار فنانا پذیری هم درفن درامه نویسی از خود بیادگار گذاشته است .

عشق برنشا بهنر نقاشی نیز از آوان طفولیت رشد کرده وبسان نهال باروری روی سایر خواسته هایش سایه افگنده است .

آنگاه که بدبستان میرفت ، هرجا تصویری میبود ، توقفش میداد ومسحورش میکرد حتی بعضاً بقدری مجذوب آن میگردید که ساعتها پس از زنگ شروع ، بصنف داخل میشد .

بعد یکا پی رسمها پرداخت . پدرش که مخالف نقاشی بود وعقیده داشت که در آخرت اینهمه تصاویر از برنشا ، روح میخواهد ؛ بار بار اورا مورد توبیخ و سرزنش قرار داده وحتی گاهی هم به لت وکوبش میپرداخت ولی یک قوه مجهول والتهاب سوزنده ، این هنر مند محبوب را بسوی هنر میکشید .

برنشا عقیده دارد که : هیچ چیز ، عظمت واحساسات مردم یکدورهٔ تاریخی را بهتر از صنایع زیبای آن عصر و زمان ، معرفی نمیتواند کرد . درقوم وملتیکه صنایع زیبا نیست ، گویا روح واحساسات نیست .

ما بعظمت و بزرگی یونان ، ایتالیا وعصر گریکو بودیک درافغانستان ، ازروی آثار تاریخی وصنایع ذاریف آن وقت که فعلا در گالریهای وموزه ها و بنا ها دیده میشود ، آشنا شده ایم . طوریکه جسم ما محتاج مواد غذایی است ، روح ما نیز به نقاشی موسیقی ، تیاتر ورقص و ادبیات احتیاج مبرم میدارد .

جمـا ل و ز یـبـا یـی چـه د ر بنـا ء یا شد یـا د ر لـبا س چه در شهر باشد یا در روستا ، حتی در آلات و ماشینهای تخنیـکی ، وابسته بصنایع ظریف است ولهذا دلپسند و فریباست .. ه

نقاش و بابعبارتی بهتر ، هنرمند ، جمال پسند است و انعکـاس احساسات او در جمال ماحول او می افزاید ...»

برشنا میگوید : «هنرمند واقعی ، کسی است که هنر را بحیث هنر دوست بدارد و آنرا وسیله ی برای جمع آوری ثروت و شهرت نداند . مجادله کنند ایشا ر نماید .

اگر از هنرمندان قرن ۱۹ فرانسه یاد آورده شده ، حیات بعضی از آنـها نرا کـه بنام «امپرسیونستها» یاد میشدند تحت مطالعه قرار بدهیم ، اعتراف خواهیم کرد که هنرمند حقیقی آنان بودند که حیات را باهمه مزایای آن وقف صنعت و مفکوره ها ی هنری خود نموده ، انقلاب عظیمی درجهان هنر وارد ساختند .»

برشنا از نگاه تیپ ظاهراً بیشتر به «گاری کوپر» هنرمند سینمایی امریکا شبیه است وباوصف اینکه سن برشنا از پنجاه تجاوز کرده است ، جوان زیبا ، رسا وشکست ناپذیر بدیده میخورد .

برشنا بقدری محو جهان هنر است که اکثر اوقات دوستان و شاگرد انش را نمیشناسد و یاغالباً اشتباه میکند .

برشنا عمـری در راه تـربیه ی استعـداد جوانان کشور صرف کرده وموفق هم بوده است .

صوفی :

ښاغلی عبدالحمید «صوفی» ولد نصرالله قندهاری درسال ۱۳۰۵ ق درشهر قندهار متولد گردیده ، بعداز اخذ تعلیمات ابتدایی نزد معلمان خانگی ، بمدارس رسمی شامل و به تحصیل وتکمیل علوم متداول پرداخت .

«صوفـی» درعلوم ریاضی ، طبیعی وهیئت ، بطور خاصی بذل مساعی نموده ، در رشته ی جغرافیه وتاریخ نیز معلومات زیادی اندوخته است .

ښاغلی «عبدالحمید» که درساحه علوم واخذ معلومات ، حدودی قایل نیست ، قناعت وتوقف را درین مورد بیمعنی دانسته ، درهرحال وهرموقع ، حتی الامکان بروسعت معلومات خـود افزوده است . چنانچه همین مفکوره توأم باد قت وعمق نظر ، سبب گردید که درفیزیک وکیمیا وهیئت جدید نیز تحقیقاتی نموده ، بسرمایه ی دانش خویش بیفزاید ،

«صوفی» درجهان هنر نیز سروکاری داشته خطاطی و میناتوری را نیز بدرجه ی اعلی آموخته و بکار بسته است .

درسال ۱۳۲۷ ق بامر اعلیحضرت سراج الملت والدین بساختمان تخت منزل باغ قندهار موظف گردید و درظرف پنج سال ، فن حجاری نجاری و رنگمالی را در قندهار رونق تازه ی بخشید (رنگ آمیزی داخلی گنبد خرقه ی مبارك با خطوط ثلث و کوفی ، از بهترین یادگارها ی اوست) .

درسال ۱۳۳۲ ق در فابریکه حربی موظف شد . در آنجا علاوه برادارهٔ امور تخنیکی باختراع یک توپ «خودفیر» (که ذریعهٔ آن تعیین نصف النهار میشد) وهم یک میل تفنگ اتوماتیک وآلهٔ مسافت نما ، موفق گردید .

«صوفی» درسال ۱۳۳۴ ق دو پایهٔ مقیاس «نصف النهار» بوجود آورد که اکنون یک پایهٔ آن درپای منار ساعت دلکشا و پایهٔ دیگر آن درباغ شاهی جلال آباد نصب است .

درسال ۱۳۳۹ ق بهتعیین مساحت اراضی مزارشریف موظف گردید که درضمن یکعده متعلمانرا درعلم مساحت تربیه نمود . جغرافیهٔ مزارشریف بانقشهٔ مکمل آن تألیف کرد .

درسال ۱۳۰۲ ش ، بریاست تعدیل صنایع مقرر شد و در سال ۱۳۰۵ ش ، امور ریاست صکوك نیز بوی سپرده شد . صنعت نساجی ، حجاری ، رنگمالی ، ریزه کاری ، صابون پزی وکاشی سازی نیز دراثر توجهٔ وی رونق گرفت . طبع تکتهای پست وبانکنوت ها تحت نظر وی بعمل آمد .

درعهد سلطنت اعلیحضرت شهید (۱۳۰۸) بریاست مطبوعات مقرر گردید :

درسال ۱۳۳۰ ش ، بساختن آلهٔ «المیزان موفق شد که در ترتیب جنتری موثر است. سیرآفتاب را باتعیین درجه ودقیقه طلوع وغروب ایام آینده نیز نشان میدهد :

مباغلی صوفی عبدالحمید بفارسی و پښتو شعر میگوید ولی فرصت مساعدت نکرده است تا آثار پراگندهٔ خودرا جمع آوری کند .

اینک نمونهٔ کلام :

صوفی اگرت خیال مستی است بیا — ور میل دلت بمی پرستی است بیا
یک جرعه زجام عشق او نوشیدن — بهتر زنشاط وعیش هستی است بیا

حسینی

سید محمدداود الحسینی ولد سیدمحمد اسمعیل «ذبیح» تعلیمات ابتدایی را نزد پدرش آموخته، بعدعلوم فقه، احادیث، صرف و نحو، عقاید، قرائت عربی، علم تجوید ومعانی وبیان را نزد اساتید بزرگ آن دوره، فرا گرفته، تعلیمات عصری را دردارالمعلمین آن وقت، بپایه‌ی تکمیل رسانید.

سید داود حسینی

درفن خطاطی نخست شاگرد پدرش بوده، بعدخطاط معروف وچیره دست «میرعطامحمد شاه قندهاری» وی را رهنما بوده است.

استادان «خط» هنرخطاطی او را ستوده، آنرابشیوه‌ی «میرعماد حسینی قزوینی» میدانندچنانچه مرحوم قاری عبدالله «ملک‌الشعرا» دروصفش گفته است:

خط داود ماز شیوه‌ی خوب
بخط میر عماد مانند است

سیدداودحسینی علاوه بر اینکه درشکست و نستعلیق آثارگرانبها بوجود آورده است، بخطوط دیگری نیز مانند ریحان، کوفی، نسخ، وثلث نیزقدرت دارد.

این هنرمند مقتدر، درفن کوچک نویسی نیزمهارت بسزائی داشته، روی یکدانه برنج باریک «بسم‌الله والحمد وسوره‌ی قل‌هوالله، اسم وسنه‌ی تحریر» را گنجاندهست. همچنان بارها دیده شده است که‌حسینی دریک سانتی مربع، ۲۷۰۰ حرف‌را گنجانیده است که این نمونه‌ها درموزه‌ی کابل موجود میباشد.

«هتلر» قاید آلمان نازی، دربدل دریافت یکی ازآثار «کوچک نویسی» استادحسینی تشکرنامه‌ی فرستاده، لیاقت‌اورا تمجید کرده بود.

گذشته ازآن، مختصرسوانح «اتاتورک» وسوانح «عصمت‌اینونو» را بالای دوعدد برنج باریک تحریرکرده که فعلاً درموزیم استانبول وانقره حفظ گردیده است.

استاد حسینی بفنون دیگری‌هم مانند حک کردن‌ونوشتن روی آیینه، رسامی، شبکه‌کاری، میناتوری، ابری‌سازی، سیاهی سازی ورنگ سازی نیزدسترس دارد.

درشعر وادب نیز قدرت داشته قصاید وغزلیاتش بیشترتصوفی می باشد.

از بدگوئی وغیبت متنفر است وافرادجدی و متعلمان کوشان وفعال را دوست میدارد.

متباقی حسینی‌پهلوی بعضی مشغولیت دیگر، تقریبا عمرخودرا درراه معارف و فرهنگ مملکت و تدریس ورهنمایی اولادوطن صرف کرده است و فعلا نیزیکی ازماموران عالیرتبه‌ی معارف است.

بناغلی حسینی در دوران حیات رسمی و هنری خود بمکافات زیاد مادی و معنوی نیز نایل گردیده است.

* * *

فرخ

بناغلی محمد فرخ ولد احمد کاظم، شصت سال دارد و تا صنف سوم فاکولته ی طب ترکیه تحصیل کرده است.

بناغلی فرخ افندی

فرخ علاوه بر اینکه استاذ موسیقی است، در رشته ی رسامی نیز مهارت کافی دارد.

۱۲ سال داشت که بنقاشی آغاز کرد ولی حوادث زندگی او را از تعقیب آن (طوریکه لازم بود) باز داشت. فرخ موسیقی را بیشتر از سایر هنرها دوست میدارد و شاگردان زیادی را درین رشته تربیه و رهنمایی کرده است.

عقیده ی فرخ درمورد موسیقی، شبیه عقاید موسیقی نوازان بزرگ جهان است که گفته اند: «معمار، حجار و نقاش هریک با مواد ثابت و پایدار سروکار دارند ولی «اصوات» که وسیله ی کار موسیقی دان است، بلافاصله پس از اینکه بوجود آمد، خاموش میگردد، محو میشود جز خاطره ی از خود باقی نمیگذارد. موسیقی دان باید با چنین وسیله ی ناپایدار وبی دوامی گوش را بنوازد، ذهن را برانگیزد و روح را بهیجان درآورد.»

فرخ بعد از فوت والدینش، شش ساله بود که نزد مادر کلانش رفت و به تحصیلات پرداخت؛

از اینکه بسن ۲۱ رسید، نیشهای پیهم و مکرر اقارب مادر را تحمل نتوانسته، بار فیقش عازم پاریس گردید. آنوقت فرخ میتوانست بمهارت تمام ویلون، پیانو و عود بنوازد و در ظرف ۱۵ دقیقه پورترت افراد را بوجود می آورد.

از این هنرها در پاریس استفاده کرده و تأمین معیشت مینمود.

بالاخره توسط محمود بیگ طرزی وارد افغانستان شد، کارش تاحدی رونق گرفت، آخر الامر «فرخ» بمرض اعصاب دچار شده دست راستش مرتعش گردید و دیگر نتوانست

شیرمحمد نی نواز سابقه‌دار ترین همکار کابل رادیو

صنعت سوزن‌دوزی (غزنی)

بهنررسامی ادامه دهد ولهذا مجدداً بموسیقی توسل نمود و پس از تقاعد نیز این هنر را تعقیب کرد و فعلاً بحیث مریک دایرکتر «بند وال ننداری» ایفای وظیفه می نماید.

فرخ عقیده دارد که شاگرد اش بزرگترین نقاشان وطن است.

از هنرمندان کشور به بناغلی برښنا، غوث الدین رسام، نیز از سایم سرمست، ننگیالی علاقمند است.

فرخ از حضور اعلیحضرت معظم همایونی بدریافت «لوی مدال هنری» سرفراز شده است.

*

غوث الدین

بناغلی غوث الدین ولد مرحوم غلام محی الدین: ٤٧ سال دارد و تحصیلاتش تا صنف ۱۲ مکتب صنایع است.

ولی قدرت و تظاهرات هنری وی منحصر به نتیجه ی یکرشته تعلیمات درسی وکلاسی نیست فردیکه فطرتاً هنرمند است، متکی بفورمولهای کتب نمیباشد، هما نطوریکه آدمی برای ادای مقصود، نیازی باشناسایی بدستور زبان و قواعد صرف و نحو ندارد

بناغلی غوث الدین

بناغلی غوث الدین به هنر های موسیقی، مجسمه سازی و «اکت وتمثیل» نیز اظهار علاقه مینماید.

وی از سن هشت سالگی با عشق و علاقه ی مفرطی بنقاشی آغاز کرده، در راه اکمال آن مساعی شبانروزی وخستگی ناپذیری را متحمل شده است.

آثار غوث الدین علاوه بر اینکه نماینده ی ذوق و احساسات اوست، بطبع اجتماع وروحیه ی مردم محیطش نیز اقرب است.

از همین جهت بدون اینکه او خود ملتفت باشد، بین اکثریت مردم هنردوست محبوبیت دارد.

آثار غوث الدین بیشمار است ولی بزرگترین تابلوی خود، «تصویر بزکشی» را میداند و بهمان بیشتر علاقمند است.

این هنرمند محبوب در ترسیم آثار خود نه تنها حرکات و اعمال مختلف انسان را نشان میدهد بلکه نمایشگر عواطف انسانی از قبیل اندوه، تنهایی، مسرت و عکس العمل های گوناگون روحی

است » غوث الدین باقدرت کم‌نظیری که ناشی از طبع پرشور و ذوق عالی اوست، باآثار ش جان میدهد که غالباً موزون‌تر، زیباتر و مرغوبتر از عکاسی های عادی، بیرون میشود».

غوث الدین آثار بیش‌قیمتی بوجود آورده است و یگانه مشوق، حامی و سایق کار خود هم ذات شهریاری پادشاه محبوب مارا میداند.

غوث الدین در دوره‌ی حیات هنری خویش مکافات زیاد مادی و معنوی دیده است نقاشی موصوف در نمایشهای (آسیایی و افریقایی) در مصر مورد توجه واقع شده و تصدیقنامه‌ی هم بضمیمه‌ی یک نشان هنری از طرف وزارت فرهنگ مصر بوی تفویض شده است.

شهکارهای این هنرمندتوانا غالباً زمینه‌ی الهام هنرمندان نوکاربوده شاگردان زیادی هم تحویل اجتماع کرده است.

غوث الدین از هنرمندان معاصر وطن به استاذ بزرگ (بناغلی برشنا) علاقمندبوده وآثار بناغلی کریمشاه را میپسندد.

استاد غلام حسین

بناغلی غلام حسین ولد عطاحسین، هفتاد سال دارد و ۲۲سال را در راه تحصیل هنر موسیقی صرف کرده است.

«استاد غلام حسین سه بار عروسی کرده است. وی آرزو دارد تا اخیر عمر بحیث یک موسیقی دان عرض وجود کند واین هنر بدیع که با شیر اندرون شده وحیاتش را رونق داده است، باید باجان بدرشود».

این استاد موسیقی وهنرمند محبوب، گذشته ازاینکه محافل هنردوستان را همیشه گرم کرده، پیوسته عواطف را بشور آورده است، شاگردان زیادی را دراین رشته تربیه کرده به ثمر رسانیده است.

استاد عقیده دارد که این نهالان مثمر یکه افتخار باغبانی وزاهتمامش راداشته است، روزی فـرا خواهد رسید که بوستان هنری کشور رارونق بدهد وبرروان او درود بفرستند.

استاد غلام حسین درمورد موسیقی عقیده دارد که چون بذوق عام وخاص ارتباط دارد، نسبت به دیگر رشته های صنایع ظریفه، بفرسخها جلو رفته است وهمه‌دل پسنداست.

«غلام حسین» به‌کمپوزهای ساخته‌ی خودش ازقبیل: «گلفروش» خواندن پـرویـن، «دوش بیادت نگارا گریه‌مستانه کردم» خواندن خیال و فرشته «من ویارومـاه و مینا ـ میخور شگوار با شـد» خواندن برنا علاقه‌ی بیشتر دارد. استاد ارمونیه و پیانو را نیکو می‌نوازدوسایرآلات موسیقی را نیز با لطف خاصی بصدا می‌آورد:

ـ بناغلی «غلام حسین» در بدل خدمات طولانی اش درراه موسیقی ، اخیراً باخذ «مدال هنر» نایل گردید .

ـ از هنرمندان داخلی به بناغلی نخلاند و خیال متوجه واز استادان خارجی به استاد فیاض خان واستاد امیرخان ارادت دارد .

جلیا

بناغلی عبدالرشید جلیا ولد مرحوم ناظر اسمعیل خان ۴۸ سال دارد وتعلیمات خودرا در داخل وتا حدی هم درخارج تکمیل کرده است .

بناغلی جلیا قبلاً درشق طبابت تحصیل میکرد ویا دیگران او را دراین راه که خلاف مسیر آرزو هاوتمایلات او بود ، گماشته بودند ، ولی این هنرمند محبوب بیش ازاینکه محصل سربراه «طب» باشد یک شاگرد مستعد «هنر» بود . جلیا قبل ازاینکه «سیرنج» را بکف گرفته موفق شود بحیث یک طبیب حاذق بتداوی امراض جسمی مردم بپردازد ، باتمثیل ودیرکت دراماها پرداخته میل داشت بمعالجه ی روحی افراد اکتفا کند و این شاید از نگاه اهمیت ، در درجه ی پایینتر (نسبت اولذکر) قرار نگیرد .

«جلیا» بمقام شامخ وارجمند «هنر» پی برده وبدان احترام دارد . ازهمین جهت است که ازکلمه ی «مهارت» تکان خورده ، میگوید : بهیچ هنری «مهارت» ندارم ، ولی شرق دارم مثل خوبی باشم ...

اکنون او رهنما ورهبر هنری یکعده از جوانان نو مشق است وهم دردراماهاییکه نقشی داشته است (بتصدیق هنرمندان دیگر) واقعاً موفق بوده ، رولش را استادانه ایفا کرده است .

«جلیا» علاوه بر اکت وتمثیل ، بعکاسی نیز علاقه دارد ، ولی تاهنوز در جوایز عکاسی اشتراک نکرده است .

«جلیا» دراماهایی بنام «سیما ، دو عشق ، وسیاه پوش» نوشته که چندین بار در صحنه ها بمعرض نمایش قرار گرفته است . این دراماها عموماً روحیه ی ملی داشته ، با جنبه های انتقادی واجتماعی آن زمینه ی دلچسپی وانتباه مردم گردیده است .

قد ، چهره واندام « جلیا » زیبا نیست ولی همینکه دهن بصحبت بگشود ویا پرده ی «ستیژ» بالارفت او سراپا زیبا میشود ودرجهان زیبایی غرق می گردد .

« جلیا » در راه هنر ، بموانع ومحرومیت ها وحوادث ناگواری برخورده است که تشریح آن خواننده را شاید کم حوصله سازد .

«جلیا» نظر یه دارد که جهته احیای هنرهای زیبا در افغانستان ، باید مساعی بیشتری رامتحمل شد واهمیت آنرا بیشتر از یک دبستان بزرگ دانست .

جلیا ، تیاتررا عالیترین مکتبی می داند که برای رهنمائی وتربیه ی افراد بی تعلیم وکم سواد مؤثریت کامل دارد .

صمد آصفی

بناغلی عبدالصمد آصفی ولدحاجی محمد آصف ، در سال ۱۳۱۱ شمسی در کابل متولد گردید .

بناغلی آصفی

علاقه ی که بلسان آلمانی داشت «آصفی» را به پوهنځی نجات کشید ، چون بدرجه ی اعلی شهادتنامه گرفت ، نظر بذوق وعلاقه ی سرشاری که به فن عکاسی داشت وازآوان طفولیت بدان منهمک بود در رشته ی « فوتوژورنالیزم » از طرف مطبوعات ؛ عازم آلمان گردید واین مصادف بسال ۱۳۳۱ بود .

« آصفی » تحصیلات ابتدایی را درانستیتوت شهر مونشن آلمان در ظرف دو سال بپایان رسانیده ، متعاقباً به تحصیل فلمبرداری اخباری درانستیتوت « فلم پوهنتون » مونشن پرداخت

سپس برای مدتی هم در قسمتهای مختلف فلمهای اخباری مشغول مطالعات و ازدیاد معلومات هنری گردید .

« آصفی » در سال ۱۳۳۶ بوطن عودت نموده فعلاً بحیث کفیل مدیریت عکاسی و فلمبرداری مطبوعات ایفای وظیفه میدارد .

وی ازنگاه مسلک بکلیه هنر های زیبا سروکار دارد وجنبه های هنر را در فوتوهای که برمیدارد ، بیشتر مراعات میکند .

بسم الله الرحمن الرحیم

الهی همه از تو ترسند عبدالله از خود

زیرا که از تو همه نیک آید و از

عبدالله همه بد الهی اگر کار

بگفتار است بر سر همه تاجم

و گر بکردار است بسر مایه مور و پشه محتاجم

آصفی صنایع ظریف را عامل موثر ارتقای ذهنی و انکشاف روحی جماعات بشری میدانند.
وی بدو اثر خود ، بیش از دیگران علاقه دارد :
نخست « هر یکین سرخ » و دیگر « ماهیگیر » ...
ښاغلی آصفی هنوز خیلی جوان است وساحه‌ی وسیعی برای فعالیتهای هنری خود پیشرو دارد .
وی از هنر مندان معاصر وطن به ښاغلو خلیلی-پژواك -آئینه ، برشنا رشید لطیفی استاد محمد عمر استاد غلام‌حسین بینا و بیسد و از هنر مندان خارجی به‌جان کوکتو (رسام ، نویسنده وریژیسور معروف وفرانسه) یکتور دوسیکا (رژیسور و ممثل توانای ایتالیا) چاری چاپلین (ژنه کومیک فلم و صحنه) چایکوفسکی (آهنگ ساز معروف)و غیره.. علاقه‌ی مخصوص دارد .

دکابل ولایت

تشکیل :

ښاغلی عبدالعزیز والی کابل

دکابل والی	و ، ج میر عبدالعزیز
اداری مدیر	ښاغلی ولی محمد
مدعی العموم	...
د پوهنې لوی مدیر	محراب الدین
داستخباراتو مدیر	ښاغلی ملاګل
دپلټنې مدیر	ښاغلی عبدالشکور
داحصائیې مدیر	ښاغلی غلام حیدر دکفیل په حیث
دفوایدعامې لوی مدیر	ښاغلی فضل حق
دعدلیې محاکم :	
دمرافعې قاضی	ښاغلی غلام نبی
دوثایقو دمحکمه قاضی	ښاغلی محمدشیرین
دابتدائیې دمحکمې قاضی	ښاغلی محمدیونس
مستوفی	ښاغلی نور احمد
دواردا تو لوی مدیر	« محمد آصف
دواردا تو مدیر	« نور احمد
« « «	« محمد غوث
دمحاسبې مدیر	« غلام فاروق
داملا کو دمدیریت کفیل	« محمد رسول
دتحصیلې مدیر	« محمد کریم
دانسپکتور مدیر	« محمد اکبر
دامنیې قوماندان	ښاغلی دین محمددلاور
دپلیسو سر مامور	« عبدالاحد
دامنیې مدیر	« عبدالحمید
دحقوقو دمدیر کفیل	« نور احمد
دلوازمو دمدیر کفیل	« محمد نبی کریمزاده
دداېزنګې لوی حاکم	« ښاغلی محمد عثمان
دلوګر « «	....

دکو هدامن لوی‌حاکم   بناغلی محمد عثمان

تقدیر نامه‌ها:

بناغلو فضل حق مدیر عمومی فو اید عامه و بناغلی محمدعلی مهندس مدیریت فوائدعامه‌و لایت کابل باخذ تقدیر نامهء درجه سوم موفق گر دیده اند:

امور عرفانی:

مکاتبی که‌در ظرف سال گذشته درمر بوطات ولایت کابل تازه افتتاح شده ویاار تقا یا فته است.

مکتب ابتدائی‌بر کی برك از اول حمل ۱۳۳۸ متو سط گر دیده است.

» » جلریز

» » فرزه

» دهاتی‌باغ علم کوهدا من

» » خلا زایی

» » ذ مه

» » سنگ شانده بهسود

» » جاگه‌دائمر داد ور دگ

» » نسوان پغمان

» » دهدانا

» » قلعه وزیر

» » جلگه

» » گمران

....

امور ولایت کابل

تعمیرات :

عمارت باکترولوژی چار منزله ساخته وآهن پوش گردیده است.

تعمیر سرویس جراحی علی آباد دو منزله ساخته ، آهن‌پوش ، رنگمالی ، خشت‌سمنتی فرش باتشناب‌های آن تکمیل گردیده است.

تعمیر گلخانهٔ علی آباد سه‌منزله وقسمتی از ان دو منزله تکمیل گردیده‌است.

کارتعمیر ماشین دیزلی بصورت یک‌منزله وآهن پوش ، دیوارهای احاطه باغ علی آباد پخته کاری و تکمیل گردیده است .

سرکهای داخلی شفاخانهٔ مستورات فرش وکبل‌کاری میدانهای آن تکمیل و تعمیر جدید آن تاپوشش رسیده است.

تعمیر جدید مکتب‌شیوه‌کی بصورت یک منزله وآهن‌پوش تکمیل شده است.

» » » بتخاك » » » تا سر تاق‌رسیده‌است.

» شفاخانه کلنگار لوگر جاری وقسمتی از آن کانکریت وپوشش‌گردیده‌است.

احاطهٔ مکتب‌زنگی‌سیدان تکمیل ورنگمالی اتاقها و ترمیم‌عمارت آن تکمیل‌گردید.

» » چار قلعه‌چار دهی » » » » » »

» » چهلستون » » » » »

قسمتی از تعمیر حفظ ومراقبت قرەباغ تاپوشش رسیده کارباقیمانده‌جریان دارد.

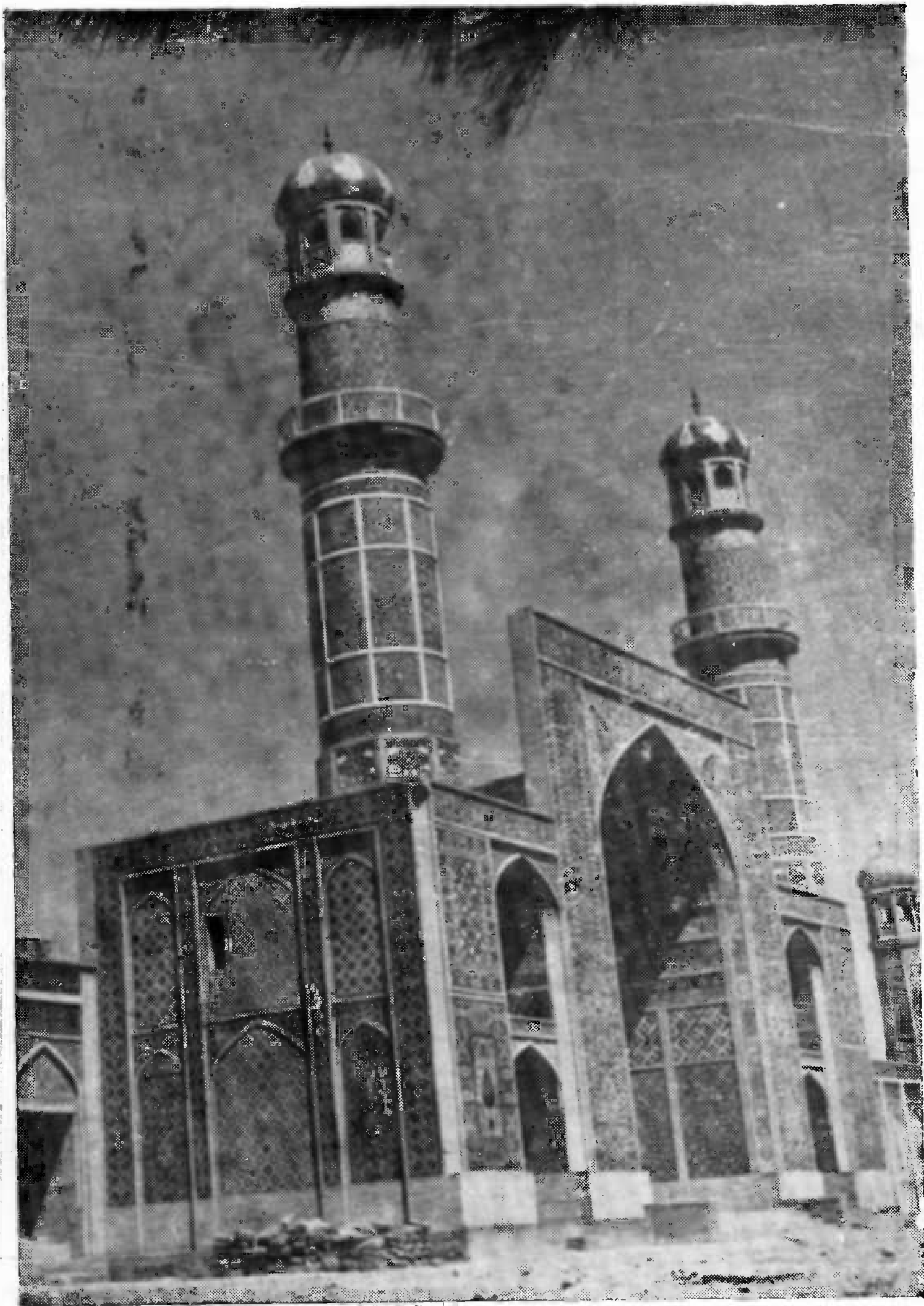
کار باقیمانده برج ماشین اطفائیه ، ترمیمات ورنگمالی جدید مطبخ وگراج گمرك با برج برق وآب رو عمومی تکمیل شده است.

تعمیر حکومت بگرامی وده سبز مجدداً اصلاح وکارفرش‌سمنتی وغیره ترمیم آن‌ادامه‌دارد.

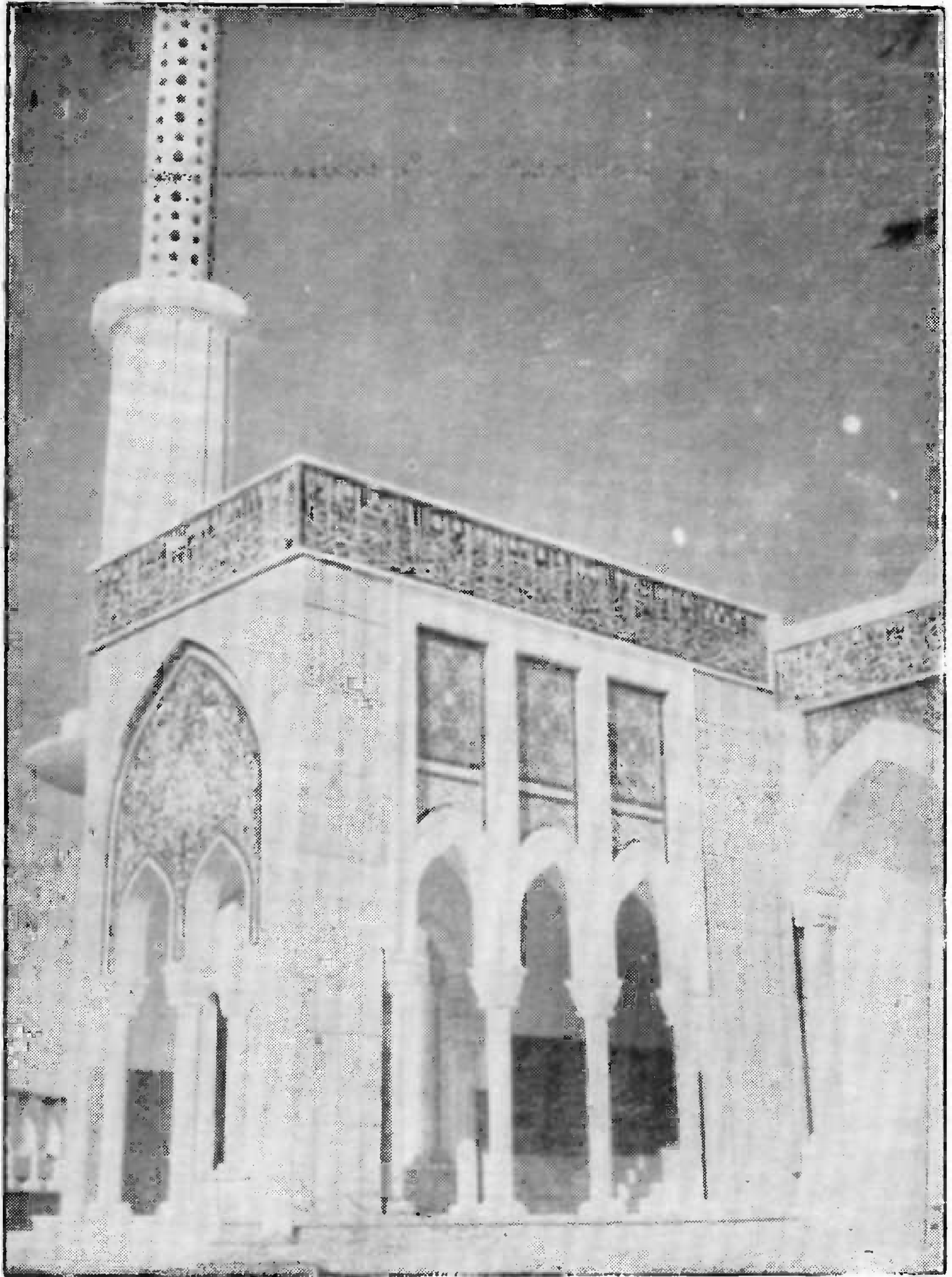
تعمیر گلخانهٔ سفارت فرانسه‌باتهداب عمارت جدیدوآهن‌پوش گراج هاوتشنابهای آن‌تکمیل گردیده

تعمیر جدید لیسه خوشحال خان که‌از ۱۵ ثور ۱۳۳۸ آغاز یافت بشدت پیش‌میرود.

رنگ‌اندازی ، فرش‌سنگی دهلیز ها ، پخته‌کاری جویچه‌هاو تسطیح برنده‌های عمارت نو ونخی های غازی وتخنیک ثانوی تکمیل گردیده‌است.

مسجد جامع هرات

مسجد شیرپور

سنگ‌کاری ، خشت‌کاری ، آهن‌پوش و پلسترکاری تعمیر معاینه‌خانه مرکزی تکمیل شده رنگمالی و ترمیم عمارت سابق فرش و رنگمالی منزل اول عمارت سوم اکسر یز ختم گردیده است خشت‌کاری منزل دوم چوک بریکوت و پلسترکاری منزل اول تعمیر مذکور جریان دارد.

خشت‌کاری ، مکتب قلعه مرادبیگ تا حصه‌ی قیچی پوش رسیده سنگ‌کاری و فرش سنگ روباخانه هاتکمیل گردیده

امور اداری :

درمجلس مشوره درجریان سال گذشته (۷۴۰) فقره‌ی جزایی و ۲۴۵ دوسیه دیگر نیز فیصله گردیده‌است همچنان ۴۵۶ فقره‌ی اداری با ۱۵ فقره‌ی محاکماتی فیصله گردیده است .

د کابل ښاروالي

تشکیل

ښاروال ښاغلی محمد صدیق

ښاغلی محمد صدیق کابل ښاروال

منشي ښاغلی محمد کبیر

د انجمن غړي :

ښاغلی محمد محسن، فدا محمد فدائی، احمد میررویان، عبدالحکیم، محمد نعیم، سید منورشاه .

د تشکیلاتو رئیس ښاغلی امیرالدین عبادی

دکار او ساختمان رئیس « عصمت‌الله عنایت سراج

اداري رئیس « محمد نبی

د پلټنې رئیس	ښاغلی عبد الغفور عر فا نی
دقلم مخصوص مدیر	« محمد طا هر
دذاتیی مدیر	« نو ر احمد ملا ل
دلو از م مد یر	« فقیر محمد
دکا بل ننداری مدیر	« عبدالر شید جلیا
دپامیر دجریدې مسئو ل مدیر	« سید عز یز الله مر موز
داحصائیې مدیر	« ضیأ لد ین امیر ی
دعامه خد ماتو مدیر	« محمد عیسی یعقو بی
دپانو مد یر	« محمد اسماعیل حصا ر ی
دنقد ی محاسبې مدیر	« حا جی محمد انو ر
دجنسی « «	« محمد ا کبر
دو ار داتو لو ی مدیر	« صا لح محمد
دپغمان ښار و ال	« عبد الو دو د
دتنظیفاتو لو ی مد یر	« عبد ا لر حمن
دصحی مد یر	« د کتو ر محمد اسما عیل طاهر ی
دترا فیک مدیر	« امان الله حیدر ی
دفنی او ساختمان لو ی مدیر	« غلا م حید ر
دکار مد یر	« عبدالبصیر سمیعی
مهندس او دکار او ساختمان دریاست مشاو ر	« رمضا ن
مهند س	ښاغلی تا ج الد ین
ا نجنیر	« عبد ا لغفو ر
دبرښنا مدیر	« محمد طاهر

داو بو رسو لو مدیر	بناغلی عبد المجید اند یشه
« « فنی مد یر	« محمد اصغر
دلمړی ناحیې مد یر	« محمد حیدر
د۲ ناحیې مدیر	« روح الله مهتدی
د ۳ « «	« محمد کبیر
د ٤ ناحیې مدیر	بناغلی عزیز احمد پنهان
د ٥ « «	« غلام د ستگیر
د ٦ « «	« عبد ا لجلیل
د ٧ « «	« عبد ا لحمید
د ٨ « «	« رحمت الله
د ٩ « «	« محمد الله
د ١٠ « «	« غلا م رسول

عمارات جدید دریکوت مینار عبدالوکیل خان (کابل)

د ورځنمای میوند واټ با آبده میوند (کابل)

امور ښاروالی کابل

قیرریزی :-

درین تازگی ها که متخصص قیر به کابل رسید، فعالیت قیرریزی در نقاط ذیل آغاز یافت :

سرك شیرپور از حصهٔ قبر شهید تا ایستگاه سرویس، ۳۶۹تن اسفلت در ۴۰۰۰ متر مربع :

سرك باغ بالا اسفلت ریزی طبقه اول ۴۷۳تن و طبقه‌ی دوم ۵۲۹تن .

از چهارراهی ده‌بوری تا میرویس میدان قیرریزی طبقه سوم ۱۰۵۴ تن در ۱۲۰۰۰ متر مربع :

سرك مقابل وزارت معارف قیرریزی طبقه سوم ۴۹ تن در ۵۰۰ متر مربع .

ترمیم جاده ها :

سرك های میدان هوائی، تاپښتونستان وات، مقابل بانك ملی، جاده‌شاهی باغبانکوچه، مقابل سفارت شوروی، مقابل شفاخانه ابن سینا، سرك شیرشاه‌مینه از مینار عبدالوکیل خان تا میرویس میدان ترمیم گردیده برای ترمیم و نگهداری موترهای فابریکه قیرریزی و غیره ماشین‌های ښاروالی یکنفر متخصص استخدام گردیده و ۱۴ عراده موتر روسی به مبلغ ۵۲۹۲۰ دالر و تخمیناً ۱۵۰۰ تن قیر خریداری گردیده است .

ساختمان و ترمیم :

کانکریت کاری خشت کاری استرکاری سمنت منزل اول و سوم عمارت جدید ښاروالی انجام یافته قسمتی از سنگ مرمرشانی مسجد شریف پل خشتی صورت گرفته است .

آهن پوش، گچ کاری، چوب کاری آئینه‌خانه تعمیر گل‌خانه شهاب الدین میدان تکمیل و برخی از کارهای دیگر آن جریان دارد .

نصب و تمدید چراغهای دو طرفه خیابان‌های شهاب الدین میدان و کاشی کاری مسجد شریف آن انجام یافته است .

پل شفاخانه قوای مرکز، ترمیم و اصلاح پل باغ‌عایمردان، ترمیم دیوارهای لب دریای کابل کار پارك پروان مینه، مجرای آب کارته آریانا وغیره .انجام یافته است ؛

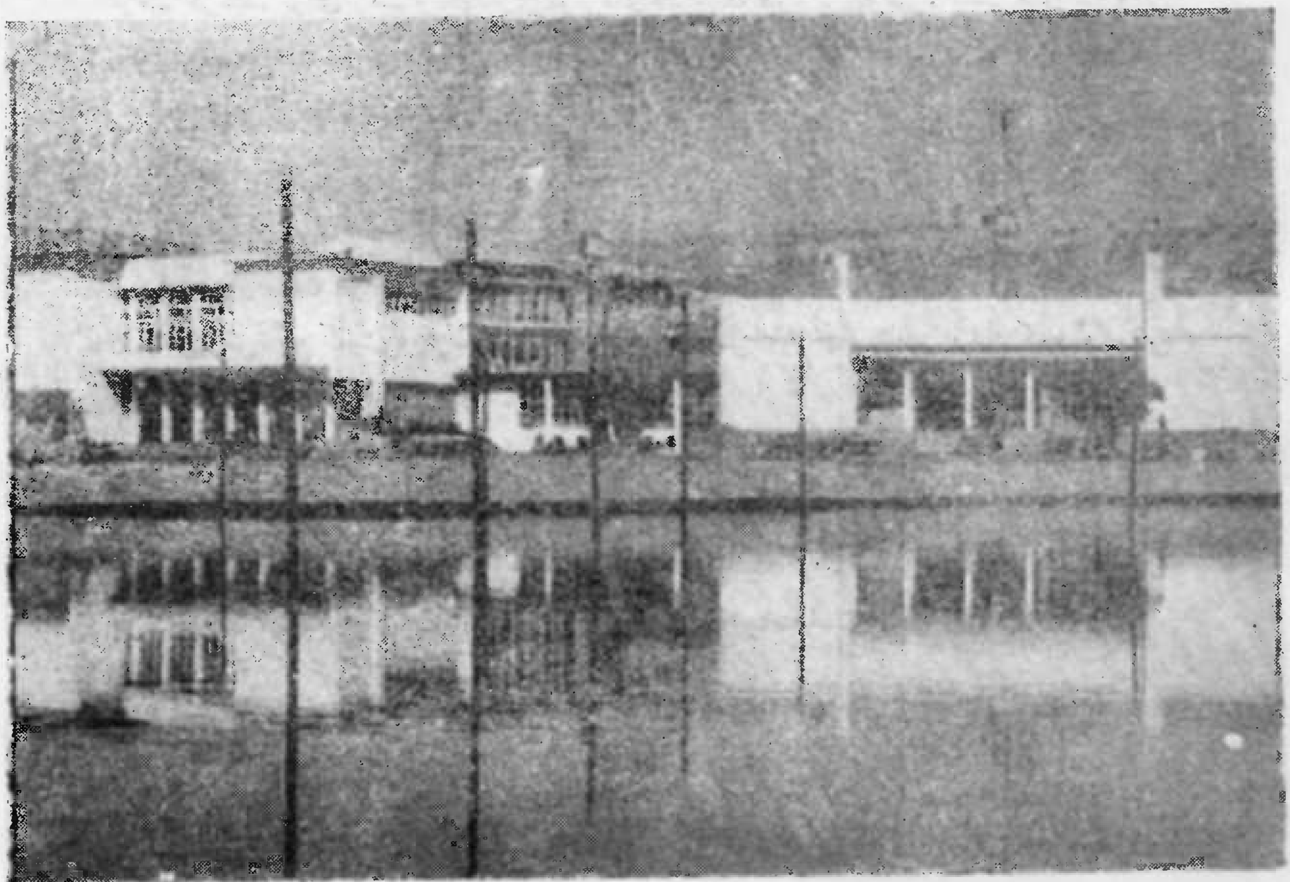
تنظیفات :

سال گذشته اداره‌ی تنظیفات بامور ذیل پرداخته :

صاف کاری برخی از آبروهای شهر قدیم و ریگ اندازی برف پاکی نهال شانی دو طرف جاده ها، و باغهای مربوطه ښاروالی و آبیاری آن ذریعه موترها، ترتیبات روز اول حمل

در باغ بابرشاه، جوی کنی دو طرفه جاده میوند، آبکشی خندق های شهر قدیم ، جوی کنی از جنگلک تا باغ بابر شاه و از آنجا تا عاشقان عارفان. جوی کنی ناحیه شاشهید (ع) پرکاری بعضی از سرکهای شهر نو، هموارکاری دو طرفه سرک سیلو، کندن دو طرفه جویچه های ده کپک، آبیاری چمن های نمایشگاه بین المللی، احداث جوی به منظور رسیدن آب در کول بریکوت نصب بیرل های خالی جهة خاکروبه ی منازل، پاک کردن کثافات از پل محمود خان الی پل آرتل، قطع کردن درختان خشک تمام حصص شهر، تزئین و تنظیف شهر و غازی استدیوم برای جشن اطفال، ترتیبات و تزئینات در مسجد عیدگاه و سلام خانه برای روزهای عید.

بنار والی با موجودیت مضیقه مالی توانست ترتیبات تشکیل یک پونت کار (هفت صد نفر) را با بودجه معاشاتی و مصرف آن که در حدود (سه ملیون افغانی) است بگیرد.

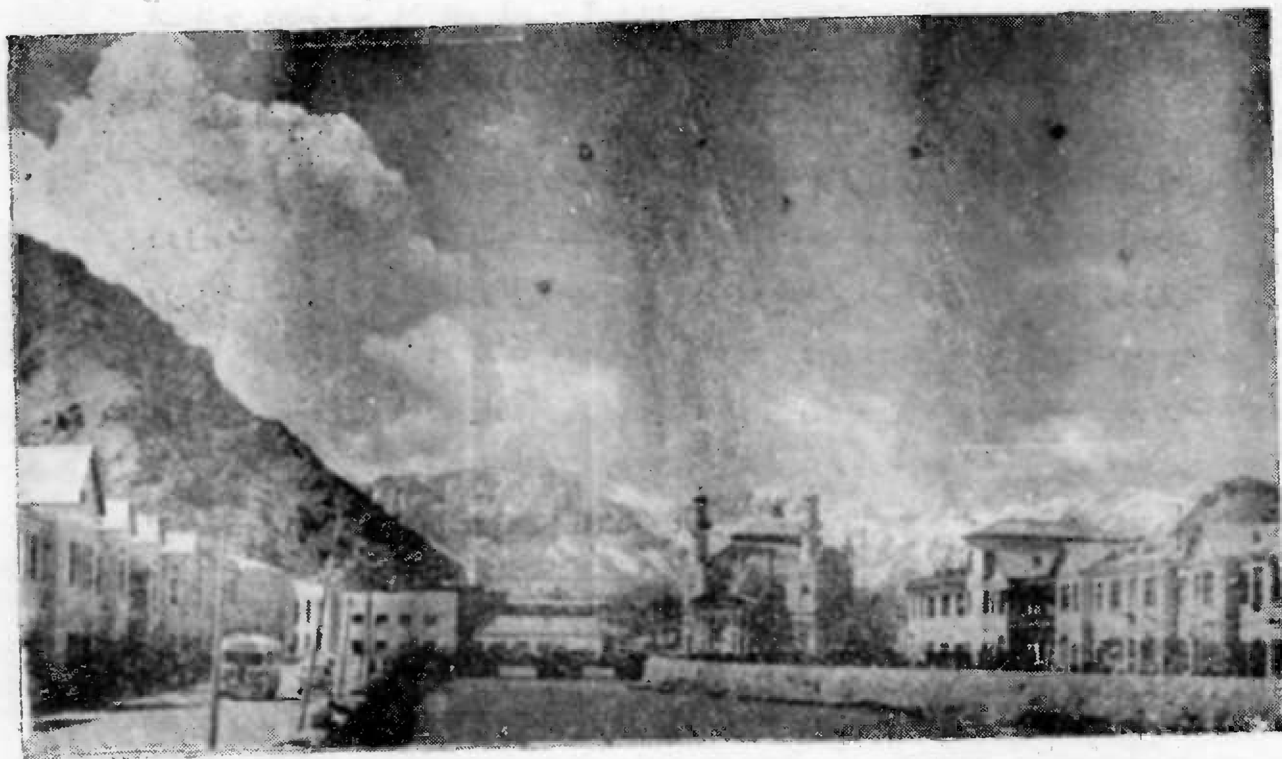
عمارت کابل ننداری

اجارهٔ املاک ښاروالی در سال گذشته بر ۲۴۶۹۰۰ - افغانی بالغ می شود .

ریاست تفتیش .

دکانهائی ، در پنج نقطه‌ی شهر تحت نظر وکلای ښاروالی و یک عده ماموریـن موظف برای فروش زغال باز گردید؛ برای ورود رمه در شهر و ممانعت از دستبرد قصابان و خریداران استفاده جوتر تیبات انتظامی اتخاذ گردید، مشکلات گوشت که در فصل زمستان جاروجنجالی بوجود میاورد ، ښاروالی روی این منظور با اطاق تجارت و برخی از شرکتها و عده‌ی از قصابان سرمایه دار، مذاکره نمود تا درموقع قلت گوشت ، مانند مسلخ مغازه های عصری بوجود آرند درین مورد اداره‌ی مسلخ وعده همکاری داده استو یک تعداد کافی گاو و گوسفند در مسلخ ذخیره خواهد شد به همکاری ښاغلی وزیر تجارت ، وزارت تجارت بمنظور فوق شش ملیون افغانی را بطور کومک و سرمایه‌ی ابتدائی به اداره مسلخ می پردازد .

همچنان یک تعداد قصابان شهر نیز حاضر شده‌اند تا یک اندازه گوسفند در مسلخ ذخیره کنند .

کابل در دامن شیر دروازه و آسمائی

برای برخی از صنفی ها، مارکیت های متعدد که از نظر ساختمان و مراعات حفظ الصحه قابل توجه خواهد بود بنا می شود .

ریاست تفتیش از اوضاع بازار رسیدگی کرده است و درین چند ماه مبلغ (پنجاه و سه هزار و نهصد و چهل و سه افغانی) از درك جرایم نقدی تحصیل و سی و دو دکان مسدود (و یازده) نفر دکاندار را محول به خدمات تنظیفاتی کرده است.

آبرسانی :

مدیریت آبرسانی در ۲۱۹ مؤسسه ، منزل و مسجد به تمدید نل آب موفق گردیده است و همچنان معاینه آبهای پغمان و چاهای عمیق بوسیله هیأت های فنی بصورت تداوم صورت گرفته است و بهمین ترتیب لین کیبل برقی برچاه دوم و سوم علاو الدین بطول ۵۳۰ متر تمدید گردیده است .

در ترمیم آب پغمان سه هزار و هشتاد فت نل پنج انچه ، پنج هزار فت نل سه انچه و نیم انچه در نقاط مختلف شهر تجدید گردیده است .

بغرض استفاده ساکنین شهر قدیم به اساس نظریه انجنیر جاپانی و عمله فنی آبرسانی چشمه های خواجه روشنائی وکاریز سابقه دردامن کوه خواجه صفاء پاك گردیده وعجالتاً یك مقدار آب از ین دوناحیه جریان یافته وآینده ی آنرا اطمینان بخش وانمود می کند .

پروژه دوم آبرسانی که منظور از شبکه شهری است ، سردست گرفته شده است .

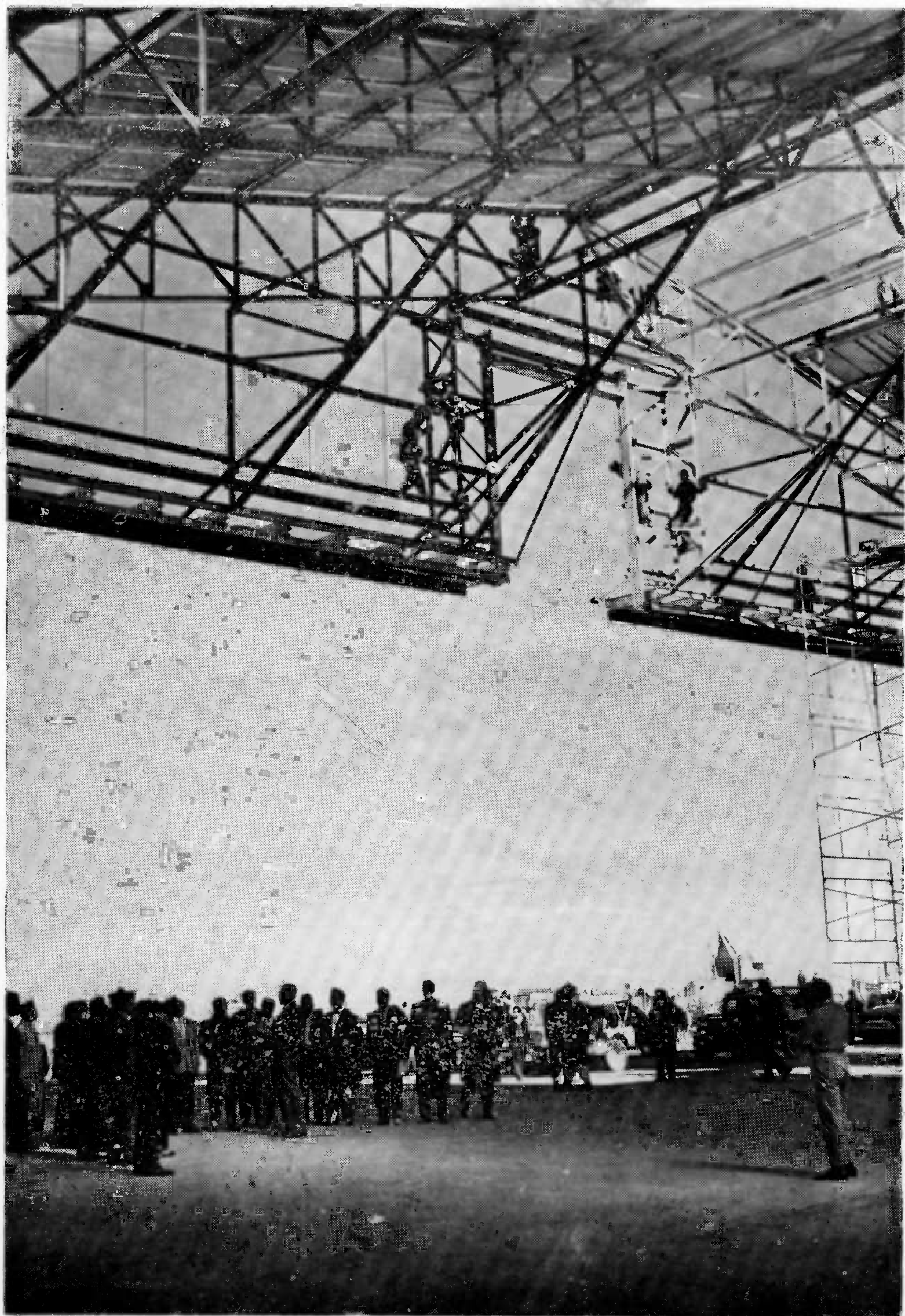
حفظ الصحه :

موضوع حفظ الصحه شهر بصورت عموم تحت مطالعه قرار داده شده ، نمایندگان ښاروالی و وزارت صحیه در اطراف وقایه صحت مردم و حفظ الصحه شهر مطالعاتی بعمل آورده و راپور مطالعات خویش را به ښاروالی تقدیم نمودند چون موضوع متذکره من حیث وظیفه به برخی از وزارت خانه ها تعلق میگیرد ، اصل اوراق مطالعات نمایندگان ښاروالی و وزارت صحیه به یك کمسیون عالی مشورتی ، مرکب از ښاغلو کفیل وزیر زراعت ، رئیس مستقل مطبوعات معین وزارت صحیه برخی از مامورین عالی رتبه اداری ومسلکی ښاروالی و وزارت صحیه تقدیم و تصاویبی اخذ گردید از جمله موضوعات ذیل بررسی شده است .

پانزده موضع برای تعمیر مبرزهای عمومی تعین گردیده ونقشه و برآورد آن انجام یافته است چون وضع کافی ها ، رستورانها ، شیرینی فروش ها و سماوارچی های شهر صحی نبوده برای مالکین آن در مورد اصلاح دکان های شان بوضع بهتر و صحی تر هدایت داده شده و این امر پیوسته مراقبت میشود .

خدمات عامه :

هدف وغایه ی این شعبه ، ثبت هویت مستخدمین ، قرار دادی های دکاکین شهر است که برای

از فعالیت امور عمرانی میدان هوائی بین المللی قندهار

یک منظره از جریان کار میدان بین المللی قندهار

مستخدمین خارجی و داخلی، مستخدمین دوایر و مستخدمین اتباع خارجی ٤٢١٩ قطعه فورمه توزیع شده و همچنان ٦٤٥٢ قطعه قراردادهای دکاکین، حمامها، منازل، سرای‌ها ثبت شده است.

مدیریت سرویسها :

برای ترمیم سرویس‌ها ازقبیل رویه‌ی سیت و ترمیم و اصلاح پرزه‌های آن اقدامات شده .

دار الانشاء ښاروالی :

به تعداد (٤٢٠) فقره از شعبات مربوطه ښاروالی جهة فیصله به‌انجمن رسیده که‌از آنجمله به تعداد (٣٧١) فقره درآجنده گرفته شده و ازانجمله (٣٣٣) فقره تا کنون فیصله‌گردیده است .

مدیریت عمومی محاسبه :

دوره‌ی سوم‌انتخابی‌ښاروالی مبلغ ١٥٣٣٦١٧٩ افغانی را بدرک معاشات، مصارفات‌تادیات قروض، کرایه‌ی‌منازل مستخدمین‌خارجی و سفرخرچ هایشان‌ترمیم‌وقیرریزی،مصرف کرده است

تقدیرنامه‌ها و نشانها :

ښاغلی امیرالدین «عبادی» رئیس تشکیلات و معاون ښاروالی باخذ نشان درجه اول مینه‌پال و مدال رشتین مفتخر گردیده اند و همچنان از مقام ښاروالی باخذ تقدیرنامه‌ی درجه سوم توفیق یافته اند .

٢- ښاغلی عبدالغفور (عرفانی) رئیس تفتیش ښاروال به‌اخذ نشان‌درجه ٢ مینه‌پال و مدال رشتین نکلی

٣- ښاغلی محمدنبی کفیل ریاست اداری نشان درجه ٢ مینه پال

٤- ښاغلی عبدالرحمن مدیرعمومی تنظیفات « « ٢ « «

٥- ښاغلی امان‌الله‌مدیرترافیک « « ٢ « «

وتقدیر نامه درجه(٣) دریافت نموده‌اند .

ښاغلی روح الله مدیر ناحیه‌ی ٢ باخذ تقدیرنامه درجه ٣ موفق گردیده است.

ترفیعات :

١- ښاغلی محمدنبی رئیس اداری	از رتبه ٥	برتبه	٤
٢- عبدالرحمن مدیرعمومی‌تنظیفات	٤	«	٣
٣ « روح الله مدیرناحیه‌ی ٢	٥	«	٤ ترفیع نموده‌اند

٤ « امیرالدین «عبادی» رئیس تشکیلات باخذ بع تفاوت معاش رتبه‌اول نایل گردیده‌است.

٤- برای ښاغلی محمد کبیرمدیر ناحیه‌ی ٣ و ښاغلی سیدمنور شاه غضو انجمن ازمقام ښاروالی تقدیرنامه‌ی درجه‌سوم اعطاگردیده‌است .

دقندهار ولایت

تشکیل :

نائب الحکومه	ښاغلی محمد صدیق وزیری دکفیل په حیث
مستوفی	ښاغلی عبدالصمد (کفیل)
دمرافعی قاضی	ښاغلی غلام ایشان
امنیه قوماندان	« آدم خان (کفیل)
دمطبوعاتو لوی مدیر	« محمد یوسف ایازی
دمخابراتو لوی مدیر	« امیر محمد
دکرهنی « «	« عبدالرحیم
دپوهنی « «	« عبدالباقی آشنا (کفیل)
دگمرك رئیس	« سید عباس
ښاروال	« محمد اکبر
دمنازعاتو دفیصلی رئیس	« محمد اسمعیل
داحصائیی مدیر	« نورمحمد (کفیل)
اداری مدیر	« عبد الباقی
دفوائد عامی لوی مدیر	« محمد سرور
دصحی لوی مدیر	« عبدالغفار عزیز (کفیل)
دپلتنی آمر	« سید عبدالغفار

معارف :

در قندهار (۲۸) باب مکاتب رسمی به تفریق ذیل میباشد :

مکاتب ابتدائیه (۲۳) باب

لیسه (۱) «

دار المعلمین (۱) «

مکتب میخانیک (۱) «

متوسط نسوان (۱) «

مکاتب دهاتی (۳۸) «

به تعداد (۲٦) نفر متعلمین در سال ۳۷ و ۳۸ جدیدا به صفت معلم در مکاتب مربوطه مقرر شده اند .

در سال ۳۸ به تعداد (۱۹) نفر طلاب از صنف دوازده لیسه احمدشاه بابا و میرویس دار المعلمین فارغ التحصیل هکذا از صنوف (٦) مکاتب ابتدائی به تعداد (۱۵۲) نفر فارغ گردیده اند .

درسال ۳۷و ۳۸ تعلیمی از مکاتب ابتدائی بتعداد (۷۷) نفر شاگردان به ح ش و (۱۲) نفر بلیسه ابن سیناء (۱۲) نفر ازلیسه احمدشاه باباو میرویس دا رالمعلمین بعد از فراغ صنف (۱۲) به پوهنځی های کابل شمولیت ورزیده و جهت دوام به تعلیمات عالی فعلا در مرکز مصروف تعلیم میباشد.

درسال گذشته ۳۷ و ۳۸ تعلیمی سه سیت سامان مکمل لابراتوار فزیک کیمیاء و بیالوژی از طرف وزارت معارف بلیسه احمدشاه بابا رسیده است.

عدلی :

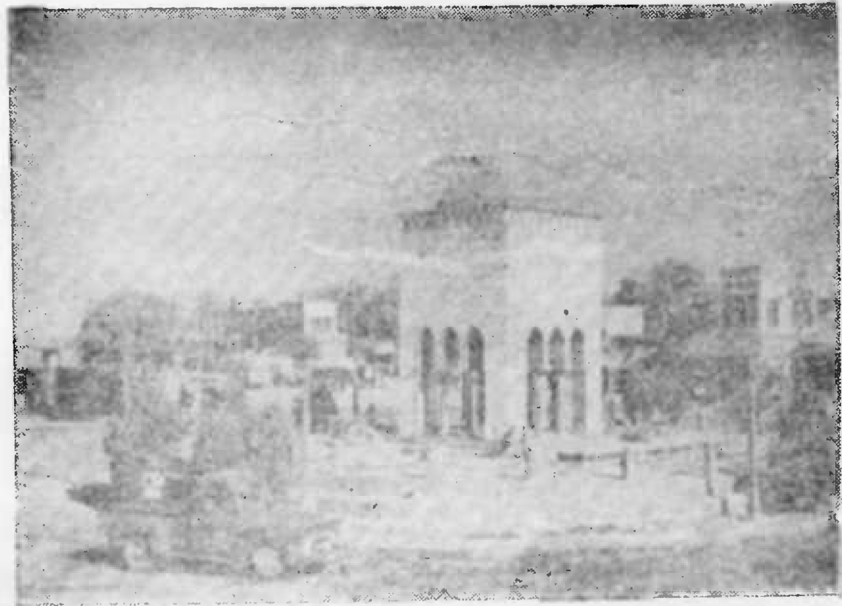
محکمهٔ مرافعه درسال گذشته به فیصلهٔ ۲۱۹۶ فقرهٔ جزائی حقوقی و وثیقه توفیق یافته است.

فوائد عامه :

کندن کاری تهداب ، سنگ کاری با چونه وریگ ، خشت کاری ، سمنت کاری به پیمانهٔ ۴۰۳۲ مکعب متر و استرکاری چونه و ریگ ، سمنت ، انگاف ، سنگ کاری ، پرانه خاک کانکریت دسته بندی اطاق ها وغیره درحدود ۱۲۸۷۵ مربع متر کارشده است.

محکمهٔ تجارتی :

درجریان سال گذشته ۶۸۵ فقره دعوی تجارتی ، وکالت خط ها وجوازنامه های تجارتی را فیصله کرده است.

میدان شهیدان قندهار

صحی :

درجریان سال گذشته در شفاخانه‌ی زایشگاه ۲۲۵۳ مریض درشفاخانه‌ویا درخانه‌های شان تداوی و جراحی شده اند ازجمله ٥ نفر فوت گردیده است .

در موسسه‌ی دندان سازی ٦١١ نفر تداوی و جراحی شده اند .

درسرو یس داخله ، جراحی وچشم ٤٤٥٥٤ نفر تداوی ، عملیات ، پانسمان و اکسین چیچک ٤٤٥٥٤ تطبیق گردیده اند تعداد مراجعین یومیه به ١١٨٠٠ نفر بالغ میگردد .

در موسسه‌ی اکسریز ٤٨٩٦ نفر مراجعه نموده اند .

درشفاخانه‌ی مستورات ٣٣١٨٧ نفر معاینه و تداوی شده‌اند.

درشفا خانه‌ی ارزگان ١٣١٢٥ نفر تداوی ، معاینه و جراحی گردیده اند .

د خوست او چمکني ترمنځ نوی سرك (د پکتیا)

د پکتیا ځوانان (ملی اتن)

امور ولایت مزارشریف

معارف :

مکتب دهاتی درهٔ صوف در حمل ۱۳۳۸ بنا بر پلان انکشافی معارف بمکتب اساسی تبدیل و مکتب دهاتی آنجا از مرکز دره‌ی صوف بقریه‌ی نوآباد چارا ولیا انتقال داده شد . در مکتب اساسی ۱۱۵ نفر و در مکتب دهاتی آن ۱۵ نفر متعلم تدریس می‌شوند .

روی‌همرفته در مرکز و محالات مزارشریف درجریان سال گذشته ۱۳ مکتب دهاتی و دو مکتب اساسی، دو کورس اکابر نسوان جدیداً افتتاح و ۶۸۵ نفر متعلم در آن پذیرفته شده است همچنان در مکتب وزیر محمد اکبرخان و مکتب خلم حرفه‌ی نجاری دایر گردیده است .

تعمیر مکتب سلطانه رضیه و ترمیم تعمیرات دیگر مکاتب ولایت زیر کار است .

تمام مکاتب ولایت مزارشریف در جریان سال دو بار تفتیش و معاینه گردیده است باثر آن به هیئت اداری و تدریسی مکافات و مجازات داده شده است .

از مکاتب ابتدائی مزارشریف ۲۸۴ نفر از لیسه باختر ۱۲ نفر از دارالمعلمات سلطان رضیه ۱۲ نفر از مدرسه اسدیه ۱۲ نفر و از دارالحفاظ روضه‌ی شریف ۷ نفر فارغ التحصیل گردیده اند باید متذکر شد که فارغ التحصیلان لیسه باختر و سلطان رضیه نخستین دوره‌ی فارغ التحصیلان موسسات مذکوره را تشکیل میدهند .

امور مالی :

درعایدات ولایت مزارشریف نسبت به سال ۱۳۳۶ بصورت عمومی ۴۰۴۷۵۵۷۵ افغانی و ۹۸ پول افزوده شده :

درحدود ۶۳ لک افغانی محصول تیل خاک، گوگرد و ... که تاجران انفرادی و بعضی موسسات در سالهای ۳۳، ۳۴، ۳۵ و ۱۳۳۶ وارد نموده و بدون تادیه‌ی محصول گمرک بفروش رسانده بودند تحصیل گردیده که قسمت بزرگ مبلغ تحصیل شده درجمله‌ی چهل ملیون افغانی افزودی متذکر شامل میباشد .

در اثر جریب کشی زمین چند قریه ۷۶۰۱ جریب زمین افزود ظاهر و در ردیف زمین های حکومت قید دفتر شد .

امور مخابراتی :

« خریطه‌های پوستی ترانزیتی (اتحادشوروی، پاکستان و هند) که از راه مزارشریف بکابل و مرجع آن صادر گردیده است به تعداد ۲۰ هزار خریطه .

« تزئیدیکه درعایدات پوستی باثر فعالیت «پ.ت.ت» نسبت به سال گذشته بعمل آمده سه لک افغانی

* تأسیس یک پوسته‌خانه و یک تیلفونخانه‌ی شهری .
* اصلاحات و ترمیم ۲۱۷ کیلومتر لین عمومی تیلفون مزار-کابل و فراهم آوری وسیله ی مخابره‌ی مستقیم بین این دو مرکز .
* تمدید لین های تیلفون داخل منطقه‌ی مزار شریف ذریعه‌ی پایه‌های آهنی .
* تمدید لین تیلفون کلدار بفاصله‌ی ٦۰ کیلو متر .
* تمدید شبکه‌ی تیلفون مزار و شبرغان روی دو لین .
* نصب سوچبورد پنجاه لینه در تیلفونخانه‌ی شهری .
* بکار انداختن یکپایه دستگاه جدید تلگرافی و رادیو تیلفونی بعلاوه‌ی دستگاه سابق :

امور فواید عامه :

در تعمیرات مدیریت معدن، فوایدعامه، رهایش مهندسین در تاشگذر و کلفت مکتب نسوان شفاخانه‌ی مستورات، رهایش منتظم تلگرافخانه، قاضی مرافعه، دیوار احاطه عمارت مدیریت مخابرات و هوتل رویهمرفته به‌پیمانه‌ی ذیل کار شده‌است :

رنگ مالی	۸۰	متر	مربع
ارچه‌کاری	۲٦۰۱	»	»
کاه‌گل‌کاری	٦۴۰	»	»
پوشش	٦۱۰/۵۰	»	»
شفته کاری	۱۰۰/۵۰	»	»
گچ‌کاری	۵۱۵	»	»
خشت فرش	۷۵٦/۵۰	»	»
استرسمنت	۱۸۵۸/۵۰	»	»
انگاف	۵٦۰	»	»
کندن تهداب	۱۲۸۸/۵۳	»	مکعب
سنگ کاری	۳۳۹۹	»	»
خشت‌کاری	۱۲۴۴	»	»
سمنت‌کاری	۱۰۱	»	»
کانکریت‌کاری	۲۰۱	»	»
خشت خام	۲۳	»	»

پرکاری خاك	۳۹۹	مکعب
پلستر چونه وریگ	۲۲۸۹	متر مربع
سفید کاری	۱۳۵	« «

همچنان در قسمت سرك‌سازی وحفظ ومراقبت آن پیمانه‌ی کار بطور ذیل خلاصه‌می شود:

خام‌کاری سرك جدید تاشگذر، گورمار، نائب آباد وبلخ بطول ٤٨ کیلومتر وحجم ٦٠٩١٤٢ متر مکعب و جغله‌اندازی آن به‌حجم ۲۲۱۹ متر مکعب.

در ترمیم سرکهای کلفت، سمنگان، چمتال، دشت‌شادیان و دهدادی ۳۰٥٤٨ متر مکعب خام‌کاری و ۱۲٤٦٠ متر جغله‌اندازی و ۲۱۸٤۰ متر مکعب مربع صفا کاری بعمل آمده است.

امور ولایت پکتیا

عرفانی :

در جریان سال گذشته سه مکتب اساسی و ده مکتب دهاتی در مربوطات ولایت پکتیا جدیداً افتتاح گردیده و در مکتب متوسط گردیز و در مکتب جاجی حرفهٔ نجاری و درمکتب خوست حرفهٔ بافندگی تأسیس گردیده است .

فوائد عامه :

در سال گذشته درپکتیا امور ذیل در قسمت فوائد عامه انجام یافته است .

خامه‌کاری و سرنگ پرانی ۱۸۵٤۳٤ متر مکعب

صفا کاری سرک ۱۱۰۰۰۰ متر مربع

امور فوق در اصلاح و احداث سرک‌های جدید گردیز ، خوست ، منگل و چمکنی انجام یافته است .

تعمیراتی :

خشت‌کاری	۱۸٦۵ متر	مکعب
سنگ‌کاری	۳۰۰۰ «	«
پلسترکاری	۱۱۸٦ «	«
کانکریت	۵۳۲ «	«
چوب‌کاری	۷۸۰۳ «	«

مخابراتی :

تمدید لین تیلفون گردیز ، جاجی و چمکنی بصورت دولینه

« « « از احمدخیل جاجی تاکچه منگل

« « « ازکچه‌منگل تااحمدخیل واز احمدخیل به‌گردیز

« « « ازچمکنی تادند پتان

تمدیدیک لین‌جدید تیلفون از خوست تاموسی‌خیل منگل به‌مسافه ٦۵ کیلو متر

تمدید یک لین‌جدید تیلفون گومل به‌فاصله‌ی ٦۰کیلو متر

نصب یک سوچبورد ۳۰لینه درمرکز خوست

« « « ۲۰لینه درارگون

تأسیس یک یک پوسته خانه درجدران وتنی خوست

دپکتیاولایت

نائب‌الحکومه او عسکری قوماندان	بناغلی فیض‌محمد
مستوفی	محمدیوسف وحدت
د مرافعی قاضی	بناغلی محی الدین
دابتدائیی قاضی	« محمدظاهر
سرطبیب او دصحیی مدیر	» دکتور غلام‌حیدر
دمخابراتو مدیر	« محمدامین
دمطبوعاتو مدیر	« نور محمد پوونده
دپوهنی مدیر	« غلام‌دستگیر رنگ
دفوائد عامی مدیر	« محمدیوسف

دقطغن ولایت

نائب الحکومه	ښاغلی محمد جمعه صدیقی
مستوفی	ښاغلی محمد ابراهم
دمرافعې قاضی	« محمدصدیق کباری
د ابتدائي قاضی	« یادگار راجی
د امنیه قوماندان	« عبدالجلیل
دژاندارم قوماندان	« سیدخلیل شاه
دمطبوعاتو مدیر	« محمدعلم غواص
دمخابراتو مدیر	« محمد امان
دپوهنې مدیر	« عبدالغفور قرار
دفوائدعامې مدیر	« عبدالرزاق
دحفظ اومراقبت مدیر	« فقیرمحمد
دکرهنې مدیر	« عبد الصمد
دزراعتي توسعې مدیر	« حسن علی پرویز
دنباتاتو دحفاظت مدیر	« نورالحق
دځنگلونو مدیر	« عبدالوهاب
داوبو او رکولو مدیر	« سیف الدین
دواترنری مدیر	«محمدسرور
دقندز د فارم مدیر	« حیات الله
دصحې مدیر	« دکتور محمدابراهیم
دمکلفیت مدیر	« عبدالمجید
داحصائیې مدیر	« میراحمد
دگمرك مدیر	« محمدرفیق
داداری مدیر	« عبدالرحیم اتمانزی
د پلټنې مدیر	« سید محمد
مدعی العموم	« روح الله مجددی
دقندزلوی حاکم	« عبدالقدیر واثق
د تالقان « «	« عبد الله
دچاخمری « «	« محمدحسن

دهرات ولایت

تشکیل :

نائب الحکومه	ښاغلی عبدالرحیم واحد
مستوفی	« حافظه امیر محمد
دمرافعې قاضی	« مولوی فضل کریم
دابتدائی قاضی	« مولوی عبدالجلیل
دامنیې قوماندان	« عبدالعزیز سیدالی لوګروال
دژاندارم قوماندان	« عبدالرحیم دګروال
دګمرك رئیس	« احمدقلی
دپوهنې لوی مدیر	« محمد عمر نفیس زاده
دمخابراتو لوی مدیر	« عبدالمجید خالقی
دمکلفیت مدیر	« نیاز محمد
دفوایدعامه لوی مدیر	« امیر محمد فدائی
دکرهنې لوی مدیر	« میر سیف الدین
دروغتیا لوی مدیر	« محمد اسلم سلیمی
دمطبوعاتو لوی مدیر	« عبدالمنان دردمند
دادارې مدیر	« میر محمد اعظم الجاء
داحصائیه مدیر	« عبدالرحمن
دقلم مخصوص مدیر	« محمد طاهر صافی
دباد غیساتو لوی حاکم	« عبدالباقی
دغوراتو لوی حاکم	« محمد حنیف
دغوریانو لوی حاکم	« سراج الدین
دهرات ښاروال	« عبد الغنی

امور ولایت هرات

اداری :

۴۵۰ فقره‌ی جزائی و ۲۴۰ فقره‌ی اداری و محاکماتی در مجلس مشوری فیصله گردیده است.

عرفانی :

درسال گذشته موسسات عرفانی ذیل تاسیس گردیده است :

دار المعلمین مرکز هرات ، مکاتب ابتدائیه اناث در غوریان ، دهاتی اناث در بادغیسات یک مکتب ابتدائیه ذکور و ۴ مکتب دهاتی در مربوطات غورات یک مکتب ابتدائیه و ۲۹ مکتب دهاتی بادغیسات ۳ مکتب دهاتی درغوریان و یک مکتب دهاتی درحکومت انجیل افتتاح گردیده شعبات قالین بافی در مورچاق ونساجی درغوریان ، تاسیس کورسهای اکابر در مرکز هرات و حکومت کلان غوریان.

به تقریب روز معلم مراسم خاصی برگزار و رساله‌ی نشر شد. ۱۰۵۰ متعلم و ۱۳۰ متعلمه جدیداً بمکاتب پذیرفته شدند. ۱۴ نفر فارغ التحصیل لیسه سلطان غیاث الدین به پوهنځی های مرکز اعزام گردیدند. ۲۵ نفر از فخر المدارس ومدرسه‌ی جامع شریف بمعلمی وامور عدلی مقرر شدند.

۴۹۸ نفر فارغ التحصیلان ابتدایی بمکاتب مرکز و ۲۰ نفر بدار المعلمین هرات شامل گردیدند.

سه سیت لابراتوار فزیک ، کیمیا و بیا لوژی جهت استفاده‌ی لیسه‌ها گذاشته شد.

عدلی :

قضایاییکه در محکمه‌ی ابتدائیه فیصله گردیده : حقوقی ۶۸ فقره جزایی ۱۵۱ قطعه و غیره فیصله‌های شرعی ۱۳۵۶ قطعه.

مخابراتی :

برای تیلفون دوائر ومنازل شهر لین‌های کیبلی تمدید وسوچبورد های ۱۲۰ لینه و ۱۴۰ لینه نصب گردید تیلفونخانه و پوسته خانه به شهر جدید انتقال داده شد. لین‌های شیندند قلعه ی نو و اوبه وغوریان وتورغوندی ترمیم گردیده است. همچنان شبکه‌های تیلفونهای جدید بمنازل امتدا دیافت

صحی : درلابراتوار ۴۹۳۶ نفر از نظر امراض مختلف طبی معاینه گردیده اند.

۶۷۰ نفر مریض داخل بستر گردیده وتداوی شده‌اند و در سرویس های مختلف شفاخانه ۱۱۲۷۳ نفر مراجعه نموده اند که بعضاً جراحی و بعضاً معاینه وتداوی شده اند.

۱۱۹۲۵ نفر و ۶۵۴۶ منزل و دکان ، سرای وغیره و ۵۳۶۰۲ تکه لباس پودرپاشی گردیده است.

۲۳۴۱۵ نفر آبله کوبی شده‌اند. یکپایه جنریتور جدید در موسسه اکسریز نصب و عمارت شفاخانه ملکی ترمیم ورنگمالی گردیده است.

محکمه تجارتی :

۲۶۳ قطعه اسناد تجارتی ازقبیل وکالت خط ها ، رسیدخط ، فروش اسهام جوازنامه و غیره را اجرا کرده است.

دفراه اداری حکومت

تشکیل:

دفراه اعلی حاکم	ښاغلی سعادت
مستوفی	» عبدالکریم
دمرافعی قاضی	» مولوی خمارالدین
دژاندارم قوماندان	» عبد المجید
دامنیی قوماندان	» عبد الغنی
دمکلفیت مدیر	» محمد نبی
دمطبوعاتو مدیر	» عبد القادر «بلیغ»
دپوهنی مدیر	» غلام محی الدین «ایوبی»
دمخابراتو مدیر	» نورالدین
دروغتیا مدیر	حافظ احمدعلی
د ابتدائی محکمی قاضی	» مولوی عبدالمنان
دفوایدعامی مدیر	» عبدالسلام «مهمند»
دکرهنی دمدیریت کفیل	» عزیز الله
دچخانسور لوی حاکم	» عبد الکریم
د ٤ برجک محلی حاکم	» محمدقاسم
د اصل چخانسور محلی حاکم	.. ..
داناردری محلی حاکم	» یار محمد
دبکوره محلی حاکم	» محمدنبی

امور حکومت اعلی فراه

ادار ی :

فیصله هائیکه در مجالس مشوره بعمل آمده است : جز ایی ۱۵۰ ، متفرقه ۱۲۶ محاکماتی ٤ فقره . دوایر حکومت کلان چخانسور ، حکومت چار برجک ، علاقه داری جوین ، بالابلوک ، میل کرکی ، حکومت انار دره ، علاقه داری خاکسفید ، علاقه داری قلعه کاه ترانسپورت دولتی مستوفیت ، مسکلفیت سنار والی و قوماندانی امنیه تفتیش گردیده است .

عدلی :

در محاکم ابتدائیه و مرافعه ۹۸ فقره فیصله و ۲۵٤۰ وثیقه اجرا شده است .

زراعتی :

۲۲٤۳۵ نهال باغهای دولتی علیه مرض جولاگک و شپشک دو اپاشی شده است .

۱۰٦۸۹۰ حیوان علیه امراض مختلف تداوی گردیده است .

٤۰۰۰۰ تاك سلفرپاشی گردیده است ، ۱٤۳۳۰ نهال غرس گردیده است ، یازده سیرو چهار ده پاو تخم نباتات زینتی و مثمر در قوریه مدیریت زراعت بذر گردیده است .

صحی :

۱٤۱ نفر داخل بستر ، ۷۱۵۰ نفر در کلنیک تداوی شده ، ۱۷۰۰ نفر ضد چیچک و ۱۲۰۰۰ نفر ضد محرقه پیچکاری گردیده است .

۱۵۳۰۰ خانه ، ۳۵۰۰۰ هزار نفر و ۹۵ هزار پارچه لباس ضد حمای لکه دار پودر پاشی گردیده است سامان و لوازم شفاخانه ، بستره و چپرکت تهیه گردیده و یکپایه جنریتر جهت تنویر شفاخانه نصب گردیده است .

مخابراتی : لین جدید کنار فراه رود روی پایه های سمنتی تمدید گردید همچنان یک لین از حکومت جوین بطول ۸۵ کیلو متر به چخانسور وصل گردید ، یک یک پایه سو چبورد در علاقه داری جوین ، دلارام انار دره ، چار برجک نصب شد ، دو پوسته خانه نیز در حکومت اصل چخانسور و ٤ برجک افتتاح گردید . همچنان یکپایه سو چبورد پنجاه لینه در مرکز فراه و یکپایه ۲۰ لینه در چخانسور نصب گردید .

عمرانی :

سرك علاقه داری گلستان به طول ٦۸ کیلو متر و عرض ده متر و سرك حکومت کلان چخانسور تا اصل چخانسور به طول ۱٤۵ کیلو متر و عرض ده متر جدید احداث گردیده است .

کندن کاری جو یچه ها ۷۰۰ متر مکعب و ساختمان تعمیرات محافظین پل های فرا رود و دلارام به پیمانه

۴۰۰ مترمکعب ؛ ریگک اندازی سرکلین عمومی ۸۵۰۰ متر مکعب و صفا کاری آن ۲۴۸۰۰۰ متر مربع انجام یافته ست

در تعمیرات مربوط به پیمانه ی ۱۳۴۳ متر مکعب ، خشت کاری چونه وریگک و ۸۲۷ متر مربع ؛ کانکریت وانگاف کاری بعمل آمده است .

عرفانی :

سه مکتب دهاتی به مکتب اساسی ابتدائی ارتقا یافته است ودر مربوطات حکومت اعلی ۶ مکتب دهاتی ذکور و یک کتب دهاتی نسوان افتتاح گردیده است . حرفهٔ خیاطی در دو مکتب و بوت دوزی در یک مکتب تازه افتتاح گردیده است .

فارغ التحصیلان مکتب متوسط ابو نصر و دیگر مکاتب ابتدایی به مکاتب مرکز دار المعلمین قندهار ، معرفی کردیده اند مکتب صنایع فراه بطور بی سابقه انکشاف یافته وامور معماری ونجاری آن بطور قابل تذکر پیش رفته است .

دبدخشان اعلی حکومت

تشکیل :-

داعلی حکومت وکیل	ښاغلی خداداد «اعتمادی»
مستوفی	« محمدعمر دکفیل په حیث
دمرافعی قاضی	« فضل حق
دپوهنی مدیر	« عبدالشکور
دمطبوعاتو مدیر	« محمداکبر ارفاقی
دابتدائیی قاضی	« محمد اسلم
امنیه قوماندان	. . .
دصحی مدیر	« دکتور علی احمدحیدری
دفوائدعامی مدیر	« محمد حسن دکفیل په حیث
دمخابراتو مدیر	« شمس الحق
دکرهنی مدیر	« محمدنعیم دکفیل په حیث
دمکلفیت مدیر	« نجم الدین
دژاندارم قوماندان	« محمدیعقوب

امور حکومت اعلی بدخشان

عدلی:

درسال گذشته ٤ فقره‌ی جزایی، ٢٠ فقره‌ی حقوقی و ١١٢٧ قطعه وثیقه‌ها جرا گردیده است.

فوائد عامه:

درسنگ کاری کندن‌کاری جغله‌اندازی، پرکاری، سرنگپرانی، صفا کاری وغیره‌ی سرکهای مربوط به پیمانهٔ ١٣٦٤٨ متر مربع کار شده‌است. همچنان یک پل بطول ١٣ متر ارتفاع، ١٦ متر و عرض چار و نیم‌متر و یازده پلچک بطول از ٢ تا ٣ متر، عرض ٤ متر و ارتفاع ٢ متر با ٩ آبرو ساخته شده‌است.

صحی:-

٣٢٢٥٢ نفر، ١٢١٥٧ خانه، ٦٨٩٤٦ پارچه و ٦٦٣ مسجد، دکان، سرای و غیره پودر دی. دی. تی تطبیق گردیده‌است. همچنان ١١٧٥٧ نفر خالکوبی چیچک و ٨ هزار نفر در کیلنیک تداوی و معاینه شده اند.

زراعتی:

١٢٠ جریب زمین تخم‌پسته‌بذر و ٣٠ هزار نهال غیر مثمر غرس گردیده‌است و ٩٩٥٠ نهال مثمر از باغ مرکز بدوایر و اشخاص توزیع گردیده‌است.

یک باغ در دشت فراخ احداث گردیده است همچنان در بذر تخم توت برای پیله فعالیت بعمل آمده است و در باغ مذکور در حدود ٤٠ هزار نهال مثمر و غیر مثمر پیش بینی گردیده است و در مربوطات بدخشان روی‌همرفته ٥٠٠ چعبه تخم پیله توزیع گردیده است.

دمیمنی اعلی حکومت

تشکیل :

اعلی حاکم	ښاغلی سیداحمدشاه «هاشمی»
مستوفی	ښاغلی احمدعلی
عسکری قوماندان	د گروال محمدتراب
حاوودی قوماندان	د گروال احمدخان
دامنیی قوماندان	جگړن حاجی امین‌الله‌خان
دمرافعی قاضی	ښاغلی عبدالله صافی
دمطبوعاتو مدیر	« میرغلام محمد حسینی
دروغتیامدیر	« حاجی محمد اسمعیل
دمخابراتو مدیر	« جمعه‌گل
دپوهنی مدیر	« شمس‌الدین متین
دابتدائی قاضی	« فقیر محمد
دفوائد عامه مدیر	« عبدالستار وردکی
دگمرك مدیر	« غلام فاروق
دمکلفیت مدیر	« « «
دکرهنی مدیر	« آقا رحیم

امور حکومت اعلی میمنه

امور عرفانی :

در سال گذشته شش مکتب دهاتی اناث و شش مکتب دهاتی ذکور در مربوطات میمنه افتتاح گردیده و مکتب ابتدائیه نسوان مرکز میمنه به متوسط ارتقا یافته است. همچنان حرفه های نجاری حجاری و قالین بافی در مکاتب مربوط انکشاف یافته.

امور مخابرات :

لین تیلفون زغور ماچ مرات تا مرکز میمنه تجدید و لین های مرکز شهر بصورت اساسی تمدید گردیده است.

یکپایه سویچبورد ۲۰ لینه در حکومت پشتون کوت نصب گردیده است،

لین تیلفون بین میمنه و اندخوی تا حدود شبرغان دوباره دایر گردیده.

در عایدات نسبت بسال گذشته ۲۴ هزار افغانی افزود شده است،

امور عمرانی :

تعمیرات مطبوعات، مکتب متوسط نسوان تکمیل و عمارت شفاخانه ملکی باالحاقیه ی آن اطاقهای لابراتوار، اکسریز تکمیل و ترمیم گردیده است و بعضی اطاقهای شفاخانه ی کانکریت شده است سرکهای مربوط میمنه از شبرغان تا هرات جغله اندازی و اصلاح شده است، همچنان سرکهای فرعی داخل شهر اصلاح و در کنار آن جوی کشیده شده است.

و در کنار سرکها (بطول ۱۰۴ کیلومتر ۱۳ هزار نهال ناجو، اکاسی، چنار و توت غرس شده است

در تعمیرات مدیریت زراعت، معدن، انحصارات، مخابرات، دو مکتب نسوان، میدان طیاره، شفاخانه ی مردانه و زنانه و محکمه ی مرافعه و ابتدائیه ۲۱۴۲ متر مکعب و ۱۳۹۳۸ متر مربع مواد و مصالح تعمیراتی مصرف گردیده است.

زراعتی :

چیله های تاک خشتی باغ فارم تعمیر گردیده است و ۳۷۷۵۶ نهال مثمر نهال های زینتی غرس و بذر گردیده است.

۱۱۳۸۳ جریب زمین علیه ملخ مجادله و ۱۳۴۰ نهال از فارم بموسسات و دوایر داده شده است همچنان ۲۴۷۷ نهال مثمر و بته های زینتی و کوهی و ۱۲ سیر تخم سبزیجات در نقاط مختلف غرس و بذر گردیده است.

در حکومات مربوط به ۱۶۴۷۰ جریب زمین ۲۵۰۰۰ سیر پنبه دانه جهت بذر توزیع شده است.

دفرنې اعلى حکومت

تشکیل:

اعلي حاکم	ښاغلی سیدعباس دنائب الحکومه په رتبه
مستوفی	« عبدالحکیم وهاب
د مرافعې قاضي	« محمدگل
دامنیې قوماندان	دگرمن محمداکبر
دژاندارم قوماندان	« عبدالله
دپوهنې مدیر	ښاغلی الیاس الدین
دمطبوعاتو مدیر	« عنایت الله رشید
دمخابراتو مدیر	« عبدالقیوم حمیدی
دگمرك مدیر	« سیدعباس
دفوایدعامې مدیر	« غلام جیلانی
دکرهنې مدیر	« میرزیور شاه دکفیل په حیث
سرطبیب	« دکتور محمدابراهیم
دابتدائیې قاضي	« محمدحسن
ښاروال	« عبدالعلی

مربوط حاکمان:

دکتو از لوی حاکم	ښاغلی شاه محمد
دانـدر «	« عبدالملك
دمقر «	« خداداد
دجاغوری «	« عبدالخلیل مهمند
دناهور «	« عبدالخالق
دجغتو «	« عبدالاحد
دقره باغ «	« عبدالغیاث
دوازه خواه «	« عبدالاحد مهمند
دشرن «	« محمدبنارس

ښاغلی سیدعباس حاکم اعلی باخذ نشان ستور درجه اول و مدال رشتین مطلاموفق گردیده است.

ښاغلی شاه محمد حاکم کلان کتو از باخذ تقدیر نامه‌ی درجه سوم و نشان مینه‌پال موفق گردیده است

امور حکومت اعلی غزنی

عرفانی :

نظر به پلان پنجساله‌ی انکشافی مکاتب اساسی یحیی خیل کتواز و ناوه‌ی مقر جدیداً تأسیس گردیده است. همچنان در محالات مربوط ۱۱ مکتب دهاتی (نسوان و ذکور) افتتاح و صنایع نجاری و فرنیچرسازی در مکاتب سلطان شهاب الدین و علی لالا دایر گردیده است در زیم غزنی و یک کتابخانه‌ی کوچک (با ۲۰۰۰ جلد کتاب) نیز افتتاح شده‌است. سه کورس اکابر نیز تازه افتتاح شده‌است.

وارسی از صحت مردم :

در مدیریت صحیه‌ی غزنی سال گذشته به‌تعداد ۵۰۵ نفر مریضان داخل بستر و تداوی شده اند به‌تعداد ۱۱۵ نفر جراحی گردیده و ۸۴۰ نفر مریضان پانسمان و به ۳۵۰۴۷ نفر واکسین ضد چیچک تطبیق گردیده است ۱۲۷۷۴۰ لباس و ۲۷۱۵۵ منزل، ۲۴۰ مسجد و ۱۰ حمام، ۴۰ هوتل پودر پاشی گردیده است.

امور مخابرات پسته رسانی ارگون که‌در گذشته از طریق ولایت پکتیا صورت میگرفت از طریق غزنی وشرن شروع گردیده است اولین تیلفون علاقه‌داری زنه‌خان بصورت اساسی باپایه‌های جدید و نصب سلیترآن تکمیل شده و همچنین لین‌تیلفون حصه‌ی اول اندر و حکومت شرن بادنده‌و انسلتر جدیدنصب شده لین‌دوانی های چنیل‌سیستم شروع و بپایه‌ی‌تکمیل رسیده‌است

امور فوایدعامه:

سرک‌گردیز ریگ‌اندازی شده و به‌مسافه‌ی ده‌کیلومتر پرکاری شده‌است .

سرک لین کتواز تامسافه‌ی پنج کیلومتر جغله اندازی شده است.

سرک گومل پرکاری و هموارکاری وکندنکاری صورت گرفته‌و به‌انداز ۳۷۴ کیلومتر کار شده۱۹ اطاق معابرین ترمیم گردیده است.

تعمیرات :

تعمیرجدید حکومت اعلی تاکرسی سنگ کاری، پخته‌کاری و پوشش‌شده‌و دیوار احاطه‌ی مدیریت زراعت وفوائدعامه تکمیل‌شده‌است .

حرم‌سرای وآشپزخانه و اطاق جنریتر برق شفاخانه‌ی ملکی پوشش شده است .

تعمیر مکتب حصه‌ی اول اندر پوشش و دروازه وکلکین آن نصب گردیده است ه

تعمیرچینل سیستم مخابرات آهن پوش گردیده است .

تعمیر احاطه‌ی مکتب متوسطه بپایه ی تکمیل رسیده است .

گلکاری اطاقهای بند پالتو ، سرده ، سراج ، زنه‌خان تکمیل گردیده است .

تعمیر مکتب علاقه‌داری خواجه عمری پوشش ودروازه وکلکین آن نیز نصب شده مسطح کاری تعمیر مخابرات تکمیل‌شده است .

امور زراعت :

برای شادابی و سرسبزی درحصه‌ی جنگل‌باغ به‌تعداد (٥٠٠٠) نهال‌قلمه و چنار و عرعر و به تعداد(٣٠٠٠) قلمه بید غرس گردیده است ٢٠جریب طبقه‌بندی و سرکهای منظم کشیده شده تخم‌ناجو و مورپان وعکاسی به‌قسم‌تجربه زرع گردیده است .

برای دفع حشرات مضره و هم‌عایه مرض‌حیوانی مجادله گردیده است به‌اندازۀ(٢٢٤٠) نهال زینتی به‌فارم زراعتی غرس‌شده است .

محکمۀ مرافعه:

به‌تعداد ١٤٥ فقره جزائی و٤٧ فقره‌حقوقی فیصله شده و به‌تعداد (١٣١٤٠) نکاحنامه بفروش رسیده.

ښاروالی :

سرك سیداحمد مکی ودا ودیوات ودیگر جاده‌های مربوط به‌عرض ٢٠تا ٣٠ متر بطول ٢٥١٤متراحداث‌وکارتعمیر ،دوایر دولتی وخانه‌های شخصی مطابق‌نقشه‌ی ښاروالی درشهرنو تحت جریان میباشد .

نهال‌های ناجو- عکاسی - مورپان - عرعر- پنجه چنار - مجنون بید که درجاده‌های جدیدالاحداث شهرنوغرس شده ٦٣٠٠ اصله برعلاوه کنار سرکها توسط گلاب خوشه‌ی گلهای کینا ودلیا تزئین شده است .

دپروان اعلی حکومت

اعلی حاکم	ښاغلی سید غلام رسول
مستوفی	« عبدالمجید
امنیه قوماندان	« سبحان شاه
دمرافعی قاضی	« سید فقیر
د ابتدایی قاضی	« محمد جان
دپوهنی مدیر	« میر محمود
دمطبوعاتو مدیر	« حبیب الرحمن جدیر
دمکلفیت مدیر	« فیض الله
دمخابراتو مدیر	. . . .
دفوائد عامی مدیر	« محمد سلیم
سر طبیب	« دکتور میر محمد اکبر
د حفظ او مراقبت مدیر	« شیر احمد

امور حکومت اعلی پروان

عرفانی :-

به علاوه تأسیس مکاتب نسوان درچاریکار و چارده غوربند سه مکتب نسوان در پنجشیر سه مکتب در کوهستان یک یک مکتب در بگرام، جبل السراج، شیرخانخیل و دستگاه نساجی افتتاح شده است.

مکتب ابتدائیه اشترگرام و رخه پنجشیر به متوسطه ومکاتب دهاتی الاساى کاپیسا، خمچاق غوربند، شنبل شبر، شیخ علی، سید خیل و رباط بگرام بابتدائیه تحول کرده اند. همچنان ۱٤ مکتب دهاتی ذکور و چار کورس اکابر در محلات و مربوطات پروان افتتاح شده است.

در مکتب ده قاضی صنعت چاقو سازی و در مکتب بازارک پنجشیر پیشه ی نجاری شامل پروگرام ساخته شده است

عمرانی :

اکثر قسمت تعمیرات دستگاه نساجی گلبهار و ملحقات آن تکمیل شده.

از ساختمان میدان بگرام خط ریلوی و تکسوی تکمیل گردیده است

تعمیر پول کلینیک شفاخانه ی ملکی پروان ختم گردیده است.

تعمیر سی پل و ۱۲ پلچک و پنج معبر در راه عمومی از قره باغ الی پل متک طبق نقشه تکمیل و بسر رسیده است.

مسجد جامع چاریکار بصورت عصری و پخته کاری بمساحت ۹۸۲ متر مکعب در شرف تکمیل می باشد.

کار ساختمان مارکیت سنار والی در شرف تکمیل می باشد.

پل های اساسی باغ افغان، اشترشهر و جرخشک غوربند بصورت پخته تعمیر گردیده است

تعمیر موزیم بامیان به پوشش رسیده است.

تعمیر سبو و نخی های اشترگرام و ده بالی کوهستان و بازارک و رخهٔ پنجشیر عنقریب بپایه ی تکمیل میرسد. همچنان کار تعمیر سبو و نخی های دره فولادی بامیان. شنبل و دکانی آنجا تکمیل گردیده است.

برای تعمیر مکاتب میان شاخ، سید خیل، بگرام زمین آن خریداری شده و برای ساختمان آن ترتیبات مقدماتی اتخاذ شده است.

تعمیر مسجد جامع کوتوالی تکمیل شده است.

در سال ۳۷ برای محافظین بامیان اطاقهای ساخته شده است.

چون ارگ جبل السراج برای رهایش متخصصین سرکسازی سالنگ تخصیص داده شده ترمیمات در اکثر قسمت آن تکمیل گردیده است

زراعتی :ـ

درحدود ۱۳ جریب زمین غرض باغ قوریه وبذر انواع نباتات درجبل السراج مستعد گردیده است . باغ گل غندی وملحقات آن توسعه یافته ونهال شانی وباغچه کشی وخیابان بندی گردیده ویک تعداد نهال وقلمه گل ناجو وغیره دران غرس گردیده است .

همچنان باغ صیفیه گلبهار . نهال شانی وگل کاری وخیابان کشی شده است .

بمساحه ی ۱۱ جریب زمین خترا به درحصه توپچی بامیان آباد ودران قلمه ونهال غرس شده است .

همچنان درحدود چهل جریب زمین مخروبه درغندک بامیان آباد ودران بپیمانه وسیعی نهال قلمه غرس وبصورت یک جنگل درآورده شده است .

درجنگل چارده غوربند ، دوآب ، شیخ علی ، بامیان ، غندک جامش ۱۳ هزار قلمه غرس و ۳۶۴۰ جویه کشیده شده است .

مواصلاتی :ـ

یک سرک از باغ بابای بامیان الی دشت علی خان که بدرهٔ فولادی منتهی می شود درحدود ۷ کیلو متر تمدید شده .

یک سرک از لولنج مرکز حکومت سرخ وپارسا بدرهٔ ترکمن الی حد بخش علاقه داری اول بهسود در حدود ۵۵ کیلو متر جدیداً احداث وکارخامه کاری آن تمام شده است .

یک سرک بفاصله پنج کیلو متر بدره ی فندقستان غوربند تمدید گردیده است از بلوله جانب درهٔ عراقی بامیان بفاصله ۱۰ کیلو متر ویک سرک بدرهٔ قمچاق غوربند بفاصله ۷ کیلو متر تمدید گردیده است .

همچنان بدرهٔ سیدان غوربند یک سرک بفاصله ی ۸ کیلو متر احداث شده است .

مخابراتی :ـ

دوسوچبورد درپل متک ودر مرکز کاپیسا نصب وبکار افتاده است پنج پایه تیلفون درمرکز ومربوطات برعلاوه تیلفون کیبلی مرکز بکار انداخته شده است .

یک پسته خانه جدید درمرکز حکومت محلی غوربند جدیداً تاسیس وافتتاح شده است . به علاقه داری های مربوط لین تمدید ومخابره جاری گردیده است .

اجراآت اداری :ـ

۱۷۷۶ فقره ، ۴۰۱ فقره محاکماتی ، ۲۰۰۹ فقره قضائی وبتعداد ۲۳۲۰ قطعه عریضه بررسی شده

دگرشك اوالی حکومت

تشکیل :

اعلی حاکم	ښاغلی رو شندل و ر دك
مستوفی	« عبدالحق
دمرافعی قاضی	« عبدالرحمن
دامینی ئو ماندان	« غلام بهاوالدین
دمخابراتو مدیر	« سلطان محمد
دفوائد عامی مدیر	« محمدقاسم
دمطبوعاتو مدیر	« محمد ولی زلمی
دپوهنی مدیر	« غلام نبی

امور حکومت اعلی گرشک

اداری :

۲۲۰ فقره جزایی و ۱۳۰ فقرهٔ اداری و ۱۸ فقرهٔ انضباطی فیصله گردیده است.

عرفانی :

۱۲ مکتب دهاتی ، یک مکتب ابتدائی ۲ کورس اکابر و یک مکتب دهاتی سال گذشته تازه افتتاح گردیده است.

فوائد عامه :

پل های آتی ذریعهٔ عملهٔ فنی افغانی بپایه تکمیل رسیده است.

پل خاشرود به طول ۲۷۳ متر و عرض ۶/۴۰ متر

« فراه رود «	« ۲۹۴	«	«	«	۶/۴۰	«
« جیجه	«	« ۹۱	«	«	۶/۴۰	«
« شیندند	«	« ۵۵	«	«	۶/۴۰	«
« پهنتون	«	« ۴۴۸	«	«	۶/۴۰	«

دشبرغان اعلی حکومت

اعلی حاکم	ښاغلی محمد شریف
مستوفی	» فیض محمد
دمرافعی قاضی	» عبد الباقی
دحدودی ژاندارم قوماندان	» دگرمن غلام محمد
امنیه قوماندان	» جگرن جمعه حسن
دمکلفیت مدیر	» » غلام عمر
دابتدائیې قاضی	» فقیر محمد
دپوهنی مدیر	» مزمل نالان
دکرهنی مدیر	» محمد آصف
دروغتیا مدیر	» غلام حیدر رشیدی
دمخابراتو مدیر	» نور محمد نوشاد
دفوائد عامی مامور	» خیر محمد
ښاروال	» محمد علی
دآقچی لمړی درجه حاکم	» غلام محمد
دسرپل لمړی درجه حاکم	» محمد یعقوب
دسنگچارک لمړی درجه حاکم	» محمد رحیم
دقرقین دریمه درجه حاکم	» عبد الله

امور حکومت اعلی شبرغان

اداری : درجریان سال گذشته به ۸۷۰۰ قطعه مکتوب ، ۱۲۰۰ قطعه عریضه ، ۸۸۴ فقره ی جزا ئی وتنظیم دفتر سوانح ۱۱۰ نفر مامورین پرداخته است :

عرفانی : مکتب دهاتی خواجه دوکوه به مکتب اساسی ابتدایی ترقی داده شد :

چاردهٔ مکتب دهاتی وکورس های اکابر درمواضع مختلف تأسیس گردید :

حرفهٔی قالین بافی در مکتب آقچه انکشاف داده شد :

طلاب فارغ التحصیل به مکاتب مرکز معرفی شده است :

صحی :

به تمام حجاج افغانی واکسینا سیون ضد امراض ساری تطبیق گردید : متعلمین و متعلمات واکسین ضد محرقه تطبیق شد :

هیئت های فنی جهت خالکوبی و پودرپاشی به حکومات و علاقه داری های مربوطه اعزام گردیده است ۳۴۰۰ مریض از ادویهٔی شفاخانه مجاناً مستفید شده اند :

هشتاد و پنج نفر داخل بستر ومعالجه گردیده وهمچنان ۱۵۰۰ طفل خالکوبی شده است :

۱۵۰ طفل از استحقاق شیراستفاده کرده اند :

مناطق ومؤسسات مختلف مرکز شبرغان پودر پاشی شده است وکنفرانس های صحی نیز ایراد گردیده است :

عمارت شفاخانه ترمیم ، پخته کاری وسفید شده است

برای تأسیس شعبات صحی در محالات اقدامات جاریست

درطول سال گذشته محکمهٔی مرافعه ۱۹۳۶ قطعه ، اسناد شرعی ، قبالههٔا ، نکاح خط وکالت خط ، رسید خط اجاره نامه وغیره را اجرا کرده است

محکمهٔی ابتدائیه ۱۲۹ قطعه فیصله جزائی ، حقوقی ، ابراء خط وغیره را اجرا کرده است :

فوائد عامه :

سی اطاق در تعمیر های فوائد عامه ، نشیمن مهندسین بند ونهر ، مدیریت معارف ، مخابرات راساخته و تعمیر های متذکره را تکمیل نموده است .

سرك شورآقچه به مسافهٔی ۴۵۰۰ متر طول وعرض ۱۲ تا ۱۴ متربضخامت ۱۸ سانتی جغله و ریگ اندازی شده است

سرك کلفت ازحد علاقه داری مردیان تا ۵۸ کیلو متر تسطیح و۸۷ کیلو متر راه قدیم پل امام بکری را نزدیک تر ساخته است

۵۵ پلچک و ۱۱ پل کلان در مربوطات شبرغان اعمار گردیده و کار اصلاح سرک شور را ماند خوی دوام دارد ؛

زراعت :

فارم زراعتی در جوار باغ ذخیره درساحه‌ی ۵۰ جریب زمین احداث گردیده است .

بنار والی :

به توسعه‌ی شهر شبرغان قرار نقشه اقدام شده است کار سرکها ی شور و تقسیم زمین جهت عمرانات باها لی آغاز گردیده است .

درعایدات بناروالی ۱۱۷۰۲۳ افغانی تزئید رخ داده است .

* * * *

نوت :-

اجراآت وتشکیلات ولایت ننگرهار تا آخرین موقع نشر سالنامه نرسید .

افغانی سره میاشت

تقویه‌ی بنیه‌ی مالی :

درسال۱۳۳۷ جمعیت افغانی سره میاشت به‌اثر یک اعانه مشروطی که ازطرف کمیسیون مراقبت نرخ آرد ومندوی تادیه شده بود درماه مبارک رمضان ازآغاز تاانجام درکابل به ۴۶۸۷ نفر بینوا ی کابل روزانه یک یک نان پخته‌دادکه‌مصرف آن درحدود دوصد وپنجاه هزار افغانی شده .

دراوایل سال ۱۳۳۷ به قوماندانی قوای کارکه مستحق هرنوع معاونت میباشند قرارذیل کمک نمود :

کمپل	۵۰ دانه
سیروم انتی تیتانیک	۲۰۰ ویال
پنسیلین آن ایل	۲۰۰ ویال
تیفوسن واکسین	۵۰ ویال

درواقعه‌ی سیلاب بهارک بدخشان علاوه‌ازاینکه شعبه‌خودآنجادروقت لازم کمک نمود به تعداد (۳۰۰) لباس دوخته مردانه وزنانه ارسال گردید تابه مستحقین توزیع گردد .

درواقعه‌ی سیلاب چاردهی غوربند که یک فاجعه‌ی المناک بود وپادشاه معظم ماحامی بزرگ جمعیت درآن باره عطف توجه نمودند سره‌میاشت یک‌مقدارکافی رخت پوشاکه ـ کمپل وگندم، جهت‌خوراکه‌ی مردم آنجاتوزیع میکند که قیمت آن درحدود (چارصد هزار) افغانی تخمین می شود :

درین‌سال ۴۰۰۰ جعبه‌ی امدادی که صلیب احمرجوانان امریکا فرستاده بود به‌طلاب مکاتب ذکور واناث مملکت ذریعه‌ی شعبات جمعیت توزیع گردیده :

برای بناغلی عبدالشکور (معیوب) به قیمت۷۷ر ۱۵۲۰ ـ افغانی پای چوبی ساخته واعانه داده شد :

به‌یکنفر «ناظر ولدعلی پناه» که‌مریض ومسافر بود ۲۵۰ ـ افغانی کرایه رفتن به خانه‌اش تادیه شده است :

درواقعه‌ی حریق قلعه‌ی قاضی به ۱۱ نفرلباس ومبلغ ۹ صد افغانی نقد داده شده :

برای میرمحمد ولد دولت ساکن بدخشان مبلغ ۵۰۰ ـ افغانی وسه دانه کمپل داده شده برای‌حافظه مشریک دست لباس و۵۰ ـ افغانی ، به بیوه احمدگل یک دست لباس به‌عبدالاحمد نام یک دست لباس و دوصدافغانی نقد داده شده‌است :

دافغاني کوچنیانو سره مباشت

جمعیت دافغاني کو چنیانو سره مباشت جز عمده‌ی جمعیت افغانی سره مباشت شمرده می‌شود.
سال گذشته بأنجام امور ذیل توفیق یافته است:
درمکاتب غازی- نجات- حبیبیه - استقلال- ابن سینا و تجارت شعبات خو در اافتتاح کرده است
تعداد اعضا فعلا ۱۴۰۹ نفر است.

متعاقباً دو کورس امداد اولیه تاسیس شده که در دوره‌ی اول ۲۴ نفر از آن فارغ شده اند
و اکنون درمکاتب خود به واقعات عاجله رسیده‌گی می‌کنند:
یک کورس تحفظ سرك وجلوگیری از تصادمات افتتاح و۲۵ نفر از آن فارغ نمود از کورس
مجادله ملاریا استفاده شده و یکنفر عضو خود را درآن تربیه نمود.

در رخصتی زمستان برای استفاده طلاب عضو خورد سالان یک سلسله کنفرانس های صحی
آزاد در پوهنی ننداری ایراد گردید و چهل فلم مربوط به همین موضوعات نشان داده شد:
درشش مکتب حبیبیه - استقلال - غازی- نجات- تجارت و ابن سینا صندوقهای امداد اولیه
شامل ادویه و آلات کار آمد امداد عاجله نصب گردیده برای نزده مکتب ابتدایی (نسوان وذکور)
شهر کابل نزده تانک آب باگیلاس‌های شیشه‌ای - دست پاك - صابون و سطل‌های خاك انداز اعانه
داده شده:
برای یکصدو ده نفر طلاب ابتدائی کلوش اعانه داده شده:
برای ۴۱ متعلمه و۱۷ متعلم لباس دوخته داده شده است.
تقویم سال ۱۳۳۸ و یک نوع تکت تبریکیه در جشن استقلال سال ۱۳۳۷ به‌نفع جمعیت خورد
سالان طبع وبفروش رسانده شده:

درچار راهی های شهر در تمام موسسات و نقاط مختلف شهر صندوق های مصور جمع آوری
اعانه و مجلات نصب گردیده:

معاونت های صحی: -

در پاکستان درسال ۱۳۳۷ یک شکل استیلا ئی حیضه و چیچک پیداشد درسر تاسر پاکستان
سبب اتلاف هزاران نفر گردیدسره مباشت به غرض معاونت درمجادله علیه این مرض یک هیات
سیار طبی تحت ریاست داکتر میرغلام حیدر ماهر بهپاکستان اعزام کرد این هیات مرکب از ۵ نفر
داکتر و ۲۰ نفر واکسینیتر بود که مدت یک ماه و شش روز در نقاط مختلفه پاکستان گردش کرده

واضافه از ۶۰۰۰۰۰ نفرر واکسین چیچک زدند .درایام جشن ۱۵۰۰ نفررا تداوی عاجل نمودیم :

به‌غرض همکاری بامقامات صحی مملکت یک هیات منظم سیار جمعیت درحکومات چار دهی وده‌سبز کابل به‌تعداد (۹۰۳۰) نفررا واکسین چیچک تطبیق کردند

٤ ـ در طول سال درکلنیک ما به اندازه ۱۲۱٤ نفرمعاینه وتداوی‌گردیده اند :

هفته مخصوص سره میاست بغرض جمع آوری اعانه وایزاد اعضا مثل هرسال منعقد گردیده

برای آبده یادگاری که از طرف سره‌میاشت های جهان درسالفرینو بنام هانری دونانت موجد سره‌میاشت هاساخته شده یک سنگ بسیار مقبول به صلیب احمرایتالیا فرستاده شد تادرآبده مذکور نصب گردد :

مجاهٔ سه‌ماده سره میاشت مثل سابق به نشرات خود دوام داده ومعرفی فعالیات ومرام جمعیت صرف مساعی کرده .

عواید : جمعیت افغانی سره میاشت ازمدارك جدید و قدیم خویش مثل حق‌العضویت ها هفته مخصوص اعانات مختلفه پوست های قربانی ـ مفاد اسهامیکه دربانک هادارد عایدات منابع غیرمنقول وغیره متدرجاً قوی شده میرود :

تشکیلات :

رئیس اداری	بناغلی اختر محمد
معاون و سکرتر خرد سالان	« غلام‌حضرت کوشان
مدیر مجله سره میاشت	« محمدصدیق سیدا لی
مدیر محاسبه	« میرزااسلام
مدیرحفظ الصحه	« محمد شریف
مامور اجرائیه	« عبدالمحمد

***

امور مطبعهٔ دولتی

خوانندگان گرامی مسبوقند که مطبعهٔ بزرگ دولتی با ذخائر آلات تخنیکی و ماشین آن در اثر حریق مدهش ۲۶ قوس سال گذشته از بین رفت ولی به اثر الطاف ذات شاهانه که در پیشرفت همه شئون علمی کشور توجه خاصی می فرمایند و توجه قیمتدار حکومت، مطبعه‌ی دولتی با همکاری ریاست مستقل مطبوعات و همکاری و مساعدت بناغلی وزیر معارف و بناغلی وزیر مالیه و بناغلی وزیر تجارت یک تعداد ماشین های مستعمل مربوط وزارت معارف و وادی هلمند وزارت تجارت به مطبعه‌ی دولتی داده شد که از طرف کارکنان مطبعه‌ی دولتی ماشین های مذکور ترمیم و در مطبعه‌ی دولتی بکار انداخته شد و یک قسمت از نشرات مملکت که بعضاً معطل و بعضاً بمطابع دیگر مراجعه کرده بودند دوباره در مطبعه طبع شد و همچنان یک تعداد ماشین های فالتو که برای احتیاط در اختیار ولایات بود به مرکز خواسته شد و پس از ترمیم نصب گردید . که باین اساس ذریعه‌ی ماشینهای مذکور مطبعه موفق شد سی و پنج فیصد از نشرات سابق را طبع کنند :

بناغلی محمد ابراهیم قندهاری

رئیس مطبعهٔ دولتی

به تعقیب این اقدام کارکنان فعال مطبعه توسط میخانیک های افغانی در ظرف مدت کوتاهی توانستند که (سی پایه) از ماشین های طبع روزنامه و صحافی و قرطاسیه و طبع حروفی و پاکت سازی و برش را که آسیب دیده بودند دوباره ترمیم و پرزه جات آنرا اکثرا از فلزات مختلف درخود مطبعه ترمیم نمایند و باین ترتیب در ماه ثور توانست ۷۰ فیصد از نشرات و فرمایش دوائر را تهیه کند همچنان از یک طرف نشرات مورد ضرورت را یومیه اجرا و از طرف دیگر برای احیای ماشین های سوخته از قبیل زنگوگرافی و ماشینهای حروف ریزی و رفع نواقص سائر ماشین و امور ساختمان تعمیر به ترتیب آتی اقدام شده است :

ترمیمات عمومی عمارات حریق شده و تهیه و پخته کاری محل نصب ماشین ها قرار داد و تهیه‌ی ششهزار کیلو حروف جدید از خارج برعلاوه دو پایه ماشین حروف ریزی حریق شده نیز ترمیم و بکار آغاز کرده :

بدست آوردن یک مبلغ اسعار خارجی طوراعانه از مؤسسه ی یونسکو و جمهوریت فدرالی

آلمان که از پول مذکور نیز فرمایش جدید جهت تهیه‌ی یک تعداد ماشین های عصری و آلات زنگوگرافی و غیره مایحتیاج ولوازم طباعتی به آلمان داده شده است .

به امرو اراده‌ی حکومت و صحه‌ی حضور شهریاری هشت جریب زمین برای اعمار یک مطبعه‌ی جدید در میدان هوائی سابقه تعین گردید که قیمت آن بحساب وزارت مالیه انتقال داده شد و نقشه‌ی اصل تعمیر نیز ذریعه‌ی مهندسین آلمانی ترتیب و واصل گردید که در آینده قریب امور عمرانی آن آغاز خواهد شد .

معاونت‌ها :

موسسه یونسکو	۳۹۵۰۰ دالر
جمهوریت فدرالی آلمان	دو لک د یمارک
پښتنی تجارتی بانک	یک لک افغانی
بانک صنعتی	۲۰۰۰۰ افغانی
بانک رهنی و تعمیرانی	۱۰۰۰۰- افغانی
وزارت معارف ایران	درحدود ۲ هزار کیلو حروف

واردات :

مطبعه بعد از حریق)از ۱۶ جدی سال ۳۷ تا حال) ۷۲ لک افغانی عایدکرده است و بعد از حریق (شب ۲۶ قوس سال ۳۷) بتاریخ ۱۶ جدی سال ۳۷ دوباره بفعالیت آغاز نمود کار روزنامه‌ی هیواد را بتاریخ ۱۶ جدی سال ۳۷ روزنامه‌ی ملی انیس را بتاریخ ۲ حمل سال ۳۸ و روزنامه‌ی اصلاح را بتاریخ ۲۹ جوزای سال ۳۸ پذیرفت .

درسال گذشته بناغلی محمدابراهیم قندهاری باخذ نشان معارف وبناغاو عزیز الدین پوپلزائی ، رجب علی- عبدالحق صیقل وگلستان باشی صحافی باخذ نشان هنرموفق گردیده اند.

تشکیل :

رئیس مطبعه‌ی دولتی	بناغلی محمدابراهیم قند هاری
مدیر عمومی اداری	بناغلی محمد رحیم
« « محاسبه وکنترول	« عبدالحمید
« شعبه آرت و خطاطی	« عزیزالدین پوپلزائی
« « تصحیح	« گل محمدژوندوی
« مراقبت فنی و تخنیکی	« محمدا کبر
« عمومی زنگوگرافی	« داد محمد
معاون فنی زنگوگرافی	« عبدالحق صیقل
مدیر تفتیش	« میرغلام دستگیر
مدیر شعبات حروف چینی	« چراغ علی

امور روزنتون

طفل سالم و توانا جامعه را نیرومندبار می آورد ریاست روزنتون یا موسسهٔ حمایت اطفال و مادران بروی این سه اساس باصرف همت و پشتیبانی حکومت توانسته است این هدف عالی را تعقیب نماید؛ موسسه ی زایشگاه که یکی از مراکز مهم صحی مملکت بشمار میرود تمام شعبات آن به آلات وادوات طب عصری مجهز بوده انتظام ورسیدگی یکی از حسنات این موسسه است دراین موسسه دوکتوران لایق و کار آگاه باپیش آمد نیکو مراجعین رامی پذیرند موسسه بصورت عمومی باسرویس ولادی سرویس نسائی بولی کلنیکهای قبل الولادی فعالیت می کند؛

بولی کلینیک های اطفال روزنتون:

معاینات و تداوی هردو درین موسسه بصورت مجانی اجرا شده و همه گونه امراض اطفال تحت تداوی گرفته می شود؛ علاوتاً دکتوران موظف اینجا برای اطفال مستحق نظر به معاینه و وزن طفل کوپون شیر و پو در می دهد همچنان ادویه های لازمه واقسام ویتامین ها نیز از طرف این موسسه به مراجعین داده می شود؛

تعداد مراجعین پولی کلنیک ها قرار ذیل است:

	شیر سکیم	شیر و غنی	ویتامین	معالجه و تداوی و توزیع ادویه
پولی کلنیک مرکزی	۴۷۷۳ نفر	۱۶۳۸ نفر	۶۷۸۸ نفر	۱۷۱۴۲ نفر
پولی کلنیک چمن	۷۶۰۹ «	۱۶۹۳ «	۲۲۸۸۰ «	۶۵۸۳ «

مراکز خیریه روزنتون:

وظیفه ی مهم این مراکز همانا کنترول صحت و وقایه ی تندرستی اطفال بمقابل امراض است؛

از طرف موظفین این مراکز به مادران اطفال طرز تغذی و پرورش اطفال گوشزد می شود درین

مرا کز برای (۳۷۶۴۷) نفر شیر پود ر صابون وویتامین نیز بصورت مجانی داده شده است :

لابراتوار مرکزی صحت عامه :

شعبات مختلف این موسسه که با بهترین وعصری ترین آلات ولوازم عصری لابراتوری مجهز است یک قسمت بزرگ احتیاجات طبی مراجعین خودرا مرفوع میسازد .

شعبه ی کلنیک :

درین شعبه معاینات عمومی ادرار معاینات خون مواد غائطه وبعض از معاینات دیگر از قبیل معاینات سایتولوژیک وغیره ترتیبات اجرا شده

۲ ـ شعبه ی باکترلوژی :

درین معاینات باکتریائی بصورت مستقیم وبصورت زرع وهم بقسم تلقیح حیوانی اجرا گردیده همچنان (تعاملات سیرودیاگتوستیک) مانند تعاملات ویدال و ایلفلکس برای تشخیص گروپ های محرقه حمای لکدار وغیره نیز صورت میگرد . برعلاوه شعبه ی واشنگ (شست وشوی) وتعقیم سامان لابراتوار تربیه ی حیوانات تجربوی معاینات آب وغیره نیز درین شعبه موجوداست فعالیت شعبه ی باکترلوژی حسب ذیل صورت گرفته است .

بطور مجموع ۴۷۵ نفر از نظر امراض مختلف معاینه گردیده اند .

۳ـ شعبه ی کیمیائی حیاتی :

وظائف این شعبه عبارت از تجزیه وتحلیل تعین و مقدار توصیفی مواد عضوی ومواد معدنی خون ادرار مایع پلورا نخاع شوکی معده صفرا وغیره میباشد علاوتاً رنگ ها بعضی ازمحلولات طرف احتیاج خود موسسه از طرف این شعبه تهیه می شود معاینات قرار صورت گرفته روبهمرفته درین شعبه ۱۵۵ نفر معاینه گردیده اند .

٤ ـ شعبه‌ی سیرا لوژی :

مرا جعین این شعبه اضافه‌تر از پولی کلنیک های ذکور وانات شفاخانه های مرکزی علی‌آباد مستورات سناتوریم ها شفا خانه های عسکری ومحبس وغیره جا بوده ومعاینات بیشتر آن خون میباشدکه بصورت مجموعی تمام معاینات منابع فوق الذکر درحدود (٦٢٢٦) نفر می گردد .

قسمت تدریسی :

موسسه‌ی لابراتوار مرکزی صحت عامه فعلاً دارای دوکورس تدریسی میباشدکه یکی آن بنام کورس تکنالوجست طبی ودیگری بنام کورس معاونین لابراتوار یاد می شود . تعداد متعلمین آن قرار آتی است :

صنف اول تکنالوژی	۱۳ نفر
« دوم «	۱٤ نفر
صنف اول معاونین لابراتوار	۱۹ نفر
« دوم « «	۷ «

ورروکتون های زوزنتون

قسمت تربیوی

از بزرگترین وبااهمیت ترین موسسات تربیوی اطفال وروکتون یا کودکستان است کودکستان جائیست که طفل امروز یانسل آینده ی مملکت دران اساس زندگی اجتماعی را فرا میکرد پروگرام هائیکه درکودکستان ها طرح شده ودر مورد اطفال تطبیق میگردد اساس تربیه‌ی آینده آنهارا تشکیل می‌دهد اطفالیکه دراین موسسه شامل می‌شوند عموماً سنین‌شان برای شمول بمکاتب ابتدائی مستعد نمیباشدلهذا تدریس به‌نوعی که درمکاتب معمول ومتداول است درکودکستان وجود ندارد اطفال وروکتون برای خواندن ونوشتن وغیره آماده نیستند

ولی در عوض به‌فعالیت های تربیوی دیگری ازقبیل موسیقی ، خواندن‌ترانه ، کاردستی سپورت افسانه وغیره موضوعات میپردازند .

درجشن اطفال ازطرف اطفال وروکتون ها پروگرامی نشان داده شده علاوه از اینکه تماشاچیان بمفکوره ی

عالی تربیوی اطفال اعتراف نموده اند. مراعات انتظام د یسیپلین وفعا لیت منظم این مخلوق کوچک ومعصوم را دراثنای اجرای پروگرام نیز ستائش کرده وبه‌نظر تقدیر نگریسته‌اند .

روزنتون فعلاً دارای دو کودکستان می باشد یک بنام حمید و روکتون درمرکز شهرودیگری بنام (نازو و روکتون) درشیرشاه مینه دائر است .

درسال ۱۳۳۷ به‌تعداد(٦۳) نفر از حمید و روکتون و به تعداد(٤٥)نفر از نازو روکتون که‌دوره‌ی معینه کودکستان‌را طی نموده بودند بوزارت جایله‌ی معارف معرفی شدند تابه مکاتب ابتدائی شامل گردند.فعلاً به‌تعداد (۱۸۰)نفر اطفال درحمید و روکتون(۱٦۰) نفر به‌نازو و روکتون تحت تربیه گرفته شده درکودکستان های فوق الذکر از طرف چاشت یک ناشتائی مختصر به‌اطفال داده میشود وهم سالانه یکدست لباس برای اوشان تهیه میگردد .

* * * * *

معذرت :

چون امسال وقت برای ترتیب سالنامه خیلی محدود وهم بمشکلات زیاد مواجه بودیم هر قدر سعی کردیم اجراآت در این محترم وزارت خانه ها را به ترتیب جمع و نشر کنیم متأسفانه موفق نشدیم بعضی از وزارت خانه های محترم در ارسال اجراآت در این مربوطه ی خود بموقع آن توجه نکردند روی همین معذرت ترتیبی که لازم بود در طبع اجراآت و تشکیلات وزارت خانه ها مراعات بشود ، نشد .

امید است این معذرت پذیرفته شود .

* * * *

امتنان :

از ساغلی قندهاری رئیس مطبعه ی دولتی آمر انشعبات و کارکنان مطبعه ی دولتی که با وجود عدم وسایل کافی و مشکلات در پیشبرد امور طباعتی سالنامه فوق العاده همکاری کرده بودند سپاسگذاریم .

(اداره)

تذکر :

قسمت زیاد عکس های منتشره را دستگاه عکاسی ریاست مستقل مطبوعات در اختیار ما گذاشته اند .

همکاران ما :

ښاغلی غلام جیلانی جلالی نویسندهٔ مضمون افغانستان د تاریخي ثقافت په رونبا کښي

ښاغلی سید فقیر علوی نویسندهٔ مضامین اختراعات و وقایع دلچسپ

ښاغلی سراج الدین وهاج نویسنده ی مقاله ی هنر و هنرمندان معاصر

مطالب سالنامه افغانستان ۳۷-۱۳۳۸

بناغلی عزیز الدین فوفلزایی
خطاط مطبعه که در تحریر عناوین
معاونت کرده اند

بناغلی داد محمد مدیر زنگوگرافی
که در تهیه کلیشه ها همکاری
کرده اند

بناغلی چراغ علی مدیر شعبات
حروفچینی که در ترتیب سالنامه
همکاری کرده اند

بناغلی صیقل مدیر اتسه در
تهیهٔ عکسهای رنگه توجه
کرده اند

بناغلی عنایت الله صورتگر که رسم تونها
سالنامه را تهیه کرده اند.

بناغلی رجب علی آمر شعبهٔ
ماشین آلات

AFGHANISTAN

MAP ROADS

Afghan Tourist Bureau

